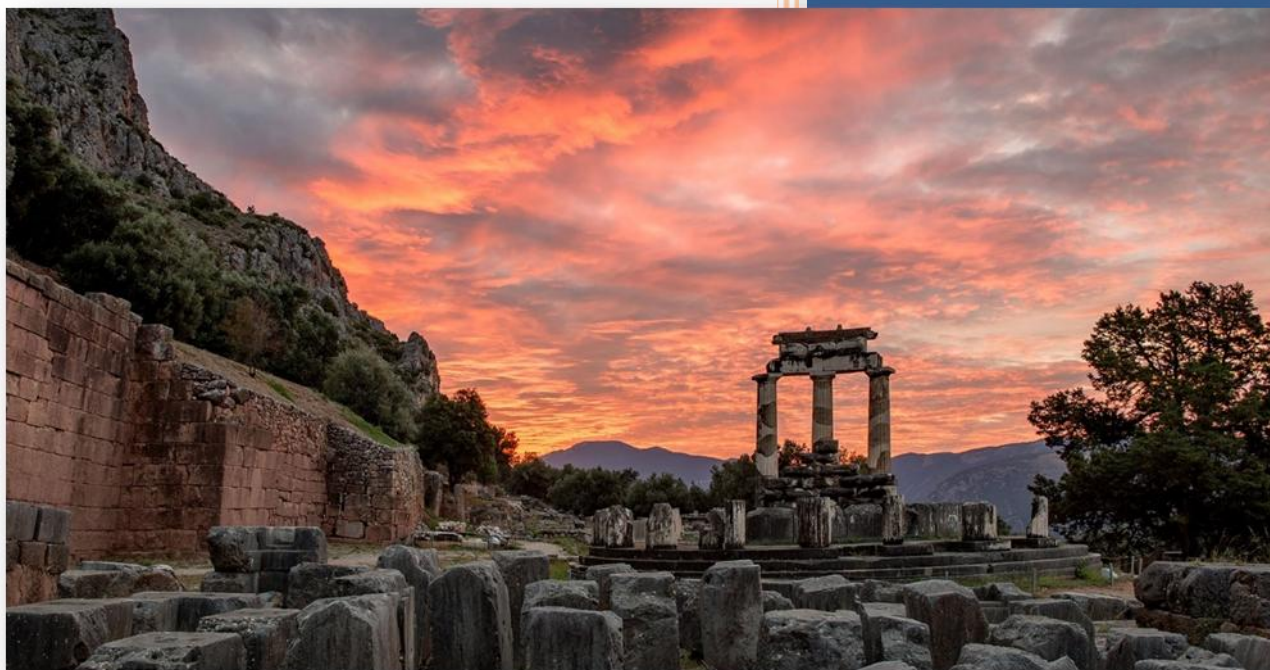

**ΕΠΙΚΑΙΡΟΠΟΙΗΣΗ ΣΥΝΕΧΙΖΟΜΕΝΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΟΧΕ
«ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ, ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ, ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ»**

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ» 2021-2027

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	2
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ	5
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	8
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΧΑΡΤΩΝ	11
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ	12
ΑΡΚΤΙΚΟΛΕΞΟ	13
ΕΝΟΤΗΤΑ 1: ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΥΠΟΨΗΦΙΟΥ ΧΩΡΙΚΟΥ ΦΟΡΕΑ /ΦΟΡΕΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ.....	15
1.1 ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ	15
1.2 ΠΕΡΙΟΧΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	15
1.3 ΦΟΡΕΑΣ ΣΤΑΤΗΓΙΚΗΣ / ΕΠΙΚΕΦΑΛΗΣ ΕΤΑΙΡΟΣ	16
1.4 ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΥΠΟΒΟΛΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ.....	16
ΕΝΟΤΗΤΑ 2: ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	17
2.1 ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	17
2.2 ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΙΣΗ ΜΕ ΤΙΣ ΧΩΡΙΚΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ ΟΧΕ ΤΗΣ ΠΠ 2021-2027	22
2.2.1 Ειδικά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης	24
2.2.2 Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο Στερεάς Ελλάδας	24
2.3 ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	26
2.3.1 ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ	26
2.3.2 ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΚΑΙ ΘΕΣΜΟΙ	29
2.3.3 ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΔΥΝΑΜΙΚΗ	56
2.4 ΦΥΣΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ ΚΑΙ ΜΝΗΜΕΙΑ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ	58

2.4.1 ΓΕΩΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ	58
2.4.2 ΤΟΠΙΑ ΚΑΙ ΜΝΗΜΕΙΑ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ.....	59
2.4.3 ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ.....	85
2.5 ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ.....	94
2.5.1 ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ	94
2.5.2 ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ	99
2.5.3 ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	129
2.5.4 ΚΥΡΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ	132
2.5.5 ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ ΚΑΙ ΔΥΝΑΜΙΚΗ	164
2.6 ΠΡΟΣΠΕΛΑΣΙΜΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ	186
2.7 ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΟΔΩΝ	190
2.8 ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟ 2014-2020	204
2.8.1 Παράγοντες δυσλειτουργίας και καθυστέρησης διαδικασιών κατά την υλοποίηση της ΟΧΕ/ΒΑΑ την ΠΠ 2014-2020 και ανάγκες που αναδείχθηκαν κατά την υλοποίηση της ΟΧΕ/ΒΑΑ κατά την ΠΠ 2014-2020.....	204
2.8.2 Προτάσεις βελτίωσης ως προς την εφαρμογή της ΟΧΕ την ΠΠ 2021-2027	207
2.9 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ: ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ - ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ - ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ.....	209
ΕΝΟΤΗΤΑ 3 : ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	220
3.1 ΟΡΑΜΑ / ΓΕΝΙΚΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ	220
3.1.1 Διατύπωση Οράματος και Στρατηγικών Στόχων.....	220
3.1.2 Αποτύπωση και Αιτιολόγηση των Στρατηγικών Στόχων	222
3.1.3 Η έννοια της Πολιτιστικής, Περιβαλλοντικής, Τουριστικής Διαδρομής.....	227
3.1.4 Η Οικοδόμηση της Πολιτιστικής, Περιβαλλοντικής, Τουριστικής Διαδρομής Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας	237
3.2 ΑΝΑΛΥΣΗ / ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	251
3.2.1 Στρατηγικοί και Ειδικοί Στόχοι Στρατηγικής	251
3.2.2. Συγκρότηση των Στόχων Στρατηγικής σε Ειδικούς Στόχους	252
3.2.3 Ένταξη Στρατηγικών Στόχων και Ειδικών Στόχων στο Πρόγραμμα «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027 και σε λοιπά Προγράμματα – Πηγές Χρηματοδότησης	254
3.3 ΣΥΜΒΑΤΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΕΙΑ ΜΕ ΑΛΛΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ».....	257
3.3.1 Προγράμματα ΕΣΠΑ 2021-2027	257
3.3.2 Ελληνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας	264
3.3.3 Στρατηγικές και Πολιτικές	268
3.4 - ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΗ ΣΥΝΕΠΕΙΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	285
ΕΝΟΤΗΤΑ 4 : ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ	288

4.1 ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΡΑΣΗΣ	288
4.1.1 ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	288
4.1.2 ΣΥΣΧΕΤΙΣΜΟΣ ΕΙΔΙΚΩΝ ΣΤΟΧΩΝ ΟΧΕ και Ε.Π ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ 2021-2027	289
4.2 ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΔΡΑΣΕΩΝ	290
4.2.1. Στρατηγικός Στόχος 1	290
4.2.2. Στρατηγικός Στόχος 2	340
4.2.3 Στρατηγικός Στόχος 3	347
4.3 ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΡΑΣΕΩΝ – ΕΚΡΟΩΝ - ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	352
4.3.1 ΔΡΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	352
4.4 ΚΑΤΑΛΛΗΛΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ /ΔΡΑΣΕΩΝ	360
4.5 ΣΥΝΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑ – ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΔΡΑΣΕΩΝ	364
4.6 ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΙΝΔΥΝΟΥ	369
ΕΝΟΤΗΤΑ 5 : ΣΧΕΔΙΟ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ	376
5.1 ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ	376
ΕΝΟΤΗΤΑ 6 : ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ	380
6.1. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΧΩΡΙΚΟΥ ΦΟΡΕΑ	380
6.2. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ	381
6.2.1 Ομάδα Διακυβέρνησης σε Επίπεδο Χωρικού Φορέα	381
6.2.2 Εκπόνηση Στρατηγικής και Σχεδίου Δράσης	383
6.2.3 Παρακολούθηση Υλοποίησης Πράξεων	384
6.2.4 Διαδικασίες διαχείρισης, παρακολούθησης, αξιολόγησης και ανασχεδιασμού της Στρατηγικής	385
ΕΝΟΤΗΤΑ 7 . ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ – ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΣΧΕΣΗΣ	387
7.1 ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ	387
Α. Αποτελέσματα Διαβούλευσης	396
ΕΝΟΤΗΤΑ 8. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ-ΣΥΝΟΔΕΥΤΙΚΑ ΕΓΓΡΑΦΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΟΧΕ	412

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1: Μόνιμος Πληθυσμός στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας ανά ΠΕ και ανά Δήμο (2021).	18
Πίνακας 2: Αρχαιολογικοί Χώροι – Μνημεία στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας.	30
Πίνακας 3: Μουσεία στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας.	35
Πίνακας 4: Παραδοσιακοί οικισμοί ανά ΠΕ στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας.	42
Πίνακας 5: Τοπικοί συνεταιρισμοί της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας.	56
Πίνακας 6: Τμήματα των Ευρωπαϊκών Μονοπατιών Ε4 στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας.	75
Πίνακας 7: Δυναμικό κάμπινγκ στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας ανά Περιφερειακή Ενότητα (2022).	90
Πίνακας 8: Παραλίες με γαλάζιες σημαίες στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας.	91
Πίνακας 9: Μόνιμος πληθυσμός της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας ανά Περιφερειακή Ενότητα (2011-2021).	94
Πίνακας 10: Πυκνότητα ανά ΠΕ της ΠΣΤΕ (2021).	95
Πίνακας 11: Μόνιμος πληθυσμός της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας ανά ΠΕ και ανά φύλο (2021).	98
Πίνακας 12: Μόνιμος Πληθυσμός με ιθαγένεια άλλης χώρας στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας (2011-2021).	99
Πίνακας 13: Οικονομικά ενεργός πληθυσμός της Ελλάδας ανά Περιφέρεια (2016 και 2022).	100
Πίνακας 14: Κατάσταση ασχολίας (οικονομικά ενεργοί και μη, απασχολούμενοι ανά τομέα οικονομίας, άνεργοι) για την Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας και τις Π.Ε. που ανήκουν σε αυτήν (2021).	101
Πίνακας 15: Απασχολούμενοι κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας για την Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας (2021).	103
Πίνακας 16: Εξέλιξη των απασχολούμενων στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας ανά κατηγορία απασχόλησης, 2019-2022.	106
Πίνακας 17: Εξέλιξη της ανεργίας στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια, 2019-2022.	107
Πίνακας 18: Ποσοστό (%) Μακροχρόνια Ανέργων για ΠΣΤΕ – Ελλάδα – ΕΕ27 (2012-2023).	108
Πίνακας 19: Ποσοστό (%) ανέργων & εργατικού δυναμικού για ΠΣΤΕ – Ελλάδα (2014-2022).	109

Πίνακας 20: Πλήθος μαθητών/μαθητριών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες που φοιτούν στα γενικά σχολεία ΠΕ και ΔΕ ανά τύπο εκπαιδευτικής υποστήριξης, ανά εκπαιδευτική βαθμίδα & ανά έτος.	112
Πίνακας 21: Σχολικό έτος 2018 – 2019 / Πρόγραμμα ΔΙΑΤΡΟΦΗ.	114
Πίνακας 22: Σχολικό έτος 2019 – 2020 / Πρόγραμμα ΔΙΑΤΡΟΦΗ.	114
Πίνακας 23: Σχολικό έτος 2020-2021 / Πρόγραμμα ΔΙΑΤΡΟΦΗ.	115
Πίνακας 24: Παραρτήματα Ρομά και Πληθυσμός ανά Περιφέρεια.	116
Πίνακας 25: Πλήθος αιτούντων.	117
Πίνακας 26: Διαμέλλοντες ανά Περιφέρεια στο Πλαίσιο του Προγράμματος HELIOS.	118
Πίνακας 27: Αριθμός αιτήσεων και ωφελούμενων του Ταμείου Ευρωπαϊκής Βοήθειας προς Απόρους (Δεκέμβριος 2020) ανά Περιφερειακή Ενότητα.	119
Πίνακας 28: Προϋπολογισμός ΤΕΒΑ ανά Περιφερειακή Ενότητα.	119
Πίνακας 29: Πλήθος σχολικών μονάδων και διδακτικό προσωπικό για το Νηπιαγωγείο.	132
Πίνακας 30: Πλήθος σχολικών μονάδων και διδακτικό προσωπικό για το Δημοτικό.	132
Πίνακας 31: Πλήθος σχολικών μονάδων και διδακτικό προσωπικό για το γυμνάσιο.	132
Πίνακας 32: Πλήθος σχολικών μονάδων και διδακτικό προσωπικό για το λύκειο.	132
Πίνακας 33: Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία κατά κλάδο για την Ελλάδα και την ΠΣΤΕ σε εκατομμύρια ευρώ (2021*).	137
Πίνακας 34: Συνολική ακαθάριστη προστιθέμενη αξία κατά Περιφερειακή Ενότητα για την ΠΣΤΕ σε εκατομμύρια ευρώ (2016-2021*).	139
Πίνακας 35: Κατά κεφαλή ακαθάριστο εγχώριο προϊόν κατά Περιφερειακή Ενότητα σε ευρώ (2016-2021*).	141
Πίνακας 36: Περιφερειακό ακαθάριστο προϊόν σε εκ. ευρώ - γεωργία, δασοκομία και αλιεία για την περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας (2014-2019).	142
Πίνακας 37: Περιφερειακό ακαθάριστο προϊόν σε εκ. ευρώ - Επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας (2014-2019).	143
Πίνακας 38: Περιφερειακό ακαθάριστο προϊόν σε εκ. ευρώ - Δημόσια διοίκηση και άμυνα, υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση, εκπαίδευση Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας (2014-2019).	144
Πίνακας 39: Περιφερειακό Ακαθάριστο Προϊόν σε εκ. ευρώ - Ορυχεία, λατομεία, βιομηχανία, παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού, κλιματισμού και νερού, επεξεργασία λυμάτων, διαχείριση αποβλήτων και δραστηριότητες εξυγίανσης περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας (2014-2019).	145

Πίνακας 40: Περιφερειακό ακαθάριστο προϊόν σε εκ. ευρώ - Τέχνες, διασκέδαση, ψυχαγωγία, άλλες δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών, δραστηριότητες νοικοκυριών ως εργοδοτών περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας (2014-2019).	146
Πίνακας 41: Οι επιδόσεις της Ελλάδας, βάσει του συνολικού Global Innovation Index (GII) και ανά πυλώνα καινοτομίας, για το έτος 2023.	150
Πίνακας 42: Οι επιδόσεις της Ελλάδας στους δείκτες του European Innovation Scoreboard (2024).	151
Πίνακας 43: Συνολικοί δείκτες E&A για την Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας και το σύνολο της χώρας (2022).	156
Πίνακας 44: Βαθμολογία των δεικτών μέτρησης καινοτομίας για την Περιφέρεια Αττικής και σε σχέση με το σύνολο της χώρας και την Ευρωπαϊκή Ένωση για το 2023.	157
Πίνακας 45: Ερευνητές ως Ποσοστό % της συνολικής απασχόλησης ΠΣΤΕ-Ελλάδα-ΕΕ27.	160
Πίνακας 46: Προσωπικό σε άτομα στην Ε&A ανά τομέα για την περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας. ...	161
Πίνακας 47: Κατανομή των επιστημονικών δημοσιεύσεων στα κύρια επιστημονικά πεδία – ΠΣΤΕ & Ελλάδα.	162
Πίνακας 48: Προσωπικό και ερευνητές - Ποσοστό της συνολικής απασχόλησης.	162
Πίνακας 49: Ξενοδοχειακό δυναμικό της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας ανά Περιφερειακή Ενότητα (2022).	167
Πίνακας 50: Δυναμικό ενοικιαζόμενων δωματίων της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας ανά Περιφερειακή Ενότητα (2019).	169
Πίνακας 51: Επισκέψεις στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια (σε χιλ.) (2019-2022).	172
Πίνακας 52: Διανυκτερεύσεις ανά χώρα προέλευσης στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας (σε χιλ.), 2019-2022.	173
Πίνακας 53: Επισκέπτες σε αρχαιολογικούς χώρους της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας ανά Περιφερειακή Ενότητα, 2019-2022.	175
Πίνακας 54: Επισκέπτες σε μουσεία της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας ανά Περιφερειακή Ενότητα (2019-2022).	176
Πίνακας 55: Επισκέπτες Αρχαιολογικών Χώρων και Μουσείων στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας (Σεπτέμβριος 2022-Αύγουστος 2023).	177
Πίνακας 56: Εισπράξεις σε αρχαιολογικούς χώρους της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας ανά Περιφερειακή Ενότητα (σε €) (2019-2022).	181
Πίνακας 57: Εισπράξεις σε μουσεία της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας ανά Περιφερειακή Ενότητα (σε €) (2019-2022).	182
Πίνακας 58: Εισπράξεις Αρχαιολογικών Χώρων και Μουσείων στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας (Σεπτέμβριος 2022-Αύγουστος 2023).	182

Πίνακας 59: Συμβολή του τουρισμού ανά Περιφέρεια, 2022.	211
Πίνακας 60: Έμμεσα οφέλη του τουρισμού.	212
Πίνακας 61: Εξέλιξη απασχόλησης (σε χιλ.), 2019, 2021 και 2022.	212
Πίνακας 62: Πίνακας SWOT για την Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας.	218
Πίνακας 63: Τεκμηρίωση Στρατηγικής.	254
Πίνακας 64: Ένταξη Στρατηγικής στο Πρόγραμμα «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027 και σε Λοιπά Προγράμματα.	254
Πίνακας 65: Οι βασικοί τομείς προτεραιότητας της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης 2021-2027.	279
Πίνακας 66: Ειδικοί Στόχοι και Αναμενόμενα Αποτελέσματα.	288
Πίνακας 67: Συσχετισμός Ειδικών Στόχων ΟΧΕ και Προγράμματος «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027.	289
Πίνακας 68: Συγκεντρωτικός Πίνακας Υλοποίησης – χρονοδιάγραμμα δράσεων.	350
Πίνακας 69: Πίνακας Δράσεων και Δεικτών Εκρών/Αποτελεσμάτων.	352
Πίνακας 70: Συσχέτιση Δράσεων Ο.Χ.Ε. και Προκλήσεων Περιοχής.	360
Πίνακας 71: Συνεκτικότητα/Συμπληρωματικότητα Δράσεων.	364
Πίνακας 72: Αναγνώριση και ιεράρχηση κινδύνων.	369
Πίνακας 73: Διαχείριση κινδύνων.	374
Πίνακας 74: Χρηματοδοτικός Πίνακας.	376

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Διάγραμμα 1: Ποσοστιαία κατανομή των θέσεων στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας ανά Περιφερειακή Ενότητα (2022).	91
Διάγραμμα 2: Ποσοστιαία Κατανομή της ΠΣΤΕ ανά ΠΕ (2021).	95
Διάγραμμα 3: Ποσοστιαία ηλικιακή κατανομή των μόνιμων κατοίκων της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας (2021).	96
Διάγραμμα 4: Ποσοστιαία κατανομή των ανδρών στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας (2021).	97
Διάγραμμα 5: Ποσοστιαία κατανομή των γυναικών στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας (2021).	98
Διάγραμμα 6: Ποσοστιαία κατανομή του μόνιμου πληθυσμού της ΠΣΤΕ ανά ΠΕ και ανά φύλο (%) (2021).	99
Διάγραμμα 7: Ποσοστό (%) ιθαγένειας στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας (2021).	100

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Διάγραμμα 8: Οικονομικά ενεργοί και μη ενεργοί στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας και τις ΠΕ που ανήκουν σε αυτήν (%) (2021).	102
Διάγραμμα 9: Απασχολούμενοι και άνεργοι στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας και τις ΠΕ που ανήκουν σε αυτήν (%) (2021).	102
Διάγραμμα 10: Απασχολούμενοι κατά οικονομικό τομέα στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας και τις ΠΕ που ανήκουν σε αυτήν (%) (2021).	103
Διάγραμμα 11: Απασχολούμενοι κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας για την Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας (2021).	104
Διάγραμμα 12: Ποσοστιαία κατανομή των απασχολούμενων στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας ανά κατηγορία απασχόλησης, 2019-2022.	106
Διάγραμμα 13: Ανεργία στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας (άτομα ηλικίας 15+) (%) 2018-2022.	107
Διάγραμμα 14: Ποσοστό Μακροχρόνια Αnéργων για ΠΤΣΕ – Ελλάδα – ΕΕ27 (2012-2023).	108
Διάγραμμα 15: Ποσοστό (%) ανέργων στο σύνολο του εργατικού δυναμικού για ΠΣΤΕ – Ελλάδα – ΕΕ27.	109
Διάγραμμα 16: Ποσοστό (%) εργατικού δυναμικού στο σύνολο του πληθυσμού για ΠΣΤΕ – Ελλάδα.	110
Διάγραμμα 17: Εγγεγραμμένοι άνεργοι στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας ανά μήνα του έτους 2023.	110
Διάγραμμα 18: Ποσοστό ατόμων σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού για την Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας και το σύνολο της χώρας (%) (2018-2023).....	111
Διάγραμμα 19: Αριθμός των συγχρηματοδοτούμενων κοινωνικών Δομών ανά είδος και Περιφερειακή Ενότητα.	120
Διάγραμμα 20: Ποσοστό μελών νοικοκυριών που λαμβάνει ΕΕΕ ανά Δήμο (Φεβρουάριος 2020 & Φεβρουάριος 2021).....	125
Διάγραμμα 21: Ποσοστό μελών νοικοκυριών που λαμβάνει ΕΕΕ ανά ΠΕ και σύνολο ΠΣΤΕ (Φεβρουάριος 2020 - Φεβρουάριος 2021).	127
Διάγραμμα 22: Μορφωτικό επίπεδο της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας (%) (2018-2022).	129
Διάγραμμα 23: Μορφωτικό επίπεδο της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας (%) (2022).	129
Διάγραμμα 24: Απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας και το σύνολο της χώρας, 2018-2022 (%).	130
Διάγραμμα 25: Απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας για την ηλικιακή ομάδα 25-64 ανά φύλο (%) (2018-2022).	130
Διάγραμμα 26: Ποσοστά συμμετοχής ατόμων ηλικίας 15-24 ετών στην εκπαίδευση στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας και στο σύνολο της χώρας (%) (2017-2021).	131
Διάγραμμα 27: Παραγωγικό προφίλ Ελλάδας σε ποσοστά % του ΑΕΠ (2021*).	135

Διάγραμμα 28: Παραγωγικό προφίλ Στερεάς Ελλάδας σε ποσοστά % του ΑΕΠ (2021*).....	136
Διάγραμμα 29: Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία κατά κλάδο ανά ΠΕ της ΠΣΤΕ για το 2021*.	138
Διάγραμμα 30: Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία κατά Περιφερειακή Ενότητα για την ΠΣΤΕ (%) (2021*).....	140
Διάγραμμα 31: Συνεισφορά Περιφερειακών Ενοτήτων της ΠΣΤΕ στην ΑΠΑ κάθε παραγωγικού τομέα σε ποσοστά % (2021*).....	140
Διάγραμμα 32: Κατά κεφαλή ακαθάριστο εγχώριο προϊόν κατά περιφερειακή ενότητα σε ευρώ (2021*).....	141
Διάγραμμα 33: Περιφερειακό ακαθάριστο προϊόν σε εκ. ευρώ - γεωργία, δασοκομία και αλιεία περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας (2014-2019).	142
Διάγραμμα 34: Περιφερειακό ακαθάριστο προϊόν σε εκ. ευρώ - Επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας(2014-2019).	143
Διάγραμμα 35: Περιφερειακό ακαθάριστο προϊόν σε εκ. ευρώ - Δημόσια διοίκηση και άμυνα, υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση, εκπαίδευση Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας (2014-2019).....	144
Διάγραμμα 36: Περιφερειακό ακαθάριστο προϊόν σε εκ. ευρώ - Ορυχεία, λατομεία, βιομηχανία, παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού, κλιματισμού και νερού, επεξεργασία λυμάτων, διαχείριση αποβλήτων και δραστηριότητες εξυγίανσης περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας (2014-2019).	146
Διάγραμμα 37: Περιφερειακό ακαθάριστο προϊόν σε εκ. ευρώ - Τέχνες, διασκέδαση, ψυχαγωγία, άλλες δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών, δραστηριότητες νοικοκυριών ως εργοδοτών περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας (2014-2019).	147
Διάγραμμα 38: Δαπάνες Ε&Α στις 13 ελληνικές Περιφέρειες (NUTS2), ως % του ΑΕΠ κάθε Περιφέρειας, στην Ελλάδα (οριστικά στοιχεία) και στην ΕΕ27 (προκαταρκτικά στοιχεία) (2022).	156
Διάγραμμα 39: Κατανομή δαπανών Ε&Α στις 13 ελληνικές Περιφέρειες (NUTS2) και στην Ελλάδα, ανά τομέα εκτέλεσης (2022).	156
Διάγραμμα 40: Δυνατοί και αδύναμοι τομείς σε σύγκριση με την Ελλάδα και την ΕΕ (2023).....	158
Διάγραμμα 41: Προσωπικό στην Ε&Α ανά τομέα για την περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας.	161
Διάγραμμα 42: Κατανομή των επιστημονικών δημοσιεύσεων στα κύρια επιστημονικά πεδία – ΠΣΤΕ & Ελλάδα.	162
Διάγραμμα 43: Προσωπικό και ερευνητές - Ποσοστό της συνολικής απασχόλησης.....	163
Διάγραμμα 44: Κατανομή ξενοδοχειακών μονάδων, δωματίων και κλινών ανά κατηγορία αστεριών στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας (2023).....	167
Διάγραμμα 45: Ποσοστιαία κατανομή του ξενοδοχειακού δυναμικού σε δωμάτια της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας ανά Περιφερειακή Ενότητα (2022).....	168

Διάγραμμα 46: Εξέλιξη των ξενοδοχειακών δωματίων στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας (2010=100), 2010-2022.	169
Διάγραμμα 47: Κατανομή ενοικιαζόμενων μονάδων, δωματίων και κλινών ανά κατηγορία κλειδιών στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας (2019).....	170
Διάγραμμα 48: Ποσοστιαία κατανομή των δωματίων της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας ανά Περιφερειακή Ενότητα (2019).....	171
Διάγραμμα 49: Ποσοστιαία κατανομή των επισκέψεων στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια (2022).....	172
Διάγραμμα 50: Ποσοστιαία κατανομή των διανυκτερεύσεων ανά χώρα προέλευσης στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας (2019-2022).....	174
Διάγραμμα 51: Ποσοστιαία κατανομή των επισκεπτών σε αρχαιολογικούς χώρους στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας ανά Περιφερειακή Ενότητα (2022).....	175
Διάγραμμα 52: Ποσοστιαία κατανομή των επισκεπτών σε Μουσεία στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας ανά Περιφερειακή Ενότητα (2022).....	176
Διάγραμμα 53: Επισκέπτες Αρχαιολογικών Χώρων και Μουσείων στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας (%).	179
Διάγραμμα 54: Επισκέπτες αρχαιολογικών χώρων και μουσείων στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας (Σεπτέμβριος 2022- Αύγουστος 2023).	180
Διάγραμμα 55: Επισκέπτες Αρχαιολογικών Χώρων και Μουσείων στο σύνολο της χώρας (Σεπτέμβριος 2022- Αύγουστος 2023).	180
Διάγραμμα 56: Εισπράξεις Αρχαιολογικών Χώρων και Μουσείων στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας (%) (ευρώ).	185
Διάγραμμα 57: Κατάσταση προόδου των Παρεμβάσεων της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας που σχετίζονται με την ΟΧΕ «Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας».	203
Διάγραμμα 58: Η ποσοστιαία κατανομή του συνολικού προϋπολογισμού των παρεμβάσεων και των προγραμμάτων της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας ανά θεματικό στόχο.	203
Διάγραμμα 59: Εξέλιξη απασχολούμενων ανά τρίμηνο (σε χιλ.), 2019, 2021 και 2022.	213

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΧΑΡΤΩΝ

Χάρτης 1: Η Περιοχή Παρέμβασης της ΟΧΕ «Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας.	17
Χάρτης 2: Πρότυπο χωρικής ανάπτυξης (Χάρτης Π.1).	20

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Χάρτης 3: Χωρικές Ενότητες και Διάρθρωση οικιστικού δικτύου (Χάρτης Π.1-α).....	21
Χάρτης 4: Περιβάλλον, Πολιτιστική Κληρονομιά και Τοπίο (Χάρτης Π.2δ).	22
Χάρτης 5: Το Πολιτιστικό Περιβάλλον της ΟΧΕ «Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας».....	28
Χάρτης 6: Το Φυσικό Περιβάλλον της ΟΧΕ «Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας».....	74
Χάρτης 7: Χάρτης Μονοπατιών – Ορεινών διαδρομών στην περιοχή του Παρνασσού.....	77
Χάρτης 8: Χάρτης Οίτης.....	77
Χάρτης 9: Χάρτης κατάταξης περιφερειών της Ευρωπαϊκής Ένωσης ανάλογα με τις επιδόσεις τους στην καινοτομία (2023).	153
Χάρτης 10: Χάρτης κατάταξης περιφερειών της Ελλάδας ανάλογα με τις επιδόσεις τους στην καινοτομία (2023).....	154
Χάρτης 11: Χαρτογραφική απεικόνιση της ομάδας καινοτομίας στην οποία εντάσσεται η κάθε Ελληνική Περιφέρεια, βάσει του Regional Innovation Index (RIS) της για το έτος 2023.....	155
Χάρτης 12: Πρότυπο χωρικής ανάπτυξης.....	187
Χάρτης 13: Οικιστικό Δίκτυο – Διοικητικός και Κοινωνικός Εξοπλισμός – Μεταφορές.....	188
Χάρτης 14: Οι Βασικοί Κόμβοι της ΟΧΕ «Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας».....	240

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ

Εικόνα 1: Αναρτημένοι δασικοί χάρτες του 2021 στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας.	62
Εικόνα 2: Τα Χιονοδρομικά Κέντρα στην Ελλάδα.	86
Εικόνα 3: Μόνιμος πληθυσμός κατά φύλο και ομάδες ηλικιών για την Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας (2011-2021).	97
Εικόνα 4: Χάρτης Κοινωνικών Δομών στην Στερεά Ελλάδα.....	123
Εικόνα 5: Η Έρευνα & Ανάπτυξη στην Ελλάδα το 2022.	148
Εικόνα 6: Η Ε&Α στις ελληνικές περιφέρειες το 2022.....	149
Εικόνα 7: Βήματα Β΄ Κύκλου για την οικοδόμηση του προγράμματος.....	230
Εικόνα 8: Ο ρόλος του φορέα υλοποίησης.....	231
Εικόνα 9: Διαδρομή των μνημείων φύσης και πολιτισμού της Στερεάς Ελλάδας - «ΟΙΔΙΠΟΥΣ»....	239

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΑΕΠ: Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν

ΑΠΑ: Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία

ΔΝΠΑΑΠΚ: Διεύθυνση Νεώτερου Πολιτιστικού Αποθέματος και Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς

ΕΚΤ: Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης & Ηλεκτρονικού Περιεχομένου

ΕΤΠΑ: Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης

ΚΕΠ.: Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

ΚΕΠΕΑ: Κέντρο Εκπαίδευσης για το Περιβάλλον και την Αειφορία

ΟΧΕ: Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση

ΠΓΕ: Προϊόντα Προστατευόμενης Γεωγραφικής Ένδειξης

ΠΕ: Περιφερειακή Ενότητα

ΠΕΚΑ: Πρόγραμμα «Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή»

ΠεΠ: Περιφερειακό Πρόγραμμα

ΠΟΠ: Προϊόντα Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης

ΠΠ: Προγραμματική Περίοδος

ΠΠΧΣΑΑ: Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης

ΠΣΤΕ: Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας

ΠΧΠ: Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο

ΣΜΠΕ: Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων

ΣΣ: Στρατηγικός Στόχος

BES: Business Sector

EIS: European Innovation Scoreboard

GOV: Government Sector

HES: Higher Education Sector

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

1.1 ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Ο τίτλος της Επικαιροποιημένης/Συνεχιζόμενης ΟΧΕ της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας ορίζεται ως «Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας».

1.2 ΠΕΡΙΟΧΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ

Ως Περιοχή Παρέμβασης της συνεχιζόμενης Στρατηγικής ΟΧΕ με τίτλο «Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας» ορίζεται η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας δεδομένου ότι η τουριστική ταυτότητα που καλείται να διαμορφώσει και να προβάλλει η Στερεά Ελλάδα, ως πολιτιστικός - περιβαλλοντικός προορισμός, πρέπει να αφορά στο σύνολό της, και όχι μόνο μία περιορισμένη γεωγραφικά περιοχή. Ωστόσο, μεγάλη προσοχή θα δοθεί σε περιοχές της Περιφέρειας που διαθέτουν δυνατά αναπτυξιακά χαρακτηριστικά και σε χωρικές ενότητες με δυναμική ανάπτυξης του τουρισμού, κυρίως του εναλλακτικού.

Κατά συνέπεια, η Στρατηγική θα οικοδομήσει ένα ισχυρό και ευρύ δίκτυο θέσεων και διαδρομών πολιτιστικού – περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος που θα καλύπτει το σύνολο της Περιφέρειας.

Στο δίκτυο αυτό, ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί σε αναγνωρισμένους προορισμούς, όπως ενδεικτικά είναι τα μνημεία Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς και οι Εθνικοί Δρυμοί καθώς και οι σημαντικές Πολιτιστικές Υποδομές που έχουν δημιουργηθεί στην Περιφέρεια την τελευταία δεκαετία καθώς και όσες παρεμβάσεις υλοποιήθηκαν στην προηγούμενη προγραμματική περίοδο από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Στερεά Ελλάδα» 2014 - 2020.

Βάσει των προϋποθέσεων και κριτηρίων που ορίζονται στην Εγκύκλιο για τις ΟΧΕ, τεκμηριώνεται η καταλληλότητα και αναγκαιότητα της εφαρμογής Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης «Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας», ως μία θεματική παρέμβαση σε συνέχεια της παρέμβασης της ΠΠ 2014-2020, με επικαιροποίηση της Στρατηγικής και του Σχεδίου Δράσης. Η πρόταση εφαρμογής του εργαλείου ΟΧΕ, καλύπτει τα παρακάτω κριτήρια:

- ▽ Ειδικές θεματικές ενότητες (όπως ενότητες του ορεινού χώρου, ως περιοχές οικοανάπτυξης, θεματικές περιοχές ανάδειξης τοπίου με αξιόλογα στοιχεία φυσικού-πολιτιστικού περιβάλλοντος, περιοχές με ανάγκες ανάπτυξης του φυσικού περιβάλλοντος),
- ▽ Ειδικές θεματικές ζώνες (όπως π.χ. ευρύτερες περιοχές τοπίων διεθνούς, εθνικής και περιφερειακής αξίας ή και ιδιαιτέρως υποβαθμισμένων), εντός των οποίων αναπτύσσονται δίκτυα και ζώνες που έχουν να επιδείξουν σημαντικής αξίας φυσικό και

πολιτιστικό κεφάλαιο. Η αξιοποίηση των ζωνών αυτών συναρτάται άμεσα με τη δυναμική και τις δυνατότητες ανάπτυξης των μικρών και μεγάλων οικιστικών ενότητων,

- ▽ Ύπαρξη προϋποθέσεων για την ανάπτυξη δικτύων οικονομικών δραστηριοτήτων, με στόχο τη δημιουργία οικονομικών συσσωμάτωσης,
- ▽ Ύπαρξη αξιόλογων πολιτιστικών και φυσικών πόρων με δυνατότητες αξιοποίησης για τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας,
- ▽ Ανάγκη κοινής διαχείρισης και βιώσιμης αξιοποίησης φυσικών πόρων,
- ▽ Ύπαρξη ιστορικών και πολιτιστικών διαδρομών και μνημείων με δυνατότητες από κοινού ανάπτυξης στη λογική δικτύου.

1.3 ΦΟΡΕΑΣ ΣΤΑΤΗΓΙΚΗΣ / ΕΠΙΚΕΦΑΛΗΣ ΕΤΑΙΡΟΣ

Φορέας Στρατηγικής: Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας

Νόμιμος Εκπρόσωπος: Φάνης Χ. Σπανός, Περιφερειάρχης Στερεάς Ελλάδας

Διεύθυνση: Οδός Λεωφόρος Καλυβίων 2, Τ.Κ.: 35 132, Λαμία

Τηλέφωνο: 2231352601, 2231352602

e-mail: periferiarxis@pste.gov.gr

1.4 ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΥΠΟΒΟΛΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Υπεύθυνος Υποβολής Πρότασης: Φάνης Χ. Σπανός, Περιφερειάρχης Στερεάς Ελλάδας

Διεύθυνση: Οδός Λεωφόρος Καλυβίων 2, Τ.Κ.: 35 132, Λαμία

Τηλέφωνο: 2231352601, 2231352602

e-mail: periferiarxis@pste.gov.gr

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

2.1 ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας (ΠΣΤΕ) βρίσκεται στο κέντρο της χώρας, στο νότιο τμήμα του ηπειρωτικού κορμού της και καταλαμβάνει έκταση 15.549 τετραγωνικά χιλιόμετρα, το οποίο αντιστοιχεί στο 11,8% της συνολικής έκτασης της χώρας, με 230 χιλιόμετρα μήκος και 95 χιλιόμετρα πλάτος καθιστώντας την 2η μεγαλύτερη σε έκταση ελληνική περιφέρεια μετά την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας. Η ΠΣΤΕ συνορεύει με τρεις Περιφέρειες: την Περιφέρεια Θεσσαλίας στα βόρεια, την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας στα δυτικά και νοτιοδυτικά, και την Περιφέρεια Αττικής στα νοτιοανατολικά ενώ βρέχεται ανατολικά από το Αιγαίο Πέλαγος και τον Ευβοϊκό κόλπο και νότια από τον Κορινθιακό κόλπο. Αποτελείται από ηπειρωτικό και νησιωτικό τμήμα με εξαιρετικά πλούσιο μορφολογικό ανάγλυφο και έχει πρόσβαση τόσο στο Αιγαίο Πέλαγος, όσο και στο Ιόνιο Πέλαγος μέσω εσωτερικών θαλασσών και μεγάλου μήκους ακτών.

Το νησιώτικο τμήμα περιλαμβάνει το νησί της Εύβοιας που εκτείνεται κατά μήκος της βορειοανατολικής ηπειρωτικής Στερεάς Ελλάδας και είναι το δεύτερο μεγαλύτερο νησί της χώρας και το έκτο μεγαλύτερο της Μεσογείου με έκταση 3.654 τετραγωνικά χιλιόμετρα, το νησί της Σκύρου που είναι το νοτιότερο νησί των Βορείων Σποράδων και αποτελεί το δέκατο ένατο μεγαλύτερο νησί της Ελλάδας με έκταση 209,5 τετραγωνικά χιλιόμετρα, καθώς και ένα μεγάλο αριθμό νησιών και νησίδων.

Η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας διαιρείται σε 5 Περιφερειακές Ενότητες (ΠΕ) που συστάθηκαν με το Πρόγραμμα Καλλικράτης και ταυτίζονται γεωγραφικά με τα εδάφη των νομών. Πιο συγκεκριμένα, αποτελείται από τις Περιφερειακές Ενότητες της Βοιωτίας, Ευβοίας, Ευρυτανίας, Φθιώτιδας και Φωκίδας με πρωτεύουσες τις Λιβαδειά, Χαλκίδα, Καρπενήσι, Λαμία και Άμφισσα αντίστοιχα.

Η έκταση των Περιφερειακών Ενοτήτων της ΠΣΤΕ αναγράφονται παρακάτω:

- ΠΕ Βοιωτίας με έκταση 2.952 τετραγωνικά χιλιόμετρα
- ΠΕ Ευβοίας με 4.167 τετραγωνικά χιλιόμετρα
- ΠΕ Ευρυτανίας με 1.869 τετραγωνικά χιλιόμετρα
- ΠΕ Φθιώτιδας με 4.441 τετραγωνικά χιλιόμετρα
- ΠΕ Φωκίδας με 2.120 τετραγωνικά χιλιόμετρα

Χάρτης 1: Η Περιοχή Παρέμβασης της ΟΧΕ «Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας.

**Η Περιοχή Παρέμβασης της
ΟΧΕ "Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας"**

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Στις ΠΕ υπάγονται 25 πρωτοβάθμιοι δήμοι (ΟΤΑ). Η Περιφερειακή Ενότητα της Βοιωτίας αποτελείται από 6 δήμους, της Ευβοίας από 8, της Ευρυτανίας από 2, της Φθιώτιδας από 7 και της Φωκίδας από 2. Παρακάτω παρουσιάζεται ένας πίνακας με τον μόνιμο πληθυσμό της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας ανά ΠΕ και Δήμο για το 2021 σύμφωνα με την απογραφή της ΕΛ.ΣΤΑΤ.:

Πίνακας 1: Μόνιμος Πληθυσμός στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας ανά ΠΕ και ανά Δήμο (2021).

ΧΩΡΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	508.255
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΦΘΙΩΤΙΔΑΣ	137.794
ΔΗΜΟΣ ΛΑΜΙΕΩΝ	66.656
ΔΗΜΟΣ ΑΜΦΙΚΛΕΙΑΣ - ΕΛΑΤΕΙΑΣ	8.374
ΔΗΜΟΣ ΔΟΜΟΚΟΥ	9.159
ΔΗΜΟΣ ΚΑΜΕΝΩΝ ΒΟΥΡΛΩΝ	10.925
ΔΗΜΟΣ ΛΟΚΡΩΝ	17.786
ΔΗΜΟΣ ΜΑΚΡΑΚΩΜΗΣ	13.498
ΔΗΜΟΣ ΣΤΥΛΙΔΟΣ	11.391
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΒΟΙΩΤΙΑΣ	106.055
ΔΗΜΟΣ ΛΕΒΑΔΕΩΝ	29.379
ΔΗΜΟΣ ΑΛΙΑΡΤΟΥ - ΘΕΣΠΙΕΩΝ	8.772
ΔΗΜΟΣ ΔΙΣΤΟΜΟΥ - ΑΡΑΧΟΒΑΣ - ΑΝΤΙΚΥΡΑΣ	7.613
ΔΗΜΟΣ ΘΗΒΑΙΩΝ	32.412

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΔΗΜΟΣ ΟΡΧΟΜΕΝΟΥ	9.381
ΔΗΜΟΣ ΤΑΝΑΓΡΑΣ	18.500
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΕΥΒΟΙΑΣ	210.776
ΔΗΜΟΣ ΧΑΛΚΙΔΕΩΝ	109.255
ΔΗΜΟΣ ΔΙΡΦΥΩΝ - ΜΕΣΣΑΠΙΩΝ	15.934
ΔΗΜΟΣ ΕΡΕΤΡΙΑΣ	12.652
ΔΗΜΟΣ ΙΣΤΙΑΙΑΣ - ΑΙΔΗΨΟΥ	19.395
ΔΗΜΟΣ ΚΑΡΥΣΤΟΥ	11.903
ΔΗΜΟΣ ΚΥΜΗΣ - ΑΛΙΒΕΡΙΟΥ	26.351
ΔΗΜΟΣ ΜΑΝΤΟΥΔΙΟΥ - ΛΙΜΝΗΣ - ΑΓΙΑΣ ΑΝΝΑΣ	12.237
ΔΗΜΟΣ ΣΚΥΡΟΥ	3.053
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ	17.428
ΔΗΜΟΣ ΚΑΡΠΕΝΗΣΙΟΥ	11.445
ΔΗΜΟΣ ΑΓΡΑΦΩΝ	5.980
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΦΩΚΙΔΑΣ	36.196
ΔΗΜΟΣ ΔΕΛΦΩΝ	24.164
ΔΗΜΟΣ ΔΩΡΙΔΟΣ	12.035

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (2024) & ιδία επεξεργασία.

Έδρα της ΠΣΤΕ είναι η Λαμία, η πρωτεύουσα της ΠΕ Φθιώτιδας και η 18^η μεγαλύτερη πόλη της Ελλάδας, η οποία αποτελεί ένα δυναμικά αναπτυσσόμενο αστικό κέντρο.

Οι πόλεις και οι οικισμοί της Περιφέρειας συγκροτούνται στο μεγαλύτερο μέρος τους από αστικές δομές. Εξαιρέση αποτελούν οι εξαιρετικά ορεινές περιοχές. Οι πόλεις που κατέχουν τους κυρίαρχους κινητήριους ρόλους ή, σύμφωνα με την Έγκριση Αναθεώρησης του Περιφερειακού Χωροταξικού Πλαισίου της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας και Περιβαλλοντική Έγκριση αυτού, 2018 (ΦΕΚ 299/Α.Α.Π./14.12.2018), οι Πρωτεύοντες διεθνείς, εθνικοί, πρωτεύοντες και ενισχυμένοι δευτερεύοντες περιφερειακοί πόλοι ανάπτυξης της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας, στις οποίες περιλαμβάνονται οι Λειτουργικές Αστικές Περιοχές Μεσαίου Μεγέθους (>100.000 κατ.) είναι:

- η ευρύτερη αστική περιοχή της Λαμίας, η οποία αποτελεί περιφερειακή πρωτεύουσα με ιεραρχημένες διαπεριφερειακού, περιφερειακού και ενδοπεριφερειακού επιπέδου λειτουργίες και
- η ευρύτερη αστική περιοχή της Χαλκίδας, η οποία αποτελεί έδρα περιφερειακής ενότητας με αποκεντρωμένες αντίστοιχες λειτουργίες.

Οι δύο προαναφερθέντες πόλοι (> 100.000 κατ.) στο εθνικό επίπεδο κατηγοριοποιούνται στο 3ο ενισχυμένο και 3ο επίπεδο αντίστοιχα¹.

Όσον αφορά στους ειδικούς διεθνείς, δευτερεύοντες εθνικούς και δευτερεύοντες περιφερειακούς πόλους ανάπτυξης της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας, όπου περιλαμβάνονται τα αστικά κέντρα του δεύτερου επιπέδου διαβάθμισης του οικιστικού δικτύου, οι έδρες Περιφερειακών Ενοτήτων ή

¹ Έγκριση Αναθεώρησης του Περιφερειακού Χωροταξικού Πλαισίου της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας και Περιβαλλοντική Έγκριση αυτού, 2018 (ΦΕΚ 299/Α.Α.Π./14.12.2018).

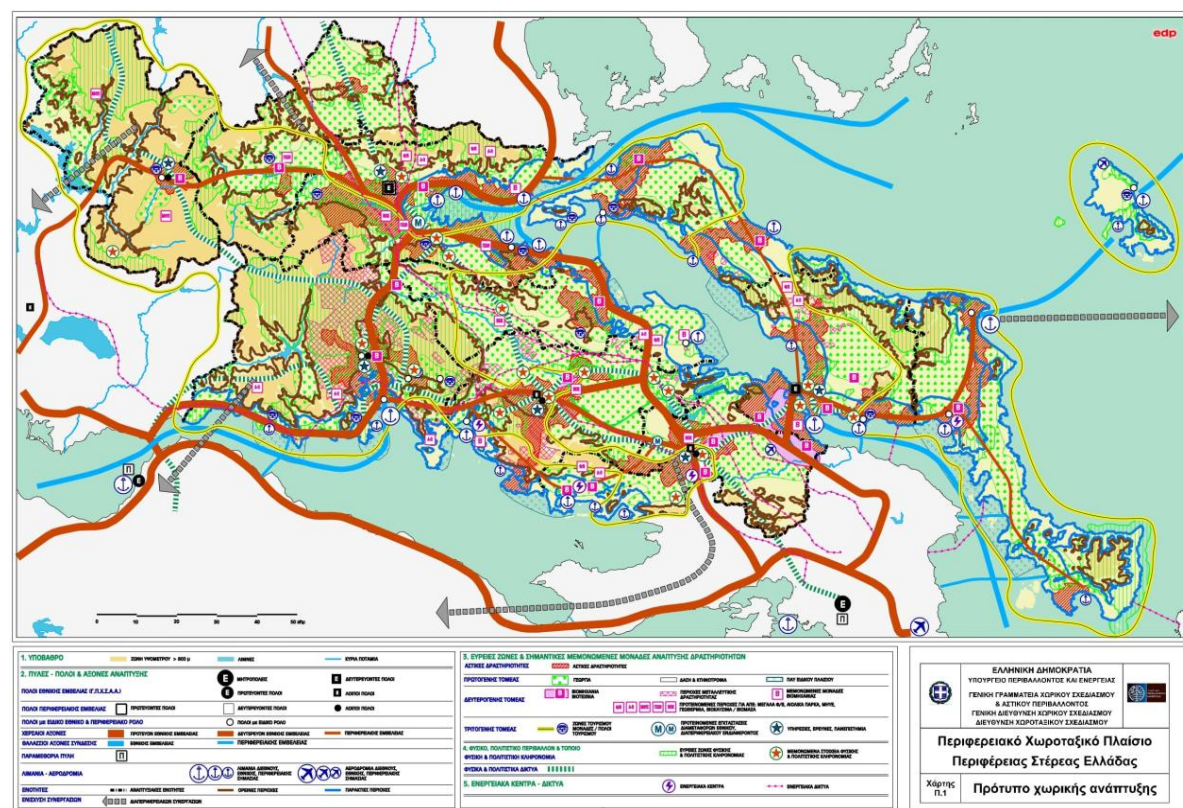

οι πόλοι με υπερτοπικές δυνατότητες ανάπτυξης, είναι:

- η ευρύτερη αστική περιοχή της Λιβαδειάς, η οποία θεωρείται έδρα περιφερειακής ενότητας με αποκεντρωμένες αντίστοιχες λειτουργίες και με ειδικό εθνικό ρόλο,
- η Θήβα, της οποίας ενισχύεται ο ειδικός εθνικός της ρόλος,
- η Άμφισσα (δίκτυο Άμφισσα - Ιτέα - Δελφοί), η οποία αποτελεί έδρα περιφερειακής ενότητας με αποκεντρωμένες αντίστοιχες λειτουργίες με ρόλο ειδικού διεθνούς/εθνικού πόλου και
- το Καρπενήσι, έδρα περιφερειακής ενότητας με αποκεντρωμένες αντίστοιχες λειτουργίες με ρόλο ειδικού εθνικού πόλου².

Οι παραπάνω πόλοι στο εθνικό επίπεδο κατηγοριοποιούνται στο 5ο ενισχυμένο για Λιβαδιά και Θήβα και 5^ο επίπεδο, αντίστοιχα, για Άμφισσα και Καρπενήσι³.

Χάρτης 2: Πρότυπο χωρικής ανάπτυξης (Χάρτης Π.1).

Πηγή: Έγκριση Αναθεώρησης του Περιφερειακού Χωροταξικού Πλαισίου της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας και Περιβαλλοντική Έγκριση αυτού, 2018 (ΦΕΚ 299/Α.Α.Π./14.12.2018).

2 Έγκριση Αναθεώρησης του Περιφερειακού Χωροταξικού Πλαισίου της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας και Περιβαλλοντική Έγκριση αυτού, 2018 (ΦΕΚ 299/Α.Α.Π./14.12.2018).

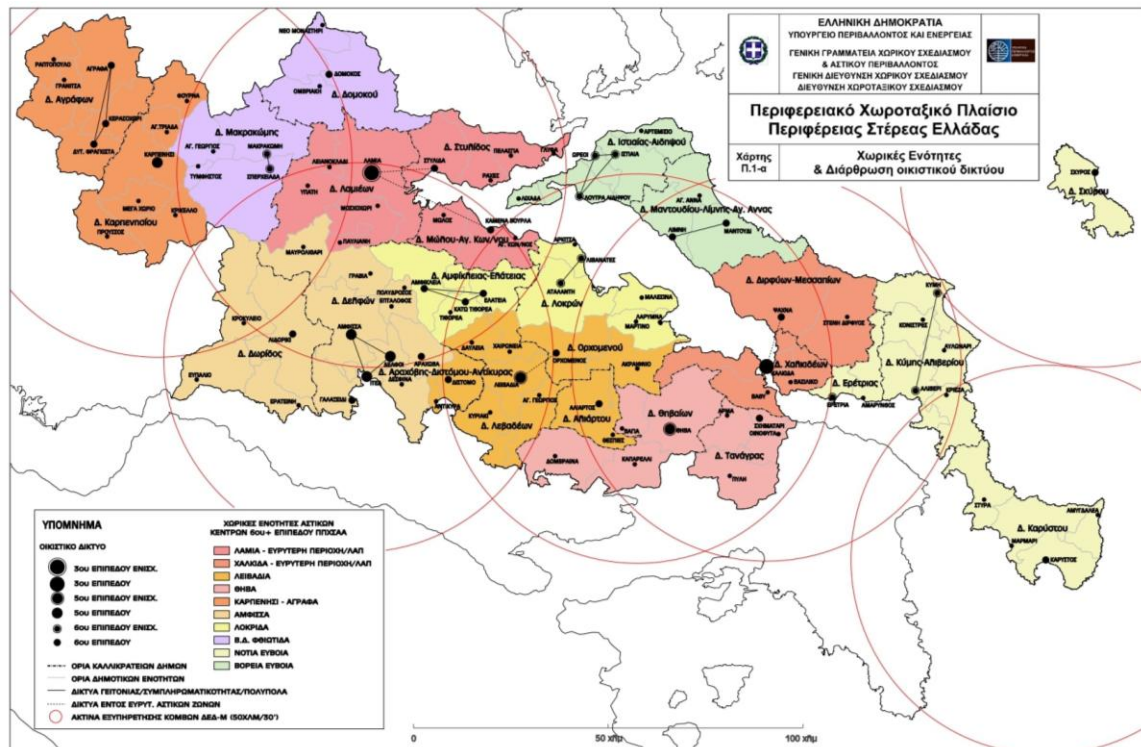
3 Έγκριση Αναθεώρησης του Περιφερειακού Χωροταξικού Πλαισίου της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας και Περιβαλλοντική Έγκριση αυτού, 2018 (ΦΕΚ 299/Α.Α.Π./14.12.2018).

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Χάρτης 3: Χωρικές Ενότητες και Διάθρωση οικιστικού δικτύου (Χάρτης Π.1-α).

Πηγή: Έγκριση Αναθεώρησης του Περιφερειακού Χωροταξικού Πλαισίου της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας και Περιβαλλοντική Έγκριση αυτού, 2018 (ΦΕΚ 299/Α.Α.Π./14.12.2018).

Η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας, σε άμεση γειτνίαση με την Μητρόπολη της Αθήνας, καταλαμβάνει ένα εδαφικά κρίσιμο τμήμα του ηπειρωτικού κορμού της Ελλάδας στον ενδιαμέσο χώρο μεταξύ της Αθήνας, Θεσσαλονίκης και Πάτρας, κυρίαρχων διεθνών πυλών της ελληνικής χερσονήσου αλλά και μεταξύ της Αθήνας και του αναδυόμενου βορειοδυτικού διδύμου Ιωάννινα – Ηγουμενίτσα στον άξονα της Αδριατικής. Δυνατά σημεία της ταυτότητά της στο διεθνή και ευρωπαϊκό περιφερειακό χώρο αποτελούν⁴:

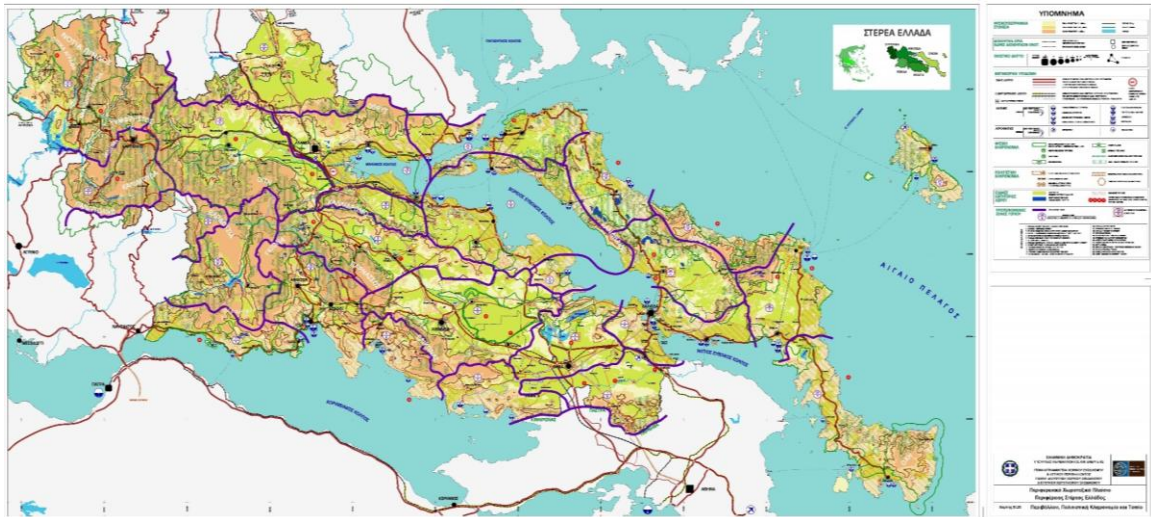
- Η πλούσια παραγωγική γεωργική γη με σημαντικότερη την πεδιάδα της Κωπαΐδας.
- Σημαντικοί υδάτινοι υπόγειοι και επιφανειακοί πόροι.
- Η παραγωγική της εξειδίκευση στο δευτερογενή τομέα.
- Οι πολιτιστικοί πόροι της οι οποίοι διασπείρονται σε όλη την έκτασή της, εκ των οποίων ο αρχαιολογικός χώρος των Δελφών και ο ιστορικός τόπος των Θερμοπυλών έχουν διεθνή αναγνωσιμότητα.
- Τα μεγάλα φυσικά ορεινά οικοσυστήματα και τοπία, οι ιδιότυποι θαλάσσιοι και νησιωτικοί χώροι, που αποτελούν αποθέματα βιοποικιλότητας ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος ή εναλλακτικών μορφών ενέργειας και αναψυχής.
- Διασχίζεται από εθνικά δίκτυα μεταφορών (ΠΑΘΕ, Σιδηρόδρομος) ενώ διαθέτει και

⁴ <https://pste.gov.gr/periferia-2/>

σύνδεση με το δίκτυο φυσικού αερίου.

Συμπερασματικά, η Στερεά Ελλάδα προσφέρει μια μεγάλη ποικιλία τοπίων συνδυάζοντας πεδιάδες, οροπέδια, μεγάλα δάση και υψηλές βουνοκορφές, ορεινές γεωργικές καλλιέργειες και βοσκότοπους, εσωτερικά και παραθαλάσσια νερά και ακτές. Παράλληλα, διαθέτει σημαντικό πολιτιστικό απόθεμα με μεγάλο ιστορικό βάθος από την προϊστορική εποχή έως τους Νεότερους χρόνους. Σε αυτό το απόθεμα προστίθενται τόσο ο λαογραφικός πλούτος τα ήθη και τα έθιμα και οι διάφορες πολιτιστικές εκδηλώσεις καθώς και οι σύγχρονες πολιτιστικές υποδομές όπως είναι τα μουσεία, τα λαογραφικά κέντρα, οι πινακοθήκες.

Χάρτης 4: Περιβάλλον, Πολιτιστική Κληρονομιά και Τοπίο (Χάρτης Π.2δ).

Πηγή: Έγκριση Αναθεώρησης του Περιφερειακού Χωροταξικού Πλαισίου της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας και Περιβαλλοντική Έγκριση αυτού, 2018 (ΦΕΚ 299/Α.Α.Π./14.12.2018).

2.2 ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΙΣΗ ΜΕ ΤΙΣ ΧΩΡΙΚΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ ΟΧΕ ΤΗΣ ΠΠ 2021-2027

Η Περιοχή Παρέμβασης της συνεχιζόμενης Στρατηγικής ΟΧΕ με τίτλο «Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας» ορίζεται ολόκληρη η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας γιατί η τουριστική ταυτότητα που καλείται να διαμορφώσει και να προβάλλει η Στερεά Ελλάδα, ως πολιτιστικός - περιβαλλοντικός προορισμός, πρέπει να αφορά στο σύνολό της, και όχι μόνο μία περιορισμένη γεωγραφικά περιοχή.

Στο εγκεκριμένο Πρόγραμμα «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027 έχει προβλεφθεί η αξιοποίηση του Εργαλείου της ΟΧΕ προκειμένου να σχεδιαστεί μία διαδρομή σε όλη την έκταση της Περιφέρειας Στερεάς η οποία, θα συνδέει σε ένα ενιαίο δίκτυο τους πολιτιστικούς και φυσικούς πόρους και η οποία θα αποτελέσει επώνυμο τουριστικό προϊόν για ολόκληρη την Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας. Συγκεκριμένα αναφέρεται το εξής: «Σημειώνεται ότι στο πλαίσιο του ΠΕΠ της τρέχουσας ΠΠ προβλέπεται η υλοποίηση της ΟΧΕ Πολιτιστικής Διαδρομής για την ολοκληρωμένη ανάδειξη και

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

δικτύωση σημαντικών αρχαιολογικών χώρων και τη διαμόρφωση ενός διακριτού και επώνυμου τουριστικού προϊόντος (Πολιτιστική/Τουριστική/Περιβαλλοντική Διαδρομή Στερεάς Ελλάδας), η οποία δύναται να συνεχιστεί και η περιβαλλοντική της διάσταση να επεκταθεί σε ορεινές περιοχές ενισχύοντας το τουριστικό προφίλ της ΠΣΤΕ.»

Κατά συνέπεια και σύμφωνα με τον προγραμματικό σχεδιασμό, αναγνωρίζεται η ανάγκη όλη η έκταση της Περιφέρειας να ενταχθεί σε μία Διαδρομή, μέσω μίας ΟΧΕ, η οποία θα υποστηρίξει ενεργά, θα αναβαθμίσει και θα συνδέσει:

- Αξιοθέατα και συναφείς υποδομές: μνημεία, μουσεία, χώροι περιήγησης και υποδομές υποστήριξης αυτών προσπελάσιμες και συντηρημένες.
- Υποδομές σύνδεσης επιμέρους σημείων & περιήγησης: οδικό δίκτυο, μονοπάτια πεζοπορίας, ποδηλατόδρομοι, συγκοινωνίες, πεζόδρομοι, διαδρομές μέσα στους οικισμούς, προσπελάσιμες και συντηρημένες.
- Επιχειρήσεις που προσφέρουν ποιοτικές υπηρεσίες, εμπλουτίζονται με καινοτόμες υπηρεσίες, και συμμετέχουν σε δίκτυο για την διαχείριση της διαδρομής.

Σύμφωνα με το Παράρτημα Ι της αρ. 124143/21-12-2022 Εγκυκλίου της ΕΥΣΣΑ και συγκεκριμένα τον Ειδικό Στόχο 5.2. «Μη Αστικές Περιοχές», η ΟΧΕ «Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας» ανήκει στην χωρική κατηγορία «Ειδικές Θεματικές Ενότητες με χωρική συνέχεια».

Η καταλληλότητα και αναγκαιότητα της εφαρμογής της ως μία θεματική παρέμβαση σε συνέχεια της παρέμβασης της ΠΠ 2014-2020, με επικαιροποίηση της Στρατηγικής και του Σχεδίου Δράσης, τεκμηριώνεται διότι καλύπτεται από τα παρακάτω κριτήρια:

- Ειδικές θεματικές ενότητες (όπως ενότητες του ορεινού χώρου, ως περιοχές οικοανάπτυξης, θεματικές περιοχές ανάδειξης τοπίου με αξιόλογα στοιχεία φυσικού-πολιτιστικού περιβάλλοντος, περιοχές με ανάγκες ανάταξης του φυσικού περιβάλλοντος),
- Ειδικές θεματικές ζώνες (όπως π.χ. ευρύτερες περιοχές τοπίων διεθνούς, εθνικής και περιφερειακής αξίας ή και ιδιαιτέρως υποβαθμισμένων), εντός των οποίων αναπτύσσονται δίκτυα και ζώνες που έχουν να επιδείξουν σημαντικής αξίας φυσικό και πολιτιστικό κεφάλαιο. Η αξιοποίηση των ζωνών αυτών συναρτάται άμεσα με τη δυναμική και τις δυνατότητες ανάπτυξης των μικρών και μεγάλων οικιστικών ενοτήτων,
- Ύπαρξη προϋποθέσεων για την ανάπτυξη δικτύων οικονομικών δραστηριοτήτων, με στόχο τη δημιουργία οικονομιών συσσωμάτωσης,
- Ύπαρξη αξιόλογων πολιτιστικών και φυσικών πόρων με δυνατότητες αξιοποίησης για τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας,
- Ανάγκη κοινής διαχείρισης και βιώσιμης αξιοποίησης φυσικών πόρων,

5 Εγκεκριμένο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Στερεάς Ελλάδας, Κεφάλαιο 4.3 «Ολοκληρωμένες χωρικές επενδύσεις (ΟΧΕ) (κατά περίπτωση)», σελ. 258.

- Ύπαρξη ιστορικών και πολιτιστικών διαδρομών και μνημείων με δυνατότητες από κοινού ανάπτυξης στη λογική δικτύου.

2.2.1 Ειδικά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης

Η χωροταξική πολιτική επιχειρεί την επίτευξη της χωρικής συνοχής και το συντονισμό της εθνικής και περιφερειακής οικονομίας, εξασφαλίζοντας δεσμούς αλληλεξάρτησης και εξισορρόπησης εθνικών και τοπικών αναπτυξιακών στόχων. Στην Εθνική Χωροταξική Πολιτική εντάσσονται τα τέσσερα θεσμοθετημένα Ειδικά Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης (ΕΠΧΣΑΑ), εκ των οποίων μόνο το Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τη Βιομηχανία είναι άμεσα σχετικό με την παρούσα ΟΧΕ «Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας»:

1. Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τη Βιομηχανία (βλ. [ΦΕΚ 151/ΑΑΠ/13.04.2009](#)):

Το παρόν ΕΠΧΣΑΑ αποσκοπεί στο μετασχηματισμό της χωρικής διάρθρωση του τομέα της βιομηχανίας προς την κατεύθυνση της βιώσιμης ανάπτυξης. Συγκεκριμένα για την Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας αναφέρεται ότι:

- Ο γενικός αναπτυξιακός στόχος για τη Χωρική Ενότητα Στερεάς Ελλάδας είναι η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, της ελκυστικότητας και της εξωστρέφειας της οικονομίας με τη βελτίωση της χωρικής και κοινωνικής συνοχής και την υιοθέτηση αειφορικών μεθόδων ανάπτυξης παραγωγικών δραστηριοτήτων και διαχείρισης του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος.

2.2.2 Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο Στερεάς Ελλάδας

Η παρούσα υποενότητα περιλαμβάνει την συνοπτική καταγραφή βασικών στρατηγικών κατευθύνσεων και προβλέψεων για την Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας, όπως έχουν θεσμοθετηθεί και προωθούνται στο πλαίσιο του Περιφερειακού Χωροταξικού Πλαισίου (ΠΧΠ) για την ΠΣΤΕ (βλ. ΦΕΚ 299 ΑΑΠ/14.12.2018). Τα ΠΧΠ θεσμοθετούνται με Απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας μετά από δημόσια διαβούλευση. Αποτελούν τα βασικά εργαλεία άσκησης χωροταξικού σχεδιασμού αλλά και αναπτυξιακής πολιτικής σε Περιφερειακό επίπεδο. Ουσιαστικά παρέχουν κατευθύνσεις για την χωρική οργάνωση και την ανάπτυξη των Περιφερειών της Χώρας και δίνουν στρατηγικές κατευθύνσεις στα υποκείμενα επίπεδα σχεδιασμού που έχουν ρυθμιστικό χαρακτήρα.

Ειδικότερα, το ΠΠΧΣΑΑ (Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης) της Στερεάς Ελλάδας αναγνωρίζει τις αναπτυξιακές διαστάσεις που έχουν οι Τομείς του Τουρισμού, του Πολιτισμού και του Περιβάλλοντος. Όπως αναφέρεται, η Περιφέρεια χαρακτηρίζεται από πλούσιους φυσικούς πόρους, γεωμορφολογική ποικιλία (στεριανή και θαλάσσια) που εξασφαλίζει μεγάλης αξίας φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον (NATURA και UNESCO) και έχει δυνατότητες έξυπνης εξειδίκευσης και εξωστρέφειας, τόσο σε παραδοσιακούς τομείς, όσο και σε νέους αναδυόμενους, μεταξύ των οποίων εξέχουσα θέση κατέχουν ο ειδικός και εναλλακτικός τουρισμός.

Στις βασικές επιδιώξεις του ΠΠΧΣΑΑ της Στερεάς Ελλάδας περιλαμβάνονται:

- Η Ενίσχυση της θέσης και του ρόλου της Περιφέρειας στον διεθνή, κοινοτικό και εθνικό χώρο για την ενίσχυση της εξωτερικής ανταγωνιστικότητάς της.
- Η διασφάλιση της προστασίας του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος και η ανάδειξή του σε παράγοντα ανάπτυξης μέσω της αειφορικής διαχείρισης των δραστηριοτήτων.

Αξίζει να σημειωθεί ότι για την ενίσχυση της θέσης της Περιφέρειας στο διεθνές και ευρωπαϊκό χωρικό σύστημα, αναγνωρίζεται ως στρατηγική κατεύθυνση η ανάδειξη της θέσης της Περιφέρειας στα διεθνή χωρικά δίκτυα πολιτιστικών διαδρομών στον τομέα της προστασίας και της ανάδειξης της πολιτιστικής κληρονομιάς καθώς και η προώθηση ολοκληρωμένων σχεδίων διασύνδεσης των ιστορικών, φυσικών και πολιτιστικών πόρων και χώρων της ευρύτερης Μεσογείου. Παράλληλα, στις ειδικές χωρικές κατευθύνσεις προβλέπονται η ανάδειξη των διεθνών πολιτιστικών πόρων της Περιφέρειας, ως κόμβων διεθνούς πολιτιστικού και τουριστικού προορισμού, με επίκεντρο τους Δελφούς και η διασύνδεση με άλλους παρόμοιους προορισμούς στη Μεσόγειο, η δικτύωση του δίπολου Δελφοί-Θερμοπύλες με πόλεις/πόλους διεθνούς εμβέλειας Μεσογειακών πολιτισμών και η προώθηση Περιφερειακού Πάρκου Ορεινής Αμιγούς Φύσης και Ορεινής Μεσογειακής Παραδοσιακής Κληρονομιάς της Ευρυτανίας⁷.

Είναι προφανές ότι στις ανωτέρω γενικές κατευθύνσεις αναγνωρίζεται εκ προοιμίου η σημασία της δικτύωσης και της διασύνδεσης, ενώ προϋπόθεση για την επιτυχημένη προβολή των αναγνωρισμένων πόρων της Περιφέρειας στον ευρύτερο διεθνή/ευρωπαϊκό χώρο είναι σημαντικό ζητούμενο η «εσωτερική» δικτύωση και «έξυπνη» διασύνδεση μεταξύ τους.

Τέλος, στις ειδικές χωρικές κατευθύνσεις γίνεται ειδική αναφορά στην προώθηση «διακλαδικών συνδέσεων πρωτογενή - δευτερογενή τομέα και των δύο με εξειδικεύσεις με τους τομείς - κλειδιά του τριτογενή και ειδικά του τουρισμού, ... των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών και του περιβάλλοντος. Επίσης, επέκταση της τουριστικής δραστηριότητας με ανάδειξη των αναδυόμενων ευκαιριών στον ιαματικό - ιατρικό τουρισμό και επιμονή στη διεθνούς εμβέλειας πολιτιστική και φυσική κληρονομιά της»⁸.

Επιπλέον, το ΠΠΧΣΑΑ ως Πρότυπο Χωρικής Ανάπτυξης για τη Στερεά Ελλάδα προβλέπει:

- Πόλους ανάπτυξης διεθνείς και εθνικούς με εξειδικευμένους ρόλους (Λαμία και Χαλκίδα).
- Δευτερεύοντες πόλους εθνικούς, περιφερειακούς και ειδικούς (Θήβα, Άμφισσα Καρπενήσι) καθώς και οικιστικά κέντρα που συνδέονται με χώρους πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς, καθώς και με ειδικούς πόρους.

Εν κατακλείδι, η πολιτιστική και φυσική κληρονομιά της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας αντιμετωπίζονται ως πόρος ο οποίος:

⁶ Άρθρο 1, ΦΕΚ 299/Α.Α.Π/14.12.2018.

⁷ Άρθρο 2, ΦΕΚ 299/Α.Α.Π/14.12.2018.

⁸ ό.π.

- Συμβάλλει στην ενδογενή οικονομική ανάπτυξη της Περιφέρειας και αποτελεί πηγή άμεσων και έμμεσων θέσεων απασχόλησης και αξιοποιείται κατ' εξοχή για την ανάπτυξη του πολιτιστικού τουρισμού, που επιλέγεται να αποτελέσει κύρια μορφή τουρισμού, συμβάλλοντας στη δημιουργία της τουριστικής ταυτότητας της Περιφέρειας.
- Συμβάλλει στην άνοδο του βιοτικού επιπέδου και της ποιότητας ζωής των κατοίκων (πολιτισμός, παιδεία κ.λπ.).

Ειδικότερα, για τη βιώσιμη και ολοκληρωμένη διαχείριση και προστασία τους προβλέπονται⁹:

- Η προώθηση της διασύνδεσης φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς και διαχείρισης των αξιών μέσω των τοπικών ενοτήτων «Ζωνών Τοπίου».
- Η προώθηση τουριστικής αξιοποίησης και τουριστικών επενδύσεων στους πολιτιστικούς πόλους της Περιφέρειας.
- Η δικτύωση και ένταξη των πολιτιστικών πόλων σε πολιτιστικά δίκτυα (υλικά και άυλα), καθώς και σε πολιτιστικές διαδρομές «Τοπίου».
- Η ενίσχυση και προβολή της μουσειακής υποδομής της Περιφέρειας, με ταυτόχρονη δικτύωση μεταξύ τους, τόσο ενδοπεριφερειακά όσο και διαπεριφερειακά.
- Η αξιοποίηση των Τοπικών Αναπτυξιακών Προγραμμάτων για την προβολή και ανάδειξη της μνημειακής και λοιπής πολιτιστικής κληρονομιάς της Στερεάς Ελλάδας.
- Η θεώρηση και αντιμετώπιση του ορεινού και αγροτικού χώρου ως χώρων ανάπτυξης πολιτισμού, καθώς και διατήρησης και προστασίας της υλικής και άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς.

2.3 ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ

2.3.1 ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ

Η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας διαθέτει πλούσιο απόθεμα σημαντικότητας αρχαιολογικών χώρων και μνημείων, όλων των περιόδων (προϊστορικά, αρχαία, βυζαντινά, μεσαιωνικά και νεότερα μνημεία) και τύπων (οικιστικά σύνολα, θέατρα, ναοί, οχυρωματικές κατασκευές, βιομηχανικά κτήρια, κ.λπ.), τα οποία συμβάλλουν στην προσέλκυση επισκεπτών καθ' όλη τη διάρκεια του έτους.

Το πολιτιστικό της απόθεμα καλύπτει όλη της την έκταση και περιλαμβάνει:

- Κηρυγμένους αρχαιολογικούς χώρους και μνημεία
- Πληθώρα Μουσείων και Πολιτιστικών Υποδομών
- Σημαντικούς Παραδοσιακούς Οικισμούς
- Ιστορικούς τόπους και περιοχές με ισχυρή μυθολογία

⁹ Άρθρο 12, ό.π.

- Λαογραφική παράδοση μέσα από χαρακτηριστικά ήθη και έθιμα της τοπικής κοινωνίας

Οι Εφορείες Αρχαιοτήτων που δραστηριοποιούνται στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας αποτελούν Περιφερειακές Υπηρεσιακές Μονάδες που υπάγονται στη Γενική Διεύθυνση Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς του Υπουργείου Πολιτισμού. Για τη διατήρηση, προστασία και τη φύλαξη των αρχαιοτήτων, την επιστημονική έρευνα, την αποκάλυψη, τη διατήρηση, τη συντήρηση, την ανάδειξη των αρχαιοτήτων, και την έκθεσή τους στα Μουσεία θεωρούνται υπεύθυνες.

Το όνομα Ρούμελη αρχικά σήμαινε η «χώρα των Ρουμς» δηλαδή η «χώρα των Ρωμιών» ή η «χώρα των Ρωμαίων», εννοώντας το βυζαντινό κράτος και προέρχεται από παραφθορά της Τουρκικής λέξης Ρουμ και ιλή. Επίσης από το όνομα αυτό προέρχεται και ο οθωμανικός διοικητικός τίτλος Ρούμελη Βαλεσή που σημαίνει «Βαλής της Ρούμελης», και έφερε επιμέρους ο τοπάρχης της περιοχής της σημερινής Στερεάς Ελλάδας μέχρι την περιοχή περίπου της Θεσσαλονίκης στις αρχές της Ελληνικής Επανάστασης του 1821. Μετά το 1453, Ρούμελη ονομάστηκε το Ευρωπαϊκό τμήμα της Οθωμανικής αυτοκρατορίας με κέντρο τη Σόφια. Με την ίδρυση του νέου Ελληνικού κράτους, Ρούμελη ονομάστηκε η περιοχή της Στερεάς Ελλάδας. Το επίσημο όνομα Στερεά Ελλάδα, προέρχεται από την αντιπαράθεση με την Πελοποννησιακή χερσόνησο απέναντι από τον Κορινθιακό κόλπο, καθώς και το γεγονός ότι οι δύο αυτές περιοχές διαμόρφωσαν το ανεξάρτητο ελληνικό κράτος το 1832 (ΣΜΠΕ ΠΕΠ Στερεάς Ελλάδας 2014-2020).

Στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας υπάρχει σημαντικό πολιτιστικό απόθεμα, που συντίθεται από τα σημαντικά ευρήματα της Νεολιθικής Περιόδου, τα μνημεία της Κλασικής και Ελληνιστικής Περιόδου, τα ιστορικά μνημεία της Μεταβυζαντινής Περιόδου (1453 - 1830), αλλά και νεότερα μνημεία (1830 και μετά). Σε αυτό το απόθεμα προστίθεται επίσης ο λαογραφικός πλούτος, οι σύγχρονες πολιτιστικές υποδομές, όπως τα μουσεία, τα λαογραφικά κέντρα, οι πινακοθήκες, τα ήθη και τα έθιμα και οι διάφορες πολιτιστικές εκδηλώσεις. Τέλος, το αξιόλογο τοπίο αποτελεί επίσης όχι μόνο φυσικό αλλά και ιστορικό - πολιτιστικό πόρο, αφού αποτυπώνει, στο χώρο, τον τρόπο ανάπτυξης αιώνων και χιλιετιών (ΣΜΠΕ ΠΕΠ Στερεάς Ελλάδας 2014-2020).

Ειδικότερα, όσον αφορά στους αρχαιολογικούς χώρους, οι Δελφοί τοποθετούνται στον κατάλογο αρχαιολογικών χώρων της χώρας με περισσότερους από 100.000 επισκέπτες ετησίως, έκτη θέση, με 405.348 επισκέπτες ετησίως για το 2019 και έβδομη θέση με 75.983 για το 2020, ενώ στην ιεράρχηση των Περιφερειακών Ενοτήτων της χώρας, ως προς το «μνημειακό δυναμισμό» (ΕΛΣΤΑΤ), υπάρχουν δύο Περιφερειακές Ενότητες, η Φωκίδα (έβδομη όσον αφορά στους αρχαιολογικούς χώρους - Δελφοί - και τρίτη όσον αφορά στα μουσεία) και η Βοιωτία (δέκατη όσον αφορά στα μουσεία - Όσιος Λουκάς) (ΣΜΠΕ ΠΕΠ Στερεάς Ελλάδας 2014-2020).

Με την 'Αξιολόγηση, αναθεώρηση και ειδίκευση Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας' (2015), στην Περιφέρεια εντοπίζονται ενδεικτικά οι ακόλουθοι χώροι αρχαιολογικού/ιστορικού ενδιαφέροντος:

- Δέκα (10) «Ιστορικοί Τόποι» κηρυγμένοι από ΥΠΠΟ και ΥΠΕΕ με Υπουργικές Αποφάσεις (Υ.Α.) κατανέμονται ως εξής:
 - Ένας (1) στην ΠΕ Βοιωτίας

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- Τέσσερις (4) στην ΠΕ Ευβοίας
- Δύο (2) στην ΠΕ Ευρυτανίας
- Δύο (2) στην ΠΕ Φθιώτιδας
- Ένας (1) στην ΠΕ Φωκίδας
- Δύο (2) «Αρχαιολογικοί Χώροι και μνημεία εκτός πόλεων» κηρυγμένοι από την UNESCO:
 - Ένας (1) στην ΠΕ Βοιωτίας
 - Ένας (1) στην ΠΕ Φωκίδας
- Τέσσερις (4) «Πόλεις ως Αρχαιολογικοί Χώροι, Ιστορικοί τόποι ή Ιστορικά Κέντρα»:
 - Ένας (1) στην ΠΕ Βοιωτίας
 - Δύο (2) στην ΠΕ Ευβοίας
 - Ένας (1) στην ΠΕ Φωκίδας
- Τριακόσιοι είκοσι οκτώ (328) «Αρχαιολογικοί Χώροι εκτός πόλεων»:
 - Ογδόντα δύο (82) στην ΠΕ Βοιωτίας
 - Εκατόν δέκα πέντε (115) στην ΠΕ Ευβοίας (εκ των οποίων 10 στη Σκύρο και 1 σ νησίδα Πασάς)
 - Δώδεκα (12) στην ΠΕ Ευρυτανίας
 - Ογδόντα τέσσερις (84) στην ΠΕ Φθιώτιδας
 - Τριάντα πέντε (35) στην ΠΕ Φωκίδας κ.λπ.

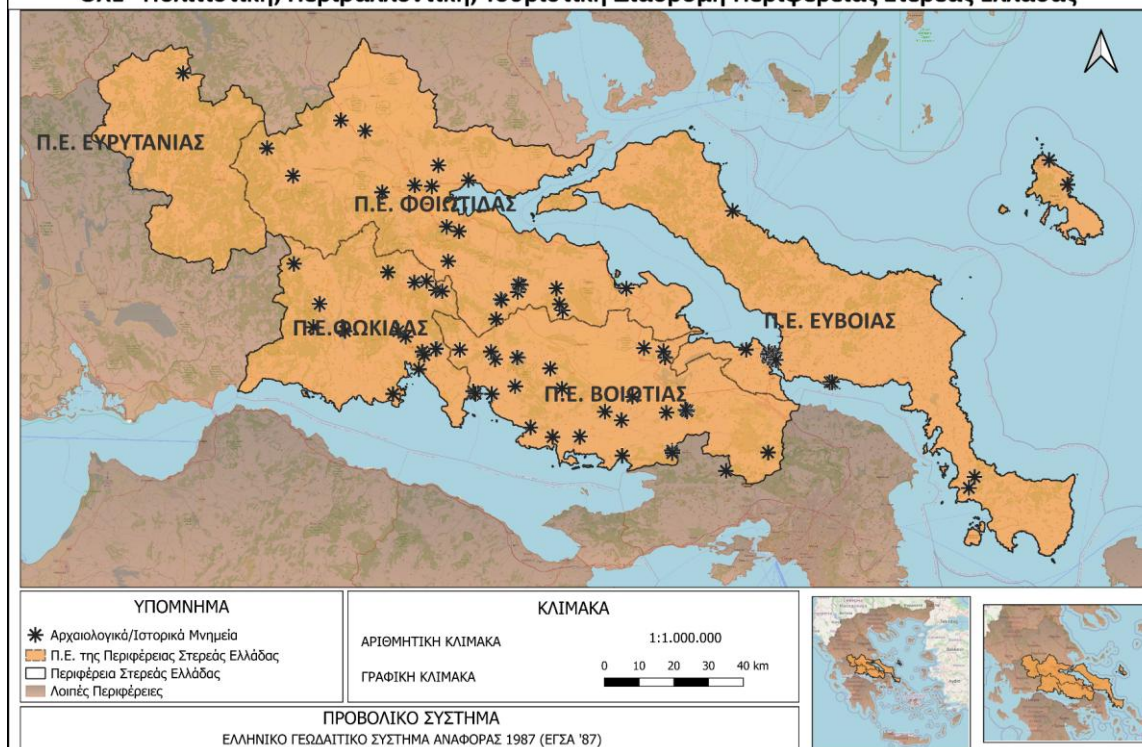
Χάρτης 5: Το Πολιτιστικό Περιβάλλον της ΟΧΕ «Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας».

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

**Το Πολιτιστικό Περιβάλλον της
ΟΧΕ "Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας"**

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Αυτός ο μνημειακός πλούτος διασπείρεται σε όλη την έκταση της Περιφέρειας, είτε εντός αστικών περιοχών, είτε σε περιαστικές – αγροτικές ή και ορεινές περιοχές. Συνολικά καταγράφονται πάνω από 1.000 κηρυγμένοι αρχαιολογικοί χώροι και μνημεία, που κατανέμονται σε όλες της ΠΕ της Περιφέρειας. Ο πλήρης κατάλογος των αρχαιολογικών χώρων και των μνημείων της Περιφέρειας παρουσιάζεται στο **Παράρτημα 1**.

Αυτή η κρίσιμη μάζα συνθέτει την Πολιτιστική της φυσιογνωμία και της προσδίδει την ξεχωριστή της ταυτότητα. Στη συνέχεια αναλύεται με περαιτέρω ποσοτικά και ποιοτικά στοιχεία το Πολιτιστικό Περιβάλλον της Περιφέρειας.

2.3.2 ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΚΑΙ ΘΕΣΜΟΙ

Αρχαιολογικοί χώροι

Στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας συναντάμε σημαντικά ευρήματα της Νεολιθικής περιόδου, μνημεία της Κλασικής και Ελληνιστικής περιόδου, ιστορικά μνημεία της Μεταβυζαντινής περιόδου (1453-1830) αλλά και νεότερων μνημείων (1830-) που συνθέτουν ένα πλούσιο πολιτιστικό απόθεμα.

Συγκεκριμένα, η Περιφέρεια διαθέτει 2 Μνημεία Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς της UNESCO, τους Δελφούς (1987) και την Μονή του Οσίου Λουκά στο Στείρι (1990). Οι Δελφοί θεωρήθηκαν από τον αρχαίο κόσμο ως ο ομφαλός της γης, κέντρο του σύμπαντος. Στο σημείο

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

όπου βρίσκεται το μαντείο των Δελφών, το σπουδαιότερο της αρχαιότητας, υπήρχε προϊστορικό ιερό αφιερωμένο στη Γαία, τη Μεγάλη Μητέρα. Η Μονή Οσίου Λουκά βρίσκεται στη δυτική πλαγιά του Όρους Ελικών, κάτω από την Ακρόπολη του Αρχαίου Στείριου. Αποτελεί το καλύτερα διατηρημένο μοναστηριακό συγκρότημα της μεσοβυζαντινής περιόδου. Το συγκρότημα αποτελείται από το σύμπλεγμα δύο εκκλησιών, τη μονή της Παναγίας και το Καθολικό, που πλαισιώνονται από κελιά και βοηθητικά κτίσματα.

Άλλοι αξιόλογοι αρχαιολογικοί πόροι είναι οι Θερμοπύλες, οι οποίες αποτελούν ένα στενό ανάμεσα στις νοτιοανατολικές υπώρειες του όρους Καλλίδρομου και του Μαλιακού κόλπου, υπήρξαν διαχρονικά τόπος στρατηγικής σημασίας και πολεμικών συγκρούσεων. Ο αρχαιολογικός χώρος των Θερμοπυλών αποτέλεσε έναν από τους πιο σημαντικούς ιστορικούς τόπους λόγω της μάχης του 480 π.χ., ο αρχαιολογικός χώρος Λιθαρών και Καβείριου στην Θήβα, ο αρχαιολογικός χώρος στο πεδίο μάχης των Πλαταιών, το αρχαίο Κάλλιον στην Φωκίδα, η Ακρόπολη της Λάρυμνας στην Φθιώτιδα, το Αρτεμίσιο και η Αρχαία Ερέτρια στην Εύβοια, η κοιλάδα των Μουσών στην Άσκη με σημαντικότερα μνημεία το θέατρο, την μακρά ιωνική στοά, τον βωμό των Μουσών, τα βάθρα αγαλμάτων των Μουσών και ο τετράγωνος πύργος της Άσκρας.

Επίσης, στην Περιφέρεια καταγράφεται και πλήθος αρχαιολογικών πόρων εκκλησιαστικού ενδιαφέροντος, όπως η Ιερά Μονή Αγίου Σεραφείμ, η Παναγία Μακαριώτισσα, η Μονή Οσίου Δαυίδ, η Ιερά Μονή Αγίου Ιωάννη Θεολόγου, η Ιερά Μονή Δαμάστας κ.α.10

Οι αρχαιολογικοί χώροι της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας χαρακτηρισμένοι από το Υπουργείο Πολιτισμού & Αθλητισμού παρατίθενται στον πίνακα κατωτέρω.

Πίνακας 2: Αρχαιολογικοί Χώροι – Μνημεία στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας.

Αρχαιολογικοί Χώροι - Μνημεία στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας								
Βοιωτία		Εύβοια		Ευρυτανία		Φθιώτιδα	Φωκίδα	
1ο Δημοτικό Σχολείο Ορχομενού	Μονή Τίμου Σπυριδίου	Αμύνθος	Σπήλαιο Σκατεινή στα Θερμοπύλες	Ιερά Μονή Μεταμόρφωσης του Σωτήρος Θεσσαλονίκης (Βροντάς)	Αδριανός Λευνίδα (Θερμοπύλες)	Αγία Ευφροσύνη	Τοκοφύονα	
Λίγες Γαλάριες (Πύργος Ιωάννης)	Μικρασιακή Ακρόπολη Γλα	Αρτάμιον	Ταύρος Ορεών	Γεφύρι στο Στένωμα Ευρυτανίας	Ακρόπολη της αρχαίας πόλης της Αλκίας στον Θεσπύριο	Λυμπεσσά	Φάρος Ψαρομύλων	
Ακρόπολη - Πύλον	Μικρασιακή Ανάκτορα	Αρχαίο θέατρο Ερέτριας	Γεφύρι της Τίμης (Ασπροπλάτης)	Ακρόπολη της αρχαίας Πάτρικας	Αντίμαχος του Δαυίδ (Δελφί)	Χίλακον	Φάρος Ψαρομύλων	
Ακρόπολη Αρχαίων Σπείων	Μικρασιακή Βασιλεία τήρου Κατελλών	Αρχαίο φρούριο στα Φύλλα Ευβοίας	Διπλό Δημοτικό Σχολείο στα Κρίκελλα Ευρυτανίας	Αλκί (Λίγες Γαλάριες Θεσπύριος)	Αντίμαχος της θέσης Γενναίας στο Γαλαξίδι			
Ακρόπολη Παναγίας	Νόος Ιαγίνου Απόλλωνος	Αρχαίο μνημείο (Ευαγγελισμός)	Ναυσακτήρια Οσίου Μαρτίου		Ανδρών	Αντιμαχίας στο Γαλαξίδι		
Αντίμαχος	Ορχομενός - Μικρασιακή Ανάκτορα	Δίπλο (Καστρί Δίπλου)	Ιερά Μονή Προμαχώνα	Αρχαία Τραχίνα	Αρχαίο Γυμνάσιο Δελφών			
Αρχαίο θέατρο στη Χαλκίδα	Παναγία Μακαριώτισσα	Ερέτρια	Ιερά Μονή Τατόρας	Βαρά Υπότης (Ναυπύ Υπότης)	Αρχαίο θέατρο Δελφών			
Αρχαίο πέλας Δελφών	Πλάταις	Θολωτός τάφος Κατακαυλίου	Κρήνη στη Χρύση Ευρυτανίας	Βυζαντινό κάστρο Υπότης	Αρχαίο Στάδιο Δελφών			
Αρχαιολογικός χώρος Αλκίου	Σπήλαιο Νήσους Καρύνεας	Ιερά Αιολίδες Αρτέμιδος	Νερόμυλος στη θέση Δάσκαλη Κορυθούδων	Γ. Λύρα (Νεκροταφείο ταφών κύκλων)	Γ. Λύρα			
Αιολίδα	Τρόπαια της μάχης των Αιολέων	Καλογεράδων (Φύλλα)	Νερόμυλος στη Χρύση Ευρυτανίας	Δωροπόλεως Αρτέμιδος (Αρτέμις)	Δελφί			
Εύφρονη	Χαλκίδα	Καστρί Ποταμίας	Νερόμυλος στο Στένωμα Ευρυτανίας	Ελάτεια	Δελφί			
Θεσπία	Χαλκίδα	Καστρί Κορυθούδων	Εχίνος		Δημοκρατία Γαλαξιδίου			
Θήβα	Κύμη (Βυζαντινή Κύμη)	Κύμη (Βυζαντινή Κύμη)	Θερμοπύλες		Δωροπόλεως (Δίπλο Δωροπόλεως)			
Θεσπία	Λευκανή (Σπέρταλη)	Λευκανή (Σπέρταλη)	Ιερά Μονή Δαμάστας		Θησαυρός των Αθηνών			
Θολωτός τάφος Μινυά	Μαγοζό Σκύρου	Μαγοζό Σκύρου	Ιερά Μονή Οσίου Σεραφείμ		Θησαυρός των Αθηνών			
Ιερά Μονή Οσίου Σεραφείμ	Μακεδονικός τάφος των Ερίππων				Κάστρο Αχινού	Ιερά Μονή Αγίου Ιωάννη Θεολόγου		
Ιερά Κοιτίσματα	Μάνικα				Κάστρο Δρυμιάς	Ιερά Μονή Βαρνάμεως		
Κόλλων	Μουσική Κορύμπου				Κάστρο Λαμίας	Κόλλων		
Κολόνα των Μουσών	Μονή Αγίου Γεωργίου ΜΑΜΑ				Κάστρο Μενδενίσσης	Κόλλων		
Κοιτίσματα Βοιωτίας	Μονή Αγίου Γεωργίου Νήλων				Κτίριο πρώην Γυμνασίου Αρτέμιδος στη Λαμία Φθιώτιδας	Κόλλων		
Κτίριο εγκαταστάσεων στρατός Κωσταδίου	Μονή Αγίου Νικολάου Ντα Βόδας				Κύκλος	Κόλλων		
Λιβαδική	Μονή Αγίου Χαραλάμους Λευκανών				Λάρισα	Κτίριο Κτηματικής Υπηρεσίας του Δημοσίου, Χρυσή		
Μεσαιωνικό Κάστρο στη Λεβωδιά	Μονή Οσίου Δαυίδ				Μοναστήρι Αγίας Αγίας	Λαμία - Παλάτιον (Κόλλων Αγίας)		
Μεσαιωνικό Φρούριο - Λεβωδιά	Ναυαγία του Αρτεμίου				Μοναστήρι Μεταμόρφωσης του Σωτήρος	Μοναστήρι Προφήτη Ηλία		
Μονή Αγ. Ιεροσολών	Στεφάνος Στεφάνου				Μοναστήρι Παναγίας Προμαχώνας Βαρδάρης	Οχυρώσεις Δυτικής Αρτέμιδος		
Μονή Οσίου Λουκά	Οικία των Ψηφειωτών				Μοναστήρι της Παναγίας της Γαυρούσας	Παλαιό Δημοτικό Σχολείο στο Χρυσή		
Μονή Παναγίας Σκριαλίας	Πύργος Δροσής				Νερόμυλος στην Τίφρα	Πάνομος		
Μονή Σαγιάς	Ρωμαϊκές Θέρμες Αλβερίου				Νερόμυλος στο Κόλλων	Παρθενονοειδές Γαλαξιδίου		
Μονή Τζαματίων	Σπήλαιο Αγίας Τριάδας				Παλαιό Δημοτικό Σχολείο Μαρτίου Φθιώτιδας	Σπήλαιο Πηγάδα		

Πηγή: INSETE (2023).

Παρακάτω παρουσιάζονται συνοπτικά ορισμένοι από τους σημαντικότερους χώρους

αρχαιολογικού/ιστορικού ενδιαφέροντος ανά ΠΕ της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας, σύμφωνα με την 'Μελέτη για την οργάνωση της συμμετοχής της τοπικής οικονομίας της Στερεάς Ελλάδας στη Διαδρομή Φύσης και Πολιτισμού Στερεάς Ελλάδας' (Τόπος Συμβουλευτική, 2018) και την ΣΜΠΕ για την αναθεώρηση του ΠΕΣΔΑ Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας. Αναλυτικότερα:

ΠΕ Βοιωτίας

- ◇ **Αρχαίο Θέατρο και Αρχαιολογικό Πάρκο Ορχομενού Βοιωτίας:** Το αρχαίο θέατρο του 4ου π.Χ. αιώνα, με ενιαίο κοίλο που περιλάμβανε 12 σειρές ειδωλίων από πωρόλιθο, το Μυκηναϊκό Ταφικό μνημείο – γνωστό και ως «Θησαυρός του Μινύου»- του μυθικού βασιλιά του Ορχομενού, το οποίο είναι ένα από τα μεγαλύτερα και σημαντικότερα μνημεία του είδους του και βρίσκεται κοντά στα ερείπια του προϊστορικού οικισμού που αναπτύχθηκε στον Ορχομενό, καθώς και η Παναγία της Σκριπούς (κορυφαίος βυζαντινός ναός του 10ου αιώνα). Εντός του αρχαιολογικού πάρκου βρίσκεται και το ιερό των Χαρίτων.
- ◇ **Μυκηναϊκή Ακρόπολη Γλα:** Η ακρόπολη του Γλα είναι η μεγαλύτερη οχυρωμένη μυκηναϊκή ακρόπολη που διατηρείται στον ελλαδικό χώρο. Κατασκευάστηκε στη Μυκηναϊκή εποχή και ήταν οχυρωμένο με ισχυρό κυκλώπειο τείχος, με τέσσερις πύλες.
- ◇ **Πλαταιές:** Σήμερα σώζονται τμήματα του οχυρωματικού περιβόλου των αρχαίων Πλαταιών, κάποια από τον 4ο αιώνα π.Χ και κάποια που χρονολογούνται στην προϊστορική εποχή. Στην περιοχή δόθηκε το 479 π.Χ. η νικηφόρος μάχη των Πλαταιών εναντίον των Περσών. Σώζονται επίσης και ορισμένοι πύργοι, χτισμένοι στον περίβολο, στο εσωτερικό του οχυρού ο δωρικός ναός της Ήρας, ενώ σώζονται και τα θεμέλια του βωμού που έχτισαν οι Έλληνες μετά τη μάχη, κατά παραγγελία του Μαντείου των Δελφών.
- ◇ **Ιερό και Αρχαίο Θέατρο Καβιρείου Θήβας:** Στο Καβίρειο ιερό, σε απόσταση 8 km δυτικά της Θήβας, λατρεύονταν, ήδη από τα Γεωμετρικά χρόνια, ο Κάβριος, ο Παις και η Καβιραία Δήμητρα. Στο χώρο μεταγενέστερα κτίστηκε και τελεστήριο (θέατρο), με βωμό στο κέντρο της ορχήστρας που αποτελούνταν από κοίλο δέκα κερκίδων και χρησιμοποιήθηκε για δρώμενα σχετικά με τη λατρεία και τη μύησή τους στα καβίρεια μυστήρια.
- ◇ **Αρχαιολογικός Χώρος Μυκηναϊκού Ανακτόρου Θήβας «Καδμείο»:** Στο κέντρο της Καδμείας ακρόπολης της Θήβας, βρίσκονται τα ερείπια του «Καδμείου», ενός μεγάλου οικοδομήματος με πολλά δωμάτια και διαδρόμους, προορισμένο για εργαστηριακή και αποθηκευτική λειτουργία. Στον ίδιο χώρο, το «Θησαυροφυλάκιο του Ανακτόρου» αποτελεί τη βορειοανατολική γωνία του κεντρικού συγκροτήματος του μυκηναϊκού ανακτόρου της Θήβας, το οποίο εκτείνεται κάτω από την κεντρική πλατεία της πόλης.
- ◇ **Κωρύκειο Άντρο:** Το σπήλαιο ήταν αφιερωμένο στο θεό Πάνα και στις Κωρύκειες Νύμφες. Παρουσιάζει εξαιρετικό ενδιαφέρον για τα ευρήματα της αρχαϊκής, κλασικής και ρωμαϊκής περιόδου που εντοπίστηκαν εκεί.

- ◇ **Αρχαίο Θέατρο Χαιρώνειας:** Στη σκιά της ακρόπολης της Χαιρώνειας βρίσκεται το αρχαίο θέατρο, που ήταν αφιερωμένο στη λατρεία του θεού Διονύσου. Η πρώτη κατασκευή του χρονολογείται στα τέλη του 5ου αιώνα π.Χ. Σήμερα σώζεται μόνο το τμήμα του κοίλου που ήταν λαξευμένο στο βράχο.
- ◇ **Λέων της Χαιρώνειας:** Μαρμάρινο επιτύμβιο μνημείο ύψους 5,5 m - ταφικό σήμα του κοινού τάφου των Θηβαίων Ιερολοχιτών, που έπεσαν στη μάχη της Χαιρώνειας το 338 π.Χ., κατά τη σύγκρουση με τον Φίλιππο Β΄ της Μακεδονίας.
- ◇ **Αρχαίο Θέατρο Άσκρης:** Η αρχαία Άσκη κτίσθηκε πριν 3.650 χρόνια. Το αρχαίο θέατρο δεν έχει ερευνηθεί συστηματικά.
- ◇ **Αρχαίο Θέατρο Τανάγρας:** Το αρχαίο θέατρο είναι ορατό στα νότια της ακρόπολης της αρχαίας Τανάγρας. Κατασκευάστηκε σε ένα μεγάλο φυσικό ανάχωμα ημικυκλικού σχήματος, το οποίο υπέστη επιπλέον διαμόρφωση για τη δημιουργία του κοίλου του, διαμέτρου 7 m.
- ◇ **Κοιλάδα των Μουσών:** Το ιερό Άλσος εκτείνεται σε μήκος 4 km στον Ελικώνα, κοντά στο χωριό Θεσπιές, και βρίσκεται σε άμεση συνάφεια με το Θέατρο της Άσκρας. Τα σημαντικότερα σωζόμενα έως σήμερα μνημεία είναι ο ναΐσκος των Μουσών, το θέατρο, η μακρά ιωνική στοά και ο τετράγωνος Πύργος της Άσκρας.
- ◇ **Η Αρχαιολογική Συλλογή Θεσπιών:** Ευρήματα/γλυπτά, κεραμική, αρχιτεκτονικά μέλη, επιγραφές και επιτύμβιες στήλες από ανασκαφές στην περιοχή.
- ◇ **Το Ιερό του Τροφωνίου:** Δείγματα του άλλοτε ακμαίου ιερού/μαντείου σώζονται στις πηγές της Έρκυνας. Στη δεξιά όχθη της Έρκυνας ήταν χτισμένη η αρχαία πόλη, ερείπια της οποίας (αγορά, λουτρό, δρόμος) έχουν έρθει στο φως.

ΠΕ Εύβοιας

- ◇ **Αρχαιολογικός Χώρος και Αρχαίο Θέατρο Ερέτριας:** Τα ερείπια της Ερέτριας σώζονται διάσπαρτα σε όλη την έκταση που φτάνει από την ακτή έως τον λόφο στα βόρεια, όπου βρισκόταν η Ακρόπολη. Το θέατρο κατασκευάστηκε αρχικά τον 5ο αιώνα π.Χ., χωρητικότητας περίπου 6.000 θεατών, ενώ στον ίδιο χώρο βρίσκονται ο ναός του Δαφνηφόρου Απόλλωνα, ο Ναός της Ίσιδας και περίλαμπρη οικία με εντυπωσιακά ψηφιδωτά του 370 π.Χ..
- ◇ **Αθήνα - Διάδαι:** Στη θέση Καστέλλι, 2 χιλιόμετρα βορειοανατολικά περίπου του οικισμού των Γιάλτρων, υπάρχουν τα ερείπια ενός αρχαίου οικισμού.
- ◇ **Ωρεοί:** Στην περιοχή των Ωρεών εντοπίζονται σημαντικοί αρχαιολογικοί και ιστορικοί χώροι, με σημαντικότερους τα ερείπια του Βυζαντινού Κάστρου στην αρχαία πόλη των Ωρεών και τον Ταύρο των Ωρεών.
- ◇ **Καστρί:** Στη θέση του οικισμού Παλαιόκαστρο εντοπίζονται ίχνη αρχαίου οικισμού, που χρονολογείται από την πρωτοελλαδική περίοδο.
- ◇ **Ελληνικά:** Στη θέση Καστραδάκι η αρχαιολογική έρευνα έχει εντοπίσει οχυρωματικά έργα

της αρχαίας περιόδου.

- ◇ **Λιχάδα:** Αρχαιολογικά ευρήματα εντοπίζονται στις θέσεις Καστρί και στο ακρωτήριο Κηναίου, όπου αναζητείται το περίφημο ιερό του Κηναίου Διός.
- ◇ **Αγκάλη:** Κοντά στον οικισμό της Αγκάλης έχουν βρεθεί σημαντικά αρχαιολογικά και προϊστορικά ευρήματα, ενώ στην παραλία της πιθανολογείται η παρουσία της αρχαίας πόλης Τρύγχει.
- ◇ **Αρχαία Κήρινθος:** Στην περιοχή γίνονται ανασκαφές για τον εντοπισμό αρχαιολογικών ευρημάτων, ενώ έχουν δημιουργηθεί ζώνες αρχαιολογικής προστασίας.

ΠΕ Φθιώτιδας

- ◇ **Θερμοπύλες:** Ο αρχαιολογικός χώρος των Θερμοπυλών αποτέλεσε έναν από τους πιο σημαντικούς ιστορικούς τόπους, λόγω της μάχης του 480 π.Χ..
- ◇ **Ανδριάντας του Λεωνίδα:** Μνημείο που αναπαριστά πάνοπλο τον Λεωνίδα και στήθηκε απέναντι από τον ιστορικό λόφο του Κολωνού στη δεκαετία του 1950.
- ◇ **Ασκληπιείο Δαφνούντος (στον Άγιο Κωνσταντίνο Φθιώτιδας):** Είναι το μοναδικό ολοκληρωμένης κάτοψης ιερό του Ασκληπιού στην Κεντρική Ελλάδα και ένα από τα πρωιμότερα και πληρέστερα σωζόμενα Ασκληπιεία στον ελλαδικό χώρο. Η χρήση του χώρου ως υπαίθριου λατρευτικού αρχίζει από τα τέλη του 6ου αιώνα π.Χ.
- ◇ **Τιθορέα:** Αρχαία πόλη, όπου υπάρχουν ναοί της Αθηνάς, τάφοι της Αντιόπης και του Φώκου, θέατρο και αγορά.
- ◇ **Ελάτεια:** Σημαντικότερη Φωκική πόλη, όπου βρίσκονται τα ερείπια του ιερού ναού της Αθηνάς Κραναίας.
- ◇ **Σκάρφεια:** Πόλη των Λοκρών κοντά στις Θερμοπύλες. Καταστράφηκε το 427 π.Χ. από σεισμό, ανοικοδομήθηκε και ήκμασε κατά τους ρωμαϊκούς χρόνους.
- ◇ **Τραχίς:** Αρχαιότερη πόλη δυτικά των Θερμοπυλών.
- ◇ **Υπάτη:** Χτίστηκε το 410 π.Χ. και κατά τη βυζαντινή περίοδο έλαβε το όνομα Νέαι Πάτραι και έγινε πρωτεύουσα του Δεσποτάτου της Ηπείρου.
- ◇ **Αλαμάνια (Περιοχή Σπερχειού):** Γνωστή από τη γέφυρά της και τη μάχη που έγινε στις 22 Απριλίου του 1821.
- ◇ **Γοργοπόταμος:** Γνωστός από την ανατίναξη της γέφυράς του κατά την περίοδο της Γερμανικής Κατοχής.
- ◇ **Γραβιά:** Χωριό της Φωκίδας στα σύνορα της ΠΕ Φθιώτιδας, γνωστό από την αντίσταση και τις μάχες που δόθηκαν στο ομώνυμο χάνι.
- ◇ **Οπούς:** Αρχαιότερη πόλη της Λοκρίδας, νότια της Αταλάντης.
- ◇ **Μακρακώμη:** Βορειανατολικά του οικισμού, σώζονται ερείπια της πόλης των Ανιάνων.

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- ◇ **Πλατύστομο:** Στο λόφο του προφήτη Ηλία σώζονται ερείπια της αρχαίας πόλης Φθία.

ΠΕ Φωκίδας

- ◇ **Αρχαιολογικός Χώρος Δελφών:** Στους πρόποδες του Παρνασσού βρίσκεται το πανελλήνιο ιερό των Δελφών και το πιο ξακουστό μαντείο της αρχαίας Ελλάδας. Ο αρχαιολογικός χώρος των Δελφών, που από το 1987 έχει χαρακτηριστεί από την UNESCO ως Μνημείο Παγκόσμιας Κληρονομιάς, περιλαμβάνει δύο τεμένη, αφιερωμένα στον Απόλλωνα και στην Αθηνά αντιστοίχως, καθώς και άλλου είδους εγκαταστάσεις, κυρίως αθλητικές. Έξω και γύρω από τα δύο τεμένη διατηρούνται διάσπαρτα τα ερείπια του οικισμού των Δελφών, που αναπτύχθηκε κυρίως στην κλασική και τη ρωμαϊκή περίοδο, καθώς και τάφοι από τις αντίστοιχες νεκροπόλεις.
- ◇ **Αρχαίο Θέατρο Δελφών:** Βρίσκεται εντός του ιερού του Πυθίου Απόλλωνος. Φιλοξενούσε τους αγώνες φωνητικής και ενόργανης μουσικής στο πλαίσιο των Πυθικών Αγώνων. Το πρώτο λίθινο θέατρο κτίστηκε τον 4ο αιώνα π.Χ., ενώ η σημερινή του μορφή ανάγεται στους πρώιμους ρωμαϊκούς χρόνους (1ος αιώνας μ.Χ.).

Επιπλέον, σύμφωνα με την 'Μελέτη για την οργάνωση της συμμετοχής της τοπικής οικονομίας της Στερεάς Ελλάδας στη Διαδρομή Φύσης και Πολιτισμού Στερεάς Ελλάδας' (ΤΟΠΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ, 2018), στην Περιφέρεια εντοπίζονται τα εξής κάστρα:

- ◇ **Κάστρο Καράμπαμπα:** Οικοδομήθηκε από τους Τούρκους το 1684 με σκοπό την προστασία της Χαλκίδας από τους Βενετούς. Βρίσκεται στη Βοιωτική ακτή και δεσπόζει του πορθμού του Ευρίπου. Στο εσωτερικό του υπάρχει το εκκλησάκι του Προφήτη Ηλία, αλλά και εκθέματα από διάφορες ιστορικές περιόδους της Χαλκίδας, μεταξύ των οποίων Παλαιοχριστιανική, Μεσοβυζαντινή, Φράγκικη και Οθωμανική.
- ◇ **Κάστρο Δαύλειας:** Χτισμένο στη σκιά του Παρνασσού βρίσκεται το Κάστρο της Δαύλειας, το οποίο είχε οχυρωθεί από την εποχή των Πελασγών και συνέχισε να χρησιμοποιείται και κατά τους μεσαιωνικούς χρόνους.
- ◇ **Κάστρο Λιβαδειάς:** Πρόκειται για ένα από τα μόλις τέσσερα Καταλανικά κάστρα της χώρας. Χρονολογείται το 14ο αιώνα.
- ◇ **Κάστρο Άμφισσας:** Δεσπόζει της πρωτεύουσας Άμφισσας (Σάλωνα).
- ◇ **Κάστρο Λαμίας:** Μεσαιωνικό κάστρο στο υψηλότερο σημείο της Λαμίας. Στο εσωτερικό του λειτουργεί το Αρχαιολογικό Μουσείο της Λαμίας.
- ◇ **Κάστρο Χώρας Σκύρου:** Βυζαντινό φρούριο χτισμένο στη θέση της αρχαίας ακρόπολης. Μέσα στο κάστρο υπάρχουν τα ερείπια της εκκλησίας της Κοίμησης της Θεοτόκου (9ου αιώνα), αλλά και το καστρομονάστηρο του Αγίου Γεωργίου (10ου αιώνα). Μετόχι της Μεγίστης Λαύρας του Αγίου Όρους.

Μουσεία και Πινακοθήκες

Στο ανωτέρω πολιτιστικό απόθεμα της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας θα πρέπει να προστεθούν πλήθος εξειδικευμένων μουσείων στα οποία εκτίθενται αρχαιολογικά ευρήματα της ευρύτερης

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

περιοχής. Τα μουσεία της Περιφέρειας αποτελούν επίσης σημαντικούς πόλους έλξης επισκεπτών με διαχρονικά αυξανόμενη επισκεψιμότητα. Συγκεκριμένα, τα σημαντικότερα Μουσεία της Περιφέρειας είναι το Αρχαιολογικό Μουσείο των Δελφών, το οποίο παρουσιάζει την ιστορία του φημισμένου δελφικού ιερού και του πιο ξακουστού μαντείου του αρχαίου ελληνικού κόσμου, το Αρχαιολογικό Μουσείο των Θηβών στο οποίο εκτίθενται ευρήματα από την ευρύτερη περιοχή της Βοιωτίας, το Αρχαιολογικό Μουσείο της Χαλκίδας το οποίο φιλοξενεί ευρήματα από την ευρύτερη περιοχή της Εύβοιας, το Αρχαιολογικό Μουσείο Αταλάντης το οποίο φιλοξενεί ευρήματα από την περιοχή της Λοκρίδας και του βορειοανατολικού τμήματος της αρχαίας Φωκίδας, το Αρχαιολογικό Μουσείο Σχηματαρίου κ.α.

Ο λαογραφικός πλούτος της περιοχής εκτίθεται στα λαογραφικά μουσεία της Περιφέρειας, όπως τα Λαογραφικά Μουσεία Αγίας Άννας, Κύμης, Σκύρου, Χαλκίδας, Αγίας Τριάδας, Μεγάλου Χωριού, Γρανίτσας και Δομνίτσας.

Τα Μουσεία της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας χαρακτηρισμένα από το Υπουργείο Πολιτισμού & Αθλητισμού παρατίθενται στο πίνακα κατωτέρω¹¹.

Πίνακας 3: Μουσεία στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας.

Μουσεία στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας				
Βοιωτίας	Εύβοιας	Ευρυτανίας	Φθιώτιδας	Φωκίδας
Αρχαιολογική Συλλογή Διστόμου	Αρέθουσα Διαχρονικό Μουσείο	& Οικία Χρ. Καραπιπέρη	Αρχαιολογική Συλλογή Ελάτειας	Αρχαιολογική Συλλογή Γαλαξιδίου
Αρχαιολογικό Μουσείο Θηβών	Αρχαιολογικό Μουσείο Ερέτριας	Λαογραφικό και Ιστορικό Μουσείο Δομνίστας	Αρχαιολογική Συλλογή Τιθορέας	Αρχαιολογική Συλλογή Λιδορκίου
Αρχαιολογικό Μουσείο Χαιρώνειας	Αρχαιολογικό Μουσείο Καρύστου	Λαογραφικό Μουσείο Αγίας Τριάδας	Αρχαιολογικό Μουσείο Αταλάντης	Αρχαιολογικό Μουσείο Άμφισσας
Μουσείο Σχηματαρίου	Αρχαιολογικό Μουσείο Σκύρου	Λαογραφικό Μουσείο Γρανίτσας	Αρχαιολογικό Μουσείο Λαμίας	Αρχαιολογικό Μουσείο Δελφών
Συλλογή γλυπτών Οσίου Λουκά	Αρχαιολογικό Μουσείο Χαλκίδας	Λαογραφικό Μουσείο Μεγάλου Χωριού	Βυζαντινό Μουσείο Φθιώτιδας	Λαογραφικό Μουσείο Άμφισσας
	Λαογραφικό Μουσείο Αγίας Άννας	Μουσείο Βίνιανης	Μουσείο του Εθνικού Δρυμού της Οίτης	Λαογραφικό Μουσείο Γαλαξιδίου
	Λαογραφικό Μουσείο Κύμης	Μουσείο Εθνικής Αντίστασης		Ναυτικό Μουσείο Γαλαξιδίου
	Λαογραφικό Μουσείο Σκύρου (Μουσείο Φαλτάπης)	Μουσείο Παλαιού Μικρού Χωριού		
	Λαογραφικό Μουσείο Χαλκίδας			
	Μουσείο Θαλάσσιας Ζωής "Ναυτίλος"			
	Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Ιστιαίας			

Πηγή: INSETE, 2023.

Ορισμένα από τα σημαντικότερα μουσεία και πινακοθήκες ανά ΠΕ της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας, παρουσιάζονται συνοπτικά ακολούθως, σύμφωνα με την Έμελέτη για την οργάνωση της συμμετοχής της τοπικής οικονομίας της Στερεάς Ελλάδας στη Διαδρομή Φύσης και Πολιτισμού Στερεάς Ελλάδας' (ΤΟΠΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ, 2018). Αναλυτικότερα:

ΠΕ Εύβοιας

¹¹ INSETE, 2023.

- ◇ **Αρχαιολογικό Μουσείο Χαλκίδας:** Τα εκθέματα του Μουσείου τοποθετούνται χρονολογικά από την Παλαιολιθική μέχρι και την Ύστερη Ρωμαϊκή Εποχή και προέρχονται από ανασκαφές στην Εύβοια.
- ◇ **Διαχρονικό Μουσείο «Αρέθουσα»:** Αρχαιολογικά ευρήματα της Εύβοιας, βοτσαλωτό δάπεδο οικίας από την Ερέτρια.
- ◇ **Αρχαιολογικό Μουσείο Ερέτριας.**
- ◇ **Αρχαιολογικό Μουσείο Σκύρου:** Ευρήματα από την πρωτοελλαδική περίοδο (2.800-1900 π.Χ.) έως τα ρωμαϊκά χρόνια. Αγγεία, κεραμικά, γλυπτά, κοσμήματα κ.ά. Επίσης, αναπαράσταση παραδοσιακού σκυριανού σπιτιού (οικιακά σκεύη, διακοσμητικά, κεντήματα, φορεσιές κ.λπ.).
- ◇ **Δημοτική Πινακοθήκη Χαλκίδας:** Ένα βιομηχανικό κτίριο του 1909, στην ιστορική συνοικία της Αγίας Παρασκευής Χαλκίδας, μετατράπηκε σε δημοτική πινακοθήκη και φιλοξενεί, μεταξύ άλλων, έργα του ζωγράφου Δημήτρη Μυταρά, που κατάγεται από τη Χαλκίδα.
- ◇ **Λαογραφικό Μουσείο Χαλκίδας:** Στο φραγκικό κάστρο Νεγκρεπόντε βρίσκεται το λαογραφικό μουσείο Χαλκίδας. Αναπαράσταση ενός μεσοαστικού σπιτιού του 20ου αιώνα, της αγροτικής ζωής και των εργαλείων της και παραδοσιακές ενδυμασίες.
- ◇ **Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Ιστιαίας:** Πτηνά, θηλαστικά, αμφίβια, ερπετά, ψάρια, έντομα, κ.ά., με έμφαση σε 217 διαφορετικά είδη πτηνών της τοπικής πανίδας που ενδημούν στο οικοσύστημα των υδροβιότοπων της Βόρειας Εύβοιας.
- ◇ **Ιστορικό & Λαογραφικό Μουσείο Λίμνης:** Οπλισμοί, πορτραίτα, συλλογή φωτογραφιών, αντικείμενα οικιακής χρήσης, έπιπλα, στολές, κεντήματα, υφαντά, εργαλεία, ψηφιδωτά, κεραμικά, επιτύμβιες στήλες και νομίσματα.
- ◇ **Λαογραφικό Μουσείο Κύμης:** Πλούσιες συλλογές αντικειμένων, από τους εξής κλάδους της λαϊκής τέχνης: υφαντική, κεντητική, ενδυμασίες, μεταλλοτεχνία, κεραμική, ξυλογλυπτική, λαϊκή ζωγραφική.
- ◇ **Λαογραφικό Μουσείο Φαλτάιτς:** Αντικείμενα λαογραφικού ενδιαφέροντος, αλλά και θρησκευτικά κειμήλια, άμφια και αυθεντικές παραδοσιακές φορεσιές. Μεγάλη συλλογή από ιστορικά έγγραφα που αφορούν την περίοδο της Ελληνικής Επανάστασης του 1821, με πιο σημαντικά την Προκήρυξη της Ελληνικής Επανάστασης, όπως γράφτηκε από τους πρωτεργάτες της Φιλικής Εταιρίας και την Αποκήρυξη της Ελληνικής Επανάστασης του 1821, που υπογράφηκε από τον Πατριάρχη Γρηγόριο Ε' και τους Συνοδικούς. Όπως επίσης και Σπάνια βιβλία, γλυπτά και έργα ζωγραφικής.
- ◇ **Σκυριανό Σπίτι Ανδρέα Γιαλούρη:** Δημοτικό σκυριανό παραδοσιακό σπίτι.
- ◇ **Μουσείο Γιάννη Σκαρίμπα:** Το μουσείο φιλοξενεί τις φιγούρες Καραγκιόζη που φιλοτέχνησε ο ίδιος ο Γιάννης Σκαρίμπα, αλλά και πίνακες ζωγραφικής, φωτογραφίες και βιβλιοθήκη που περιλαμβάνει βιβλία του ή για εκείνον, καθώς επίσης προσωπικά

αντικείμενα και χειρόγραφα του.

- ◇ **Μουσείο Μικρασιατικού Πολιτισμού:** Έκθεση ιερών κειμηλίων και λαογραφικών αντικειμένων που έφεραν οι πρόσφυγες από το Προκόπι Καππαδοκίας μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή, στο Νέο Προκόπι Ευβοίας. Στεγάζεται στον Άγιο Ιωάννη το Ρώσο.
- ◇ **Μουσείο Οίνου και Λαογραφίας Γεωργίου & Χρυσής Τζιβάνη:** Συλλογή αντικειμένων, παραδοσιακών εργαλείων και μηχανισμών από διάφορες χώρες, για την παραγωγή του οίνου και του λαδιού.

ΠΕ Βοιωτίας

- ◇ **Αρχαιολογικό Μουσείο Θηβών:** Το νέο Αρχαιολογικό Μουσείο στεγάζει πλήθος αντικειμένων, αντιπροσωπευτικών των χιλιετιών της συνεχούς ανθρώπινης δραστηριότητας στη Βοιωτία. Η έκθεση διαρθρώνεται σε 18 συνολικά ενότητες, 11 από τις οποίες ακολουθούν χρονολογική σειρά από την Παλαιολιθική περίοδο έως και το τέλος της Οθωμανικής κυριαρχίας, ενώ παρουσιάζεται διαχρονικά ο πολιτισμός, η καθημερινή ζωή, η πολιτική και κοινωνική εξέλιξη στη Βοιωτία.
- ◇ **Αρχαιολογικό Μουσείο Σχηματαρίου:** Στεγάζει ευρήματα από τις πρώτες ανασκαφές στην περιοχή των νεκροταφείων, κυρίως, και της ακροπόλεως της αρχαίας Τανάγρας (τα έτη 1874-1890 και 1911), επιτύμβια μνημεία, αγγεία και πήλινα ειδώλια.
- ◇ **Αρχαιολογικό Μουσείο Χαιρώνειας:** Τα εκθέματα περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, γλυπτά από τη Λιβαδειά και τη Χαιρώνεια, κεραμική από προϊστορικές και ιστορικές θέσεις της ευρύτερης περιοχής, τεμάχια τοιχογραφιών μυκηναϊκών χρόνων από τον Ορχομενό, νομίσματα και όπλα από τον τύμβο των Μακεδόνων και το πολυάνδριο των Θηβαίων στη Χαιρώνεια.
- ◇ **Αρχαιολογική Συλλογή Διστόμου:** Περιλαμβάνει ευρήματα, κυρίως της αρχαίας φωκικής πόλης Αμβρόσσου.
- ◇ **Μουσείο Θυμάτων Ναζισμού Διστόμου:** Η ιστορία της πόλης κρατιέται ζωντανή στη μνήμη, μέσω του Μουσείου στο οποίο υπάρχουν οι φωτογραφίες όλων των θυμάτων της σφαγής και του οστεοφυλακίου που βρίσκεται ακόμα και σήμερα στο λόφο Κάναλες.
- ◇ **Ιστορικό & Εθνολογικό Μουσείο Λιβαδειάς:** Εκτίθενται αντικείμενα οικιακής χρήσης, εργαλεία υφαντουργίας, αγροτικά αντικείμενα και αλεστικές μηχανές.
- ◇ **Λαογραφικό Μουσείο Αράχωβας:** Βιβλιοθήκη με πάνω από 5.000 τόμους βιβλίων και μεγάλη συλλογή ιστορικών και φωτογραφικών αρχείων από την καθημερινή και ιστορική πορεία της Αράχωβας κατά τον 19ο και 20ο αιώνα.
- ◇ **Το Μουσείο Του Δασκάλου:** Μέσα από τα διάφορα εκθέματα παρακολουθείται η ιστορία της εκπαίδευσης από τον Καποδίστρια μέχρι σήμερα, η αντιπαλότητα καθαρευουσιάνων και δημοτικιστών στις απαρχές του προηγούμενου αιώνα και η ιστορία των αλφαβηταρίων από την άλωση της Κωνσταντινούπολης μέχρι σήμερα.

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΠΕ Φθιώτιδας

- ◇ **Αρχαιολογικό Μουσείο Λαμίας:** Το Αρχαιολογικό Μουσείο Λαμίας στεγάζεται σε ένα εντυπωσιακό κτίριο της εποχής του Όθωνα, το οποίο λειτουργούσε ως στρατώνας και βρίσκεται στην κορυφή του λόφου του κάστρου της Λαμίας.
- ◇ **Λαογραφικό Μουσείο Λαμίας:** Περίπου 1.600 αντικείμενα αποτυπώνουν στοιχεία της βιοτεχνικής παραγωγής/επαγγελμάτων, της γεωργικής και κτηνοτροφικής παραγωγής, της ενδυμασίας, των κοσμημάτων, της υφαντικής, της οικίας και των σκευών.
- ◇ **Δημοτική Πινακοθήκη Λαμίας «Αλέκος Κοντόπουλος»:** Περιλαμβάνει 144 έργα και σχέδια του Αλέκου Κοντόπουλου, καθώς και μία σειρά από μοναδικά κεραμικά πιάτα, ζωγραφισμένα με ακρυλικές ύλες.
- ◇ **Αρχαιολογικό Μουσείο Αταλάντης:** Εκτίθενται αρχαιολογικά ευρήματα από ανασκαφές της Λοκρίδας και τμήματος της αρχαίας Φωκίδας που αντιπροσωπεύουν όλες τις περιόδους, από την προϊστορική έως και τους ρωμαϊκούς χρόνους.
- ◇ **Κέντρο Ιστορικής Ενημέρωσης Θερμοπυλών & Μνημείο του Λεωνίδα:** Βρίσκεται στις Θερμοπύλες, κοντά στο Μνημείο του Λεωνίδα και μέσα από καινοτόμα μέσα σύγχρονης τεχνολογίας (τρισδιάστατης εικονικής πραγματικότητας) προβάλλονται τα ιστορικά γεγονότα της εποχής της μάχης των Θερμοπυλών.
- ◇ **Βυζαντινό Μουσείο Φθιώτιδας στην Υπάτη:** Στεγάζεται στο κτίριο των λεγόμενων «Καποδιστριακών Στρατώνων», που ανεγέρθηκε το 1836 για τις ανάγκες του ελληνικού στρατού. Εκτίθενται αντιπροσωπευτικά ευρήματα της Φθιώτιδας, που χρονολογούνται στην παλαιοχριστιανική και βυζαντινή περίοδο (4ος-14ος αιώνας).
- ◇ **Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Οίτης:** Το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας της Οίτης, εμπλουτισμένο με τη χλωρίδα και την πανίδα της Οίτης, παρέχει πληροφορίες που έχουν σχέση με τη γεωλογία, παλαιοντολογία, κλιματολογία, εδαφολογία και οικολογία της περιοχής του Εθνικού Δρυμού Οίτης. Λειτουργεί στο χώρο Εκτροφείου Θηραμάτων Ιεράς Μονής Αγάθωνος.
- ◇ **Ιστορικό & Λαογραφικό Μουσείο Σπερχειάδας:** Αντικείμενα χρηστικά, οικιακά και επαγγελματικά σύνεργα από τον καθημερινό βίο στη Δυτική Φθιώτιδα, εξαρτήματα και κοσμήματα από ενδυμασίες και αντιπροσωπευτικά όπλα του 19ου και 20ου αιώνα.
- ◇ **Μουσείο Άρτου Αμφίκλειας.**
- ◇ **Μουσείο Επαγγελμάτων Αμφίκλειας:** Άριστα διατηρημένα σύνεργα παλιών επαγγελμάτων, όπως ο πεταλωτής (αλμπάνης), ο επισηγματοποιός (σαμαρτζής ή σαμαράς), η υφάντρα, αλλά και μεμονωμένα παλαιά αντικείμενα καθημερινής χρήσης.

ΠΕ Ευρυτανίας

- ◇ **Μουσείο Εθνικής Αντίστασης:** Το ιστορικό σχολείο των Κορυσχάδων που το 1944, κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, φιλοξένησε τις εργασίες του Εθνικού Συμβουλίου στις 14-27 Μαΐου 1944, σήμερα στεγάζει το Μουσείο Εθνικής Αντίστασης, με

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

πλούσιο υλικό . Την περίοδο της Κατοχής στο χωριό υπήρξαν το Γενικό Στρατηγείο του ΕΛΑΣ με συνεργεία οπλισμού, νοσοκομείο, το τυπογραφείο της 13ης μεραρχίας του ΕΛΑΣ, οι αποθήκες της επιμελητείας του Αντάρτη, πεδία εκγύμνασης κ.ά.

- ◇ **Εκκλησιαστικό Μουσείο Παναγίας Προυσιώτισσας:** Άμφια, χειρόγραφοι κώδικες, βιβλία και ένα μοναδικό σπαθί του 1821, που θεωρείται ότι ανήκε στον Γεώργιο Καραϊσκάκη.
- ◇ **Λαογραφικό Μουσείο Μεγάλου Χωριού:** Μέσα από τα εκθέματά του, αναβιώνει το παρελθόν και αναδεικνύει την ιστορική συνέχεια και εξέλιξη της περιοχής.
- ◇ **Ιστορικό & Λαογραφικό Μουσείο Παλαιού Μικρού Χωριού:** Τα εκθέματα δείχνουν την ατομική, οικογενειακή και συλλογική ζωή και δράση των κατοίκων του χωριού στους προηγούμενους αιώνες, καθώς και τη συμβολή τους στους αγώνες από την Επανάσταση του 1821 ως τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και την Εθνική Αντίσταση.
- ◇ **Λαογραφικό Μουσείο Αγίας Τριάδας:** Αντικείμενα της ζωής των αγροτών της περιοχής (γεωργικά εργαλεία, οικιακά σκεύη, φορεσιές κ.λπ.) Στεγάζει και την «Φώτειο Βιβλιοθήκη» που αριθμεί 8.000 βιβλία γενικού ενδιαφέροντος.
- ◇ **Μουσείο Βίνιανης:** Λειτουργεί στο ανακαινισμένο σχολείο Βίνιανης, όπου ήταν τα γραφεία της Πολιτικής Επιτροπής Εθνικής Απελευθέρωσης («ΠΕΕΑ»). Διαθέτει ντοκουμέντα από το έργο της ΠΕΕΑ και παρουσιάζει την οργάνωση του Γενικού Στρατηγείου του Εθνικού Λαϊκού Απελευθερωτικού Στρατού «ΕΛΑΣ». Μπροστά στο σχολείο βρίσκονται οι δέκα προτομές των μελών της ΠΕΕΑ.
- ◇ **Λαογραφικό & Ιστορικό Μουσείο Δομνίστας:** Παλαιά αντικείμενα και αρχαιολογικό φωτογραφικό υλικό.
- ◇ **Λαογραφικό Μουσείο Γρανίτσας:** Αντικείμενα λαϊκής τέχνης, υφαντά, ξυλόγλυπτα, αγροτικά και κτηνοτροφικά εργαλεία, αργαλειός, τοπικές φορεσιές και όπλα του 1821, αλλά και προσωπογραφίες, προσωπικά αντικείμενα και η βιβλιοθήκη του Ζαχαρία Παπαντωνίου.

ΠΕ Φωκίδας

- ◇ **Αρχαιολογικό Μουσείο Δελφών:** Το Αρχαιολογικό Μουσείο Δελφών, από τα πιο σημαντικά στην Ελλάδα και 7ο σε επισκεψιμότητα μουσείο) παρουσιάζει την ιστορία του φημισμένου δελφικού ιερού. Οι πλούσιες συλλογές του περιλαμβάνουν κυρίως αρχιτεκτονικά γλυπτά, αγάλματα και έργα μικροτεχνίας, αφιερώματα των πιστών στο ιερό, τα οποία ανακλούν τη θρησκευτικο-πολιτική και καλλιτεχνική δραστηριότητά του σε όλη την ιστορική του πορεία, από την ίδρυση του απολλώνιου τεμένους τον 8ο αιώνα π.Χ. έως την παρακμή του στα χρόνια της ύστερης αρχαιότητας.
- ◇ **Αρχαιολογικό Μουσείο Άμφισσας:** Προσφέρει στον επισκέπτη την εικόνα και την ιστορική εξέλιξη της αρχαίας Φωκίδας, με ευρήματα που καλύπτουν χρονολογικά τους αιώνες από την εποχή του χαλκού μέχρι τους πρώτους βυζαντινούς χρόνους.
- ◇ **Ναυτικό Μουσείο Γαλαξιδίου:** Αντικείμενα που έχουν σχέση με τα καράβια και τη

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

θάλασσα.

- ◇ **Λαογραφικό Μουσείο Γαλαξιδίου:** Στεγάζεται στο Αρχοντικό Αγγελή και περιλαμβάνει αντικείμενα λαϊκής τέχνης, οικιακά σκεύη και εργαλεία, κεντήματα, υφαντά, παραδοσιακές φορεσιές εξαιρετικής σπανιότητας και πλούσιο φωτογραφικό υλικό από την καθημερινή ζωή του Γαλαξιδίου του περασμένου αιώνα.
- ◇ **Μουσείο Άγγελου & Εύας Σικελιανού:** Το Μουσείο Δελφικών Εορτών στεγάζεται στο σπίτι του Άγγελου και της Εύας Σικελιανού, το οποίο αποτελεί πλέον ιδιοκτησία του Ευρωπαϊκού Πολιτιστικού Κέντρου Δελφών.

Μοναστήρια και Εκκλησίες

Επιπλέον, παρουσιάζονται συνοπτικά ακολούθως τα σημαντικότερα μοναστήρια και εκκλησίες ανά ΠΕ της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας, σύμφωνα με την Έμελέτη για την οργάνωση της συμμετοχής της τοπικής οικονομίας της Στερεάς Ελλάδας στη Διαδρομή Φύσης και Πολιτισμού Στερεάς Ελλάδας' (ΤΟΠΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ, 2018). Αναλυτικότερα:

ΠΕ Εύβοιας

- ◇ **Άγιος Ιωάννης Ρώσος:** Από τα σπουδαιότερα θρησκευτικά προσκυνήματα όλης της Ελλάδας, κτίστηκε από Έλληνες πρόσφυγες που ήλθαν στη Χαλκίδα από το Προκόπι της Καππαδοκίας το 1924, με την ανταλλαγή των πληθυσμών μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή. Μαζί τους έφεραν και το λείψανο του Οσίου Ιωάννη του Ρώσου, που φυλάσσεται πλέον στο Μουσείο του Ναού.
- ◇ **Μονή Αγίου Γεωργίου:** Είναι μονή του 5ου αιώνα στα Ήλια.
- ◇ **Παναγία Ντινιούς:** Εκκλησία που βρίσκεται στην Ιστιαία.
- ◇ **Κοίμηση της Θεοτόκου:** Εκκλησία του 9ου αιώνα στη Σκύρο.
- ◇ **Μοναστήρι του Αγίου Γεωργίου:** Μοναστήρι του 10ου αιώνα, βρίσκεται στο μετόχι της Μεγίστης Λαύρας του Αγίου Όρους, στη Σκύρο.

ΠΕ Ευρυτανίας

- ◇ **Μονή Παναγίας Προυσιώτισσας:** Η μονή Προυσού (9ου αιώνα) αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα προσκυνητικά κέντρα της Ορθοδοξίας, καθώς φιλοξενεί την εικόνα της Παναγίας της Προυσιώτισσας η οποία είναι έργο του Ευαγγελιστή Λουκά. Η μονή στέκει στις άκρες ενός απόκρημνου βράχου και διαθέτει μουσείο όπου εκτίθενται εικόνες του 15ου και 16ου αιώνα, εκκλησιαστικά κειμήλια και χειρόγραφα, αλλά και μέρος του οπλισμού του Γεωργίου Καραϊσκάκη.
- ◇ **Βασιλική Αγίου Λεωνιδίου:** Μονή του 5ου αιώνα.
- ◇ **Ιερά Μονή Παναγίας Στάνας:** Μονή του 15ου και 16ου αιώνα.
- ◇ **Μοναστήρι Μεταμόρφωσης του Σωτήρα:** Χτίστηκε περίπου το 1700.
- ◇ **Μητρόπολη του Καρπενησίου:** Αφιερωμένη στην Αγία Τριάδα, αποτελεί χαρακτηριστικό

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

δείγμα βυζαντινής εκκλησίας.

- ◇ **Μοναστήρι της Τατάρνας:** Πολλά σπάνια και πολύτιμα ιερά κειμήλια, όπως η περίφημη ψηφιδωτή εικόνα «Ο Βασιλεύς της Δόξης» (1350). Στη βιβλιοθήκη του μοναστηριού εκτίθενται έντυπα που χρονολογούνται από το 1544 και εκδόθηκαν στη Βιέννη, τη Βενετία και άλλες πόλεις της Ευρώπης.
- ◇ **Μοναστήρι Δομιανών - Κοιμήσεως της Θεοτόκου:** Ο ναός του μοναστηριού θεωρείται ότι χτίστηκε τον 16ο αιώνα.
- ◇ **Ναός του Αγίου Νικολάου του Νέου εν Βουναίνις:** Μέσα σε αργυρή θήκη επτά περίπου αιώνων, φυλάσσεται το χέρι του Μεγάλου Απόστολου Αγίου Ευαγγελιστή Λουκά.
- ◇ **Ναός της Αγίας Παρασκευής:** Ναός του 16ου αιώνα. Υπήρξε γνωστό ως Ελληνομουσείο Αγράφων – Σχολή Γούβας. Ήταν το πανεπιστήμιο της εκείνης εποχής, όπου δίδαξε μεταξύ άλλων και ο Κοσμάς ο Αιτωλός.

ΠΕ Βοιωτίας

- ◇ **Μονή Οσίου Λουκά:** Χαρακτηρισμένο το 1990 ως Μνημείο Παγκόσμιας Κληρονομιάς από την UNESCO, αποτελεί βυζαντινή μονή του 11ου αιώνα. Περιλαμβάνει δύο εκκλησίες: το Ναό της Παναγίας και το Καθολικό. Τα ψηφιδωτά που διακοσμούν τους τοίχους του Καθολικού αποτελούν κορυφαία αριστουργήματα της βυζαντινής τέχνης. Διαθέτει συλλογή γλυπτών. Από αρχιτεκτονικής άποψης, το μοναστήρι είναι πρότυπο της βυζαντινής τέχνης. Ο Όσιος Λουκάς είναι το καλύτερα διατηρημένο μοναστηριακό συγκρότημα της μεσοβυζαντινής περιόδου στην Ελλάδα.
- ◇ **Μονή Σκριπούς:** Σώζεται μόνο το Καθολικό (873 μ.Χ.), αφιερωμένο στην Κοίμηση της Θεοτόκου και στους Αποστόλους Πέτρο και Παύλο. Στην τοιχοδομία του έχει χρησιμοποιηθεί άφθονο αρχαίο υλικό από τον αρχαιολογικό χώρο του Ορχομενού, με τον οποίο γειτνιάζει άμεσα.
- ◇ **Μονή Σαγματά:** Είναι αφιερωμένη στον Όσιο Κλήμη τον Αθηναίο, ο οποίος υπήρξε ο κτήτορας της μονής κατά τον 12ο αιώνα. Χτίστηκε πάνω στα ερείπια αρχαίου ναού αφιερωμένου στον Ύπατο Δία, δομικά υλικά από τον οποίο χρησιμοποιήθηκαν στην ανέγερσή της.
- ◇ **Άγιος Δημήτριος και Μεγάλη Παναγιά:** Το μαρμάρινο τέμπλο της εκκλησίας αυτής της Θήβας είναι έργο του γλύπτη Δημήτρη Φιλιππότη.
- ◇ **Μονή της Κοίμησης της Θεοτόκου Ιερουσαλήμ:** Απέχει πέντε χιλιόμετρα από τη Δαύλεια. Ιδρύθηκε πιθανότατα το 1088 μ.Χ.

ΠΕ Φθιώτιδας

- ◇ **Μονή Αγάθωνος:** Μονή του 15ου αιώνα στην Υπάτη.
- ◇ **Μονή Δαμάστας:** Γυναικεία μονή αφιερωμένη στη Γέννηση της Θεοτόκου. Το Καθολικό της είναι του 11ου αιώνα με αγιογραφίες του 1818.

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- ◇ **Μονή Μεταμόρφωσης του Σωτήρος:** Μονή του 12ου αιώνα με ενδιαφέρουσες τοιχογραφίες του 17ου αιώνα (Καμένα Βούρλα).

ΠΕ Φωκίδας

- ◇ **Μονή του Προφήτη Ηλία:** Μονή στο Χρισσό που αποτέλεσε το σημείο εκκίνησης της Επανάστασης του 1821 για τη Ρούμελη. Το ξυλόγλυπτο τέμπλο του ναού είναι φιλοτεχνημένο από τον Μετσοβίτη γλύπτη Αθανάσιο Μόσχο.
- ◇ **Μονή του Τιμίου Προδρόμου:** Κοντά στη νέα μονή στη Δεσφίνα βρίσκεται και η παλιά, του 13ου-14ου αιώνα, κρυμμένη σε μία άγρια κατακόρυφη πλαγιά.
- ◇ **Μονή του Σωτήρος:** Περίτεχνο βυζαντινό μνημείο στην Άμφισσα που χρονολογείται περί τον 11ο-12ο αιώνα.
- ◇ **Άγιος Γεώργιος:** Η βυζαντινή εκκλησία του Αγίου Γεωργίου στην Αράχωβα είναι φτιαγμένη με αρχαία υλικά.
- ◇ **Εισόδεια της Θεοτόκου:** Βρίσκεται στην Αράχωβα. Στο ναό που χτίστηκε αμέσως μετά το 1821 φυλάσσονται λείψανα του Αγίου Χαράλαμπου.
- ◇ **Αγία Ιερουσαλήμ:** Το εκκλησάκι της Αγίας Ιερουσαλήμ δεσπόζει πάνω από το φαράγγι της Έρκυνας, στη σπηλιά της Ζωοδόχου Πηγής.

Παραδοσιακοί οικισμοί

Σημαντικό στοιχείο της πολιτιστικής ταυτότητας της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας αποτελούν οι παραδοσιακοί οικισμοί, δηλαδή οι οικισμοί που έχουν διατηρήσει αναλλοίωτη την εικόνα που είχαν στο παρελθόν καθώς και τον τοπικό τους χαρακτήρα¹². Οι παραδοσιακοί οικισμοί στην Ελλάδα, όπως περιγράφονται και στην Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ) για την ΠΣΤΕ, αποτελούν ολοκληρωμένο μέρος της ελληνικής λαϊκής παράδοσης και κληρονομιάς, ενώ παράλληλα παρουσιάζουν τα βασικά στοιχεία της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής πολιτιστικής κληρονομιάς και της φυσιογνωμίας της Ελλάδας, αποτελώντας παράλληλα εντυπωσιακά αξιοθέατα. Ο πλούτος και η ποικιλομορφία της ελληνικής αρχιτεκτονικής κληρονομιάς αναδεικνύεται στους περισσότερους από 867 διατηρητέους παραδοσιακούς οικισμούς και τα χιλιάδες διατηρητέα κτήρια. Στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας, σύμφωνα με την επίσημη βάση δεδομένων του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, καταγράφονται 15 παραδοσιακοί οικισμοί, οι οποίοι παρουσιάζονται στον ακόλουθο Πίνακα.

Πίνακας 4: Παραδοσιακοί οικισμοί ανά ΠΕ στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας.

ΒΟΙΩΤΙΑΣ	ΕΥΒΟΙΑΣ	ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ	ΦΘΙΩΤΙΔΑΣ	ΦΩΚΙΔΑΣ
ΑΡΑΧΩΒΑ	ΑΓΙΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ	ΔΟΜΙΑΝΟΙ	ΑΜΦΙΚΛΕΙΑ	ΓΑΛΑΞΕΙΔΙ
	ΚΥΜΗ	ΚΑΡΠΕΝΗΣΙ	ΑΧΙΝΟΣ	ΔΕΛΦΟΙ
	ΧΩΡΑ ΣΚΥΡΟΥ	ΦΙΔΑΚΙΑ		ΖΟΡΙΑΝΟΣ
		ΦΟΥΡΝΑΣ		ΚΟΥΠΑΚΙ
				ΚΡΟΚΥΛΕΙΟ

¹² Χαρακτηρισμένοι από το ΥΠΕΧΩΔΕ.

Σε ό,τι αφορά τα διατηρητέα κτίρια, σύμφωνα με την ίδια βάση δεδομένων, στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας υπάρχουν καταγεγραμμένα 410. Στην ΠΕ Βοιωτίας εντοπίζονται 54 διατηρητέα κτίρια, στην ΠΕ Ευβοίας 34, στην ΠΕ Ευρυτανίας 8, στην ΠΕ Φθιώτιδας 134 και στην ΠΕ Φωκίδας 180.

Γεφύρια¹³

Στην Ελλάδα υπάρχουν πολλές γέφυρες και γεφύρια από την αρχαιότητα. Κάποιες θεωρούνται ιστορικές, κάποιες έχουν καταστραφεί από καιρικά φαινόμενα ή από τους πολέμους ενώ άλλες έχουν αντικατασταθεί με νεότερες. Υπάρχει μεγάλη ποικιλία στο μέγεθος αλλά και στο είδος (γραφικές, σύγχρονες, πέτρινες, σιδερένιες κ.λπ.). Παρουσιάζονται ορισμένα παραδείγματα:

ΠΕ Βοιωτίας

Από τα εννέα γεφύρια που συναντάμε στις πηγές της Κρύας, στην πόλη της Λιβαδειάς έχουν διασωθεί τα παρακάτω:

- ◇ Πρώτο Γεφύρι της Έρκυνας
- ◇ Δεύτερο Γεφύρι της Έρκυνας
- ◇ Τρίτο Γεφύρι της Έρκυνας
- ◇ Τέταρτο Γεφύρι της Έρκυνας
- ◇ Πέμπτο Γεφύρι της Έρκυνας

ΠΕ Εύβοιας

- ◇ **Καρασαλιάνικο Γεφύρι:** Πέτρινο μονότοξο γεφύρι το οποίο γεφυρώνει το Καρασαλιάνικο ποτάμι λίγο πριν αυτό ενωθεί με το Μαλετιάνικο πατάμι.
- ◇ **Μαλετιάνικο Γεφύρι:** Πέτρινο μονότοξο γεφύρι το οποίο γεφυρώνει το Μαλετιάνικο Ποτάμι λίγο πριν τη συμβολή του με το Καρασαλιάνικο ποτάμι.
- ◇ **Τρίτοξο Γεφύρι Της Βρύσης:** Τρίτοξο γεφύρι (ένα κύριο και δύο βοηθητικά τόξα) το οποίο βρίσκεται έξω από το χωριό Βρύση. Γεφυρώνει το ρέμα, το οποίο ξεκινάει από την πηγή Κολέθρα και καταλήγει στον Μανικιάτη ποταμό.
- ◇ **Γεφύρι στο Μονόδρυ:** Πέτρινο δίτοξο γεφύρι, το οποίο γεφυρώνει τον Μανικιάτη ποταμό.

ΠΕ Ευρυτανίας

- ◇ **Η Καμαρούλα της Σωτήρας:** Πέτρινο μονότοξο γεφυράκι, το οποίο γεφυρώνει το ρέμα Σωτηριώτης.
- ◇ **Γεφύρι στον Παλιόμυλο:** Πέτρινο υδατογέφυρο, το οποίο γεφυρώνει το ρέμα

¹³ Τα Πέτρινα Γεφύρια της Ελλάδος, <https://www.petrinagefiria.com/>

Πλατανάκια που χύνεται στο Σωτηριωτικό ρέμα και αυτό με την σειρά του στον ποταμό Μέγδοβα.

- ◇ **Γεφύρι της Βαλαώρας:** Το Γεφυράκι είναι χτισμένο πάνω στον ποταμό Γρανιτσιώτη και δίπλα σε ένα από τα ωραιότερα τοπία που συναντά κανείς στην Ευρυτανία.
- ◇ **Γεφύρι του Αγίου Νικολάου:** Βρίσκεται στη κοινότητα της Βαλαώρας. Γεφυρώνει ρέμα του χειμάρρου Κακαβούλα που τους χειμερινούς μήνες γίνεται πολύ ορμητικός.
- ◇ **Γεφύρι της Βίνιανης:** Πέτρινο μονότοξο γεφύρι, το οποίο γεφυρώνει τον ποταμό Μέγδοβα.
- ◇ **Γεφύρι των Γοργιανάδων:** Πέτρινο γεφύρι, το οποίο γεφυρώνει το Γοργιανίτικο ρέμα πριν αυτό χυθεί στον Καρπενησιώτη ποταμό.
- ◇ **Γεφύρι του Ξερολύκου:** Μονότοξο πέτρινο γεφύρι, το οποίο παλιότερα ήταν δίτοξο αλλά η μία του καμάρα έπεσε.
- ◇ **Γεφύρι της Κατούνας:** Πέτρινο μονότοξο γεφύρι, το οποίο γεφυρώνει το ρέμα της Λεπτοκαρυάς ή Μέγα Ρέμα που καταλήγει στον Ποταμό Μέγδοβα.
- ◇ **Γεφύρι του Μανώλη:** Πέτρινο μονότοξο γεφύρι, το οποίο γεφύρωνε τον Αγραφιώτη ποταμό.
- ◇ **Κάτω Γεφύρι της Χρύσας:** Πέτρινο μονότοξο γεφύρι, το οποίο γεφυρώνει το Χρυσιώτικο ρέμα λίγο πριν αυτό πέσει στον ποταμό Γαβρενίτη.
- ◇ **Πάνω Γεφύρι της Χρύσας:** Μονότοξο γεφύρι, το οποίο γεφυρώνει το Χρυσιώτικο ρέμα που χύνεται λίγο πιο κάτω στον Γαβρενίτη ποταμό.

Ιστορία και Μυθολογία

Η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας διαθέτει μία πλούσια ιστορία με σημαντικό βάθος και διαχρονία που ξεκινά από ένα μακρινό παρελθόν, όπως το αφηγούνται οι μύθοι, και εκτείνεται έως τους νεότερους ιστορικούς χρόνους. Κατά συνέπεια, η τοπική μυθολογία και ιστορία ενσωματώνονται στην πολιτιστική ταυτότητα της Περιφέρειας και χαρτογραφούν με τον δικό τους τρόπο την Πολιτιστική της Κληρονομιά.

Στη Στερεά Ελλάδα συγκεντρώνονται χώροι μυθολογικού και ιστορικού ενδιαφέροντος. Επισημαίνεται ότι η Βοιωτία και η Φωκίδα, και σε μεγάλο ποσοστό η Φθιώτιδα και η Εύβοια, συνδέονται με πολύ ισχυρούς μύθους αναγνωρίσιμους σε εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο: Μύθοι που σχετίζονται με το δωδεκάθεο, με ήρωες και θεότητες του αρχαίου κόσμου, με ιστορικά πρόσωπα της κλασσικής εποχής, με ήρωες και χαρακτήρες της αρχαίας τραγωδίας και της ευρύτερης αρχαίας ελληνικής γραμματείας.

Αξίζει να σημειωθεί ότι το Κέντρο Μελέτης και Διάδοσης Μύθων και Παραμυθιών διοργάνωσε στη Βοιωτία τον Αύγουστο του 2013 το 1ο Φεστιβάλ Μύθων και Παραμυθιών, το οποίο επαναλήφθηκε τον Ιούνιο 2014 με την υποστήριξη του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Αγροτικής Ανάπτυξης, του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων και του Ευρωπαϊκού προγράμματος Leader και τη συνδρομή των Δήμων¹⁴. Η ιδέα της υλοποίησης του Φεστιβάλ περιλάμβανε πολιτιστικές διαδρομές οι οποίες συνέδεαν θέσεις ιστορικού, αρχαιολογικού ή φυσιολατρικού ενδιαφέροντος με ενδιάμεσες στάσεις για αφηγήσεις ιστοριών. Στόχος του Φεστιβάλ ήταν να προβληθούν περιοχές της Βοιωτίας που έζησαν μυθολογικά ή ιστορικά πρόσωπα και να διαδώσει τους μύθους και τις παραδόσεις της περιοχής με μοναδικό μέσο τον λόγο και την αφηγηματική τέχνη.

Στη συνέχεια παρουσιάζονται συνοπτικά και ενδεικτικά κάποιες ιδιαίτερες περιοχές στην Περιφέρεια της Στερεάς Ελλάδας που συνδέονται με το μυθολογικό και ιστορικό της παρελθόν. Κάποιοι από τους μύθους συνδέονται άρρηκτα με το φυσικό μνημειακό πλούτο και το φυσικό τοπίο, ενώ άλλοι με πρόσωπα και γεγονότα των ιστορικών χρόνων.

- *Δελφοί – Κωρύκειο Άντρο – Κασταλία Πηγή και Δελφικό Τοπίο*: Συνδέεται με έναν ισχυρό μύθο πλούσιο σε νοήματα. Οι Δελφοί παγκοσμίως γνωστοί ως «ο ομφαλός της γης» συνδέονται με πολύ παλαιές λατρείες, είναι άρρηκτα συνδεδεμένοι με τον Πύθιο Απόλλωνα, τη μαντική και τις Δελφικές εορτές.
- *Ελικώνας*: Αποτελεί το σύμβολο της ποιητικής έμπνευσης και της πνευματικής δημιουργίας, καθώς οι περιγραφές αρχαίων και νεότερων περιηγητών τον αναφέρουν ως ένα χώρο μυθικό, όπου χορεύουν οι Μούσες και επικρατούν οι ήρεμες δυνάμεις της φύσης. Στην Κοιλιάδα της Άσκρης ζουν οι «Ελικωνιάδες Μούσες» με δάσκαλο τον Απόλλωνα. Εκεί διαδραματίζεται η «μεταμόρφωση» του Ησίοδου από βοσκού της Βοιωτίας σε επικό ποιητή και θεμελιωτή της ελληνικής μυθολογίας, όταν οι Μούσες του χάρισαν την έμπνευση¹⁵.
- *Κιθαιρώνας*: Ο «μοχθηρός» αδελφός του Ελικώνα, μεταμορφώθηκε από τους Θεούς σε βουνό άγριο που κατοικείται από το Θεό Διόνυσο και τις μαινάδες.
- *Ιερό Άλσος Μουσών, πηγή Ιπποκρήνη και Ιερή πηγή Αγανίπη*: Οι γιορτές διεξάγονταν στο ιερό άλσος των Μουσών, όπου υπήρχαν πηγές. Ιδιαίτερα, το νερό της ιερής πηγής Αγανίπης ήταν θαυματουργό, καθώς είχε την ιδιότητα να μετατρέπει σε ποιητές αυτούς που το έπιναν¹⁶.
- *Η πηγή της Έρκυνας, και το Τροφώνειο Μαντείο στη Λιβαδειά*: Στα νερά της Ερκύνας έρχονταν να λουστούν όλοι οι πιστοί που ζητούσαν χρησμό από το Μαντείο του Τροφωνίου, το οποίο βρισκόταν σε μικρή απόσταση. Σήμερα ο ποταμός Έρκυνα με τις πηγές της στην περιοχή της Κρύας προσδίδει στην πόλη της Λιβαδειάς μια ξεχωριστή φυσική ομορφιά¹⁷.

14 Κέντρο Μελέτης και Διάδοσης Μύθων και παραμυθιών. Διαθέσιμο σε: <http://festivalvoiotias.blogspot.gr/>

15 «Ο Ελικώνας και η περιοχή του» Margerita Bonnano - Αραβαντινού, σ. 260-269 στο Αρχαιολογία: Εύβοια και Στερεά Ελλάδα, εκδ. Μέλισσα

16 Ερευνητική Εργασία Β΄ Λυκείου (2014-2015) «Χαρτογράφηση του τόπου μας μέσα από τους βοιωτικούς μύθους», Γυμνάσιο με Λυκειακές Τάξεις Ασωπίας.

17 Στο ίδιο.

- *Η πεδιάδα της Κωπαΐδας*: Συνδέεται με την ιστορία της αποξήρανσης της αρχαίας λίμνης ήδη από τα μυκηναϊκά χρόνια, και είναι ακόμη και σήμερα ορατά τα αρχαία τεχνικά έργα. Επίσης, συνδέεται με τη νεώτερη ιστορία της αποξήρανσης της λίμνης, και διασώζονται ακόμη τα κτίρια που είχε δημιουργήσει η εταιρεία Lake Copais Co Lmd στην Αλίαρτο.
- *Αυλίδα*: Συνδέεται με τον Τρωϊκό πόλεμο, τα Ομηρικά έπη και την αρχαία ελληνική τραγωδία αφού αποτέλεσε το σκηνικό πεδίο για μία κοσμοϊστορική «θυσία» με πρωταγωνιστικά πρόσωπα τον Αγαμέμνονα, την Ιφιγένεια και τον Κάλχα. Έχει εντοπιστεί και ανασκαφεί το ιερό της Αρτέμιδος στην Αυλίδα.
- *Θήβα*: Συνδέεται με πολύ ισχυρά ονόματα μυθολογικών ηρώων, όπως ο Ηρακλής, και βασιλέων όπως ο Κάδμος, ο Πενθέας και ο Οιδίποδας. Τον μύθο του Πενθέα πραγματεύεται ο Ευριπίδης στην τραγωδία του «Βάκχαι». Η ιστορία του Οιδίποδα είναι παγκοσμίως γνωστή μέσα από τις τραγωδίες του Σοφοκλή «Οιδίπους τύραννος» και «Οιδίπους επί Κολωνώ». Η μετά τον Οιδίποδα Θήβα ιστορείται από τις τραγωδίες «Επτά επί Θήβας» του Αισχύλου και «Αντιγόνη» του Σοφοκλή.
- *Ορχομενός*: Συνδέεται με τους Αργοναύτες και την Αργοναυτική εκστρατεία καθώς ιστορικοί συγγραφείς (Ηρόδοτος, Απολλώνιος και Στράβων) μαρτυρούν τον σημαντικό ρόλο που έπαιξαν στην Αργοναυτική εκστρατεία οι Μινύες του Ορχομενού. Επιπλέον στον Ορχομενό λατρεύτηκε ο Ασκληπιός, με ξεχωριστές μάλιστα τιμές, αφού υπήρξε η γενέτειρά του. Επίσης, η Τεγύρα του Μινύειου Ορχομενού συνδέεται με τη γέννηση του Απόλλωνα και το Τεγυραίο Μαντείο. Στο λόφο της Τεγύρας (ή Πολύγυρα ή Πολυγύρα όπως ονομάζεται σήμερα) λειτουργούσε αξιόλογο μαντείο μέχρι και τα χρόνια των Μηδικών πολέμων και του Πελοποννησιακού και μόνο ύστερα απ' αυτούς έμεινε άφωνο. Σήμερα σώζεται ο θολωτός τάφος του Μινύα, που αποτελεί επισκέψιμο μνημείο. Επίσης έχει εντοπιστεί το τρόπαιο του Σύλλα, στη θέση «Κυδωνιές», το οποίο στήθηκε σε ανάμνηση της νίκης του ρωμαίου στρατηγού εναντίον των στρατευμάτων του Μιθριδάτη Α'.
- *Θερμοπύλες*: Συνδέεται με μια από τις πιο σημαντικές μάχες στην ελληνική και στην παγκόσμια ιστορία και το ιστορικό – συμβολικό πρόσωπο του Σπαρτιάτη Λεωνίδα.
- *Πλαταιές*: Περιοχή με ιστορική σημασία τόσο ως προς την ομώνυμη μάχη την εποχή των Περσικών πολέμων, όσο και αργότερα στους ιστορικούς χρόνους (η περιγραφή της πολιορκίας της κατά πελοποννησιακό πόλεμο παραδίδεται από τον Θουκυδίδη).
- *Χαιρώνεια*: Σήμερα σώζεται ο λέων της Χαιρώνειας, μνημείο που θυμίζει τη μάχη του 338 π.Χ. που εγκαθιδρύει την μακεδονική ηγεμονία στη νότια Ελλάδα.
- *Χαλκίδα*: Συνδέεται εκτός των άλλων με την πρώιμη ιστορία της γραφής. Το χαλκιδικό αλφάβητο, που χρησιμοποιούσε η Χαλκίδα και οι άλλες περιοχές της Εύβοιας, ήδη από τον 8ο π.Χ. αιώνα, υιοθετήθηκε αρχικά από τους Ετρούσκους, μέσω των αποικιών των Ευβοέων στην Ιταλία, και τελικώς από τους Ρωμαίους, αποτελώντας τον άμεσο πρόγονο του πλέον χρησιμοποιούμενου αλφάβητου παγκοσμίως σήμερα, του λατινικού.

- *Η Γραβιά:* Κωμόπολη της Φωκίδας ανάμεσα στα βουνά του Παρνασσού και της Γκιώνας. Συνδέεται με την ιστορική μάχη στο Χάνι της Γραβιάς, το Μάιο του 1821, και το πρόσωπο του Οδυσσέα Ανδρούτσου. Προκειμένου να αναδειχθεί η σημασία της νίκης αυτής στην εδραίωση της Επανάστασης έχει ανεγερθεί κτήριο, που αναπαριστά πιστά το ιστορικό χάνι, όπου στεγάζει το Μουσείο της Μάχης στο Χάνι της Γραβιάς και το οποίο παρουσιάζει τόσο την ίδια τη μάχη όσο το ιστορικό πλαίσιο της Επανάστασης στην Στερεά Ελλάδα¹⁸.
- *Γέφυρα Γοργοποτάμου:* Είναι μία από τις πιο γνωστές γέφυρες στην Ελλάδα. Διασχίζει τον Γοργοπόταμο και συνδέει τον Μπράλο με τη Λαμία, ενώ μεταφέρει τη σιδηροδρομική γραμμή Αθηνών - Θεσσαλονίκης. Ιστορικό μνημείο που συνδέεται τόσο με τον Επαναστατικό αγώνα των Ελλήνων το 1821 (μάχη στο Δέμα) όσο και Εθνική Αντίσταση εναντίον των γερμανικών στρατευμάτων κατοχής (Νοέμβριος 1942). Η ανατίναξη της γέφυρας από αντιστασιακούς των οργανώσεων ΕΔΕΣ και ΕΛΑΣ υπό το συντονισμό Βρετανών αξιωματικών έχει καθιερωθεί ως ετήσιος πανελλαδικός εορτασμός της Εθνικής Αντίστασης.
- *Μαρτυρικά χωριά Στερεάς Ελλάδας:* Δίστομο (Βοιωτίας), Τυμφρηστός, Υπάτη (Φθιώτιδας), Επτάλοφος, Προσήλιο (Φωκίδας). Πρόκειται για χωριά και πόλεις που έχουν αναγνωριστεί με Προεδρικό Διάταγμα για τις ολοσχερείς καταστροφές που υπέστησαν την εποχή της γερμανικής κατοχής.
- *Ιστορικά χωριά Εθνικής Αντίστασης στην Ευρυτανία* (Βελούχι, Δομνίτσα, Κορυσχάδες, Μικρό Χωριό, Κρίκελο): Συνδέονται με τους αγώνες της Εθνικής Αντίστασης στη διάρκεια της κατοχής και το πρόσωπο του Άρη Βελουχιώτη. Σε όλα τα χωριά αυτά έχει διατηρηθεί η μνήμη των ταραγμένων εκείνων χρόνων της νεότερης ιστορίας της Ελλάδας. Στο χωριό Κορυσχάδες, το κτήριο όπου κάποτε στεγαζόταν οι εργασίες του Εθνικού Συμβουλίου της Απελευθέρωσης, σήμερα λειτουργεί ως μουσείο Εθνικής Αντίστασης.

Άυλη Πολιτιστική Κληρονομιά

Στην Πολιτιστική Κληρονομιά της Στερεάς Ελλάδας εντάσσονται και τα Άυλα Πολιτιστικά Αγαθά, δηλαδή οι εκφράσεις, δραστηριότητες, γνώσεις και πληροφορίες, όπως μύθοι, έθιμα, προφορικές παραδόσεις, χοροί, δρώμενα, μουσική, τραγούδια, δεξιότητες ή τεχνικές που αποτελούν μαρτυρίες του παραδοσιακού, λαϊκού και λόγιου πολιτισμού.

Σύμφωνα με τη Διεθνή Σύμβαση της UNESCO (2003) για τη Διαφύλαξη της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς, στον διευρυμένο ορισμό της περιλαμβάνονται «οι πρακτικές, αναπαραστάσεις, εκφράσεις, γνώσεις και τεχνικές, καθώς και τα εργαλεία, αντικείμενα, χειροτεχνήματα και οι πολιτιστικοί χώροι που συνδέονται με αυτές και τις οποίες οι κοινότητες, οι ομάδες και, κατά περίπτωση, τα άτομα αναγνωρίζουν ως μέρος της πολιτιστικής κληρονομιάς τους»¹⁹.

Για την Διαφύλαξη και προβολή της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς, αρμόδιο είναι το

18 <https://greece.terrabook.com/phocis/el/page/xani-gravias>

19 <https://ich.unesco.org/en/convention>

Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού και συγκεκριμένα η Διεύθυνση Νεώτερου Πολιτιστικού Αποθέματος και Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς (ΔΝΠΑΑΠΚ). Σύμφωνα με Εθνικό Ευρετήριο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ελλάδας, από το 2008 έως σήμερα, έχουν εγγραφεί στον Κατάλογο δεκαέξι Άυλα Πολιτιστικά Αγαθά²⁰.

Αξίζει να σημειωθεί ότι για την Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας:

- Έχει υποβληθεί φάκελος για την εγγραφή της «Τελετουργίας – επιτέλεσης του Βλάχικου Γάμου στη Θήβα» στο Εθνικό Ευρετήριο της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ελλάδας.
- Στην θεματική της Μεσογειακής Διατροφής, που είναι εγγεγραμμένη στον κατάλογο των άυλων πολιτιστικών αγαθών και ειδικότερα στον ψηφιακή έκδοση της ΔΝΠΑΑΠΚ για την ελληνική πίτα, γίνεται αναφορά στην Μαμαλίσκα της Λαμίας και στην Φανουρόπιτα του Γαλαξιδίου
- Στη Θεματική των καλών πρακτικών γίνεται αναφορά στους Παραδοσιακούς τρόπους διαχείρισης του νερού στο χωριό Στρώμη της Γκιώνας.

Πολιτιστικές Εκδηλώσεις – Έθιμα – Πανηγύρια

Παρακάτω παρουσιάζονται τα σημαντικότερα έθιμα της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας είναι τα εξής^{21,22}:

- ◇ **Το αρραβώνιασμα της φωτιάς:** Λαμβάνει χώρα ξημερώματα Χριστουγέννων την ώρα που ο λαός την αποκαλεί «ανοιχτή ώρα».
- ◇ **Το τάισμα της βρύσης:** Γίνεται τα μεσάνυχτα της παραμονής των Χριστουγέννων, στα χωριά της Κεντρικής Ελλάδας.
- ◇ **Βλάχικος γάμος:** Είναι κωμική αναπαράσταση του βλάχικου γάμου, όπως αυτός γινόταν παλιότερα. Σκηνές που προκαλούν γέλιο είναι το πηγαινέλα των προζενητάδων στους υποψήφιους συμθέτερους, η κουβέντα για την προίκα, τα τελειώματα με την αλλαγή των δακτυλιδιών, οι προετοιμασίες για το γάμο, το «μπαρμπέρισμα του γαμπρού», η τελετή του γάμου και φυσικά τα επακόλουθα της πρώτης γαμήλιας νύχτας του ζευγαριού. Τελειώνει συνήθως με φαγοπότι και χορό, συνοδεία δημοτικής ορχήστρας.
- ◇ **Ρουμελιώτικο Πάσχα:** Το Πάσχα στη Φωκίδα, την καρδιά της Ρούμελης, είναι από τα πλέον φημισμένα παραδοσιακά, με ψήσιμο αρνιών σε «λάκκους», τραγούδια και χορούς σε όλες τις πόλεις και τα χωριά της.

20 Έχουν εγγραφεί στον κατάλογο: η Μεσογειακή Διατροφή (2013), η Καλλιέργεια της Μαστίχας (2013), η Ξυλοναυπηγική (2013), η Τηνιακή Μαρμαροτεχνία (2013), Μωμοέρια: Ένα έθιμο του δωδεκαημέρου (2013), τα Ιερά Δάση των χωριών του Ζαγορίου και της Κόνιτσας (2015), η τέχνη της Ξερολιθιάς (2015), η Ψαλτική Τέχνη (2015), Τσακωνικός Χορός (2015), το Ρεμπέτικο (2016), το Θέατρο Σκιών -Καραγκιόζης (2016), το Ηπειρώτικο Πολυφωνικό Τραγούδι (2016), το Παραδοσιακό Πανηγύρι του Συρράκου (2016), η Μετακινούμενη Κτηνοτροφία (2017), η Σαπωνοποιία Πατούνη (2017), η Παραδοσιακή Τέχνη της Πέτρας στα Λαγκάδια Αρκαδίας (2017).

21 <https://www.gnoristetinellada.gr/paradosi/ethima/873-ithi-ethima-karpenisiou-paradoseis-analloiotes-sto-xrono>

22 http://www.pass2greece.gr/culture_det.asp?offset=0&culture_id=58

Ακολουθεί μια συνοπτική αναφορά στις πολιτιστικές εκδηλώσεις της περιοχής ανά Περιφερειακή Ενότητα.

ΠΕ Φθιώτιδας^{23 24}

- ◇ **Φεστιβάλ Οίτης:** Το φεστιβάλ Οίτης περιλαμβάνει συναυλίες, θεατρικές παραστάσεις χορού, παιδικές παραστάσεις, κουκλοθέατρα, εκθέσεις βιβλίων, εκθέσεις ζωγραφικής, φωτογραφίας, κύκλους σεμιναρίων και εργαστηρίων, διαλέξεις και προβολές ταινιών.
- ◇ **River Party Ελάτειας Φθιώτιδας**
- ◇ **Χορωδιακό Φεστιβάλ:** Ο Μουσικός Πολιτιστικός Σύλλογος «Χορωδία Αταλάντης» με τη συνεργασία του Δήμου διοργανώνουν μουσικές συναυλίες και θεατρικές παραστάσεις το καλοκαίρι ενώ πιο πριν τον Μάιο γίνεται το Χορωδιακό Φεστιβάλ με συμμετοχή χορωδιών από άλλα μέρη της Ελλάδας. Στα τέλη Μαΐου γίνονται εκδηλώσεις για τους πεσόντες στην Κατοχή. Τον Αύγουστο, 6 έως 12, γίνεται πολύ καλό παζάρι και στις αρχές Σεπτεμβρίου γιορτές κρασιού.
- ◇ **Άγιος Κωνσταντίνος:** Ο πολιούχος της περιοχής γιορτάζει στις 21 Μαΐου και διεξάγεται πενθήμερη εμποροπανήγυρη. Πανηγύρι γίνεται και στις 23 Αυγούστου στο εκκλησάκι της Παναγίας της Ευλογιάς.
- ◇ **Ο Αγιασμός των χωραφιών:** Τα Φώτα, στις 6 Ιανουαρίου γίνεται η τελετή του Μεγάλου Αγιασμού.
- ◇ **Πανελλήνια Έκθεση Λάμιας:** Πραγματοποιείται κάθε χρόνο στις σύγχρονες εγκαταστάσεις της και αποτελεί το σημαντικότερο γεγονός στην οικονομική και εμπορική ανάπτυξη, τόσο του Δήμου Λαμίας, όσο και της ευρύτερης περιφέρειας της Κεντρικής Ελλάδας.
- ◇ **«Καμήλες και Ντιβιτζήδες»:** Το πρωτοχρονιάτικο έθιμο της Ανατολικής Ρωμυλίας έχει τις ρίζες του στην αρχαιότητα και παραπέμπει στις γιορτές προς τιμή του Διονύσου.

ΠΕ Εύβοιας^{25 26}

- ◇ Στο Πευκί Αρτεμισίου, στους Αγίους Αποστόλους Δυστίων και στην Κάρυστο, οι εκδηλώσεις της Ναυτικής Εβδομάδας.
- ◇ Στα Βασιλικά Αρτεμισίου πραγματοποιούνται εκδηλώσεις το πρώτο δεκαπενθήμερο του Ιουλίου, που περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων παραστάσεις παιδικών θιάσων, παραδοσιακούς χορούς, εκθέσεις, βραδιές κλασσικής κιθάρας κ.ά.
- ◇ Στο Αυλωνάρι, έδρα του Δήμου Αυλώνος διοργανώνονται συναυλίες, προβολές ταινιών και διάφορες εκθέσεις, ενώ μεγάλο παζάρι πραγματοποιείται στο χωριό Χάνια, στις

²³<https://www.gnoristetinellada.gr/paradosi/ethima/4351-lamia-oi-paradoseis-stin-arxontissa-tis-roymelis>

²⁴ <https://old.lamia.gr/el/content/ithi-ethima-kai-paradoseis>

²⁵<https://www.gtp.gr/LocInfo.asp?infoId=16&IncludeWide=0&code=EGRHEV&PrimeCode=EGRHEV&Level=4&PrimeLevel=4&LocId=4918&lng=1>

²⁶ <http://gym-istiaias.eyv.sch.gr/ethima.htm>

αρχές Οκτωβρίου.

- ◇ Στους Στρόπωνες του Δήμου Διρφύων, ο τοπικός πολιτιστικός Σύλλογος οργανώνει λαϊκό πανηγύρι το δεύτερο δεκαπενθήμερο του Αυγούστου, ενώ στην πρωτεύουσα του Δήμου, τη Στενή, πραγματοποιείται εμπορικό πανηγύρι την 1η του Σεπτέμβρη.
- ◇ Στη Χιλιαδού, επίσης στο Δήμο Διρφύων, αξίζει να παρακολουθήσετε τη «Γιορτή του Καλαμαριού» το πρώτο δεκαπενθήμερο του Ιουλίου, όπου μετά τον διαγωνισμό ψαρέματος προσφέρονται στους συμμετέχοντες καλαμάρια ψημένα στα κάρβουνα.
- ◇ Στους Αγίους Αποστόλους του Δήμου Δυστίων πραγματοποιούνται οι εκδηλώσεις «Πανσέληνος» με παραδοσιακό γλέντι, βαρκάδες και προσφορά φαγητού και κρασιού.
- ◇ Στη Λίμνη, πρωτεύουσα του Δήμου Ελυμνίων, διοργανώνονται από το Δήμο τα «Ελύμνια», εκδηλώσεις που καλύπτουν το πρώτο δεκαπενθήμερο του Αυγούστου με θεατρικές παραστάσεις, μουσικοχορευτικές εκδηλώσεις, εκθέσεις ζωγραφικής κ.ά.
- ◇ Στις Ροβιές, στον ίδιο Δήμο, ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το πρωτομαγιάτικο έθιμο της «Πιπεριάς». Πρόκειται για πανάρχαιο δρώμενο επίκλησης βροχής, κατά το οποίο στολίζουν με άνθη ένα νεαρό άνδρα, τον «Πίπερο» και τον γυρίζουν τραγουδώντας σε όλα τα σπίτια. Απώτερος σκοπός η συγκέντρωση χρημάτων για το γλέντι που θα ολοκληρώσει την ημέρα ή για κάποιο έργο στο χωριό.
- ◇ Την πρώτη Κυριακή του Σεπτέμβρη πραγματοποιείται και το συναπάντημα των αποδήμων, στον Κούλουρο, πανέμορφη κατάφυτη περιοχή με τρεχούμενα νερά. Προσφέρεται γίδα με μακαρόνια.
- ◇ Στην Ερέτρια, έδρα του ομώνυμου Δήμου, γίνονται πολιτιστικές εκδηλώσεις από τέλη Ιουλίου έως αρχές Αυγούστου, που περιλαμβάνουν αγώνες κολύμβησης, σέρφινγκ και θαλάσσιου σκι, θεατρικές παραστάσεις και γλέντι που ολοκληρώνει τις γιορτές. Ενδιαφέρον παρουσιάζει και το «Κυνήγι του θησαυρού», που πραγματοποιείται στην Ερέτρια τη δεύτερη και τρίτη μέρα του Πάσχα και ολοκληρώνεται επίσης με λαϊκό γλέντι.
- ◇ Στην Κάρυστο, πρωτεύουσα του ομώνυμου Δήμου, δίνονται θεατρικές παραστάσεις στο Γιοκάλειο Ίδρυμα, κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού. Το Πολιτιστικό Κέντρο του Δήμου «Ανεμοπύλες», διοργανώνει σειρά εκδηλώσεων που περιλαμβάνουν μουσικοχορευτικές βραδιές, συναυλίες, θεατρικές παραστάσεις, εκθέσεις κ.ά. Επίσης, στα τέλη Αυγούστου γίνεται η «Γιορτή κρασιού» με άφθονο κρασί, φρέσκο ψάρι, πάτημα σταφυλιών και πολύ κέφι.
- ◇ Στις Κονίστρες, έδρα του Δήμου Κονιστρών, ο Δήμος σε συνεργασία με τους συλλογικούς και λοιπούς φορείς διοργανώνει ποικίλες πολιτιστικές εκδηλώσεις.
- ◇ Στην Κύμη γιορτάζεται ο Αη-Γιάννης ο Κλήδονας, στις 24 Ιουνίου, με φωτιές που ανάβουν στις γειτονιές της πόλης καίγοντας κλαδιά μουριάς αλλά και τα πρωτομαγιάτικα στεφάνια.
- ◇ Στο Μετόχι, στις αρχές Ιουνίου, γίνεται η γνωστή «Γιορτή του Κερασιού», ενώ στη Χηλή

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

οργανώνεται η «Γιορτή του Καλαμαριού».

- ◇ Πλήθος πολιτιστικών εκδηλώσεων διοργανώνονται και στο Δήμο Μαρμαρίου, από τον οικείο Δήμο και όλους τους πολιτιστικούς Συλλόγους της περιοχής.
- ◇ Στη Νέα Αρτάκη ξεχωρίζουν οι εκδηλώσεις «Κυζίκεια» διάρκειας μιας εβδομάδας, που ξεκινούν στα μέσα Αυγούστου και κορυφώνονται παράλληλα με τον εορτασμό της Παναγίας Φανερωμένης, στις 23 του ίδιου μήνα. Οι πλούσιες αθλητικές και πολιτιστικές εκδηλώσεις, στις οποίες συμμετέχουν τα μουσικά και χορευτικά συγκροτήματα του Δήμου, αποτελούν πόλο έλξης επισκεπτών.
- ◇ Στην Αγία Άννα, έδρα του Δήμου Νηλέως, πραγματοποιείται το πρωτομαγιάτικο έθιμο της «Πιπεριάς» πανομοιότυπα όπως και στις Ροβιές.
- ◇ Στα Ψαχνά, πρωτεύουσα του Δήμου Μεσσαπίων διοργανώνονται τα «Μεσσάπια», εκδηλώσεις που περιλαμβάνουν εκθέσεις, χορευτικές παραστάσεις και πανηγύρι. Την πρώτη εβδομάδα του Ιουλίου πραγματοποιείται και εμποροπανήγυρις.
- ◇ Αν βρεθείτε Αποκριές στην Εύβοια μην παραλείψετε να παρακολουθήσετε τις εκδηλώσεις για τα Κούλουμα που οργανώνει την Καθαρή Δευτέρα ο Δήμος Χαλκιδέων.
- ◇ Στην Αγία Άννα Νηλέως πραγματοποιούνται «Τ' αποκριάτικα» την τελευταία Κυριακή της Αποκριάς και την Καθαρή Δευτέρα, με παρέλαση αρμάτων, μπόλικη σάτιρα αλλά και βωμολοχίες. Τις ίδιες μέρες γιορτάζονται τα Κούλουμα και στην Ερέτρια, αλλά και στην Κάρυστο. Παραδοσιακό καρναβάλι διοργανώνει και ο Δήμος Μαρμαρίου, ενώ στα Ψαχνά αναβιώνει «ο ψαχνιώτικος γάμος» με παραδοσιακές φορεσιές.

Άλλες σημαντικές εκδηλώσεις είναι:

- ◇ Η Γιορτή της Σαρδέλας της Αιδηψού: Στα πλαίσια των εκδηλώσεων της Ναυτικής Εβδομάδας, που γιορτάζεται κάθε δύο χρόνια, ο πολιτιστικός σύλλογος του χωριού διοργανώνει τη Γιορτή της Σαρδέλας.
- ◇ Το Διεθνές Φεστιβάλ Αιδηψού
- ◇ Τα Ελύμνια Χαλκίδας
- ◇ Το Φεστιβάλ Σκύρου

ΠΕ Βοιωτίας^{27 28 29}

Κάθε Σεπτέμβριο ο δήμος Λιβαδειάς διοργανώνει τα «**Τροφώνεια**», σειρά 20ήμερων πολιτιστικών εκδηλώσεων στο ανοιχτό πέτρινο θέατρο, στο φαράγγι της Κρύας. Πρόκειται για μία σειρά από πολιτιστικές εκδηλώσεις, με συνολική διάρκεια 20 ημερών. Οι εκδηλώσεις περιλαμβάνουν συναυλίες, παραστάσεις ή καλλιτεχνικά και ιστορικά αφιερώματα. Οι περισσότερες από αυτές

27

<https://gtp.gr/LocInfo.asp?Code=E&PrimeCode=EGRHVla&PrimeLevel=5&Level=1&LastAns=0&PrimeInfo=76&Infold=16&Ing=1>

28 <http://www.visitviotia.gr/viotia/tourism/shared/index.jsp?context=1501>

29 <https://paratiritisparadosis.gr/>

λαμβάνουν χώρα στο ανοιχτό πέτρινο θέατρο στην περιοχή της Κρύας, στη Λιβαδειά. Η θέση του θεάτρου, μέσα στη φύση, κάτω από τα αστέρια, είναι ιδανική για τέτοιου είδους εκδηλώσεις. Η άριστη ακουστική του επίσης, δίνει στους καλλιτέχνες τη δυνατότητα να τελειοποιήσουν το έργο τους.

Η διοργάνωση έχει πάρει το όνομά της από το θεό Τροφώνιο, που λατρευόταν στην περιοχή στην αρχαιότητα. Το Μαντείο του Τροφωνίου ήταν ένα από τα σπουδαιότερα στον ελλαδικό χώρο και αναφέρεται και στο έργο του Πausanias. Το Μαντείο λειτουργούσε ως τον 5ο αιώνα μ.Χ., ωστόσο μέχρι σήμερα δεν έχει εντοπιστεί η ακριβής θέση του. Πάντως, είναι βέβαιο ότι ο Τροφώνιος ήταν θεός της περιοχής και έτσι δίνει το όνομά του στις σύγχρονες καλλιτεχνικές εκδηλώσεις.

Επίσης, από τις 26 Οκτωβρίου έως τις 2 Νοεμβρίου φιλοξενείται στην πόλη μεγάλη **εμποροπανήγυρη**. Παραδοσιακό πανηγύρι διοργανώνεται στις 21 Νοεμβρίου, για να εορταστούν τα Εισόδια της Θεοτόκου. Στη Λιβαδειά αξίζει να βρεθείτε το Πάσχα για να παρακολουθήσετε μουσικοχορευτικές εκδηλώσεις στην πλατεία και το παραδοσιακό ψήσιμο των αρνιών στους λάκκους.

Η πόλη της Θήβας κάθε καλοκαίρι έρχεται πιο κοντά στον πολιτισμό, μέσα από τη διοργάνωση των Πινδάρειων από το Δήμο Θηβαίων. Οι πολιτιστικές εκδηλώσεις περιλαμβάνουν εκθέσεις, συναυλίες και παραστάσεις θεάτρου και μουσικοχορευτικές. Φιλοξενούνται εκδηλώσεις φορέων από άλλες πόλεις, πολύ συχνά από την πρωτεύουσα. Στις εκδηλώσεις των τοπικών φορέων λαμβάνουν μέρος οι ίδιοι οι κάτοικοι της περιοχής και πολλές φορές παιδιά. Οι περισσότερες από αυτές τις εκδηλώσεις πραγματοποιούνται στην κεντρική πλατεία της Θήβας και στο δημοτικό θέατρο Μοσχοποδίου “Μελίνα Μερκούρη”. Τα Πινδάρεια διοργανώνονται κάθε χρόνο τον Αύγουστο και προσελκύουν πολλούς επισκέπτες από όλη τη χώρα.

Τα **Πινδάρεια** είναι οι ετήσιες πολιτιστικές εκδηλώσεις, προς τιμή του αρχαίου ποιητή Πίνδαρου, που διοργανώνει ο δήμος, από τα μέσα του Αυγούστου έως τα μέσα Σεπτεμβρίου. Στις εκδηλώσεις λαμβάνουν χώρα, παραστάσεις αρχαίου δράματος, που γίνονται στο θέατρο αρχαίου τύπου στο Μοσχοπόδι, μουσικές συναυλίες, χορωδιακά και χορευτικά φεστιβάλ κ.λπ. που γίνονται σε όλες τις πλατείες και συνοικίες του διευρυμένου δήμου.

Στην **Αντίκυρα** εορτάζεται με ιδιαίτερη λαμπρότητα η γιορτή της **Αναλήψεως του Κυρίου**. Περίφημες είναι και οι εκδηλώσεις που οργανώνονται την περίοδο της Αποκριάς. Κάθε δεύτερο έτος, στα τέλη Ιουνίου, φιλοξενείται η «**Ναυτική εβδομάδα**». Η διοργάνωση περιλαμβάνει ομιλίες, εκθέσεις και συναυλίες με κύριο θέμα το νερό και τους ναυτικούς.

Τριήμερο πανηγύρι διοργανώνεται στην **Αράχοβα** στις 23 Απριλίου (γιορτή του Αγίου Γεωργίου). Την πρώτη ημέρα των εκδηλώσεων διεξάγονται αγώνες δρόμου των ηλικιωμένων, οι οποίοι ντύνονται με τοπικές φορεσιές και χορεύουν τοπικούς χορούς. Τη δεύτερη ημέρα γίνονται αθλητικοί αγώνες, ενώ την τρίτη ημέρα πραγματοποιείται γλέντι με ψητά αρνιά. Την ημέρα αυτή εορτάζεται και η νίκη του Καραϊσκάκη εναντίον της στρατιάς του Μουσταφάμπεη και αναβιώνουν τα αγωνίσματα της κλεφτουριάς. Με μεγαλοπρέπεια γιορτάζονται στην Αράχοβα και οι Απόκριες.

Στις **21 Μαΐου**, ανήμερα της γιορτής των Αγίων **Κωνσταντίνου και Ελένης**, διοργανώνεται στην

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Αλίαρτο μεγάλο πανηγύρι. Κάθε χρόνο τον Αύγουστο διοργανώνονται τα Κωπαϊδικά, πολιτιστικές εκδηλώσεις που αποτελούν πλέον θεσμό, εδώ και τριάντα χρόνια, της περιοχής. Οι εκδηλώσεις περιλαμβάνουν θεατρικές παραστάσεις, παραδοσιακούς χορούς, συναυλίες και διάφορες εκθέσεις. Κάθε χρόνο έχουν και διαφορετικό θέμα να παρουσιάσουν. Το 2007 ήταν αφιερωμένο στο περιβάλλον.

Στην Αλίαρτο διοργανώνονται, επίσης, οι ακόλουθες εκδηλώσεις:

- ◇ Τα Υψηλάντεια
- ◇ Μάχη της Πέτρας
- ◇ Παράδοση στη Γη των Μουσών
- ◇ Γιορτή του Κρεμμυδιού

ΠΕ Ευρυτανίας³⁰

- ◇ **Φεστιβάλ αναρρίχησης στην Ευρυτανία:** Πρόκειται για μια μεγάλη προσπάθεια ανάδειξης των μοναδικών αναρριχητικών πεδίων στο φαράγγι Μπουζονίκου και στο πεδίο Εύρυτος.
- ◇ **Φεστιβάλ Τρύγου στη Χελιδόνα Ευρυτανίας,** συνοδεύει ενός πλούσιου προγράμματος, με πλήθος δραστηριοτήτων, αλλά και πολλή μουσική
- ◇ **Χριστούγεννα** στο Καρπενήσι
- ◇ **Γιορτές του Δάσους και Λαϊκής Παράδοσης**
- ◇ **Εμποροπανήγυρη στις 29 Ιουλίου έως 3 Αυγούστου στην πόλη του Καρπενησίου** που συγκεντρώνει το ενδιαφέρον των ντόπιων κατοίκων, αλλά και των επισκεπτών.
- ◇ **Γιορτές Χειμώνα:** Η έναρξη των εκδηλώσεων είναι 15 μέρες πριν τα Χριστούγεννα και διαρκούν 10-15 μέρες.
- ◇ **Μποτσάρεια:** Περιλαμβάνουν αγώνες ανώμαλου δρόμου που συνδιοργανώνει το ΣΕΓΑΣ Λαμίας και ο αθλητικός Σύλλογος ΑΠΟΚ «Το Βελούχι». Στους αγώνες συμμετέχουν αθλητές από την Στερεά Ελλάδα και άλλες περιοχές. Οι αγώνες πραγματοποιούνται συνήθως τον Αύγουστο.
- ◇ **Αποκριά:** πέραν από το μασκάρωμα τελούνται τα αγερμικά έθιμα του Καρπενησιού, η αποκριάτικη λαϊκή παράσταση «Πανάρατου» και ο «Γύφτικος Γάμος» της Καθαρής Δευτέρας.
- ◇ **Πάσχα στο Καρπενήσι:** περιφορά και συνάντηση των Επιταφίων στην κεντρική πλατεία της πόλης τη Μεγάλη Παρασκευή με τη συμμετοχή της Φιλαρμονικής. Το Μεγάλο Σάββατο η Ανάσταση του Θεανθρώπου γιορτάζεται με τη ρίψη βεγγαλικών και το μοίρασμα κόκκινων αυγών από το Δήμο σε κατοίκους και επισκέπτες. Την Κυριακή του Πάσχα, ολόκληρη η πόλη κυριολεκτικά καλύπτεται από τον καπνό εκατοντάδων λάκκων

³⁰ <https://www.gnoristetinellada.gr/paradosi/ethima/873-ithi-ethima-karpenisiou-paradoseis-analloiotes-sto-xrono>

στις γειτονιές της πόλης, στους οποίους οι κάτοικοι καίνε κληματαριές.

- ◇ **Πανηγύρι του Αγίου Νικολάου Καρπενησιώτη** στις 23 Σεπτεμβρίου, όπου είναι και τοπική αργία
- ◇ **Πανηγύρι του Αγίου Αθανασίου** στις 2 Μαΐου.
- ◇ **Πανηγύρι του Προφήτη Ηλία** στις 20 Ιουλίου
- ◇ **Πανηγύρι της Αγίας Παρασκευής** στις 26 Ιουλίου.
- ◇ Την τελευταία Κυριακή του Αυγούστου διοργανώνεται **πανηγύρι** προς τιμήν των **Ευρυτάνων Αγίων**.

ΠΕ Φωκίδας³¹

- ◇ **Το φεστιβάλ Δελφών:** Το Φεστιβάλ Δελφών «Το Λάλον Ύδωρ» αποτελεί πρωτοβουλία του Δήμου Δελφών και του Δήμου Δωρίδας και πραγματοποιείται με τη στήριξη της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας υπό την αιγίδα του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού.
- ◇ Μουσικό Φεστιβάλ «**Ηχοι του Δάσους**»

Η Άμφισσα φημίζεται και για τις αξιόλογες πολιτιστικές της εκδηλώσεις. («Φωκικά», «Καρναβάλι», «Γιορτή της Ελιάς»). Τα «**Φωκικά**» διοργανώνονται κάθε Αύγουστο και περιλαμβάνουν πλήθος διάφορων εκδηλώσεων. «Η **Γιορτή της Ελιάς**», πραγματοποιείται κάθε δυο χρόνια και περιλαμβάνει εκθέσεις από μονάδες επεξεργασίας ελιάς. Πολύ όμορφο είναι το **καρναβάλι της Άμφισσας**, το οποίο σχετίζεται με τους τοπικούς θρύλους. Την τελευταία Κυριακή της αποκριάς γίνεται το περίφημο κάψιμο του καρναβάλου που συνοδεύεται από γλέντι και χορό, αλλά το εντυπωσιακότερο συμβαίνει την προηγούμενη νύχτα, δηλαδή τη νύχτα των «**στοιχείων της Χάρμαινας**». Η Χάρμαινα, το μεγαλύτερο στοιχείο της περιοχής, ξεκινά από την ομώνυμη συνοικία για να βρει και να «κονταροχτυπηθεί» με τα δυο αμέσως μεγαλύτερα στοιχεία της παράδοσης, του Γκριζού και της Τέχολης. Όλα αυτά βέβαια, διεξάγονται σε μια μυστηριακή ατμόσφαιρα, αφού η περιοχή είναι γεμάτη από αναμμένες δάδες που κάνουν την ατμόσφαιρα ακόμα πιο έντονη. Πλήθος άλλων μαυροφορεμένων ξωτικών περιφέρονται, φορώντας και σέρνοντας αλυσίδες. Η νύχτα φυσικά δεν θα μπορούσε να μη συνοδεύεται από άφθονο φαγητό, συνήθως πατσά και άφθονο κρασί.

- ◇ «**Διάκεια**»: ετήσιοι αθλητικοί αγώνες στην Αρτοτίνα
- ◇ «**Μακρυγιάννεια**»: Διεξάγονται κάθε τέσσερα χρόνια προς τιμήν του Γ. Μακρυγιάννη στο Κροκύλειο, τη γενέτειρά του
- ◇ «**Καπάφλεια**»: Διεξάγονται κάθε Αύγουστο στη Δεσφίνα. Τα πανηγύρια και τα ανταμώματα γίνονται με ξεχωριστό τρόπο (τρικούβερτο γλέντι με παραδοσιακούς χορούς και τραγούδια) στις πλατείες και τα ξωκλήσια των χωριών της ΠΕ, μέσα σε γραφικό περιβάλλον με την ευκαιρία των θρησκευτικών κυρίως εορτών.

³¹ <https://golden-greece.gr/mainland/sterea/fokida/culture>

Τοπικές Γεύσεις

Η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας παρουσιάζει μεγάλη ποικιλία στην τοπική κουζίνα, τα εδέσματα περιλαμβάνουν κοντοσούβλι, κοκορέτσι, λουκάνικα, κεμπάπ, το πασίγνωστο προσούτο, τσαλαφούτι καθώς και τις τοπικές πίτες. Αξιόλογα είναι ,επίσης, η τηγανιτή πέστροφα και τα κοκκινιστά μανιτάρια. Επίσης η Περιφέρεια φημίζεται για την παραγωγή μεγάλης ποικιλίας παραδοσιακών, τοπικών προϊόντων, όπως το κατσικίσιο τυρί της Ευρυτανίας, κατίκι, γιαούρτι, βούτυρο, φορμαέλα, το μαλακό οψιμοτύρι, την φέτα, την μυζήθρα, το γιαούρτι, το τσαλαφούτι, ντόπια κρέατα και αλλαντικά, φασόλια, χυλοπίτες και τραχανά, χορτόπιτα και ζυμαρόπιτα, δίπλες, μπακλαβάδες, γαλατόπιτες, καρύδια, κάστανα, μούρα, βύσσина, μανιτάρια, ρίγανη, χαμομήλι, τσάι, αγριόμηλα, σύκα και κυδώνια, βασιλικό πολτό και γλυκά του κουταλιού.³²

Επίσης, η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας παρουσιάζει μεγάλη ποικιλία και από προϊόντα προστατευόμενης ονομασίας προέλευσης και Προστατευόμενη Γεωγραφική Ένδειξη.³³

Προϊόντα Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης (ΠΟΠ):

- Κατίκι Δομοκού
- Τυρί Φορμαέλλα Αράχωβας Παρνασσού
- Κελυφωτό φιστίκι Φθιώτιδας
- Ξηρά Σύκα Ταξιάρχη
- Ξηρά Σύκα Κύμης
- Επιτραπέζιες ελιές Κονσερβολιά Στυλίδας
- Κονσερβολιά Ροβιών
- Κονσερβολιά Αμφίσσης

Προϊόντα Προστατευόμενης Γεωγραφικής Ένδειξης (ΠΓΕ):

- Οίνος Φθιώτιδα
- Οίνος Πλαγιές Κνημίδος
- Οίνος Οπούντια Λοκρίδος
- Οίνος Κοιλάδα Αταλάντης
- Οίνος Ριτσώνα
- Οίνος ΠΓΕ Παρνασσός
- Οίνος Θήβα
- Ρετσίνα Βοιωτίας

32 <https://www.gastronomos.gr/syntages/paradosiakes-pites-oi-thrylikes-syntages-tis-stereas-elladas/101975/>

33 <https://agrifoodcentralgreece.gr/agrodiatrofika-proionta-tis-perifereias-stereas-elladas/>

- Ρετσίνα Θήβας
- Οίνος Πλαγιές

Σημαντικό ρόλο για την ανάδειξη των τοπικών προϊόντων διαδραματίζουν και οι τοπικοί συνεταιρισμοί που δραστηριοποιούνται στις διάφορες περιοχές της Περιφέρειας και παρουσιάζονται στον επόμενο Πίνακα.

Πίνακας 5: Τοπικοί συνεταιρισμοί της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας.

Βοιωτία	Γεωργοτουριστικός Βιοτεχνικός συνεταιρισμός Αράχωβας «Η Κυπάρισσος»				
	Συνεταιρισμός γυναικών προσφυγικού συνοικισμού Θήβας «Το Μοσχοκάρφι»				
	Αγροτουριστικός Αγροτοβιοτεχνικός Αγροοικοτεχνικός Συνεταιρισμός Γυναικών Δήμου Δαύλειας «Φιλομήλα»				
Εύβοια	Πρότυπος Αναπτυξιακός Συνεταιρισμός Οικοτεχνίας, Σηροτεχνίας, Αγροτοβιομηχανίας Κύμης				
	Οικοτεχνικός Συνεταιρισμός Γυναικών Παραλίας Αυλίδας "Ευωχία"				
	Αγροτουριστικός Συνεταιρισμός Γυναικών Δήμου Αυλώνας "Avalona"				
Ευρυτανία	Γυναικείος Συνεταιρισμός Λαϊκής Τέχνης				

Πηγή: ΥΠΑΝ & ιδία επεξεργασία.

2.3.3 ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΔΥΝΑΜΙΚΗ

Ένας από τους στόχους της ΟΧΕ «Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας» είναι η ενίσχυση και η προώθηση της Πολιτιστικής Ταυτότητας που ξεχωρίζει την Περιφέρεια από άλλα ανταγωνιστικά προϊόντα. Η ΠΣΤΕ χαρακτηρίζεται από τον πολιτιστικό και φυσικό της πλούτο. Όπως αναλύθηκε παραπάνω, η ΠΣΤΕ προσφέρει μεγάλη ποικιλία τοπίων καθώς συνδυάζει πεδιάδες, οροπέδια, μεγάλα δάση και υψηλές βουνοκορφές, ορεινές γεωργικές καλλιέργειες και βοσκότοπους, εσωτερικά και παραθαλάσσια νερά και ακτές. Επιπλέον, διαθέτει ένα εκτενές πολιτιστικό απόθεμα με μεγάλο ιστορικό βάθος που ξεκινάει από την προϊστορική εποχή και φτάνει μέχρι τους νεότερους χρόνους. Ξεχωρίζει για τον λαογραφικό της πλούτο από ήθη και έθιμα ενώ οι πολιτιστικές της εκδηλώσεις και οι σύγχρονες πολιτιστικές υποδομές της (π.χ. μουσεία, πινακοθήκες, λαογραφικά κέντρα) ενισχύουν την τουριστική προέλευση στην Περιφέρεια.

Εύκολα επιβεβαιώνονται τα παραπάνω από τη φιλοξενία δύο Μνημείων Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς UNESCO, εκ των οποίων το ένα από τα δύο, οι Δελφοί, θεωρούνται από τον αρχαίο κόσμο ως «ο ομφαλός της γης» ή «το κέντρο του σύμπαντος».

Η ΠΣΤΕ διαθέτει, επίσης, πολύ σημαντικές ιαματικές πηγές της χώρας ενώ προτιμάται για διάφορες αθλητικές δραστηριότητες όπως πεζοπορίες, ποδήλατο βουνού (downhill), σκι, ορειβάσις, κατάδυση κ.λπ.

Δεν υπάρχει αμφιβολία στο γεγονός ότι η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας αποτελεί έναν ξεχωριστό τουριστικό προορισμό για τους λάτρεις της ιστορίας και του πολιτισμού, το οποίο επιβεβαιώνεται στην υποενότητα 2.5.5 «Τουριστική Κίνηση και Δυναμική» και από τον αριθμό των επισκεπτών και

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

από το σύνολο των εισπράξεων από τους αρχαιολογικούς χώρους και τα μουσεία της ΠΣΤΕ.

Συνεπώς, ο Τομέας του Πολιτισμού στην ΠΣΤΕ θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως «δυναμικός». Ωστόσο, η ΟΧΕ «Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας» θα ενισχύσει το ανταγωνιστικό προϊόν της Περιφέρειας, επενδύοντας στο δυναμικό υπόβαθρο που διαθέτει ήδη, εντοπίζοντας τα δυνατά της σημεία και προτείνοντας λύσεις στις αδυναμίες και προκλήσεις που αντιμετωπίζει, όπως αναλύεται και παρακάτω.

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

2.4 ΦΥΣΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ ΚΑΙ ΜΝΗΜΕΙΑ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ

2.4.1 ΓΕΩΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

Η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας διαθέτει έναν σημαντικό πλούτο σε φυσικούς πόρους, που διακρίνεται για την ποικιλομορφία του και καλύπτει σημαντική έκταση: ορεινοί όγκοι με μεγάλα δάση, πεδιάδες με πλούσια χλωρίδα, ποτάμια και λίμνες στα οποία αναπτύσσονται σημαντικά οικοσυστήματα συνθέτουν την ιδιαιτερότητα και την μοναδικότητα του φυσικού περιβάλλοντος της Περιφέρειας.

Το ανάγλυφο της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας αποτελείται από διάφορες υψομετρικές ζώνες, και πιο συγκεκριμένα³⁴:

- ◇ Πεδινές περιοχές με υψόμετρο μικρότερο των 150 μέτρων αποτελούν το 23,23% της περιφέρειας.
- ◇ Λοφώδεις περιοχές με υψόμετρο από 150 ως και 600 μέτρα αποτελούν το 41,73% της περιφέρειας.
- ◇ Ημιορεινές περιοχές με υψόμετρο από 600 ως και 900 μέτρα αποτελούν το 14,79% της περιφέρειας.
- ◇ Ορεινές περιοχές με υψόμετρο μεγαλύτερο των 900 μέτρων αποτελούν το 20,25% της περιφέρειας.

Το κλίμα της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας χαρακτηρίζεται κατά κύριο λόγο ως Μεσογειακό. Διαχωρίζεται κλιματολογικά στις τρεις ακόλουθες περιοχές, σύμφωνα με το Εργαστήριο Περιβαλλοντικής Γεωλογίας του Τμήματος Διαχείρισης Περιβάλλοντος και Φυσικών Πόρων του Πανεπιστημίου Πατρών και την ΕΜΥ (2014):

- ◇ Στην παράκτια, στην οποία επικρατεί το μεσογειακό κλίμα.
- ◇ Στην πεδινή, με κυρίαρχα χαρακτηριστικά αυτά του ηπειρωτικού κλίματος.
- ◇ Στην ορεινή, με ορεινό κλίμα.

Πιο συγκεκριμένα, το κλίμα της περιοχής ανά εποχή, έχει τα παρακάτω χαρακτηριστικά:

- ◇ Χειμώνας: Ήπιο έως έντονο με εμφανή επηρεασμό από βόρειες ψυχρές μάζες.
- ◇ Άνοιξη: Ήπια χαρακτηριστικά κλίματος με σχετική μείωση των βροχών και χαμηλές σχετικά θερμοκρασίες.
- ◇ Καλοκαίρι: Σημαντική αύξηση της ξηρασίας με ανάλογη μείωση των βροχοπτώσεων και αντίστοιχη αύξηση της θερμοκρασίας.
- ◇ Φθινόπωρο: Επίσης ήπια χαρακτηριστικά κλίματος με σχετική αύξηση των βροχοπτώσεων

34 Παναγιώτης Αρκουμάνης (2019) 'Γεωγραφική Ανάλυση της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας με χρήση Γεωγραφικών Συστημάτων Πληροφοριών', Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας Σχολή Θετικών Επιστημών Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών Πληροφορική και Υπολογιστική Βιοιατρική.

και αντίστοιχη αύξηση της υγρασίας.

Το κλίμα της περιοχής ποικίλει από πολύ θερμά καλοκαίρια, με θερμοκρασίες που συχνά ξεπερνούν τους 40 °C, με πολλή υγρασία έως ήπιους χειμώνες στις χαμηλού υψομέτρου περιοχές. Κρύοι χειμώνες κυριαρχούν στις ορεινές περιοχές, ενώ σε ακόμη μεγαλύτερα υψόμετρα, οι χειμερινοί μήνες χαρακτηρίζονται από χιόνια και ψυχρό καιρό, τα καλοκαίρια είναι δροσερά. Στις πεδινές περιοχές, το κλίμα είναι ήπιο με αρκετή υγρασία. Οι υψηλότερες θερμοκρασίες απαντούν κυρίως στα νότιο-δυτικά και νοτιοανατολικά του διαμερίσματος της Στερεάς Ελλάδας. Επίσης, στις νότιες ακτές υψηλές θερμοκρασίες διαπιστώνονται στο Γαλαξίδι και τα Αντίκυρα. Οι χαμηλότερες θερμοκρασίες παρατηρούνται στον κεντρικό ορεινό όγκο του διαμερίσματος και ιδιαίτερα στις ορεινές περιοχές, του Παρνασσού και της Φωκίδας (Μαυρολιθάρη).

Σε ετήσιο επίπεδο διαπιστώνεται, ότι η ένταση των βροχοπτώσεων είναι εντονότερη στα δυτικά της Στερεάς Ελλάδας και στις ορεινές περιοχές. Η διακοπή της οροσειράς της Πίνδου, λόγω της παρεμβολής του Κορινθιακού κόλπου, έχει ως συνέπεια οι υδρατμοί, που φέρουν οι βροχοφόροι άνεμοι, από τα δυτικά, να μη συμπυκνώνονται, με αποτέλεσμα τη μη υγροποίησή τους, καθόσον κινούνται χωρίς ορογραφικά εμπόδια³⁵.

2.4.2 ΤΟΠΙΑ ΚΑΙ ΜΝΗΜΕΙΑ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ

Χλωρίδα

Η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας υπάγεται στη φυτογεωγραφική περιοχή Στερεάς Ελλάδας (STE), ενώ τμήμα της υπάγεται στη φυτογεωγραφική περιοχή Δυτικού Αιγαίου (WAe) κατά Strid and Tan (1997)³⁶. Η Στερεά Ελλάδα ως φυτογεωγραφικό διαμέρισμα φιλοξενεί 337 ενδημικά και 170 απειλούμενα taxa, γεγονός που τη φέρνει στην 3η θέση μετά την Πελοπόννησο και την Κρήτη ως προς τον αριθμό ενδημικών και απειλούμενων taxa. 47 taxa συμπεριλαμβάνονται στο Βιβλίο Ερυθρών Δεδομένων των σπάνιων & απειλούμενων φυτών της Ελλάδας, από τα οποία 37 είναι ενδημικά της Ελλάδας με 24 τοπικά ενδημικά της Στερεάς Ελλάδας (Georgiou et al, 1997).

Τα κύρια χαρακτηριστικά της χλωρίδας, ανά ΠΕ είναι:

ΠΕ Βοιωτίας

Η χλωρίδα στην ΠΕ Βοιωτίας είναι αρκετά πλούσια, κυρίως στη βόρεια πλευρά της, που καλύπτεται από έλατα, χαλέπιο και μαύρη πεύκη, οξές και καστανιές. Στις πιο νότιες περιοχές του, σε ενδιάμεσο υψόμετρο, συναντώνται δάση βελανιδιάς, αείφυλλα πλατύφυλλα και πλάτανοι. Η πλευρά του προς τον Κορινθιακό κόλπο είναι πολύ φτωχή σε βλάστηση.

ΠΕ Εύβοιας

Η βλάστησή στην ΠΕ Εύβοιας έχει ως χαρακτηριστικά δέντρα την ελιά, την κουμαριά, την αγριελιά,

35 Καρπαθίου Ρ. (2020) 'Ο κλιματικός άτλαντας της Στερεάς Ελλάδας', Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Πολυτεχνική Σχολή, Τμήμα Πολιτικών Μηχανικών

36 Strid, A. & Tan, K. (eds.) 1997. Flora Hellenica. Volume One (Gymnospermae to Caryophyllaceae). Koeltz Scientific Books, Königstein

τη δάφνη, την πικροδάφνη, το θυμάρι, την αφάνα, την κουτσουπιά. Η Εύβοια έχει πολλά δάση από ρητινοφόρα πεύκα, καστανιές, βελανιδιές και πυξαριές.

ΠΕ Ευρυτανίας

Στην ΠΕ Ευρυτανίας παρατηρούνται ελάχιστες κοιλάδες, κυριαρχούν οι ορεινοί όγκοι, οι οποίοι αποτελούν ένα διάσπαρτο ορεινό σύμπλεγμα με απότομες κλίσεις και απόκρημνες πλαγιές. Πάνω σε αυτό το σύμπλεγμα εμφανίζονται όλες οι κλιματικές ζώνες της βλάστησης. Γενικά, απαντώνται όλα σχεδόν τα δασικά είδη, κυρίως όμως έλατα και οξιές. Το κλίμα δεν είναι ευνοϊκό για την καλλιέργεια ευπαθών ειδών ή μεγάλης βλαστικής διάρκειας φυτών και δέντρων. Η καστανιά και η καρυδιά αποτελούν είδη που ευδοκιμούν ιδιαίτερα στην περιοχή. Το ορεινό δάσος συντίθεται αμιγώς από έλατα και πλατάνια.

ΠΕ Φθιώτιδας

Στην ΠΕ Φθιώτιδας, η ποικιλία εδάφους - κλίματος (γεωκοινότητα) συνθέτει με τη βιοκοινότητα (φυτοκοινότητα - ζωοκοινότητα) ένα πλούσιο και ποικιλόμορφο οικοσύστημα. Η κατάσταση του φυσικού περιβάλλοντος κρίνεται ικανοποιητική, , δεδομένου ότι δεν παρατηρούνται φαινόμενα αλόγιστης βόσκησης (υπερβόσκηση) ή άλλων ανθρωπογενών παρεμβάσεων. Το 22% δάση στη Φθιώτιδα οποία αποτελούνται κυρίως από πεύκα και έλατα και βρίσκονται στις παρυφές της Οίτης, των Βαρδουσίων, του Παρνασσού και της Νότιας Πίνδου. Η γη γύρω από την παραθαλάσσια ζώνη καλύπτεται κυρίως από ξερικές καλλιέργειες και χορτολιβαδικές εκτάσεις, ενώ ένα μικρό τμήμα καλύπτεται από ελαιόδεντρα. Τέλος, εκτός από τα μικρά τμήματα που καλύπτονται από καλλιέργειες εσπεριδοειδών, η περιοχή κυριαρχείται από εγκαταλελειμμένη αγροτική γη.

ΠΕ Φωκίδας

Η ΠΕ Φωκίδας- κυρίως λόγω του Εθνικού Δρυμού του Παρνασσού - χαρακτηρίζεται από μεγάλο χλωριδικό πλούτο και από φυτικά είδη ιδιαίτερης επιστημονικής σπουδαιότητας και έχει προσελκύσει το ενδιαφέρον πολλών βοτανικών επιστημόνων, αλλά και ερασιτεχνών από πολύ παλιά. Η χλωρίδα της περιοχής αποτελείται από 619 είδη και 153 υποείδη, στα οποία περιλαμβάνονται και 10 ποικιλίες. Τα περισσότερα είδη του χλωριδικού καταλόγου ανήκουν στην κατηγορία των αρωματικών, φαρμακευτικών και δηλητηριωδών ειδών, πολλά δε από αυτά έχουν πολύτιμες φαρμακευτικές ιδιότητες.

Πανίδα

Σύμφωνα με την Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ) για την ΠΣΤΕ, το έντονο ανάγλυφο και τα πολλά διαφορετικά μικροπεριβάλλοντα που δημιουργούνται έχουν ως αποτέλεσμα η πανίδα της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας να παρουσιάζει έντονη ποικιλομορφία. Ειδικότερα, η Στερεά Ελλάδα αποτελεί το νοτιότερο σημείο εξάπλωσης του λύκου (τρωτό είδος), ενώ στην παραλιακή ζώνη της Φωκίδας υπάρχει ακόμη το τσακάλι (κινδυνεύον). Όσον αφορά την ορνιθοπανίδα, στην Περιφέρεια φωλιάζει ακόμα το όρνιο (κρίσιμης κινδυνεύον), ο χρυσαετός (κινδυνεύον) και πολλά τρωτά είδη, όπως η βαρβάρα, ο αργυροπελεκάνος, ο σπιζαετός, το

κιρκινέζι κ.α.

Στα εσωτερικά ύδατα της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας υπάρχει σημαντική ποικιλότητα ιχθυοπανίδας. Ειδικότερα, στην Υλίκη, τον Βοιωτικό Κηφισό και στο σύστημα του Σπερχειού απαντώνται πολλά ενδημικά είδη ιχθυοπανίδας, όπως το αττικόψαρο, το σκαρούνι, ο ελληνοπυγόστεος, ενώ στην ανατολική Εύβοια απαντάται η αποκλειστικά ενδημική ευβοϊκή μπριάννα.

Κάθε ΠΕ χαρακτηρίζεται από ιδιαίτερα στοιχεία πανίδας:

ΠΕ Βοιωτίας

Στην ΠΕ Βοιωτίας και ειδικότερα στην περιοχή των λιμνών Υλίκη και Παραλίμνη συναντώνται τέσσερα ενδημικά είδη ψαριών. Στα σπήλαια που υπάρχουν γύρω από τη λίμνη Υλίκη ζει ένα ενδημικό είδος κολεοπτέρου. Οι δύο λίμνες αποτελούν σημαντική περιοχή για τα πουλιά και φιλοξενούν κάποια είδη αρπακτικών. Επίσης πρόκειται για το νοτιότερο σημείο φωλιάσματος πελαργών στην Ελλάδα. Πολύ σημαντική περιοχή της Βοιωτίας είναι το Εθνικό Πάρκο του Παρνασσού. Η ποιότητα και η σημασία της περιοχής βασίζεται στην οικολογική και αισθητική αξία, που προκύπτει από τα φυσικά της χαρακτηριστικά. Από οικολογική άποψη, στην περιοχή διατηρείται μια μεγάλη ποικιλία τύπων βλάστησης, που σε συνδυασμό με το γεωμορφολογικό περιβάλλον, την καθιστούν ασυνήθιστα πλούσια σε χλωρίδα και πανίδα. Ολόκληρη η περιοχή είναι ιδιαίτερα σημαντική για τα αρπακτικά πτηνά, τους δρυοκολάπτες και τα αλπικά πουλιά. Τριάντα οκτώ είδη πουλιών από αυτά αναφέρονται αναλυτικά στην Οδηγία 79/409/EC, ενώ τα υπόλοιπα προστατεύονται από Διεθνείς Συνθήκες. Επιπλέον, στην περιοχή συναντώνται 82 είδη ασπόνδυλων, πολλά από αυτά ενδημικά, καθώς και 93 είδη ενδημικών φυτών.

ΠΕ Εύβοιας

Στην ΠΕ Εύβοιας και ειδικότερα στη Βόρεια Εύβοια, η χερσαία πανίδα είναι σε γενικές γραμμές η συνήθης της ελληνικής υπαίθρου. Στη Νότια Εύβοια, η πανίδα είναι πιο αναπτυγμένη και αυτό έχει ως αποτέλεσμα τη δημιουργία σημαντικών βιοτόπων, οι οποίοι είναι:

- ◇ Ο Νότιος Ευβοϊκός Κόλπος: αποτελεί ένα σημαντικό τόπο αλιείας και ταυτόχρονα έναν ζωτικής σημασίας τόπο αναπαραγωγής και ανάπτυξης πολλών θαλάσσιων ειδών. Η συγκέντρωση πολλών βιομηχανικών μονάδων, τα αστικά απόβλητα και τα γεωργικά φάρμακα, σε συνδυασμό με την περιορισμένη ανανέωση των υδάτων απειλούν άμεσα την παραγωγικότητα αυτού του πλούσιου βιοτόπου.
- ◇ Η Λίμνη Δύστου Καρυστίας: βρίσκεται στην ευρύτερη περιοχή του Αλιβερίου και αποτελεί μια φυσική ρηχή λίμνη, που καλύπτεται κατά 90% από καλαμιώνες. Η περιοχή της λίμνης παρουσιάζει μεγάλη ποικιλία σε ορνιθοπανίδα και ερπετοπανίδα, ενώ παράλληλα αποτελεί ζωτικό χώρο ειδικά για τα υδρόβια πουλιά.

ΠΕ Ευρυτανίας

Στην ΠΕ Ευρυτανίας, η πανίδα που αναπτύσσεται στις ορεινές εκτάσεις εξακολουθεί να είναι αρκετά πλούσια και να κυριαρχεί ακόμη, παρά το γεγονός ότι τα εκτεταμένα δάση ελάτων, οξιών

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

και βελανιδιών έχουν συρρικνωθεί σημαντικά, με αποτέλεσμα την εξαφάνιση των μεγάλων άγριων ζώων. Η περιοχή παραμένει ένα σημαντικό καταφύγιο για τα μεγάλα θηλαστικά, ενώ κατοικείται μόνιμα από αγριογούρουνα και από πολλά μεσαία και μικρότερα θηλαστικά της χώρας.

ΠΕ Φθιώτιδας

Στη ΠΕ Φθιώτιδας, η χερσαία πανίδα παρουσιάζει ποικιλία, αλλά και κάποια υποβάθμιση όσον αφορά στη συρρίκνωση των πληθυσμών των διαφόρων ειδών. Τα είδη που απαντώνται στην περιοχή είναι: αρπακτικά, νυκτόβια αρπακτικά, ορνιθόμορφα, περιστερόμορφα, ερπετά, τρωκτικά, σαρκοφάγα, αρτιοδάκτυλα κ.ά.

ΠΕ Φωκίδας

Στην ΠΕ Φωκίδας υφίστανται ικανοποιητικοί πληθυσμοί αγριόχοιρων, αλεπούδων, λαγών και ορεινής πέρδικας. Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται σημαντική μείωση της ορνιθοπανίδας λόγω της ανεξέλεγκτης θήρας (λαθροθηρία) και της αλόγιστης χρήσης φυτοφαρμάκων.

Δάση και Δασικές Εκτάσεις

Οι δασικές εκτάσεις καλύπτουν το 25% της συνολικής έκτασης της Περιφέρειας, ποσοστό το οποίο ανέρχεται είναι το υψηλότερο στην Ελλάδα. Τα είδη που κυριαρχούν είναι το έλατο και το πεύκο και συγκεντρώνονται συνήθως στην Ευρυτανία, τη Βόρεια Εύβοια (οι εν λόγω εκτάσεις επλήγησαν σημαντικά από τις πυρκαγιές του Αυγούστου του 2021) και στους ορεινούς όγκους της Φωκίδας και της Φθιώτιδας.

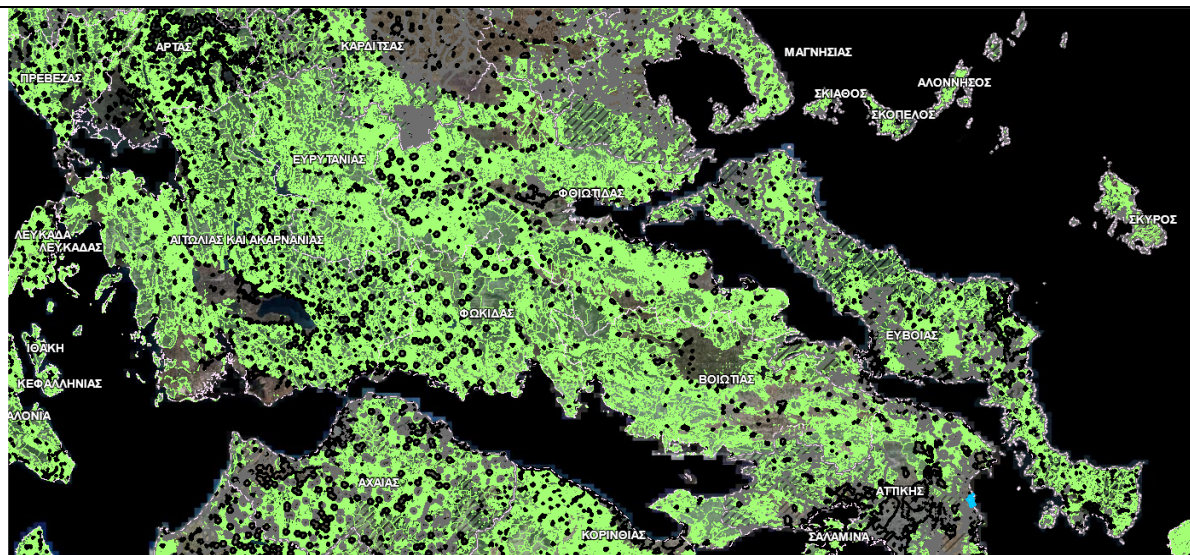
Τα δάση εξασφαλίζουν απασχόληση και εισόδημα σε τμήμα του πληθυσμού των ορεινών οικισμών μέσω της παραγωγής τεχνητής ξυλείας, ρητίνης, καυσόξυλων, ελάτων διακόσμησης κ.λπ. και προσφέρονται για τις δραστηριότητες της θήρας και του ορεινού τουρισμού (θερινού και χειμερινού).

Εικόνα 1: Αναρτημένοι δασικοί χάρτες του 2021 στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας.

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Πηγή: Ελληνικό Κτηματολόγιο Α.Ε.

Δασικές Πυρκαγιές 2021

Το 2021 ήταν ένα έτος που καταγράφηκαν σημαντικής έκτασης δασικές πυρκαγιές στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας. Στην Περιφερειακή Ενότητα Ευβοίας, καταστροφικές πυρκαγιές σημειώθηκαν σε πολλές περιοχές, στα βόρεια του νησιού, στους Δήμους Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας και Ιστιαίας-Αιδηψού, και συγκεκριμένα στους οικισμούς Αγία Άννα, Βασιλικά, Μαντούδι, Λίμνη, την Μονή του Οσίου Δαβίδ, Ροβιές, Βουτάς, Ελληνικά, Αγριοβότανο και Αιδηψός ενώ υπήρχαν συνεχείς αναζωπυρώσεις και σε άλλες περιοχές, στα όρια των δύο Δήμων. Η φωτιά στη βόρεια Εύβοια εκτιμάται ότι έχει κάψει τουλάχιστον 600.000 στρέμματα δάσους, γεγονός που την κατατάσσει ως τη μεγαλύτερη δασική πυρκαγιά στην ιστορία της Ελλάδας («Η μεγαλύτερη καταστροφή από πυρκαγιά στα ελληνικά χρονικά», Το Βήμα Online (ανακτήθηκε στις 9 Αυγούστου 2021)). Στις 14 Αυγούστου ξέσπασε φωτιά και στην νότια Εύβοια, κοντά στο οικισμό Πετρίες και στην περιοχή της Καρύστου, ενώ έπνεαν ισχυροί άνεμοι 9 μποφόρ. Νέες πυρκαγιές και ενώ έπνεαν ισχυροί άνεμοι συνέχισαν και μετά τον δεκαπενταύγουστο στην Νότια Εύβοια.

Για δεύτερη φορά στην Εύβοια, πυρκαγιά σημειώθηκε σε περιοχή του Δήμου Καρύστου, στα Νότια του νησιού όπως ανακοίνωσε το Πυροσβεστικό Σώματα ξημερώματα της 23 Αυγούστου, σε δασική έκταση στον Φηγιά Καρύστου Ευβοίας, δόθηκε εντολή για προληπτική εκκένωση των οικισμών Κοκκίνη, Οικοδομικού Συνεταιρισμού Ιατρών και το Μαρμάρι.

Καταστροφικές πυρκαγιές σημειώθηκαν, επίσης και στις Περιφερειακές Ενότητες Φθιώτιδας (στην περιοχή του Δήμου Λοκρών, στους οικισμούς Μαρτίνο και Θεολόγος, αλλά και το Παλαιοχώρι, του Δήμου Μακρακώμης) και Φωκίδας (στην περιοχή του Δήμου Δωρίδος, στην Δημοτική Ενότητα Τολοφώνος).

Ορεινοί Όγκοι

ΠΕ Φθιώτιδας:

◇ **Γουλινάς:** Είναι βουνό της Στερεάς Ελλάδας και βρίσκεται στη δυτική Φθιώτιδα ανάμεσα

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

στην Οίτη και στα Κοκκάλια τα οποία και αποτελούν τη βόρεια απόληξη της Οξιάς. Έχει υψόμετρο 1.467 μέτρα, είναι κατάφυτος στα χαμηλά υψόμετρα και γυμνός στα ψηλότερα τμήματά προσφέροντας πανοραμική θέα προς τα Βαρδούσια, τον Τυμφρηστό, την Οίτη, την Γκιώνα, την Οξιά, τα Άγραφα και την Όθρυ.

- ◇ **Καλλίδρομο:** Το Καλλίδρομο (παλαιότερη ονομασία «Σαρώματα»), είναι βουνό της Στερεάς Ελλάδας με υψόμετρο 1.399 μέτρα (κορυφή Γκιόζα). Βρίσκεται στον Νομό Φθιώτιδας, μεταξύ του βόρειου Ευβοϊκού κόλπου και της κοιλάδας του Κηφισού ποταμού και καλύπτει το μεγαλύτερο τμήμα της τέως επαρχίας Λοκρίδας. Βόρεια συνδέεται με το όρος Οίτη.
- ◇ **Όθρυς:** Το όρος Όθρυς οριοθετεί τη Θεσσαλία και τη βόρεια Στερεά Ελλάδα. Η ψηλότερη κορυφή είναι το Γκιούζι με υψόμετρο 1.726μ, ενώ οι χαράδρες συχνά ξεπερνούν τα 1.300μ. Η ανατολική πλευρά του βουνού βλέπει τον Παγασητικό κόλπο, ενώ η νότια τον Μαλιακό κόλπο.
- ◇ **Οίτη:** Η Οίτη, παλαιότερα γνωστή ως Καταβόθρα, είναι βουνό της Στερεάς Ελλάδας και καταλαμβάνει τμήμα των νομών Φθιώτιδας και Φωκίδας. Η Οίτη συνδέεται στα νότια με την Γκιώνα, δυτικά με τα Βαρδούσια και ανατολικά με το Καλλίδρομο ενώ το όριό της στα βόρεια είναι η κοιλάδα του Σπερχειού. Στις πλαγιές της σχηματίζονται πολλά υδάτινα ρεύματα. Από την Οίτη πηγάζουν ο Μόρνος και ο Γοργοπόταμος. Σημαντικά χωριά στις πλαγιές και στους πρόποδες της Οίτης είναι η Παύλιανη, η Υπάτη και το Μαυρολιθάρι. Η ψηλότερη κορυφή της, ο Πύργος, έχει υψόμετρο 2.152 μέτρα. Άλλες κορυφές της Οίτης είναι το Γρεβενό (2.114 μ.), ορατό από τη Λαμία και την κοιλάδα του Σπερχειού, το Σέμπι (2.091 μ.), η Αλύκαινα ή Αλουμπόραχη (2.052 μ.) και τα Δύο Βουνά (1.615 μ.).
- ◇ **Σαράνταινα:** Είναι κορυφή και περιοχή του όρους Οξιά που βρίσκεται ανάμεσα στο Βελούχι και στα Βαρδούσια, στα νοτιοδυτικά της ΠΕ Φθιώτιδας. Είναι το ψηλότερο βουνό του Δήμου Μακρακώμης (πρόγραμμα Καποδίστριας). Η κορυφή έχει ύψος 1.923 μέτρα.

ΠΕ Βοιωτίας:

- ◇ **Ακόντιο όρος:** Είναι χαμηλό βραχώδες βουνό με μέγιστο υψόμετρο 502 μέτρα. Παρεμβάλλεται ανάμεσα σε δύο κοιλάδες, την κοιλάδα του Κηφισού και την κοιλάδα του Μέλανα ποταμού (Μαυροπόταμου). Στους πρόποδες του, στην νότια ανατολική πλευρά του βουνού, είναι χτισμένος ο Ορχομενός, στην νοτιοδυτική πλευρά το χωριό Ακόντιο, ενώ στο μέσων περίπου το χωριό Προσήλιο.
- ◇ **Ελικώνας:** Ο Ελικώνας έχει συνολικά 16 κορυφές με υψόμετρο άνω των 1000 μέτρων. Απλώνεται κατά μήκος των δυτικών ακτών της Βοιωτίας. Περικλείεται στα βόρεια από την Κίρφη (απόληξη του Παρνασσού), στα νότια από τον Κιθαιρώνα, ενώ στα ανατολικά καταλήγει στην πεδιάδα της Κωπαΐδας.
- ◇ **Κίρφη:** Η Κίρφη είναι βουνό στα όρια της Βοιωτίας και της Φωκίδας. Η ψηλότερη κορυφή του είναι η κορυφή Ξηροβούνι με υψόμετρο 1.560 μέτρα. Άλλες κορυφές είναι το Νεραϊδολάκκωμα με υψόμετρο 1.280 μέτρα, η κορυφή Κόχραν (Δεσφίνα) ή αλλιώς

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Κουμπές με υψόμετρο 850 μέτρα και ο μαύρος πύργος 632 μέτρα βρίσκεται ανάμεσα στα όρη του Παρνασσού και του Ελικώνα και μπορεί να θεωρηθεί και τμήμα τους.

- ◇ **Κιθαιρώνας:** Είναι πευκόφυτος ορεινός όγκος μεταξύ του όρους Πατέρα, των Γερανείων ορέων, και της Πάρνηθας. Τοποθετείται στα σύνορα Αττικοβοιωτίας, μεταξύ των ορεινών κοινοτήτων των δύο νομών. Η υψηλότερη κορυφή του Κιθαιρώνα λέγεται Προφήτης Ηλίας ή Ελατιάς και έχει υψόμετρο 1.409 μέτρα.
- ◇ **Κορομπίλι:** Το Κορομπίλι είναι βουνό της ΠΕ Βοιωτίας, με μέγιστο ύψος τα 908 μέτρα.
- ◇ **Μεσσάπιο όρος:** Είναι βουνό της Στερεάς Ελλάδας με υψόμετρο 1.021 μέτρα. Βρίσκεται στον νομό Βοιωτίας στα όρια του με τον νομό Ευβοίας, πάνω από τον πορθμό του Ευρίπου και την πόλη της Χαλκίδας. Βρίσκεται σε μικρή απόσταση από τη Χαλκίδα και από τη Θήβα.
- ◇ **Παρνασσός:** Είναι βουνό της Στερεάς Ελλάδας που εκτείνεται στις ΠΕ Βοιωτίας, Φθιώτιδας και Φωκίδας. Έχει μέγιστο ύψος 2.457 μέτρα, (υψηλότερη κορυφή η Λιάκουρα) και είναι ένα από τα υψηλότερα βουνά της Ελλάδας. Στα βορειοδυτικά ενώνεται με τη Γκίωνα ενώ στα νότια συνδέεται με την Κίρφη. Ο Παρνασσός είναι άμεσα συνδεδεμένος με την ελληνική ιστορία και μυθολογία, κυρίως για το γνωστότερο μαντείο της Αρχαίας Ελλάδας, το Μαντείο των Δελφών, το οποίο ήταν χτισμένο στους πρόποδες του βουνού, στην ομώνυμη περιοχή των Δελφών.
- ◇ **Όρος Πάστρα:** Είναι βουνό της Δυτικής Αττικής με μέγιστο υψόμετρο 1.025 μέτρα. Βρίσκεται στα όρια της Δυτικής Αττικής και της Βοιωτίας και παρεμβάλλεται ανάμεσα στον Κιθαιρώνα και στην Πάρνηθα. Στις νοτιοδυτικές πλαγιές του όρους Πάστρα βρίσκονται τα ερείπια της αρχαίας πόλης των Ελευθερών.
- ◇ **Πτώον όρος:** Το Πτώο (ή όρος Πελαγίας) είναι βουνό της Στερεάς Ελλάδας, που βρίσκεται στον νομό Βοιωτίας, βόρεια των λιμνών Παραλίμνη και Υλίκη.
- ◇ **Τευμησσός:** Είναι βουνό της Βοιωτίας, που βρίσκεται στα νοτιοανατολικά της ΠΕ, ανατολικά της Θήβας. Είναι σχετικά χαμηλό βουνό με μέγιστο υψόμετρο 730 μέτρων. Στα ανατολικά συνδέεται με το Μεσσάπιο όρος, ενώ στις υπόλοιπες κατευθύνσεις περιβάλλεται από τον κάμπο της Θήβας. Λίγο βορειότερα του σχηματίζεται η λίμνη Υλίκη.
- ◇ **Χλωμό όρος:** Είναι χαμηλό σχετικά βουνό που βρίσκεται στα σύνορα των νομών Βοιωτίας και Φθιώτιδας. Έχει υψόμετρο 1.079 μέτρα. Βόρεια συνδέεται με το Καλλίδρομο ενώ νότια καταλήγει στον κάμπο της Κωπαΐδας.

ΠΕ Ευβοίας:

- ◇ **Δίρφυς:** Η Δίρφυς, πλέον γνωστή και ως Δίρφη, είναι σημαντική οροσειρά της κεντροανατολικής Εύβοιας. Το Δέλφι στα 1.743 μέτρα, αποτελεί την υψηλότερη κορυφή της. Εξαιρώντας τα βουνά της Κρήτης είναι το ψηλότερο βουνό της νησιωτικής Ελλάδας. Έχει έντονο ανάγλυφο και είναι αρκετά απότομη, κυρίως στην ανατολική της πλευρά. Η δυτική της πλευρά παρουσιάζει κωνικό σχήμα. Η Δίρφυς παρουσιάζει επίσης έντονες χιονοπτώσεις κατά την διάρκεια του χειμώνα, γιατί είναι εκτεθειμένη στα ψυχρά

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

βορειανατολικά ρεύματα.

- ◇ **Ζάρακας:** Ονομάζεται βουνό της Ελλάδας, το οποίο βρίσκεται κοντά στο χωριό Ζάρακες της νότιας Εύβοιας.
- ◇ **Καντήλιο όρος:** Είναι βουνό της Εύβοιας με μέγιστο υψόμετρο 1.246 μέτρα. Βρίσκεται προς το βόρειο τμήμα του νησιού, κατά μήκος των παραλίων του Βόρειου Ευβοϊκού κόλπου.
- ◇ **Όλυμπος Ευβοίας:** Ο Όλυμπος είναι βουνό της κεντρικής Εύβοιας. Πρόκειται για νότια επέκταση της Διρφύος προς τα νοτιοανατολικά, προς την Ερέτρια. Το συνολικό του μήκος είναι 10 χιλιόμετρα. Η ψηλότερη κορυφή είναι η Ψηλή Κορυφή, με ύψος 1.172 μέτρα. Άλλες κορυφές περιλαμβάνουν την Ελατιά (1.138 μέτρα) και την Μαδαρή Ράχη (950 μέτρα). Το βουνό καλύπτεται από πευκοδάσος στο μεγαλύτερο τμήμα του.
- ◇ **Όχη:** Είναι βουνό της Εύβοιας με μέγιστο υψόμετρο 1.398 μέτρα. Βρίσκεται στο νοτιότερο τμήμα του νησιού και απλώνεται από την Κάρυστο ως το ακρωτήριο Καφηρέας (Κάβο Ντόρο). Η Όχη είναι ιδιαίτερα γνωστή για τις μυστηριώδεις αρχαίες μεγαλιθικές κατασκευές, που οι ντόπιοι ονομάζουν δρακόσπιτα.
- ◇ **Τελέθριο:** Είναι βουνό της Βόρειας Εύβοιας. Έχει υψόμετρο 970 μέτρα, και διεύθυνση από τα ανατολικά προς τα δυτικά. Στην κορυφή του υπάρχει το εκκλησάκι του προφήτη Ηλία. Η περιοχή, μαζί με Λιχάδα και τα Γιάλτρα, είναι ενταγμένη στο Δίκτυο για τη Φύση Natura 2000 (κωδ. GR 2420005).

ΠΕ Φωκίδας:

- ◇ **Βαρδούσια:** Τα Βαρδούσια (ή Κόρακας) είναι σύμπλεγμα βουνών που περιλαμβάνει το νοτιότερο άκρο της Πίνδου στη Στερεά Ελλάδα. Υψώνεται στα βορειοδυτικά της Φωκίδας, με ένα μικρό τμήμα του όρους να επεκτείνεται και στη Φθιώτιδα. Είναι το δεύτερο υψηλότερο βουνό της Στερεάς Ελλάδας μετά την Γκιώνα, με ύψος που φτάνει τα 2.495 μέτρα (κορυφή Κόρακας).
- ◇ **Γκιώνα:** Η Γκιώνα είναι το υψηλότερο βουνό της Στερεάς Ελλάδας, τοποθετημένο στη Φωκίδα ανάμεσα στον Παρνασσό και τα Βαρδούσια. Με υψηλότερη κορυφή την Πυραμίδα στα 2.510 μέτρα, η Γκιώνα είναι το υψηλότερο βουνό νότια του Ολύμπου και το πέμπτο συνολικά στην Ελλάδα. Στην αρχαιότητα ήταν γνωστή ως Ασέληνον όρος.

ΠΕ Ευρυτανίας

- ◇ **Καλιακούδα:** Είναι βουνό της Στερεάς Ελλάδας και βρίσκεται στην ΠΕ Ευρυτανίας. Διαχωρίζει τους μεγάλους ορεινούς όγκους των Βαρδουσίων, του Τυμφρηστού και του Παναιτωλικού, ενώ θα μπορούσε να θεωρηθεί και τμήμα των παραπάνω βουνών. Το ύψος της είναι 2.101 μέτρα. Στη νότια πλευρά της σχηματίζεται το φαράγγι Πανταβρέχει που διασχίζεται από τον Κρικελλοπόταμο. Και αποτελεί σημαντικό πόλο έλξης για τον τουρισμό.
- ◇ **Κοκκινιά:** Είναι βουνό της Ορεινής Ναυπακτίας στα σύνορα των νομών Αιτωλοακαρνανίας

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

και Ευρυτανίας. Έχει υψόμετρο 1831 μ. και αποτελεί προέκταση της Οροσειράς της Σαράνταινας (Οξιάς) προς τα νότια. Χαρακτηρίζεται από το έντονο ανάγλυφό της, με μεγάλες ορθοπλαγιές και χαραδρώσεις, και από την μεγάλη βιοποικιλότητα που της χαρίζουν τα εκτεταμένα δάση της.

- ◇ **Τυμφρηστός:** Ο Τυμφρηστός ή Βελούχι είναι βουνό της Στερεάς Ελλάδας. Έχει υψόμετρο 2.315 μέτρα και καταλαμβάνει μεγάλο τμήμα των νομών Ευρυτανίας και Φθιώτιδας. Περικλείεται στα βόρεια από τα Άγραφα, και στα νότια από τα Βαρδούσια και την Καλιακούδα. Ανατολικά του βρίσκεται ο κάμπος του Σπερχείου. Καλύπτεται από πυκνά δάση και είναι ελατοσκέπαστος στο μεγαλύτερο μέρος του. Στις πλαγιές του είναι κτισμένο το Καρπενήσι. Από αυτόν πηγάζουν οι ποταμοί Σπερχειός και Καρπενησιώτης. Κοντά στις κορυφές του σχηματίζεται αλπική λίμνη.
- ◇ **Χελιδώνα:** Είναι βουνό της Στερεάς Ελλάδας που βρίσκεται εντός των ορίων της ΠΕ Ευρυτανίας. Έχει μέγιστο υψόμετρο 1.975 μέτρα. Συνδέεται νότια με το Παναιτωλικό όρος, ανατολικά με την Καλιακούδα και βόρεια με τον Τυμφρηστό, ενώ δυτικά καταλήγει στην τεχνητή λίμνη των Κρεμαστών.

Ποτάμια και Λίμνες

Με την υπ. αριθ. 706/16.7.2010 απόφαση της Εθνικής Επιτροπής Υδάτων (ΦΕΚ 1383/Β/2010 και διόρθωση ΦΕΚ 1572/Β/2010 καθορίστηκαν, σε επίπεδο Χώρας, σαράντα πέντε (45) Λεκάνες Απορροής Ποταμών, οι οποίες υπάγονται σε δεκατέσσερις (14) Περιοχές Λεκανών Απορροής Ποταμών (που αντιστοιχούν στον όρο Υδατικά Διαμερίσματα του Άρθρου 3 του ΠΔ 51/2007). Η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας αποτελεί περιοχή με πλούσιο υδατικό καθεστώς, εντός της οποίας εντοπίζονται πληθώρα ποταμών, χειμάρρων και λιμνών καθώς και η ύπαρξη σημαντικών επιφανειακών & υπόγειων υδάτων με σημαντικές εκάστοτε διακυμάνσεις. Η γεωγραφική περιοχή της Περιφέρειας περιλαμβάνει τέσσερα (4) διαφορετικά Υδατικά Διαμερίσματα (Υ.Δ.). Το μεγαλύτερο τμήμα της Περιφέρειας καταλαμβάνει το Υ.Δ. Ανατολικής Στέρας Ελλάδας [ΕΛ07] με (74,69% της συνολικής έκτασης), ενώ ακολουθεί το Υ.Δ. Δυτικής Στέρας Ελλάδας [ΕΛ04] με 19,90% της συνολικής έκτασης. Τα Υ.Δ. Θεσσαλίας [ΕΛ08] και Υ.Δ. Αττικής [ΕΛ06] καταλαμβάνουν 5,13% και 0,27% της συνολικής έκτασης της Περιφέρειας, αντίστοιχα. Τα ανωτέρω Υδατικά Διαμερίσματα διαχωρίζονται σε επιμέρους Λεκάνες Απορροής Ποταμών (ΛΑΠ), οι οποίες αποτελούν τις εδαφικές εκτάσεις από τις οποίες αποστραγγίζεται το σύνολο της απορροής (βροχόπτωση ή/ και χιονόπτωση) μιας περιοχής, μέσω του υδρογραφικού δικτύου της (διαδοχικών ρευμάτων, χειμάρρων, ποταμών, και πιθανώς λιμνών) και παροχετεύεται στη θάλασσα μέσω της εκβολής (ή δέλτα) ποταμού (ΣΜΠΕ, 2021-2027).

Ποτάμια Υδατικά Συστήματα

Ο μεγαλύτερος ποταμός της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας είναι ο **Αχελώος** με μήκος 220 χλμ. και λεκάνη απορροής 5.470 τ.χλμ. Σχηματίζει τα σύνορα της Ευρυτανίας και Αιτωλοακαρνανίας και χύνεται στο Ιόνιο απέναντι από την Ιθάκη. Με τις προσχώσεις του έχουν σχηματιστεί δύο λιμνοθάλασσες του Μεσολογίου και της Μελίτης. Ο Εύηνος νοτιότερα πηγάζει από τα Βαρδούσια και χύνεται στον κόλπο της Πάτρας. Έχει μήκος 80χλμ. και είναι γνωστός με το κοινό όνομα

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Φίδαρης.

Άλλος ποταμός της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας είναι ο **Μόρνος**, που πηγάζει από τις νότιες προσβάσεις της Οίτης και μετά από διαδρομή 70 χλμ. χύνεται στον Κορινθιακό κόλπο. Ο Μόρνος δέχεται πολλά υπόγεια νερά και έχει σταθερή θερινή παροχή. Για τους λόγους αυτούς κατασκευάστηκε στο Μόρνο φράγμα υδροδότησης της Αθήνας.

Στην κεντρική Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας ο **Βοιωτικός Κηφισσός** πηγάζει από τον Παρνασσό και με τεχνητή σήραγγα χύνεται στη λίμνη Υλίκη, από την οποία υδρεύεται η Αθήνα. Τέλος ο Σπερχειός πηγάζει από το όρος Τυμφρηστός και μετά από διαδρομή 80 χλμ. χύνεται στο Μαλιακό κόλπο.

Άλλα μικρότερα συστήματα ποταμών που βρίσκονται στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας είναι:

- ◇ **Άγραφιώτης:** Είναι ποταμός που ρέει στον Νομό Ευρυτανίας. Ο ποταμός πήρε το όνομά του από τα βουνά Άγραφα και τον ομώνυμο οικισμό. Έχει μήκος 50 περίπου χιλιόμετρα και πηγάζει από τα Άγραφα, στα βόρεια της ΠΕ (Βραγγιανά και Τροβάτο), διασχίζει μία κοιλάδα με λιγοστές καλλιεργήσιμες εκτάσεις, πευκοδάση και δάση ελάτης και μερικά πέτρινα γεφύρια, περνάει δυτικά από τα Άγραφα και στη συνέχεια από το Τριπόταμο, όπου και ενώνεται με τη λίμνη Κρεμαστών.
- ◇ **Ασωπός:** Είναι ποταμός που διατρέχει τα σύνορα των Νομών Βοιωτίας και Αττικής. Οι κύριες πηγές του ποταμού βρίσκονται στον Κιθαιρώνα ενώ στην πορεία του συμβάλλουν και άλλα ρεύματα που προέρχονται από τους ορεινούς όγκους μεταξύ Πάρνηθας και Δερβενοχωρίων. Έχει συνολικό μήκος 57 χιλιόμετρα και διέρχεται από το Συκάμινο, τον Ωρωπό, το Σχηματάρι τον Άγιο Θωμά και τα Οινόφυτα, ώσπου χύνεται στον Νότιο Ευβοϊκό Κόλπο.
- ◇ **Γοργοπόταμος:** Είναι ποταμός της ΠΕ Φθιώτιδας. Πηγάζει από την Οίτη και ρέει προς τον κάμπο του Σπερχειού, στον οποίο συμβάλλει, λίγο πριν τις εκβολές του Σπερχειού στον Μαλιακό κόλπο. Το συνολικό του μήκος είναι 8 χιλιόμετρα. Στην αρχαιότητα ο ποταμός κατέληγε κατ' ευθείαν στον Μαλιακό κόλπο αλλά με τις συνεχείς προσχώσεις και την επέκταση του κάμπου της Λαμίας ενώθηκε τελικά με τον Σπερχειό. Ο Γοργοπόταμος σχηματίζει βαθύ φαράγγι στην Οίτη, πάνω από το οποίο διέρχεται η σιδηροδρομική γραμμή του ΟΣΕ, από γέφυρα ύψους 30 μέτρων και μήκος 250. Στον Γοργοπόταμο ενώνονται και τα νερά του Φθιωτικού Ασωπού που ρέει ανάμεσα στην Οίτη και το Καλλίδρομο.
- ◇ **Γρανιτσιώτης:** Είναι ποταμός στα βορειοδυτικά της ΠΕ Ευρυτανίας και είναι παραπόταμος του Αχελώου.
- ◇ **Καρπενησιώτης:** Είναι ποταμός της ΠΕ Ευρυτανίας. Πηγάζει από τις δυτικές πλαγιές του Τυμφρηστού και ρέει νοτιοδυτικά όπου ενώνεται τελικά με τον Κρικελλοπόταμο (Κρικελιώτη) σχηματίζοντας τον ποταμό Τρικεριώτη, ο οποίος καταλήγει στην τεχνητή Λίμνη Κρεμαστών. Το μήκος του είναι 15 χιλιόμετρα.
- ◇ **Πλείστος:** Είναι ποταμός της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας που διασχίζει την κοιλάδα

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

κάτω από τον αρχαιολογικό χώρο των Δελφών. Λόγω της σημασίας της περιοχής κατά την αρχαιότητα γίνεται αναφορά στον ποταμό από αρκετούς αρχαίους συγγραφείς, ενώ λεπτομερέστερη περιγραφή του δίνεται από τον Στράβωνα και τον Πausανία. Ο ποταμός πηγάζει ανάμεσα στα όρη Παρνασσός και Κίρφη και ρέει δυτικά σχηματίζοντας μία χαράδρα που αποτελεί όριο των δύο βουνών. Στην συνέχεια διερρέει την κατάφυτη από ελαιώνες κοιλάδα που βρίσκεται κάτω από τους Δελφούς, διασχίζει ένα μικρό τμήμα τα πεδιάδας της Άμφισσας και εκβάλλει στον Κορινθιακό κόλπο κοντά στην Κίρρα.

Λίμνες

- ◇ **Λίμνη Δύστος:** Είναι λίμνη της Εύβοιας, που βρίσκεται νοτιοανατολικά του Αλιβερίου. Η έκταση της είναι περίπου 4,75 τ.χλμ και το μέγιστο βάθος της είναι 6 μέτρα. Τα τελευταία χρόνια η λίμνη αποξηραίνεται, λόγω της αλόγιστης άντλησης υδάτων από το γειτονικό εργοστάσιο τσιμέντων της ΑΓΕΤ-ΗΡΑΚΛΗΣ, και τη θέση της παίρνουν χωράφια.
- ◇ **Λίμνη Μόρνου:** Η Λίμνη του Μόρνου είναι τεχνητή λίμνη που κατασκευάστηκε με σκοπό να καλυφθούν οι συνεχώς αυξανόμενες ανάγκες ύδρευσης της Αθήνας. Δημιουργήθηκε το 1979 έπειτα από την ολοκλήρωση του φράγματος στον ποταμό Μόρνο. Η συνολική επιφάνεια της λίμνης, που αντιστοιχεί στη μέση στάθμη της, είναι περίπου 15,5 τ.χλμ. με αποτέλεσμα να είναι η ένατη μεγαλύτερη τεχνητή λίμνη της Ελλάδας.
- ◇ **Υλίκη:** Είναι φυσική λίμνη στη Βοιωτία, βόρεια της Θήβας, με όχθες απόκρημνες, στους πρόποδες των δυτικών προεκτάσεων του Πτώου Όρους και των ανατολικών του Μεσσαπίου. Ονομάζεται και Λικέρι, και έχει έκταση κατά μέσο όρο 19,1 τετρ. χιλιόμετρα. Υπάρχει και ομώνυμος οικισμός, η Υλίκη.
- ◇ **Παραλίμνη:** Η έκταση της λίμνης είναι 15 περίπου τ. χλμ. Η λίμνη έχει μακρόστενο σχήμα με μέγιστο μήκος περίπου 8 χιλιόμετρα και μέγιστο πλάτος 2 χιλιόμετρα. Η Παραλίμνη ήταν γνωστή στην αρχαιότητα με την ονομασία Τρεφία. Κοντά στις όχθες της ήταν χτισμένες οι πόλεις Ύλη και Πετεών. Η λίμνη Παραλίμνη μαζί με την λίμνη Υλίκη και τον Βοιωτικό Κηφισό αποτελούν το σύστημα του Βοιωτικού Κηφισού που είναι ενταγμένο στο δίκτυο Natura 2000. Σήμερα από τα νερά της Παραλίμνης υδροδοτούνται περιοχές της Χαλκίδας.

Δίκτυο Περιοχών Natura 2000 τοπία ιδιαίτερου φυσικού κάλλους

Οι περιοχές που συμπεριλαμβάνονται στον Εθνικό Κατάλογο Περιοχών του Ευρωπαϊκού Οικολογικού Δικτύου Natura 2000 χαρακτηρίζονται ως Περιοχές Προστασίας της Βιοποικιλότητας και διακρίνονται σε Ειδικές Ζώνες Διατήρησης, Ζώνες Ειδικής Προστασίας και σε προτεινόμενους Τόπους Ενωσιακής Σημασίας (Παράρτημα Ι της ΚΥΑ υπ' αριθμ. 50743/2017 (Β' 4432). Παρακάτω παρουσιάζεται το σύνολο των περιοχών NATURA 2000 στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας, σύμφωνα με τον αναθεωρημένο κατάλογο της ΚΥΑ υπ' αριθμ. 50743/2017. Ο Αναλυτικός Κατάλογος των προστατευόμενων περιοχών της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας παρατίθεται στο Παράρτημα 2.

ΠΕ Φθιώτιδας

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- ◇ Εθνικός δρυμός Οίτης (GR2440004)
- ◇ Εθνικός δρυμός Οίτης – Κοιλιάδα Ασωπού (GR2440007)
- ◇ Φαράγγι Γοργοπόταμου (GR2440003)
- ◇ Κάτω Ρους και εκβολές Σπερχειού ποταμού (GR2440005)
- ◇ Μαλιακός κόλπος – Μεσοχώρι Σπερχειού (GR2440002)
- ◇ Όρος Καλλίδρομο (GR2440006)

ΠΕ Βοιωτίας

- ◇ Λίμνες Υλίκη και Παραλίμνη – Σύστημα Βοιωτικού Κηφισού (GR2410001)
- ◇ Όρος Παρνασσός (GR2410002)

ΠΕ Ευβοίας

- ◇ Δίρφη: Δάσος Στενής – Δελφοί (GR2420002)
- ◇ Λίμνη Δύστος (GR2420008)
- ◇ Μεγάλο και Μικρό Λιβάρι – Δέλτα Ξεριά (GR2420007)
- ◇ Μεγάλο και Μικρό Λιβάρι – Δέλτα Ξεριά – Υδροχαρές δάσος Αγ. Νικολάου – Παράκτια θαλάσσια ζώνη (GR2420004)
- ◇ Νησίδες Σκύρου και θαλάσσια περιοχή (GR2420009)
- ◇ Όρη Κεντρικής Εύβοιας, παράκτια ζώνη και νησίδες (GR2420011)
- ◇ Όρος Καντήλι (GR2420010)
- ◇ Όρος Όχη – Κάμπος Καρύστου – Ποτάμι – Ακρωτήριο Καφηρεύς – Παράκτια Θαλάσσια Ζώνη (GR2420012)
- ◇ Όρος Όχη, παράκτια ζώνη και νησίδες (GR2420012)
- ◇ Σκύρος: Όρος Κοχυλάς (GR2420006)

ΠΕ Φωκίδας

- ◇ Ευρύτερη περιοχή Γαλαξειδίου (GR2450009)
- ◇ Κορυφές όρους Γκιώνα, χαράδρα Ρέκα, Λαζόρεμα και Βαθιά Λάκκα (GR2450007)
- ◇ Νοτιοανατολικός Παρνασσός Εθνικός Δρυμός Παρνασσού - Δάσος Τιθορέας (GR2450005)
- ◇ Όρη Βαρδούσια (GR2450001)
- ◇ Όρος Γκιώνα (GR2450002)
- ◇ Όρος Βαρδούσια (GR2450008)
- ◇ Περιοχή Πηγών Χιλιαδού (GR2450004)

ΠΕ Ευρυτανίας

- ◇ Όρη Άγραφα (GR2430002)
- ◇ Όρος Τυμφρηστός (Βελούχι) (GR2430001)

Τα Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους (ΤΙΦΚ) που απαντώνται στην ΠΣΤΕ είναι τα εξής:

ΠΕ Φθιώτιδας

- ◇ Αισθητικό δάσος Τιθορέας (ΑΤ2011110)
- ◇ Άνω Σπερχειός (Α00020014)
- ◇ Δάσος Τιθορέας (Α00030005)
- ◇ Δέλτα Σπερχειού (Α00010047)
- ◇ Εθνικός Δρυμός Όρους Οίτη (Α00020015)
- ◇ Κορυφή Σαράνταινα όρους Οξυά (ΑΤ9900161)
- ◇ Όρη Γκιώνα, Οίτη και Βαρδούσια (Α00200048)
- ◇ Όρος Καλλίδρομο (ΑΒ2080160)
- ◇ Όρος Καλλίδρομο (Μενδενίτσα) (ΑΤ2011000)
- ◇ Περιοχή Αγίου Κωνσταντίνου-Καμένων Βούρλων (ΑΤ2011044)
- ◇ Περιοχή Μώλου - Ρεγκινίου - Καλλιδρόμου – Ανάβρας (ΑΤ9000001)
- ◇ Πηγές Κομβοτάδες και Μεξιάτες (ΑΒ2080157)
- ◇ Ποταμός Σπερχειός (ΑΒ2090001)
- ◇ Φαράγγι Γοργοποτάμου (Α00060063, ΑΤ2011008)

ΠΕ Βοιωτίας

- ◇ Κορυφές Όρους Ελικώνας (Α00060052)
- ◇ Κορυφές Όρους Κιθαιρώνας (Α00060051)
- ◇ Λίμνες Παραλίμνη και Υλίκη (Α00010217)
- ◇ Λίμνη Παραλίμνη (ΑΤ2012024)
- ◇ Όσιος Λουκάς (ΑΤ2012026)
- ◇ Περιοχή Δυτικά της Λειβαδιάς (Α00040038)
- ◇ Ποταμός Κηφισός Βοιωτίας (Α00020013)
- ◇ Πτών Όρος (ΑΒ2080067)
- ◇ Σπηλιά Αλιάρτου (ΑΤ2011003)

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΠΕ Ευβοίας

- ◇ Αισθητικό δάσος Στενής (AT9900050)
- ◇ Ακρωτήριο Καφηρέας (Κάβο Ντόρο) (AT2011001)
- ◇ Ακρωτήριο Μαλέας (A00020020)
- ◇ Ανατολική πλευρά Όρους Κόχυλας, Σκύρος (A00040063)
- ◇ Βόρειο άκρο Ευβοίας (A00060062)
- ◇ Δάσος Στενής Δίρφης (A00030020)
- ◇ Δημοσάρι και Καστανόλογγος στην Όχη Ευβοίας (AT2011105)
- ◇ Κάμπος Καρύστου (A00030021)
- ◇ Καστρί Άνω Ποταμιάς (AT9900045)
- ◇ Κοιλιάδα Ρουκλίων Καρυστίας (AT2011002)
- ◇ Λίμνη Δύστος Ευβοίας (A00010053)
- ◇ Μεγάλο Διβάρι Ιστιαίας (A00010233)
- ◇ Μεταξύ Λίμνης και Στροφυλιάς Ευβοίας (AB2080156)
- ◇ Μικτό Δάσος Αγίου Νικολάου / Κανατάδικα Ιστιαίας (A00030022)
- ◇ Νησίδα Σαρακηνό Σκύρου (AT5011061)
- ◇ Νησίδα Στρογγυλή Ευβοίας (AT2011042)
- ◇ Νησίδες Μονολιά και Λιχάδες Ευβοίας (AT2011050)
- ◇ Νήσοι Μέσα και Έξω Διαβάτης Σκύρου (AB5080108)
- ◇ Νήσος Βαλάξα Σκύρου (AB5080027)
- ◇ Νήσος Σκυροπούλα (AB5080118)
- ◇ Ορεινοί οικισμοί περιοχής Κύμης (AT2011005)
- ◇ Ορη Δίρφη, Σκοτεινή, Ορτάρι, Ξεροβούνι, Μαυροβούνι και περιοχή Κύμης (A00010054)
- ◇ Ορη Λιχάδα, Τελέθριο, Ξηρό και γύρω περιοχές (A00040044)
- ◇ Όρμος Καλογριάς, Ατσίτσα και Γειτονικό Πευκοδάσος (AT2011032)
- ◇ Όρος Καντήλι και Κοιλιάδα Αχμέτ Αγά (A00010218)
- ◇ Όρος Καντήλι και περιοχή Λίμνης (A00060035)
- ◇ Όρος Όχη και γύρω περιοχή (A00010225)
- ◇ Όρος Πυξαριάς Ευβοίας (AB2080068)
- ◇ Παραλία Ευρίπου (AB2080020)

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- ◇ Περιοχή Κύμης (AB2080021)
- ◇ Περιοχή Λίμνης Ευβοίας (AB2090043)
- ◇ Περιοχή Μαντουδίου (AB2080047)
- ◇ Περιοχή νότια της Λίμνης (A00060036)
- ◇ Περιοχή Στενή Ευβοίας (AB2080132)
- ◇ Ρέματα Μουρτερής και Μανικιώτικο περιοχής Κύμης (AT2011004)
- ◇ Ύπατο Βοιωτίας (AB2080084)
- ◇ Φαράγγι Αγ. Δημητρίου (AT9900047)
- ◇ Χερσόνησος Λιχάδας (AT9900049)
- ◇ Χώρα Σκύρου (AT5011062)

ΠΕ Φωκίδας

- ◇ Γαλαξίδι (AT2010030)
- ◇ Δελφικό τοπίο (AT2010031)
- ◇ Εκβολές Μόρνου, περιοχή Μαλάματα (A00060074)
- ◇ Κορυφές Όρους Γκιώνα, χαράδρα Ρεκάς, Λαζόρεμα, Βαθειά Λάκκα (A00040036)
- ◇ Κορυφές Όρους Οξυά (A00060026)
- ◇ Νησίδα Δριμνιά Δωρίδας (AT2011016)
- ◇ Νησίδα Πρασούδι Δωρίδας (AT2011015)
- ◇ Νήσος Τριζόνια Δωρίδας (AT2011017)
- ◇ Νότιος και Ανατολικός Παρνασσός (A00010052)
- ◇ Όρη Βαρδούσια (A00010051)
- ◇ Όρος Κοκκινάρι Φωκίδας (AB2080056)
- ◇ Όρος Παρνασσός (A00060025)
- ◇ Ρέμα και χαράδρα Ρεκάς (AT9900163)
- ◇ Τεχνητή Λίμνη Μόρνου (AT9900162)
- ◇ Χερσόνησος Κόκκινος Μοναστηρακίου (AT2011018)

ΠΕ Ευρυτανίας

- ◇ Κορυφές όρους Καλιακούδα (A00060056)
- ◇ Κορυφές όρους Χελιδόνα (A00060055)
- ◇ Όρη Άγραφα (Ορεινό συγκρότημα Αγράφων) (A00060014)

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- ◇ Όρη Καλιακούδα, Χελιδόνα και Παναιτωλικό (Α00060054)
- ◇ Όρος Βελούχι (Τυμφρηστός) (Α00030004)
- ◇ Όρος Βουτσικάκι Αγράφων (Α00060015)
- ◇ Όρος Καραάβα Αγράφων (ΑΒ3080007)
- ◇ Παναιτωλικό Όρος (ΑΒ2080065)
- ◇ Φαράγγι Αγραφιώτη Ευρυτανίας (ΑΤ2011037)
- ◇ Φαράγγι Ασπρορέματος Ευρυτανίας (ΑΤ2011041)
- ◇ Φαράγγι Κρικελοπόταμου (ΑΤ2011012)
- ◇ Φαράγγι Πανταβρέχι Ευρυτανίας (ΑΤ2011039)
- ◇ Φαράγγι Προυσού (Α00060058)

Χάρτης 6: Το Φυσικό Περιβάλλον της ΟΧΕ «Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας».

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Πεζοπορικές Διαδρομές

Οι μεγαλύτερες διαδρομές στην Ελλάδα είναι τμήματα των Ευρωπαϊκών Μονοπατιών E4 & E6 που διατρέχουν τη χώρα διαμήκως και εγκάρσια.

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας η όδευση του Ε4 συμπεριλαμβάνει διαδρομές από το Καρπενήσι μέχρι την Ιτέα και έχει οργανωθεί σε 13 ημερήσια τμήματα συνολικού μήκους 163 χλμ.

Πίνακας 6: Τμήματα των Ευρωπαϊκών Μονοπατιών Ε4 στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας.

ΔΙΑΔΡΟΜΗ	ΜΗΚΟΣ (km)
Καρπενήσι - Μυρίκη	8.1
Μυρίκη - Κρίκελλο	13.7
Κρίκελλο - Αμπλιανή	10.6
Αμπλιανή - Λεύκα	12.8
Λεύκα – Γραμμένη Οξιά	6.2
Γραμμένη Οξιά - Αρτοτίνα	7.1
Αρτοτίνα – Αθανάσιος Διάκος	18.2
Αθανάσιος Διάκος - Στρώμη	11
Στρώμη - Καλοσκοπή	13.3
Καλοσκοπή - 51	13.8
51 - Αγόριανη	17.7
Αγόριανη - Δελφοί	17.5
Δελφοί - Ιτέα	13.2

Πηγή: https://www.topoguide.gr/european_trail_e4_in_greece_sterea.php

Παρακάτω παρουσιάζονται διαδρομές πεζοπορίας ανά ΠΕ της ΠΣΤΕ37:

ΠΕ Φθιώτιδας

- ◇ Άνω Μουσουνίτσα – καταφύγιο ΕΟΟΣ – καταφύγιο πεζοπορικού,
- ◇ Διάσχιση κορυφογραμμής Πλάκας – Πυραμίδας,
- ◇ Διάσελο Σταυρός – Σκασμένη Στρούγκα – Γιδοβούνι,
- ◇ Αρτοτινά Λιβάδια – Πάνω Ψηλό (2.160μ.) – Κάτω Ψηλό (2.220μ.),
- ◇ Κονιάκος – Κοράκια (2.148μ.) – Όρνιο (2.287μ.) – Κοκινιάς (2.403μ.) – Ασανσέρ – Άνω Μουσουνίτσα,
- ◇ Αρτοτινά – Αρτοτινά Λιβάδια – Δυτική Σούφλα, Ασανσέρ – Κονιάκος, Καταφύγιο Γραμμένης Οξιάς – Κορυφογραμμή – Αρτοτίνα,
- ◇ Σαράνταινα – Κοκκαλιά (διάσχιση Οξιάς),
- ◇ Δαμάστα – Παλιοσουβάλα – Καταφύγιο – Ελευθεροχώρι – Δαμάστα, Δριμαία – κορυφή Γκιόζα,
- ◇ Παυλιανή – Καταβόθρα – Πύργος (2.151μ.) – Αλύκαινα (2.051μ.) – Λιβαδιές – καταφύγιο,
- ◇ Υπάτη – καταφύγιο – Γρεβενό (2.114μ.),

- ◇ Πυρά – οροπέδιο Οίτης.

ΠΕ Φωκίδας

- ◇ Καλοσκοπή – Βαθειά Λάκα,
- ◇ Βαθειά Λάκα – Πυραμίδα,
- ◇ Βαθειά Λάκκα – Συκιά,
- ◇ Βίνιανη – Ρέκα – Καταφύγιο,
- ◇ Βαθειά Λάκκα – Μπότσικας – Πύργος – Συκιά,
- ◇ Μονοπάτι του Καραγιάννη,
- ◇ Στρώμη – Πύργος – Συκιά,
- ◇ Ποτιδάνεια – Τρίκορφα.

ΠΕ Βοιωτίας

- ◇ Βίλια – κορυφή Κιθαιρώνα (1.409μ.),
- ◇ Μονή Ιερουσαλήμ – Τσάρκος – Λιάκουρα,
- ◇ Άνω Τιθορέα,
- ◇ χαράδρα Βελίτσας – Λιάκουρα,
- ◇ Πολύδροσο – Επτάλοφος,
- ◇ Αμφίκλεια – Αγ. Ιερουσαλήμ,
- ◇ Μονοπάτι 22,
- ◇ Μπομπόκο – Προφήτης Ηλίας,
- ◇ Μπομπόκο – Λούτσα – Κολλιέδες,
- ◇ Μπομπόκο – Ξηροβούνι,
- ◇ Προφήτης Ηλίας – Λούτσα Τζαβέλα – Ρόνιες – Ελικώνας.

ΠΕ Ευβοίας

- ◇ Μύλοι Καρύστου – Δρακόσπιτο – κορυφή 1.399μ. – Φαράγγι Δημοσάρη – παραλία Καλλιανού.

ΠΕ Ευρυτανίας

- ◇ Συμπεθεριακό – Βελούχι – Άγιοι Απόστολοι,
- ◇ Μονή Προύσου – Αλλαντοποιείο Σρεμμένου – Μαύρη Σπηλιά,
- ◇ Ανιάδα – Λακκώματα – καταφύγιο Καλιακούδας – Μεγάλο Χωριό,
- ◇ Άγιος Δημήτριος – Κεφαλόβρυσος – Κορυσχάδες – Γοργιανάδες – Χαλίκι,

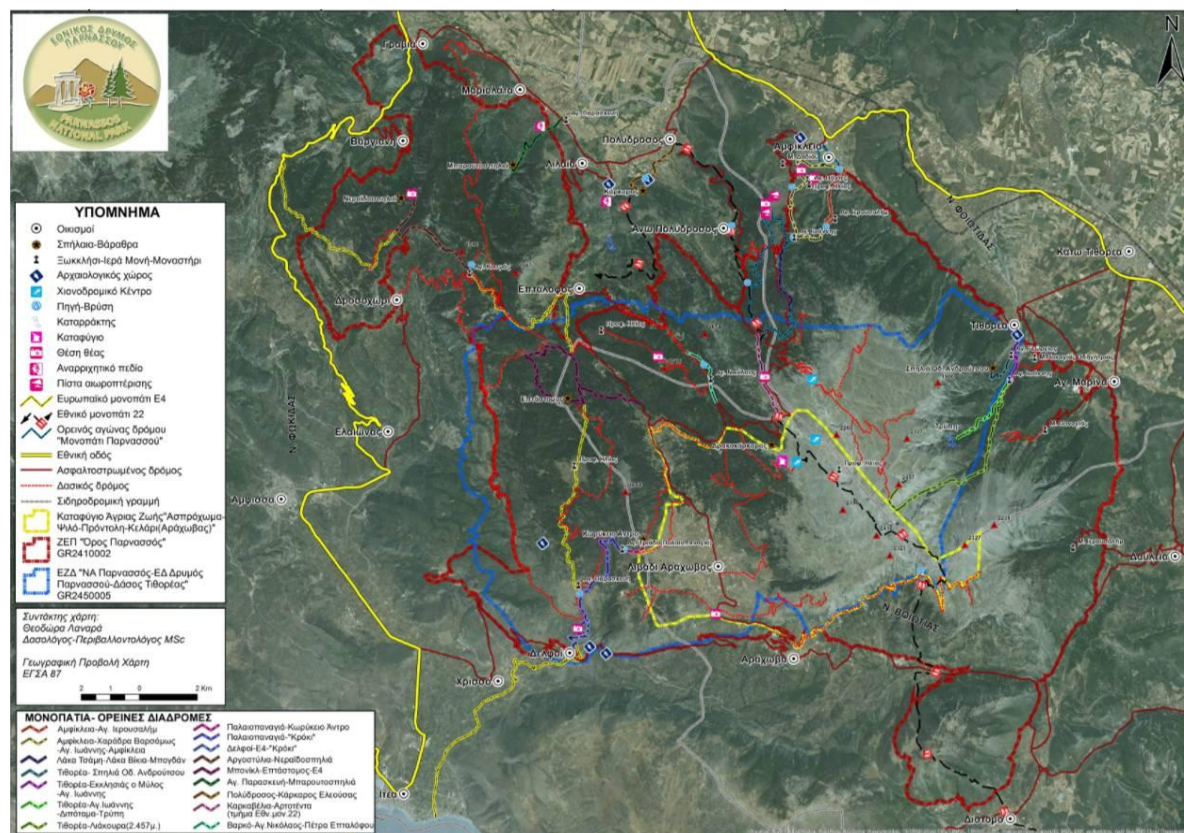

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

◇ Κλαυσι – Νερόμυλος του Ξεκάρφωτου – Τοξωτό Γεφύρι Μαγκανιάρι – Πηγή Άμπλας – Άγιος Νικόλαος – Άγιος Λεωνίδης.

Χάρτης 7: Χάρτης Μονοπατιών – Ορεινών διαδρομών στην περιοχή του Παρνασσού.

Πηγή: <https://www.parnassosnp.gr/%CE%BC%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CF%80%CE%AC%CF%84%CE%B9%CE%B1.aspx>

Χάρτης 8: Χάρτης Οίτης.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Πηγή: <https://oiti.gr/>

Σημειώνεται ότι έχουν ιδρυθεί και λειτουργούν στην Περιφέρεια:

- Ο Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Παρνασσού (<http://www.parnassosnp.gr/>) και
- Ο Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Οίτης, Κουλάδας Σπερχειού Και Μαλιακού Κόλπου (<https://oiti.gr/>),

οι οποίοι ενσωματώθηκαν στον Οργανισμό Φυσικού Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής (Ο.ΦΥ.ΠΕ.Κ.Α.) σύμφωνα με την υπ' αριθμ. ΥΠΕΝ/ΔΝΕΠ/4245/205/16-2-2022 απόφαση (ΦΕΚ 859/Β/25-2-2022). Η ιστοσελίδα της νέας Μονάδας Διαχείρισης Εθνικών Πάρκων Παρνασσού, Οίτης και Προστατευόμενων Περιοχών Ανατολικής Στερεάς Ελλάδας είναι διαθέσιμη στον ακόλουθο σύνδεσμο: <https://necca.gov.gr/mu-parnassos-oiti>.

Ιαματικοί Φυσικοί Πόροι

Ιαματικές πηγές ονομάζονται οι πηγές τα νερά των οποίων έχουν θεραπευτικές ιδιότητες. Τα ιαματικά νερά πηγάζουν από πετρώματα και κατά τη διαδρομή τους μέχρι την επιφάνεια της Γης, αποκτούν τα μεταλλικά συστατικά τους, στα οποία οφείλεται και η θεραπευτική τους δράση. Το

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ελληνικό Κράτος μέσω της Ειδικής Επιτροπής Προστασίας Φυσικών Ιαματικών Πόρων του Υπουργείου Τουρισμού είχε προβεί στην αναγνώριση 82 Ιαματικών Φυσικών Πόρων. Συγκεκριμένα, στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας έχουν αναγνωριστεί δέκα οκτώ Ιαματικοί Φυσικοί Πόροι³⁸:

ΠΕ Εύβοιας

- Νερό Θέρμαι Σύλλα, Δήμου Ιστιαίας Αιδηψού, Λουτροθεραπεία, 36,5°C
- Νερό Γιάλτρων Αιδηψού, Δήμου Ιστιαίας Αιδηψού, Λουτροθεραπεία, 42°C
- Νερό πηγής Φρύνη – Γ. Σκουρτανιώτη, Δήμου Ιστιαίας Αιδηψού, Λουτροθεραπεία, 63°C
- Νερό πηγής Αναστασίου Παπαϊωάννου, Δήμου Ιστιαίας Αιδηψού, Λουτροθεραπεία, 50°C
- Νερό πηγής Ιωάννη και Νικολάου Μπαλαλά στα Λουτρά Αιδηψού, Δήμου Ιστιαίας Αιδηψού, Λουτροθεραπεία, 55°C
- Νερό πηγής Λέττας Βασιλάκου Λουτρών Αιδηψού, Δήμου Ιστιαίας Αιδηψού,
- Νερό πηγής Κομπόγιαννη Λουτρών Αιδηψού, Δήμου Ιστιαίας Αιδηψού,
- Νερό πηγής Γ1 Νταμάρια Αιδηψού, Δήμου Ιστιαίας Αιδηψού,
- Πηγή «Ιωάννη & Δημήτριου Διαμαντή», Δήμου Ιστιαίας Αιδηψού,
- Πηγή Άρτεμις Δήμου Ιστιαίας – Αιδηψού

Παρακάτω ακολουθεί μια συνοπτική ανάλυση για ορισμένες από τις παραπάνω ιαματικές πηγές³⁹:

Ιαματικός Φυσικός Πόρος Αιδηψού, Δήμος Ιστιαίας – Αιδηψού

◇ Γενικά Στοιχεία – Ιστορικά Στοιχεία

Οι ιαματικές πηγές της Αιδηψού ήταν γνωστές από την εποχή του Αριστοτέλη (384-332π.χ.) αλλά αναφορές γίνονται και από τον Αθήναιο, στο βιβλίο του Δειπνοσοφισταί (βιβλ.Γ' κεφ. 3), καθώς και από τον Πλίνιο στο έργο του Naturalis Historiae.

Επίσης, κατά τη Ρωμαϊκή εποχή, οι πηγές συγκέντρωναν μεγάλο αριθμό πασχόντων.

Στη μετέπειτα ιστορία της Ελλάδας, η Βασίλισσα Όλγα, σύζυγος του βασιλιά Γεωργίου του Α', είχε ιδιαίτερη αδυναμία στην πόλη της Αιδηψού και είχε μάλιστα φιλοξενηθεί, το έτος 1907, στο ξενοδοχείο "Θέρμαι Σύλλα" της οικογένειας Τομπάζη. Ίδρυσε δε εκείνη την εποχή στην πόλη της Αιδηψού, ομώνυμο ορφανοτροφείο.

◇ Εγκαταστάσεις Υδροθεραπείας

Το υδροθεραπευτήριο της Ιαματικής Πηγής Αιδηψού το οποίο κατασκευάστηκε το έτος 1985 αντικαθιστώντας σε υποδομή και λειτουργία παλαιότερα κτίσματα υδροθεραπείας – λουτροθεραπείας, είναι σε υποδομή έκταση και επίπεδα παροχών από τα μεγαλύτερα στην

³⁸ INSETE, 2023.

³⁹ <https://thermalsprings.gr/category/springs/stereas-elladas/>

Ελλάδα.

Διαθέτει υποδομές λούσεων όπως:

- Εξωτερική δεξαμενή ιαματικών λούσεων 530 m³ και με βάθη από 1,20 μ έως 1,60μ.
- Δύο εσωτερικές δεξαμενές ιαματικών λούσεων 38m³ και 42m³ αντίστοιχα και βάθος 1,10 μ.
- Λουτήρες απλούς και με υδρομασάζ
- Λουτήρες δινόλουτρου (ολικού, αυχενικού,)
- Λουτήρες υδρομασάζ 2-4 ατόμων.
- Χώροι υποδοχής και αναμονής λούσεων.
- Χώρος φυσιοθεραπευτηρίου με προσανατολισμό θεραπειών, εκτός αυτού της χαλάρωσης και περιποίησης σώματος, σε παθήσεις όπως του μυοσκελετικού συστήματος, αρθροπάθειες, αυχενικού συνδρόμου ανατάξεις επανατάξεις, μετεγχειρητικές θεραπείες, θεραπείες κυκλοφορικού- νευρολογικού συστήματος κ.λπ..

Όλα τα ανωτέρω Τμήματα στελεχώνονται από εξειδικευμένο προσωπικό με ειδικότητες όπως λουτρονόμου, νοσηλεύτη, φυσικοθεραπευτή, ιατρού.

Σημειώνεται ότι στο κτίριο περιλαμβάνεται χώρος στον οποίο στεγάζεται αρχαιολογική συλλογή και εκτίθενται ευρήματα από την περιοχή της Αιδηψού.

◇ **Θεραπευτικές Ιδιότητες – Ενδείξεις**

- Με την υπ'αρ. 25855/14.12.2015 Απόφαση της Αναπληρώτριας Υπουργού Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού, Έλενας Κουντουρά εγκρίθηκε η Αναγνώριση του φυσικού πόρου «νερό πηγής Κομπόγιαννη Λουτρών Αιδηψού» ως ιαματικού.
- Με την υπ'αρ. 25857/14.12.2015 Απόφαση της Αναπληρώτριας Υπουργού Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού, Έλενας Κουντουρά εγκρίθηκε η Αναγνώριση του φυσικού πόρου «νερό πηγής Λέττας Βασιλάκου Λουτρών Αιδηψού» ως ιαματικού.
- Με την υπ'αρ. 25860/14.12.2015 Απόφαση της Αναπληρώτριας Υπουργού Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού, Έλενας Κουντουρά εγκρίθηκε η Αναγνώριση του φυσικού πόρου «νερό πηγής Γ1 Νταμάρια Αιδηψού» ως ιαματικού.

Οι πηγές της Αιδηψού (πέντε κύριες πηγές) ανήκουν στην κατηγορία των αλιπηγών με νερά υπέρθερμα, μεταλλικά, όξινα, Na-CL-B-K-CO₂-H₂S χλωρονατρίουχα, ισχυρώς ανθρακούχα και μετρίως υδροθειούχα με σημαντική παροχή ιαματικού νερού όλο το χρόνο σε θερμοκρασίες από 71 έως 73 περίπου βαθμούς Κελσίου.

Οι λούσεις προτείνεται να πραγματοποιούνται σε θερμοκρασίες από 28 έως 34 βαθμούς Κελσίου και ενδείκνυνται για τις παρακάτω παθήσεις

- Ρευματισμοί χρόνιοι ή υποξείς.

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- Παραμορφωτική αρθρίτιδα, σπονδυλοαρθρίτιδες κ.λ.π.
- Νευρίτιδες.
- Ισχυαλγίες, οσφυαλγίες κ.λ.π.
- Μετατραυματικές δυσμορφίες και αγκυλώσεις
- Γυναικολογικές παθήσεις χρόνιες
- Δερματοπάθειες
- Αναπνευστικές παθήσεις

◇ Πρόσβαση

Η σύνδεση της πόλης της Αιδηψού με την υπόλοιπη Ελλάδα συνδυάζεται με οδικό και πορθμιακό δίκτυο.

- Από Αθήνα μέσω της νέας Εθνικής οδού Αθηνών – Λαμίας στην έξοδο Αρκίτσα Φθιώτιδας 151χ.λ.μ.
- Από Αρκίτσα προς Αιδηψό με φέρρου-μπωτ (7 ν. μίλια) 45 λεπτά της ώρας – από Αθήνα οδικώς μέσω Χαλκίδας Ευβοίας 200 χλμ.
- Από Θεσσαλονίκη μέσω της νέας Εθνικής οδού Θεσ/νικης Αθηνών στην έξοδο Γλύφα Φθιώτιδας 270 χ.λ.μ.
- Από Γλύφα προς Αγιόκαμπο με φέρρου – μπώτ (3,5 ν. μίλια) 25 λεπτά της ώρας -από Αγιόκαμπο προς Αιδηψό 10 χλμ.

Οι ανωτέρω προορισμοί καλύπτονται σε καθημερινή βάση από συχνά δρομολόγια των ΚΤΕΛ και των Πλοίων.

Στην περιοχή της Αιδηψού στην Εύβοια, λειτουργούν 6 θεραπεύτριες μονάδες εκμετάλλευσης των ιαματικών πηγών της περιοχής, εκ των οποίων οι 2 είναι και ξενοδοχειακές μονάδες. Οι θεραπείες περιλαμβάνουν κυρίως λουτροθεραπείες, καθώς οι πηγές είναι εξωτερικού χώρου. Αναφορικά με τα ξενοδοχεία της περιοχής αυτά είναι:

- Anra Spa Hotel: 4 αστέρων ξενοδοχείο με δυναμικό 75 δωματίων, μέσου όρου τιμής δωματίου €100 ανά διανυκτέρευση. Το ξενοδοχείο διαθέτει τις εξής υπηρεσίες, πισίνα με 100% ιαματικό νερό, ατομικές μεγάλες μπανιέρες με ιαματικό νερό και αιθέρια έλαια, ατομικά δινόλουτρα νερού πίεσης και Jacuzzi με ιαματικό νερό.
- Thermae Sylla Spa: 5 αστέρων ξενοδοχείο με δυναμικό 105 δωματίων, μέσου όρου τιμής δωματίου €130 ανά διανυκτέρευση. Το ξενοδοχείο διαθέτει τις εξής υπηρεσίες, εσωτερική και εξωτερική πισίνα με 100% ιαματικό νερό, εσωτερικό χώρο υδροκινησιοθεραπείας, προγράμματα γυμναστικής σε ιαματικό νερό και λασποθεραπεία με φυσική λάσπη από τις ιαματικές πηγές.

ΠΕ Φθιώτιδας

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- Νερό γεώτρησης Δημαρχείου Μώλου, Δήμου Μώλου, Λουτροθεραπεία, 42°C,
- Νερό Υπάτης, Δήμου Λαμιέων, – Αγίου Κωνσταντίνου, Λουτροθεραπεία, 33,2°C,
- Νερό πηγής Καλλυντικά Κονιαβίτη – Καμένα Βούρλα, Δήμου Μώλου – Αγίου Κωνσταντίνου, Λουτροθεραπεία, 35°C,
- Νερό πηγής Λουτρών Θερμοπυλών, Δήμου Λαμιέων, Λουτροθεραπεία, 41,1°C,
- Πηγή Παλαιοβράχας (γεώτρηση αντλούμενη), Δήμου Μακρακώμης, Λουτροθεραπεία, 23°C,
- Δεξαμενή Γεωργαλά, Καμένα Βούρλα, Δήμου Μώλου-Αγίου Κωνσταντίνου,
- Πηγή Κλούβιο, Δήμου Μακρακώμης,
- Πηγή «Ιαματική Γεώτρηση» Λουτρά Πλατυστόμου, Δήμου Μακρακώμης.

Παρακάτω, υπάρχει μια συνοπτική ανάλυση ορισμένων ιαματικών πηγών που αναφέρθηκαν παραπάνω⁴⁰:

Ιαματικός Φυσικός Πόρος Καμένων Βούρλων, Δήμος Μώλου-Αγίου Κωνσταντίνου

◇ Γενικά Στοιχεία

Η λουτρόπολη των Καμένων Βούρλων, κτισμένη στη βορειοδυτική ακτή του Μαλιακού κόλπου αποτελεί ένα σπάνιο μαγευτικό τοπίο. Από τη μια η θάλασσα και από την άλλη τα κατάφυτα, από αιωνόβια δέντρα, βουνά, Θρόνιο και Καλλίνδρομο, συνθέτουν ένα ξεχωριστό περιβάλλον. Το ξερό κλίμα, η λειτουργία των εγκαταστάσεων θερμαλισμού όλο το χρόνο, οι υποστηρικτικές εγκαταστάσεις παροχής υπηρεσιών και το γαλήνιο και εναλλασσόμενο περιβάλλον κάνουν ευχάριστη τη διαμονή των επισκεπτών.

◇ Ιαματικό Νερό

Υπάρχει μεγάλος αριθμός θερμών φυσικών αναβλύσεων με διαφορετικό φυσικο-χημικό χαρακτήρα που δίνουν διάσταση στις θερμαλιστικές θεραπείες. Οι θερμοκρασίες στις διάφορες φυσικές εξόδους του νερού στην επιφάνεια κυμαίνονται από 30° – 42° C.

Χαρακτηρισμός: Οι πηγές λουτροθεραπείας χαρακτηρίζονται ως υπέρθερμες ραδιενεργές χλωριονατριούχες. Κατά τόπους υπάρχουν και πηγές υδροθειο-χλωριονατριούχες στις οποίες προσέρχονται επισκέπτες για θεραπευτική αγωγή.

◇ Θεραπευτικές Ενδείξεις

Υδροθεραπεία για χρόνιους ρευματισμούς, αρθρίτιδες, νεφρίτιδες, γυναικολογικές παθήσεις, δερματοπάθειες, παθήσεις του κυκλοφορικού συστήματος.

◇ Εγκαταστάσεις Θερμαλισμού υγείας

Διαθέτει σύγχρονες εγκαταστάσεις θερμαλισμού υγείας. Υδροθεραπευτήριο, ξενοδοχεία,

⁴⁰ <https://thermalsprings.gr/category/springs/stereas-elladas/>

ενοικιαζόμενα δωμάτια, εστιατόρια και λοιπές παροχές υπηρεσιών προσφέρονται στους επισκέπτες που φροντίζουν την υγεία τους.

Ιαματικός Φυσικός Πόρος Θερμοπυλών, Δήμος Λαμιέων

◇ Γενικά Στοιχεία

Η πηγή των Θερμοπυλών βρίσκεται στο 200^ο χιλιόμετρο της εθνικής οδού Αθηνών- Θεσσαλονίκης και 15 χλμ. από την πόλη της Λαμίας. Σύμφωνα με τη μυθολογία ο Ήφαιστος μετά από παράκληση της θεάς Αθηνάς δημιούργησε τις πηγές για να πλένεται και να ανακτά τις δυνάμεις του ο Ηρακλής μετά τους άθλους του. Η περιοχή είναι γνωστή από τη μάχη των Θερμοπυλών μεταξύ Ελλήνων και Περσών το 480 π.Χ. Οι Θερμοπύλες οργανώθηκαν ως υδροθεραπευτικό κέντρο το 1935.

◇ Ιαματικό Νερό

Η θερμοκρασία του νερού της πηγής είναι 40° C

Χαρακτηρισμός: Υπέρθερμο Cl- Na- K- HS-Br-CO₂ υποτονικό, ασθενώς ραδιενεργό ιαματικό νερό

◇ Θεραπευτικές ενδείξεις

Ρευματικές, γυναικολογικές και παθήσεις περιφερειακών νεύρων

◇ Εγκαταστάσεις θερμαλισμού υγείας

Στους καταρράκτες που σχηματίζονται από τη ροή του νερού της πηγής προσέρχεται πλήθος κόσμου, θαυμάζοντας το τοπίο και πραγματοποιώντας μπάνιο στα άφθονα νερά της πηγής.

Ιαματικός Φυσικός Πόρος Υπάτης, Δήμος Λαμιέων

◇ Γενικά Στοιχεία

Η πηγή της Υπάτης βρίσκεται 19 χλμ. από τη Λαμία, σε μια κατάφυτη περιοχή της πεδιάδας της Φθιώτιδας. Τα ιαματικά νερά της Υπάτης ανέβλυζαν κατά πάσα πιθανότητα από το 427 π.χ., ύστερα από μεγάλη σεισμική δόνηση. Βαθιά μέσα στη δεξαμενή της πηγής σώζονταν πέτρες τοποθετημένες κλιμακωτά, πράγμα που δείχνει ότι εκεί υπήρχε σκάλα, για να κατεβαίνουν οι λουόμενοι. Σε μια από τις πέτρες ήταν γραμμένο το όνομα Αφροδίτη, το οποίο μαρτυρά, ότι ήταν αφιερωμένη στη θεά της ομορφιάς. Έχουν, επίσης, βρεθεί μαρμάρινες πλάκες με χαραγμένα αρχαία γράμματα. Μια απ' αυτές έγραφε: «ΛΗΘΗΝ Τ'ΟΠΙΣΘΕΝ ΟΣ ΙΘΙ ΕΛΕΥΣΕΤΑΙ».

◇ Ιαματικό Νερό

Η θερμοκρασία του νερού της πηγής είναι 32° C

Χαρακτηριστικά: Υπόθερμο Cl-Na- Ca- HCO₃- K-HS-CO₂ υποτονικό, ασθενώς ραδιενεργό ιαματικό νερό.

◇ Θεραπευτικές ενδείξεις

Παθήσεις και σύνδρομα των αγγείων, αρτηριακή υπέρταση, παθήσεις της καρδιάς και του

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

δέρματος, χρόνιες παθήσεις του νευρικού συστήματος.

◇ **Εγκαταστάσεις θερμαλισμού υγείας**

Στο υδροθεραπευτήριο λειτουργούν 59 ατομικοί λουτήρες και μια κολυμβητική δεξαμενή ιαματικού νερού. Οι ώρες λειτουργίας των εγκαταστάσεων είναι 06:00 π.μ. με 14:00 μ.μ όλο το χρόνο.

Ιαματικός Φυσικός Πόρος Παλαιοβράχας, Δήμος Μακρακώμης

◇ **Γενικά Στοιχεία**

Στην κοιλάδα του Σπερχειού, σε ένα όμορφο και υγιεινό φυσικό περιβάλλον, 5 χλμ από την Μακρακώμη βρίσκονται τα Ιαματικά Λουτρά της Παλαιοβράχας. Αρκετοί κάτοικοι της γύρω περιοχής τα επισκέπτονται και χαίρονται το θεραπευτικό μπάνιο τους μέσα στις θαυμάσιες πισίνες.

◇ **Ιαματικό Νερό**

Η θερμοκρασία του νερού είναι 26° C

◇ **Θεραπευτικές ενδείξεις**

Αυχενικό, αρθριτικά, διαβήτη, ψωρίαση, άσθμα, χρόνιες βρογχίτιδες, ελαφρές δερματοπάθειες

◇ **Εγκαταστάσεις θερμαλισμού υγείας**

Οι εγκαταστάσεις των λουτρών αριθμούν 3 εξωτερικές πισίνες θερμοκρασίας 26° C. Η περίοδος λειτουργίας των λουτρών είναι από Ιούνιο μέχρι Οκτώβριο, όλη την εβδομάδα και τις ώρες 8:00 π.μ. με 20:00 μ.μ. Δε διατίθενται εγκαταστάσεις διαμονής και εστίασης.

Ιαματικός Φυσικός Πόρος Πλατυστόμου, Δήμος Μακρακώμης

◇ **Γενικά Στοιχεία**

Τα λουτρά Πλατυστόμου βρίσκονται σε απόσταση 35 χλμ. από τη Λαμία και 5 χλμ. από την κωμόπολη της Μακρακώμης, στους πρόποδες του βουνού Όρθρυς και σε υψόμετρο 420 μ. Πιστεύεται πως οι πηγές ήταν γνωστές στους αρχαίους Αινιάνες, σίγουρα όμως τις χρησιμοποίησαν οι Ρωμαίοι. Όταν το 1929 ξεκίνησαν εργασίες για το χτίσιμο της λουτρόπολης, βρέθηκαν ερείπια αρχαίων λουτρικών εγκαταστάσεων, λουτρικά αγγεία και νομίσματα. Κατά τους νεότερους χρόνους γινόταν ευρεία χρήση των νερών αυτών, από τους κατοίκους της Φθιώτιδας, λόγω των θεραπευτικών ιδιοτήτων τους.

Τα έργα αξιοποίησης των δύο θερμομεταλλικών πηγών άρχισαν κυρίως το 1929. Τότε διαμορφώθηκε και δεντροφυτεύτηκε η περιοχή και χτίστηκε σύγχρονο Υδροθεραπευτήριο και Ποσιθεραπευτήριο. Από το 2004 η εταιρεία «ΠΛΑΤΥΣΤΟΜΟ Α.Ε.» δημιούργησε ένα σύγχρονο κέντρο θερμαλισμού υγείας και ευεξίας υψηλών προδιαγραφών.

◇ **Ιαματικό Νερό**

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η θερμοκρασία του νερού της πηγής είναι 32ο C

Χαρακτηριστικά: Θερμό Na- Cl- B – υδροθειούχο, υποτονικό, ασθενώς ραδιενεργό ιαματικό νερό

◇ **Θεραπευτικές ενδείξεις**

Υδροθεραπεία για ρευματοπάθειες, αρθροπάθειες, δερματοπάθειες, γυναικολογικές παθήσεις

Ποσιθεραπεία για παθήσεις ήπατος, χοληφόρων οδών, πεπτικού συστήματος και ουροφόρων οδών

◇ **Εγκαταστάσεις θερμαλισμού υγείας**

Στο συγκρότημα Thermae Platystomou Resort & Spa λειτουργεί υδροθεραπευτήριο με εξωτερική και εσωτερική πισίνα με ιαματικό νερό και πολλές άλλες παροχές. Η θερμοκρασία του νερού για υδροθεραπεία είναι 32° C, ενώ η θερμοκρασία του νερού για ποσιθεραπεία είναι 25° C.

2.4.3 ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

Η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας διαθέτει 5 Κέντρα Εκπαίδευσης για το Περιβάλλον και την Αειφορία (ΚΕΠΕΑ) στην Περιφέρεια, τα οποία μέχρι πρόσφατα ονομαζόντουσαν Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Κ.Ε.Π.), με στόχο την εκπαίδευση για το φυσικό Περιβάλλον και την αειφορία της Περιφέρειας, τα οποία είναι τα εξής⁴¹:

- ◇ Το Κέντρο Εκπαίδευσης για το Περιβάλλον και την Αειφορία (ΚΕΠΕΑ) Καρπενησίου στην ΠΕ Ευρυτανίας (<http://kpe-karpen.eyr.sch.gr>),
- ◇ Το Κέντρο Εκπαίδευσης για το Περιβάλλον και την Αειφορία (ΚΕΠΕΑ) Στυλίδας – Υπάτης στην ΠΕ Ευβοίας (<https://kpestylidas.wixsite.com/kpestylidas>),
- ◇ Το Κέντρο Εκπαίδευσης για το Περιβάλλον και την Αειφορία (ΚΕΠΕΑ) Αμφίσσας στην ΠΕ Φωκίδας (<http://www.kpeamfissas.edu.gr>),
- ◇ Το Κέντρο Εκπαίδευσης για το Περιβάλλον και την Αειφορία (ΚΕΠΕΑ) Θήβας-Βοιωτίας στην ΠΕ Βοιωτίας (<https://blogs.sch.gr/kepeathivas/>),
- ◇ Το Κέντρο Εκπαίδευσης για το Περιβάλλον και την Αειφορία (ΚΕΠΕΑ) Διρφύων – Μεσσαπίων στην ΠΕ Εύβοιας (<https://kepea-dirf-messap.eyv.sch.gr>)

Στη συνέχεια, λόγω της γεωμορφολογίας του εδάφους της Στερεάς Ελλάδας, δημιουργούνται πληθώρα επιλογές για τους ταξιδιώτες της. Με πάνω από 40 πίστες του σκι, 3 διαδρομές rafting, πάνω από 50 διαδρομές πεζοπορίας και πάρα πολλά ορειβατικά καταφύγια, πρόκειται για έναν αθλητικό τουριστικό προορισμό 365 ημερών το χρόνο.⁴²

⁴¹ <https://stellad.pde.sch.gr/yphresies/kepea/>

⁴² INSETE, 2023. Ελληνικός Τουρισμός 2030 Σχέδιο Δράσης. Διαθέσιμο: <https://insete.gr/wp-content/uploads/pdf/perifereies/sterea-ellada-analisi.pdf>

Χιονοδρομικά Κέντρα

Η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας διαθέτει δύο Χιονοδρομικά Κέντρα με ισχυρή παράδοση και εμβέλεια εθνικού επίπεδου (Παρνασσού και Καρπενησίου), από τα 21 που διαθέτει συνολικά η χώρα. Συγκεκριμένα⁴³:

◇ Χιονοδρομικό κέντρο Παρνασσού, ΠΕ Βοιωτίας

Το χιονοδρομικό κέντρο βρίσκεται σε υψόμετρο 1.600-2.250μ., στις τοποθεσίες Κελάρια και Φτερόλακκα. Το κέντρο διαθέτει συνολικά 23 πίστες, 7 χιονοδρομικές διαδρομές, 7 μονοπάτια, και 4 μίνι πίστες αρχαρίων συνολικού μήκους περίπου 34 χλμ. Επίσης, διαθέτει 13 κύριους σύγχρονους αναβατήρες και 4 αναβατήρες αρχαρίων με μεγάλη ποικιλία για χιονοδρομική και τουριστική χρήση. Στους κύριους αναβατήρες συμπεριλαμβάνονται 6 εναέριοι αποσυμπλεκόμενοι (2 οκταθέσιες καμπίνες, 3 τύπους Combi με συνδυασμό οκταθέσιων καμπινών/εξαθέσιων καρεκλών & 1 τετραθέσια καρέκλα), 1 σταθερός εναέριος (διθέσια καρέκλα) και 6 συρόμενοι, μεταξύ αυτών και ο αναβατήρας που συνδέει τις δύο τοποθεσίες, Κελάρια και Φτερόλακκα. Οι πίστες είναι μήκους κατάβασης από 50μ. έως 4χλμ. για αρχαρίους, μέσους και έμπειρους χιονοδρόμους.

Μάλιστα το Χιονοδρομικό Κέντρο Παρνασσού (στις θέσεις Κελάρια και Φτερόλακα) αποτελεί το σημαντικότερο στην Ελλάδα από άποψη επισκεψιμότητας και προσφερόμενων υποδομών και υπηρεσιών⁴⁴. Η γεωγραφική του θέση το καθιστά προνομιακό προορισμό για τους επισκέπτες από την περιοχή της Αττικής.

◇ Χιονοδρομικό κέντρο Βελουχίου-Καρπενησίου, ΠΕ Ευρυτανίας

Το χιονοδρομικό κέντρο βρίσκεται στη θέση Διαβολότοπος του όρους Τυμφρηστός σε υψόμετρο 1.840μ. Απέχει 284χλμ. από την Αθήνα, 78χλμ. από την Λαμία και 12χλμ. από την πόλη του Καρπενησίου. Διαθέτει 5 αναβατήρες με 18 πίστες σκι, χωρισμένες σε χρωματικές ζώνες, ανάλογα με το βαθμό δυσκολίας, καθώς και 4 off-piste διαδρομές εντός των ορίων του χιονοδρομικού κέντρου.

Εικόνα 2: Τα Χιονοδρομικά Κέντρα στην Ελλάδα.

⁴³ INSETE, 2023

⁴⁴ ΥΠΕΚΑ, Δ/νση Χωροταξίας: «Αξιολόγηση, αναθεώρηση και ειδίκευση Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας», 2015 (Ανάδοχος: EDP S.A.).

Πηγή: Wikipedia.

Ποδήλατο βουνού - downhill45

◇ Ποδήλατο Βουνού στο Καρπενήσι.

Η διαδρομή ξεκινάει 4 χλμ. έξω από το Καρπενήσι, λίγο πριν το χωριό Μυρίκη και συνεχίζει στο δασικό δρόμο μέσα στο ελατόδασος, κάνοντας στάση στο εξωκλήσι του Αγ. Κωνσταντίνου, έως το παραδοσιακό χωριό Καλλιθέα. Η συνολική απόσταση της διαδρομής είναι 15 χλμ. σε δασικούς και χωματίνοους δρόμους.

◇ Ποδήλατο Βουνού στο ελατόδασος του Παρνασσού.

Η διαδρομή ξεκινάει από το Λιβάδι Παρνασσού και στη συνέχεια ο επισκέπτης έχει τη δυνατότητα να περιηγηθεί σε ήπια μονοπάτια και χωματόδρομους στη καρδιά του Εθνικού Δρυμού. Επίσης, ο επισκέπτης έχει την δυνατότητα να δει το άγνωστο σπηλαιοβάραθρο «Επτάστομος» το οποίο βρίσκεται κοντά στη θέση Καλάνια σε υψόμετρο 1.300 μ.

◇ Ποδήλατο Βουνού από τα Καλύβια Λιβαδίου έως τον οικισμό Κρόκι στον Παρνασσό.⁴⁶

Η διαδρομή ξεκινά λίγο πριν τον οικισμό των Καλυβιών και συνεχίζει προς την Παλαιοπαναγιά καταλήγοντας στον οικισμό Κρόκι. Η διαδρομή διαρκεί 3 ώρες.

◇ Ποδήλατο Βουνού στο Όρος Καλλίδρομο.⁴⁷

45 Trekking Hellas. Διαθέσιμο σε: <https://trekking.gr/>

46 <https://onparnassos.gr/drastiriotita/mountain-bike-apo-to-livadi-eos-to-kroki/>

47 <https://topoguide.gr/>

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η διαδρομή ξεκινάει από το Καλοπόδι και καταλήγει στην Ελάτεια. Η απόσταση της διαδρομής είναι 26,3 χλμ. διάρκειας 2 ωρών και βαθμού δυσκολίας 2/5.

Ορειβατικά καταφύγια⁴⁸

Ακολουθεί μια λίστα με τα Ορειβατικά καταφύγια που βρίσκονται στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας ανά ΠΕ, καθιστώντας την έτσι ένα δημοφιλή αθλητικό προορισμό για όλο το χρόνο:

ΠΕ Φθιώτιδας

- ◇ Ορειβατικό καταφύγιο Βαρδουσίων ΠΟΑ, βρίσκεται σε υψόμετρο 2.015μ. στη θέση Μετερίζια. Το καταφύγιο μπορεί να φιλοξενήσει 20 άτομα.
- ◇ Ορειβατικό καταφύγιο Βαρδουσίων ΕΟΣ, βρίσκεται σε υψόμετρο 1.998μ. στη θέση Πιτιμάλικο. Το καταφύγιο μπορεί να φιλοξενήσει 20 άτομα.
- ◇ Ορειβατικό καταφύγιο Ανάβρας Καλλιδρόμου, το καταφύγιο βρίσκεται λίγο πάνω από το χωριό της Ανάβρας σε υψόμετρο 570μ. Μπορεί να φιλοξενήσει έως 30 άτομα.
- ◇ Ορειβατικό καταφύγιο Οίτης, βρίσκεται στη θέση Τράπεζα του όρους Οίτης σε υψόμετρο 1.850μ. Μπορεί να φιλοξενήσει έως 24 άτομα.
- ◇ Ορειβατικό καταφύγιο Φοίβος, βρίσκεται κοντά στο χωριό Άνω Παύλιανη σε υψόμετρο 1.091μ. Μπορεί να φιλοξενήσει έως 36 άτομα.
- ◇ Ορειβατικό καταφύγιο Οξυάς, το καταφύγιο είναι χτισμένο στο διάσελο Γαρδικίου – Γραμμένης Οξυάς σε υψόμετρο 1.656μ. Μπορεί να φιλοξενήσει έως 40 άτομα.

ΠΕ Φωκίδας

- ◇ Ορειβατικό καταφύγιο Παναγίας - Κροκυλείου, βρίσκεται σε υψόμετρο 1.250μ στα Βαρδούσια Όρη. Το καταφύγιο μπορεί να φιλοξενήσει 10 άτομα.
- ◇ Ορειβατικό καταφύγιο Γκιώνας, το καταφύγιο είναι χτισμένο στη Λάκκα Καρβούνη του όρους της Γκιώνας σε υψόμετρο 1.753μ. Αποτελεί το μοναδικό καταφύγιο στο συγκεκριμένο βουνό και μπορεί να φιλοξενήσει έως 20 άτομα.

ΠΕ Βοιωτίας

- ◇ Ορειβατικό καταφύγιο Μιχάλης Δέφνερ, το καταφύγιο βρίσκεται στις νότιες παρυφές του Γεροντόβραχου στη θέση Σαραντάρι σε υψόμετρο 1.840μ. Μπορεί να φιλοξενήσει έως 33 άτομα.
- ◇ Ορειβατικό καταφύγιο Β. Τσάκος, βρίσκεται 9,5 χλμ. από τα Βίλια στη θέση Πέταλο του Όρους Κιθαιρώνα σε υψόμετρο 1.090μ. Μπορεί να φιλοξενήσει έως 25 άτομα.
- ◇ Ορειβατικό καταφύγιο Κορυφής, βρίσκεται λίγο πιο κάτω από την κορυφή του Κιθαιρώνα σε υψόμετρο 1.383μ. Μπορεί να φιλοξενήσει έως 9 άτομα.

⁴⁸ INSETE, 2023.

ΠΕ Ευρυτανίας

- ◇ Ορειβατικό καταφύγιο Βελουχίου, το καταφύγιο βρίσκεται στο όρος Τυμφρηστό σε υψόμετρο 1.875μ., δίπλα στο χιονοδρομικό κέντρο Καρπενησίου και μόλις 12 χλμ. από το Καρπενήσι. Μπορεί να φιλοξενήσει έως 30 άτομα.
- ◇ Ορειβατικό καταφύγιο Καλιακούδας, βρίσκεται στο όρος Καλιακούδα σε υψόμετρο 1.411μ. Το καταφύγιο μπορεί να φιλοξενήσει έως 20 άτομα.
- ◇ Ορειβατικό καταφύγιο Όχης, το καταφύγιο βρίσκεται στο βουνό Όχη της Καρύστου σε υψόμετρο 1.063μ. Μπορεί να φιλοξενήσει έως 20 άτομα.

ΠΕ Εύβοιας

- ◇ Ορειβατικό καταφύγιο Όχης, το καταφύγιο βρίσκεται στο βουνό Όχη της Καρύστου σε υψόμετρο 1.063μ. Μπορεί να φιλοξενήσει έως 20 άτομα.

Αναρριχητικά Πεδία

Τα κυριότερα αναρριχητικά πεδία που συναντάμε στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας ανά Ενότητα είναι:

ΠΕ Εύβοιας

- Αναρριχητικό πεδίο Καραούλι Στενής, το πεδίο βρίσκεται πολύ κοντά στον οικισμό της Στενής. Ο βαθμός δυσκολίας των διαδρομών είναι 5a – 7b,

ΠΕ Φθιώτιδας

- Αναρριχητικό πεδίο Ναρθάκι, βρίσκεται δίπλα στην πόλη της Λαμίας, στους πρόποδες της Όθρυος. Ο βαθμός δυσκολίας των διαδρομών είναι 4a – 6c, • Αναρριχητικό πεδίο Λευκός Κρίνος, το πεδίο βρίσκεται δίπλα στην Υπάτη, στους πρόποδες της Οίτης. Ο βαθμός δυσκολίας των διαδρομών είναι 5c – 7a,

ΠΕ Φωκίδας

- Αναρριχητικό πεδίο Κόκκινη Στέγη, το πεδίο βρίσκεται κοντά στην Ακρόπολη Λιλαίας. Το πεδίο είναι κατάλληλο για σχολές αναρρίχησης και νέους αναρριχητές. Ο βαθμός δυσκολίας των διαδρομών είναι 5b – 7a.

Καταδυτικοί Προορισμοί⁴⁹

Σύμφωνα με γνωμοδότηση του Κεντρικού Συμβουλίου Νεωτέρων Μνημείων του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού απελευθερώθηκαν μέσω ΚΥΑ, οι οργανωμένες και καθοδηγούμενες καταδύσεις σε 91 ναυάγια πλοίων και αεροπλάνων. Τα ναυάγια (7) που αποδίδονται στην καταδυτική κοινότητα της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας είναι:

- Μότορσιπ «ΚΑΣΣΑΝΔΡΑ», Ακιά, Πλατουράδα. Βυθίστηκε την 28η Φεβρουαρίου 1973, στην

⁴⁹ INSETE, 2023.

νήσο Πλατουράδα ή Ακίό του Νότιου Ευβοϊκού κατόπιν προσάραξης στα αβαθή. Ανώτατο βάθος 28 μέτρα.

- Γαλλικό ατμόπλοιο PARANA. Βυθίστηκε από τορπιλισμό του γερμανικού υποβρυχίου UC-74, την 24η Αυγούστου 1917, πλησίον του Καφηρέα. Μέγιστο βάθος 75 μέτρα.
- Βρετανικό ατμόπλοιο HELMSTEDT. Βυθίστηκε την 22α Μαρτίου 1880, νοτιοανατολικά της νησίδας Μαντίλι στη Κάρυστο. Μέγιστο βάθος 70 μέτρα.
- Ελληνικό ατμόπλοιο ΚΛΕΙΩ. Βυθίστηκε την 6η Ιανουαρίου 1904, στη βραχονησίδα Δίψα, του Νότιου Ευβοϊκού, από πρόσκρουση στην ακτή.
- Τσιμεντόπλοιο PIONEER I, Λιχάδες Εύβοιας. Βυθίστηκε την 8η , Ιουλίου 1944 κοντά στη νήσο Αγ. Γεώργιος Λιχάδων Ευβοίας. Μέγιστο βάθος 10 μέτρα.
- Ιταλικό φορτηγό ατμόπλοιο DELFIN. Βυθίστηκε στον νότιο Ευβοϊκό, από τορπιλισμό του βρετανικού υποβρυχίου HMS TACU, την 14η Δεκεμβρίου 1942. Μέγιστο βάθος 100 μέτρα.
- Τσιμεντόπλοιο, SS CRETELAND, Αγ. Γεώργιος Εύβοιας. Φορτηγό ατμόπλοιο (ελληνικής σημαία) που βυθίστηκε το 1930. Βάθος 8-13 μέτρα.

Δυναμικό Κάμπινγκ

Το 2022 η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας αντιπροσώπευε το 7% των μονάδων της χώρας, το 10% των οικίσκων και το 6% των θέσεων. Συνολικά διαθέτει 21 μονάδες με 102 οικίσκους και 1.482 θέσεις.

Πίνακας 7: Δυναμικό κάμπινγκ στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας ανά Περιφερειακή Ενότητα (2022).

Ενότητα		4*	3*	2*	1*	Σύνολο
Φθιώτιδας	Μονάδες	1	4	2	0	7
	Οικίσκοι	50	0	0	0	50
	Θέσεις	250	227	186	0	663
Εύβοιας	Μονάδες	1	3	5	0	9
	Οικίσκοι	0	48	0	0	48
	Θέσεις	110	192	280	0	582
Φωκίδας	Μονάδες	1	1	2	0	4
	Οικίσκοι	0	4	0	0	4
	Θέσεις	46	55	106	0	207
Βοιωτίας	Μονάδες	0	0	0	1	1
	Οικίσκοι	0	0	0	0	0
	Θέσεις	0	0	0	30	30
Σύνολο	Μονάδες	3	8	9	1	21
	Οικίσκοι	50	52	0	0	102
	Θέσεις	406	474	572	30	1.482

Πηγή: INSETE (2023).

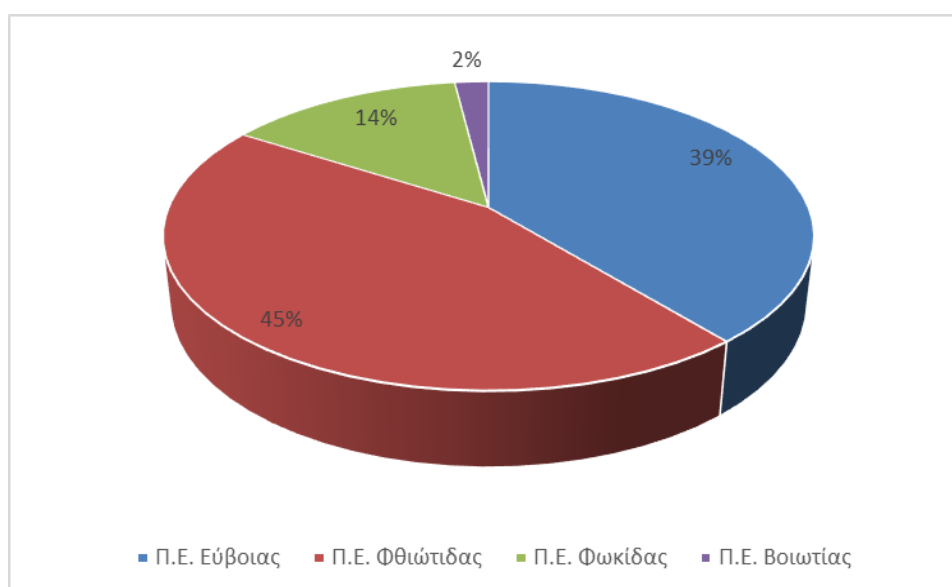
Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Αναφορικά με τις επιμέρους Ενότητες, παρατηρούμε ότι:

- Η Περιφερειακή Ενότητα Φθιώτιδας διαθέτει το 45% του δυναμικού της Περιφέρειας με 7 μονάδες, 50 οικίσκους και 663 θέσεις,
- Η Περιφερειακή Ενότητα Εύβοιας αντιπροσωπεύει το 39% του δυναμικού των θέσεων της Περιφέρειας με 9 μονάδες, 48 οικίσκους και 582 θέσεις,
- Η Περιφερειακή Ενότητα Φωκίδας διαθέτει το 14% του δυναμικού της Περιφέρειας με 4 μονάδες, 4 οικίσκους και 207 θέσεις και
- Η Περιφερειακή Ενότητα Βοιωτίας διαθέτει το 2% του δυναμικού της Περιφέρειας με 1 μονάδα, 0 οικίσκους και 30 θέσεις.

Διάγραμμα 1: Ποσοστιαία κατανομή των θέσεων στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας ανά Περιφερειακή Ενότητα (2022).

Πηγή: INSETE (2023) & ιδία επεξεργασία.

Παραλίες – Γαλάζιες Σημαίες

Η Στερεά Ελλάδα διαθέτει ένα μεγάλο μήκος ακτογραμμών, με όρμους και παραλίες κατάλληλες για κολύμβηση, θαλάσσια σπορ και συναφείς δραστηριότητες αναψυχής.

Στην Ελλάδα, το 2023, απονεμήθηκαν σε 617 ακτές, 18 μαρίνες και 6 τουριστικά σκάφη «Γαλάζια Σημαία». Από αυτές, οι 29 παραλίες ανήκουν στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας, οι οποίες αντιπροσωπεύουν το 4,7% των γαλάζιων σημαίων της χώρας (617 ακτές)⁵⁰.

Πίνακας 8: Παραλίες με γαλάζιες σημαίες στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας.

ΠΕ ΦΘΙΩΤΙΔΑΣ (7)	ΠΕ ΦΩΚΙΔΑΣ (13)	ΠΕ ΒΟΙΩΤΙΑΣ (2)	ΠΕ ΕΥΒΟΙΑΣ (7)
Δήμος Στυλίδας:	Δήμος Δωρίδος:	Δήμος Διστόμου-Αράχοβας-	Δήμος Χαλκιδέων:

50 Ελληνική Εταιρεία Προστασίας της Φύσης (2023). Διαθέσιμο: <https://www.blueflag.gr/awards/2023>

Γλύφα	Αγ. Νικόλαος Βάθη Γλυφάδα Ερατεινή Μαραθιάς Μοναστηράκι Σεργούλα Σκάλωμα Χιλιαδού	Αντίκυρας: Αγ. Ισίδωρος	Αλυκές Δροσιάς Αστέρια Χαλκίδας Καλάμια Λευκαντί
Δήμος Μώλου-Αγίου Κωνσταντίνου: Καμένα Βούρλα/Mitsis Galini Wellness Resort	Δήμος Δελφών: Άγιοι Πάντες Καλαφάτης Μαϊάμι Τροκαντερό- Αγκάλη	Δήμος Τανάγρας: Πλάκα Δηλεσίου	Δήμος Καρύστου: Venus Κοκκίни Κρεμάλα
Δήμος Λοκρών: Βλυχάδα Λιβανάτες 1/Κυανή Λιβανάτες 2/Σχοινιάς Λιβριχίό Σκάλα Αταλάντης			

Πηγή: <https://www.blueflag.gr/awards/2023>

Προστατευόμενα υδατικά συστήματα αναψυχής/CANOE - KAYAK – RAFTING – ΘΑΛΑΣΣΙΟ KAYAK

Στη Στερεά Ελλάδα χωροθετούνται σημαντικά προστατευόμενα υδατικά συστήματα (λίμνες, ποταμοί, εκβολές, υδροβιότοποι κ.λπ.). Από τα συστήματα αυτά, οι παρακάτω τοποθεσίες προσφέρονται για δραστηριότητες αναψυχής⁵¹:

Canoe – Kayak – Rafting

- Στον Ταυρωπό για αρχάριους με βαθμό δυσκολίας 2. Η κατάβαση ξεκινάει από τη παλιά Βίνιανη και τελειώνει στη γέφυρα του Μέγδοβα,
- Στον Τρικεριώτη με βαθμό δυσκολίας 3. Η κατάβαση αρχίζει από τη γέφυρα του Διπόταμου και τελειώνει στο χωριό Σαρκίни κοντά στη λίμνη των Κρεμαστών,
- Στον Κρικελοπόταμο με βαθμό δυσκολίας 5. Ο Κρικελοπόταμος έχει ορμητικά νερά και στενές διόδους και απευθύνεται μόνο σε έμπειρους του αθλήματος.

Θαλάσσιο Kayak⁵²

- Θαλάσσιο Kayak στο Εγγλεζονήσι. Σημείο συνάντησης η παραλία Παναγίτσα στην Χαλκίδα. Το Εγγλεζονήσι είναι μια μεγάλη ακατοίκητη νησίδα του Βόρειου Ευβοϊκού κόλπου, απέναντι από την παραλία Δροσιά της Χαλκίδας. Η κωπηλασία γίνεται γύρω από όλο το νησί.

⁵¹ INSETE, 2023.

⁵² Trekking Hellas. Διαθέσιμο σε: <https://trekking.gr/> & INSETE, 2023.

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- Θαλάσσιο Kayak στα Σκορπονέρια. Σημείο συνάντησης αποτελεί ο Άγιος Νικόλαος. Η διαδρομή περιλαμβάνει κωπηλάσια σε όλη την χερσόνησο με αρκετές στάσεις σε μικρές και μεγάλες παραλίες.
- Διάσχιση του όρμου Σκορπονερίων με Θαλάσσιο Kayak. Σημείο συνάντησης αποτελεί η Λουκίσσια Αφეთρία. Η διαδρομή περιλαμβάνει την διάσχιση όλου του επιβλητικού φιόρδ.

Σπηλαιολογία⁵³

Τα κυριότερα σπήλαια της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας ανά Περιφερειακή Ενότητα είναι:

ΠΕ Βοιωτία

- Σπήλαιο Σαρακινό στον Ορχομενό Βοιωτίας, βρίσκεται σε υψόμετρο 190 μ. Πρόκειται για σπήλαιο μεγάλων διαστάσεων, έκτασης 3.000 τ.μ., με μεγάλη σε μήκος (30 μ.) και ύψος τοξωτή είσοδο που εξασφαλίζει φυσικό φωτισμό, το οποίο μπορούσε να χρησιμοποιηθεί για κατοίκηση, αποθήκευση, ενταφιασμό κ.λπ. Στο σπήλαιο έχουν βρεθεί ευρήματα ηλικίας 40.000 ετών.
- Σπήλαιο Νύμφης Κορώνειας, το σπήλαιο βρίσκεται σε υψόμετρο 820 μ. στη βορειοανατολική πλαγιά του Ελικώνα στη Βοιωτία, 5 χλμ. νοτιοδυτικά του χωριού Αγία Τριάδα και 22 χλμ. νότια της Λιβαδειάς. Αποτελείται από μία αίθουσα με χωνοειδές σχήμα, που φέρει μικρό άνοιγμα στην οροφή. Μπροστά από την είσοδο του σπηλαίου υπάρχει πλάτωμα που περιβάλλεται από βράχια, τα οποία φέρουν λαξεύματα. Το σπήλαιο ήταν αφιερωμένο στις Νύμφες. Στο βράχο της εισόδου του υπάρχει η εγχάρακτη επιγραφή ΚΟΡΩΝΕΙΑ ΝΥΜΦΗ.

ΠΕ Εύβοιας

- Σπήλαιο της Αγίας Τριάδας, το σπήλαιο βρίσκεται στην Κάρυστο στην Νότια Εύβοια. Είναι το μεγαλύτερο σπήλαιο της Νότιας Εύβοιας με εξερευνημένο μήκος 2.400 μ. Έως εκεί που έχει γίνει η εξερεύνησή του χωρίζεται σε τέσσερα τμήματα. Σε 420 μέτρα βάθος είναι το πρώτο τμήμα, και μετά από άλλα 150 μέτρα υπάρχει αίθουσα στην οποία υπάρχει καταρράκτης νερού ύψους 30 μέτρων.
- Σπηλιά Σκοτεινή, βρίσκεται στην θέση Κακαλίτσα στην κορυφή ασβεστολιθικού βουνού σε ύψος 440 μ. Η σπηλιά ανακαλύφθηκε το 1974 και έχει εντυπωσιακό διάκοσμο. Μέσα σ' αυτό ανακαλύφθηκε πανίδα της Πλειστόκαινης περιόδου όταν ζούσε ο άνθρωπος της Μέσης παλαιολιθικής περιόδου, που ήταν Κυνηγός αγρίων προϊστορικών ζώων.
- Σπήλαιο Άτταλη, βρίσκεται σε ένα φαράγγι λίγο έξω από το χωριό Άτταλη στην Κεντρική Εύβοια. Έχει παρατηρηθεί, ότι για άγνωστους μέχρι στιγμής λόγους, η σπηλιά βυθίζεται κάθε χρόνο 1 με 2 εκατοστά.
- Μωβ σπήλαιο, στο χωριό Ζάρακες της Νότιας Εύβοιας υπάρχει ένα μοναδικό φυσικό αριστούργημα, ένα σπήλαιο με την ονομασία "Μωβ σπήλαιο" την οποία έχει πάρει επειδή

⁵³ INSETE, 2023.

έχει μωβ φύκια στα υποβρύχια τοιχώματα του. Το σπήλαιο Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας 107 έχει 2 υποβρύχιες εισόδους και ο πυθμένας του χωρίζεται σε δύο μέρη, στο λιμναίο και το χερσαίο. Στο χερσαίο μπορεί να φτάσει κάποιος με καταρρίχηση. Το ύψος από την επιφάνεια είναι 25 μέτρα το ψηλότερο και 20 το χαμηλότερο αλλά υπάρχει σχετικά εύκολο σημείο πρόσβασης στην επιφάνεια του νερού, ώστε να καταρριχθεί κανείς με σκοινί και να κολυμπήσει στη λίμνη, η οποία έχει τις ίδιες διαστάσεις με το σπήλαιο. Γίνονται καταδύσεις από ειδικούς και σπηλαιολόγους με πλήρη εξοπλισμό, καθώς το σπήλαιο παρουσιάζει τεράστιο ενδιαφέρον.

ΠΕ Ευρυτανίας

- Σπήλαιο Μεσοκώμης, το σπήλαιο βρίσκεται στην Δομνίστα Ευρυτανίας στον οικισμό της Μεσοκώμης.

ΠΕ Φθιώτιδας

- Σπηλιά Χάρβαλη, η σπηλιά βρίσκεται στο όρος Τσουρνέκι της Περιφερειακής Ενότητας Φθιώτιδας σε υψόμετρο 935 μ.
- Σπήλαιο στο Μαρτίνο, το σπήλαιο βρίσκεται στη Λοκρίδα της Φθιώτιδας, στο λόφο του Προφήτη Ηλία και είναι ένα σπήλαιο γεμάτο σταλαγμίτες και σταλακτίτες, αν και πολλοί από του σταλακτίτες έχουν σπάσει - πιθανόν από τον μεγάλο σεισμό του 1894 που έγινε στην περιοχή. Το σπήλαιο έχει βάθος περίπου 13 μ., μήκος 17 μ. και πλάτος 9 μ.

ΠΕ Φωκίδας

- Νεραϊδοσπηλιά, βρίσκεται στην πλαγιά πάνω από τη Βάργιανη στον Παρνασσό. Το βάθος του σπηλαίου εκτιμάται ότι φτάνει τα 100 μ. Αποτελείται από δύο θαλάμους, ενώ στο εσωτερικό του υπάρχουν περίπου 10 λεκάνες με βάθος πάνω από 1 μέτρο. Η σπηλιά είναι γεμάτη λίμνες, σταλακτίτες και σταλαγμίτες.

2.5 ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ

2.5.1 ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

Σύμφωνα με την απογραφή πληθυσμού της ΕΛ.ΣΤΑΤ. για το 2021, η πληθυσμιακή εξέλιξη της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας εμφανίζει μείωση της τάξης του 7,15%, ποσοστό σχεδόν διπλάσιο από το αντίστοιχο της χώρας συνολικά (3,09%). Ο πληθυσμός της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας εκτιμάται ότι φτάνει τους 508.255 μόνιμους κατοίκους (2021), το οποίο αντιστοιχεί στο 4,85% του συνολικού πληθυσμού της χώρας.

Όσον αφορά στις Περιφερειακές Ενότητες, μεγαλύτερη μείωση παρατηρείται στην ΠΕ Ευρυτανίας (13,21%), ενώ με εξαίρεση την ΠΕ Εύβοιας (0,02%), όλες οι υπόλοιπες κυμαίνονται από 7%-13%, ξεπερνώντας κατά πολύ τον εθνικό μέσο όρο (3,09%).

Πίνακας 9: Μόνιμος πληθυσμός της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας ανά Περιφερειακή Ενότητα (2011-

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

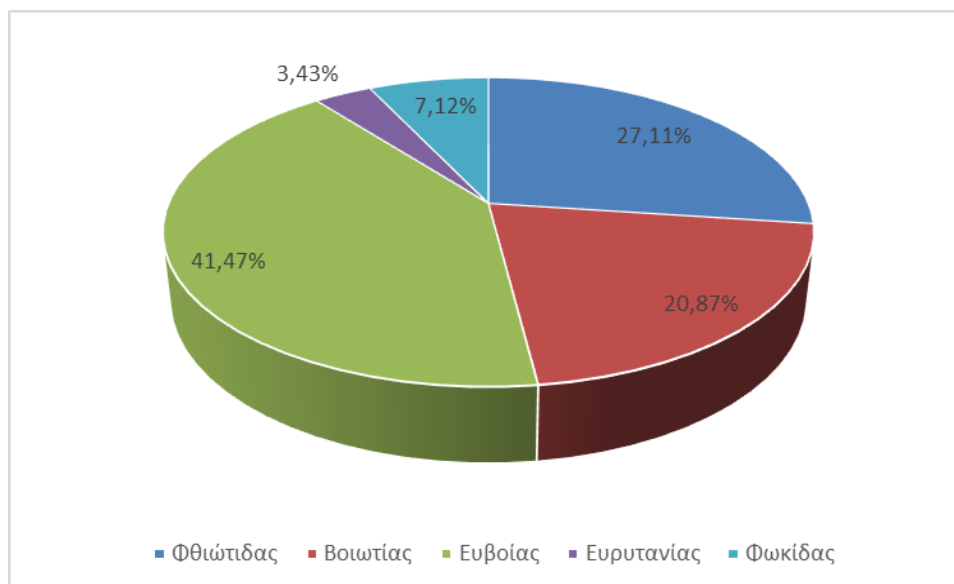
2021).

Χωρική Ενότητα	Μόνιμος Πληθυσμός		Μεταβολή (%)
	2011	2021	
Φθιώτιδας	158.231	137.794	-12,92%
Βοιωτίας	117.920	106.055	-10,06%
Ευβοίας	210.815	210.776	-0,02%
Ευρυτανίας	20.081	17.428	-13,21%
Φωκίδας	40.343	36.196	-10,28%
ΣΥΝΟΛΟ ΠΣΤΕ	547.390	508.255	-7,15%
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	10.816.286	10.482.487	-3,09%

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (2024) & ιδία επεξεργασία.

Σχετικά με την ποσοστιαία κατανομή πληθυσμού για το 2021, η Περιφερειακή Ενότητα Εύβοιας αντιπροσωπεύει το 41,47% του πληθυσμού της Περιφέρειας και ακολουθούν οι Περιφερειακές Ενότητες Φθιώτιδας (27,11%), Βοιωτίας (20,87%), Φωκίδας (7,12%) και Ευρυτανίας (3,43%).

Διάγραμμα 2: Ποσοστιαία Κατανομή της ΠΣΤΕ ανά ΠΕ (2021).

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (2024) & ιδία επεξεργασία.

Η πυκνότητα της Περιφέρειας εκτιμάται στους 32,69 κατ./τ.χλμ., αριθμός πολύ χαμηλότερος συγκριτικά με το εθνικό μέσο όρο που φτάνει τους 79,44 κατ./τ.χλμ. Ωστόσο, μεγάλο ενδιαφέρον προξενεί η έντονη διακύμανση ανάμεσα στις ΠΕ της ΠΣΤΕ καθώς η μικρότερη πυκνότητα αντιστοιχεί σε 9,32 κατ./τ.χλμ. στην ΠΕ Ευρυτανίας ενώ η υψηλότερη αγγίζει τους 50,58 κατ./τ.χλμ. στην ΠΕ της Εύβοιας.

Πίνακας 10: Πυκνότητα ανά ΠΕ της ΠΣΤΕ (2021).

Χωρική Ενότητα	Μόνιμος Πληθυσμός	Έκταση	Πυκνότητα
----------------	-------------------	--------	-----------

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

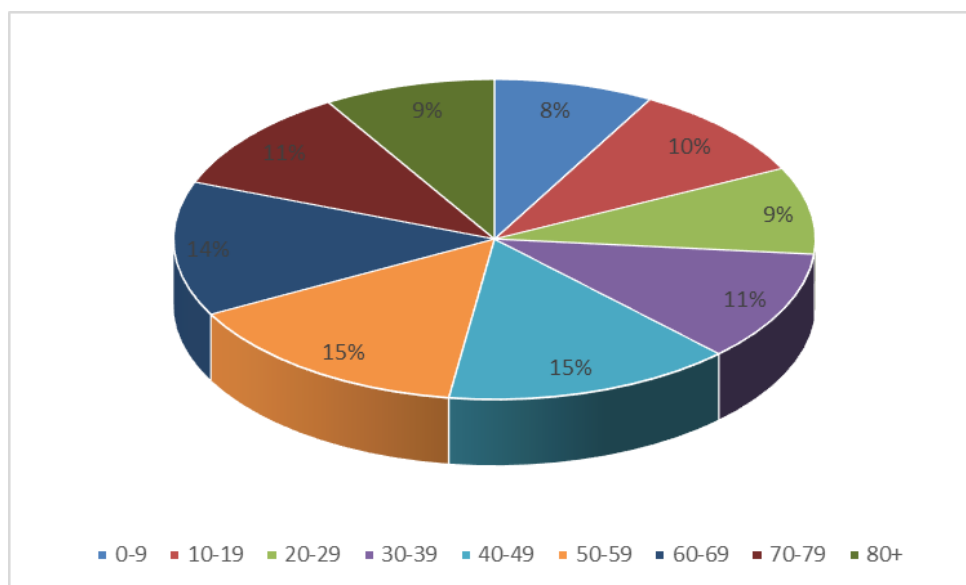
	2021	(τ.χλμ.)	(κατ./τ.χλμ.)
ΠΕ Φθιώτιδας	137.794	4.441	31,03
ΠΕ Βοιωτίας	106.055	2.952	35,93
ΠΕ Ευβοίας	210.776	4.167	50,58
ΠΕ Ευρυτανίας	17.428	1.869	9,32
ΠΕ Φωκίδας	36.196	2.120	17,07
Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας	508.255	15.549	32,69
Σύνολο Χώρας	10.482.487	131.957,40	79,44

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (2024) & ιδία επεξεργασία.

Σχετικά με τον υπολογισμό του δείκτη γήρανσης που έγινε με βάση τα στοιχεία του υπολογιζόμενου πληθυσμού την 1η Ιανουαρίου 2020, της Eurostat, προκύπτει ότι κατά το έτος 2020 σε 100 παιδιά αντιστοιχούσαν 173 ηλικιωμένοι. Το πρόβλημα της γήρανσης του πληθυσμού έχει άμεση επίπτωση στο δείκτη εξάρτησης της Περιφέρειας, που υποδηλώνει ότι κατά το ίδιο έτος σε 100 άτομα εργάσιμης ηλικίας αντιστοιχούσαν σε 59,29 άτομα, που χαρακτηρίζονται ως οικονομικά εξαρτώμενα (ηλικιωμένοι και παιδιά). Σύμφωνα δε, με τους βασικούς δημογραφικούς δείκτες, η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας, εμφανίζεται ως γερασμένη σε σχέση με τη δημογραφική εικόνα της χώρας. Η δημογραφική σύνθεση κατά ομάδες ηλικιών υποδηλώνει ότι το πρόβλημα της γήρανσης του πληθυσμού στην Περιφέρεια καθίσταται ιδιαίτερα υψηλό.

Σύμφωνα με την απογραφή της ΕΛ.ΣΤΑΤ. (2021), το μεγαλύτερο ποσοστό της ΠΣΤΕ κατέχουν οι ηλικιακές ομάδες 40-49 και 50-59 (15%) ενώ το χαμηλότερο ποσοστό εντοπίζεται στα παιδιά ηλικίας 0-9 ετών.

Διάγραμμα 3: Ποσοστιαία ηλικιακή κατανομή των μόνιμων κατοίκων της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας (2021).

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. & ιδία επεξεργασία

Παρακάτω παρουσιάζεται ο μόνιμος πληθυσμός της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας ανά φύλο και

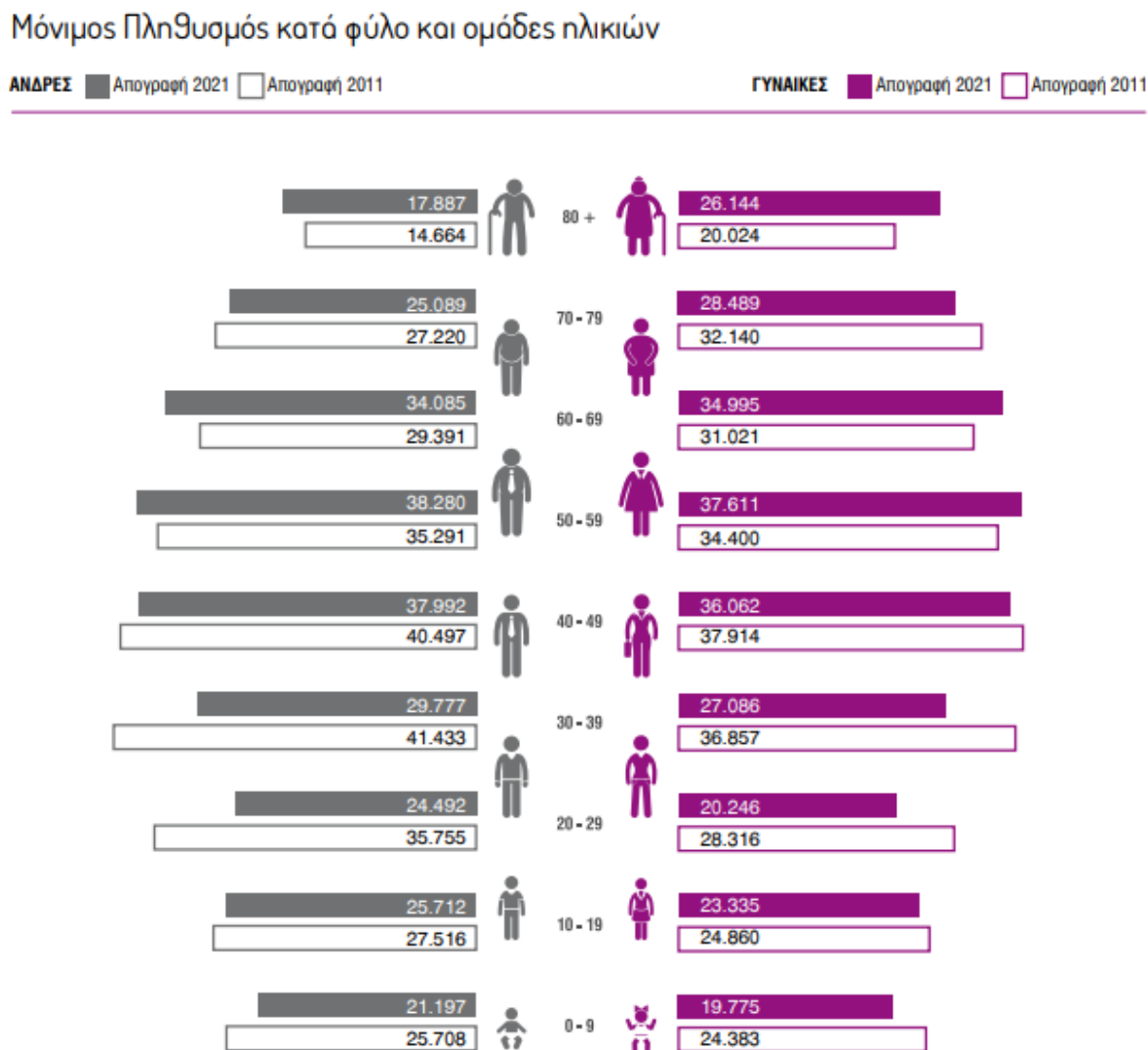

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

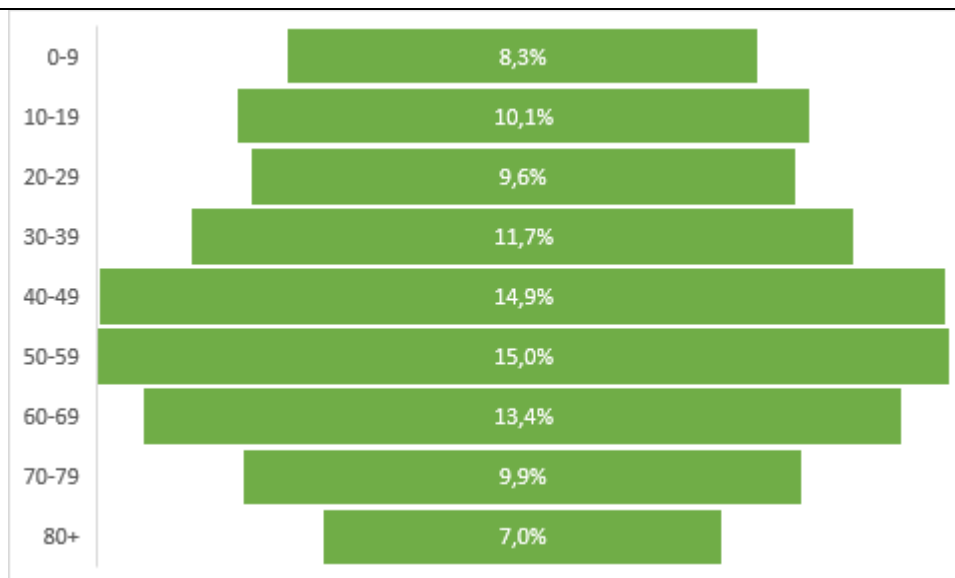
ηλικιακή ομάδα για τα έτη 2011-2021. Όπως παρατηρείται, το μεγαλύτερο ποσοστό των ανδρών κατέχει η ομάδα ηλικίας 50-59 ετών (15%) ενώ το μικρότερο, οι κάτοικοι άνω των 80 ετών (7,0%). Αντίστοιχα, οι γυναίκες ηλικίας 50-59 αγγίζουν το 14,8% ενώ τα κορίτσια ηλικίας 0-9 αποτελούν μόλις το 7,8% των γυναικών της ΠΣΤΕ.

Εικόνα 3: Μόνιμος πληθυσμός κατά φύλο και ομάδες ηλικιών για την Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας (2011-2021).

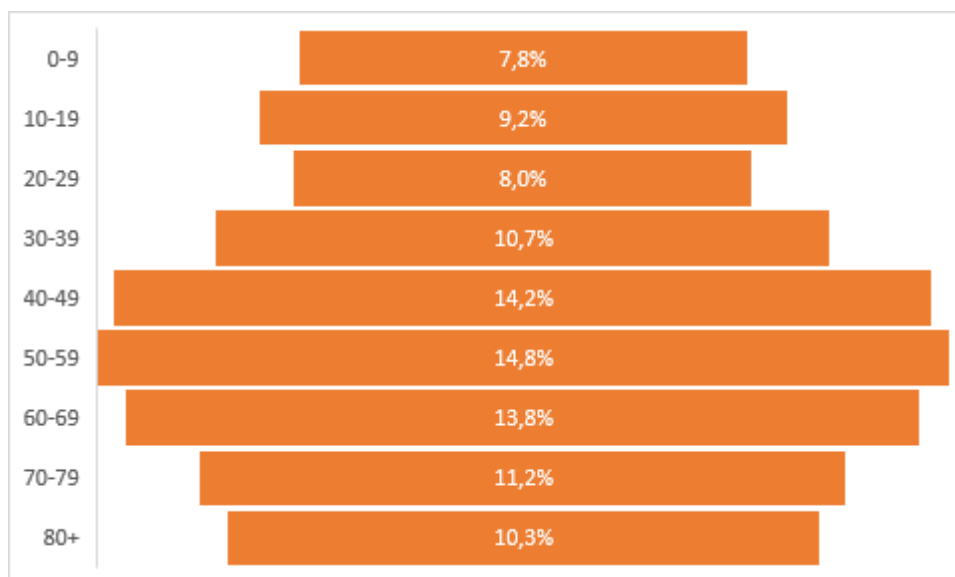
Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (2023).

Διάγραμμα 4: Ποσοστιαία κατανομή των ανδρών στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας (2021).

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (2023) & ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 5: Ποσοστιαία κατανομή των γυναικών στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας (2021).

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (2023) & ιδία επεξεργασία.

Στη συνέχεια, εξετάζοντας το μόνιμο πληθυσμό της ΠΣΤΕ ανά φύλο και ΠΕ, παρατηρείται ότι δεν υπάρχει αξιοσημείωτη διαφορά ανάμεσα σε γυναίκες και άνδρες καθώς στο σύνολο της Περιφέρειας κατοικούν σχεδόν 50% και από τα δύο φύλα (50,1% και 49,9% αντίστοιχα). Παρόμοια αποτελέσματα φαίνεται να έχουν και οι ΠΕ της ΠΣΤΕ με τη μεγαλύτερη διαφορά μεταξύ των δύο φύλων να αγγίζει μόλις το 1,2% στην ΠΕ Ευρυτανίας, όπου οι γυναίκες κατέχουν το 48,8% ενώ οι άνδρες το 51,2%. Το αντίστοιχο ποσοστό της χώρας, σύμφωνα με την απογραφή της ΕΛ.ΣΤΑΤ. για το 2021, εκτιμάται στο ποσοστό 48,9% για τους άνδρες και στο 51,1% για τις γυναίκες.

Πίνακας 11: Μόνιμος πληθυσμός της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας ανά ΠΕ και ανά φύλο (2021).

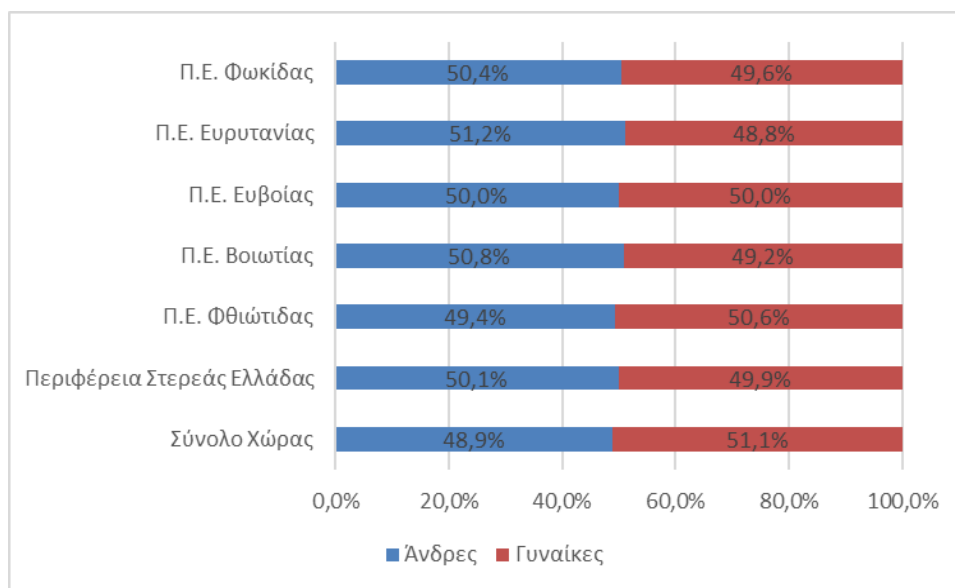
Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Χωρική Ενότητα	Άνδρες 2021 (%)	Γυναίκες 2021 (%)
ΠΕ Φθιώτιδας	49,4	50,6
ΠΕ Βοιωτίας	50,8	49,2
ΠΕ Ευβοίας	50,0	50,0
ΠΕ Ευρυτανίας	51,2	48,8
ΠΕ Φωκίδας	50,4	49,6
Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας	50,1	49,9
Σύνολο Χώρας	48,9	51,1

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. & ιδία επεξεργασία

Διάγραμμα 6: Ποσοστιαία κατανομή του μόνιμου πληθυσμού της ΠΣΤΕ ανά ΠΕ και ανά φύλο (%) (2021).

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (2024) & ιδία επεξεργασία

2.5.2 ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

Βάσει της απογραφής του 2021 της ΕΛ.ΣΤΑΤ., στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας κατοικούν 37.613 άτομα με μη ελληνική ιθαγένεια, αριθμός ο οποίος αποτελεί το 7,4% του συνολικού μόνιμου πληθυσμού της, εκ του οποίου το 4,1% είναι άνδρες ενώ το 3,3% είναι γυναίκες. Ο αριθμός αυτός μειώθηκε κατά 27,0% σε σχέση με το 2011 ενώ αξίζει να αναφερθεί ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των κατοίκων με ξένη ιθαγένεια κατέχουν άτομα από την Αλβανία (54,4%).

Πίνακας 12: Μόνιμος Πληθυσμός με ιθαγένεια άλλης χώρας στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας (2011-2021).

10 επικρατέστερες χώρες	2021		2011	
	Μόνιμος Πληθυσμός	(%)	Μόνιμος Πληθυσμός	(%)
Αλβανία	20.462	54,4	29.810	57,8
Ινδία	3.033	8,1	4.148	8,0

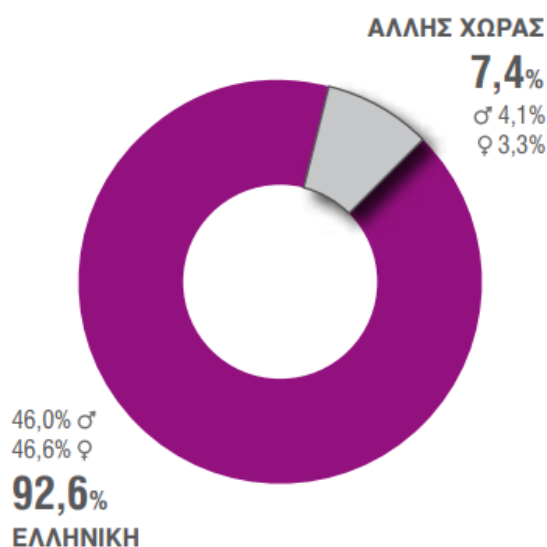
Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Πακιστάν	2.434	6,5	4.525	8,8
Ρουμανία	1.804	4,8	3.637	7,1
Βουλγαρία	1.558	4,1	4.146	8
Συρία	1.431	3,8	30	0,1
Αφγανιστάν	1.233	3,3	288	0,6
Ουκρανία	461	1,2	596	1,2
Ρωσική Ομοσπονδία	403	1,1	405	0,8
Ιράκ	343	0,9	50	0,1
Λοιπές χώρες	4.451	11,8	3.903	7,6
Σύνολο	37.613	100,0	51.538	100,0

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (2024) & ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 7: Ποσοστό (%) ιθαγένειας στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας (2021).

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (2024).

Οικονομικά ενεργός πληθυσμός

Η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας αντιπροσώπευε το 5% του οικονομικά ενεργού πληθυσμού της χώρας το 2016 και το 2022, ενώ το ποσοστό του οικονομικά ενεργού πληθυσμού της ως προς τον πληθυσμό της ηλικίας 15+ ετών ήταν 50% το 2016 και 52% το 2022. Σε σύγκριση με τις υπόλοιπες Περιφέρειες, το 2016 η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας εμφάνιζε το 3ο χαμηλότερο ποσοστό οικονομικά ενεργού πληθυσμού (μαζί με την Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας) ενώ το 2022 το 4ο υψηλότερο μαζί με τις Περιφέρειες Θεσσαλίας και Νοτίου Αιγαίου.⁵⁴

Πίνακας 13: Οικονομικά ενεργός πληθυσμός της Ελλάδας ανά Περιφέρεια (2016 και 2022).

54 INSETE, 2023: Ετήσια έκθεση ανταγωνιστικότητας και διαρθρωτικής προσαρμογής στον τομέα του τουρισμού για το έτος 2022. Διαθέσιμο σε: https://insete.gr/wp-content/uploads/2023/12/23-12_Central_Greece-1.pdf

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

	2016			2022		
	% Ηλικιών 15+	% Οικονομικά Ενεργού Πληθυσμού*	% κατανομή ενεργού πληθυσμού	% Ηλικιών 15+	% Οικονομικά Ενεργού Πληθυσμού*	% κατανομή ενεργού πληθυσμού
Αττική	86%	54%	36%	85%	55%	35%
Κεντρική Μακεδονία	85%	51%	17%	85%	51%	18%
Θεσσαλία	86%	50%	7%	85%	52%	7%
Δυτική Ελλάδα	85%	51%	6%	85%	49%	6%
Κρήτη	83%	55%	6%	83%	55%	6%
Αν. Μακεδονία & Θράκη	85%	51%	6%	85%	50%	6%
Στερεά Ελλάδα	86%	50%	5%	85%	52%	5%
Πελοπόννησος	86%	52%	5%	85%	53%	5%
Ήπειρος	87%	48%	3%	86%	47%	3%
Νότιο Αιγαίο	83%	57%	3%	83%	52%	3%
Δυτική Μακεδονία	86%	50%	3%	85%	47%	3%
Ιόνια Νησιά	85%	52%	2%	84%	51%	2%
Βόρειο Αιγαίο	86%	49%	2%	85%	51%	2%
Ελλάδα	85%	52%	100%	85%	52%	100%

Πηγή: INSETE (2023).

Παρακάτω εξετάζεται η κατάσταση ασχολίας για την Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας και τις Περιφερειακές Ενότητες που ανήκουν σε αυτήν, σύμφωνα με την απογραφή της ΕΛ.ΣΤΑΤ. για το 2021.

Πίνακας 14: Κατάσταση ασχολίας (οικονομικά ενεργοί και μη, απασχολούμενοι ανά τομέα οικονομίας, άνεργοι) για την Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας και τις Π.Ε. που ανήκουν σε αυτήν (2021).

Περιγραφή	Σύνολο	Κατάσταση ασχολίας						
		Σύνολο	Οικονομικά ενεργοί				Οικονομικά μη ενεργοί	
			Απασχολούμενοι			Άνεργοι		
			Σύνολο	Πρωτογενής τομέας	Δευτερογενής τομέας	Τριτογενής τομέας		
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	10.482.487	4.645.760	3.986.515	364.124	594.601	3.027.790	659.248	5.836.726
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	508.255	209.671	178.225	28.288	38.764	111.174	31.448	298.582
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΦΘΙΩΤΙΔΑΣ	137.794	56.108	47.605	10.313	7.470	29.816	8.506	81.683
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΒΟΙΩΤΙΑΣ	106.055	45.926	39.831	6.626	10.524	22.680	6.093	60.127
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΕΥΒΟΙΑΣ	210.776	87.406	73.942	8.356	18.568	47.019	13.461	123.373
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ	17.428	6.372	5.121	845	721	3.555	1.253	11.054
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΦΩΚΙΔΑΣ	36.196	13.858	11.721	2.142	1.479	8.104	2.135	22.341

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (2024) & ίδια επεξεργασία.

Αρχικά, παρατηρείται ότι σε όλες τις εξεταζόμενες περιοχές, οι οικονομικά μη ενεργοί κάτοικοι (>56%) υπερτερούν εις βάρος των οικονομικά ενεργών.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Διάγραμμα 8: Οικονομικά ενεργοί και μη ενεργοί στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας και τις ΠΕ που ανήκουν σε αυτήν (%) (2021).

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (2024) & ιδία επεξεργασία.

Αναφορικά με τους οικονομικά ενεργούς, σε όλες τις εξεταζόμενες περιοχές οι απασχολούμενοι συγκεντρώνουν ποσοστό άνω του 80% ενώ οι άνεργοι κυμαίνονται από 13 έως 20%, ποσοστό που θεωρείται αρκετά υψηλό για την ομαλή λειτουργία της αγοράς εργασίας. Το γεγονός αυτό υπογραμμίζει την ανάγκη λήψης μέτρων για τη μείωση της ανεργίας και την ενίσχυση των ευκαιριών απασχόλησης.

Διάγραμμα 9: Απασχολούμενοι και άνεργοι στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας και τις ΠΕ που ανήκουν σε αυτήν (%) (2021).

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (2024) & ιδία επεξεργασία.

Τέλος, όπως είναι ξεκάθαρο και στο παρακάτω διάγραμμα, η πλειοψηφία των απασχολούμενων

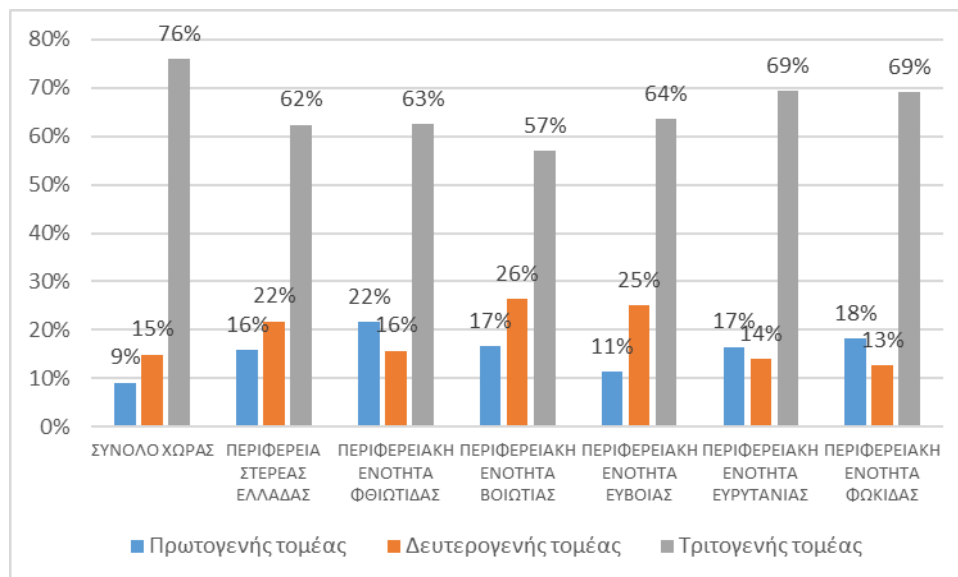

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

συγκεντρώνονται στον Τριτογενή τομέα (>57%) ενώ ο δευτερογενής τομέας έρχεται σε δεύτερη θέση σε όλες τις εξεταζόμενες περιοχές με εξαίρεση την Π.Ε. Φθιώτιδας, την Π.Ε. Ευρυτανίας και την Π.Ε. Φθιώτιδας, όπου υπερτερεί ο πρωτογενής τομέας.

Διάγραμμα 10: Απασχολούμενοι κατά οικονομικό τομέα στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας και τις ΠΕ που ανήκουν σε αυτήν (%) (2021).

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (2024) & ιδία επεξεργασία.

Απασχόληση στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας⁵⁵

Η απασχόληση στην ΠΣΤΕ κατανέμεται στους παραγωγικούς τομείς, όπως αποτυπώνεται παρακάτω. Η κατανομή των απασχολούμενων της Περιφέρειας ταυτίζεται με το παραγωγικό της προφίλ, με την μεγαλύτερη συγκέντρωση εργαζομένων να παρουσιάζεται στους κλάδους του εμπορίου (16,2%), της μεταποίησης (15,1%), στους τομείς της γεωργίας και της δασοκομίας (14,9%) ενώ μεγάλο ποσοστό εμφανίζουν και οι τουριστικές δραστηριότητες (9,1%).

Πίνακας 15: Απασχολούμενοι κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας για την Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας (2021).

Κλάδος οικονομικής δραστηριότητας	Σε άτομα	(%)
Α.ΓΕΩΡΓΙΑ, ΔΑΣΟΚΟΜΙΑ ΚΑΙ ΑΛΙΕΙΑ	26.529	15%
Β.ΟΡΥΧΕΙΑ ΚΑΙ ΛΑΤΟΜΕΙΑ	1.757	1%
Γ.ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ	26.887	15%
Δ.ΠΑΡΟΧΗ ΗΛΕΚΤΡΙΚΟΥ ΡΕΥΜΑΤΟΣ, ΦΥΣΙΚΟΥ ΑΕΡΙΟΥ, ΑΤΜΟΥ ΚΑΙ ΚΛΙΜΑΤΙΣΜΟΥ	1.315	1%
Ε.ΠΑΡΟΧΗ ΝΕΡΟΥ. ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΛΥΜΑΤΩΝ, ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΕΞΥΓΙΑΝΣΗΣ	1.604	1%
ΣΤ.ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ	8.954	5%
Ζ.ΧΟΝΔΡΙΚΟ ΚΑΙ ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ. ΕΠΙΣΚΕΥΗ	28.889	16%

⁵⁵ INSETE, 2023: Ετήσια έκθεση ανταγωνιστικότητας και διαρθρωτικής προσαρμογής στον τομέα του τουρισμού για το έτος 2022. Διαθέσιμο σε: https://insete.gr/wp-content/uploads/2023/12/23-12_Central_Greece-1.pdf

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΜΗΧΑΝΟΚΙΝΗΤΩΝ ΟΧΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΜΟΤΟΣΥΚΛΕΤΩΝ		
Η.ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΚΑΙ ΑΠΟΘΗΚΕΥΣΗ	8.473	5%
Θ.ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΠΑΡΟΧΗΣ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	16.212	9%
Ι.ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ	1.580	1%
Κ.ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	2.592	1%
Λ.ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΚΙΝΗΤΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ	221	0%
Μ.ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΕΣ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	7.496	4%
Ν.ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	4.780	3%
Ξ.ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΑΜΥΝΑ. ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ	14.573	8%
Ο.ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	11.728	7%
Π.ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ	8.979	5%
Ρ.ΤΕΧΝΕΣ, ΔΙΑΣΚΕΔΑΣΗ ΚΑΙ ΨΥΧΑΓΩΓΙΑ	1.571	1%
Σ.ΑΛΛΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	3.573	2%
Τ.ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ ΩΣ ΕΡΓΟΔΟΤΩΝ. ΜΗ ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΗΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ, ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΤΗΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΑΓΑΘΩΝ -ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ- ΓΙΑ ΙΔΙΑ ΧΡΗΣΗ	483	0%
Υ.ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΕΤΕΡΟΔΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΚΑΙ ΦΟΡΕΩΝ	17	0%
ΣΥΝΟΛΟ	178.225	100%

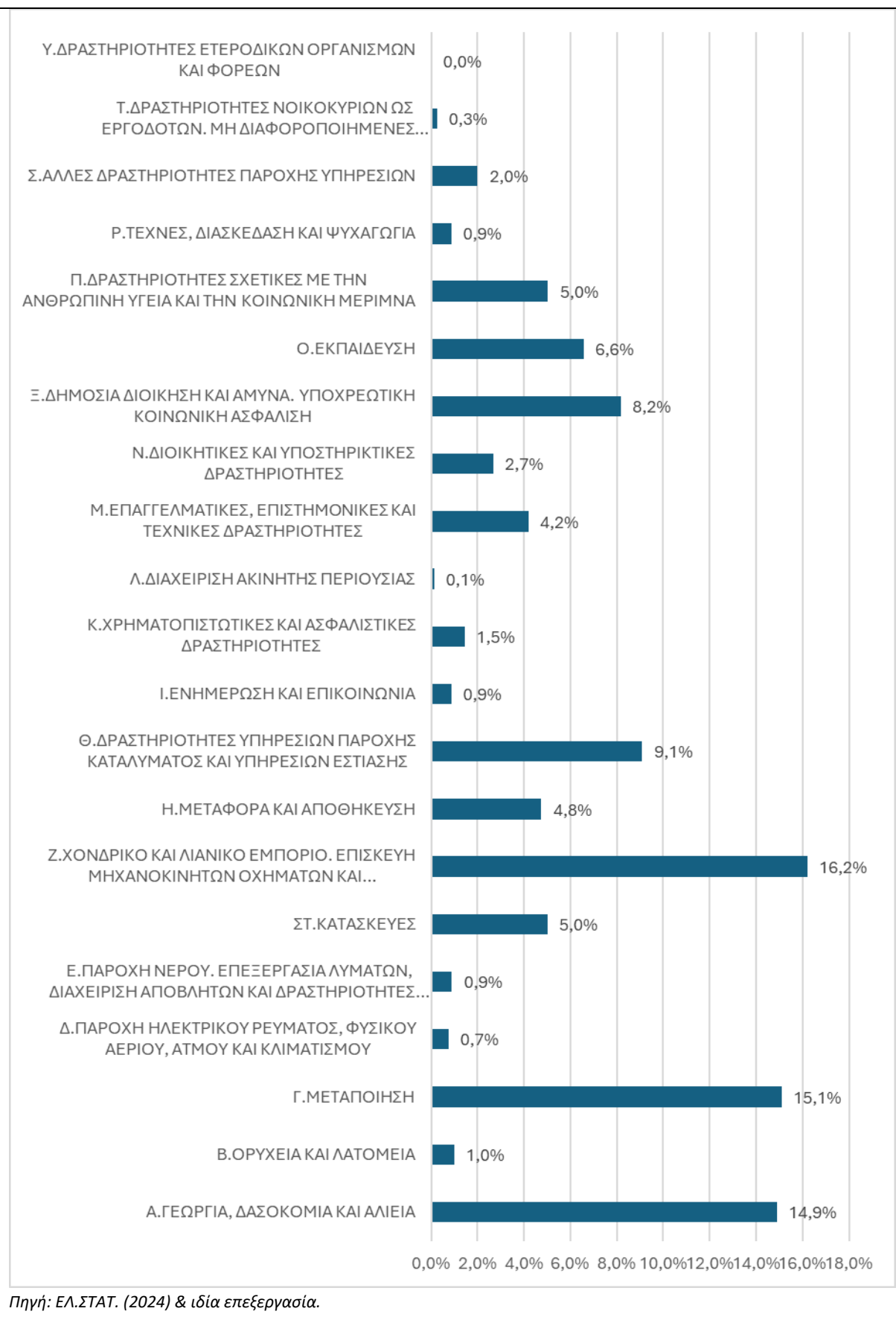
Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (2024) & ίδια επεξεργασία.

Διάγραμμα 11: Απασχολούμενοι κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας για την Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας (2021).

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Στη συνέχεια, σύμφωνα με μελέτη της INSETE, την περίοδο 2019-2021, οι απασχολούμενοι στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας σημείωσαν πτώση κατά -1% (από 194 χιλ. το 2019 σε 192 χιλ. το 2021). Επιμέρους, η εικόνα είναι μικτή, με τους απασχολούμενους στην εστίαση (-13%, από 14 χιλ. το 2019 σε 12 χιλ. το 2021) και στα καταλύματα (-73%, από 3 χιλ. το 2019 σε 878 απασχολούμενους το 2021) να καταγράφουν μείωση ενώ αντίθετα οι λοιποί κλάδοι (+1%, από 177 χιλ. το 2019 σε 179 χιλ. το 2021) αύξηση.

Την περίοδο 2019-2022, οι απασχολούμενοι στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας σημείωσαν αύξηση κατά +8% (από 194 χιλ. το 2019 σε 209 χιλ. το 2022). Επιμέρους, η εικόνα είναι μικτή, με τους απασχολούμενους στους λοιπούς κλάδους (+8%, από 177 χιλ. το 2019 σε 192 χιλ. το 2022) και στην εστίαση (+12%, από 14 χιλ. το 2019 σε 15 χιλ. το 2022) να καταγράφουν αύξηση ενώ αντίθετα στα καταλύματα (-46%, από 3 χιλ. το 2019 σε 2 χιλ. το 2022) μείωση.

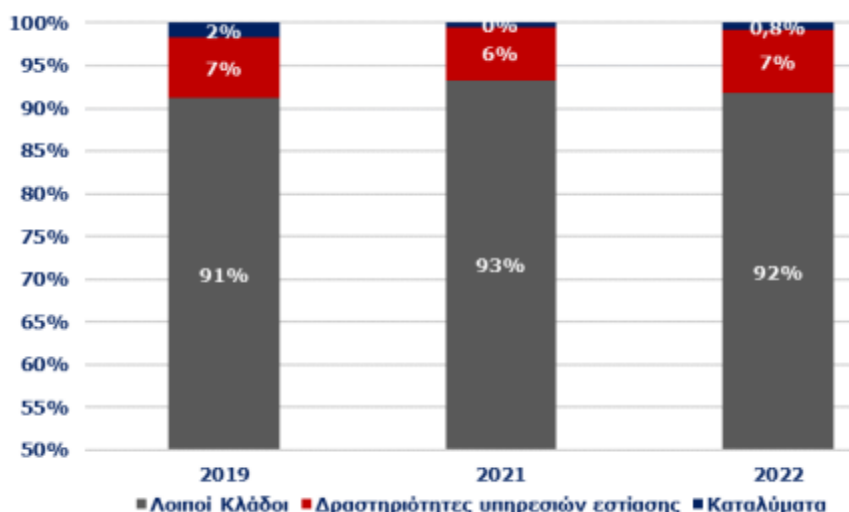
Πίνακας 16: Εξέλιξη των απασχολούμενων στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας ανά κατηγορία απασχόλησης, 2019-2022.

Κλάδος	2019	2021	2022	%Δ 2019-2021	%Δ 2019-2022
Λοιποί Κλάδοι	177.102	179.331	191.881	1%	8%
Δραστηριότητες υπηρεσιών εστίασης	13.777	12.003	15.430	-13%	12%
Καταλύματα	3.289	878	1.769	-73%	-46%
Σύνολο	194.168	192.212	209.080	-1%	8%

Πηγή: INSETE, 2023.

Αναφορικά με την ποσοστιαία κατανομή για την Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας, παρατηρούμε ότι η πλειοψηφία των απασχολούμενων, όπως είναι φυσικό, εντοπίζεται στους λοιπούς κλάδους (από 91% το 2019 σε 92% το 2022) ενώ μικρότερα είναι τα μερίδια στην εστίαση (από 7% το 2019 σε 7% το 2022) και τα καταλύματα (από 2% το 2019 σε 0,8% το 2022).

Διάγραμμα 12: Ποσοστιαία κατανομή των απασχολούμενων στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας ανά κατηγορία απασχόλησης, 2019-2022.

Πηγή: INSETE, 2023.

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ανεργία

Η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας καταγράφει το 6% των ανέργων της χώρας για το 2022, σημειώνοντας την περίοδο 2019-2022 μείωση κατά -17% (από 40 χιλ. το 2019 σε 33 χιλ. το 2022) ενώ την περίοδο 2019-2021 μείωση κατά -1% (από 40 χιλ. το 2019 σε 40 χιλ. το 2021). Παράλληλα, εμφανίζει το 2022 και το 4ο υψηλότερο ποσοστό ανεργίας ως προς τον οικονομικά ενεργό πληθυσμό της (14% έναντι 17% το 2019 και το 2021) στο σύνολο των 13 Περιφερειών.⁵⁶

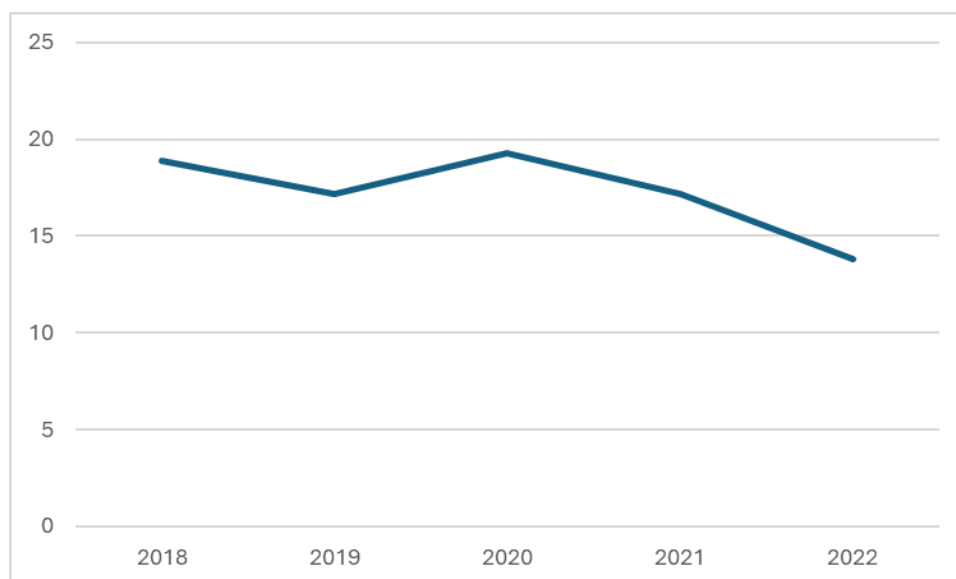
Πίνακας 17: Εξέλιξη της ανεργίας στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια, 2019-2022.

Περιφέρεια	2019		2021		2022		%Δ	
	Αριθμός ανέργων (σε χιλ.)	% Ανέργων ως προς τον οικονομικά ενεργό πληθυσμό	Αριθμός ανέργων (σε χιλ.)	% Ανέργων ως προς τον οικονομικά ενεργό πληθυσμό	Αριθμός ανέργων (σε χιλ.)	% Ανέργων ως προς τον οικονομικά ενεργό πληθυσμό	2019-2021	2019-2022
Αττική	294	17%	203	12%	175	10%	-31%	-41%
Κεντρική Μακεδονία	157	20%	124	16%	117	15%	-21%	-25%
Θεσσαλία	58	19%	51	17%	52	16%	-11%	-9%
Αν. Μακεδονία & Θράκη	41	16%	46	19%	37	15%	10%	-11%
Δυτική Ελλάδα	68	24%	49	17%	35	13%	-28%	-49%
Κρήτη	33	12%	45	16%	34	12%	34%	3%
Στερεά Ελλάδα	40	17%	40	17%	33	14%	-1%	-17%
Πελοπόννησος	29	12%	31	13%	31	13%	7%	8%
Δυτική Μακεδονία	28	25%	22	20%	19	13%	-22%	-33%
Ήπειρος	22	16%	19	15%	18	13%	-16%	-18%
Νότιο Αιγαίο	21	14%	27	19%	15	11%	28%	-28%
Ιόνια Νησιά	11	12%	11	13%	11	13%	1%	2%
Βόρειο Αιγαίο	16	18%	12	14%	10	11%	-28%	-39%
Σύνολο	819	17%	678	15%	588	12%	-17%	-28%

Πηγή: INSETE, 2023.

Παρακάτω παρουσιάζεται ένα Διάγραμμα που απεικονίζει την εξέλιξη της ανεργίας στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας από το 2018-2022. Όπως παρατηρείται, μέσα σε 5 χρόνια, το ποσοστό μειώθηκε κατά 27%.

Διάγραμμα 13: Ανεργία στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας (άτομα ηλικίας 15+) (%) 2018-2022.

⁵⁶ INSETE, 2023

Πηγή: Eurostat (2024) & ιδία επεξεργασία.

Όπως προαναφέρθηκε, το ποσοστό ανεργίας είναι σταθερά μειούμενο. Ωστόσο σε σχέση με το αντίστοιχο ποσοστό σε εθνικό επίπεδο, μετά την περίοδο της πανδημίας τα ποσοστά της ανεργίας κυμαίνονται σε υψηλότερα επίπεδα, αν και οι τάσεις τους δείχνουν ότι πιθανώς να υπάρξει σύγκλιση των δυο ποσοστών. Συγκριτικά με το μέσο ποσοστό της Ευρωπαϊκής Ένωσης των 27 η ανεργία βρίσκεται σχεδόν σε διπλάσια ποσοστά.

Στον δείκτη των μακροχρόνια ανέργων, η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας βρίσκεται σταθερά ψηλότερα από το ποσοστό της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ωστόσο, όπως φαίνεται και παρακάτω, παρουσιάζεται μια σταθερή μείωση του ποσοστού, με το χαμηλότερο ποσοστό της δεκαετίας (7,9%) να καταγράφεται το 2023. Παρατηρείται ότι το ποσοστό των μακροχρόνια ανέργων έχει μειωθεί σε μεγάλο βαθμό και στις τρεις εξεταζόμενες περιοχές από το 2012 μέχρι το 2023. Συγκεκριμένα, στην Περιφέρεια μειώθηκε κατά 50,93%, στην Ελλάδα κατά 52,67% ενώ στην ΕΕ-27 κατά 57,14%.

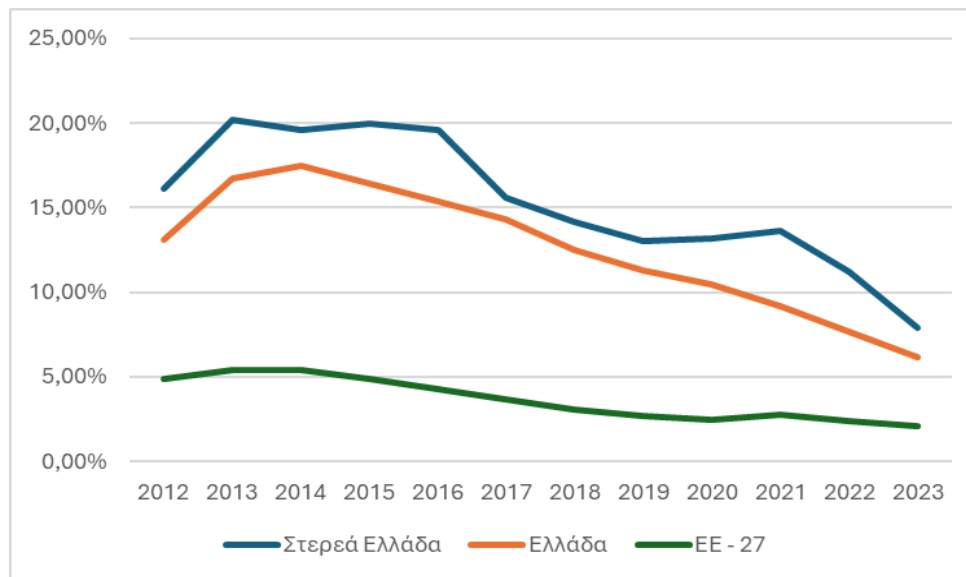
Αξίζει να αναφερθεί ότι ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει το ποσοστό των μακροχρόνια ανέργων σε σχέση με το συνολικό εργατικό δυναμικό.

Πίνακας 18: Ποσοστό (%) Μακροχρόνια Ανέργων για ΠΣΤΕ – Ελλάδα – ΕΕ27 (2012-2023).

Μακροχρόνια Άνεργοι												
Έτος	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Στερεά Ελλάδα	16,1%	20,2%	19,6%	20%	19,6%	15,6%	14,2%	13%	13,2%	13,6%	11,2%	7,9%
Ελλάδα	13,1%	16,7%	17,5%	16,4%	15,4%	14,3%	12,5%	11,3%	10,5%	9,2%	7,7%	6,2%
ΕΕ - 27	4,9%	5,4%	5,4%	4,9%	4,3%	3,7%	3,1%	2,7%	2,5%	2,8%	2,4%	2,1%

Πηγή: Eurostat (2024) & ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 14: Ποσοστό Μακροχρόνια Ανέργων για ΠΣΤΕ – Ελλάδα – ΕΕ27 (2012-2023).

Πηγή: Eurostat (2024) & ιδία επεξεργασία.

Στην ΠΣΤΕ παράγεται το 4,7% του εθνικού ΑΕΠ, το κατά κεφαλή ΑΕΠ αντιστοιχεί στο 90% του

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

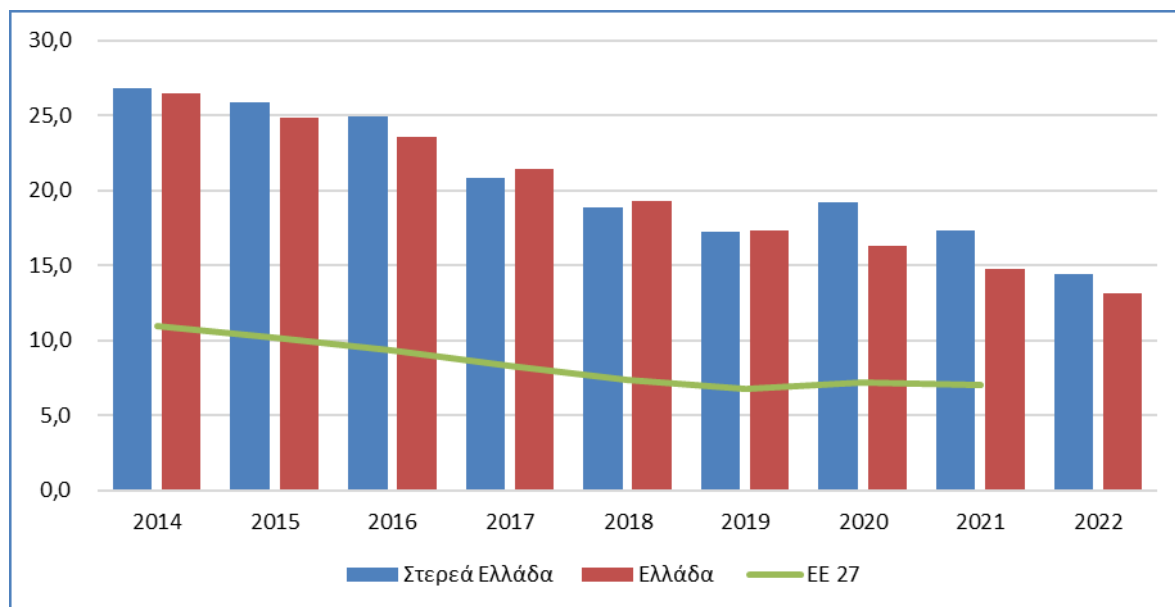
εθνικού και στο 60% του ευρωπαϊκού. Ακολουθώντας την πορεία της Ελληνικής οικονομίας, η ΠΣΤΕ παρουσίασε κάμψη του ΑΕΠ/κάτοικο (σε μονάδες αγοραστικής δύναμης - PPS) από 82% του μέσου ΕΕ (2009) σε 62% (2018). Η οικονομική κρίση αντέστρεψε τη σύγκλιση που καταγράφηκε σε προηγούμενα χρόνια, τόσο με τη χώρα όσο και με την ΕΕ28.

Πίνακας 19: Ποσοστό (%) ανέργων & εργατικού δυναμικού για ΠΣΤΕ – Ελλάδα (2014-2022).

Ποσοστό ανέργων & εργατικού δυναμικού				
	Ποσοστό εργατικού δυναμικού στο σύνολο του πληθυσμού	Ποσοστό ανέργων στο σύνολο του εργατικού δυναμικού	Ποσοστό εργατικού δυναμικού στο σύνολο του πληθυσμού	Ποσοστό ανέργων στο σύνολο του εργατικού δυναμικού
Έτος	Στερεά Ελλάδα	Στερεά Ελλάδα	Ελλάδα	Ελλάδα
2014	49.8%	26.9%	51.8%	26.5%
2015	51.4%	25.9%	52.0%	24.9%
2016	50.2%	25.0%	52.1%	23.6%
2017	50.2%	20.9%	52.1%	21.5%
2018	49.9%	18.9%	51.9%	19.3%
2019	49.8%	17.2%	52.0%	17.3%
2020	49.8%	19.3%	51.0%	16.3%
2021	49.4%	17.3%	50.8%	14.8%
2022	51.3%	14.5%	52.2%	13.1%

Πηγή: Eurostat (2022) & ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 15: Ποσοστό (%) ανέργων στο σύνολο του εργατικού δυναμικού για ΠΣΤΕ – Ελλάδα – ΕΕ27.

Πηγή: Eurostat (2022) & ιδία επεξεργασία.

Όσον αφορά στο εργατικό δυναμικό, από το 2014 και έπειτα το ποσοστό του στο σύνολο του πληθυσμού κυμαίνεται στα επίπεδα του 50%, το οποίο είναι χαμηλότερο του αντίστοιχου ποσοστού της Ελλάδας. Πιο συγκεκριμένα, για το 2022, το ποσοστό ανέργων στο σύνολο του

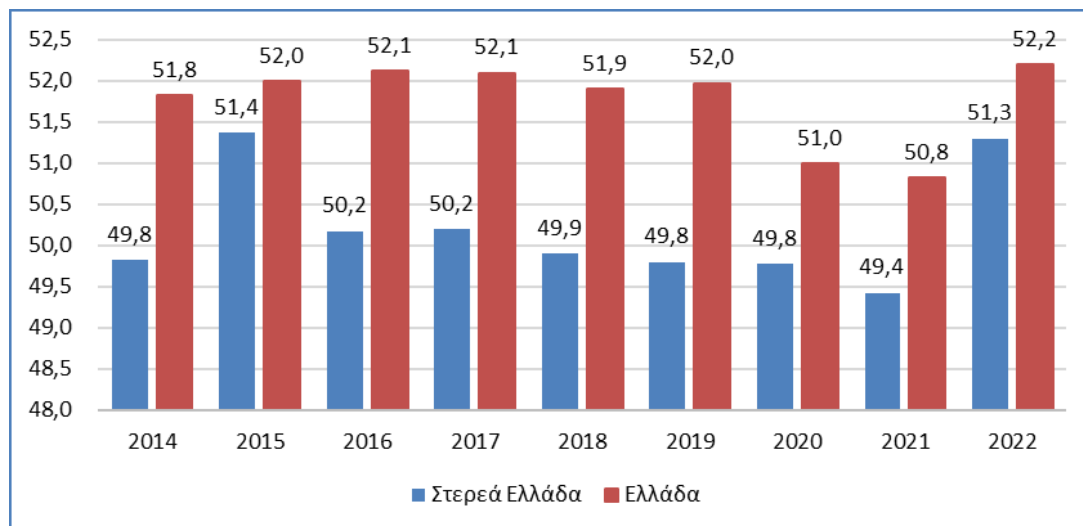

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

εργατικού δυναμικού για την Στερεά Ελλάδα ανέρχεται στο 14,5% ενώ το συνολικό ποσοστό για την Ελλάδα είναι 13,1% και το ποσοστό εργατικού δυναμικού στο σύνολο του πληθυσμού πλέον βρίσκεται στο 51,3% για την Στερεά Ελλάδα, ενώ σε εθνικό επίπεδο το ίδιο ποσοστό βρίσκεται στο 52,2% με την διαφορά των προηγούμενων ετών να έχει μειωθεί αισθητά.

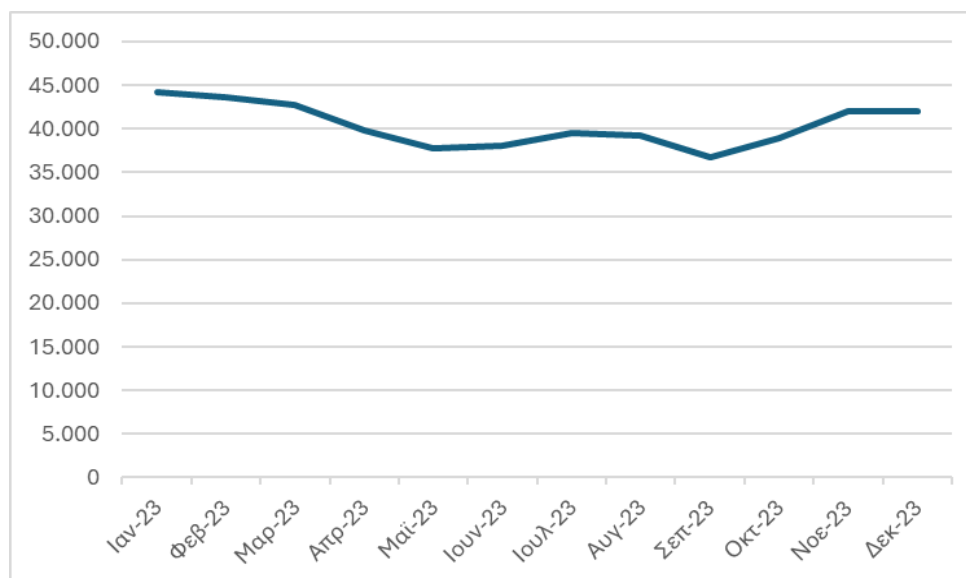
Διάγραμμα 16: Ποσοστό (%) εργατικού δυναμικού στο σύνολο του πληθυσμού για ΠΣΤΕ – Ελλάδα.

Πηγή: Eurostat (2022).

Τέλος, εξετάζοντας την ανεργία στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας ανά μήνα για το έτος 2023⁵⁷, παρατηρείται ότι ο Ιανουάριος ήταν ο μήνας με τον υψηλότερο αριθμό ανέργων (44.182 εγγεγραμμένοι άνεργοι) ενώ ο Σεπτέμβριος ήταν ο μήνας με το χαμηλότερο αριθμό ανέργων (36.756 εγγεγραμμένοι άνεργοι).

Διάγραμμα 17: Εγγεγραμμένοι άνεργοι στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας ανά μήνα του έτους 2023.

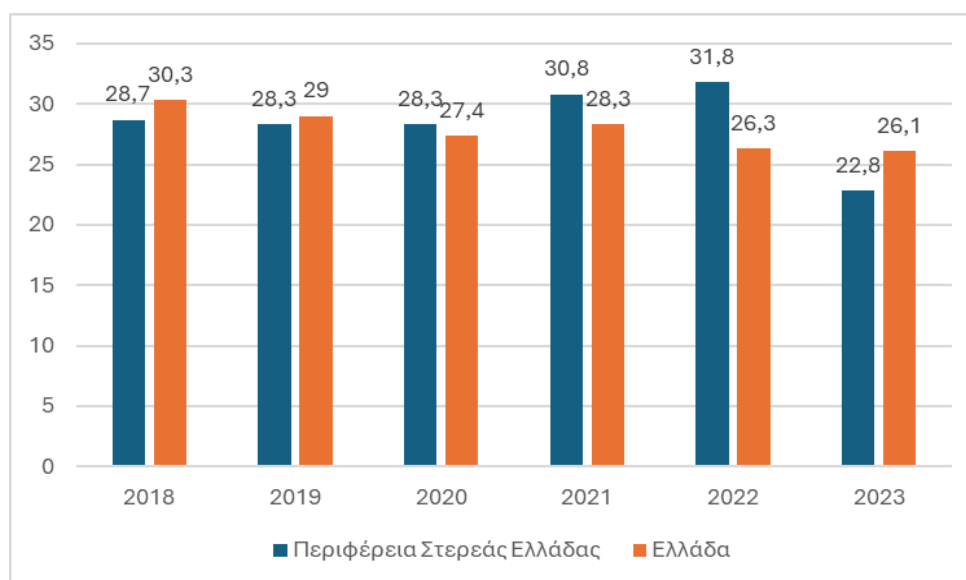
57 Μηχανισμός Διάγνωσης Αναγκών της Αγοράς Εργασίας. Ανακτήθηκε από: <https://mdaae.gr/data/engegrammenoi-anergoi-ana-dimo/>

Άτομα που κινδυνεύουν από φτώχεια ή κοινωνικό αποκλεισμό

Σύμφωνα με τη Eurostat, ένας άνθρωπος βρίσκεται σε κατάσταση φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού όταν αντιμετωπίζει μία ή περισσότερες από τις παρακάτω προβληματικές καταστάσεις: Είτε θεωρείται φτωχός (δηλαδή έχει εισοδήματα μικρότερα του 60% του μέσου εθνικού εισοδήματος), είτε ζει σε κατάσταση ένδειας (δηλαδή στερείται βασικά καταναλωτικά αγαθά, ή αδυνατεί να ανταπεξέλθει σε στοιχειώδεις οικονομικές υποχρεώσεις), είτε ζει σε οικογένεια αντιμέτωπη με τον κίνδυνο της ανεργίας (δηλαδή σε οικογένεια που κανένα μέλος της δεν έχει «κανονική δουλειά»).

Παρακάτω παρουσιάζεται ένα Διάγραμμα που απεικονίζει το ποσοστό των κατοίκων της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας και του συνόλου της χώρας, το οποίο βρίσκεται σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού για τα έτη 2018-2023.

Διάγραμμα 18: Ποσοστό ατόμων σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού για την Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας και το σύνολο της χώρας (%) (2018-2023).

Πηγή: Eurostat (2024) & ιδία επεξεργασία.

Η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας, το 2018, το 2019 και το 2023 είχε χαμηλότερο ποσοστό σε σχέση με το σύνολο της χώρας ενώ παρατηρείται ότι τα άτομα που βρίσκονται σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού μειώθηκαν κατά 21% στην ΠΣΤΕ και κατά 14% στην Ελλάδα. Όπως είναι αναμενόμενο, ο δείκτης αυτός έχει άμεσο αρνητικό αντίκτυπο για όλη την περιοχή παρέμβασης.

Κοινωνικές δομές & Προγράμματα

Παρακάτω παρουσιάζονται οι Κοινωνικές Δομές και τα Προγράμματα της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας σύμφωνα με το Συμπληρωματικό έγγραφο «Αποτύπωση της Κοινωνικής Πολιτικής στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας» για το Πρόγραμμα Περιφέρειας «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027 από την Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Επιχειρησιακού Προγράμματος Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας (Ιούλιος, 2022).

Προσχολική και Ειδική Αγωγή

Τα τελευταία χρόνια υλοποιούνται Δράσεις Ειδικής Αγωγής από την Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων (εφεξής Υ.ΠΑΙ.Θ.) από πόρους του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ΕΚΤ) και μέσα από Περιφερειακά προγράμματα της Περιφέρειας.

Το σύνολο των μαθητών για τα τέσσερα σχολικά έτη (2017 – 2018, 2018 – 2019, 2019 – 2020 & 2020 – 2021) ανέρχεται σε 13.099 ωφελούμενα παιδιά (μ.ο./έτος 3.275), ποσοστό 4% επί του συνόλου (126.757)⁵⁸. Επίσης σημειώνεται ότι οι μοναδικοί ωφελούμενοι από την Πράξη «Υπηρεσίες προσχολικής αγωγής σε παιδιά με αναπηρία ή/και με εξειδικευμένη εκπαιδευτική υποστήριξη για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» ανέρχονται έως σήμερα σε 5259.

Στον παρακάτω πίνακα αποτυπώνεται το πλήθος των μαθητών με αναπηρία ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες που φοιτούν στα γενικά σχολεία Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Πίνακας 20: Πλήθος μαθητών/μαθητριών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες που φοιτούν στα γενικά σχολεία ΠΕ και ΔΕ ανά τύπο εκπαιδευτικής υποστήριξης, ανά εκπαιδευτική βαθμίδα & ανά έτος.

A1. ΠΛΗΘΟΣ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΣΤΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΜΕ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΤΗΣ ΤΑΞΗΣ				
ΕΤΗ	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	41	58	27	30
A.2 ΠΛΗΘΟΣ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΣΤΗ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΜΕ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΤΗΣ ΤΑΞΗΣ				
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ:				
ΓΥΜΝΑΣΙΟ	485	494	179	429
ΓΕΝΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ	402	374	246	379
ΕΠΑΛ	257	265	161	272
A.3 ΠΛΗΘΟΣ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΣΤΑ ΤΜΗΜΑΤΑ ΕΝΤΑΞΗΣ ΤΗΣ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ				
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ				
ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ	73	87	82	79
ΔΗΜΟΤΙΚΟ	1423	1363	1001	1254
A.4 ΠΛΗΘΟΣ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΣΤΑ ΤΜΗΜΑΤΑ ΕΝΤΑΞΗΣ ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ				
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ:				
ΓΥΜΝΑΣΙΟ	478	516	306	543
ΓΕΝΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ	6	5	7	0
ΕΠΑΛ	0	0	0	0
A.5 ΠΛΗΘΟΣ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΣΤΗΝ Α/ΘΜΙΑ ΚΑΙ Β/ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΠΟΥ ΛΑΜΒΑΝΟΥΝ ΕΞΑΤΟΜΙΚΕΥΜΕΝΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ (ΠΣ,ΕΒΠ,ΣΝ,ΚΑΤ'ΟΙΚΟΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ)				
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	370	421	439	547

Πηγή: Διεύθυνση Ειδικής Αγωγής & Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ Υ.ΠΑΙ.Θ. & ίδια επεξεργασία.

58 Στοιχεία : Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ Υπουργείου Υγείας, Διεύθυνση Ειδικής Αγωγής (2021).

59 Στοιχεία ΟΠΣ ΕΣΠΑ 2014 – 2020, ΔΕΔ.

Διαπιστώνουμε από τον παραπάνω πίνακα, ότι κατά το σχολικό έτος 2020-2021 υπήρξε αύξηση του πλήθους των μαθητών με αναπηρία ή και ειδικές εκπαιδευτικές δυσκολίες που φοιτούν στο δημοτικό και στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, με υποστήριξη από τον εκπαιδευτικό της τάξης, σε σχέση με τους μαθητές που φοιτούν στο νηπιαγωγείο.

Επίσης, αύξηση παρατηρήθηκε και στο πλήθος των μαθητών με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες που λαμβάνουν εξατομικευμένη υποστήριξη την σχολική χρονιά 2020-2021 σε σχέση με τις προηγούμενες.

Επιπροσθέτως, τα σχολικά έτη 2020-2021 συγκριτικά με το σχολικό έτος 2017-2018, υπάρχει αύξηση στο πλήθος των μαθητών με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (τμήματα ένταξης), που φοιτούν στο δημοτικό (1.254) και στο νηπιαγωγείο (79).

Τέλος, στην προσχολική εκπαίδευση και συγκεκριμένα στη δράση «Παροχή υπηρεσιών προσχολικής αγωγής», τα παιδιά με voucher στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας, άγγιξαν τους 7.092 ωφελούμενους⁶⁰.

Υγεία και Πρόνοια

Κατά την περίοδο της πανδημίας COVID-19, στο πλαίσιο της ενίσχυσης της δημόσιας υγείας συνέβαλλαν το «Πρόγραμμα Σίτισης και Προώθησης Υγιεινής Διατροφής» που υλοποιεί η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας.

◇ Πρόγραμμα σίτισης και προώθησης υγιεινής διατροφής – «ΔΙΑΤΡΟΦΗ»

Στο πλαίσιο της κοινωνικής πολιτικής και της εξοικονόμησης πόρων, η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας υλοποίησε το πρόγραμμα **ΔΙΑΤΡΟΦΗ**. Αντικείμενο του αποτελεί η σίτιση και η προώθηση της υγιεινής διατροφής σε μαθητές δημόσιων σχολείων Α'θμιας και Β'θμιας εκπαίδευσης, εντός των ορίων της. Το πρόγραμμα ξεκίνησε το 2015, με την παύση ενός μόνο έτους κατά την περίοδο 2017-2018.

Η παιδική ηλικία είναι μια ιδιαίτερα κρίσιμη περίοδος για τη σωστή σωματική και ψυχική ανάπτυξη του ανθρώπου. Εκτός του ότι τα παιδιά, λόγω της ανάπτυξης, έχουν ιδιαίτερες ανάγκες σε ενέργεια και θρεπτικά συστατικά, στην παιδική ηλικία αναπτύσσονται και οι διατροφικές συνήθειες που συνήθως μας συνοδεύουν σε όλη τη μετέπειτα ζωή μας.

Έρευνες έχουν δείξει ότι τις τελευταίες δεκαετίες τα ποσοστά παιδικής παχυσαρκίας αυξάνουν δραματικά. Η μείωση της φυσικής δραστηριότητας και οι λανθασμένες επιλογές τροφίμων είναι οι δύο κύριοι παράγοντες που συνθέτουν το παραπάνω πρόβλημα.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η υλοποίηση του προγράμματος πραγματοποιήθηκε με φορέα υλοποίησης το Ινστιτούτο Προληπτικής, Περιβαλλοντικής και εργασιακής Ιατρικής «Prolepsis», με συγχρηματοδότηση της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας και δωρεά του Ιδρύματος Σταύρος Νιάρχος και παράλληλη οικονομική υποστήριξη από άλλα ιδρύματα για τα σχολικά έτη 2015-2016 και 2016-2017, υπό την αιγίδα του Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων (σχετική

⁶⁰ Στοιχεία: ΟΠΣ ΕΣΠΑ 2014 – 2020, Απογραφικά Δελτία.

απόφαση με αρ. πρωτ. 142975/Δ2/14.09.2015 και Φ.14/1714/147/302/Δ1/21.09.2015). Για τα σχολικά έτη 2018-2019 και 2019-2020 υλοποιήθηκε αποκλειστικά από χρηματοδότηση της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας.

Σχολικό έτος 2018-2019

Κατά το σχολικό έτος **2018-2019** με την υλοποίηση του προγράμματος, κατέστη εφικτό να ενταχθούν 42 δημόσια σχολεία με συνολικά 2.912 μαθητές. Για την επιλογή των σχολείων εφαρμόστηκαν συγκεκριμένα κοινωνικο-οικονομικά κριτήρια, όπως για παράδειγμα η γεωγραφική περιοχή, το ποσοστό των μαθητών που αντιμετωπίζουν επισιτιστική ανασφάλεια και άλλα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά.

Πίνακας 21: Σχολικό έτος 2018 – 2019 / Πρόγραμμα ΔΙΑΤΡΟΦΗ.

ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2018-2019		
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΟΛΕΙΩΝ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΑΘΗΤΩΝ
ΒΟΙΩΤΙΑΣ	11	590
ΕΥΒΟΙΑΣ	10	926
ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ	4	338
ΦΘΙΩΤΙΔΑΣ	12	814
ΦΩΚΙΔΑΣ	5	244
ΣΥΝΟΛΟ	42	2.912

Πηγή: ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ (2022) & ιδία Επεξεργασία.

Ο συνολικός προϋπολογισμός του προγράμματος, για το σχολικό έτος 2018-2019 ανήλθε σε 400.000 € με αποκλειστική χρηματοδότηση της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας.

Σχολικό έτος 2019-2020

Κατά το σχολικό έτος **2019-2020** με την υλοποίηση του προγράμματος, κατέστη εφικτό να ενταχθούν 32 δημόσια σχολεία μειωμένα κατά 10 σχετικά με την προηγούμενη σχολική χρονιά με συνολικά 2.413 μαθητές. Για την επιλογή των σχολείων εφαρμόστηκαν συγκεκριμένα κοινωνικό-οικονομικά κριτήρια, όπως για παράδειγμα η γεωγραφική περιοχή, το ποσοστό των μαθητών που αντιμετωπίζουν επισιτιστική ανασφάλεια και άλλα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά.

Πίνακας 22: Σχολικό έτος 2019 – 2020 / Πρόγραμμα ΔΙΑΤΡΟΦΗ.

ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2019-2020		
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΟΛΕΙΩΝ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΑΘΗΤΩΝ
ΒΟΙΩΤΙΑΣ	9	471
ΕΥΒΟΙΑΣ	8	899
ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ	1	123
ΦΘΙΩΤΙΔΑΣ	12	801
ΦΩΚΙΔΑΣ	2	119
ΣΥΝΟΛΟ	32	2.413

Πηγή: ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ (2022) & ιδία Επεξεργασία.

Ο συνολικός προϋπολογισμός του προγράμματος, για το σχολικό έτος 2019-2020 ανήλθε σε 400.000 € με αποκλειστική χρηματοδότηση της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας.

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Κατά την υλοποίηση του προγράμματος πραγματοποιήθηκαν επισκέψεις στα σχολεία και σχετική ενημέρωση των εμπλεκόμενων, καθορίστηκε συγκεκριμένο διαιτολόγιο με βάση τις διατροφικές ανάγκες των μαθητών στο οποίο πραγματοποιούνταν διαρκείς έλεγχοι διασφάλισης ποιότητας και καταγράφηκαν οι ανάγκες όλων των περιφερειακών ενοτήτων για το συγκεκριμένο χρονικό διάστημα αξιολογώντας παράλληλα τη διαδικασία.

Λαμβάνοντας υπ' όψιν τις δυσμενείς συνθήκες στις οποίες περιήλθε μεγάλος αριθμός οικογενειών λόγω της οικονομικής κρίσης καθώς και την αύξηση του ποσοστού οικογενειών που ζει κάτω από τα όρια της φτώχειας, το πρόγραμμα ΔΙΑΤΡΟΦΗ συνέβαλλε σημαντικά στην ανακούφιση οικογενειών που αντιμετωπίζουν προβλήματα επισιτιστικής ανασφάλειας στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας.

Σχολικό έτος 2020-2021

Κατά το σχολικό έτος **2020-2021** με την υλοποίηση του προγράμματος, κατέστη εφικτό να ενταχθούν 48 δημόσια σχολεία αυξημένα κατά 16 σχετικά με την προηγούμενη σχολική χρονιά με συνολικά 2.527 μαθητές. Για την επιλογή των σχολείων εφαρμόστηκαν συγκεκριμένα κοινωνικό-οικονομικά κριτήρια, όπως για παράδειγμα η γεωγραφική περιοχή, το ποσοστό των μαθητών που αντιμετωπίζουν επισιτιστική ανασφάλεια και άλλα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά.

Πίνακας 23: Σχολικό έτος 2020-2021 / Πρόγραμμα ΔΙΑΤΡΟΦΗ.

ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2020-2021		
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΟΛΕΙΩΝ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΑΘΗΤΩΝ
ΒΟΙΩΤΙΑΣ	11	471
ΕΥΒΟΙΑΣ	14	867
ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ	4	186
ΦΘΙΩΤΙΔΑΣ	14	811
ΦΩΚΙΔΑΣ	5	192
ΣΥΝΟΛΟ	48	2.527

Πηγή: ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ (2022) & *ιδία Επεξεργασία.*

Ο συνολικός προϋπολογισμός του προγράμματος, για το σχολικό έτος 2020-2021 ανήλθε σε 600.000 € με αποκλειστική χρηματοδότηση της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας.

◇ Υποδομές Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Φροντίδας Υγείας

Στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας σύμφωνα με τα στοιχεία της 5ης ΥΠΕ (<https://www.dypethessaly.gr>) ο αριθμός των Δομών Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Φροντίδας Υγείας ανά κατηγορία δομής είναι ο εξής :

○ Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας

Είκοσι (20) Κέντρα Υγείας

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Πέντε (5) TOMY (Τοπικές Μονάδες Υγείας) που εξυπηρετούν το 3% των μοναδικών ωφελούμενων σε επίπεδο χώρας για τα έτη 2019 – 2020 (13.274 από 411.082)⁶¹.

Θα πρέπει να επισημάνουμε ότι οι Τοπικές Μονάδες Υγείας (TOMY) καλύπτουν μόλις το 13% του πληθυσμού της ΠΣΤΕ (Έκθεση Αξιολόγησης TOMY), η οποία κάλυψη είναι η χαμηλότερη σε σχέση με τις υπόλοιπες Περιφέρειες.

○ **Δευτεροβάθμια Φροντίδα Υγείας**

8 δομές δευτεροβάθμιας φροντίδας υγείας (Γενικά νοσοκομεία)

○ **Κέντρα Ψυχικής Υγείας**

ΠΕ Εύβοιας : 2 ξενώνες, 2 οικοτροφεία, 2 προστατευόμενα διαμερίσματα, 2 διαμερίσματα, 1 εξωτερικό ιατρείο Ψυχιατρικής κλινικής και 1 κέντρο ψυχικής υγείας.

ΠΕ Φθιώτιδας : 1 εξωτερικό ιατρείο Ψυχιατρικής κλινικής, 1 κινητή μονάδα ψυχικής υγείας, 3 οικοτροφεία και 3 προστατευόμενα διαμερίσματα.

ΠΕ Βοιωτίας : 1 κινητή μονάδα ψυχικής υγείας, 5 οικοτροφεία, 8 προστατευόμενα διαμερίσματα, 1 κέντρο ημέρας και 3 Κέντρα Πρόληψης Εξαρτήσεων.

◇ **Κοινωνική Ένταξη**

Στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας, στο πεδίο εφαρμογής Εθνικών μέτρων και πολιτικών εφαρμόστηκαν, συνοπτικά τα ακόλουθα:

- Η καθολική εφαρμογή του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος (πρώην Κοινωνικό Εισόδημα Αλληλεγγύης-ΚΕΑ)
- Το πρόγραμμα του ΤΕΒΑ
- Οι ρυθμίσεις του Ν. 4320/2015 για την αντιμετώπιση της ανθρωπιστικής κρίσης

Στο πεδίο της εφαρμογής Περιφερειακών μέτρων και πολιτικών εφαρμόστηκαν, συνοπτικά τα ακόλουθα:

- Δράσεις κοινωνικής ένταξης που υπάγονται στους άξονες Προτεραιότητας 8, 9 & 10 του Ε.Π. Στερεάς Ελλάδας 2014 – 2020
- Το πρόγραμμα άμεσης κοινωνικής παρέμβασης “ΓΕΦΥΡΑ”

○ **Ρομά**

Στον παρακάτω Πίνακα αποτυπώνεται ο πληθυσμός των ΡΟΜΑ ανά Περιφέρεια. Στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας ο πληθυσμός είναι 4.887 και ενώ συγκεντρώνεται μεγάλο πλήθος ΡΟΜΑ δεν υπάρχει κανένα Παράρτημα ΡΟΜΑ.

Πίνακας 24: Παραρτήματα Ρομά και Πληθυσμός ανά Περιφέρεια.

⁶¹ Στοιχεία: ΟΠΣ ΕΣΠΑ 2014 – 2020, Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ Υπουργείου Υγείας.

Περιφέρεια	Παραρτήματα Ρομά	Πληθυσμός Ρομά
Αττική	9	32.535
Αν.Μακεδ. & Θράκη	9	17.478
Κεντρ. Μακεδονία	5	17.059
Δυτ. Μακεδονία	0	266
Ήπειρος	0	1.799
Θεσσαλία	8	14.964
Στερεά Ελλάδα	0	4.877
Δυτική Ελλάδα	8	15.937
Κρήτη	2	1.211
Νότιο Αιγαίο	2	769
Βόρειο Αιγαίο	4	472
Ιόνια Νησιά	3	639
Πελοπόννησος	0	2.001
Επικράτεια	50	110.007

Πηγή: ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ (2022) & ιδία Επεξεργασία & Η λειτουργία των Κέντρων Κοινότητας για το έτος 2018, 2019 για τον πληθυσμό Ρομά Υπουργείο Εργασίας & Κοινωνικών Υποθέσεων.

ο Εξαρτημένα/Απεξαρτημένα από ουσίες Άτομα

Οι θεραπευτικές Μονάδες του ΟΚΑΝΑ που λειτουργούν στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας, βρίσκονται στη Λαμία, τη Λιβαδειά και τη Χαλκίδα. Τα διαθέσιμα στατιστικά λειτουργίας των εν λόγω Μονάδων του Προγράμματος Υποκατάστασης, αφορούν στον αριθμό θεραπευτικών αιτημάτων (σύνολο αιτήσεων από την έναρξη λειτουργίας της μονάδας έως σήμερα), στη λίστα αναμονής (αριθμός αιτούντων που δεν έχουν κληθεί προκειμένου να ενταχθούν στο πρόγραμμα, έως την τελευταία ημέρα του μήνα) και στον αριθμό θεραπευομένων (ενεργή δύναμη της μονάδας την τελευταία ημέρα του μήνα).

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται τα στοιχεία του Απριλίου 2015:

Πίνακας 25: Πλήθος αιτούντων.

	Αιτούντες που δεν έχουν κληθεί	Σύνολο αιτήσεων	Αριθμός θεραπευομένων
ΘΜΥ Γ.Ν. Λαμίας (5-2003)	7	848	85
ΘΜΥ Γ.Ν. Λιβαδειάς (10-2003)	1	656	69
Εξ. Ιατρείο Ουσ/σεων Χαλκίδας (1-2004)	3	737	110

Πηγή: ΟΚΑΝΑ.

ο Αιτούντες Άσυλο/Πρόσφυγες

Οι αιτούντες άσυλο που διαμένουν στην ΠΣΤΕ ανέρχονται σε ποσοστό 0,74% (4.042 διαμένοντες και ποσοστό επί του γενικού πληθυσμού) σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία (Υπουργείο Μετανάστευσης & Ασύλου, Αύγουστος 2021).

Το μοναδικό πρόγραμμα ένταξης προσφύγων που εφαρμόζεται στην Ελλάδα είναι το HELIOS, έξι

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

χρόνια μετά την προσφυγική κρίση του 2015. Το πρόγραμμα εφαρμόζεται τα τελευταία 2 έτη και στις 12 Περιφέρειες της χώρας. Σκοπός του προγράμματος είναι η ένταξη στην ελληνική κοινωνία των δικαιούχων διεθνούς προστασίας δια της προώθησης της αυτόνομης διαβίωσης τους, μέσω:

- ◇ της υποστήριξης της στέγασης,
- ◇ των μαθημάτων ένταξης (ελληνική γλώσσα, κοινωνικές δεξιότητες κ.ά.),
- ◇ της προώθησης στην αγορά εργασίας, μέσω συνεδρίων εργασιακής συμβουλευτικής και
- ◇ της ευαισθητοποίησης της τοπικής κοινωνίας και της προώθησης της κοινωνικής συνοχής.

Στον παρακάτω πίνακα παραθέτουμε τα στοιχεία των διαμενόντων ανά Περιφέρεια τα οποία αφορούν την υλοποίηση του προγράμματος HELIOS62.

Πίνακας 26: Διαμενόντες ανά Περιφέρεια στο Πλαίσιο του Προγράμματος HELIOS.

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	Αριθμός Διαμενόντων στο πλαίσιο του ΗΛΙΟΣ	Ποσοστό
Αττική	4.045	51,12%
Κεντρική Μακεδονία	1.414	17,87%
Ήπειρος	537	6,79%
Κρήτη	347	4,39%
Δυτική Ελλάδα	280	3,54%
Βόρειο Αιγαίο	272	3,44%
Στερεά Ελλάδα	224	2,83%
Θεσσαλία	220	2,78%
Νότιο Αιγαίο	196	2,48%
Δυτική Μακεδονία	171	2,16%
Ανατολική Μακεδονία και Θράκη	120	1,52%
Πελοπόννησος	86	1,09%
ΣΥΝΟΛΟ	7912	100%

Πηγή: Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου.

Από τα στοιχεία του <http://www.socialsterea.gr/> ο μέσος όρος των ωφελούμενων ανά ημέρα στα δυο (2) Κέντρα Κοινότητας με παράρτημα ΚΕΜ, είναι 11 άτομα. Η διεύρυνση των Κέντρων Κοινότητας με τη δημιουργία Παραρτήματος (ΚΕΜ) προσφέρει εξειδικευμένες υπηρεσίες με σκοπό την υλοποίηση ενός ευρέως φάσματος δράσεων ένταξης σε τοπικό επίπεδο, με έμφαση στους τομείς απασχόλησης, εκπαίδευσης, υγείας, προστασίας και πρόνοιας, κοινωνικής ασφάλισης και διαπολιτισμικής μεσολάβησης / διερμηνείας.

- ◇ **Αντιμετώπιση της ακραίας φτώχειας-Ταμείο Ευρωπαϊκής Βοήθειας προς τους Απόρους (ΤΕΒΑ)**

Το Ταμείο Ευρωπαϊκής Βοήθειας προς τους Απόρους (ΤΕΒΑ) υποστηρίζει τη διανομή τροφίμων και βασικών υλικών αγαθών, συνδυάζεται με συνοδευτικά μέτρα τα οποία συμβάλλουν στην κοινωνική ενσωμάτωση των ωφελούμενων και υλοποιείται στο σύνολο της χώρας.

Το Πρόγραμμα υλοποιείται μέσω Κοινωνικών Συμπράξεων και οι ωφελούμενοι επιλέγονται σύμφωνα με εισοδηματικά κριτήρια. Ωστόσο σύμφωνα με τις διατάξεις της υπ' αριθμ. Δ23/οικ.17108/875/2017-ΦΕΚ 1474/Β/28-4-2017 Υπουργικής Απόφασης, οι δικαιούχοι του ΚΕΑ

εντάσσονται αυτοδίκαια στις παροχές του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Επισιτιστικής και Βασικής Υλικής Συνδρομής για το Ταμείο Ευρωπαϊκής Βοήθειας προς τους Απόρους (TEBA/FEAD)»

Από το σύνολο των 58 κοινωνικών συμπράξεων που έχουν δημιουργηθεί ανά την Ελλάδα, πέντε δραστηριοποιούνται και συμμετέχουν στο πρόγραμμα Επισιτιστικής και Υλικής Βασικής Συνδρομής στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας, με διανομή τροφίμων και βασικών υλικών αγαθών σε απόρους, άτομα που ζούνε σε συνθήκες ακραίας φτώχειας. Οι κοινωνικές συμπράξεις της ΠΣΤΕ είναι οι εξής:

- ✧ ΠΕ Βοιωτίας με Επικεφαλή Εταίρο την Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας
- ✧ ΠΕ Εύβοιας-Σκύρου με Επικεφαλή Εταίρο την Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας
- ✧ ΠΕ Ευρυτανίας με Επικεφαλή Εταίρο την Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας
- ✧ ΠΕ Φθιώτιδας με Επικεφαλή Εταίρο τον Δήμο Λαμιέων
- ✧ ΠΕ Φωκίδας με Επικεφαλή Εταίρο την Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας.

Από την επεξεργασία των μητρώων των αιτήσεων των δυνητικά ωφελούμενων τον Δεκέμβριο του 2020 με σκοπό την συμμετοχή τους στο πρόγραμμα προέκυψαν εγκεκριμένες αιτήσεις και συνολικά ωφελούμενοι στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας. Στον επόμενο πίνακα παρατίθενται αναλυτικά τα στοιχεία ανά Περιφερειακή Ενότητα με Επικεφαλή Εταίρο την Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας.

Πίνακας 27: Αριθμός αιτήσεων και ωφελούμενων του Ταμείου Ευρωπαϊκής Βοήθειας προς Απόρους (Δεκέμβριος 2020) ανά Περιφερειακή Ενότητα.

Επικεφαλής Εταίρος: Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας		
Περιφερειακή Ενότητα	Αριθμός αιτήσεων	Αριθμός ωφελούμενων
Βοιωτίας	2.117	4.288
Εύβοιας	4.969	9.489
Ευρυτανίας	543	1.124
Φθιώτιδας	3.419	1.754
Φωκίδας	730	1.499
Σύνολο	11.778	18.154

Πηγή: ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ (2022) & ιδία Επεξεργασία, Μητρώο κοινωνικών συμπράξεων & Ιδία Επεξεργασία.

Ο προϋπολογισμός του Ταμείου Ευρωπαϊκής Βοήθειας προς Απόρους για κάθε Περιφερειακή Ενότητα με Επικεφαλής Εταίρο την Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας αποτυπώνεται στον ακόλουθο πίνακα.

Πίνακας 28: Προϋπολογισμός ΤΕΒΑ ανά Περιφερειακή Ενότητα.

Σύμπραξη	Δικαιούχος	ΤΔΠ ΕΝΤΑΞΗΣ (MIS)	Π/Υ
ΠΕ Φθιώτιδας	Δήμος Λαμιέων	5029573	2.777.588,35€
ΠΕ Ευρυτανίας	Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας	5029617	426.670,45 €
ΠΕ Φωκίδας	Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας	5000207	623.688,25 €
ΠΕ Βοιωτίας	Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας	5029609	1.768.929,74 €
ΠΕ Εύβοιας/Σκύρου	Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας	5029511	3.078.554,18 €

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

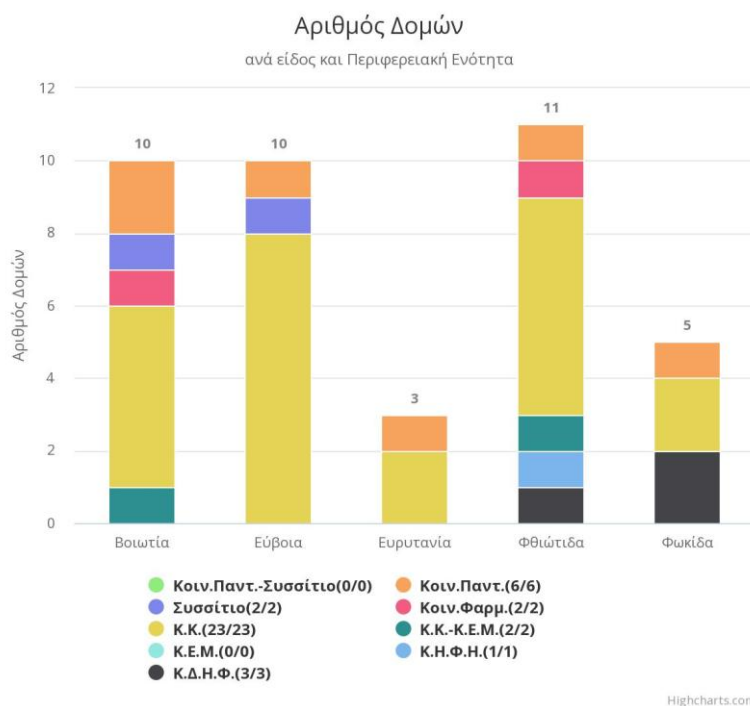
◇ Δομές Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας

Στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας λειτουργούν 25 Κέντρα Κοινότητας, με 2 παραρτήματα Κ.Ε.Μ.. και 8 παραρτήματα Ρομά και έχουν εξυπηρετηθεί 34.608 μοναδικοί ωφελούμενοι έως σήμερα (και έτος 2020)⁶³.

Οι νέοι ωφελούμενοι από τα ΚΚ έφθαναν το 2019 τους 12.421, κάλυψη 2,30% σε σχέση με τον πληθυσμό των Δήμων με ΚΚ64, επίδοση που ναι μεν κατατάσσει την Περιφέρεια στον μέσο όρο της χώρας, εντούτοις αναδεικνύει την ανάγκη για περαιτέρω ενίσχυση.

Από τα δύο Παραρτήματα Κέντρων Ένταξης Μεταναστών (ΚΕΜ) στους Δήμους Λαμιέων και Θηβαίων έχουν εξυπηρετηθεί 599 νέοι ωφελούμενοι στο σύνολο των 1.013 εξυπηρετούμενων του έτους 2020, καθιστώντας αναγκαία την επέκταση και στήριξη των σχετικών δομών, για την εξασφάλιση συνθηκών ασφαλούς και αξιοπρεπής διαβίωσης καθώς και δημιουργίας ευνοϊκών όρων για την κοινωνική τους ενσωμάτωση (εργασία, εκπαίδευση, κ.ά.).

Διάγραμμα 19: Αριθμός των συγχρηματοδοτούμενων κοινωνικών Δομών ανά είδος και Περιφερειακή Ενότητα.

Σύμφωνα με τα στοιχεία του <http://www.socialsterea.gr/> το σύνολο των ωφελούμενων των Κέντρων Κοινότητας για το μήνα Σεπτέμβριο 2021 είναι 10.241 ωφελούμενοι. Οι γυναίκες ωφελούμενες αγγίζουν τις 5.105, ποσοστό 49,85% ενώ οι άντρες τους 5.136, ποσοστό 50,15%.

63 Στοιχεία: ΟΠΣ, ΕΣΠΑ 2014 – 2020, ΔΕΔ.

64 Έκθεση για τα Κέντρα Κοινότητας, Υπουργείο Εργασίας 2019

Επιπλέον, λειτουργούν 6 Δομές Παροχής Βασικών Αγαθών (6 Κοινωνικά Παντοπωλεία, 2 Κοινωνικά Φαρμακεία, 2 Συσσίτια) στις έδρες των Περιφερειακών Ενοτήτων (ΠΕ Φθιώτιδας, Εύβοιας, Βοιωτίας, Φωκίδας και Ευρυτανίας: Δήμος Λαμιέων, Χαλκιδέων, Λεβαδέων, Θηβαίων, Άμφισσας και Καρπενησίου). Τα κοινωνικά φαρμακεία υλοποιούνται στο Δήμο Χαλκιδέων και το Δήμο Λεβαδέων. Έως σήμερα έχουν επωφεληθεί 9.698 μοναδικοί ωφελούμενοι⁶⁵.

Ο υψηλότερος μέσος όρος ωφελούμενων ανά υπηρεσία παρατηρείται στην παροχή γευμάτων, ποσοστό 25,8% και ακολουθούν οι λοιπές υπηρεσίες, ποσοστό 15,1%, υποδοχή - ενημέρωση, ποσοστό 11,4%, εργασίες ΕΕΕ 10,9%, διανομή τροφίμων 7,6% , διαμονή και διατροφή, ποσοστό 5,3%, δράσεις δημιουργικής απασχόλησης ποσοστό 5,30%, διανομή ειδών παντοπωλείου 5,2%, καταγραφή ενημέρωση 4,9%, εξατομικευμένο πρόγραμμα ωφελούμενων, ποσοστό 3,6%, λοιπές υπηρεσίες (εκπαίδευση σε θέματα αυτοεξυπηρέτησης κ.α.) με ποσοστό 2,70%, μεταφορά ωφελούμενων, ποσοστό 2,4% .

ο Ξενώνες και Συμβουλευτικά Κέντρα για την Υποστήριξη Γυναικών Θυμάτων Βίας

Στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας λειτουργεί 1 Ξενώνας Γυναικών Θυμάτων Βίας (στο Δήμο Λαμιέων) και 3 Συμβουλευτικά Κέντρα Γυναικών (Δήμο Χαλκιδέων, Θηβαίων, ΚΕΘΙ στο Δήμο Λαμιέων) και έως σήμερα έχουν εξυπηρετηθεί 106 μοναδικοί ωφελούμενοι στους ξενώνες φιλοξενίας και 994 για τα συμβουλευτικά κέντρα⁶⁶.

ο Κέντρα Δημέρευσης Ημερήσιας Φροντίδας

Από το Ε.Π. «Στερεά Ελλάδα 2014 – 2020», Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο χρηματοδοτούνται 3 δομές (ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΟΝΕΩΝ & ΚΗΔΕΜΟΝΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ, ΕΣΤΙΑ "ΑΓ. ΝΙΚΟΛΑΟΣ", ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΠΟΥΛΕΙΟ ΜΠΑΛΕΙΟ ΤΡΙΓΚΕΙΟ ΘΕΡΑΠΕΥΤΗΡΙΟ ΧΡΟΝΙΩΝ ΠΑΘΗΣΕΩΝ) και έχουν εξυπηρετήσει έως σήμερα 20 μοναδικοί ωφελούμενοι⁶⁷. Ο στόχος των εν λόγω Κέντρων είναι η παροχή υπηρεσιών όπως, μεταφορά ωφελούμενων, διαμονή & διατροφή, εξατομικευμένο πρόγραμμα ωφελούμενων (εργοθεραπείες, λογοθεραπείες κ.α.), δράσεις δημιουργικής απασχόλησης - ψυχαγωγεία, λοιπές υπηρεσίες (εκπαίδευση σε θέματα αυτοεξυπηρέτησης κ.α.).

ο Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων

Από το Ε.Π. «Στερεά Ελλάδα 2014 – 2020», Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο χρηματοδοτούνται 1 δομή και έχουν εξυπηρετήσει έως σήμερα 71 μοναδικούς ωφελούμενους⁶⁸. Στόχος του κέντρου ημερήσιας φροντίδας ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ) είναι η παροχή υπηρεσιών φροντίδας προς τους ανθρώπους της τρίτης ηλικίας.

ο Στέγες Υποστηριζόμενης Διαβίωσης

Από το Ε.Π. «Στερεά Ελλάδα 2014 – 2020», Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο χρηματοδοτούνται 3 δομές⁶⁹. Ο στόχος των στεγών υποστηριζόμενης διαβίωσης (ΣΥΔ) είναι η παροχή χώρων για τη μόνιμη διαβίωση - κατοικία ατόμων με νοητική αναπηρία (Π.Ν.Ο.Υ) με κατάλληλα οργανωμένη

65 Στοιχεία: ΟΠΣ ΕΣΠΑ 2014 – 2020, ΔΕΔ.

66 Στοιχεία: ΟΠΣ ΕΣΠΑ 2014 – 2020, ΔΕΔ.

67 Στοιχεία : ΟΠΣ ΕΣΠΑ 2014 – 2020, ΔΕΔ.

68 Στοιχεία : ΟΠΣ ΕΣΠΑ 2014 – 2020, ΔΕΔ.

69 <https://socialattica.gr/>

υποστήριξη εκ μέρους φορέα και υπηρεσιών όπως διαβίωσης, φροντίδας (διαμονή, διατροφή, μέριμνα για πρόσβαση σε ιατρική και νοσοκομειακή φροντίδα, όποτε απαιτείται, μετακίνηση, κτλ).

ο **Δομές προς όφελος των γυναικών (Ξενώνες & Συμβουλευτικά Κέντρα)**

Από το Ε.Π. «Στερεάς Ελλάδα 2014 – 2020», Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο χρηματοδοτούνται 4 δομές. Στόχος είναι να παρέχει στις γυναίκες και στα παιδιά τους φιλοξενία, ασφάλεια, ψυχολογική και κοινωνική στήριξη από εξειδικευμένο επιστημονικό προσωπικό, καθώς και υποστήριξη για την ένταξή τους στην αγορά εργασίας, όταν απαιτείται. Διευκολύνει επίσης την πρόσβαση σε νομική συμβουλευτική, με την παραπομπή στα Συμβουλευτικά Κέντρα. Ο αριθμός των ωφελομένων ανέρχεται στις 1.314 γυναίκες.

ο **Τοπικές Μονάδες Υγείας TOMY**

Από το Ε.Π. «Στερεάς Ελλάδα 2014 – 2020», Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο χρηματοδοτούνται 5 Μονάδες. Βασική αποστολή τους είναι η παροχή ποιοτικών υπηρεσιών ΠΦΥ στον πληθυσμό ευθύνης τους (10.000 – 12.000 άτομα). Οι πολίτες, που ανήκουν στον πληθυσμό ευθύνης της TOMY, εγγράφονται στη σχετική λίστα. Οι μονάδες έχουν την ευθύνη για τη διασφάλιση προσβασιμότητας και συνέχειας της φροντίδας, καθώς και για την παροχή ασφαλούς, αποτελεσματικής, ολιστικής και ποιοτικής ανθρωποκεντρικής φροντίδας υγείας. Οι TOMY εξασφαλίζουν την άμεση πρόσβαση σε υπηρεσίες φροντίδας υγείας, σύμφωνα με τις ανάγκες του εκάστοτε πληθυσμού. Η δέσμη παρεχόμενων υπηρεσιών έχει ως πυρήνα τις υπηρεσίες πρόληψης και προαγωγής της υγείας στον υγιή πληθυσμό, την ολοκληρωμένη φροντίδα ασθενών, με βαρύτητα στην αντιμετώπιση των χρόνιων νοσημάτων, καθώς και υπηρεσίες που άπτονται της δημόσιας υγείας, όπως εμβολιασμούς, κατ' οίκον φροντίδα, κ.ά. Οι ωφελοόμενοι από τις TOMY ανέρχονται στις 2.380.

◇ **Πολυδύναμο Κέντρο Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας**

Το Πολυδύναμο Κέντρο Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας (συγχρηματοδότηση από ΠΕΠ Στερεάς Ελλάδας 2014-2020 ΕΚΤ) με έδρα τη Λαμία έχει βασικό στόχο την παροχή υπηρεσιών πρωτοβάθμιας υποστήριξης και βραχείας παρέμβασης σε όλες τις επιμέρους ομάδες ατόμων με πρόβλημα χρήσης ή εξάρτησης και τις οικογένειές τους, ανάλογα με τις ανάγκες τους. Απευθύνεται σε εξαρτημένους από ναρκωτικά, περιστασιακούς χρήστες, χρήστες αλκοόλ, άτομα με διπλή διάγνωση, εξαρτημένους από τα τυχερά παιχνίδια και το διαδίκτυο, κ.α.

Το Πολυδύναμο Κέντρο παρέχει:

- Υπηρεσίες αξιολόγησης και εκτίμησης αναγκών.
- Υπηρεσίες Συμβουλευτικής και κινητοποίησης.
- Υπηρεσίες βραχείας παρέμβασης-θεραπείας εξωτερικής παρακολούθησης.
- Συνεργασίες με Υπηρεσίες Υγείας και Κοινωνικής Πολιτικής & Πρόνοιας, όπως Νοσοκομεία, TOMY, Κέντρα Κοινότητας, κ.α.
- Παραπομπές σε εξειδικευμένες Υπηρεσίες, όπως Θεραπευτικές Κοινότητες, Προγράμματα Υποκατάστασης, Μονάδες Ψυχικής Υγείας, κ.λπ.

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η υποστήριξη των ατόμων πραγματοποιείται σε ένα ασφαλές περιβάλλον, με σεβασμό στο απόρρητο των πληροφοριών και χωρίς διακρίσεις. Οι ωφελούμενοι του Κέντρου ανέρχονται στους 41.

◇ **Δράσεις Προσχολικής Αγωγής (συν ΑμΕΑ)**

Αποτελεί δράση σε 7 κύκλους (2015-2021) με 7.992 ωφελούμενους συνολικά.

◇ **Εξειδικευμένη εκπαιδευτική υποστήριξη**

Αποτελεί δράση σε 7 κύκλους (2015-2021) με 167 ωφελούμενους συνολικά.

◇ **Δομές Ψυχικής Υγείας και Αντιμετώπισης των εξαρτήσεων**

Από το Ε.Π. «Στερεά Ελλάδα 2014 – 2020», Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο χρηματοδοτούνται 2 Πράξεις για την αντιμετώπιση των εξαρτήσεων και 3 Πράξεις για την ψυχική υγεία, ενώ οι ωφελούμενοι ανέρχονται στους 261.

◇ **Πρόγραμμα «ΓΕΦΥΡΑ»⁷⁰**

Με την λειτουργία της Δομής Υποστήριξης Δράσεων Κοινωνικής Ένταξης - ΓΕΦΥΡΑ της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας βελτιώθηκε η καταγραφή των αναγκών και επιτυγχάνεται καλύτερος συντονισμός και δικτύωση των δομών παροχής Κοινωνικών Υπηρεσιών σε Περιφερειακό επίπεδο. Από την 1η Αυγούστου 2017 έως σήμερα η Δομή Γέφυρα, πέραν του ρόλου της ως παρατηρητήριο των κοινωνικών δομών, έχει ολοκληρώσει την υλοποίηση δεκαέξι (16) δράσεων άμεσης κοινωνικής παρέμβασης.

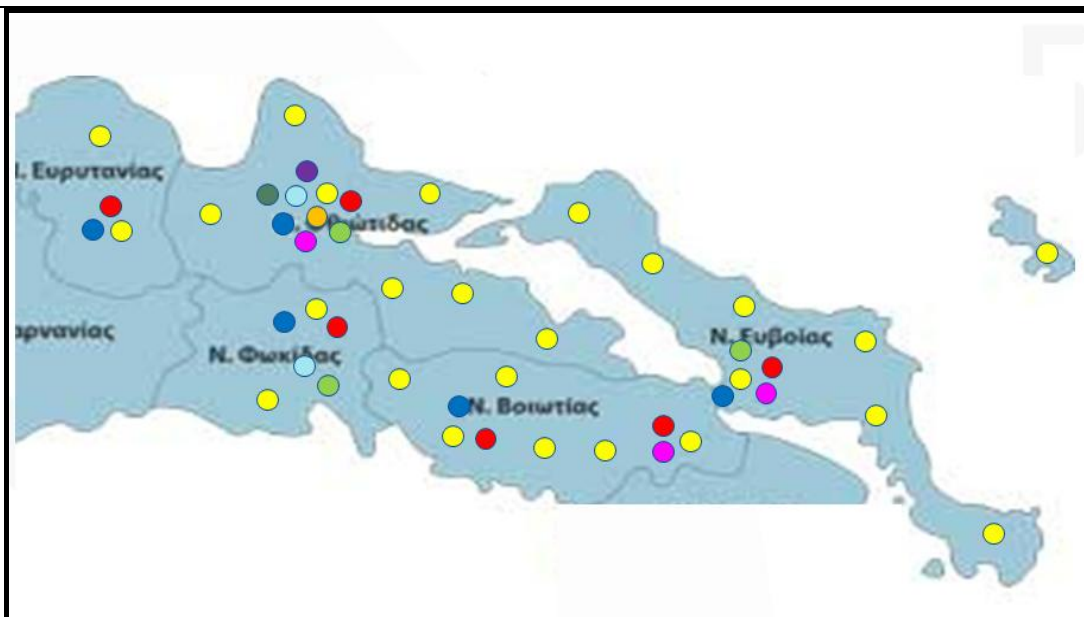
Συνολικά έως σήμερα έχουν ωφεληθεί άμεσα 11.791 άτομα και 595 επιχειρήσεις και έμμεσα 12.211 μέλη οικογενειών και έχουν δαπανηθεί 791.288,25€ προς ωφέλεια των δικαιούχων των δράσεων τα οποία έχουν καλυφθεί από πόρους της ενταγμένης πράξης (248.001,81€), από πόρους προερχόμενους από δωρεές ιδιωτών (428.286,44€) και από ιδίους πόρους του Περιφερειακού Ταμείου Ανάπτυξης (115.000,00€). Στο ποσό αυτό δεν περιλαμβάνεται το διοικητικό κόστος για την υλοποίηση των δράσεων καθώς και η εθελοντική εργασία που προσφέρεται από ιατρούς και ψυχολόγους.

Η Γενική Διεύθυνση Δημόσιας Υγείας και Κοινωνικής Μέριμνας της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας με τη συνδρομή της «Δομής υποστήριξης δράσεων κοινωνικής ένταξης – ΓΕΦΥΡΑ», στο πλαίσιο της λειτουργίας του Περιφερειακού Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης (Παρατηρητήριο) διεξήγαγε έρευνα πεδίου στις κοινωνικές δομές, που συγχρηματοδοτούνται από το Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Στερεάς Ελλάδας 2014-2020 για την μέτρηση και αξιολόγηση της ικανοποίησης των ωφελουμένων από τις παρεχόμενες υπηρεσίες των Δομών.

Εικόνα 4: Χάρτης Κοινωνικών Δομών στην Στερεά Ελλάδα.

70 Διεύθυνση Κοινωνικής Μέριμνας ΠΣΤΕ, Ετήσια Έκθεση Περιφερειακής Κοινωνικής Πολιτικής (2021)

Πηγή: ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ (2022) & ιδία Επεξεργασία

Κατηγορία Δομών

- Κέντρα Κοινότητας
- Δομές Παροχής Βασικών Αγαθών
- ΚΗΦΗ
- ΚΔΗΦ
- Συμβουλευτικά & Ξενώνες γυναικών
- ΣΥΔ
- ΤΟΜΥ
- ΠΟΛΥΔΥΝΑΜΟ ΚΕΝΤΡΟ
- ΔΟΜΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ «ΓΕΦΥΡΑ»

◇ Εφαρμογή του ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος (πρώην Κοινωνικό Εισόδημα Αλληλεγγύης-ΚΕΑ)

Για την αντιμετώπιση της κατάστασης ακραίας φτώχειας στην οποία έχουν περιέλθει τουλάχιστον το 1/4 των νοικοκυριών της χώρας έχει νομοθετηθεί και υλοποιείται από το 2017 η εισοδηματική ενίσχυση των νοικοκυριών που βρίσκονται σε φτώχεια και κοινωνικό αποκλεισμό.

Το πρόγραμμα για το Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα (πρώην Κοινωνικό Εισόδημα Αλληλεγγύης) εφαρμόστηκε, αρχικά, πιλοτικά σε τριάντα Δήμους και ωφελήθηκαν περίπου 35.000 νοικοκυριά, ενώ από 1/1/2017 το πρόγραμμα επεκτάθηκε παντού, μέσω της ένταξης επιπλέον 295 Δήμων της χώρας, με αποτέλεσμα να υπολογίζεται ότι συνολικά θα έχουν οφέλη περίπου 700.000 άτομα.

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Αξίζει να σημειωθεί ότι τα ενταγμένα μέλη στο πρόγραμμα Ε.Ε.Ε το Φεβρουάριο του 2021 προσέγγιζαν τον αριθμό 27.851, ενώ τον αντίστοιχο μήνα του προηγούμενου έτους τα ενταγμένα μέλη ανέρχοντο σε 25.106. Κατά συνέπεια από τη σύγκριση των δεδομένων, που αφορούν στο μήνα Φεβρουάριο των ετών 2020 και 2021 αντίστοιχα, προκύπτει μια αύξηση των ενταγμένων μελών στο πρόγραμμα Ε.Ε.Ε. κατά 2.745 μέλη.

Με την ένταξη του νοικοκυριού στο πρόγραμμα, πέραν της εισοδηματικής ενίσχυσης, προσφέρεται στην οικογένεια πρόσβαση και σε επιπρόσθετες παροχές με χαρακτηριστικότερες τις ακόλουθες:

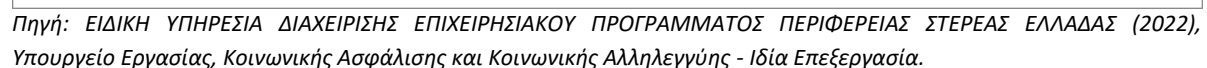
- Δωρεάν ιατροφαρμακευτική περίθαλψη ανασφάλιστων για όλη την οικογένεια.
- Παροχή σχολικών γευμάτων.
- Δωρεάν φοίτηση όλων των παιδιών των ευάλωτων ομάδων στους βρεφονηπιακούς σταθμούς
- Εργασία για το 10% των ανέργων που λαμβάνουν το ΕΕΕ μέσω κοινών προγραμμάτων του υπουργείου Εργασίας και του ΟΑΕΔ.
- Παραπομπή και ένταξη σε δομές και υπηρεσίες κοινωνικής φροντίδας και υποστήριξης.
- Ένταξη στα προγράμματα των Κοινωνικών Δομών Αντιμετώπισης της Φτώχειας.
- Ένταξη σε προγράμματα που υλοποιούνται στο πλαίσιο του Ταμείου Ευρωπαϊκής Βοήθειας προς τους Άπορους.
- Κοινωνικό τιμολόγιο παροχών ηλεκτρικής ενέργειας.
- Κοινωνικό τιμολόγιο παροχών ύδρευσης.
- Κοινωνικό τιμολόγιο Δήμων και Δημοτικών Επιχειρήσεων, με χαμηλά ή μηδενικά δημοτικά τέλη.

Διάγραμμα 20: Ποσοστό μελών νοικοκυριών που λαμβάνει ΕΕΕ ανά Δήμο (Φεβρουάριος 2020 & Φεβρουάριος 2021).

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Κατ' επέκταση, όσον αφορά την ΠΕ Βοιωτίας το 2020 το ποσοστό αποτυπωνόταν σε 3,8% έναντι του 5,97% το έτος 2021, οπότε το ποσοστό των δικαιούχων Ε.Ε. σημειώνει αύξηση κατά 0,17 ποσοστιαίες μονάδες.

Το ποσοστό των δικαιούχων Ε.Ε.Ε. στην ΠΕ Εύβοιας το 2020 ανερχόταν σε 5,0% έναντι του 5,97% της επόμενης χρονιάς, δηλαδή πρόκειται για μια αύξηση της τάξεως του 0,97%.

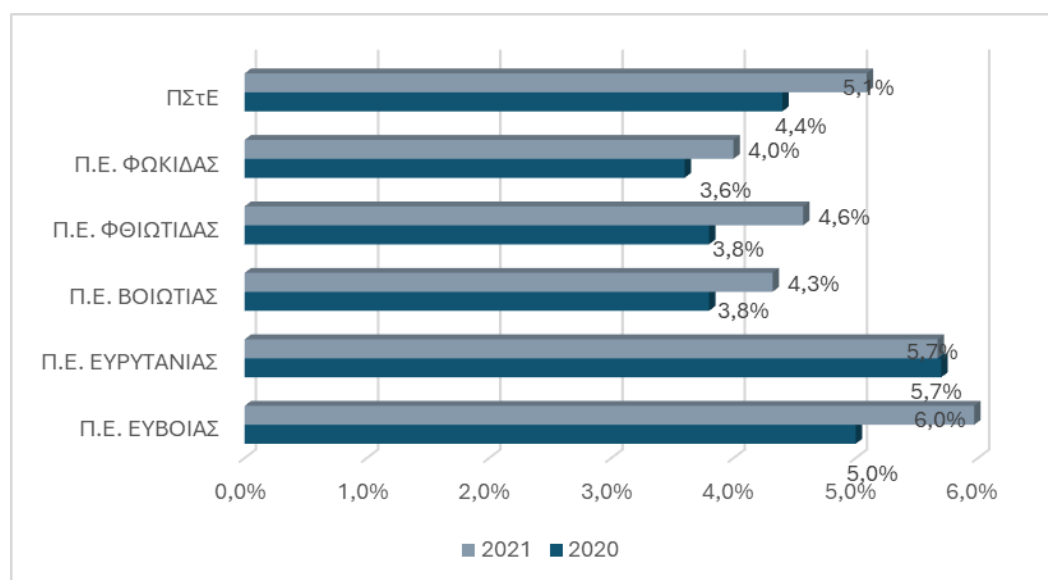
Η ΠΕ Ευρυτανίας αποτελεί την περίπτωση κατά την οποία παρατηρείται μείωση κατά 0,03% επί του ποσοστού των δικαιούχων Ε.Ε.Ε. Συγκεκριμένα, το έτος 2020 το εν λόγω ποσοστό αποτυπωνόταν σε 5,7% έναντι του 5,67% του επόμενου έτους.

Οι δικαιούχοι του Ε.Ε.Ε. στην ΠΕ Φθιώτιδας το 2020 ανέρχοντο σε 3,8% έναντι του 4,57% του 2021, οπότε παρατηρήθηκε αύξηση κατά 0,77 ποσοστιαίες μονάδες.

Τέλος, τα μέλη που εντάσσονται στο Ε.Ε.Ε στην ΠΕ Φωκίδας το 2020 άγγιζαν ένα ποσοστό της τάξεως του 3,6% έναντι του 4,0% του έτους 2021 αυξημένου κατά 0,4 ποσοστιαίες μονάδες.

Από το σύνολο του πληθυσμού της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας για το έτος 2020 το 5,09%, του πληθυσμού που διαβιεί σε συνθήκες ακραίας φτώχειας, ωφελείται από το πρόγραμμα Ε.Ε.Ε. λαμβάνοντας μηνιαία επιδοματική ενίσχυση.

Διάγραμμα 21: Ποσοστό μελών νοικοκυριών που λαμβάνει ΕΕΕ ανά ΠΕ και σύνολο ΠΣτΕ (Φεβρουάριος 2020 - Φεβρουάριος 2021).

Πηγή: ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ (2022), Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης & Ιδία Επεξεργασία.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι πληροφορίες, που αντλήθηκαν και αφορούν στις ευάλωτες ομάδες πληθυσμού, που διαμένουν στην επικράτεια της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας. Ειδικότερα, αξίζει να σημειωθεί ότι το Φεβρουάριο του 2020 το 3,51% των αιτούντων-αρχηγών των νοικοκυριών, που λαμβάνουν Ε.Ε.Ε. στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας είναι μετανάστες, το 0,79% είναι χαμηλοσυνταξιούχοι και το 1,16% είναι ΑμΕΑ. Επιπρόσθετα το 12,03% των ωφελούμενων μελών νοικοκυριών που λαμβάνουν Ε.Ε.Ε. είναι παιδιά ηλικίας κάτω των 18 ετών. Το Φεβρουάριο του επόμενου έτους, ήτοι το 2021 η εικόνα αναφορικά με τις προαναφερθείσες ομάδες πληθυσμού διαμορφώνεται ως ακολούθως: το 5,92% των αιτούντων αρχηγών των νοικοκυριών, στους οποίους χορηγείται Ε.Ε.Ε. στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας ανήκουν στην

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

πληθυσμιακή ομάδα των μεταναστών, στο 0,7% συγκαταλέγονται χαμηλοσυνταξιούχοι, ενώ το 0,83% περιλαμβάνει τους αιτούντες ΑμΕΑ. Το ποσοστό μελών νοικοκυριών ωφελούμενων Ε.Ε.Ε., στο οποίο συμπεριλαμβάνονται παιδιά κάτω των 18 χρόνων ανάγεται

◇ **Λοιπές Πολιτικές Παροχής Κοινωνικών Υπηρεσιών**

Επέκταση της παιδικής φροντίδας με κουπόνι (voucher) σε όλες τις οικογένειες με παιδιά ηλικίας 2-5 ετών

Υλοποιείται για τις οικογένειες που πληρούν τα εισοδηματικά κριτήρια (π.χ. ετήσιο οικογενειακό εισόδημα έως €27.000 για οικογένειες με 1 ή 2 παιδιά). Παρότι το μέτρο διευκολύνει την πρόσβαση στην παιδική φροντίδα, οι διαθέσιμες θέσεις στους βρεφονηπιακούς σταθμούς παραμένουν περιορισμένες: στη σχολική χρονιά 2019-2020 περίπου 25.000 παιδιά (των οποίων οι γονείς είναι δικαιούχοι vouchers) δεν μπόρεσαν να φιλοξενηθούν σε κάποιον βρεφονηπιακό σταθμό λόγω έλλειψης θέσεων.

◇ **Αποκατάσταση του προγράμματος «Βοήθεια στο Σπίτι»**

Το πρόγραμμα υλοποιείται κανονικά. Τα κριτήρια επιλεξιμότητας δεν απαιτούν να υπάρχει συγγενικό πρόσωπο του ηλικιωμένου που να είναι άνεργο ή να απειλείται από την ανεργία (όπως ίσχυε το 2011-2012). Το πρόγραμμα εξακολουθεί να μην έχει μόνιμο χαρακτήρα, και να ανανεώνεται από χρόνο σε χρόνο, στο βαθμό που εξασφαλίζεται η χρηματοδότησή του –αρχικά από προγράμματα της ΕΕ, τα τελευταία χρόνια από εθνικούς πόρους.

Αποσύνδεση της περίθαλψης από την ασφάλιση, με σκοπό την ίση πρόσβαση στην υγεία όλων (ιδίως των φτωχών, των ηλικιωμένων, των παιδιών και των χρόνια ασθενών)

Από το 2016 έχουν καθοριστεί οι προϋποθέσεις για την παροχή ιατροφαρμακευτικής και νοσοκομειακής περίθαλψης στους ανασφάλιστους και σε άλλες ευάλωτες κοινωνικές ομάδες. Τα εισοδηματικά κριτήρια για δωρεάν φάρμακα είναι πολύ αυστηρά (π.χ. ετήσιο οικογενειακό εισόδημα έως €4.800 για οικογένειες με 2 παιδιά).

◇ **Φορείς Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας**

Σύμφωνα με στοιχεία από την έκθεση Τοπική Αυτοδιοίκηση και Κοινωνική & Αλληλέγγυα Οικονομία (Κ.ΑΛ.Ο.) της Ε.Ε.Τ.Α.Α. (Ιανουάριος 2021), στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας, καταγράφονται 82 κοινωνικές επιχειρήσεις εκ των οποίων οι 75 είναι ενεργές και οι 7 έχουν διαγραφεί (οριστικά ή προσωρινά). Από το σύνολο των φορέων στην περιφέρεια η πλειονότητα, ήτοι 78 φορείς, είναι Κοιν.Σ.Επ. Συλλογικής και Κοινωνικής Ωφέλειας. Οι περισσότερες κοινωνικές επιχειρήσεις εντοπίζονται στην ΠΕ Εύβοιας (32) και ακολουθούν οι ΠΕ Φθιώτιδας (28), Βοιωτίας (10), Ευρυτανίας (7) και Φωκίδας (5). Το ποσοστό φορέων κοινωνικής επιχειρηματικότητας με έδρα την ΠΣΤΕ δεν είναι αμελητέο σε σχέση με το σύνολο των φορέων της χώρας, επομένως θα πρέπει να ενισχυθεί ο ρόλος της κοινωνικής επιχειρηματικότητας και να υποστηριχτούν οι σχετικές δομές.

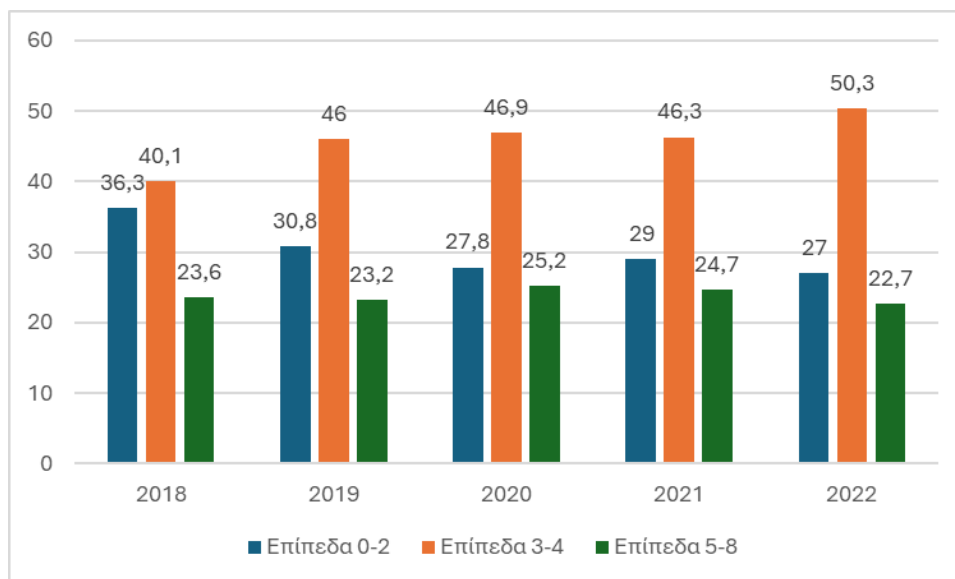
2.5.3 ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει το μορφωτικό επίπεδο της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας για τα έτη 2018-2022. Σύμφωνα με τη Eurostat, τα επίπεδα εκπαίδευσης χωρίζονται σε τρεις κατηγορίες:

1. Επίπεδα 0-2: Χαμηλότερο επίπεδο από την πρωτοβάθμια, πρωτοβάθμια και κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση,
2. Επίπεδα 3-4: Ανώτερη δευτεροβάθμια και μεταδευτεροβάθμια μη τριτοβάθμια εκπαίδευση,
3. Επίπεδα 5-8: Τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Όπως παρατηρείται, το μεγαλύτερο ποσοστό των κατοίκων της Περιφέρειας διαθέτει ο πληθυσμός που ανήκει στα Επίπεδα 3-4 (απόφοιτοι Επαγγελματικής Σχολής, Γενικού Λυκείου, Επαγγελματικού Λυκείου, Ι.Ε.Κ. κ.λπ.), στο οποίο ποσοστό παρατηρείται μεγάλη αύξηση την τελευταία πενταετία (από 40,1% το 2018 σε 50,3% το 2022). Την δεύτερη υψηλότερη κατηγορία κατέχουν οι κάτοικοι που ανήκουν στα Επίπεδα 0-2 με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο (αναλφάβητοι, απόφοιτοι Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης ή Γυμνασίου), το οποίο εμφάνισε μεγάλη μείωση (36,3% το 2018 ενώ το 27% το 2022). Τέλος, οι απόφοιτοι Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης (Επίπεδα 5-8) (Πτυχιούχοι Ανώτατης Εκπαίδευσης, Διπλωματούχοι Μεταπτυχιακού/Διδακτορικού) διαθέτουν το χαμηλότερο ποσοστό, στο οποίο παρατηρείται μείωση της τάξης του 4% την τελευταία πενταετία (από 23,6% το 2018 σε 22,7% το 2022).

Διάγραμμα 22: Μορφωτικό επίπεδο της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας (%) (2018-2022).

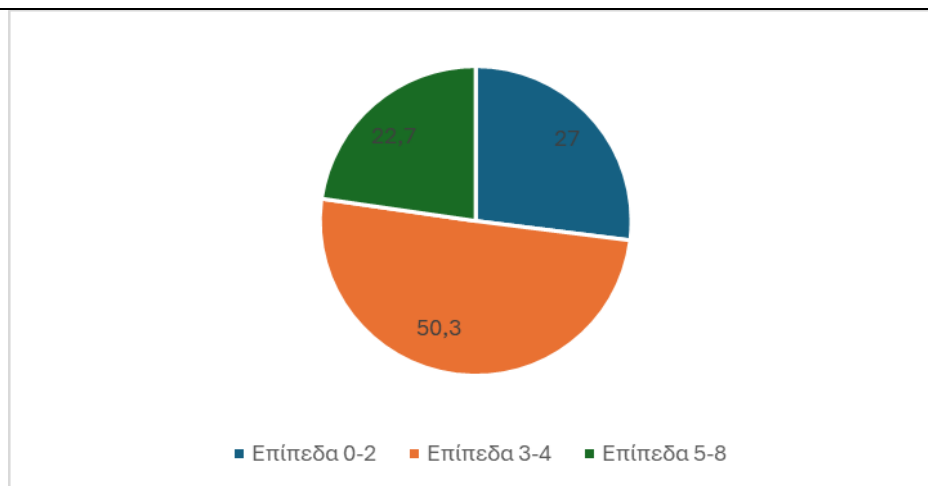
Πηγή: Eurostat (2024) & ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 23: Μορφωτικό επίπεδο της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας (%) (2022).

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

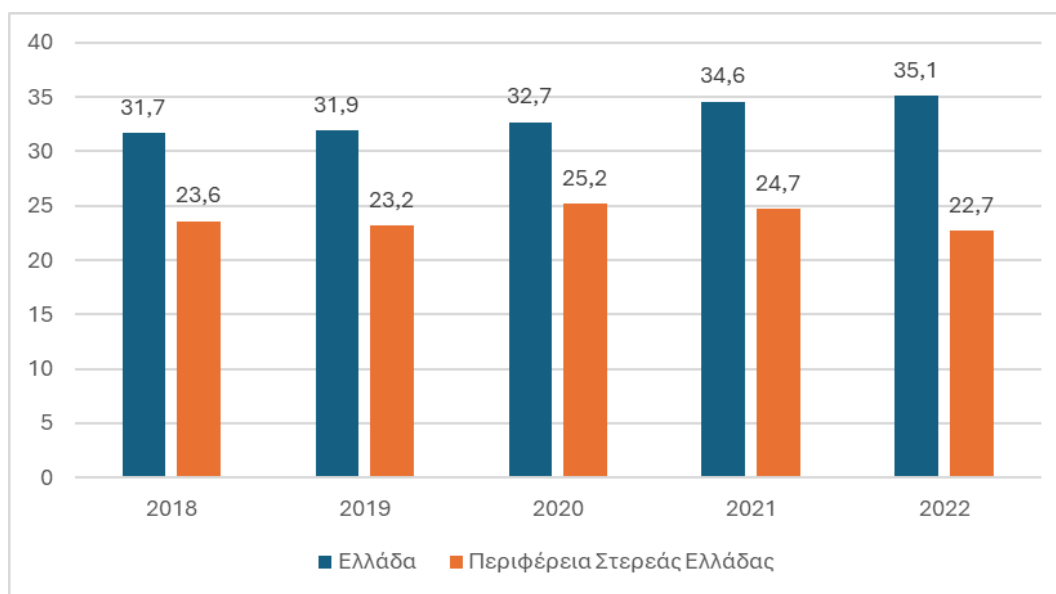

Πηγή: Eurostat (2024) & ιδία επεξεργασία.

Στο παρακάτω Διάγραμμα γίνεται μια σύγκριση του ποσοστού αποφοίτων της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας και του συνόλου της χώρας. Είναι φανερό ότι το μορφωτικό επίπεδο της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας είναι κατά πολύ χαμηλότερο σε σχέση με το μέσο όρο της χώρας, το οποίο την επηρεάζει αρνητικά.

Διάγραμμα 24: Απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας και το σύνολο της χώρας, 2018-2022 (%).

Πηγή: Eurostat (2024) & ιδία επεξεργασία.

Όσον αφορά στα ποσοστά αποφοίτων Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης ανά φύλο στην εξεταζόμενη Περιφέρεια, την τελευταία πενταετία οι γυναίκες φαίνεται να κατέχουν υψηλότερο ποσοστό σε σχέση με τους άνδρες, αγγίζοντας το 25%, το οποίο σημαίνει ότι 1 στις 4 γυναίκες της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας κατέχουν Πτυχίο/Δίπλωμα ενώ αντίστοιχα η αναλογία στους άνδρες είναι 1 στους 5.

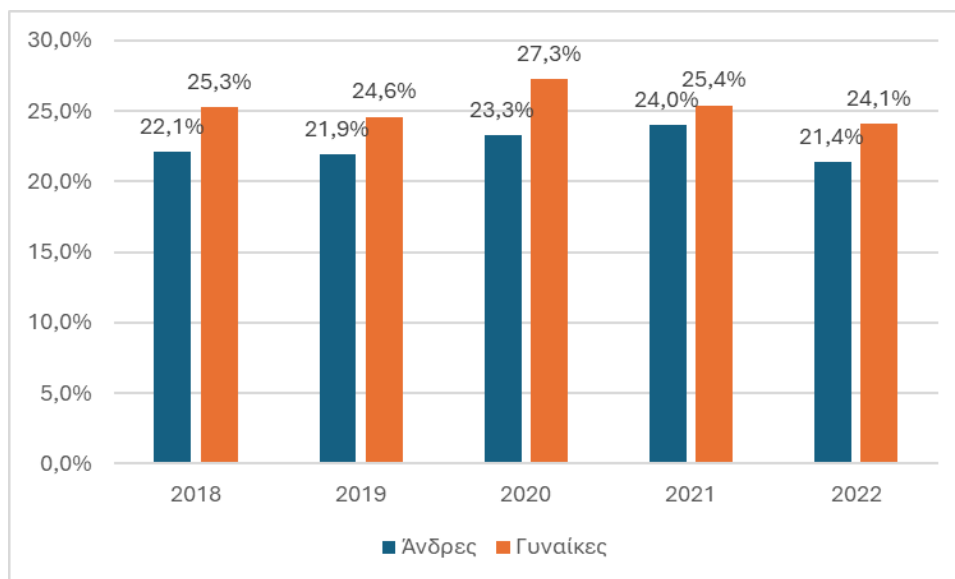
Διάγραμμα 25: Απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας για την ηλικιακή

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

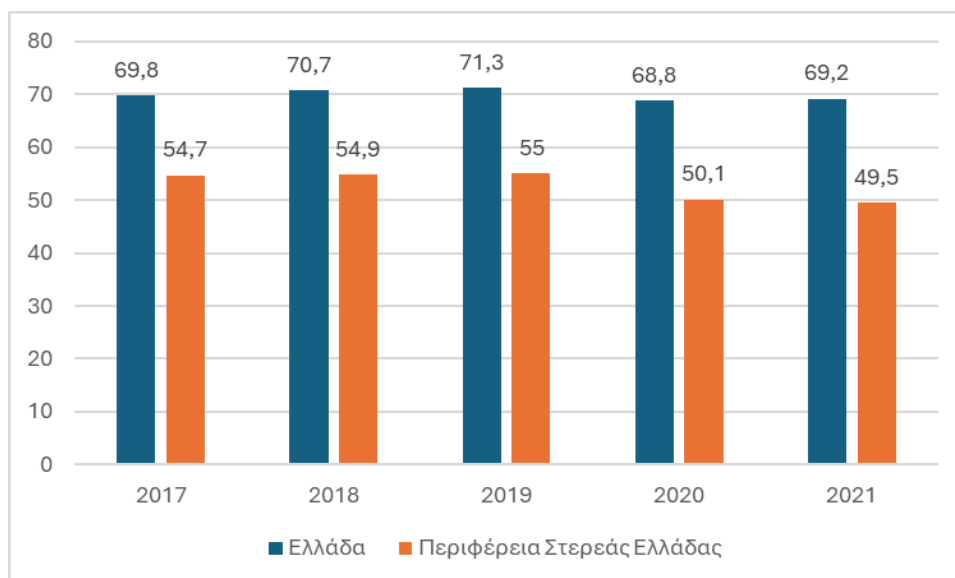
ομάδα 25-64 ανά φύλο (%) (2018-2022).

Πηγή: Eurostat (2024) & ίδια επεξεργασία.

Τέλος, το παρακάτω διάγραμμα παρουσιάζει τα ποσοστά συμμετοχής στην εκπαίδευση των κατοίκων της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας και του συνόλου της χώρας που ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα 15-24 ετών. Επιβεβαιώνοντας όσα ειπώθηκαν παραπάνω, σχεδόν το 50% των κατοίκων της ΠΣΤΕ της συγκεκριμένης ηλικιακής ομάδας επιλέγουν να εγκαταλείψουν το σχολείο ή να μην συνεχίσουν σε περαιτέρω εκπαίδευση μετά την δευτεροβάθμια, διατηρώντας έτσι τη μόρφωση της Περιφέρειας σε χαμηλά επίπεδα. Συγκρίνοντας τα αποτελέσματα της Περιφέρειας με την Ελλάδα, τα ποσοστά της πρώτης είναι εμφανώς μικρότερα, με τους νέους της χώρας να προτιμούν την εκπαίδευση κατά 70%.

Διάγραμμα 26: Ποσοστά συμμετοχής ατόμων ηλικίας 15-24 ετών στην εκπαίδευση στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας και στο σύνολο της χώρας (%) (2017-2021).

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Πηγή: Eurostat (2024) & ιδία επεξεργασία.

Υποδομές Εκπαίδευσης

Στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, ο αριθμός των σχολικών μονάδων στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας σύμφωνα με τα στοιχεία της Περιφερειακής Διεύθυνσης Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Στερεάς Ελλάδας (stellad.pde.sch.gr) είναι 312 δημόσια νηπιαγωγεία, 27 ιδιωτικά νηπιαγωγεία, 284 δημοτικά σχολεία. Αντίστοιχα στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, λειτουργούν 119 Γυμνάσια και 92 Λύκεια. Επιπλέον, από τις λοιπές δομές εκπαίδευσης λειτουργούν 6 Σχολικά Εργαστηριακά Κέντρα, 7 ΕΕΕΚ και 5 ΚΕΣΥ.

Πίνακας 29: Πλήθος σχολικών μονάδων και διδακτικό προσωπικό για το Νηπιαγωγείο.

Σχολικές Μονάδες	Πλήθος σχολικών μονάδων		Διδακτικό προσωπικό	
	2019/20	2020/21	2019/20	2020/21
Ελλάδα	5.607	5.626	16.483	17.938
Στερεά Ελλάδα	311	312	837	849

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ(2022) & ιδία επεξεργασία.

Πίνακας 30: Πλήθος σχολικών μονάδων και διδακτικό προσωπικό για το Δημοτικό.

Σχολικές Μονάδες	Πλήθος σχολικών μονάδων		Διδακτικό προσωπικό	
	2019/20	2020/21	2019/20	2020/21
Ελλάδα	4.429	4.402	73.722	74.673
Στερεά Ελλάδα	286	284	3.557	3.557

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ(2022) & ιδία επεξεργασία..

Πίνακας 31: Πλήθος σχολικών μονάδων και διδακτικό προσωπικό για το γυμνάσιο.

Σχολικές Μονάδες	Πλήθος σχολικών μονάδων		Διδακτικό προσωπικό	
	2019/20	2020/21	2019/20	2020/21
Ελλάδα	1.818	1.825	39.524	41.067
Στερεά Ελλάδα	119	119	1.995	2.073

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ(2022) & ιδία επεξεργασία.

Πίνακας 32: Πλήθος σχολικών μονάδων και διδακτικό προσωπικό για το λύκειο.

Σχολικές Μονάδες	Πλήθος σχολικών μονάδων		Διδακτικό προσωπικό	
	2019/20	2020/21	2019/20	2020/21
Ελλάδα	1.347	1.355	23.914	24.353
Στερεά Ελλάδα	92	92	1.094	1.090

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ.(2022) & ιδία επεξεργασία.

2.5.4 ΚΥΡΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ

Οικονομική δραστηριότητα και οικονομικά χαρακτηριστικά της ΠΣΤΕ

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Χαρακτηριστικό της οικονομίας της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας είναι η συγκέντρωση μεγάλου τμήματος του βιομηχανικού προϊόντος της χώρας. Το μερίδιο του δευτερογενή τομέα στη συνολική Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία (ΑΠΑ) υπερβαίνει το 38%, υπερδιπλάσιο του εθνικού και 1,5 φορά του ευρωπαϊκού. Ο πρωτογενής τομέας βασίζεται στη γεωργία και χαρακτηρίζεται από χαμηλή παραγωγικότητα (7% της ΑΠΑ, 19% της απασχόλησης), ενώ ο τριτογενής αφορά παραδοσιακούς κλάδους με σχετικά υψηλή παραγωγικότητα (54% της ΑΠΑ, 58% της απασχόλησης (OECD, 2020⁷¹).

Το 2017 λειτουργούσαν 3.088 μεταποιητικές μονάδες (4,8% της χώρας, Eurostat) που απασχολούσαν 19.985 άτομα (6,23% της μεταποίησης). Ο δευτερογενής τομέας, απορροφά το 21% της απασχόλησης, ενώ ακόμα και στη διάρκεια της οικονομικής κρίσης η συμμετοχή του στην ΑΠΑ σημείωσε άνοδο (35,7% το 2010 και 38,1% το 2017). Διακρίνεται από σχετικά υψηλή παραγωγικότητα, ενώ η παραγωγική βάση παρουσιάζει μέτρια διαφοροποίηση με προσανατολισμό προς την εξόρυξη, λόγω της ύπαρξης σημαντικών κοιτασμάτων (βωξίτες, σιδηρονικέλιο, μαγνησίτες), που συνέβαλαν στη δημιουργία δυναμικών μονάδων. Το 10,27% των επιχειρήσεων εξόρυξης της χώρας λειτουργούν στην ΠΣΤΕ. Η μεταποίηση δεν παρουσιάζει ισχυρές ενδοπεριφερειακές διακλαδικές σχέσεις, με εξαίρεση τον κλάδο της μεταλλουργίας (και ιδιαίτερα αυτόν του αλουμινίου), ενώ παραμένει χωρικά συγκεντρωμένη, δημιουργώντας περιβαλλοντικές επιβαρύνσεις. Ορισμένες μονάδες εθνικής ή διεθνούς εμβέλειας συμβάλλουν στην απασχόληση και την παραγωγικότητα αλλά δεν αποτελούν βάση για προώθηση της έρευνας και διάχυση των αποτελεσμάτων της.

Ο τριτογενής παραμένει ο μεγαλύτερος οικονομικός τομέας, αλλά η εξάρτηση της οικονομίας της Περιφέρειας από αυτόν είναι πολύ μικρότερη συγκριτικά με τις υπόλοιπες περιφέρειες και το σύνολο της χώρας. Αντίθετα, η μεταποίηση και ο πρωτογενής τομέας είναι περισσότερο ανεπτυγμένοι. Η συγκέντρωση δε του δευτερογενή τομέα είναι μεγαλύτερη και από το σύνολο της ΕΕ27. Με βάση τη συγκέντρωση της απασχόλησης και σε σύγκριση με το μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Περιφέρεια εμφανίζει εξειδίκευση στα βασικά μέταλλα, στη γεωργία και κτηνοτροφία, στην αλιεία και στις υδατοκαλλιέργειες, στον τουρισμό, στις πλωτές μεταφορές, στο εμπόριο και στις κατασκευές οι οποίες όμως υποχώρησαν σημαντικά εξαιτίας της κρίσης. Τα τρόφιμα-ποτά αποτελούν επίσης το δεύτερο μεγαλύτερο κλάδο της μεταποίησης με ισχυρές, υφιστάμενες και εν δυνάμει, διασυνδέσεις με τη γεωργία-κτηνοτροφία και τον τουρισμό.

Όπως περιγράφεται και στην «Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ) για την Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας» του 2021, στη γεωργία, την κτηνοτροφία και τη σχετιζόμενη μεταποίηση (τρόφιμα-ποτά) η Περιφέρεια προσφέρει σημαντικά συγκριτικά πλεονεκτήματα αλλά και μειονεκτήματα. Η μακρά αγροτική παράδοση και η ύπαρξη μεγάλου αριθμού προϊόντων με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, αρκετά από τα οποία (13) έχουν χαρακτηριστεί ως ΠΟΠ, συμβάλουν στη δημιουργία ενός καλλιεργητικού οικοσυστήματος το οποίο μπορεί να παραγάγει υψηλής ποιότητας αγροτικά και κτηνοτροφικά προϊόντα. Παράλληλα, οι σημαντικές διαρθρωτικές αδυναμίες όπως η υψηλή εξάρτηση από επιδοτούμενες και εντατικής μορφής καλλιέργειες, ο μικρός και πολυτεμαχισμένος κλήρος, ο χαμηλός βαθμός εξειδίκευσης και εκπαίδευσης των αγροτών, τα φαινόμενα περιβαλλοντικής επιβάρυνσης, και η προβληματική πρόσβαση στα δίκτυα

⁷¹ "OECD Territorial Reviews - Regional Policy for Greece Post-2020 - REGIONAL PROFILES" (2020), OECD

διανομής, αποτελούν ανασταλτικούς παράγοντες στην ορθή και αποδοτική διαχείριση του τομέα, με αποτέλεσμα το αυξημένο κόστος παραγωγής και την απουσία οικονομιών κλίμακας. Η αντιμετώπιση των παραπάνω διαρθρωτικών προβλημάτων απαιτούν τη χρήση σύγχρονων καλλιεργητικών και μεταποιητικών τεχνικών οι οποίες σέβονται την παράδοση και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των τοπικών προϊόντων, τα οποία άλλωστε αποτελούν και τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα της τοπικής παραγωγής. Επίσης, η μεγαλύτερη διασύνδεση της γεωργίας και κτηνοτροφίας με τη βιομηχανία των τροφίμων-ποτών προσφέρει ευκαιρίες αύξησης της προστιθέμενης αξίας, η οποία επιτυγχάνεται με την τυποποίηση και τη μεταποίηση των προϊόντων.

Ο τουρισμός αποτελεί δυναμικό κλάδο με σημαντικά περιθώρια ανάπτυξης, καθώς το σημαντικό φυσικό και πολιτιστικό κεφάλαιο της Περιφέρειας προσφέρει ευκαιρίες διαφοροποίησης με την ανάπτυξη ειδικών μορφών τουρισμού όπως ο χειμερινός τουρισμός και ο τουρισμός περιπέτειας, ο αγροτουρισμός και ο οικοτουρισμός, ο αθλητικός, ο περιπατητικός, ο θρησκευτικός, ο πολιτιστικός, και ο θαλάσσιος τουρισμός. Μια ιδιαίτερη μορφή τουρισμού στην οποία η Στερεά Ελλάδα μπορεί να αναδειχθεί σε εθνικό αλλά και διεθνή παίκτη είναι ο ιαματικός τουρισμός και ο τουρισμός αναζωογόνησης, καθώς η Περιφέρεια διαθέτει μοναδικό απόθεμα ιαματικών υδάτων. Προϋπόθεση όμως είναι η διευκόλυνση της ιδιωτικής πρωτοβουλίας στην αξιοποίηση των κρατικά ελεγχόμενων πηγών.

Επιπλέον, η ανάπτυξη συνεργιών με την αγροδιατροφή αποτελεί σημαντική πρόκληση. Αφενός ο τουρισμός πολλαπλασιάζει την τοπική αγορά και προσφέρει το σημαντικότερο δίκτυο προβολής των τοπικών προϊόντων και αφετέρου η τοπική παραγωγή και μεταποίηση συμβάλει στην ανάπτυξη του τοπικού μύθου και της ταυτότητας κάθε Περιφερειακής Ενότητας, στοιχεία τα οποία διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο στις σύγχρονες στρατηγικές ανάπτυξης του τουρισμού εμπειρίας.

Στον τομέα της υδατοκαλλιέργειας η Στερεά Ελλάδα είναι σημαντικός πρωταγωνιστής στη χώρα με υψηλή συμβολή στις εξαγωγές του κλάδου. Ο περιορισμός της δραστηριότητας (όπως συμβαίνει εξάλλου και σε εθνικό επίπεδο) σε δύο κυρίως ψάρια, το λαβράκι και την τσιπούρα, τα οποία δεν επιδέχονται μεταποίησης, περιορίζει την Περιφέρεια σε μια αγορά προϊόντων μικρής προστιθέμενης αξίας στην οποία το κόστος παραγωγής αποτελεί σημαντικό πλεονέκτημα. Στην αγορά αυτή αναδυόμενος παίκτης είναι η Τουρκία η οποία κατάφερε να ξεπεράσει σε παραγωγή της χώρας μας προσφέροντας χαμηλότερες τιμές. Η είσοδος της Περιφέρειας σε νέα είδη τα οποία επιτρέπουν την επεξεργασία (π.χ. παραγωγή φιλέτου) αποτελεί σημαντική στρατηγική πρόκληση. Ο τεχνολογικός εκσυγχρονισμός για την αύξηση της παραγωγικότητας και οι επιλογές κατάλληλων τροφών και μεθόδων πάχυνσης αποτελούν επίσης σημαντικές προκλήσεις τις οποίες οι τοπικές επιχειρήσεις έχουν το μέγεθος και το τεχνολογικό υπόβαθρο να τις αντιμετωπίσουν μέσα από κατάλληλες συνεργασίες και την ανάπτυξη καινοτομιών.

Όπως φαίνεται στα παρακάτω Διαγράμματα, το 2021 το παραγωγικό προφίλ της ΠΣΤΕ διαφέρει αρκετά από αυτό της υπόλοιπης Ελλάδας. Συγκεκριμένα, για την Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας, το μεγαλύτερο ποσοστό της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας της προέρχεται από τον κλάδο των ορυχείων, λατομείων, βιομηχανίας, παροχής ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού, κλιματισμού και νερού, επεξεργασίας λυμάτων, διαχείρισης αποβλήτων και δραστηριότητες εξυγίανσης, σε ποσοστό 44%, σε αντίθεση με το 16% του αντίστοιχου τομέα για την υπόλοιπη

Ελλάδα. Οι κλάδοι που παρουσιάζουν, επίσης, υψηλά ποσοστά για την ΠΣΤΕ είναι ο κλάδος που σχετίζεται με το χονδρικό και λιανικό εμπόριο, την επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών, τις μεταφορές και την αποθήκευση, τις δραστηριότητες υπηρεσιών παροχής καταλύματος και υπηρεσιών εστίασης με ποσοστό 16% και ο κλάδος της Δημόσιας διοίκησης και άμυνας, υποχρεωτικής κοινωνικής ασφάλισης, εκπαίδευσης, δραστηριότητες σχετικές με την ανθρώπινη υγεία και την κοινωνική μέριμνα με ποσοστό 14%. Αντίθετα, στο σύνολο της Ελλάδας βασικός κλάδος είναι ο κλάδος που σχετίζεται με το Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών, μεταφορές και αποθήκευση, δραστηριότητες υπηρεσιών παροχής καταλύματος και υπηρεσιών εστίασης (25%) και ο κλάδος της Δημόσιας διοίκησης και άμυνας, υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση, εκπαίδευση, δραστηριότητες σχετικές με την ανθρώπινη υγεία και την κοινωνική μέριμνα με ποσοστό 20%.

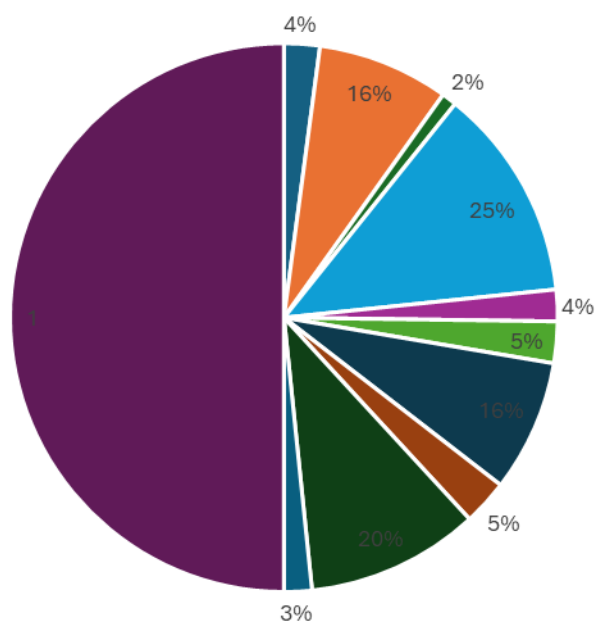
Τέλος, οι κλάδοι με τα χαμηλότερα ποσοστά στην ΠΣΤΕ είναι η Ενημέρωση και επικοινωνία (1%) ενώ στο σύνολο της χώρας οι κατασκευές (2%).

Διάγραμμα 27: Παραγωγικό προφίλ Ελλάδας σε ποσοστά % του ΑΕΠ (2021*).

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- Γεωργία, δασοκομία και αλιεία
- Ορυχεία, λατομεία, βιομηχανία, παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού, κλιματισμού και νερού, επεξεργασία λυμάτων, διαχείριση αποβλήτων και δραστηριότητες εξυγίανσης
- Κατασκευές
- Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών, μεταφορές και αποθήκευση, δραστηριότητες υπηρεσιών παροχής καταλύματος και υπηρεσιών εστίασης
- Ενημέρωση και επικοινωνία
- Χρηματοπιστωτικές και ασφαλιστικές δραστηριότητες
- Διαχείριση ακίνητης περιουσίας
- Επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες, διοικητικές και υποστηρικτικές δραστηριότητες
- Δημόσια διοίκηση και άμυνα, υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση, εκπαίδευση, δραστηριότητες σχετικές με την ανθρώπινη υγεία και την κοινωνική μέριμνα
- Τέχνες, διασκέδαση, ψυχαγωγία, άλλες δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών, δραστηριότητες νοικοκυριών ως εργοδοτών, μη διαφοροποιημένες δραστηριότητες νοικοκυριών που αφορούν την παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών για ίδια χρήση, δραστηριότητες ετερόδοικων οργανισμών

**Προσωρινά στοιχεία*

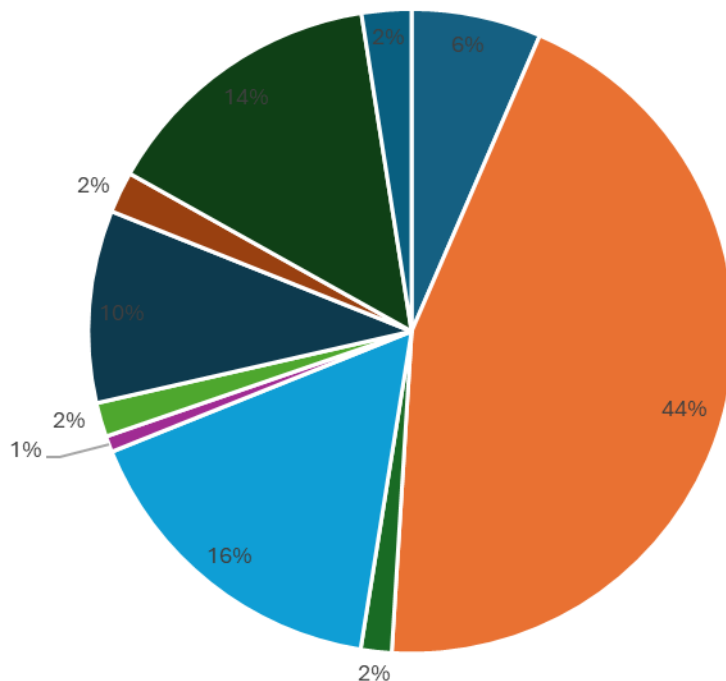
Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (2024) & ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 28: Παραγωγικό προφίλ Στερεάς Ελλάδας σε ποσοστά % του ΑΕΠ (2021*).

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- Γεωργία, δασοκομία και αλιεία
- Ορυχεία, λατομεία, βιομηχανία, παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού, κλιματισμού και νερού, επεξεργασία λυμάτων, διαχείριση αποβλήτων και δραστηριότητες εξυγίανσης
- Κατασκευές
- Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσικλετών, μεταφορές και αποθήκευση, δραστηριότητες υπηρεσιών παροχής καταλύματος και υπηρεσιών εστίασης
- Ενημέρωση και επικοινωνία
- Χρηματοπιστωτικές και ασφαλιστικές δραστηριότητες
- Διαχείριση ακίνητης περιουσίας
- Επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες, διοικητικές και υποστηρικτικές δραστηριότητες
- Δημόσια διοίκηση και άμυνα, υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση, εκπαίδευση, δραστηριότητες σχετικές με την ανθρώπινη υγεία και την κοινωνική μέριμνα
- Τέχνες, διασκέδαση, ψυχαγωγία, άλλες δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών, δραστηριότητες νοικοκυριών ως εργοδοτών, μη διαφοροποιημένες δραστηριότητες νοικοκυριών που αφορούν την παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών για ιδία χρήση

*Προσωρινά στοιχεία

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (2024) & ιδία επεξεργασία.

Πίνακας 33: Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία κατά κλάδο για την Ελλάδα και την ΠΣΤΕ σε εκατομμύρια ευρώ (2021*).

Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία κατά κλάδο 2021

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

	ΕΛΛΑΔΑ	Στερεά Ελλάδα
Γεωργία, δασοκομία και αλιεία	6.673	525
Ορυχεία, λατομεία, βιομηχανία, παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού, κλιματισμού και νερού, επεξεργασία λυμάτων, διαχείριση αποβλήτων και δραστηριότητες εξυγίανσης	24.594	3597
Κατασκευές	2773	125
Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών, μεταφορές και αποθήκευση, δραστηριότητες υπηρεσιών παροχής καταλύματος και υπηρεσιών εστίασης	39.837	1.324
Ενημέρωση και επικοινωνία	5.905	65
Χρηματοπιστωτικές και ασφαλιστικές δραστηριότητες	7.746	138
Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	24.628	781
Επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες, διοικητικές και υποστηρικτικές δραστηριότητες	8.483	167
Δημόσια διοίκηση και άμυνα, υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση, εκπαίδευση, δραστηριότητες σχετικές με την ανθρώπινη υγεία και την κοινωνική μέριμνα	32.333	1.162
Τέχνες, διασκέδαση, ψυχαγωγία, άλλες δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών, δραστηριότητες νοικοκυριών ως εργοδοτών, μη διαφοροποιημένες δραστηριότητες νοικοκυριών που αφορούν την παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών για ίδια χρήση, δραστηριότητες ετερόδικων οργανισμών και φορέων	5.188	201

*Προσωρινά στοιχεία

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (2024) & ιδία επεξεργασία.

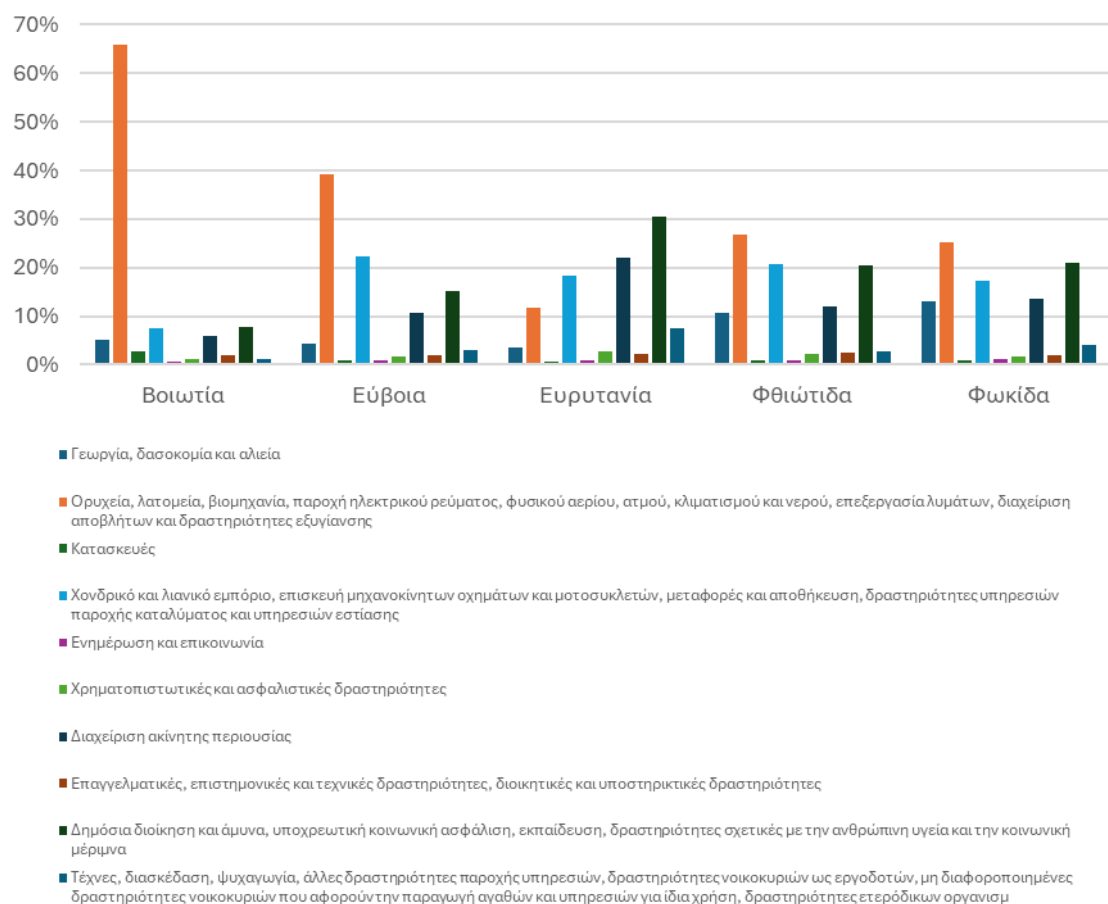
Παρακάτω ακολουθεί ένα διάγραμμα που απεικονίζει την ακαθάριστη προστιθέμενη αξία κατά κλάδο στις ΠΕ της ΠΣΤΕ για το έτος 2021*. Με εξαίρεση την ΠΕ Ευρυτανίας, στην οποία το υψηλότερο ποσοστό κατέχει ο κλάδος «Δημόσια διοίκηση και άμυνα, υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση, εκπαίδευση, δραστηριότητες σχετικές με την ανθρώπινη υγεία και την κοινωνική μέριμνα», στις υπόλοιπες ΠΕ ο υψηλότερος κλάδος είναι τα «Ορυχεία, λατομεία, βιομηχανία, παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού, κλιματισμού και νερού, επεξεργασία λυμάτων, διαχείριση αποβλήτων και δραστηριότητες εξυγίανσης» ενώ το χαμηλότερο ποσοστό διαφέρει ανά ΠΕ.

Διάγραμμα 29: Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία κατά κλάδο ανά ΠΕ της ΠΣΤΕ για το 2021*.

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

*Προσωρινά στοιχεία

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (2024) & ιδία επεξεργασία.

Αξίζει, ακόμα, να αναφερθεί ότι από το 2016 μέχρι το 2021* παρατηρείται μείωση της συνολικής ακαθάριστης αξίας μόνο σε μια ΠΕ της ΠΣΤΕ. Συγκεκριμένα, στην ΠΕ Ευρυτανίας σημειώθηκε μείωση της τάξης του 1,4%. Αντίθετα, σε όλες τις υπόλοιπες εξεταζόμενες περιοχές, παρατηρήθηκε αύξηση της συνολικής προστιθέμενης αξίας από +1,1% στην ΠΕ Φθιώτιδας μέχρι +22,5% στην ΠΕ Βοιωτίας.

Πίνακας 34: Συνολική ακαθάριστη προστιθέμενη αξία κατά Περιφερειακή Ενότητα για την ΠΣΤΕ σε εκατομμύρια ευρώ (2016-2021*).

Χωρική Ενότητα	2016	2017	2018	2019	2020	2021*	Ποσοστιαία μεταβολή (2016-2021)
ΕΛΛΑΔΑ	152.197	154.344	155.611	158.899	144.712	158.160	3,9%
Στερεά Ελλάδα	7.097	7.253	7.309	7.425	7.265	8.087	13,9%
Βοιωτία	2.326	2.370	2.363	2.471	2.540	2.848	22,5%
Εύβοια	2.414	2.474	2.528	2.554	2.483	2.817	16,7%
Ευρυτανία	167	166	164	166	150	164	-1,4%

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

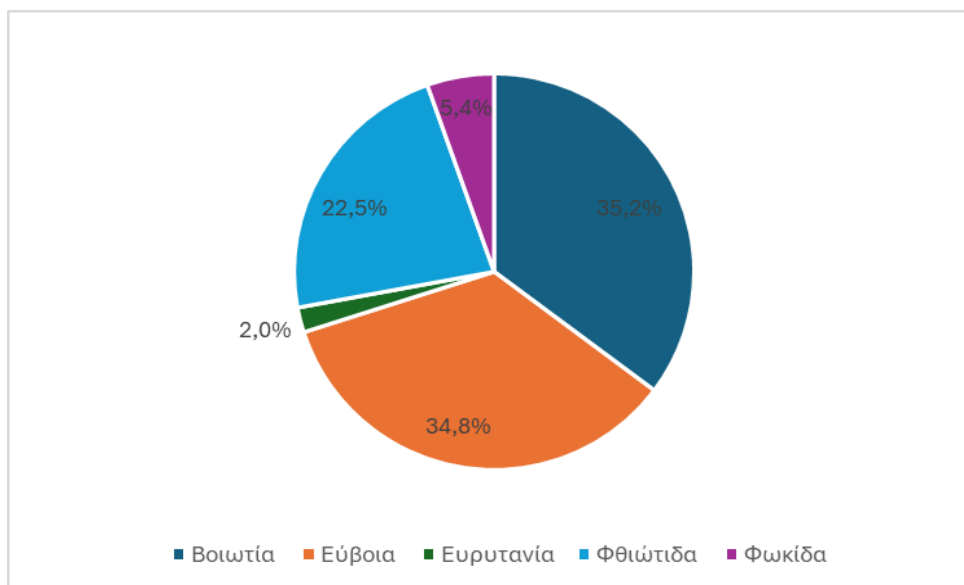
Φθιώτιδα	1.799	1.843	1.848	1.821	1.705	1.818	1,1%
Φωκίδα	392	399	406	414	387	439	12,0%

*Προσωρινά στοιχεία

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (2024) & ιδία επεξεργασία.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, αναμενόμενο ήταν η ΠΕ Βοιωτίας να κατέχει το μεγαλύτερο ποσοστό στην ακαθάριστη προστιθέμενη αξία της Περιφέρειας (35,2%) ενώ το δεύτερο μεγαλύτερο το έχει η ΠΕ Εύβοιας (34,8%). Αντίθετα, η ΠΕ Ευρυτανίας φαίνεται ότι συνεισφέρει σε χαμηλότερο βαθμό απ' ό τι οι υπόλοιπες, με το ποσοστό της να φτάνει μόλις το 2,0%.

Διάγραμμα 30: Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία κατά Περιφερειακή Ενότητα για την ΠΣΤΕ (%) (2021*).

*Προσωρινά στοιχεία

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (2024) & ιδία επεξεργασία.

Διαφάνεται πως η συνεισφορά των τριών Περιφερειακών Ενοτήτων, Βοιωτίας, Ευβοίας και Φθιώτιδας στη διαμόρφωση του ακαθάριστου προϊόντος είναι πολύ υψηλή. Οι εν λόγω Περιφερειακές Ενότητες συσσωρεύουν ποσοστό το οποίο αγγίζει και ξεπερνά σε κάποιες περιπτώσεις το 85% του Ακαθάριστου Προϊόντος σε όλους τους παραγωγικούς τομείς. Η έντονη βιομηχανική δραστηριότητα, καθώς και τα αστικά κέντρα που υπάρχουν στις περιοχές αυτές, έχουν συμβάλει στην διαμόρφωση αυτής της εικόνας. Η σχετική απομόνωση λόγω του ανάγλυφου της περιοχής δημιουργεί εμπόδια για την οικονομική ανάπτυξη της Φωκίδας και της Ευρυτανίας, οι οποίες υστερούν σε υποδομές και στον τομέα των μεταφορών.

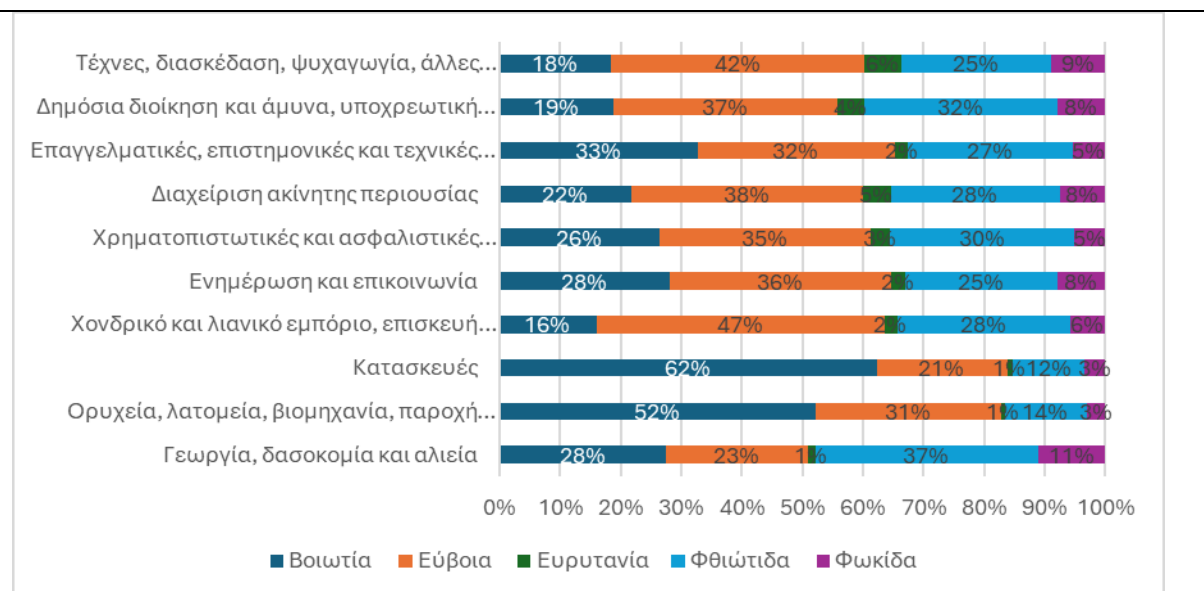
Στο παρακάτω διάγραμμα απεικονίζεται η συνεισφορά κάθε Περιφερειακής Ενότητας της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας στην Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία κάθε παραγωγικού τομέα για το έτος 2021*.

Διάγραμμα 31: Συνεισφορά Περιφερειακών Ενοτήτων της ΠΣΤΕ στην ΑΠΑ κάθε παραγωγικού τομέα σε ποσοστά % (2021*).

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

* Προσωρινά στοιχεία

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (2024) & ιδία επεξεργασία.

Πίνακας 35: Κατά κεφαλή ακαθάριστο εγχώριο προϊόν κατά Περιφερειακή Ενότητα σε ευρώ (2016-2021*).

Χωρική Ενότητα	2016	2017	2018	2019	2020	2021*	Ποσοστιαία μεταβολή 2016-2021 (%)
Ελλάδα	16.193	16.449	16.730	17.101	15.424	17.058	5,34%
Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας	14.639	14.959	15.175	15.411	14.937	16.834	14,99%
Βοιωτία	22.088	22.402	22.376	23.258	23.581	26.741	21,06%
Εύβοια	12.998	13.326	13.698	13.825	13.309	15.288	17,62%
Ευρυτανία	9.846	9.930	9.999	10.254	9.272	10.300	4,61%
Φθιώτιδα	12.856	13.202	13.361	13.200	12.279	13.270	3,22%
Φωκίδα	10.605	10.785	11.042	11.262	10.450	11.978	12,94%

*Προσωρινά στοιχεία

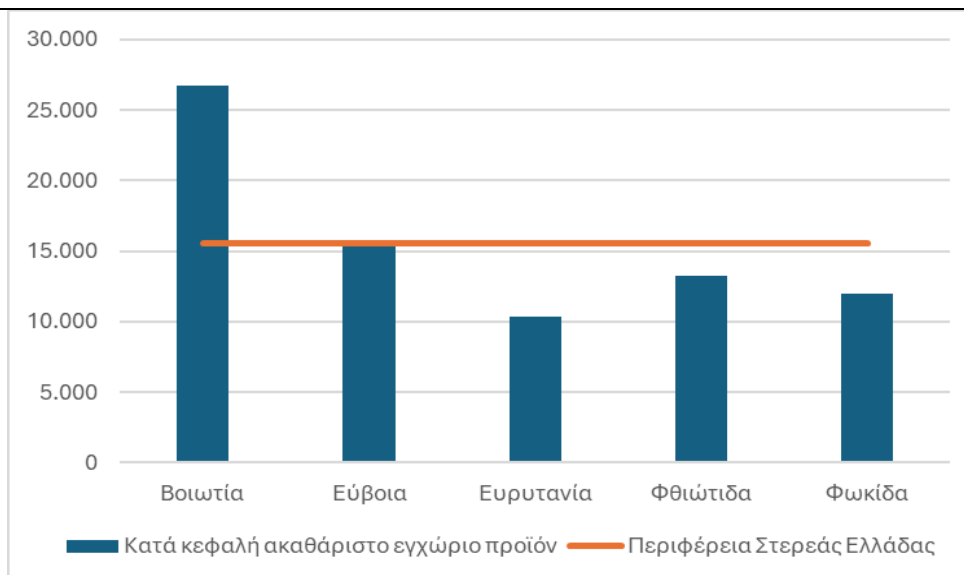
Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (2024) & ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 32: Κατά κεφαλή ακαθάριστο εγχώριο προϊόν κατά περιφερειακή ενότητα σε ευρώ (2021*).

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (2024) & ιδία επεξεργασία.

Ανάλυση του Περιφερειακού Ακαθάριστου Προϊόντος

Το Περιφερειακό Ακαθάριστο Προϊόν στον τομέα της γεωργίας και της δασοκομίας της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας στο 10% του αντίστοιχου της χώρας. Το ποσοστό αυτό είναι αναμενόμενο και επιδέχεται βελτίωση καθώς στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας και συγκεκριμένα στις ενότητες της Βοιωτίας, της Φθιώτιδας και της Ευβοίας υπάρχουν περιοχές κατάλληλες για καλλιέργεια και ανάπτυξη τοπικών προϊόντων. Επίσης, εντός των ορίων της Περιφέρειας υπάρχουν κάποιες από τις μεγαλύτερες δασώδεις περιοχές της Ελλάδας που συμβάλουν ουσιαστικά στη διαμόρφωση του προϊόντος του τομέα.

Πίνακας 36: Περιφερειακό ακαθάριστο προϊόν σε εκ. ευρώ - γεωργία, δασοκομία και αλιεία για την περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας (2014-2019).

Χωρική Ενότητα	Γεωργία, δασοκομία και αλιεία					
	2014	2015	2016	2017	2018	2019*
Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας	633	607	533	583	572	599
Βοιωτία	196	192	168	186	194	194
Εύβοια	176	155	130	132	130	139
Ευρυτανία	6	6	6	7	7	7
Φθιώτιδα	218	216	191	217	198	215
Φωκίδα	36	39	39	41	44	44
ΕΛΛΑΔΑ	6,352	6,816	6,134	6,822	6,528	6,926

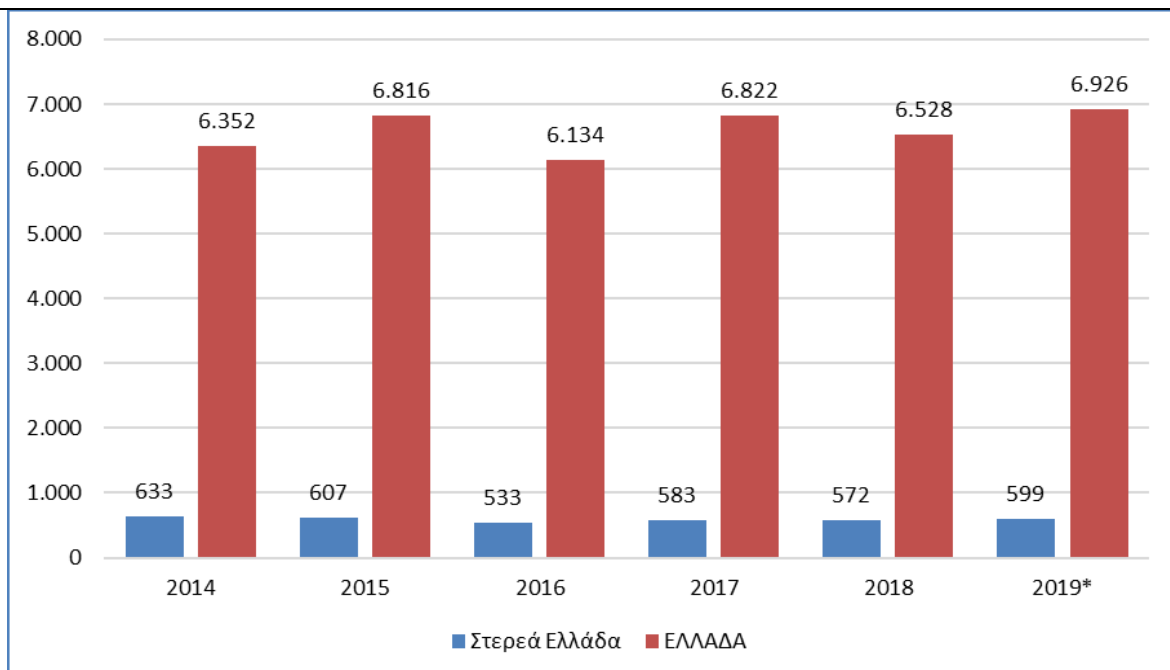
Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (2019) & ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 33: Περιφερειακό ακαθάριστο προϊόν σε εκ. ευρώ - γεωργία, δασοκομία και αλιεία περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας (2014-2019).

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (2014-2019) & ιδία επεξεργασία.

Πίνακας 37: Περιφερειακό ακαθάριστο προϊόν σε εκ. ευρώ - Επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας (2014-2019).

Χωρική Ενότητα	Επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες, διοικητικές και υποστηρικτικές δραστηριότητες					
	2014	2015	2016	2017	2018	2019*
Στερεά Ελλάδα	123	124	123	147	152	160
Βοιωτία	41	40	44	50	51	53
Εύβοια	38	43	38	47	49	51
Ευρυτανία	3	3	3	3	3	3
Φθιώτιδα	34	32	32	39	41	44
Φωκίδα	7	7	6	8	8	8
ΕΛΛΑΔΑ	7,991	7,678	7,414	7,676	7,931	8,334

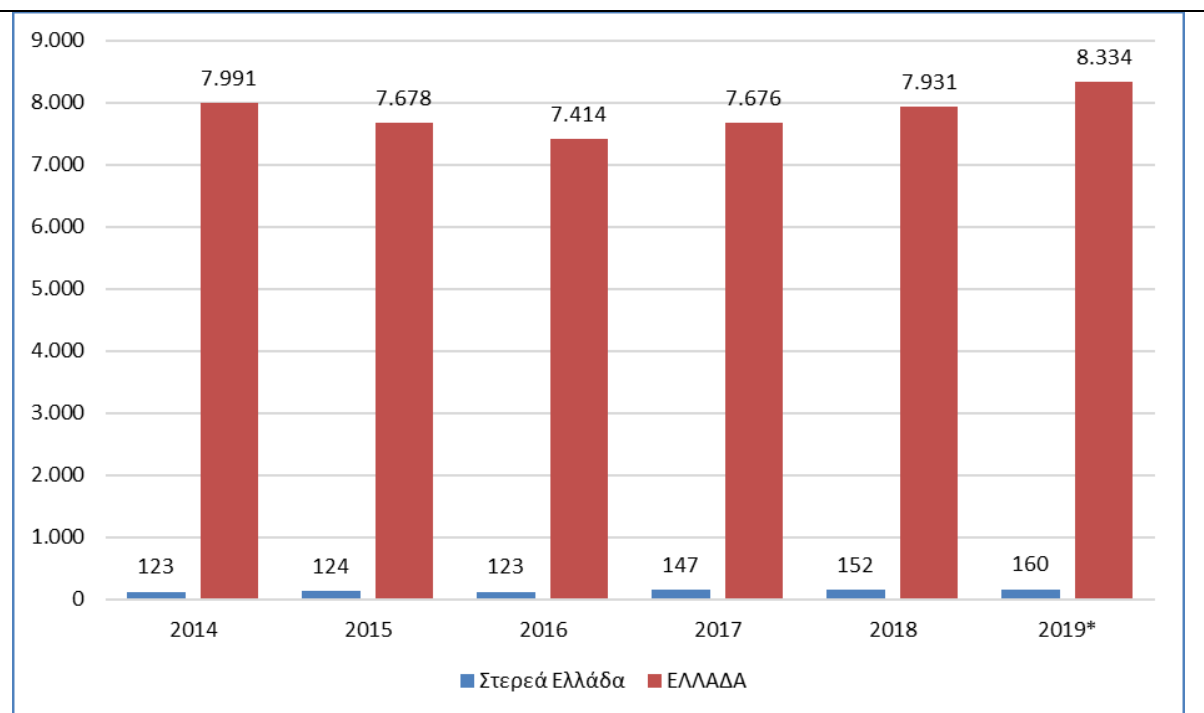
Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (2014-2019) & ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 34: Περιφερειακό ακαθάριστο προϊόν σε εκ. ευρώ - Επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας (2014-2019).

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (2014-2019) & ιδία επεξεργασία.

Στο τομέα των επιστημονικών και τεχνικών δραστηριοτήτων είναι εμφανής η μικρή ανάπτυξη της Περιφέρειας σε σχέση με τη υπόλοιπη Ελλάδα, γεγονός που οφείλεται εν πολλοίς στην έλλειψη ενός τοπικού πανεπιστημίου. Θετικά αναμένεται να συμβάλουν σε αυτό οι σχολές που ανήκουν διοικητικά στα πανεπιστήμια Αθηνών και Θεσσαλίας, καθώς και στο Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Επιπρόσθετα, μεγάλα κέντρα της Περιφέρειας, όπως η Θήβα και η Χαλκίδα, βρίσκονται κοντά στο μεγάλο μητροπολιτικό κέντρο της Αθήνας με αποτέλεσμα να εξαρτώνται από αυτό για πολλές υποστηρικτικές και διοικητικές δραστηριότητες.

Πίνακας 38: Περιφερειακό ακαθάριστο προϊόν σε εκ. ευρώ - Δημόσια διοίκηση και άμυνα, υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση, εκπαίδευση Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας (2014-2019).

Χωρική Ενότητα	Δημόσια διοίκηση και άμυνα, υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση, εκπαίδευση, δραστηριότητες σχετικές με την ανθρώπινη υγεία και την κοινωνική μέριμνα					
	2014	2015	2016	2017	2018	2019*
Στερεά Ελλάδα	1,099	1,105	1,092	1,102	1,111	1,093
Βοιωτία	204	206	204	206	209	207
Εύβοια	401	408	402	406	409	401
Ευρυτανία	45	45	46	47	47	46
Φθιώτιδα	360	357	353	356	358	351
Φωκίδα	89	88	87	87	89	88
ΕΛΛΑΔΑ	31,782	31,907	31,171	31,023	31,317	31,683

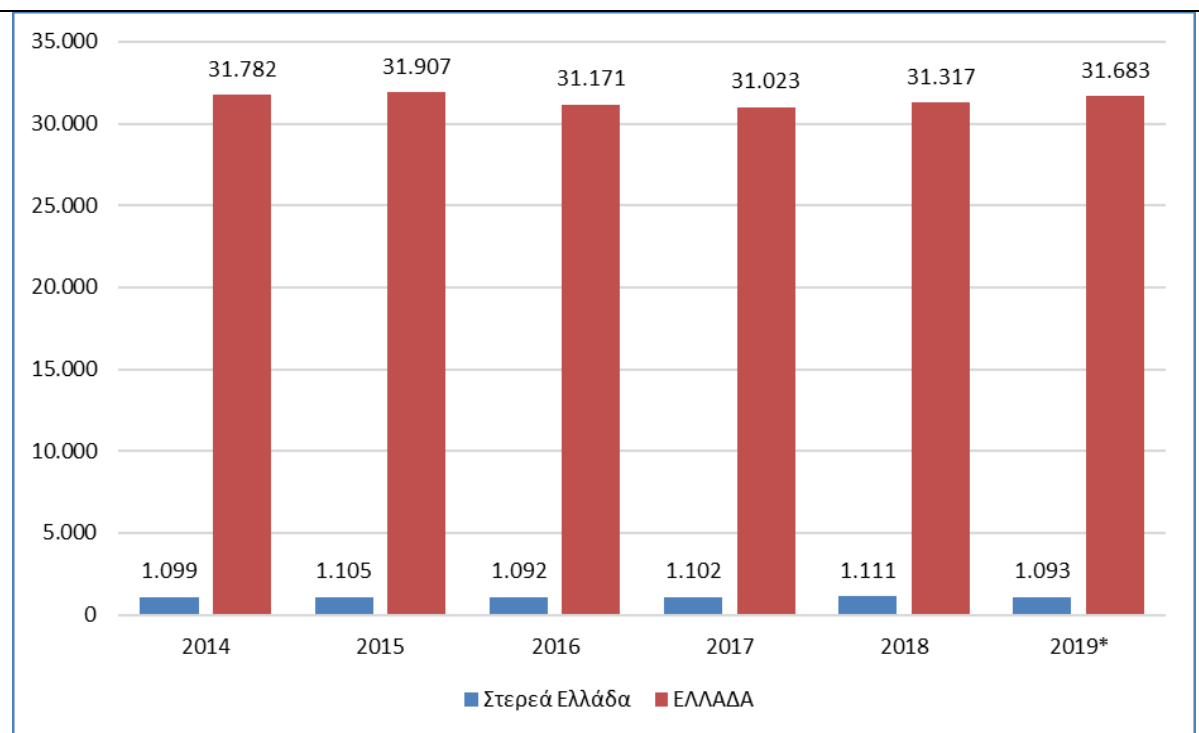
Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (2014-2019) & ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 35: Περιφερειακό ακαθάριστο προϊόν σε εκ. ευρώ - Δημόσια διοίκηση και άμυνα, υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση, εκπαίδευση Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας (2014-2019).

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (2014-2019).

Όπως φαίνεται και από τον παραπάνω Πίνακα, το Ακαθάριστο Προϊόν για τον κλάδο της Δημόσιας διοίκησης και άμυνας της κοινωνικής ασφάλιση και της εκπαίδευση, έχει μικρές διακυμάνσεις οι οποίες ακολουθούν τις αντίστοιχες του συνόλου της Ελλάδας. Το μέγεθος της ΠΣΤΕ σε αυτόν το κλάδο αποτελεί ένα μικρό ποσοστό του συνόλου της Ελλάδας, αντίστοιχο του πληθυσμού της.

Πίνακας 39: Περιφερειακό Ακαθάριστο Προϊόν σε εκ. ευρώ - Ορυχεία, λατομεία, βιομηχανία, παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού, κλιματισμού και νερού, επεξεργασία λυμάτων, διαχείριση αποβλήτων και δραστηριότητες εξυγίανσης περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας (2014-2019).

Χωρική Ενότητα	Ορυχεία, λατομεία, βιομηχανία, παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού, κλιματισμού και νερού, επεξεργασία λυμάτων, διαχείριση αποβλήτων και δραστηριότητες εξυγίανσης					
	2014	2015	2016	2017	2018	2019*
Στερεά Ελλάδα	2,326	2,475	2,618	2,713	2,723	2,765
Βοιωτία	1,070	1,139	1,335	1,385	1,372	1,434
Εύβοια	738	787	749	784	797	776
Ευρυτανία	21	22	21	21	20	21
Φθιώτιδα	424	453	440	447	454	458
Φωκίδα	72	75	74	76	79	77
ΕΛΛΑΔΑ	21,287	22,079	21,873	22,027	22,040	21,845

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (2014-2019) & ιδία επεξεργασία.

Σε αυτό τον τομέα η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας έχει ένα πολύ σημαντικό μερίδιο του ακαθάριστου προϊόντος της Ελλάδας δίνοντας της, πολλές δυνατότητες για ανάπτυξη σε πολλούς τομείς που εμπλέκουν την έρευνα και την καινοτομία, όπως για παράδειγμα την εφαρμογή της

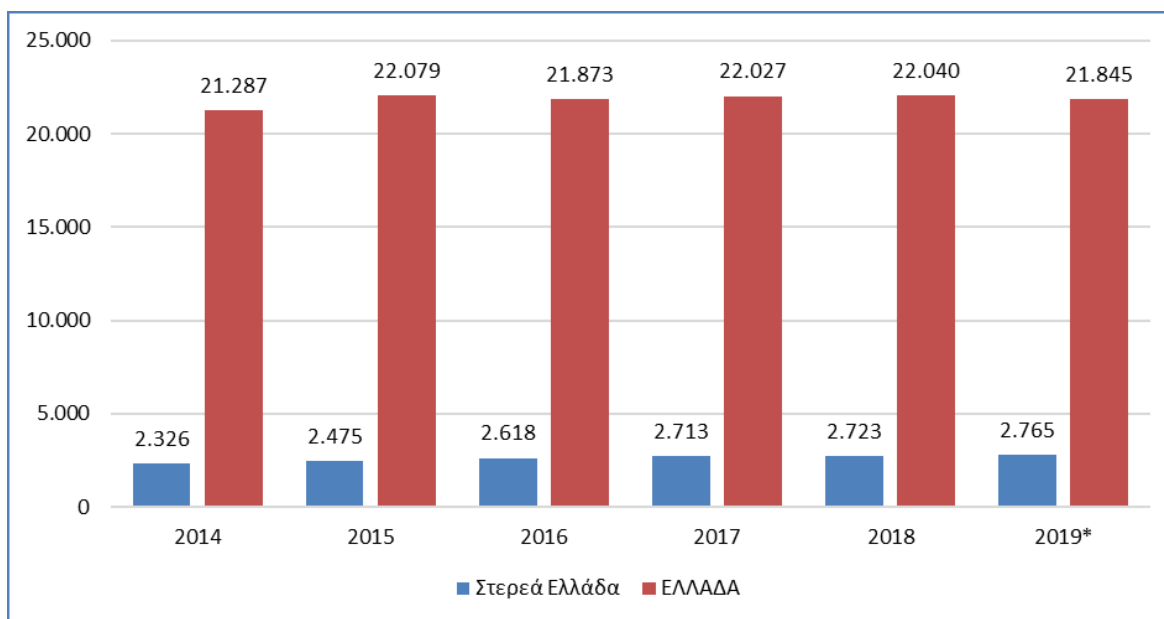

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

κυκλικής οικονομίας σε περιοχές ορυχείων και λατομείων.

Διάγραμμα 36: Περιφερειακό ακαθάριστο προϊόν σε εκ. ευρώ - Ορυχεία, λατομεία, βιομηχανία, παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού, κλιματισμού και νερού, επεξεργασία λυμάτων, διαχείριση αποβλήτων και δραστηριότητες εξυγίανσης περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας (2014-2019).

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (2014-2019).

Πίνακας 40: Περιφερειακό ακαθάριστο προϊόν σε εκ. ευρώ - Τέχνες, διασκέδαση, ψυχαγωγία, άλλες δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών, δραστηριότητες νοικοκυριών ως εργοδοτών περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας (2014-2019).

Χωρική Ενότητα	Τέχνες, διασκέδαση, ψυχαγωγία, άλλες δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών, δραστηριότητες νοικοκυριών ως εργοδοτών, μη διαφοροποιημένες δραστηριότητες νοικοκυριών που αφορούν την παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών για ίδια χρήση, δραστηριότητες ετερόδικων οργανισμών και φορέων					
	2014	2015	2016	2017	2018	2019*
Στερεά Ελλάδα	156	162	165	178	194	199
Βοιωτία	24	29	32	32	34	33
Εύβοια	52	55	56	62	69	74
Ευρυτανία	8	9	9	9	9	9
Φθιώτιδα	55	55	51	58	63	64
Φωκίδα	16	14	16	18	18	18
ΕΛΛΑΔΑ	5,037	4,883	4,777	4,952	5,395	5,623

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (2014-2019) & ιδία επεξεργασία.

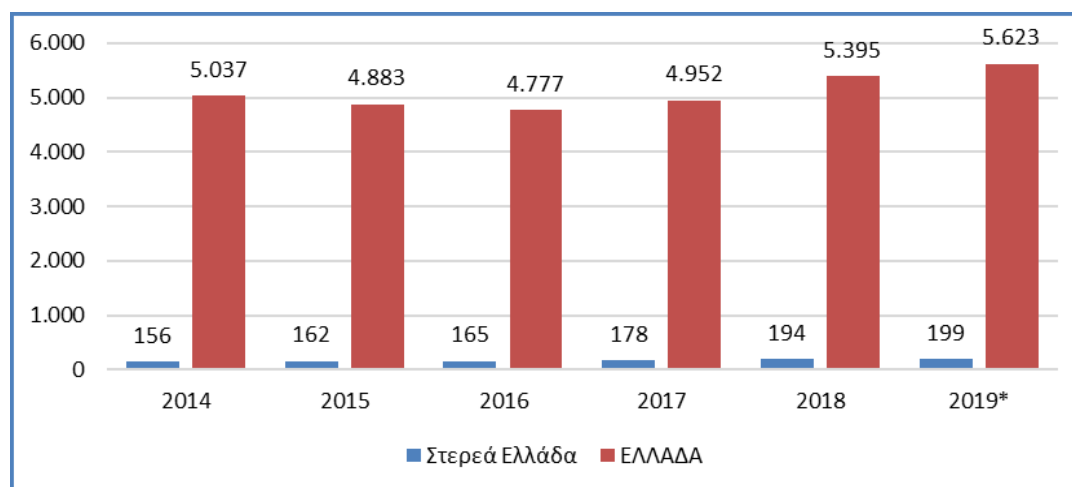
Πάρα την μικρή ανάπτυξη που δείχνει ο κλάδος των τεχνών, της διασκέδασης, της ψυχαγωγίας, άλλων δραστηριοτήτων παροχής υπηρεσιών, δραστηριοτήτων νοικοκυριών ως εργοδοτών για την Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας ακολουθώντας την αντίστοιχη ανάπτυξη του κλάδου σε όλη την Ελλάδα, ο κλάδος αυτός συνεχίζει να έχει μικρή ανάπτυξη (Διάγραμμα 13).

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Διάγραμμα 37: Περιφερειακό ακαθάριστο προϊόν σε εκ. ευρώ - Τέχνες, διασκέδαση, ψυχαγωγία, άλλες δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών, δραστηριότητες νοικοκυριών ως εργοδοτών περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας (2014-2019).

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (2014-2019) & ιδία επεξεργασία.

Όλοι οι τομείς κατά την περίοδο 2014-2016 παρουσιάζουν στασιμότητα ή και πτώση, ακολουθώντας την τάση που εμφανίστηκε σε όλη την ελληνική οικονομία. Μετά το 2016 η πτωτική αυτή πορεία φαίνεται να αναστρέφεται για την ελληνική οικονομία. Παρομοίως οι αντίστοιχοι δείκτες για την Περιφέρεια της Στερεάς Ελλάδας παρουσιάζουν μια μικρή αύξηση από χρόνο σε χρόνο. Τα στοιχεία αυτά αποτυπώνουν την κατάσταση πριν την πανδημία του 2020, όπου τα αντίστοιχα στοιχεία αναμένεται να εμφανίσουν σημαντική μείωση.

Έρευνα και Καινοτομία σε επίπεδο χώρας

Σύμφωνα με τη μελέτη «Βασικοί Δείκτες Έρευνας και Ανάπτυξης για δαπάνες και προσωπικό το 2022 στην Ελλάδα»⁷² (2024), οι συνολικές δαπάνες για Ε&Α στην Ελλάδα το 2022 εκτιμάται πως άγγιξαν το ποσό των 3.070,30 εκατ. ευρώ, αυξημένες κατά 424,35 εκατ. ευρώ (ποσοστό αύξησης 16,0%) σε σχέση με το 2021.

Σε συνδυασμό με την αύξηση, κατά 13,8%, του ΑΕΠ στην Ελλάδα το 2022, ο δείκτης "Ένταση Ε&Α", που εκφράζει τις δαπάνες Ε&Α ως ποσοστό του ΑΕΠ, διαμορφώθηκε σε 1,49% από 1,46% το 2021, παρουσιάζοντας αύξηση κατά 0,03 ποσοστιαίες μονάδες. Ο δείκτης «Ένταση Ε&Α» συμπεριλαμβάνεται στους δείκτες παρακολούθησης του πυλώνα 9 «Βιομηχανία, Καινοτομία και Υποδομές» των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών και στους δείκτες του Macroeconomic Imbalance Procedure (MIP) Scoreboard της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Αναλυτικότερα, η εξέλιξη των δαπανών Ε&Α ανά τομέα εκτέλεσης Ε&Α έχει ως ακολούθως:

- στον τομέα των επιχειρήσεων (τομέας BES) το 2022 οι συνολικές δαπάνες Ε&Α ανέρχονται σε 1.505,49 εκατ. ευρώ, ποσοστό 49% του συνόλου.

72 ΕΚΤ, 2024. «Βασικοί Δείκτες Έρευνας και Ανάπτυξης για δαπάνες και προσωπικό το 2022 στην Ελλάδα». Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης & Ηλεκτρονικού Περιεχομένου. Ανακτήθηκε από: <https://metrics.ekt.gr/publications/701>

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- στον κρατικό τομέα (τομέας GOV), το 2022 οι συνολικές δαπάνες σε E&A ανέρχονται σε 641,25 εκατ. ευρώ, ποσοστό 20,9% του συνόλου.
- στον τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (τομέας HES) το 2022 οι συνολικές δαπάνες E&A ανέρχονται σε 906,27 εκατ. ευρώ, ποσοστό 29,5% του συνόλου.
- στον τομέα των ιδιωτικών μη κερδοσκοπικών ιδρυμάτων (τομέας PNP) το 2022 οι συνολικές δαπάνες E&A ανέρχονται σε 17,29 εκατ. ευρώ, ποσοστό 0,6% του συνόλου.

Εικόνα 5: Η Έρευνα & Ανάπτυξη στην Ελλάδα το 2022.

Πηγή: EKT, 2024.

Το συνολικό προσωπικό E&A στην Ελλάδα το 2022 ανέρχεται σε 69.307 ΙΠΑ (Ισοδύναμο Πλήρους Απασχόλησης) παρουσιάζοντας αύξηση κατά 12,3% σε σχέση με το 2021. Αύξηση, επίσης, παρουσιάζεται στην κατηγορία των ερευνητών, οι οποίοι το 2022 ανέρχονται 51.611 ΙΠΑ, αυξημένοι κατά 13,8% σε σχέση με το 2021.

Τα στοιχεία για το προσωπικό E&A ανά τομέα εκτέλεσης E&A έχουν ως ακολούθως:

- στον τομέα των επιχειρήσεων, το 2022 το συνολικό προσωπικό E&A είναι 20.175 ΙΠΑ, ποσοστό 29,1% του συνόλου. Οι ερευνητές είναι 15.345 ΙΠΑ, ποσοστό 29,7% του συνόλου.
- στον κρατικό τομέα, το 2022 το συνολικό προσωπικό E&A είναι 16.311 ΙΠΑ, ποσοστό 23,5% του συνόλου. Οι ερευνητές είναι 9.266 ΙΠΑ ποσοστό 18% του συνόλου.
- στον τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, το 2022 το συνολικό προσωπικό E&A είναι 32.348 ΙΠΑ, ποσοστό 46,7% του συνόλου. Οι ερευνητές είναι 26.655 ΙΠΑ, ποσοστό 51,6% του συνόλου.
- στον τομέα των ιδιωτικών μη κερδοσκοπικών ιδρυμάτων, το 2022 το συνολικό προσωπικό E&A είναι 473 ΙΠΑ, ποσοστό 0,7% του συνόλου, ενώ οι ερευνητές 346 ΙΠΑ, ποσοστό 0,7% του συνόλου .

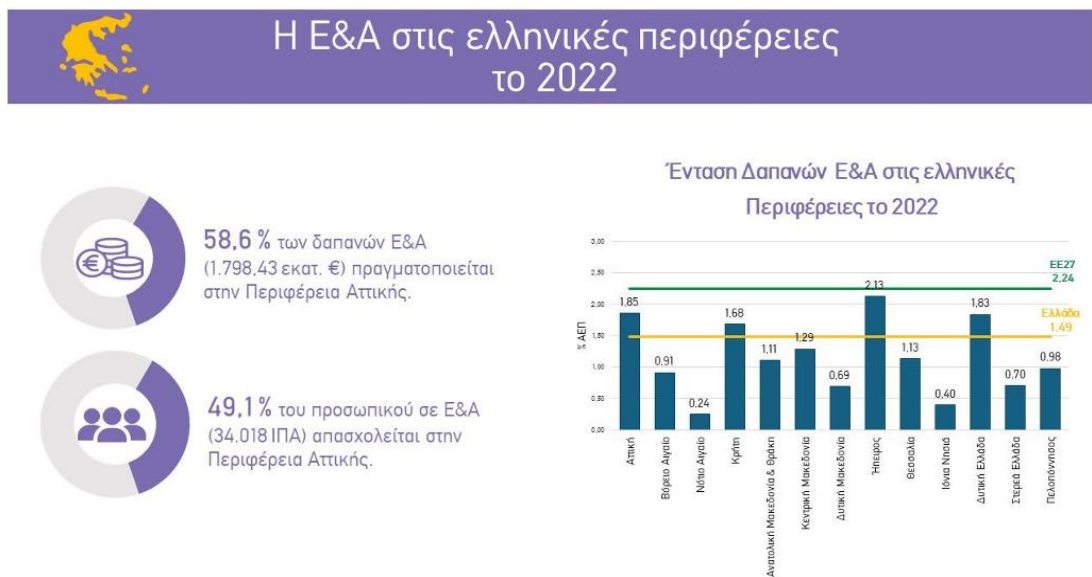

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η παρακάτω εικόνα παρουσιάζει την Ε&Α ανά περιφέρεια για το 2022. Όπως παρατηρείται, η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας κατείχε την 10^η θέση αναφορικά με την ένταση δαπανών Ε&Α (2022).

Εικόνα 6: Η Ε&Α στις ελληνικές περιφέρειες το 2022.

Πηγή: ΕΚΤ, 2024.

Στη συνέχεια, ο Παγκόσμιος Πίνακας Αποτελεσμάτων Καινοτομίας (Global Innovation Scoreboard) αποτελεί μία συνοπτική αποτύπωση του παγκόσμιου «παλμού» καινοτομίας στο σύγχρονο οικονομικό και γεωπολιτικό περιβάλλον. Ουσιαστικά, αναλύει τις επιδόσεις 132 κρατών, καταγράφοντας τα δυνατά και αδύναμα σημεία των εθνικών συστημάτων καινοτομίας και τους τομείς στους οποίους θα μπορούσε να εστιάσει το κάθε ένα. Βάσει των επιδόσεών τους στο GII, οι χώρες κατηγοριοποιούνται σε 4 ομάδες, οι οποίες είναι:

- Χώρες με τις καλύτερες επιδόσεις: 1^η έως την 33^η θέση,
- Χώρες με καλές επιδόσεις: 34^η έως 66^η θέση,
- Χώρες με μέτριες επιδόσεις: 67^η έως 99^η θέση.
- και τέλος, χώρες με χαμηλότερες επιδόσεις: 100^η έως 132^η θέση.

Σύμφωνα με τον Global Innovation Index - GII⁷³ του έτους 2023⁷⁴, η Ελλάδα κατατάσσεται στην 42^η θέση μεταξύ των 132 χωρών που αναλύονται, παρουσιάζοντας άνοδο κατά 2 θέσεις συγκριτικά με το έτος 2022. Οι επιδόσεις της στις εισροές και εκροές καινοτομίας βρίσκεται στην 42^η και 41^η θέση αντίστοιχα. Αναφορικά με τις επιδόσεις στις καινοτομικές εισροές κατατάσσεται στην 27^η θέση μεταξύ των 39 οικονομιών της Ευρώπης και στην 37^η μεταξύ των 50 χωρών που ανήκουν στην ανώτερη μεσαία τάξη.

Ο Πίνακας που ακολουθεί παρουσιάζει τις επιδόσεις της Ελλάδας, βάσει του Global Innovation

⁷³ https://www.wipo.int/global_innovation_index/en/

⁷⁴ <https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo-pub-2000-2023-en-main-report-global-innovation-index-2023-16th-edition.pdf>

Index – GII και ανά πυλώνα καινοτομίας, για το έτος 2023. Οι επιδόσεις της χώρας και στους 7 πυλώνες καινοτομίας βρίσκονται σε καλά έως πολύ καλά επίπεδα. Η βέλτιστη επίδοση της Ελλάδας παρατηρείται στον πυλώνα «Ανθρώπινο κεφάλαιο & έρευνα» (ή Human capital & research), όπου βρίσκεται στην 29^η θέση. Για τους υπόλοιπους έξι πυλώνες καινοτομίας εντάσσεται στην ομάδα με τις χώρες που παρουσιάζουν καλές επιδόσεις.

Πίνακας 41: Οι επιδόσεις της Ελλάδας, βάσει του συνολικού Global Innovation Index (GII) και ανά πυλώνα καινοτομίας, για το έτος 2023.

ΧΩΡΑ/ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ	Overall GII	Ιδρύματα (Institution)	Ανθρώπινο κεφάλαιο & έρευνα (Human capital & research)	Υποδομή (Infrastructure)	Πολυπλοκότητα της αγοράς (Market sophistication)	Επιχειρηματική ή πολυπλοκότητα (Business sophistication)	Εκροές γνώσης & τεχνολογίας (Knowledge & technology outputs)	Δημιουργικές εκροές (Creative outputs)
ΕΛΛΑΔΑ	42	63	29	38	66	62	43	39

Πηγή: Global Innovation Scoreboard – 2023 (<https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo-pub-2000-2023-en-main-report-global-innovation-index-2023-16th-edition.pdf>) & *ιδία επεξεργασία*

Η Ελλάδα, βάσει του EIS 2024, χαρακτηρίζεται ως «Χώρα με Μέτριες Επιδόσεις Καινοτομίας», κατατάσσεται στην 25^η θέση ανάμεσα στα υπόλοιπα Κράτη – Μέλη της ΕΕ και διαθέτει επίδοση καινοτομίας (Summary Innovation Index - SII) 77,5% του μέσου ότου της ΕΕ, για το έτος 2024. Η επίδοσή της βρίσκεται σε χαμηλότερο επίπεδο από το ΜΟ των «Χωρών με Μέτριες Επιδόσεις Καινοτομίας» που ισούται με 84,8%. Ωστόσο, από το 2017, η επίδοσή της έχει αυξηθεί σε υψηλότερο βαθμό (16%) από την ΕΕ (10%). Συνεπώς, καταδεικνύεται πως η διαφορά της επίδοσης της Ελλάδας με την ΕΕ μειώνεται με την πάροδο του χρόνου.

Ο Πίνακας που παρουσιάζεται ακολούθως, παραθέτει τις τιμές όλων των δεικτών για την Ελλάδα, για το 2024, σε σχέση με τον ΜΟ της ΕΕ το ίδιο έτος. Επίσης, προβάλλει τις μεταβολές στις επιδόσεις όλων των δεικτών μεταξύ των ετών 2017-2024 και 2023-2024, συγκριτικά με τον ΜΟ όρο της ΕΕ, για το 2017. Οι θετικές μεταβολές απεικονίζονται με **μωβ** χρώμα, ενώ οι αρνητικές μεταβολές φαίνονται με **κόκκινο** χρώμα. Τα κύρια συμπεράσματα που προκύπτουν από τον κατωτέρω Πίνακα είναι τα εξής:

- Τα **ισχυρά σημεία** του συστήματος καινοτομίας της Ελλάδας (για το έτος 2023) είναι:

1. ΜμΕ με καινοτομίες προϊόντος (SMEs introducing product innovations),
2. ΜμΕ με καινοτόμες επιχειρησιακών διαδικασιών (SMEs introducing business process innovations) και
3. Πωλήσεις καινοτόμων προϊόντων (Sales of new-to-market and new-to-firm innovations).

- Αντιστρόφως, τα **αδύναμα σημεία** του συστήματος Καινοτομίας της Ελλάδας (για το έτος 2023) είναι τα ακόλουθα:

1. Αλλοδαποί διδακτορικοί φοιτητές (Foreign doctorate students as a % of all doctorate students),

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

2. Δια βίου μάθηση (Population involved in lifelong learning) και
 3. Εξαγωγές προϊόντων υψηλής και μεσαίας τεχνολογίας (Exports of medium and high technology products).
- Τα σημεία του συστήματος Καινοτομίας της Ελλάδας, τα οποία παρουσιάζουν **μεγάλη αύξηση** σε σχέση με το 2017, είναι τα εξής:
1. ΜμΕ με καινοτομίες προϊόντος (SMEs introducing product innovations),
 2. Ερευνητικές συνεργασίες/ δημοσιεύσεις μεταξύ του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα (Public-private co-publications) και
 3. Απασχόληση σε καινοτόμες επιχειρήσεις (Employment in innovative enterprises)
- Αντιστρόφως, τα σημεία του συστήματος Καινοτομίας της Ελλάδας, τα οποία παρουσιάζουν **μεγάλη μείωση** σε σχέση με το 2017, είναι τα εξής:
1. Καινοτόμες ΜμΕ που συνεργάζονται με άλλες (Innovative SMEs collaborating with others),
 2. Ανάπτυξη τεχνολογιών σχετικών με το περιβάλλον (Environment-related technologies) και
 3. Επιχειρήσεις που παρέχουν εκπαίδευση σε ΤΠΕ για να αναβαθμίσουν τις δεξιότητες του προσωπικού τους (Enterprises providing ICT training)
- Τα σημεία του συστήματος Καινοτομίας της Ελλάδας, τα οποία παρουσιάζουν **μεγάλη αύξηση** σε σχέση με το 2023, είναι τα εξής:
1. ΜμΕ με καινοτομίες προϊόντος (SMEs introducing product innovations),
 2. Διείσδυση της ευρυζωνικότητας (Broadband penetration) και
 3. Άμεση κρατική χρηματοδότηση και κρατικές φορολογικές ενισχύσεις για επιχειρηματικής Ε&Α (Direct and indirect government support of business R&D)
- Αντιστρόφως, τα σημεία του συστήματος Καινοτομίας της Ελλάδας, τα οποία παρουσιάζουν **μεγάλη μείωση** σε σχέση με το 2023, είναι τα ακόλουθα:
1. Καινοτόμες ΜμΕ που συνεργάζονται με άλλες (Innovative SMEs collaborating with others),
 2. Πωλήσεις καινοτόμων προϊόντων (Sales of new-to-market and new-to-firm innovations) και
 3. Εργασιακή κινητικότητα ανθρώπων πόρων έρευνας & τεχνολογίας (Job-to-job mobility of HRST).

Πίνακας 42: Οι επιδόσεις της Ελλάδας στους δείκτες του European Innovation Scoreboard (2024).

ΔΕΙΚΤΗΣ	ΕΠΙΔΟΣΗ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΕΕ ΤΟ 2024	ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΕΠΙΔΟΣΗΣ	
		2017 - 2024	2023 - 2024
SUMMARY INNOVATION INDEX	77.5	16,0	-1.0
Ανθρώπινοι Πόροι (Human Resources)	74.1	10,1	-1.5
Διδάκτορες (New doctorate graduates)	86.9	23,1	0,0
Πληθυσμός με τριτοβάθμια εκπαίδευση (Population with tertiary	107.6	1.8	-4.2

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

education)				
Δια βίου μάθηση (Population involved in lifelong learning)	20.4		-1.0	-1.0
Ελκυστικά Συστήματα Έρευνας (Attractive research systems)	67.7		13.5	2.1
Διεθνείς επιστημονικές συν-δημοσιεύσεις (International scientific co-publications)	92.8		40.9	1.2
Δημοσιεύσεις με τις περισσότερες ετεροαναφορές (Scientific publications among the top 10% most cited)	91.9		5.3	0.3
Αλλοδαποί διδακτορικοί φοιτητές (Foreign doctorate students as a % of all doctorate students)	7.3		6.3	7.1
Ψηφιοποίηση (Digitalisation)	50.5		2.5	9.1
Διείσδυση της ευρυζωνικότητας (Broadband penetration)	37.5		12.7	26.1
Άτομα με συνολικές ψηφιακές δεξιότητες, άνω του βασικού επιπέδου (Individuals with above basic overall digital skills)	68.7		-7.5	-7.5
Χρηματοδότηση και στήριξη (Finance and support)	74.4		33.4	6.1
Δαπάνες Ε&Α στον Δημόσιο Τομέα (R&D expenditure in the public sector)	103.3		18.1	-1.6
Δαπάνες κεφαλαίων επιχειρηματικών συμμετοχών (Venture capital expenditures)	57.3		35.3	2.5
Άμεση κρατική χρηματοδότηση και κρατικές φορολογικές ενισχύσεις για επιχειρηματικής Ε&Α (Direct and indirect government support of business R&D)	61.9		53.3	22.0
Επενδύσεις Επιχειρήσεων (Firm Investments)	72.8		22.5	-0.6
Δαπάνες Ε&Α στον τομέα των επιχειρήσεων (R&D expenditure in the business sector)	47.9		30.8	3.0
Δαπάνες για καινοτομικές δραστηριότητες, εξαιρουμένων των δαπανών Ε&Α (Non-R&D innovation expenditures)	108.3		9.7	-4.9
Δαπάνες καινοτομίας ανά εργαζόμενο (Innovation expenditures per person employed)	67.0		27.7	0.3
Χρήση Τεχνολογιών Πληροφορικής (Use of information technologies)	38.7		-4.2	2.7
Επιχειρήσεις που παρέχουν εκπαίδευση σε ΤΠΕ για να αναβαθμίσουν τις δεξιότητες του προσωπικού τους (Enterprises providing ICT training)	48.3		-8.9	8.9
Απασχολούμενοι ειδικοί σε ΤΠΕ (Employed ICT specialists)	29.4		0.0	-3.2
Καινοτόμες Επιχειρήσεις (Innovators)	183.0		67.1	-9.8
ΜμΕ με καινοτομίες προϊόντος (SMEs introducing product innovations)	203.2		86.1	-10.3
ΜμΕ με καινοτόμες επιχειρησιακών διαδικασιών (SMEs introducing business process innovations)	166.4		49.0	-9.5
Διασυνδέσεις (Linkages)	92.8		-8.4	-34.8
Καινοτόμες ΜμΕ που συνεργάζονται με άλλες (Innovative SMEs collaborating with others)	104.2		-119.9	-79.2
Ερευνητικές συνεργασίες/ δημοσιεύσεις μεταξύ του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα (Public-private co-publications)	153.1		75.9	2.4
Εργασιακή κινητικότητα ανθρώπινων πόρων έρευνα & τεχνολογία (Job-to-job mobility of HRST)	58.4		47.1	-14.7
Στοιχεία διανοητικής ιδιοκτησίας (Intellectual assets)	53.4		7.3	-1.7
Αιτήσεις για διπλώματα ευρεσιτεχνίας, στο πλαίσιο της Διεθνούς Σύμβασης PCT (PCT patent applications)	42.9		1.5	0.4
Αιτήσεις για σήματα, εμπορικά ή βιομηχανικά (Trademark applications)	93.6		27.4	-2.1
Αιτήσεις για κατοχύρωση σχεδίου, εμπορικού ή βιομηχανικού (Design applications)	25.5		-0.9	-4.0
Αντίκτυποι στην Απασχόληση (Employment impacts)	115.8		33.2	20.8
Απασχόληση σε δραστηριότητες έντασης γνώσης (Employment in knowledge-intensive activities)	71.9		-3.6	0.0
Απασχόληση σε καινοτόμες επιχειρήσεις (Employment in innovative enterprises)	153.3		66.7	39.6
Αντίκτυποι στις Πωλήσεις (Sales impacts)	72.1		21.2	-9.2
Εξαγωγές προϊόντων υψηλής και μεσαίας τεχνολογίας (Exports of medium and high technology products)	22.9		2.5	4.4
Εξαγωγές υπηρεσιών έντασης γνώσης (Knowledge-intensive services exports)	66.8		13.4	-11.0

Πωλήσεις καινοτόμων προϊόντων (Sales of new-to-market and new-to-firm innovations)	159.2		61.6	-28.1
Αντίκτυποι στην Περιβαλλοντική Βιωσιμότητα (Environmental sustainability)	70.5		-2.6	0.7
Παραγωγικότητα πόρων (Resource productivity)	83.3		45.9	11.7
Αέριες εκπομπές λεπτών αιωρούμενων σωματιδίων (Air emissions by fine particulates)	77.3		14.7	4.3
Ανάπτυξη τεχνολογιών σχετικών με το περιβάλλον (Environment-related technologies)	49.3		-66.8	-13.5

Αναδυόμενη Χώρα (<70)

Χώρα με Μέτριες Επιδόσεις Καινοτομίας (70-100)

Χώρα με Καλές Επιδόσεις Καινοτομίας (100-125)

Πρωτοπόρος Καινοτομίας (>125)

Πηγή: European Innovation Scoreboard – 2024 (<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/8a4a4a1f-3e68-11ef-ab8f-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-search>) & ιδία επεξεργασία.

Έρευνα και Καινοτομία στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας

Σύμφωνα με τη μελέτη “Regional Innovation Scoreboard 2023”, οι περιφέρειες της Ευρωπαϊκής Ένωσης ομαδοποιούνται σε τέσσερις κατηγορίες επίδοσης, το οποίο εξαρτάται από την επίδοσή τους στον Δείκτη Περιφερειακής Καινοτομίας συγκριτικά με την αντίστοιχη επίδοση της ΕΕ. Τα κατώτατα όρια των σχετικών επιδόσεων είναι τα ίδια με εκείνα που χρησιμοποιούνται στον Ευρωπαϊκό Δείκτη Καινοτομίας. Οι τέσσερις κατηγορίες επίδοσης είναι οι εξής:

1. Η ομάδα των «Ηγετών Καινοτομίας» περιλαμβάνει 36 περιφέρειες που σημειώνουν πάνω από 125% πάνω από το μέσο όρο της ΕΕ.
2. Η ομάδα των «Ισχυρών Καινοτόμων» περιλαμβάνει 70 περιφέρειες που σημειώνουν μεταξύ 100% και 125% του μέσου όρου της ΕΕ.
3. Η ομάδα των «Μέτριων καινοτόμων» περιλαμβάνει 69 περιφέρειες με επιδόσεις μεταξύ 70% και 100% του μέσου όρου της ΕΕ.
4. Η ομάδα των «Αναδυόμενων Καινοτόμων» περιλαμβάνει 64 περιφέρειες με επιδόσεις κάτω από το 70% του μέσου όρου της ΕΕ.

Εξετάζοντας την Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας, παρατηρείται ότι έχει εμφανίσει βελτίωση στο Regional Innovation Scoreboard-RIS (2023: 69,3, 2022: 2021:71,88, 2020:65,48 2019:62,73 στον συνολικό δείκτη επίδοσης έρευνας και καινοτομίας) και κατατάσσεται στις emerging innovators + regions (Αναδυόμενοι Καινοτόμοι) της ΕΕ.

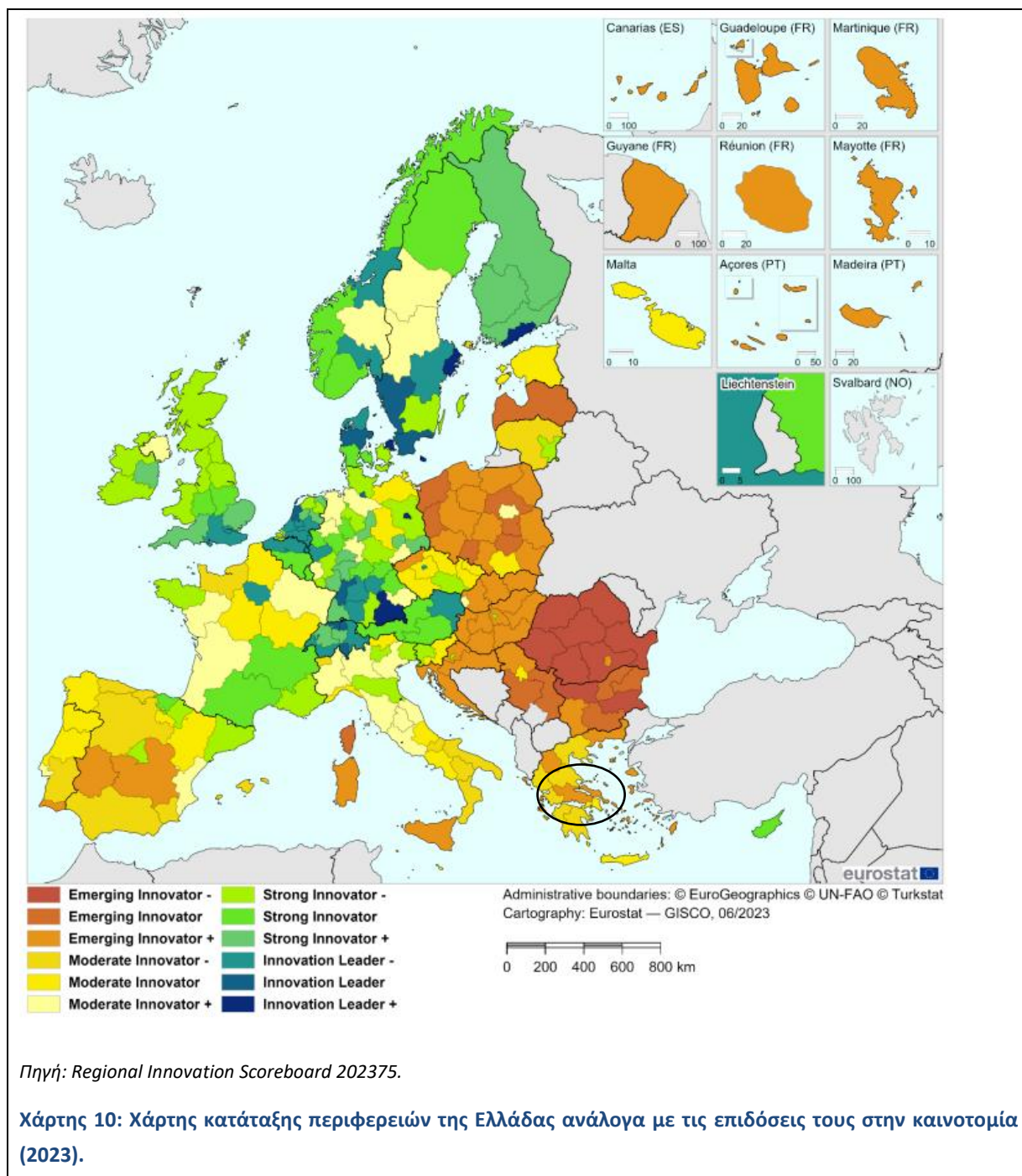
Η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας κατέχει την 4^η θέση στις ευρωπαϊκές Περιφέρειες “Top-10 Emerging Innovators” (δηλ. στην κατηγορία «Αναδυόμενοι Καινοτόμοι») με δείκτη (RII2023) 69,2 ενώ συγκριτικά με τις υπόλοιπες ελληνικές περιφέρειες, είναι 7^η στη σειρά μαζί με τη Δυτική Μακεδονία.

Χάρτης 9: Χάρτης κατάταξης περιφερειών της Ευρωπαϊκής Ένωσης ανάλογα με τις επιδόσεις τους στην καινοτομία (2023).

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

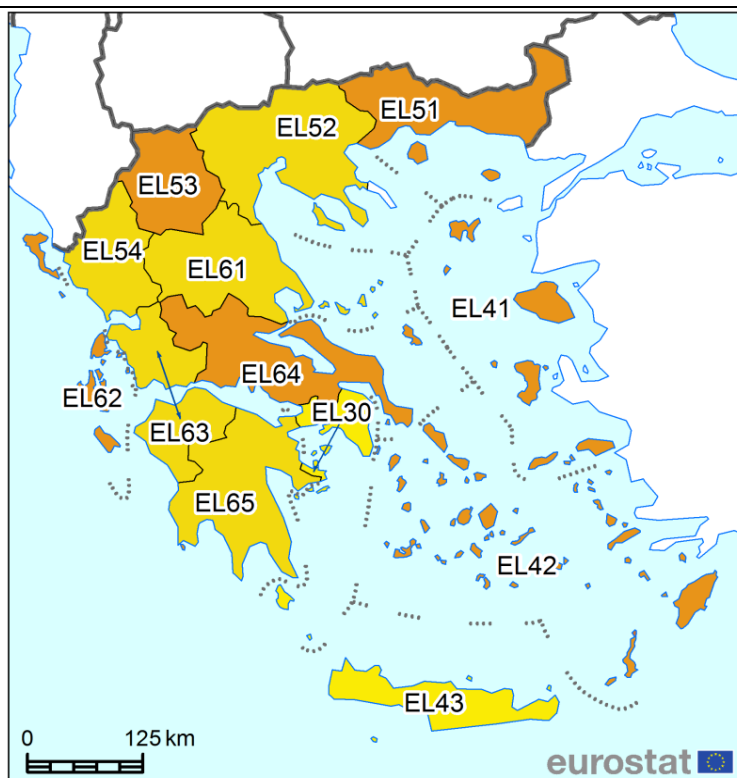

75 European Commission, 2023. Regional Innovation Scoreboard 2023. Ανακτήθηκε από: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/c849333f-25db-11ee-a2d3-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-289680093>

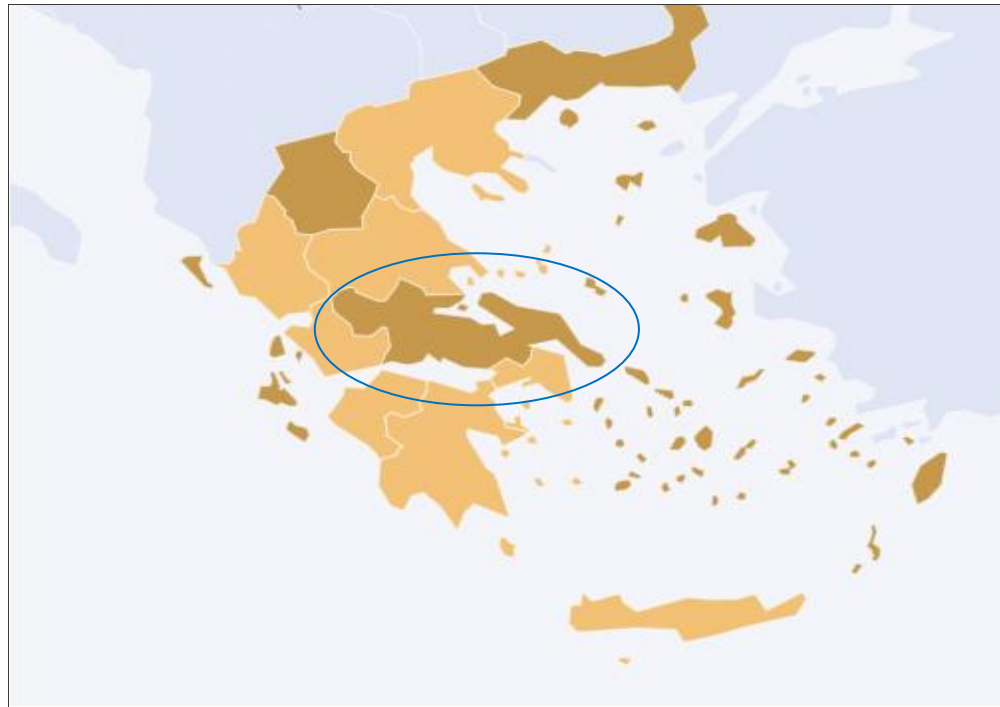
Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Πηγή: Regional Innovation Scoreboard 2023.

Χάρτης 11: Χαρτογραφική απεικόνιση της ομάδας καινοτομίας στην οποία εντάσσεται η κάθε Ελληνική Περιφέρεια, βάσει του Regional Innovation Index (RIS) της για το έτος 2023.

ΠΣΤΕ Αναδυόμενη Περιφέρεια Περιφέρεια με Μέτριες Επιδόσεις Καινοτομίας

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Πηγή: European Commission (https://projects.research-and-innovation.ec.europa.eu/en/statistics/performance-indicators/european-innovation-scoreboard/eis-2024#/ris/countries/EL?region=EL3&perf_indicators=4&compare_year=2016)

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει τους συνολικούς δείκτες Ε&Α για την Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας και του συνόλου της χώρας:

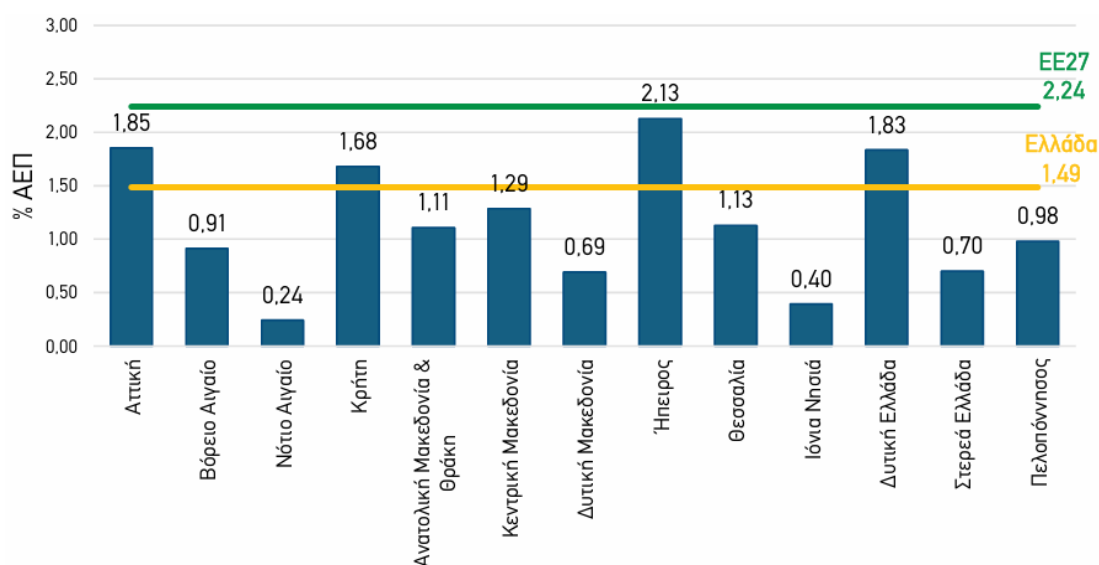
Πίνακας 43: Συνολικοί δείκτες Ε&Α για την Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας και το σύνολο της χώρας (2022).

Διοικητική Ενότητα	Δαπάνες Ε&Α					Προσωπικό Ε&Α	
	Σύνολο	Τομείς εκτέλεσης Ε&Α				Αριθμός ατόμων	Ισοδύναμα Πλήρους Απασχόλησης
		Τομέας επιχειρήσεων (BES)	Κρατικός τομέας (GOV)	Τομέας τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (HES)	Τομέας ιδιωτικών μη κερδοσκοπικών ιδρυμάτων (PNP)		
Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας	80,52	66,99	6,72	6,81	0,00	2.267	1.330
Ελλάδα	3.070,30	1.505,49	641,25	906,27	17,29	126.114	69.307

Πηγή: ΕΚΤ, 2024 & ιδία επεξεργασία.

Ο δείκτης "Ένταση Ε&Α", ο οποίος εκφράζει τις δαπάνες Ε&Α ως ποσοστό του ΑΕΠ της κάθε Περιφέρειας και αναδεικνύει την σημασία των δραστηριοτήτων Ε&Α στο σύνολο των δραστηριοτήτων κάθε Περιφέρειας, στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας (0,7%) καταγράφει πολύ χαμηλή τιμή σε σχέση με τον εθνικό μέσο όρο (1,49%), τον ΕΕ27 (2,24) και τις υπόλοιπες Περιφέρειες, καθιστώντας την στη 10^η θέση.

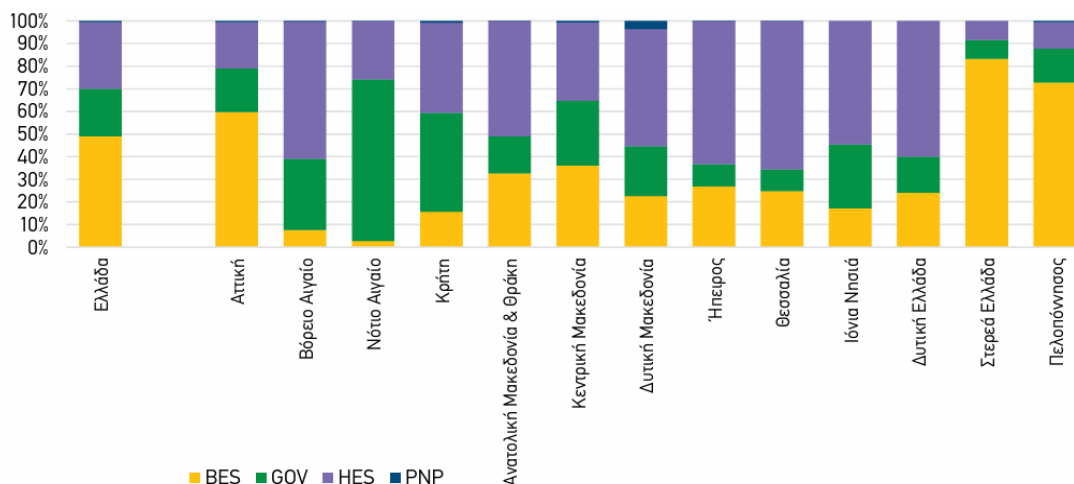
Διάγραμμα 38: Δαπάνες Ε&Α στις 13 ελληνικές Περιφέρειες (NUTS2), ως % του ΑΕΠ κάθε Περιφέρειας, στην Ελλάδα (οριστικά στοιχεία) και στην ΕΕ27 (προκαταρκτικά στοιχεία) (2022).

Πηγή: ΕΚΤ, 2024.

Διάγραμμα 39: Κατανομή δαπανών Ε&Α στις 13 ελληνικές Περιφέρειες (NUTS2) και στην Ελλάδα, ανά

τομέα εκτέλεσης (2022).

Πηγή: EKT, 2024.

Στη συνέχεια, σύμφωνα με τη μελέτη «Regional Innovation Scoreboard 2023 - Regional profiles Greece», ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει τους δείκτες της Ε&Α καθώς και τις βαθμολογίες που σημείωσε η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας, συγκρίνοντάς τις σε σχέση με την Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση για το 2023 και σε κάποιες περιπτώσεις με το 2016.

Πίνακας 44: Βαθμολογία των δεικτών μέτρησης καινοτομίας για την Περιφέρεια Αττικής και σε σχέση με το σύνολο της χώρας και την Ευρωπαϊκή Ένωση για το 2023.

α/α	Δείκτες μέτρησης καινοτομίας	Δεδομένα	Κανονικοποιημένη βαθμολογία	Σε σχέση με την Ελλάδα	ΕΕ
1	Πληθυσμός με σπουδές τριτοβάθμιας εκπαίδευσης	36,6	0,424	72	81
2	Δια βίου μάθηση	1,6	0,023	24	6
3	Διεθνείς επιστημονικές συν-δημοσιεύσεις	284	0,067	24	22
4	Επιστημονικές δημοσιεύσεις με τις περισσότερες ετεροαναφορές	1352.9	0,792	156	145
5	Άτομα με συνολικές ψηφιακές δεξιότητες άνω του βασικού επιπέδου	20.9	0,344	95	73
6	Δαπάνες έρευνας και ανάπτυξης (Ε&Α) στον δημόσιο τομέα	0,14	0,178	31	31
7	Δαπάνες έρευνας και ανάπτυξης στον τομέα των επιχειρήσεων	0,70	0,459	100	68
8	Δαπάνες για καινοτομικές δραστηριότητες εξαιρουμένων των δαπανών Ε&Α	±	0,617	120	153
9	Δαπάνες για καινοτομικές δραστηριότητες ανά εργαζόμενο	±	0,545	103	90
10	Απασχολούμενοι ειδικοί σε ΤΠΕ	0,8	0,034	14	7
11	Επιχειρήσεις που επέδειξαν καινοτομία προϊόντος	±	1.000	100	179
12	Επιχειρήσεις που επέδειξαν καινοτομία επιχειρησιακών διαδικασιών	±	1.000	100	155
13	Καινοτόμες ΜμΕ που συνεργάζονται με	±	0,569	74	117

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

	άλλες				
14	Ερευνητικές συνεργασίες/ δημοσιεύσεις μεταξύ του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα	65,1	0,269	57	69
15	Αιτήσεις για διπλώματα ευρεσιτεχνίας στο πλαίσιο PCT	0,22	0,160	59	26
16	Αιτήσεις για σήματα	2,6	0,174	41	35
17	Αιτήσεις για κατοχύρωση σχεδίου	2,23	0,435	142	75
18	Απασχόληση σε δραστηριότητες έντασης γνώσης	4,9	0,033	9	6
19	Απασχόληση σε καινοτόμες επιχειρήσεις	±	0,821	99	143
20	Πωλήσεις καινοτόμων προϊόντων	±	1.000	115	208
21	Αέριες εκπομπές λεπτών αιωρούμενων σωματιδίων	11,5	0,583	133	97
22	Μέση κανονικοποιημένη βαθμολογία	-	0,454	-	-
23	Συντελεστής διόρθωσης EIS-RIS της χώρας	-	0,836	-	-
24	Δείκτης Περιφερειακής Καινοτομίας (RII) 2023	-	0,379	-	-
25	Επίδοση καινοτομίας το 2023 σε σχέση με την επίδοση καινοτομίας της ΕΕ το 2023	-	-	87,2	69,3
26	Επίδοση καινοτομίας το 2023 σε σχέση με την επίδοση καινοτομίας της ΕΕ το 2016	-	-	-	75,1
27	Δείκτης Περιφερειακής Καινοτομίας (RII) 2016	-	0,265	-	-
28	Επίδοση καινοτομίας το 2016 σε σχέση με την επίδοση καινοτομίας της ΕΕ το 2016	-	-	81,9	52,4
29	Μεταβολή επίδοσης καινοτομίας με την πάροδο του χρόνου	-	-	5,2	22,7

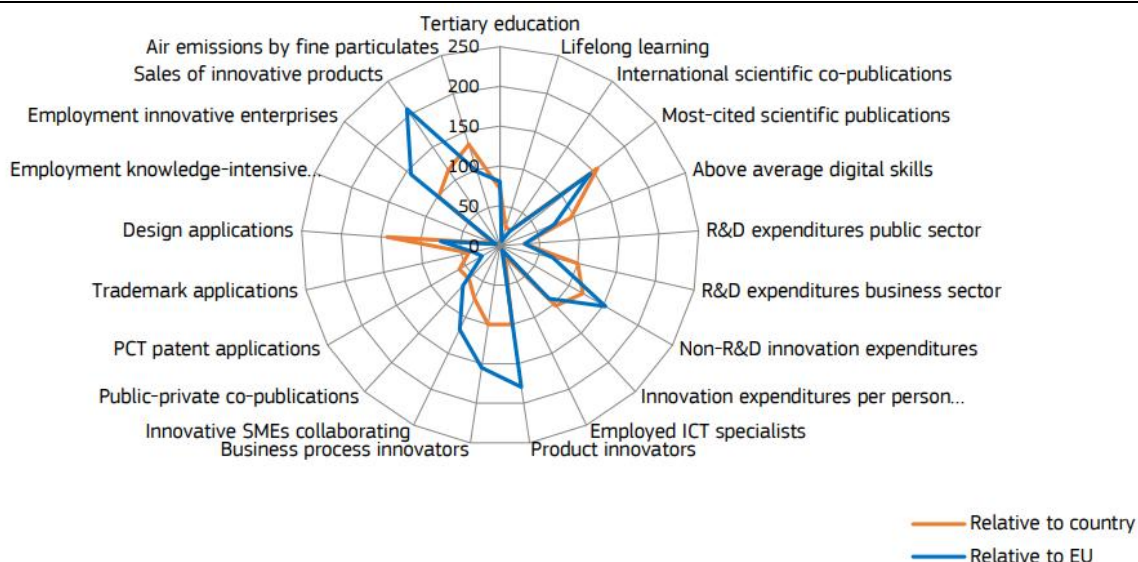
**Τα αποτελέσματα «±» δεν παρουσιάζονται, καθώς αυτό θα επέτρεπε τον επανυπολογισμό των εμπιστευτικών περιφερειακών δεδομένων της έρευνας CIS (Καινοτομία στις επιχειρήσεις).*

Πηγή: Regional Innovation Scoreboard 2023 - Regional profiles Greece & ιδία επεξεργασία.

Στο αραχνοειδές Διάγραμμα που ακολουθεί φαίνονται οι τομείς προτεραιότητας για τους οποίους η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας έχει υψηλή βαθμολογία, σύμφωνα με τον δείκτη καινοτομίας της ΕΕ, εν σύγκριση με την Ελλάδα (μπλε γραμμή) και την ΕΕ27 (πορτοκαλί γραμμή). Για παράδειγμα, η Περιφέρεια παρουσιάζει συγκριτικά υψηλή τιμή Επιχειρήσεις που επέδειξαν καινοτομία προϊόντος και χαμηλή στην Απασχόληση σε δραστηριότητες έντασης γνώσης.

Διάγραμμα 40: Δυνατοί και αδύναμοι τομείς σε σύγκριση με την Ελλάδα και την ΕΕ (2023).

Πηγή: Regional Innovation Scoreboard 2023 - Regional profiles Greece & ιδία επεξεργασία.

Όσον αφορά το έτος 2020, η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας ήταν η 3η Περιφέρεια της χώρας στη ιδιωτική δαπάνη σε ΕΤΑΚ και 10η στο δείκτη πατέντες/εκ. κατ., υποδηλώνοντας υστέρηση αξιοποίησης της καινοτομίας σε μετατροπή πατεντών (OECD, 2019⁷⁶).

Είναι η 13η Περιφέρεια, στη συμμετοχή της Γ' βαθμιας εκπαίδευσης στην ΕΤΑΚ, παρά την τάση βελτίωσης, που θα ενισχυθεί με την εγκατάσταση Σχολών του ΕΚΠΑ, του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας και του Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών. Τα δύο πρώτα εμφανίζονται σε υψηλή κατηγορία κατάταξης (Times Higher Education 2019⁷⁷), δημιουργώντας δυνατότητες ενίσχυσης της εφαρμοσμένης έρευνας.

Το 2022 ήταν η 4η περιφέρεια με το μικρότερο αριθμό ερευνητών και απασχολούμενων σε θέσεις έρευνας⁷⁸.

Υστέρηση καταγράφεται ως προς τη ψηφιακή συνδεσιμότητα. Η διείσδυση των ΤΠΕ είναι χαμηλή, παρουσιάζεται μικρότερη χρήση Η/Υ σε σχέση με τη χώρα, ενώ κατατάσσεται ως 9η Περιφέρεια στη διείσδυση του διαδικτύου. Το 67,09% των ατόμων χρησιμοποιεί το διαδίκτυο για συναλλαγές με το Δημόσιο (2017) χαμηλότερο από το 2014 (69,92%).

Η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας εμφανίζει πολύ χαμηλό επίπεδο δαπανών σε Ε&Α, τόσο σε σύγκριση με το μέσο όρο της χώρας όσο και με αυτόν της ΕΕ27. Αναλυτικότερα, η Περιφέρεια της Στερεάς Ελλάδας κατατάσσεται όγδοη μεταξύ των 13 διοικητικών περιφερειών της χώρας σε όρους δαπανών για Ε&Α ως ποσοστό του ΑΕΠ. Η Περιφέρεια δαπάνησε το 2021 το 0,85% του περιφερειακού ΑΕΠ, ποσοστό σημαντικά χαμηλότερο του εθνικού μέσου όρου που ανέρχεται σε 1,51%, όταν ο μέσος κοινοτικός όρος είναι 1,74% (Eurostat, 2022).

⁷⁶ OECD (2020) 'Territorial Reviews - Regional Policy for Greece Post-2020 - REGIONAL PROFILES'

⁷⁷ Times Higher Education (2019). World University Rankings 2019

⁷⁸ ΕΚΤ, 2024. «Βασικοί Δείκτες Έρευνας και Ανάπτυξης για δαπάνες και προσωπικό το 2022 στην Ελλάδα». Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης & Ηλεκτρονικού Περιεχομένου. Ανακτήθηκε από: <https://metrics.ekt.gr/publications/701>

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Το 76,3% της ερευνητικής δραστηριότητας στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας διεξάγεται στις επιχειρήσεις, ενώ η αντίστοιχη αναλογία σε επίπεδο χώρας είναι 34,9%, γεγονός που φανερώνει την ισχυρή παρουσία και συμμετοχή των επιχειρήσεων. Εν αντιθέσει, οι πανεπιστημιακές δομές της Περιφέρειας παράγουν μόλις το 5,6% της ερευνητικής δραστηριότητας, σε αντιδιαστολή με το αντίστοιχο ποσοστό τόσο σε επίπεδο χώρας όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας συγκεντρώνεται το 4,3% του μαθητικού πληθυσμού της χώρας. Ο μαθητικός πληθυσμός αντιστοιχεί μόλις στο 16,7% του συνολικού πληθυσμού της Περιφέρειας, αναλογία σημαντικά μικρότερη σε σχέση με αυτή της χώρας (19,3%).

Ειδικότερα, η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας εμφανίζει ένα πολύ υψηλό ποσοστό νέων 18-24 ετών που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση (11.1%), ενώ η διαχρονική εξέλιξη δείχνει ότι μπορεί επιτευχθεί ο στόχος του 9,7% που αποτελεί στόχο της χώρας στο ΕΠΜ για το 2020. Το αντίστοιχο ποσοστό σε επίπεδο χώρας ανέρχεται σε 3.2% και σε επίπεδο ΕΕ27 σε 9,7% (Eurostat, 2022).

Η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας συγκεντρώνει το 3% του των σπουδαστών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης της χώρας, ενώ το ποσοστό του πληθυσμού της Περιφέρειας με γνώσεις τριτοβάθμιας εκπαίδευσης υπολείπεται σε σχέση με τη χώρα.

Αντίστοιχα, οι σπουδαστές στην Περιφέρεια αποτελούν το 21,6% του μαθητικού πληθυσμού της περιφέρειας, με το αντίστοιχο ποσοστό σε επίπεδο χώρας να ανέρχεται σε 45,1% (Eurostat 2022).

Γενικά, η Στερεά Ελλάδα εξακολουθεί να στερείται ανθρώπινων πόρων υψηλής εξειδίκευσης. Είναι χαρακτηριστικό ότι οι απόφοιτοι Δημοτικού κατέχουν το υψηλότερο ποσοστό συμμετοχής στο συνολικό εργατικό δυναμικό της Περιφέρειας (33,9%), σε αντίθεση με τους κατόχους πτυχίου ανώτερης ή ανώτατης σχολής που αντιπροσωπεύουν μόλις το 16,3% του εργατικού δυναμικού της Περιφέρειας.

Πίνακας 45: Ερευνητές ως Ποσοστό % της συνολικής απασχόλησης ΠΣΤΕ-Ελλάδα-ΕΕ27.

Ερευνητές - Ποσοστό της συνολικής απασχόλησης			
Έτος	Στερεά Ελλάδα	ΕΕ27	Ελλάδα
2014	-	6.69%	-
2015	2.82%	7.45%	4.88%
2016	-	6.88%	-
2017	2.95%	7.71%	6.55%
2018	-	7.08%	7.82%
2019	3.09%	7.97%	7.27%
2020	4.24%	7.02%	7.66%
2021	-	7.02%	8.41%

Πηγή: Eurostat, 2022.

Η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας είναι η 13η Περιφέρεια, στη συμμετοχή της Γ' βάθμιας εκπαίδευσης στην ΕΤΑΚ και η 2η περιφέρεια με το μικρότερο αριθμό ερευνητών και απασχολούμενων σε θέσεις έρευνας Πίνακας 13. Το μεγαλύτερο ποσοστό του προσωπικού απασχολείται σε επιχειρήσεις και στον ιδιωτικό τομέα, ακολουθεί το προσωπικό και οι ερευνητές που εργάζονται στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, ποσοστό που αναμένεται να βελτιωθεί άμεσα,

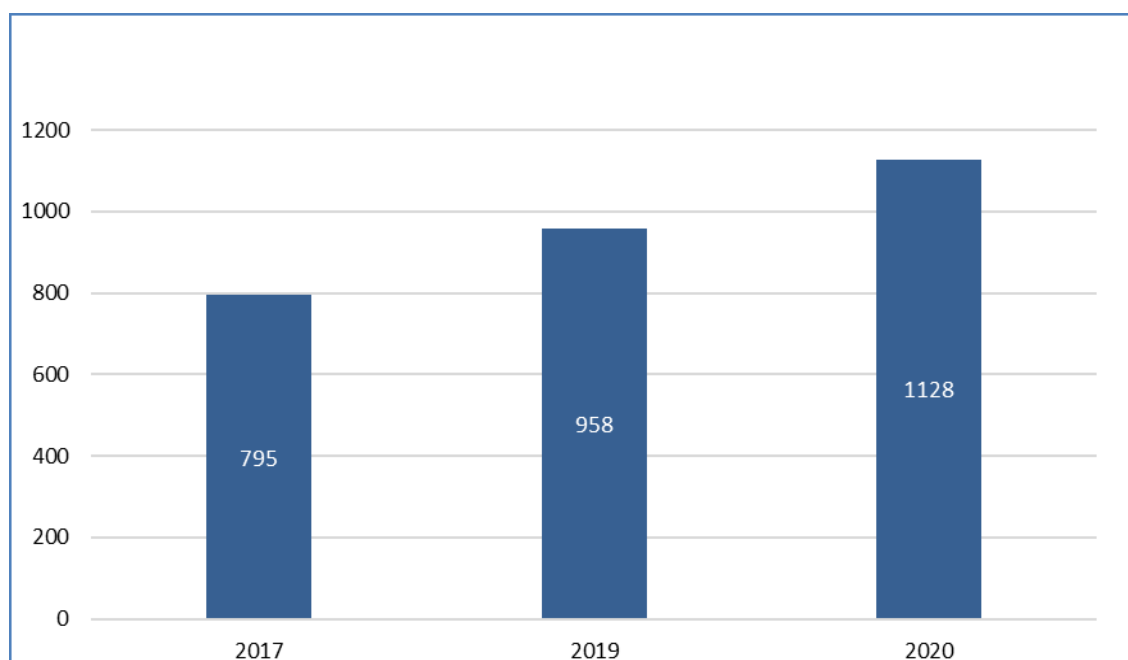
μετά την εγκατάσταση Σχολών του ΕΚΠΑ, του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας και του Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών Πίνακας 14. Η διαφορά του αριθμού των ερευνητών και των εργαζομένων στο τομέα της ερευνάς και της ανάπτυξης αποτυπώνεται και από τα παρακάτω διαγράμματα, όπου φαίνεται η ελλιπής ανάπτυξη της Έρευνας και της Καινοτομίας σε όλους τους τομείς της οικονομίας. Ο αριθμός εργαζομένων που ασχολείται με την έρευνα και την καινοτομία έχει μια αυξητική τάση από το 2017.

Πίνακας 46: Προσωπικό σε άτομα στην Ε&Α ανά τομέα για την περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας.

Προσωπικό στην Ε&Α σε κάθε τομέα			
	2017	2019	2020
Επιχειρήσεις	496	548	692
Διακυβέρνηση	116	184	189
Ανώτατη Εκπαίδευση	179	226	229
Μη Κερδοσκοπικές Οργανώσεις	4	0	18
Σύνολο	795	958	1128

Πηγή: Eurostat, 2022.

Διάγραμμα 41: Προσωπικό στην Ε&Α ανά τομέα για την περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας.

Πηγή: Eurostat, 2022.

Η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας καταγράφει ιδιαίτερα χαμηλές επιδόσεις αναφορικά με το ανθρώπινο δυναμικό σε θέσεις επιστήμης και τεχνολογίας. Ειδικότερα, αν και το ποσοστό των ανθρώπινων πόρων Επιστήμης και Τεχνολογίας (HRST). Ως Ανθρώπινοι Πόροι Επιστήμης και Τεχνολογίας (HRST) νοούνται οι εργαζόμενοι με σπουδές τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ανεξάρτητα από τη θέση απασχόλησης, καθώς και οι εργαζόμενοι που απασχολούνται σε θέσεις εργασίας όπου συνήθως απαιτείται εκπαίδευση τέτοιου επιπέδου ανεξάρτητα από το πραγματικό επίπεδο της εκπαίδευσής τους.

Παρά την μικρή αύξηση που παρουσιάζει ο αριθμός των εργαζομένων στις θέσεις έρευνας και ανάπτυξης τα τελευταία χρόνια, τα ποσοστά παραμένουν πολύ χαμηλά, κατατάσσοντας την στην

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

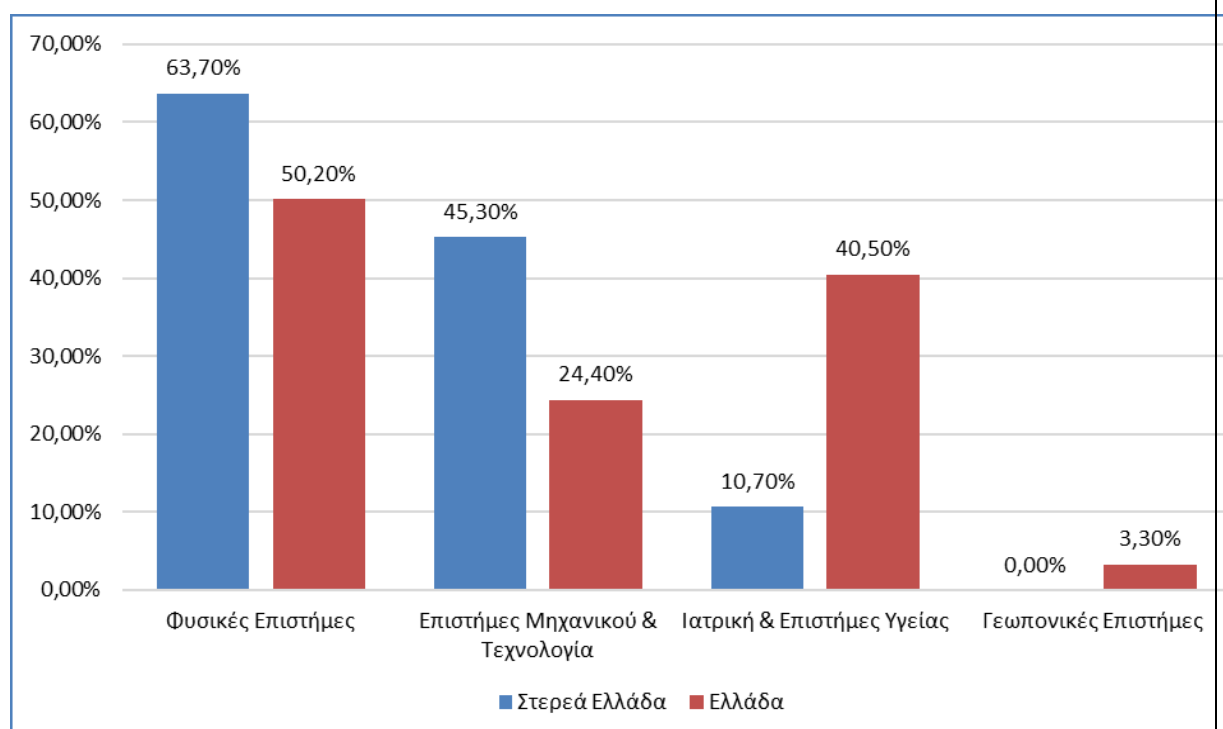
τελευταία θέση σε επίπεδο χώρας.

Πίνακας 47: Κατανομή των επιστημονικών δημοσιεύσεων στα κύρια επιστημονικά πεδία – ΠΣΤΕ & Ελλάδα.

Επιστημονικό πεδίο	Αριθμός επιστημονικών δημοσιεύσεων 2014-2018	Αριθμός αναφορών σε επιστημονικές δημοσιεύσεις 2014-2018
Φυσικές Επιστήμες	149	914
Επιστήμες Μηχανικού & Τεχνολογία	106	928
Ιατρική & Επιστήμες Υγείας	25	305

Πηγή: ΕΚΤ, 2022.

Διάγραμμα 42: Κατανομή των επιστημονικών δημοσιεύσεων στα κύρια επιστημονικά πεδία – ΠΣΤΕ & Ελλάδα.

Πηγή: ΕΚΤ, 2022.

Οι επιστημονικές δημοσιεύσεις επικεντρώνονται κατά κύριο λόγο σε τρεις επιστημονικούς κλάδους ενδιαφέροντος. Παρά τον μικρό αριθμό των εργαζομένων σε θέσεις έρευνα και ανάπτυξης η Περιφέρεια έχει υψηλές επιδόσεις στον δείκτη αναφορών των επιστημονικών δημοσιεύσεων.

Πίνακας 48: Προσωπικό και ερευνητές - Ποσοστό της συνολικής απασχόλησης.

Ερευνητές - Ποσοστό της συνολικής απασχόλησης			
Έτος	Στερεά Ελλάδα	ΕΕ27	Ελλάδα
2014		66,9%	
2015	28%	74,5%	48,8%
2016		68,8%	

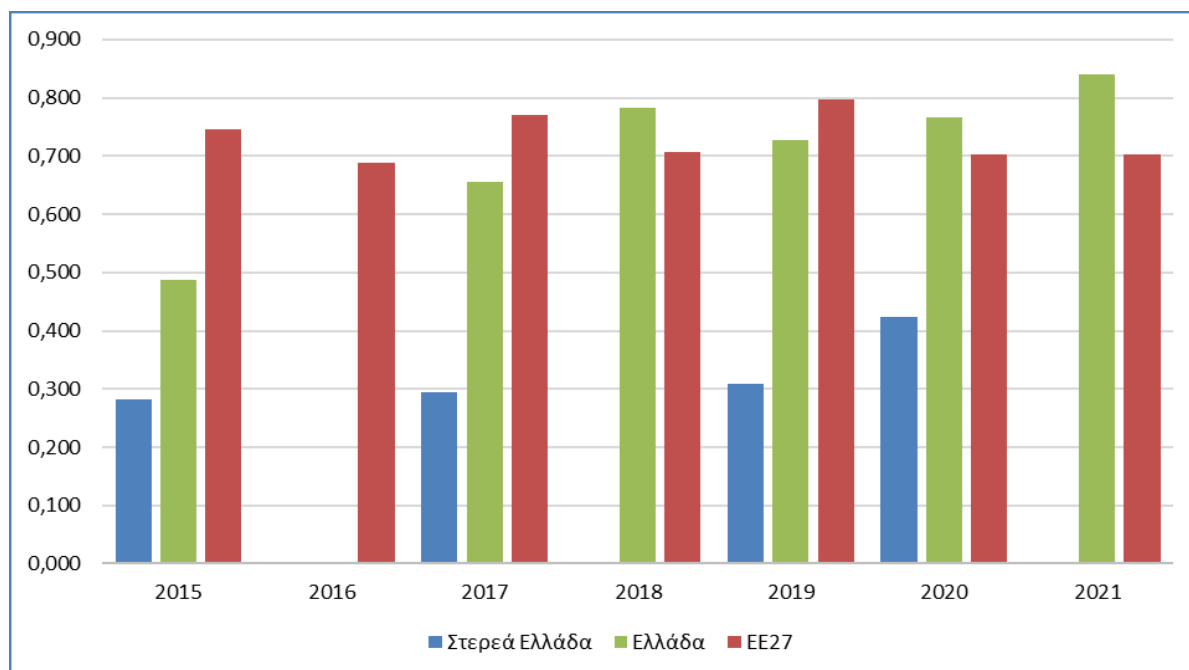
Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

2017	29,5%	77,1%	65,5%
2018		70,8%	78,2%
2019	30,9%	79,7%	72,7%
2020	42,4%	70,2%	76,6%
2021		70,2%	84,1%

Πηγή: Eurostat, 2022 & ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 43: Προσωπικό και ερευνητές - Ποσοστό της συνολικής απασχόλησης.

Πηγή: Eurostat, 2022.

Σε άμεση συνάρτηση με τις προαναφερθείσες πολύ χαμηλές δαπάνες σε Ε&Α και τις χαμηλές καινοτομικές επιδόσεις, η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας αποτελεί τη 2η περιφέρεια με το μικρότερο αριθμό ερευνητών και απασχολούμενων σε θέσεις έρευνας, ενώ ως ποσοστό επί του συνολικού εργατικού δυναμικού και της συνολικής απασχόλησης υπολείπεται σημαντικά σε σχέση με τον εθνικό και τον κοινοτικό μέσο όρο.

Ειδικότερα, στην Περιφέρεια το συνολικό ερευνητικό προσωπικό ανήλθε το 2011, σε 1.120 εργαζόμενους που αντιστοιχούν περίπου στο 0,6% του συνόλου των απασχολούμενων της Περιφέρειας, όταν στο σύνολο της Ελλάδος το ερευνητικό προσωπικό αντιστοιχεί στο 1,72% των απασχολούμενων και σε επίπεδο Ευρώπης στο 1,83%. Η απόσταση από τον Ελληνικό και Ευρωπαϊκό μέσο όρο μειώνεται, εάν εξεταστεί το μερίδιο του προσωπικού Ε&Α στη συνολική απασχόληση στις επιχειρήσεις. Στη Στερεά Ελλάδα ανέρχεται στο 0,26% ενώ στην Ελλάδα στο 0,24% και στην Ε.Ε. στο 0,82%. Συνολικά, το ερευνητικό προσωπικό που εργάζεται στις επιχειρήσεις ανέρχεται σε 514 εργαζόμενους που αντιστοιχούν στο 45,9% του ερευνητικού δυναμικού της Περιφέρειας, ποσοστό το οποίο είναι περίπου τρεις φορές μεγαλύτερο από τον εθνικό μέσο όρο. Το υπόλοιπο κατανέμεται ανάμεσα στην ανώτατη εκπαίδευση (22,5%) και στα ερευνητικά κέντρα της Περιφέρειας (30,9%) ενώ τα αντίστοιχα εθνικά ποσοστά είναι 65% για τα ΑΕΙ και 18,8% για τα ερευνητικά κέντρα. Η σημαντική διαφορά που παρατηρείται υπέρ των επιχειρήσεων οφείλεται στη συγκέντρωση μεγάλων παραγωγικών μονάδων στην Περιφέρεια με

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ερευνητική δραστηριότητα και συγχρόνως η μικρή παρουσία ΑΕΙ και Ερευνητικών Κέντρων.

Αντίστοιχη κατανομή παρουσιάζουν και οι ερευνητές οι οποίοι ανήλθαν το 2011 σε 527. Οι ερευνητές στις επιχειρήσεις ανήλθαν μόνο σε 294, αντιπροσωπεύοντας το 55,8% των ερευνητών. Αντίστοιχα το ποσοστό αυτό στην ανώτατη εκπαίδευση ανήλθε στο 27,7% και στα ερευνητικά κέντρα στο 15,6%. Ο αριθμός των ερευνητών αντιστοιχεί στο 47,1% του συνολικού ερευνητικού προσωπικού. Το αντίστοιχο ποσοστό ανήλθε την ίδια χρονιά στην Ελλάδα και στην ΕΕ27 στο 64%. Η διαφορά αυτή αποτελεί και μία ένδειξη για την ύπαρξη χαμηλότερης επιστημονικής εξειδίκευσης και ερευνητικής εμπειρίας στις ερευνητικές ομάδες της Περιφέρειας σε σχέση με την Ελλάδα και την Ε.Ε.

2.5.5 ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ ΚΑΙ ΔΥΝΑΜΙΚΗ

Μορφές τουρισμού στην Περιφέρεια της Στερεάς Ελλάδας

Η Στερεά Ελλάδα παρουσιάζει ευρύτατη ποικιλία σε ό,τι αφορά την ταυτότητα και την αναγνωρισιμότητά της, τη διαφοροποίησή της από τις άλλες περιφέρειες της χώρας. Πέραν των στερεότυπων ότι είναι μία κατά βάση βιομηχανική περιφέρεια, ή ότι είναι περιφέρεια με χαρακτηριστική ανάπτυξη της κτηνοτροφίας (αιγοπρόβατα), η Στερεά Ελλάδα έχει αναπτύξει πολλές διαφορετικές μορφές τουρισμού, που μπορούν να ταξινομηθούν σε τρεις κατηγορίες⁷⁹:

- μορφές τουρισμού με ισχυρή παράδοση στην περιφέρεια
- μορφές τουρισμού με ενδιάμεση ανάπτυξη
- αναδυόμενες μορφές τουρισμού.

Ισχυρή παράδοση η Στερεά Ελλάδα παρουσιάζει στις εξής μορφές τουρισμού:

- Πολιτιστικός τουρισμός

Βλέπε Ενότητα 2.2 ανωτέρω.

- Τουρισμός Ευεξίας (Wellness)

Η Περιφέρεια διαθέτει τόσο το γεωθερμικό δυναμικό, όσο και την παράδοση για τη δημιουργία υποδομών και την παροχή υπηρεσιών στον τομέα των θερμομεταλλικών λουτρών, στις ΠΕ Φθιώτιδας και Ευβοίας. Οι διαχρονικά καθιερωμένες θέσεις (Καμμένα Βούρλα, Αιδηψός, κλπ.) γνωρίζουν νέα άνθηση, μέσω του εκσυγχρονισμού των υποδομών τους. Κύριο πρόβλημα που καλείται να αντιμετωπίσει ο κλάδος είναι το γεγονός ότι παραδοσιακά οι «λουτροπόλεις» αυτές απευθύνονταν στον εγχώριο τουρισμό. Ο αναπροσανατολισμός του κλάδου στη διεθνή αγορά τον φέρνει αντιμέτωπο με τον διεθνή ανταγωνισμό, σε ό,τι αφορά την ποιότητα αλλά και το κόστος των παρεχόμενων υπηρεσιών.

- Θρησκευτικός τουρισμός

79 Πηγή: ΥΠΕΚΑ, Δ/ση Χωροταξίας: «Αξιολόγηση, αναθεώρηση και ειδίκευση Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας», 2015 (Ανάδοχος: EDP S.A.).

Ο θρησκευτικός τουρισμός έχει μακρά παράδοση στην Περιφέρεια, ιδιαίτερα στις ΠΕ Βοιωτίας, Εύβοιας και Ευρυτανίας, με ισχυρούς και καθιερωμένους πόλους προσκυνητών (Όσιος Λουκάς, Άγιος Ιωάννης ο Ρώσος, Ι.Μ. Προυσού). Τις τελευταίες δεκαετίες ο θρησκευτικός τουρισμός αναπτύσσεται ραγδαία λόγω των επισκεπτών από τις ορθόδοξες χώρες της ανατολικής Ευρώπης. Ωστόσο, το ρεύμα των επισκεπτών αυτών κατευθύνεται κατά κύριο λόγο σε άλλες περιοχές, όπως η Χαλκιδική ή η Κρήτη, καθώς συνδυάζει τις διακοπές του με το πρότυπο του παραθαλάσσιου τουρισμού.

- Χιονοδρομικός τουρισμός

Ο χιονοδρομικός τουρισμός έχει αναπτυχθεί στις ΠΕ Φωκίδας (Παρνασσός) και Ευρυτανίας (Βελούχι). Ιδιαίτερα το χιονοδρομικό του Παρνασσού αποτελεί καθιερωμένο προορισμό χειμερινού τουρισμού. Σημειώνεται ότι τα χιονοδρομικά κέντρα απευθύνονται στον εγχώριο τουρισμό, με προέλευση κυρίως από την Αττική, με περιορισμένο χρονικό «παράθυρο» γύρω από τις διακοπές Χριστουγέννων – Πρωτοχρονιάς, και ότι η προσέλευση επισκεπτών εξαρτάται από τις κάθε φορά κρατούσες καιρικές συνθήκες. Επιπλέον, σημειώνεται ότι η κλιματική αλλαγή έχει αρνητικές επιπτώσεις στο χιονοδρομικό τουρισμό.

Μορφές τουρισμού με **ενδιάμεση ανάπτυξη** στη Στερεά Ελλάδα είναι οι εξής:

- Αστικός τουρισμός

Η Περιφέρεια προσφέρει πολλές και διαφορετικές επιλογές για «μικρές αποδράσεις», όλες τις εποχές του χρόνου, απευθυνόμενη κυρίως σε επισκέπτες από την Αττική. Αρκετές αστικές ενότητες της Στερεάς έχουν αναδειχθεί σε πόλους έλξης αστικού τουρισμού: π.χ. Χαλκίδα, Γαλαξίδι, Αράχωβα, Καρπενήσι, Κάρυστος.

- Παραθαλάσσιος τουρισμός

Ο παραθαλάσσιος τουρισμός έχει αναπτυχθεί, απευθυνόμενος κυρίως σε ημεδαπούς επισκέπτες, ιδιαίτερα στην ΠΕ Εύβοιας – Σκύρου, όπου και συγκεντρώνεται το μεγαλύτερο μέρος του ξενοδοχειακού δυναμικού της Περιφέρειας (μονάδες – δωμάτια – κλίνες) αλλά και στις ΠΕ Φθιώτιδας, Φωκίδας και Βοιωτίας. Ο παραθαλάσσιος τουρισμός στην Στερεά Ελλάδα παρουσιάζει ιδιαίτερα έντονη εποχικότητα.

- Γαστρονομικός τουρισμός

Παραδοσιακά η Στερεά Ελλάδα είναι γνωστή για τα σουβλιστά αρνιά της και τα συναφή εδέσματα (κοκορέτσι, κοντοσούβλι, σπληνάντερο, κλπ). Παράλληλα όμως, ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια, εμφανίζονται επώνυμα ποιοτικά προϊόντα, όπως το κατίκι Δομοκού, η φέτα Παρνασσού, η φορμαέλα Αράχωβας, το προσούτο Ευρυτανίας, ελιές Αμφίσσης, κλπ80. Υπάρχουν δυνατότητες περαιτέρω ανάπτυξης, εφόσον ο γαστρονομικός τουρισμός συνδυαστεί αποτελεσματικά με τις παραδοσιακά καθιερωμένες μορφές τουρισμού στην

80 Για το «καλάθι αγροτικών προϊόντων» της Περιφέρειας βλ. και Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας, Ενδιάμεση Διαχειριστική Αρχή: «Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης για την Περιφέρεια της Στερεάς Ελλάδας», Ιούνιος 2014

Περιφέρεια (πολιτιστικός, χιονοδρομικός, κλπ).

- Οικοτουρισμός – φυσιολατρικός τουρισμός

Ο τουριστικός – φυσιολατρικός τουρισμός αποτελεί μία αναπτυσσόμενη μορφή τουρισμού, με ιδιαίτερο χαρακτηριστικό την καλή (μη εποχική κατά τους θερινούς μήνες) κατανομή των επισκεπτών. Σε αυτή τη μορφή τουρισμού, η Στερεά Ελλάδα προσελκύει κυρίως ημεδαπούς επισκέπτες, έχει ωστόσο τη δυναμική ανάπτυξης και στη διεθνή τουριστική αγορά. Διαθέτει ιδιαίτερα φυσικά – οικολογικά σύνολα, με πιο σημαντικά τους δύο εθνικούς δρυμούς (Παρνασσού και Οίτης), στους οποίους τα οργανωμένα μονοπάτια με σήμανση, τα καταφύγια, αλλά και οι γύρω οικισμοί, προσφέρουν εναλλακτικές διαδρομές για διαφορετικές ομάδες επισκεπτών κάθε ηλικιακής ομάδας. Ο φυσιολατρικός τουρισμός έχει μεγάλες δυνατότητες ανάπτυξης στην Ευρυτανία, που στο σύνολό της είναι αραιοκατοικημένη, ορεινή, δασώδης και εν πολλοίς αλώβητη οικολογικά περιοχή (π.χ. Άγραφα), αλλά και στην Εύβοια, η οποία διαθέτει ιδιαίτερο ανάγλυφο με πολλές περιοχές ιδιαίτερης φυσικής ομορφιάς.

Αναδυόμενες μορφές τουρισμού στη Στερεά Ελλάδα είναι οι εξής:

- *Θαλάσσιος τουρισμός* (yachting, cruising). Λειτουργούν μαρίνες στα Καμμένα Βούρλα, στη Σκύρο (Αχίλι) και στην Ιτέα, καθώς και τουριστικά αγκυροβόλια στη Χαλκίδα, στην Ερέτρια, στη Σκύρο (Λιναριά) στο Γερολίμανο Λιχάδα, στη Λίμνη Ευβοίας, στα Λουτρά Αιδηψού και στους Ωρεούς⁸¹. Ο τουρισμός κρουαζιέρας βρίσκεται ακόμη σε πολύ αρχικό στάδιο.
- *Αγροτουρισμός*. Βρίσκεται σε αρχικό στάδιο, με δυνατότητα ανάπτυξης, εφόσον συνδυαστεί με τον οικοτουρισμό και το γαστρονομικό τουρισμό.

Κύρια χαρακτηριστικά της τουριστικής κίνησης στην Περιφέρεια της Στερεάς Ελλάδας

Το σημαντικότερο χαρακτηριστικό της τουριστικής κίνησης στη Στερεά Ελλάδα, που είναι η υπεροχή του εγχώριου έναντι του εισερχόμενου τουρισμού, έχει δυνητικά δυσμενείς επιπτώσεις, καθώς:

- Πρώτον, σε συνθήκες οικονομικής κρίσης, που έχει ως αποτέλεσμα τη συρρίκνωση των εισοδημάτων των Ελλήνων πολιτών, είναι αδύνατον να ανακάμψει, τουλάχιστον βραχυπρόθεσμα, μια τουριστική αγορά που στηρίζεται στον εγχώριο τουρισμό.
- Δεύτερον, η έμφαση στον εγχώριο τουρισμό, δημιουργεί τον κίνδυνο να χάσει η Στερεά Ελλάδα την ευκαιρία που σήμερα διανοίγεται για το σύνολο της χώρας, με την αλματώδη μεγέθυνση του εισερχόμενου τουρισμού από το εξωτερικό κατά τα τελευταία χρόνια.

⁸¹ ΥΠΕΚΑ, Δ/ση Χωροταξίας: «Αξιολόγηση, αναθεώρηση και ειδίκευση Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας», 2015 (Ανάδοχος: EDP S.A.). Στη μελέτη αυτή προτείνονται νέες μαρίνες στην Ερέτρια, στην Κύμη, και στα Λουτρά Αιδηψού. Επίσης, προτείνεται ως προορισμός κρουαζιέρα η Ιτέα.

Στη συνέχεια, προκειμένου να εξαχθούν τα πρώτα συμπεράσματα σχετικά με την Τουριστική Κίνηση και Δυναμική της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας, καταγράφονται στοιχεία ξενοδοχειακού δυναμικού, αριθμό διανυκτερεύσεων, εισπράξεων κ.λπ.

Ξενοδοχειακό δυναμικό στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας (2022)⁸²

Η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας αντιπροσωπεύει το 2022 το 5% των μονάδων, το 3% των δωματίων και το 3% των κλινών της χώρας. Συνολικά διαθέτει 507 μονάδες με 14.949 δωμάτια και 29.354 κλίνες.

Πίνακας 49: Ξενοδοχειακό δυναμικό της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας ανά Περιφερειακή Ενότητα (2022).

Ενότητα		5*	4*	3*	2*	1*	Σύνολο
Εύβοιας	Μονάδες	2	24	73	113	21	233
	Δωμάτια	216	2.378	2.535	2.853	383	8.365
	Κλίνες	438	5.013	4.957	5.414	729	16.551
Φθιώτιδας	Μονάδες	2	5	14	74	23	118
	Δωμάτια	246	197	463	1.514	385	2.805
	Κλίνες	533	420	1.002	2.830	722	5.507
Φωκίδας	Μονάδες	0	12	40	26	5	83
	Δωμάτια	0	801	781	468	47	2.097
	Κλίνες	0	1.500	1.460	893	89	3.942
Ευρυτανία	Μονάδες	3	2	24	8	1	38
	Δωμάτια	197	27	471	130	5	830
	Κλίνες	494	74	881	250	10	1.709
Βοιωτίας	Μονάδες	2	9	11	10	3	35
	Δωμάτια	47	338	207	221	39	852
	Κλίνες	94	669	396	412	74	1.645
Σύνολο	Μονάδες	9	52	162	231	53	507
	Δωμάτια	706	3.741	4.457	5.186	859	14.949
	Κλίνες	1.559	7.676	8.696	9.799	1.624	29.354

Πηγή: INSETE, 2023.

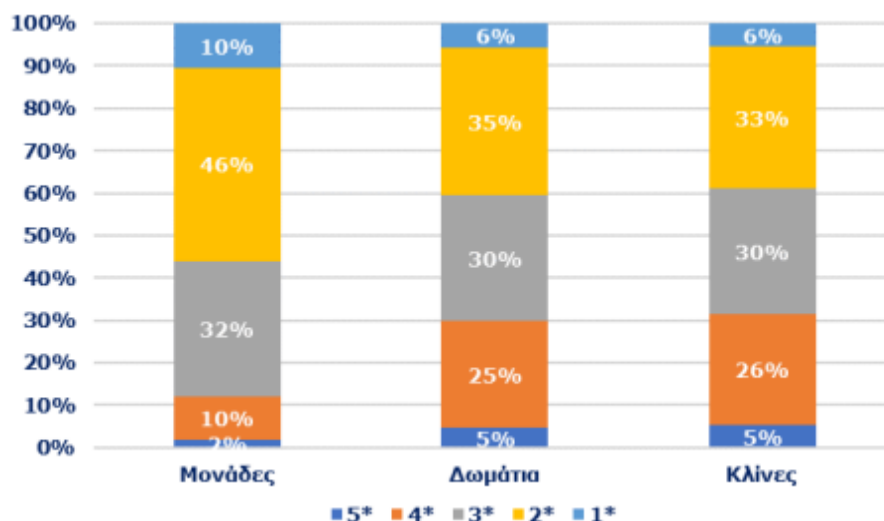
Στις επιμέρους κατηγορίες αστεριών, παρατηρούμε μεγάλη συγκέντρωση στα 2* (46%) και 3* (32%) ξενοδοχεία και χαμηλή στα 1* (10%), 4* (10%) και 5* (2%). Η εικόνα στα ξενοδοχειακά δωμάτια είναι: 5* (5%), 4* (25%), 3* (30%), 2* (35%) και 1* (6%).

Παρόμοια είναι η εικόνα και στις κλίνες, 5* (5%), 4* (26%), 3* (30%), 2* (33%) και 1* (6%).

Διάγραμμα 44: Κατανομή ξενοδοχειακών μονάδων, δωματίων και κλινών ανά κατηγορία αστεριών στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας (2023).

⁸² INSETE, 2023

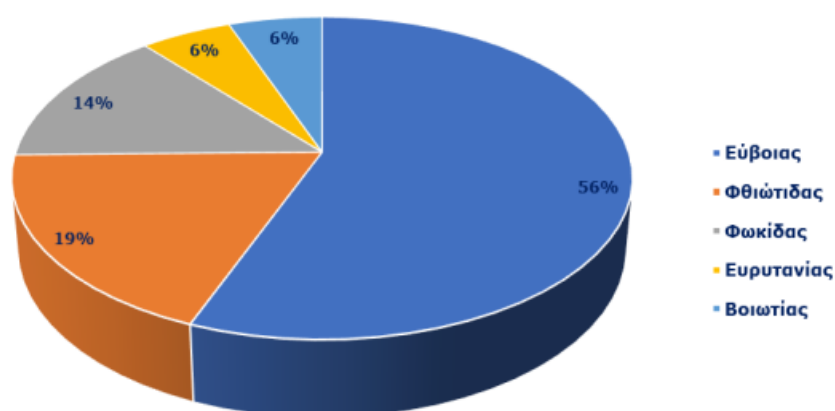

Πηγή: INSETE, 2023.

Αναφορικά με τις επιμέρους Ενότητες, παρατηρούμε ότι:

- Η Ενότητα Εύβοιας αντιπροσωπεύει το 56% των δωματίων της Περιφέρειας με 233 μονάδες, 8.365 δωμάτια και 16.551 κλίνες,
- Η Ενότητα Φθιώτιδας διαθέτει το 19% του δυναμικού της Περιφέρειας με 118 μονάδες, 2.805 δωμάτια και 5.507 κλίνες,
- Η Ενότητα Φωκίδας διαθέτει το 14% του δυναμικού της Περιφέρειας με 83 μονάδες, 2.097 δωμάτια και 3.942 κλίνες,
- Η Ενότητα Ευρυτανίας διαθέτει το 6% του δυναμικού με 38 μονάδες, 830 δωμάτια και 1.709 κλίνες και
- Η Ενότητα Βοιωτίας αντιπροσωπεύει το 6% του δυναμικού της Περιφέρειας με 35 μονάδες, 852 δωμάτια και 1.645 κλίνες

Διάγραμμα 45: Ποσοστιαία κατανομή του ξενοδοχειακού δυναμικού σε δωμάτια της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας ανά Περιφερειακή Ενότητα (2022).

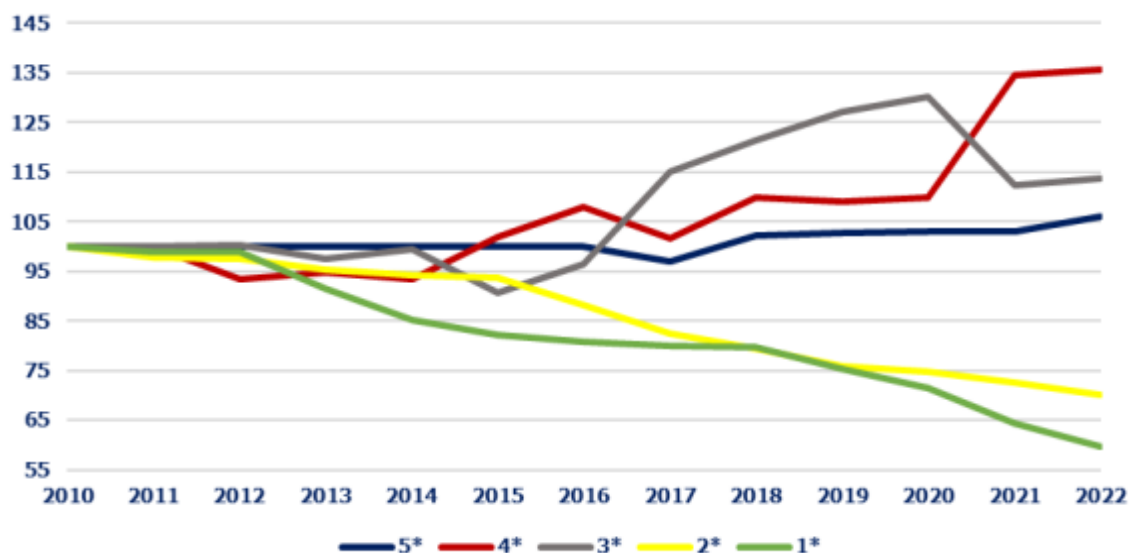
Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Πηγή: INSETE, 2023.

Όσον αφορά την εξέλιξη των ξενοδοχειακών δωματίων στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας την περίοδο 2010-2022, παρατηρούμε αύξηση στα 5* (+6%), 4* (+36%) και 3* (+14%) και μείωση στα 2* (-30%) και 1* (-40%).

Διάγραμμα 46: Εξέλιξη των ξενοδοχειακών δωματίων στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας (2010=100), 2010-2022.

Πηγή: INSETE, 2023.

Δυναμικό ενοικιαζόμενων δωματίων της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας ανά Περιφερειακή Ενότητα⁸³

Η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας αντιπροσωπεύει το 5% των μονάδων, το 5% των δωματίων και το 4% των κλινών της χώρας. Συνολικά διαθέτει 1.266 μονάδες με 8.678 δωμάτια και 18.941 κλίνες.

Πίνακας 50: Δυναμικό ενοικιαζόμενων δωματίων της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας ανά Περιφερειακή Ενότητα (2019).

⁸³ INSETE, 2023.

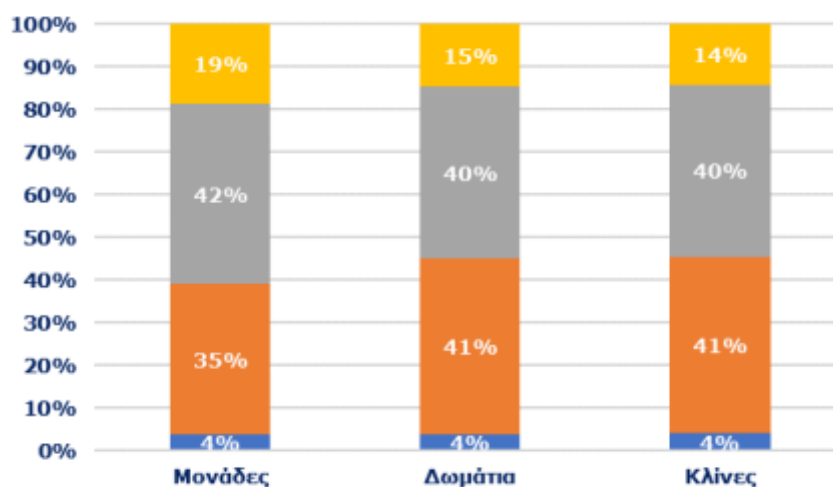
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ						
Ενοικιαζόμενα δωμάτια 2019						
Ενότητα		4K	3K	2K	1K	Σύνολο
Εύβοιας	Μονάδες	15	297	384	162	858
	Δωμάτια	122	2.502	2.661	881	6.166
	Κλίνες	298	5.429	5.772	1.894	13.393
Φθιώτιδας	Μονάδες	8	33	33	64	138
	Δωμάτια	62	270	242	333	907
	Κλίνες	124	635	515	673	1.947
Φωκίδας	Μονάδες	9	49	42	3	103
	Δωμάτια	71	329	254	13	667
	Κλίνες	159	736	577	29	1.501
Ευρυτανίας	Μονάδες	8	42	54	7	111
	Δωμάτια	42	282	250	26	600
	Κλίνες	88	593	548	64	1.293
Βοιωτίας	Μονάδες	9	26	19	2	56
	Δωμάτια	49	184	87	18	338
	Κλίνες	157	411	209	30	807
Σύνολο	Μονάδες	49	447	532	238	1.266
	Δωμάτια	346	3.567	3.494	1.271	8.678
	Κλίνες	826	7.804	7.621	2.690	18.941

Πηγή: INSETE, 2023.

Στις επιμέρους κατηγορίες κλειδιών παρατηρούμε μεγάλη συγκέντρωση στις μονάδες με 2K (42%) και 3K (35%) και χαμηλή στις μονάδες με 4K (4%) και 1K (19%).

Η εικόνα στα δωμάτια δεν αλλάζει σημαντικά: 4K (4%), 3K (41%), 2K (40%) και 1K (15%) ενώ παρόμοια είναι η εικόνα και στις κλίνες: 4K (4%), 3K (41%), 2K (40%) και 1K (14%).

Διάγραμμα 47: Κατανομή ενοικιαζόμενων μονάδων, δωματίων και κλινών ανά κατηγορία κλειδιών στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας (2019).

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

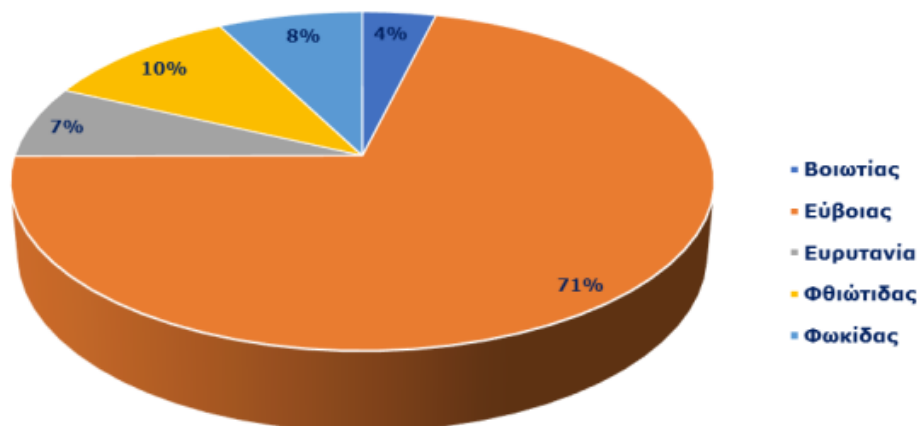

Πηγή: INSETE, 2023.

Αναφορικά με τις επιμέρους Ενότητες, παρατηρούμε ότι:

- Η Ενότητα Εύβοιας αντιπροσωπεύει το 71% του δυναμικού δωματίων της Περιφέρειας με 858 μονάδες, 6.166 δωμάτια και 13.393 κλίνες,
- Η Ενότητα Φθιώτιδας διαθέτει το 10% του δυναμικού της Περιφέρειας με 138 μονάδες, 907 δωμάτια και 1.947 κλίνες,
- Η Ενότητα Φωκίδας διαθέτει το 8% του δυναμικού με 103 μονάδες, 667 δωμάτια και 1.501 κλίνες,
- Η Ενότητα Ευρυτανίας διαθέτει το 7% του δυναμικού με 111 μονάδες, 600 δωμάτια και 1.293 κλίνες και
- Η Ενότητα Βοιωτίας αντιπροσωπεύει το 4% του δυναμικού της Περιφέρειας με 56 μονάδες, 338 δωμάτια και 807 κλίνες.

Διάγραμμα 48: Ποσοστιαία κατανομή των δωματίων της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας ανά Περιφερειακή Ενότητα (2019).

Πηγή: INSETE, 2023.

Επισκέψεις στην Ελλάδα⁸⁴

Οι επισκέψεις στην Ελλάδα την περίοδο 2019-2021 κατέγραψαν μείωση κατά -55% (από 36,6 εκατ. το 2019 σε 16,4 εκατ. το 2021). Επιμέρους, όλες οι Περιφέρειες σημείωσαν μείωση στον αριθμό των επισκέψεων τους, με τις υψηλότερες μειώσεις σε απόλυτους αριθμούς να καταγράφονται στις Περιφέρειες: Κεντρικής Μακεδονίας (-57% ή -3,8 εκατ., από 6,8 εκατ. το 2019 σε 2,9 εκατ. το 2021), Αν. Μακεδονίας & Θράκης (-91% ή -3,5 εκατ., από 3,8 εκατ. το 2019 σε 333 χιλ. το 2021), Αττικής (-55% ή -3,3 εκατ., από 5,9 εκατ. το 2019 σε 2,6 εκατ. το 2021), Νοτίου Αιγαίου (-47% ή -3,3 εκατ., από 6,9 εκατ. το 2019 σε 3,6 εκατ. το 2021), Κρήτης (-40% ή -2,1 εκατ., από 5,3 εκατ. το 2019 σε 3,1 εκατ. το 2021) και Ιονίων Νήσων (-43% ή -1,3 εκατ., από 3,0 εκατ. το 2019 σε 1,7 εκατ. το 2021).

⁸⁴ INSETE, 2023

Την περίοδο 2019-2022, οι επισκέψεις στην Ελλάδα κατέγραψαν μείωση κατά -14% (από 36,6 εκατ. το 2019 σε 31,4 εκατ. το 2022). Επιμέρους, όλες οι Περιφέρειες σημείωσαν μείωση στον αριθμό των επισκέψεων τους, με εξαίρεση τις Περιφέρειες Ιονίων Νήσων (+4%, από 3,0 εκατ. το 2019 σε 3,2 εκατ. το 2022) και Ηπείρου (+5%, από 1,0 εκατ. το 2019 σε 1,1 εκατ. το 2022). Ενδεικτικά, οι υπόλοιπες Περιφέρειες: Νότιο Αιγαίο (-3%, από 6,9 εκατ. το 2019 σε 6,7 εκατ. το 2022), Αττική (-5%, από 5,9 εκατ. το 2019 σε 5,6 εκατ. το 2022), Κεντρική Μακεδονία (-18%, από 6,8 εκατ. το 2019 σε 5,6 εκατ. το 2022), Κρήτη (-3%, από 5,3 εκατ. το 2019 σε 5,1 εκατ. το 2022), Αν. Μακεδονία & Θράκη (-71%, από 3,8 εκατ. το 2019 σε 1,1 εκατ. το 2022), Πελοπόννησο (-1%, από 899 χιλ. το 2019 σε 891 χιλ. το 2022), Θεσσαλία (-20%, από 806 χιλ. το 2019 σε 646 χιλ. το 2022), Δυτική Ελλάδα (-29%, από 817 χιλ. το 2019 σε 582 χιλ. το 2022), Στερεά Ελλάδα (-23%, από 679 χιλ. το 2019 σε 521 χιλ. το 2022), Βόρειο Αιγαίο (-45%, από 359 χιλ. το 2019 σε 196 χιλ. το 2022) και Δυτική Μακεδονία (-43%, από 304 χιλ. το 2019 σε 174 χιλ. το 2022).

Πίνακας 51: Επισκέψεις στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια (σε χιλ.) (2019-2022).

Περιφέρειες	2019	2021	2022	%Δ 2019-2021	%Δ 2019-2022
Νότιο Αιγαίο	6.893	3.624	6.696	-47%	-3%
Αττικής	5.923	2.640	5.624	-55%	-5%
Κεντρική Μακεδονία	6.761	2.934	5.568	-57%	-18%
Κρήτη	5.288	3.148	5.114	-40%	-3%
Ιόνια Νησιά	3.048	1.742	3.176	-43%	4%
Αν. Μακεδονία & Θράκη	3.833	333	1.096	-91%	-71%
Ήπειρος	1.033	425	1.083	-59%	5%
Πελοπόννησος	899	477	891	-47%	-1%
Θεσσαλία	806	274	646	-66%	-20%
Δυτική Ελλάδα	817	351	582	-57%	-29%
Στερεά Ελλάδα	679	240	521	-65%	-23%
Βόρειο Αιγαίο	359	99	196	-72%	-45%
Δυτική Μακεδονία	304	88	174	-71%	-43%
Ελλάδα	36.643	16.376	31.367	-55%	-14%

Πηγή: INSETE, 2023.

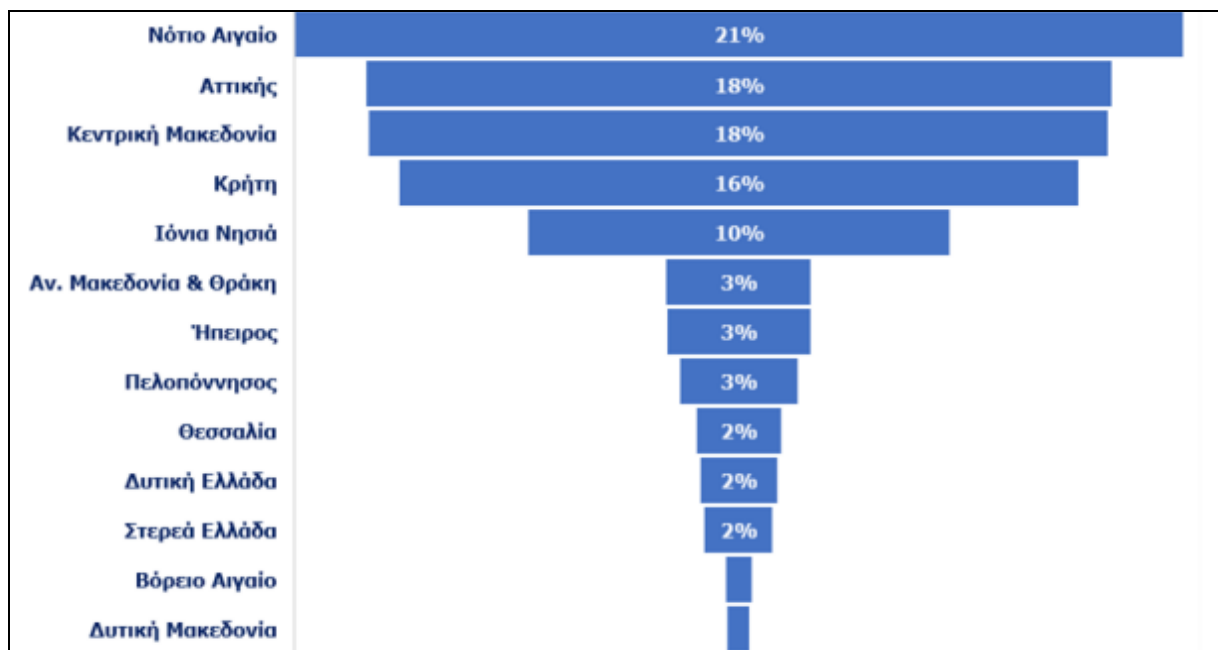
Αναφορικά με την ποσοστιαία κατανομή των επισκέψεων στις επιμέρους Περιφέρειες, παρατηρούμε ότι το Νότιο Αιγαίο (21%), η Αττική (18%), η Κεντρική Μακεδονία (18%), η Κρήτη (16%) και τα Ιόνια Νησιά (10%) δέχονται το μεγαλύτερο ποσοστό επισκεπτών, αντιπροσωπεύοντας για το 2022 το 83% των συνολικών επισκέψεων στην Ελλάδα.

Διάγραμμα 49: Ποσοστιαία κατανομή των επισκέψεων στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια (2022).

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Πηγή: INSETE, 2023.

Διανυκτερεύσεις ανά χώρα προέλευσης στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας⁸⁵

Η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας αντιπροσωπεύει το 1% των διανυκτερεύσεων που καταγράφηκαν στην Ελλάδα το 2022. Την περίοδο 2019-2021, η Περιφέρεια κατέγραψε μείωση διανυκτερεύσεων κατά -40% (από 3,0 εκατ. το 2019 σε 1,8 εκατ. το 2021). Επιμέρους, όλες οι αγορές κατέγραψαν αρνητικό πρόσημο, με εξαίρεση την Γαλλία (+6%, από 290 χιλ. το 2019 σε 307 χιλ. το 2021). Ενδεικτικά, οι υπόλοιπες αγορές: Γερμανία (-28%, από 359 χιλ. το 2019 σε 257 χιλ. το 2021), Ην. Βασίλειο (-24%, από 216 χιλ. το 2019 σε 163 χιλ. το 2021), ΗΠΑ (-34%, από 229 χιλ. το 2019 σε 150 χιλ. το 2021) και Λοιπές (-51%, από 1,9 εκατ. το 2019 σε 917 χιλ. το 2021).

Την περίοδο 2019-2022, οι διανυκτερεύσεις στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας σημείωσαν πτώση κατά -1% (από 3,0 εκατ. το 2019 σε 3,0 εκατ. το 2022). Επιμέρους, η εικόνα ήταν μικτή, με τις αγορές της Γερμανίας (+56%, από 359 χιλ. το 2019 σε 558 χιλ. το 2022), του Ην. Βασιλείου (+67%, από 216 χιλ. το 2019 σε 359 χιλ. το 2022) και των ΗΠΑ (+15%, από 229 χιλ. το 2019 σε 262 χιλ. το 2022) να καταγράφουν αύξηση ενώ αντίθετα οι αγορές της Γαλλίας (-13%, από 290 χιλ. το 2019 σε 253 χιλ. το 2022) και των Λοιπών (-19%, από 1,9 εκατ. το 2019 σε 1,5 εκατ. το 2022) μείωση.

Πίνακας 52: Διανυκτερεύσεις ανά χώρα προέλευσης στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας (σε χιλ.), 2019-2022.

⁸⁵ INSETE, 2023

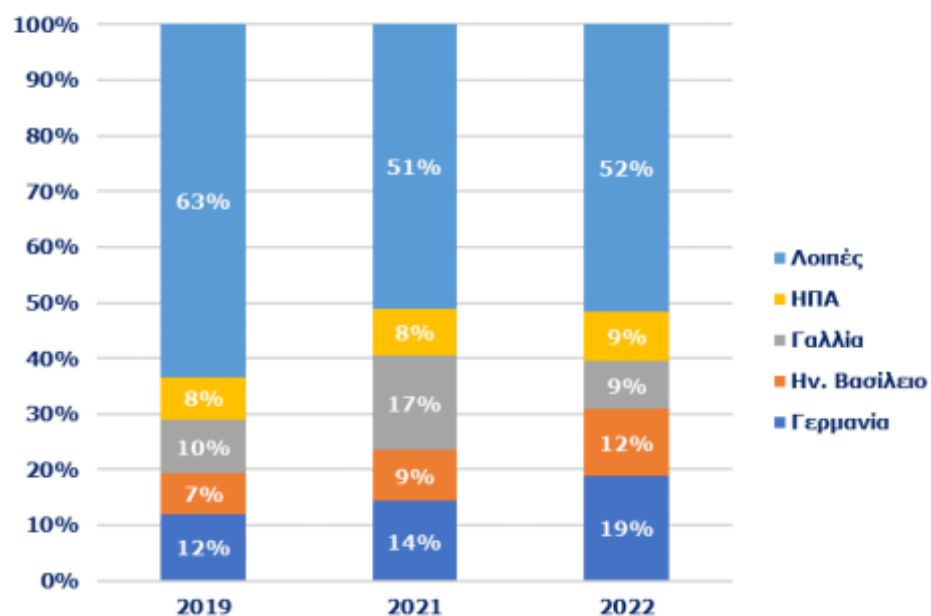

Χώρες Προέλευσης	2019	2021	2022	%Δ 2019-2021	%Δ 2019-2022
Γερμανία	359	257	558	-28%	56%
Ην. Βασίλειο	216	163	359	-24%	67%
Γαλλία	290	307	253	6%	-13%
ΗΠΑ	229	150	262	-34%	15%
Λοιπές	1.885	917	1.530	-51%	-19%
Σύνολο	2.978	1.796	2.962	-40%	-1%

Πηγή: INSETE, 2023.

Αναφορικά με την ποσοστιαία κατανομή για το 2022, οι επισκέπτες από την Γερμανία κατέχουν το υψηλότερο μερίδιο με 19% (12% το 2019) και ακολουθούν από το Ην. Βασίλειο με 12% (7% το 2019), από την Γαλλία με 9% (10% το 2019), από τις ΗΠΑ με 9% (8% το 2019) και από τις Λοιπές με 52% (63% το 2019).

Διάγραμμα 50: Ποσοστιαία κατανομή των διανυκτερεύσεων ανά χώρα προέλευσης στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας (2019-2022).

Πηγή: INSETE, 2023.

Επισκεψιμότητα σε Αρχαιολογικούς Χώρους και Μουσεία της ΠΣΤΕ

Το 2022 η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας αντιπροσώπευε το 3% των επισκέψεων σε αρχαιολογικούς χώρους της Ελλάδας. Την περίοδο 2019-2021, η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας σημείωσε μείωση στην επισκεψιμότητα των αρχαιολογικών της χώρων κατά -64% (από 409 χιλ. το 2019 σε 149 χιλ. το 2021). Επιμέρους, όλες οι Ενότητες κατέγραψαν μείωση, με εξαίρεση την Ενότητα Εύβοιας (από 0 επισκέπτες το 2019 σε 1 χιλ. το 2021). Ενδεικτικά, οι υπόλοιπες Ενότητες: Φωκίδα (-64%, από 405 χιλ. το 2019 σε 146 χιλ. το 2021), Βοιωτία (-71%, από 3 χιλ. το 2019 σε 881 επισκέπτες το 2021) και Φθιώτιδα (-8%, από 710 επισκέπτες το 2019 σε 650 επισκέπτες το 2021).

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Την περίοδο 2019-2022, ο αριθμός των επισκεπτών σε αρχαιολογικούς χώρους της Περιφέρειας κατέγραψε πτώση κατά -18% (από 409 χιλ. το 2019 σε 337 χιλ. το 2022). Επιμέρους, όλες οι Ενότητες κατέγραψαν μείωση, με εξαίρεση την Ενότητα Εύβοιας (από 0 επισκέπτες το 2019 σε 2 χιλ. το 2022). Ενδεικτικά, οι υπόλοιπες Ενότητες: Φωκίδα (-18%, από 405 χιλ. το 2019 σε 333 χιλ. το 2022), Βοιωτία (-60%, από 3 χιλ. το 2019 σε 1 χιλ. το 2022) και Φθιώτιδα (-1%, από 710 επισκέπτες το 2019 σε 700 επισκέπτες το 2022).⁸⁶

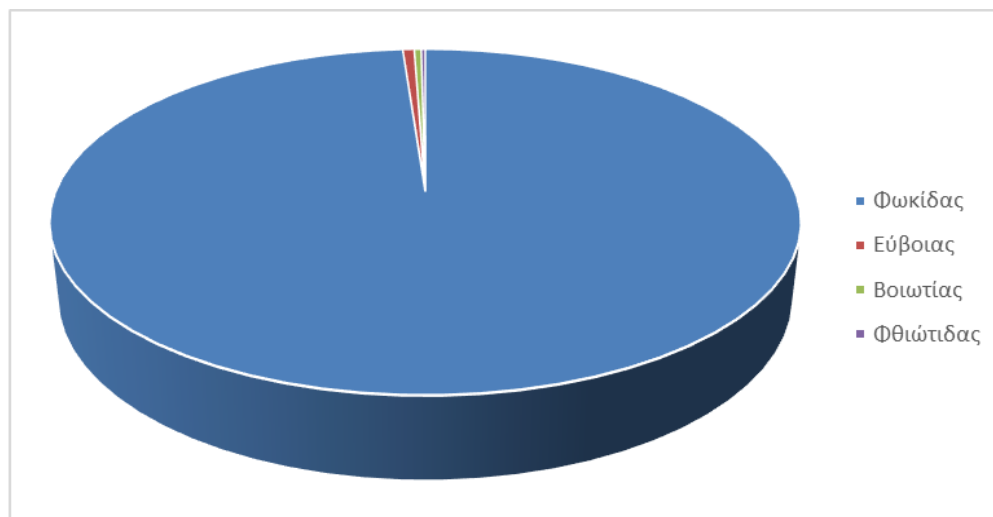
Πίνακας 53: Επισκέπτες σε αρχαιολογικούς χώρους της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας ανά Περιφερειακή Ενότητα, 2019-2022.

Χωρική Ενότητα	2019	2021	2022	2019-2021(%)	2019-2022 (%)
ΠΕ Φωκίδας	405.348	146.061	332.870	-64%	-18%
ΠΕ Εύβοιας	0	1.279	1.964		
ΠΕ Βοιωτίας	3.013	881	1.203	-71%	-60%
ΠΕ Φθιώτιδας	710	650	700	-8%	-1%
Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας	409.071	148.871	336.737	-64%	-18%

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (2019-2022), INSETE (2023) & ιδία επεξεργασία.

Αναφορικά με την ποσοστιαία κατανομή των επισκεπτών σε αρχαιολογικούς χώρους για το 2022, παρατηρούμε ότι η Ενότητα Φωκίδας (99%) καταγράφει σχεδόν το σύνολο των επισκέψεων σε αρχαιολογικούς χώρους που καταγράφονται στην Περιφέρεια και ακολουθούν οι Ενότητες Εύβοιας (1%), Βοιωτίας (0,4%) και Φθιώτιδας (0,2%).

Διάγραμμα 51: Ποσοστιαία κατανομή των επισκεπτών σε αρχαιολογικούς χώρους στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας ανά Περιφερειακή Ενότητα (2022).

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (2022), INSETE (2023) & ιδία επεξεργασία.

Η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας το 2022 αντιπροσωπεύει το 5% των επισκέψεων σε μουσεία της Ελλάδας. Την περίοδο 2019-2021, η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας σημείωσε μείωση στην επισκεψιμότητα των μουσείων της κατά -75% (από 391 χιλ. το 2019 σε 96 χιλ. το 2021). Επιμέρους,

⁸⁶ INSETE, 2023.

όλες οι Ενότητες σημείωσαν μείωση: Φωκίδας (-79%, από 278 χιλ. το 2019 σε 59 χιλ. το 2021), Βοιωτίας (-70%, από 88 χιλ. το 2019 σε 26 χιλ. το 2021), Εύβοιας (-57%, από 17 χιλ. το 2019 σε 7 χιλ. το 2021) και Φθιώτιδας (-58%, από 8 χιλ. το 2019 σε 3 χιλ. το 2021).

Την περίοδο 2019-2022, ο αριθμός των επισκεπτών σε μουσεία της Περιφέρειας κατέγραψε πτώση κατά -39% (από 391 χιλ. το 2019 σε 239 χιλ. το 2022). Επιμέρους, όλες οι Ενότητες σημείωσαν μείωση, με εξαίρεση την Ενότητα Εύβοιας (+9%, από 17 χιλ. το 2019 σε 18 χιλ. το 2022). Ενδεικτικά, οι υπόλοιπες Ενότητες: Φωκίδας (-45%, από 278 χιλ. το 2019 σε 153 χιλ. το 2022), Βοιωτίας (-32%, από 88 χιλ. το 2019 σε 60 χιλ. το 2022) και Φθιώτιδας (-3%, από 8 χιλ. το 2019 σε 8 χιλ. το 2022).

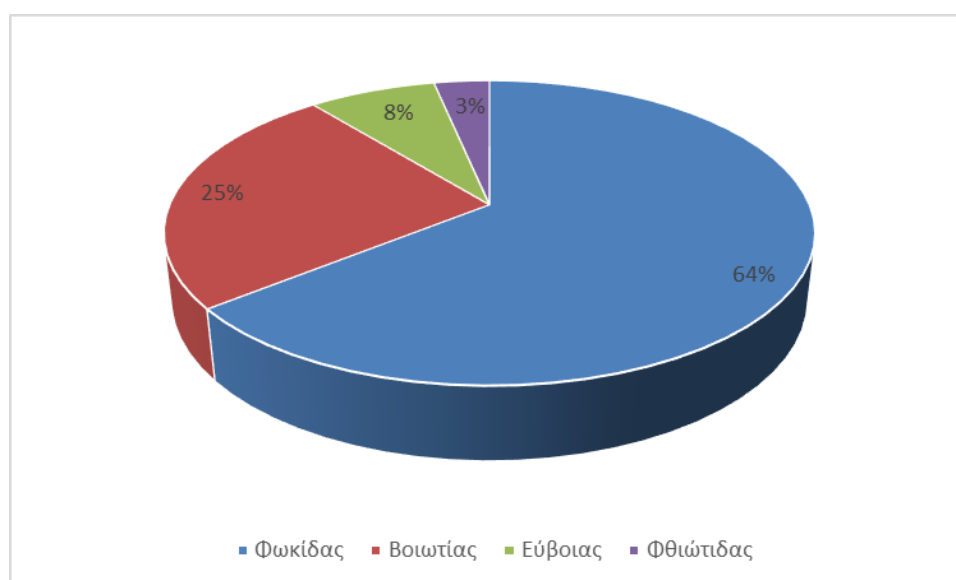
Πίνακας 54: Επισκέπτες σε μουσεία της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας ανά Περιφερειακή Ενότητα (2019-2022).

Χωρική Ενότητα	2019	2021	2022	2019-2021 (%)	2019-2022 (%)
ΠΕ Φωκίδας	278.001	59.203	153.248	-79%	-45%
ΠΕ Βοιωτίας	87.773	26.352	59.511	-70%	-32%
Π.Ε Εύβοιας	16.603	7.083	18.033	-57%	9%
Π.Ε Φθιώτιδας	8.132	3.429	7.854	-58%	-3%
Στερεά Ελλάδα	390.509	96.067	238.646	-75%	-39%

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (2019-2022), INSETE (2023) & ιδία επεξεργασία.

Αναφορικά με την ποσοστιαία κατανομή των επισκεπτών σε μουσεία για το 2022, παρατηρούμε ότι η Ενότητα Φωκίδας (64%) καταγράφει το υψηλότερο ποσοστό και ακολουθούν οι Ενότητες Βοιωτίας (25%), Εύβοιας (8%) και Φθιώτιδας (3%).

Διάγραμμα 52: Ποσοστιαία κατανομή των επισκεπτών σε Μουσεία στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας ανά Περιφερειακή Ενότητα (2022).

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (2022), INSETE (2023) & ιδία επεξεργασία.

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Παρακάτω παρουσιάζεται ένας Πίνακας που αναλύει τον αριθμό επισκεπτών στους Αρχαιολογικούς χώρους και τα Μουσεία της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας από τον Σεπτέμβριο του 2022 μέχρι τον Αύγουστο του 2023, οι οποίοι έφταναν συνολικά τους 454.327 στους Αρχαιολογικούς Χώρους και 304.941 στα Μουσεία, δηλαδή σύνολο 759.268 επισκέπτες στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας. Αυτοί οι αριθμοί αντιστοιχούν σε 3,53% στο σύνολο των Αρχαιολογικών Χώρων της Ελλάδας, 5,46% στο σύνολο των Μουσείων της χώρας, το οποίο ανέρχεται στο 4,12% των επισκεπτών όλης της χώρας.

Πίνακας 55: Επισκέπτες Αρχαιολογικών Χώρων και Μουσείων στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας (Σεπτέμβριος 2022-Αύγουστος 2023).

ΕΠΙΣΚΕΠΤΕΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ, ΕΤΟΥΣ 2022-2023													
ΑΡΧ. ΧΩΡΟΙ ΚΑΤΑ ΠΕ	ΣΕΠΤΕ ΜΒΡΙ ΟΣ 2022	ΟΚΤ ΩΒΡΙ ΟΣ 2022	ΝΟΕ ΜΒΡΙ ΟΣ 2022	ΔΕΚΕ ΜΒΡΙ ΟΣ 2022	ΙΑΝΟ ΥΑΡΙ ΟΣ 2023	ΦΕΒΡ ΟΥΑΡΙ ΟΣ 2023	ΜΑ ΡΤΙ ΟΣ 2023	ΑΠΡ ΙΛΙΟ Σ 2023	ΜΑΪ ΟΣ 2023	ΙΟΥ ΝΙΟ Σ 2023	ΙΟΥ ΛΙΟ Σ 2023	ΑΥΓΟ ΥΣΤΟ Σ 2023	ΣΥΝ ΟΛΟ (ΤΟΤ ΑΛ)
ΣΥΝΟΛΟ ΕΠΙΣΚΕΠ ΤΩΝ ΣΤΗΝ ΧΩΡΑ	1.553. 076	1.31 3.95 5	437.5 09	314.6 46	249.8 36	299.47 4	608. 415	1.23 8.65 4	1.72 5.02 2	1.68 0.25 8	1.58 8.28 2	1.84 8.72 8	12.8 57.8 55
ΣΥΝΟΛΟ ΕΠΙΣΚΕΠ ΤΩΝ ΣΤΗΝ ΠΣΤΕ	45.74 1	42.1 18	16.19 9	14.59 2	13.19 2	16.430	33.1 89	56.0 73	63.4 86	53.8 03	45.7 76	53.7 28	454. 327
ΠΕ ΒΟΙΩΤΙΑ Σ	79	165	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	244
Ορχομεν ός (Τάφος Μινύου)	79	165	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	244
ΠΕ ΕΥΒΟΙΑΣ	342	49	0	0	0	52	0	56	82	202	379	497	1.65 9
Αρχαιολ. Χώρου Παλαμά ρι Σκύρος	342	49	0	0	0	52	0	56	82	202	379	497	1.65 9
ΠΕ ΦΘΙΩΤΙΔ ΑΣ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2.00 0	2.00 0
Κάστρο Υπάτης	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Αρχ.Χώρ ος Νέου Μοναστ. Προέρνα	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2.00 0	2.00 0
ΠΕ ΦΩΚΙΔΑ Σ	45.32 0	41.9 04	16.19 9	14.59 2	13.19 2	16.378	33.1 89	56.0 17	63.4 04	53.6 01	45.3 97	51.2 31	450. 424
Αρχ. Χώρος Δελφών	45.32 0	41.9 04	16.19 9	14.59 2	13.19 2	16.378	33.1 89	56.0 17	63.4 04	53.6 01	45.3 97	51.2 31	450. 424

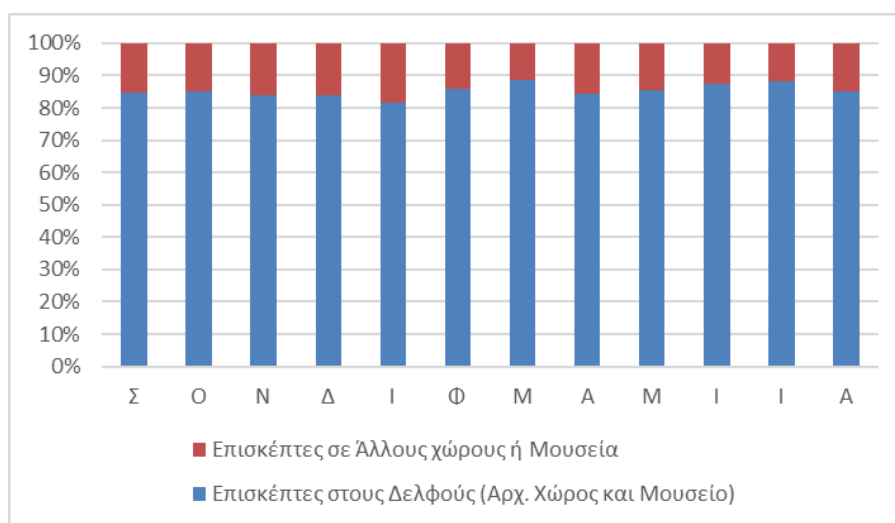
ΕΠΙΣΚΕΠΤΕΣ ΜΟΥΣΕΙΩΝ ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ, ΕΤΟΥΣ 2022-2023													
ΣΥΝΟΛΟ ΕΠΙΣΚΕΠΤΩΝ ΣΤΗΝ ΧΩΡΑ	570116	455341	275901	249029	208707	240143	385229	528454	674565	628052	675815	688976	5.580.328
ΣΥΝΟΛΟ ΕΠΙΣΚΕΠΤΩΝ ΣΤΗΝ ΠΣΤΕ	27.864	28.931	14.760	12.845	11.374	12.860	26.779	41.564	43.568	31.046	26.700	26.650	304.941
ΠΕ ΒΟΙΩΤΙΑΣ	7.709	8.254	3.152	2.389	2.817	2.222	5.127	13.815	11.088	7.447	5.134	5.243	74.397
Αρχαιολογική συλλογή Διστόμου	56	256	153	106	99	50	96	163	242	177	22	70	1.490
Θηβών	1.214	1.854	1.469	1.090	1.132	812	1.281	7.642	2.773	1.652	1.030	1.349	23.298
Ιερά Μονή Οσίου Λουκά	6.163	5.859	1.271	1.026	1.293	1.127	3.407	5.724	7.672	5.354	3.884	3.555	46.335
Αρχαιολογικό Σχηματαρίου	145	80	74	98	131	106	90	90	227	125	81	112	1.359
Αρχαιολογικό Χαιρωνείας	131	205	185	69	162	127	253	196	174	139	117	157	1.915
ΠΕ ΕΥΒΟΙΑΣ	2.618	1.318	790	778	851	1.234	906	977	2.623	2.430	2.873	3.379	20.777
Ερέτριας	982	479	291	151	225	311	337	297	1.862	1.186	1.210	1.260	8.591
Καρύστου	126	133	23	28	30	80	56	58	108	123	117	323	1.205
Σκύρου	808	84	0	0	0	189	34	174	180	571	1.048	1.217	4.305
Χαλκίδας	143	138	68	51	63	83	86	101	136	117	205	169	1.360
Νέο Αρχαιολογικό Μουσείο Χαλκίδας "Αρεθούσα"	559	484	408	548	533	571	393	347	337	433	293	410	5.316
ΠΕ ΦΘΙΩΤΙΔΑΣ	432	673	968	978	569	404	673	500	1.361	271	45	691	7.565
Αρχαιολογική Συλλογή Αταλάντης	18	54	147	3	10	7	42	84	76	37	33	187	698
Αρχαιολογικό	0	0	0	41	0	0	0	0	95	0	0	100	236

ογκή Συλλογή Ελάτεια													
Λαμίας	316	412	640	527	316	244	501	204	615	78	0	0	3.853
Υπάτης Βυζαντιν ό	98	207	181	407	243	153	130	212	575	156	12	404	2.778
ΠΕ ΦΩΚΙΔΑ Σ	17.105	18.686	9.850	8.700	7.137	9.000	20.073	26.272	28.496	20.898	18.648	17.337	202.202
Άμφισσα ς	110	123	121	227	311	213	135	59	200	139	34	305	1.977
Δελφών	16.995	18.563	9.729	8.473	6.826	8.787	19.938	26.213	28.296	20.759	18.614	17.032	200.225

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (2022-2023) & ίδια επεξεργασία.

Διάγραμμα 53: Επισκέπτες Αρχαιολογικών Χώρων και Μουσείων στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας (%).

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (2022-2023).

Από τα παραπάνω στοιχεία προκύπτει ότι ο κυρίαρχος αρχαιολογικός πόλος επισκεπτών στη Στερεά Ελλάδα είναι οι Δελφοί (αρχαιολογικός χώρος και μουσείο). Οι Δελφοί συγκεντρώνουν (2022-2023) το 85,7% των επισκεπτών των αρχαιολογικών χώρων και μουσείων της Περιφέρειας.

Ο Αρχαιολογικός Χώρος και το Μουσείο των Δελφών, σε συνδυασμό με το Δελφικό Τοπίο αποτελούν πόλο έλξης επισκεπτών παγκόσμιας εμβέλειας. Οι Δελφοί αποτελούν τον παγκοσμίως γνωστό προορισμό της Στερεάς, καθιερωμένο ήδη από τη δεκαετία του 1960. Στους Δελφούς το πλούσιο και καλά διατηρημένο μνημειακό σύνολο, συνδυάζεται με ένα μοναδικό φυσικό περιβάλλον, αλλά και με τη άυλη Πολιτιστική Κληρονομιά, τους μύθους που το συνοδεύουν, την αρχαία τραγωδία, καθώς και με πολλά σημαντικά γεγονότα της αρχαίας ιστορίας που αποτυπώνονται στα μνημεία και τα αναθήματα.

Συνδυάζεται ακόμη, στα νεότερα χρόνια, με την πρώτη προσπάθεια αναβίωσης του αρχαίου δράματος (Άγγελος Σικελιανός και Εύα Πάλμερ), αλλά και στη σύγχρονη εποχή, με την ανάπτυξη ποιοτικών πολιτιστικών δραστηριοτήτων από το εκεί εγκατεστημένο Ευρωπαϊκό Πολιτιστικό Κέντρο.

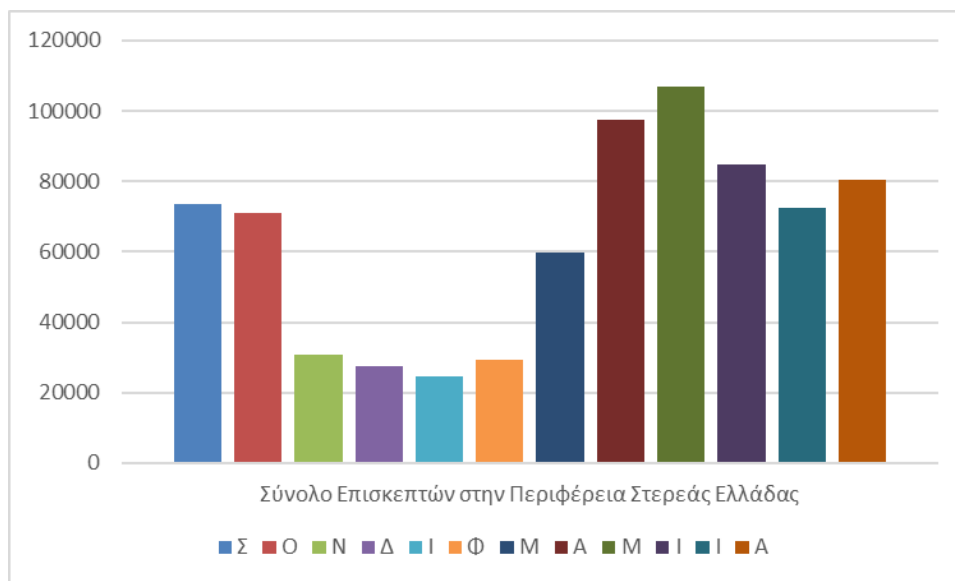

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

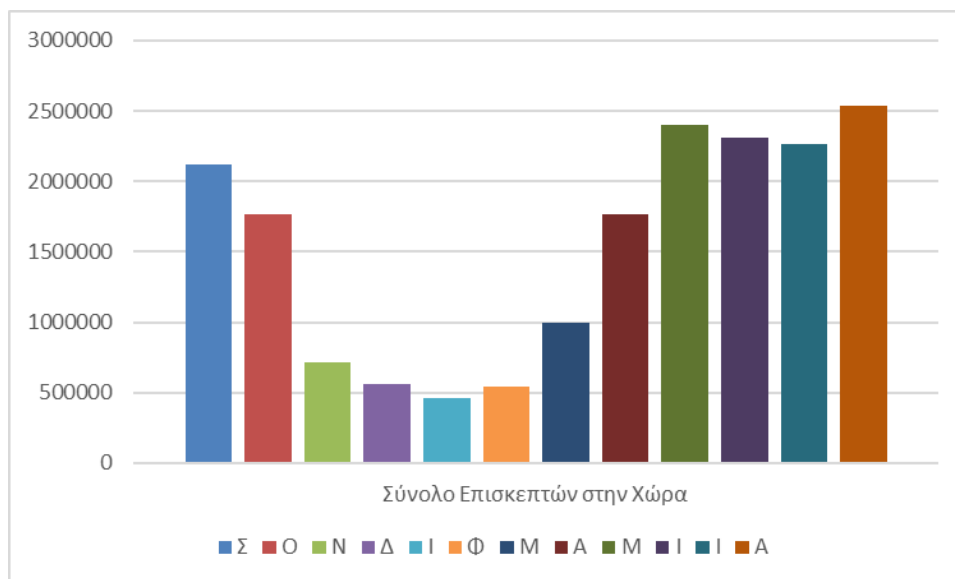
Σημειώνεται ότι η τουριστική κίνηση στους Δελφούς παρουσιάζει μέτρια εποχικότητα, καθώς στο διάστημα Οκτώβριος – Απρίλιος προσελκύει το 44,6% περίπου του συνόλου των ετήσιων επισκεπτών. Στα διαγράμματα που ακολουθούν παρουσιάζεται ο αριθμός επισκεπτών ανά μήνα σε αρχαιολογικούς χώρους και μνημεία για τη Στερεά Ελλάδα και για το σύνολο της χώρας, το 2022-2023. Είναι χαρακτηριστικό ότι, ενώ το μέγιστο των επισκεπτών για το σύνολο της χώρας παρατηρείται τον Αύγουστο, στη Στερεά Ελλάδα (λόγω των Δελφών) το μέγιστο των επισκεπτών παρατηρείται του μήνες Απρίλιο και Μάιο.

Διάγραμμα 54: Επισκέπτες αρχαιολογικών χώρων και μουσείων στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας (Σεπτέμβριος 2022- Αύγουστος 2023).

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (2022-2023) & ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 55: Επισκέπτες Αρχαιολογικών Χώρων και Μουσείων στο σύνολο της χώρας (Σεπτέμβριος 2022- Αύγουστος 2023).

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (2022-2023) & ιδία επεξεργασία.

Σημαντικό ρόλο στην προσέλκυση επισκεπτών έχει επίσης η Μονή του Οσίου Λουκά. Επίσης, υπάρχουν δυνατότητες περαιτέρω ανάπτυξης, όπως έδειξε η λειτουργία του νέου αρχαιολογικού μουσείου Θηβών, η αναμενόμενη λειτουργία του νέου αρχαιολογικού μουσείου Χαλκίδας, καθώς και η προγραμματισμένη ολοκληρωμένη ανάδειξη των μνημείων και του οικισμού του Ορχομενού. Επίσης, σημαντική ευκαιρία για την ανάπτυξη του πολιτιστικού τουρισμού, όχι επαρκώς αξιοποιημένη μέχρι σήμερα, προσφέρουν οι Θερμοπύλες, οι οποίες αποτελούν έναν παγκοσμίως γνωστό ιστορικό τόπο.

Η συνολική αξιοποίηση των μνημείων, αρχαιολογικών χώρων και μουσείων της Περιφέρειας προϋποθέτει τη λειτουργική τους διασύνδεση και δικτύωση, την οργάνωση πολιτιστικών διαδρομών, την ενιαία και ολοκληρωμένη προώθησή τους στη διεθνή τουριστική αγορά.

Εισπράξεις σε αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία

Το 2022 η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας το 2022 αντιπροσωπεύει το 3% των εισπράξεων σε αρχαιολογικούς χώρους της Ελλάδας. Την περίοδο 2019-2021, η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας σημείωσε μείωση εισπράξεων στους αρχαιολογικούς της χώρους κατά -61% (από € 2,8 εκατ. το 2019 σε € 1,1 εκατ. το 2021). Επιμέρους, η εικόνα είναι μικτή, με τις Ενότητες Φωκίδας (-61%, από € 2,8 εκατ. το 2019 σε € 1,1 εκατ. το 2021) και Βοιωτίας (-59%, από € 2 χιλ. το 2019 σε € 771 το 2021) να καταγράφουν μείωση ενώ αντίθετα η Ενότητα Εύβοιας (από € 0 το 2019 σε € 3 χιλ. το 2021) αύξηση.

Την περίοδο 2019-2022, οι εισπράξεις στους αρχαιολογικούς χώρους της Περιφέρειας κατέγραψαν πτώση κατά -12% (από € 2,8 εκατ. το 2019 σε € 2,5 εκατ. το 2022). Επιμέρους, η εικόνα είναι μικτή, με τις Ενότητες Φωκίδας (-12%, από € 2,8 εκατ. το 2019 σε € 2,5 εκατ. το 2022) και Βοιωτίας (-31%, από € 2 χιλ. το 2019 σε € 1 χιλ. το 2022) να καταγράφουν μείωση ενώ αντίθετα η Ενότητα Εύβοιας (από € 0 το 2019 σε € 4 χιλ. το 2022) αύξηση.

Πίνακας 56: Εισπράξεις σε αρχαιολογικούς χώρους της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας ανά Περιφερειακή Ενότητα (σε €) (2019-2022).

Ενότητα	2019	2021	2022	%Δ 2019-2021	%Δ 2019-2022
Φωκίδας	2.816.124	1.094.706	2.486.154	-61%	-12%
Εύβοιας	0	2.684	4.196		
Βοιωτίας	1.869	771	1.290	-59%	-31%
Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας	2.817.993	1.098.161	2.491.640	-61%	-12%

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (2019-2022), INSETE (2023) & ιδία επεξεργασία.

Αναφορικά με την ποσοστιαία κατανομή των εισπράξεων σε αρχαιολογικούς χώρους για το 2022, παρατηρούμε ότι η Ενότητα Φωκίδας (99,8%) καταγράφει σχεδόν το σύνολο των εισπράξεων σε αρχαιολογικούς χώρους της Περιφέρειας και ακολουθούν οι Ενότητες Εύβοιας (0,2%) και Βοιωτίας (0,1%).

Στη συνέχεια, η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας το 2022 αντιπροσωπεύει το 5% των εισπράξεων σε μουσεία της Ελλάδας. Την περίοδο 2019-2021, η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας σημείωσε μείωση

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

εισπράξεων κατά -77% (από € 2,1 εκατ. το 2019 σε € 474 χιλ. το 2021). Επιμέρους, όλες οι Ενότητες σημείωσαν μείωση: Φωκίδας (-79%, από € 1,9 εκατ. το 2019 σε € 402 χιλ. το 2021), Βοιωτίας (-66%, από € 171 χιλ. το 2019 σε € 58 χιλ. το 2021), Εύβοιας (-23%, από € 16 χιλ. το 2019 σε € 12 χιλ. το 2021) και Φθιώτιδας (-36%, από € 4 χιλ. το 2019 σε € 2 χιλ. το 2021).

Την περίοδο 2019-2022, οι εισπράξεις στα μουσεία της Περιφέρειας κατέγραψαν πτώση κατά -45% (από € 2,1 εκατ. το 2019 σε € 1,1 εκατ. το 2022). Επιμέρους, η εικόνα ήταν μικτή, με τις Ενότητες Φωκίδας (-48%, από € 1,9 εκατ. το 2019 σε € 996 χιλ. το 2022) και Βοιωτίας (-33%, από € 171 χιλ. το 2019 σε € 115 χιλ. το 2022) να καταγράφουν μείωση ενώ αντίθετα οι Ενότητες Εύβοιας (+80%, από € 16 χιλ. το 2019 σε € 29 χιλ. το 2022) και Φθιώτιδας (+19%, από € 4 χιλ. το 2019 σε € 4 χιλ. το 2022) αύξηση.⁸⁷

Πίνακας 57: Εισπράξεις σε μουσεία της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας ανά Περιφερειακή Ενότητα (σε €) (2019-2022).

Χωρική Ενότητα	2019	2021	2022	%Δ 2019-2021	%Δ 2019-2022
ΠΕ Φωκίδας	1.898.553	401.681	995.770	-79%	-48%
ΠΕ Βοιωτίας	170.711	57.723	114.901	-66%	-33%
ΠΕ Εύβοιας	15.866	12.258	28.629	-23%	80%
ΠΕ Φθιώτιδας	3.678	2.345	4.363	-36%	19%
Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας	2.088.808	474.007	1.143.663	-77%	-45%

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. 2019-2022, INSETE (2023) & ιδία επεξεργασία.

Παρακάτω παρουσιάζεται ένας Πίνακας που αναλύει τις συνολικές εισπράξεις των αρχαιολογικών χώρων και των μουσείων της Στερεάς Ελλάδας για την περίοδο από τον Σεπτέμβριο 2022 μέχρι τον Αύγουστο 2023. Οι εισπράξεις από τους Αρχαιολογικούς Χώρους της ΠΣΤΕ αριθμούσαν συνολικά 3.370.327 ευρώ, δηλαδή το 2,87% του συνόλου της χώρας (117.280.286 ευρώ)⁸⁸ και τα Μουσεία 1.317.734 ευρώ, δηλαδή το 4,04% του συνόλου της χώρας (32.617.930 ευρώ).

Συνολικά, οι εισπράξεις της ΠΣΤΕ από τους Αρχαιολογικούς Χώρους και τα Μουσεία υπολογίστηκαν 4.688.061 ευρώ, δηλαδή το 3,13 % από τις εισπράξεις του συνόλου της χώρας.

Πίνακας 58: Εισπράξεις Αρχαιολογικών Χώρων και Μουσείων στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας (Σεπτέμβριος 2022-Αύγουστος 2023).

ΕΙΣΠΡΑΞΕΙΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ, ΕΤΟΥΣ 2022-2023 (σε ευρώ)													
ΑΡΧ. ΧΩΡΟΙ/ ΜΟΥΣΕΙΑ ΚΑΤΑ ΧΩΡΙΚΗ ΕΝΟΤΗ	ΣΕΠΤΕ ΜΒΡΙ ΟΣ 2022	ΟΚΤ ΩΒΡΙ ΟΣ 2022	ΝΟΕ ΜΒΡΙ ΟΣ 2022	ΔΕΚΕ ΜΒΡΙ ΟΣ 2022	ΙΑΝΟ ΥΑΡΙ ΟΣ 2023	ΦΕΒΡ ΟΥΑΡΙ ΟΣ 2023	ΜΑΡΤΙ ΟΣ 2023	ΑΠΡΙ ΛΙΟΣ 2023	ΜΑΪ ΟΣ 2023	ΙΟΥΝ ΙΟΝΙ ΟΣ 2023	ΙΟΥΛ ΙΟΣ 2023	ΑΥΓ ΟΥΓΤ ΟΣ 2023	ΣΥΝ ΟΛΟ (ΤΟΤ ΑΛ)

⁸⁷ INSETE, 2023.

⁸⁸ ΕΛΣΤΑΤ. (2022-2023)

ΤΑ													
ΣΥΝΟΛΟ ΕΙΣΠΡΑΞΕΩΝ ΣΤΗ ΧΩΡΑ	14.85 0.883	12.5 00.8 44	2.556 .187	1.673 .158	1.492 .936	1.590. 709	2.98 6.54 8	11.5 01.3 87	16.3 19.2 91	18.2 25.2 92	15.8 80.2 83	17.7 02.7 68	117.2 80.28 6
ΣΥΝΟΛΟ ΕΙΣΠΡΑΞΕΩΝ ΣΤΗΝ ΠΣΤΕ	396.5 97	342. 361	71.50 2	56.32 2	57.09 6	57.05 6	126. 462	410. 999	519. 325	490. 841	399. 887	441. 879	3.370 .327
ΠΕ ΒΟΙΩΤΙ ΑΣ	108	169	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	277
Ορχομε νός (Τάφος Μινύο υ)	108	169		0	0	0	0	0	0	0	0	0	277
ΠΕ ΕΥΒΟΙΑ Σ	765	72	0	0	0	68	0	215	103	413	665	1.10 7	3.408
Αρχαιο λ. Χώρου Παλαμ άρι Σκύρος	765	72	0	0	0	68	0	215	103	413	665	1.10 7	3.408
ΠΕ ΦΘΙΩΤΙ ΔΟΣ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Κάστρο Υπάτης	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Αρχ.Χώ ρος Νέου Μονασ τ. Προέρν α	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ΠΕ ΦΩΚΙΔ ΟΣ	395.7 24	342. 120	71.50 2	56.32 2	5709 6	56988	126 462	4107 84	5192 22	4904 28	3992 22	4407 72	3.366 .642
Αρχ. Χώρος Δελφώ ν	395.7 24	342. 120	71.50 2	56.32 2	5709 6	56988	126 462	4107 84	5192 22	4904 28	3992 22	4407 72	3.366 .642
ΕΙΣΠΡΑΞΕΙΣ ΜΟΥΣΕΙΩΝ ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ, ΕΤΟΥΣ 2022-2023 (σε ευρώ)													
ΣΥΝΟΛΟ ΕΙΣΠΡΑΞΕΩΝ ΣΤΗ ΧΩΡΑ	33510 11	2873 274	7831 25	6125 49	7642 53	82048 2	114 197 5	3349 935	4175 364	4981 244	4990 628	4774 090	3261 7930
ΣΥΝΟΛΟ ΕΙΣΠΡΑ	158.9 12	152. 461	35.22 6	28.06 4	31.94 3	27.16 1	46.1 34	160. 648	183. 874	181. 023	159. 452	152. 836	1317 734

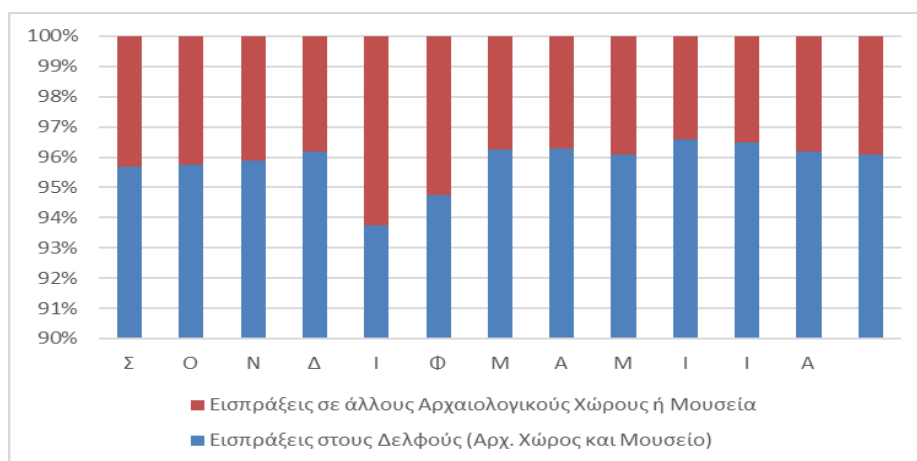
ΞΕΩΝ ΣΤΗΝ ΠΣΤΕ													
ΠΕ ΒΟΙΩΤΙ ΑΣ	17.57 4	17.9 84	3.205	2.518	4.113	3.049	5.17 0	16.8 40	23.5 35	17.1 09	13.0 30	13.6 66	1377 93
Αρχαιο λογική συλλογ ή Διστόμ ου	40	50	30	30	30	30	40	60	70	75	50	60	565
Θηβών	3.108	4.68 0	1.113	1.149	2.139	1.542	2.07 6	4.04 1	4.89 3	4.32 3	3.63 0	4.59 6	3729 0
Ιερά Μονή Οσίου Λουκά	14.23 4	12.9 28	1.942	1.252	1.586	1.254	2.81 4	12.3 16	18.2 20	12.4 60	9.21 4	8.76 0	9698 0
Αρχαιο λογικό Σχηματ αρίου	96	8	8	15	150	57	18	85	52	8	14	35	546
Αρχαιο λογικό Χαιρων είας	96	318	112	72	208	166	222	338	300	243	122	215	2412
ΠΕ ΕΥΒΟΙΑ Σ	5.075	2.13 4	785	400	1.044	1.038	964	3.25 3	3.42 1	5.08 8	5.79 6	7.53 2	3653 0
Ερέτρι ας	1.806	763	222	132	184	276	314	731	1.99 8	2.06 7	2.43 9	2.61 7	1354 9
Καρύστ ου	251	266	8	0	32	0	56	121	199	249	231	518	1931
Σκύρου	1.684	148	0	0	0	314	0	736	243	1.20 8	1.85 5	2.21 2	8400
Χαλκίδ ας	221	198	66	52	72	100	102	180	132	175	305	295	1898
Νέο Αρχαιο λογικό Μουσεί ο Χαλκίδ ας "Αρεθο ύσα"	1.113	759	489	216	756	348	492	1.48 5	849	1.38 9	966	1.89 0	1075 2
ΠΕ ΦΘΙΩΤΙ ΔΑΣ	367	673	310	212	314	196	310	762	420	233	60	172	4029
Αρχαιο λογική Συλλογ ή Αταλάν της	38	9	0	4	16	0	44	27	5	23	41	58	265
Αρχαιο λογική Συλλογ ή Ελάτει	0	0	0	28	0	0	0	0	0	0	0	0	28

ας													
Λαμίας	299	506	210	124	268	162	170	463	251	126	0	0	2579
Υπάτης Βυζαντινό	30	158	100	56	30	34	96	272	164	84	19	114	1157
ΠΕ ΦΩΚΙΔ ΑΣ	135.8 96	131. 670	30.92 6	24.93 4	26.47 2	22.87 8	39.6 90	139. 793	156. 498	158. 593	140. 566	131. 466	1139 382
Άμφισ σας	86	36	92	94	96	78	54	131	120	115	34	174	1110
Δελφών	135.8 10	131. 634	30.83 4	24.84 0	26.37 6	22.80 0	39.6 36	139. 662	156. 378	158. 478	140. 532	131. 292	1138 272

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (2022-2023) & ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 56: Εισπράξεις Αρχαιολογικών Χώρων και Μουσείων στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας (%) (ευρώ).

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (2022-2023) & ιδία επεξεργασία.

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

2.6 ΠΡΟΣΠΕΛΑΣΙΜΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ

Οδικό δίκτυο – Οδικές Μεταφορές

Η Περιφέρεια Κεντρικής Ελλάδας κατέχει κομβική θέση στο Πρωτεύον Διευρωπαϊκό Δίκτυο Συνδυασμένων Οδικών και Σιδηροδρομικών και στο Δευτερεύον Δίκτυο Οδικών και Θαλάσσιων Μεταφορών (Καν. Ε.Ε. αριθμ. 1315/2013)⁸⁹:

- προς Κεντρική Ευρώπη / Ανατολή μέσω Διαδρ. 4 και
- προς Αδριατικό Διάδρομο / Κεντρική Μεσόγειο,
- και τις διεπαφές της με το Αιγαίο Πέλαγος προς Ανατολική Ευρώπη.

Στο Πρωτεύον Διευρωπαϊκό Δίκτυο αναβαθμίζεται ο ρόλος της Περιφέρειας με την ολοκλήρωση του οδικού άξονα ΠΑΘΕ, και της σιδηροδρομικής γραμμής υψηλών ταχυτήτων του σιδηροδρομικού ΠΑΘΕ.

Αναλυτικότερα, το βασικό πλέγμα των διαπεριφερειακών αξόνων στην Περιφέρεια περιλαμβάνει τον αυτοκινητόδρομο ΠΑΘΕ. Ανεξάρτητα από την αδιαμφισβήτητη σημασία του ρόλου του σιδηροδρομικού δικτύου, το υποσύστημα των οδικών αξόνων μεταφοράς παραμένει αναντικατάστατο για το μεγαλύτερο ποσοστό των μετακινήσεων ατόμων, αγαθών και εμπορευμάτων στο εσωτερικό της ηπειρωτικής χώρας, αλλά και της Περιφέρειας και συγκεκριμένα των μετακινήσεων που αφορούν σε διαδρομές για τις οποίες δεν διατίθεται εναλλακτική επιλογή σιδηροδρομικής μετακίνησης.

Πιο αναλυτικά, η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας διασχίζεται από τον οδικό άξονα ΠΑΘΕ, καθώς και από την κύρια σιδηροδρομική γραμμή της χώρας. Αυτό αποτελεί σημαντικό παράγοντα ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας της Περιφέρειας σε εθνικό επίπεδο και προσδίδει ανάλογα χαρακτηριστικά στις επιχειρήσεις που λειτουργούν στο χώρο της. Το Εθνικό Δίκτυο που διασχίζει την Περιφέρεια ανέρχεται σε 1.191 χιλιόμετρα, ενώ το επαρχιακό καλύπτει 3.473 χιλιόμετρα. Η κατάσταση του επαρχιακού οδικού δικτύου παρουσιάζει προβλήματα και σημαντικές αδυναμίες, με αποτέλεσμα κατά τους χειμερινούς μήνες η οδική επικοινωνία να καθίσταται αρκετά δύσκολη.

Πιο συγκεκριμένα, στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας περιλαμβάνονται οι ακόλουθοι Κύριοι Οδικοί Άξονες:

- ◇ Αθήνα - Λαμία - Θεσσαλονίκη (ΠΑΘΕ)
- ◇ ΠΑΘΕ - Χαλκίδα - Κύμη
- ◇ Λαμία - Άμφισσα - Αντίρριο – Πάτρα
- ◇ Λαμία - Καρδίτσα - Τρίκαλα - Παναγιά/Ηγουμενίτσα (Ε65)

⁸⁹ ΥΠΕΚΑ, Δ/ση Χωροταξίας: «Αξιολόγηση, αναθεώρηση και ειδίκευση Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας», 2015 (Ανάδοχος: EDP S.A.).

◇ Θήβα - Ελευσίνα (ΠΑΘΕ)

Επιπλέον, στην υπό μελέτη περιοχή περιλαμβάνονται οι εξής Δευτερεύοντες Οδικοί Άξονες:

◇ Θήβα - Λιβαδειά - Ιτέα (παράκαμψη Δελφών)

◇ Λαμία - Καρπενήσι - Αγρίνιο

◇ ΠΑΘΕ - Γλύφα

◇ Αιδηψός/Ιστιαία - Χαλκίδα

◇ Αλιβέρι - Κάρυστος

◇ Λιβαδειά - Λαμία - Δομοκός

Το οδικό δίκτυο στην Περιφέρεια καταλαμβάνει το ακόλουθο μήκος άξονα ανά Περιφερειακή Ενότητα:

◇ ΠΕ Βοιωτίας: 550 χλμ. επαρχιακό και 123 χλμ. δευτερεύον εθνικό δίκτυο

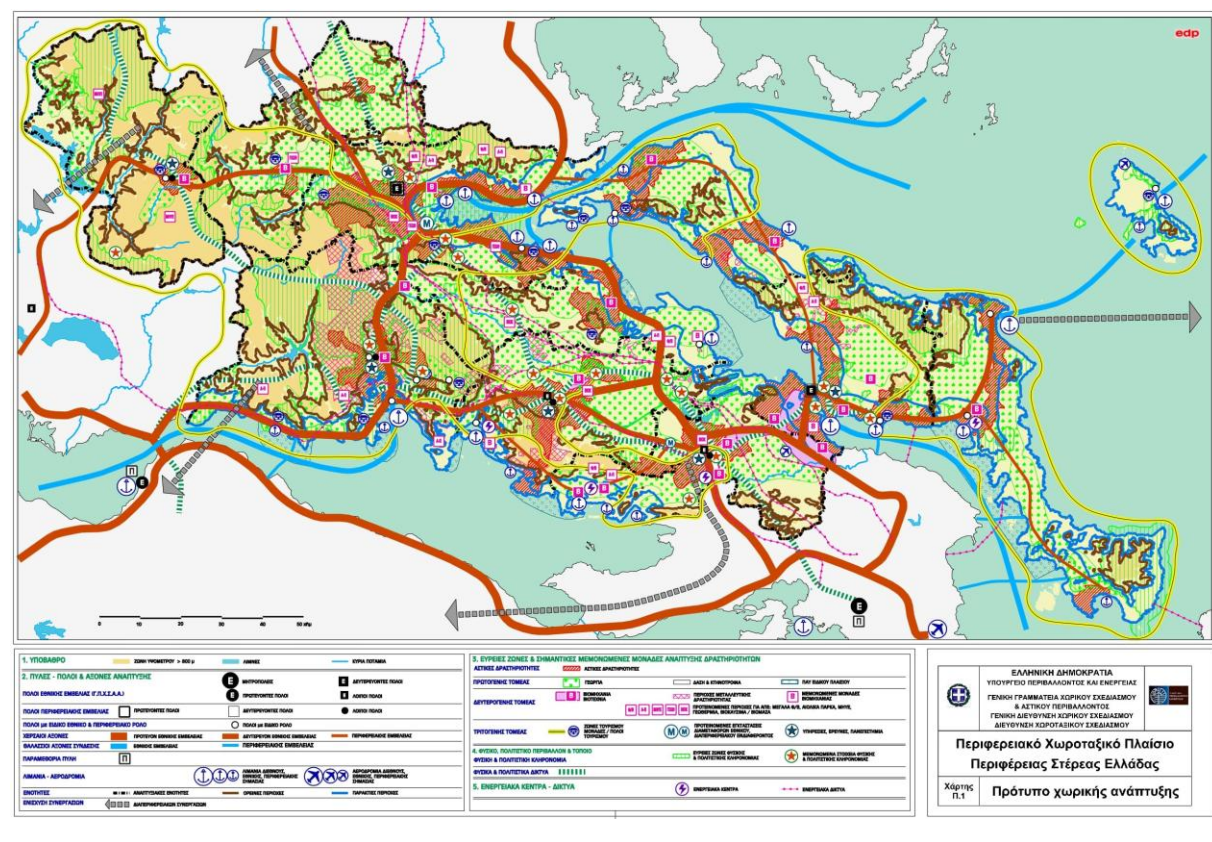
◇ Π.Ε Ευβοίας: 864,35 χλμ. επαρχιακό και 186,4 χλμ. δευτερεύον εθνικό δίκτυο

◇ ΠΕ Ευρυτανίας: 599 χλμ. επαρχιακό και 72 χλμ. δευτερεύον εθνικό δίκτυο

◇ ΠΕ Φθιώτιδας: 971,5 χλμ. επαρχιακό και 275,86 χλμ. δευτερεύον εθνικό δίκτυο

◇ ΠΕ Φωκίδας: 587 χλμ. επαρχιακό και 253 χλμ. δευτερεύον εθνικό δίκτυο

Χάρτης 12: Πρότυπο χωρικής ανάπτυξης.

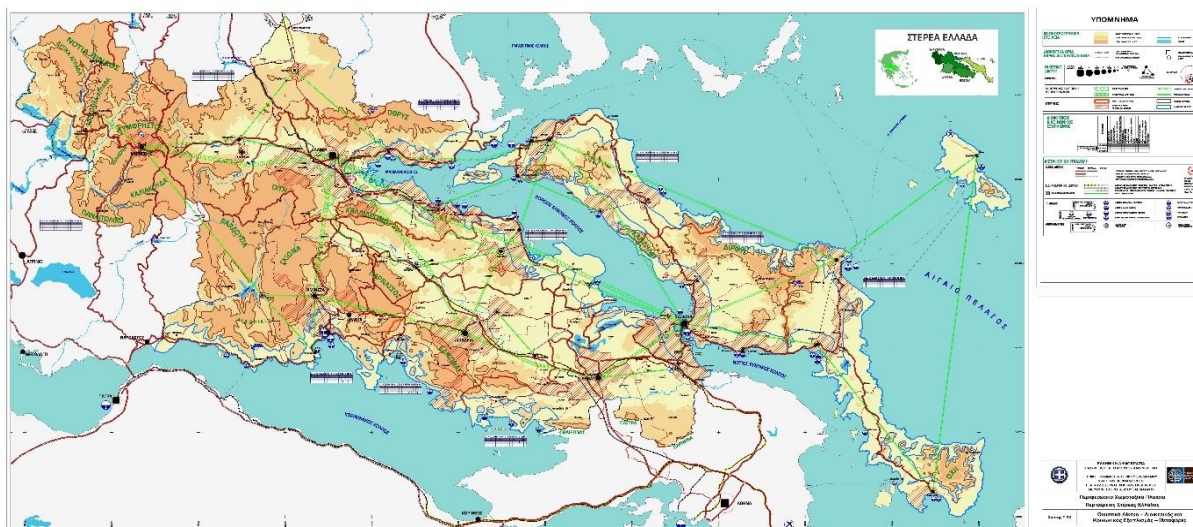

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Πηγή: Έγκριση Αναθεώρησης του Περιφερειακού Χωροταξικού Πλαισίου της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας και Περιβαλλοντική Έγκριση αυτού, 2018 (ΦΕΚ 299/Α.Α.Π./14.12.2018).

Χάρτης 13: Οικιστικό Δίκτυο – Διοικητικός και Κοινωνικός Εξοπλισμός – Μεταφορές.

Πηγή: Έγκριση Αναθεώρησης του Περιφερειακού Χωροταξικού Πλαισίου της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας και Περιβαλλοντική Έγκριση αυτού, 2018 (ΦΕΚ 299/Α.Α.Π./14.12.2018).

Σιδηροδρομικό δίκτυο

Το μήκος του ελληνικού σιδηροδρομικού δικτύου ανέρχεται σε 2.450 χιλιόμετρα περίπου, με πυκνότητα 18 χιλιόμετρα ανά 1.000 τετραγωνικά χιλιόμετρα, που είναι και η μικρότερη της Ευρώπης (η αντίστοιχη τιμή στην Ε.Ε. των 15 είναι 44, ενώ στη Ε.Ε. των 25 τα 50 χιλιόμετρα). Αυτή η σημαντική υστέρηση οφείλεται κατά σημαντικό μέρος στην έλλειψη των προϋποθέσεων που θα πρέπει να συντρέχουν για την ανάπτυξη και λειτουργία των σιδηροδρομικών μεταφορών. Ωστόσο, η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας κατέχει στρατηγικό ρόλο στο σιδηροδρομικό δίκτυο, το οποίο έχει περισσότερο τη μορφή ενός κεντρικού κορμού με διακλαδώσεις, παρά τη μορφή ενός ολοκληρωμένου διαπεριφερειακού δικτύου.

Ο κορμός αυτός διατρέχει κατά κύριο λόγο τον υπάρχοντα βασικό αναπτυξιακό άξονα «S», ενώ οι διακλαδώσεις του αντιστοιχούν στον άξονα Δυτικής Θεσσαλίας και στο συνδετήριο άξονα προς την πόλη του Βόλου. Παρόλα αυτά, το εν λόγω δίκτυο δεν έχει εκσυγχρονιστεί στο σύνολό του, αν και το εγχείρημα αυτό βρίσκεται σε εξέλιξη.

Ο σιδηρόδρομος αποτελεί το δεύτερο πιο διαδεδομένο μέσο για τις επιβατικές μεταφορές στην Περιφέρεια. Από το 1950 και μετά, η συμμετοχή του στο υπεραστικό μεταφορικό έργο (επιβατικό και εμπορικό) ακολουθεί μια συνεχή πτωτική πορεία, με αποτέλεσμα σήμερα να διαμορφώνεται σε πολύ χαμηλά επίπεδα.

Η σιδηροδρομική υποδομή της Περιφέρειας αναπτύσσεται κατά τη βορειοδυτική - νοτιοανατολική κατεύθυνση, κατά μήκος της αναβαθμιζόμενης διεθνούς γραμμής Πειραιώς - Αθηνών - Θεσσαλονίκης - Ειδομένης, η οποία διακινεί και το μεγαλύτερο μέρος του συνολικού μεταφορικού έργου (περίπου 50%) του ΟΣΕ και εξυπηρετεί τα περισσότερα κύρια αστικά κέντρα της Περιφέρειας, κυρίως μετά την αναβάθμιση της γραμμής προς τη Χαλκίδα με την προαστιακού

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

τύπου σύνδεσής της με την Αθήνα.

Εκτός από αυτό το βασικό άξονα, το σιδηροδρομικό δίκτυο της Περιφέρειας συμπληρώνεται από τις διακλαδώσεις του από Οινόη προς Χαλκίδα και από το Λιανοκλάδι προς το λιμάνι της Στυλίδας. Γενικότερα, στην Περιφέρεια, πέρα από τα προβλήματα της υφιστάμενης υποδομής, παρατηρούνται διαρθρωτικές και λειτουργικές αδυναμίες, έλλειψη αποτελεσματικών μηχανισμών ένταξης του σιδηροδρομικού δικτύου στη μεταφορική αλυσίδα (εφαρμογές εφοδιαστικής - logistics, συνδυασμός με διαμετακομιστικά ή εμπορευματικά κέντρα, αποτελεσματικός συνδυασμός με χερσαίες λιμενικές εγκαταστάσεις κ.ά.) και απουσία ανάπτυξης των συνδυασμένων μεταφορών.

Λιμενικές υποδομές⁹⁰

Ο ρόλος των εμπορικών/επιβατικών λιμανιών της Περιφέρειας περιορίζεται κυρίως στην κάλυψη των αναγκών του νησιωτικού της χώρου και έχει αντίστοιχη με αυτόν σπουδαιότητα. Τα υποσυστήματα των θαλάσσιων (ακτοπλοϊκών) μεταφορών παίζουν καθοριστικό ρόλο για τη διασύνδεση των νησιών της περιοχής, που είναι μεν λίγα αλλά έχουν αναπτυγμένο/αναπτυσσόμενο τουριστικό χαρακτήρα, με τον ηπειρωτικό χώρο.

Συγκεκριμένα, οι λιμενικές υποδομές της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας αποτελούνται από 4 κύρια λιμάνια, το λιμάνι της Κύμης, το λιμάνι της Ιτέας, το λιμάνι του Αγ. Κωνσταντίνου και το λιμάνι της Λιναριάς. Το λιμάνι της Κύμης εξυπηρετεί κυρίως την επιβατική κίνηση προς Σποράδες. Το λιμάνι της Ιτέας εξυπηρετεί κυρίως την εμπορική κίνηση ενώ παράλληλα διαθέτει και μαρίνα που μπορεί να ελλιμενίσει έως και 250 τουριστικά σκάφη καθώς και κρουαζιερόπλοια. Το λιμάνι του Αγ. Κωνσταντίνου εξυπηρετεί την επιβατική κίνηση με τα νησιά των Σποράδων. Το λιμάνι της Λιναριάς εξυπηρετεί την επιβατική κίνηση από την Ηπειρωτική Ελλάδα (λιμάνια Κύμης και Αγ. Κωνσταντίνου).

Τα υπόλοιπα λιμάνια της Περιφέρειας είναι:

- Λιμάνι Μαντουδίου, εξυπηρετεί την επιβατική κίνηση με τα νησιά των Σποράδων,
- Λιμάνι Ερέτριας, εξυπηρετεί την πορθμειακή σύνδεση Ερέτριας - Ωρωπού,
- Λιμάνι Στύρων, εξυπηρετεί την πορθμειακή γραμμή Στύρα – Αγ. Μαρίνα και τους καλοκαιρινούς μήνες κάποιες μέρες τη γραμμή Αγία Μαρίνα - Αλμυροπόταμος, • Λιμάνι Αιδηψού, εξυπηρετεί την πορθμειακή γραμμή Αιδηψός - Αρκίτσα,
- Λιμάνι Αγιόκαμπου, εξυπηρετεί την πορθμειακή γραμμή Αγιόκαμπου – Γλύφας, • Λιμάνι Μαρμαρίου, εξυπηρετεί την γραμμή Μαρμάρι – Ραφήνα,
- Λιμάνι Χαλκίδας, εξυπηρετεί κυρίως το αγκυροβόλιο τουριστικών σκαφών,
- Λιμάνι Αντίκυρων, εξυπηρετεί κυρίως την πρόσδεση μικρών τουριστικών σκαφών, • Λιμάνι Γλύφας, εξυπηρετεί την επιβατική κίνηση Αγιόκαμπου – Γλύφας,
- Λιμάνι Αρκίτσας, εξυπηρετεί την πορθμειακή σύνδεση Αρκίτσας – Αιδηψού, • Λιμάνι

⁹⁰ INSETE, 2023.

Λάρυμνας, εξυπηρετεί κυρίως την εμπορική κίνηση,

- Λιμάνι Στυλίδας, εξυπηρετεί κυρίως την εμπορική κίνηση,
- Λιμάνι Σκάλας Αταλάντης, εξυπηρετεί κυρίως ψαροκάικα και ιδιωτικά σκάφη,
- Λιμάνι Καμμένων Βούρλων, εξυπηρετεί τον ελλιμενισμό σκαφών,
- Λιμάνι Γαλαξιδίου, εξυπηρετεί κυρίως ψαροκάικα και ιδιωτικά σκάφη και
- Λιμάνι Αγίου Νικολάου, εξυπηρετεί κυρίως ψαροκάικα,
- Λιμάνι Καρύστου, μπορεί να υποδεχθεί ιδιωτικά και επαγγελματικά mega yachts, αλιευτικά σκάφη, επιβατικά και ακτοπλοϊκά φορτηγά.

Αξίζει να σημειωθεί ότι στρατηγικής σημασίας είναι η λειτουργία του λιμένα της Ιτέας ως κρουαζιέρας, και του Λιμένα της Κύμης και στα τουριστικά λιμάνια του Αιγαίου για «Mega-Yacht» και η αναβάθμιση των λιμένων Στυλίδας και Χαλκίδας ως εμπορευματικών λιμένων διαπεριφερειακής εμβέλειας με διεθνές ενδιαφέρον.

Η Εύβοια, καθώς δεν διαθέτει μέχρι σήμερα εκσυγχρονισμένο οδικό δίκτυο, έχει πολλαπλές θαλάσσιες πύλες εισόδου: από τη Ραφήνα για το Μαρμάρι και την Κάρυστο, από τον Ωρωπό για την Ερέτρια, από την Αρκίτσα για την Αιδηψό, κλπ. Η μοναδική οδική πύλη της είναι η Χαλκίδα, και είναι πρακτικά πολύ δύσκολο να αποκτήσει ένας επισκέπτης μια συνολική ταξιδιωτική εμπειρία στην Εύβοια. Στο άλλο γεωγραφικό άκρο, ουσιαστικά αποκλεισμένη μέχρι πρόσφατα ήταν και η Ευρυτανία. Μέχρι την ολοκλήρωση του αυτοκινητόδρομου Ε65, δεν είναι ικανοποιητική η οδική σύνδεση της Στερεάς Ελλάδας με τη Δυτική Μακεδονία και την Ήπειρο.

Αεροδρόμια

Αναφορικά με τις αεροπορικές υποδομές, η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας διαθέτει 1 αεροδρόμιο, τον Κρατικό Αερολιμένα Σκύρου. Παρόλα αυτά θα πρέπει να αναφερθεί ότι λόγω της εγγύτητας της Περιφέρειας με την Περιφέρεια Αττικής σημαντικό μέρος της κίνησης εξυπηρετείται και από τον Διεθνή Αερολιμένα Αθηνών «Ελευθέριος Βενιζέλος».

Ο Κρατικός Αερολιμένας Σκύρου βρίσκεται στην στρατιωτική βάση Τραχύ στο βόρειο τμήμα του νησιού. Απέχει 14χλμ. από την πρωτεύουσα του νησιού της Σκύρου και 23χλμ. από το λιμάνι της Λιναριάς. Ο αερολιμένας βρίσκεται σε υψόμετρο 15μ. από την επιφάνεια της θάλασσας και διαθέτει έναν διάδρομο απογείωσης/προσγείωσης με μήκος 3.002μ. Το εμβαδό του δαπέδου στάθμευσης είναι 15.000μ² ενώ του αεροσταθμού 7.500μ². Οι κτιριακές του εγκαταστάσεις καλύπτουν επιφάνεια 650 τ.μ.

2.7 ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΟΔΩΝ

Στη συνέχεια παρουσιάζονται οι παρεμβάσεις και τα προγράμματα που έχουν υλοποιηθεί ή βρίσκονται σε εξέλιξη στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας και αφορούν κυρίως τον πολιτιστικό και

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

φυσικό πλούτο της Περιοχής Παρέμβασης. Χρηματοδοτήθηκαν είτε κατά την προγραμματική περίοδο 2014-2020 είτε στα πλαίσια της τρέχουσας ΟΧΕ (2021-2027) και άλλων πηγών χρηματοδότησης. Η περιοχή παρέμβασης της ΟΧΕ αριθμεί 14 παρεμβάσεις/προγράμματα που χαρακτηρίζονται ιδιαίτερης σημασίας λόγω του φυσικού αντικείμενου, του προϋπολογισμού και των εκτιμώμενων αποτελεσμάτων.

Στον παρακάτω πίνακα αρχικά παρουσιάζονται οι προαναφερόμενες 14 Παρεμβάσεις που αφορούν την «Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας». Συγκεκριμένα, οι 10 από αυτές έχουν χρηματοδοτηθεί από το ΠΕΠ Στερεάς Ελλάδας 2014-2020 ενώ οι υπόλοιπες 4 είναι μεταφερόμενες και θα χρηματοδοτηθούν από το Πρόγραμμα Στερεάς Ελλάδας 2021-2027.

Αναλυτικότερα:

ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ – ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 1	
Τίτλος	Διευθέτηση Μυλαύλακα – αντιπλημμυρική προστασία και πολεοδομική αναβάθμιση (δράση ΟΣΒΑΑ Δ. Λαμιέων)
Δικαιούχος	Δήμος Λαμιέων (ΣΒΑΑ Λαμίας)
Πρόγραμμα χρηματοδότησης	ΠΕΠ Στερεάς Ελλάδας 2014-2020
Θεματικοί Στόχοι	Κλιματική αλλαγή – Πρόληψη
Περιγραφή	Το φυσικό αντικείμενο του έργου αφορά την αντιπλημμυρική προστασία με διευθέτηση του μυλαύλακα και την πολεοδομική αναβάθμιση της οδού Τυμφρηστού στην πόλη της Λαμίας. Συγκεκριμένα θα πραγματοποιηθούν εργασίες της διευθέτησης του μυλαύλακα με την κατασκευή δικτύων ομβρίων και παράλληλα με την ανακατασκευή της οδού, των πεζοδρομίων και των δικτύων ηλεκτροφωτισμού θα τελεστεί αναβάθμιση της ευρύτερης περιοχής. Οι εργασίες θα εκτείνονται από την συμβολή των οδών Αμπλιανίτη και Τυμφρηστού (θέση Άγιος Λουκάς) έως και την συμβολή των οδών Ψαρών και Τυμφρηστού. Οι διατομές των οδών-πεζοδρομίων καθορίζονται από τα εγκεκριμένα Σχέδια του Σχεδίου Πόλης Λαμίας (περιοχής Αγίου Λουκά). Η κατασκευή των αγωγών ομβρίων θα γίνει σύμφωνα με τις τεχνικές προδιαγραφές, τα σχέδια και τα υπόλοιπα στοιχεία της εγκεκριμένης μελέτης της Δ.Ε.Υ.Α. Λαμίας με τις τυχόν τροποποιήσεις της. Ταυτόχρονα και όπου υπάρχει σχετική ανάγκη, ως συνοδά έργα, θα γίνουν και επεκτάσεις – βελτιώσεις – επισκευές των δικτύων ύδρευσης και αποχέτευσης ώστε να αποφεύγεται η μετέπειτα επανεκσκαφή των ίδιων δρόμων, όπου θα γίνουν οι επεμβάσεις.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ταμείο	Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ)
Προϋπολογισμός	1.319.000,00 €
Έναρξη	13/10/2021
Λήξη	31/12/2023
Παρατηρήσεις	Ολοκληρωμένο (5102973)
ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ – ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 2	
Τίτλος	Ανάπλαση Κύριου Οδικού Άξονα της Πόλης της Αλιάρτου
Δικαιούχος	Δήμος Λεβαδέων (ΣΒΑΑ Λιβαδειάς-Θήβας-Αλιάρτου)
Πρόγραμμα χρηματοδότησης	Πρόγραμμα «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027
Θεματικοί Στόχοι	Προστασία Περιβάλλοντος
Περιγραφή	Το έργο αφορά στην ανακατασκευή υφισταμένων πεζοδρομίων της κεντρικής οδού, Λεωφόρου Αθηνών, που διέρχεται την πόλη της Αλιάρτου και θα εκτελεστούν εργασίες εκατέρωθεν της Λεωφόρου Αθηνών, σε μήκος περίπου 1700.00 m καθώς και της κεντρικής νησίδας του οδικού άξονα. Οι παρεμβάσεις θα γίνουν σε όλο το μήκος της Λεωφόρου Αθηνών από την είσοδο της δυτικής πλευράς έως την διασταύρωση της Άσκρης, με σκοπό τη λειτουργική της αναβάθμιση, την αύξηση της ασφάλειας και την ανεμπόδιστη κυκλοφορία των πεζών με προτεραιότητα στα άτομα με κινητικά προβλήματα. Με την υλοποίηση του έργου αναμένεται η ενίσχυση και η τόνωση της δραστηριότητας των εμπορικών επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται κατά μήκος της οδού παρέμβασης στην ευρύτερη περιοχή. Η διαδρομή διέρχεται από σημαντικές λειτουργίες της πόλης όπως το Δημαρχείο και τους κήπους το αστυνομικό τμήμα, τα κτίρια του Οργανισμού Κωπαϊδας καθώς την γέφυρα του ποταμού Λόφι που διέρχεται της πόλης της Αλιάρτου. Η Αρχιτεκτονική μελέτη έχει σκοπό επίσης, σε συνδυασμό με την μελέτη Η/Μ, να συμβάλλει στην δημιουργία αναβαθμισμένων κοινόχρηστων χώρων στην περιοχή με σκοπό την βελτίωση του αστικού πράσινου και την αισθητική αναβάθμιση της περιοχής καθώς σε δεύτερο επίπεδο να τονώσει και να αναπλάσει την γέφυρα Λόφι, τον χώρο εξυπηρέτησης των ταξί και την πλατεία του Δημαρχείου. Ειδικότερα, οι εργασίες που προβλέπεται να εκτελεσθούν είναι οι κάτωθι:

	– Ανακατασκευή πεζοδρομίων (πλακοστρώσεις, κρασπεδώσεις κ.λπ.) εκατέρωθεν της λεωφόρου Αθηνών καθ' όλο το μήκος που παραπάνω αναφέρεται καθώς και της κεντρικής νησίδας. – Διαμόρφωση διαδρομών και ραμπών ΑΜΕΑ για την βελτίωση προσβασιμότητας των εμποδιζόμενων ατόμων. – Εκρίζωση κορμών κομμένων δένδρων επί των πεζοδρομίων. – Κατασκευή υδρορροών για την απορροή των όμβριων υδάτων, που διέρχονται των πεζοδρομίων. – Δημιουργία διαβάσεων πεζών ανά τακτά διαστήματα τόσο κάθετα όσο και παράλληλα με τον άξονα του δρόμου. – Τοποθέτηση νέων φωτιστικών σωμάτων στην νησίδα για πλήρη φωτισμό του δρόμου και των πεζοδρομίων.
Ταμείο	Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ)
Προϋπολογισμός	1.215.000,00 €
Έναρξη	03/04/2023
Λήξη	31/12/2023
Παρατηρήσεις	Μεταφέρθηκε (5179193/ 6007004), σε εξέλιξη
ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ – ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 3	
Τίτλος	ΣΤΕΡΕΩΣΗ ΝΟΤΙΟΥ ΚΑΙ ΝΟΤΙΟΔΥΤΙΚΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΤΕΙΧΩΝ ΚΑΣΤΡΟΥ ΛΑΜΙΑΣ
Δικαιούχος	Δήμος Λαμιέων (ΣΒΑΑ Λαμίας)
Πρόγραμμα χρηματοδότησης	Πρόγραμμα «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027
Θεματικοί Στόχοι	Προστασία Περιβάλλοντος
Περιγραφή	Το προτεινόμενο έργο αφορά στη στερέωση τμήματος των τειχών του Κάστρου Λαμίας, που εκτείνονται στο νότιο και νοτιοδυτικό τμήμα του, μαζί με το βραχώδες υπόβαθρό τους. Για τη στερέωση του βραχώδους πρανούς πάνω στο οποίο εδράζεται το τείχος, θα εφαρμοστούν μέτρα στερέωσης, αγκυρώσεις και αύξηση της συνοχής της βραχώμαζας με αρμολογήματα και τιμεντενέσεις. Οι εργασίες στερέωσης του τείχους, συνδέονται άμεσα με αυτές του βραχώδους πρανούς, καθώς το τείχος είναι θεμελιωμένο επί αυτού.

	Για τη στερέωση του τείχους θα εφαρμοστούν ενέματα με βάση το τσιμέντο, ώστε να επιτευχθεί αύξηση των μηχανικών χαρακτηριστικών της λιθοδομής και μεταλλικά στοιχεία αγκύρωσης. Οι εργασίες που θα γίνουν αφορούν σε περιορισμένης σημασίας συμπληρώσεις στις θέσεις που παρουσιάζονται στα σχέδια της εγκεκριμένης μελέτης, με στόχο τη στερέωση και προστασία του τείχους και την αποφυγή περαιτέρω φθορών και απωλειών χαρακτηριστικών στοιχείων των τειχών.
Ταμείο	Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ)
Προϋπολογισμός	915.350,00 €
Έναρξη	02/08/2022
Λήξη	23/12/2023
Παρατηρήσεις	Μεταφέρθηκε (5075944/ 6010557), σε εξέλιξη
ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ – ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 4	
Τίτλος	«Προστασία, διασφάλιση της πρόσβασης και ανάπτυξη ελαφρών υποδομών υπαίθριας αναψυχής στον οικισμό Οινόης»
Δικαιούχος	Δ. Τανάγρας (ΟΧΕ Ασωπού)
Πρόγραμμα χρηματοδότησης	ΠΕΠ Στερεάς Ελλάδας 2014-2020
Θεματικοί Στόχοι	Βιώσιμες Μεταφορές
Περιγραφή	Με το έργο αυτό αναβαθμίζεται ο οικισμός Οινόης και ο ιστορικός σιδηροδρομικός σταθμός της (άνοιξε για πρώτη φορά στις 8 Μαρτίου του 1904) ο οποίος εξυπηρετεί τη γραμμή Αθήνα-Θεσσαλονίκη ευρισκόμενος στη διασταύρωση του υπεραστικού δικτύου και του Προαστιακού σιδηροδρόμου Αθηνών-Χαλκίδας. Ο Σιδηροδρομικός Σταθμός Οινόης καθημερινά δέχεται μεγάλο όγκων επιβατών αποτελώντας το κομβικό σημείο μετεπιβίβασης του Δήμου Τανάγρας. Αξίζει να σημειωθεί ότι η Εθνική Οδός Αθηνών-Θεσσαλονίκης γειτνιάζει βορειοανατολικά με τον οικισμό Οινόης. Σκοπός της συγκεκριμένης μελέτης είναι η ασφαλιτοστρωση των κεντρικών οδών του οικισμού για την βελτίωση της πρόσβασης στον Σιδηροδρομικό Σταθμό αλλά και στο αθλητικό πάρκο βόρεια του οικισμού. Η αντικατάσταση και ανακατασκευή των κρασπέδων και των πεζοδρομίων έχει στόχο τη διευκόλυνση και βελτίωση της κυκλοφορίας των πεζών. Θα επιτευχθεί ο άρτιος σχεδιασμός των

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

	επιμέρους λειτουργικών στοιχείων, όπως των περιοχών κίνησης ή στάσης των πεζών, η απρόσκοπτη κυκλοφορία των πεζών και η αναβάθμιση της αισθητικής εικόνας του οικισμού. Η ενίσχυση της περιβαλλοντικής ποιότητας του κεντρικού ιστού του οικισμού δε θα βελτιώσει μόνο τις άμεσες συνθήκες διαβίωσης των κατοίκων, αλλά θα συμπληρώσει την προσπάθεια αναβάθμισης ολόκληρου του Δήμου Τανάγρας.
Ταμείο	Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ)
Προϋπολογισμός	700.146 €
Έναρξη	28/02/2022
Λήξη	30/12/2023
Παρατηρήσεις	Ολοκληρωμένο (5073389)
ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ – ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 5	
Τίτλος	Αναβάθμιση και εμπλουτισμός εκθεσιακού περιεχομένου Κέντρου Ιστορικής Ενημέρωσης Θερμοπυλών
Δικαιούχος	(ΟΧΕ Πολιτισμού)
Επιχειρησιακό Πρόγραμμα	Πρόγραμμα «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027
Θεματικοί Στόχοι	Προστασία Περιβάλλοντος
Περιγραφή	Στόχος του προτεινόμενου έργου είναι να κάνει γνωστό το ευρύτερο ιστορικό πλαίσιο αλλά και τα γεγονότα της συγκεκριμένης ιστορικής στιγμής της μάχης των Θερμοπυλών και από την άλλη οφείλει να αναδείξει το Κ.Ι.Ε.Θ. σε τουριστικό και επιστημονικό πόλο έλξης λόγω των εκθεμάτων και της εκθεσιακής αφήγησής τους. Η έκθεση επίσης επιδιώκει : α) την προσέγγιση πολλών και διαφορετικών ομάδων κοινού, π.χ. μαθητές, ηλικιωμένους, β) την καταπολέμηση του αποκλεισμού με τη διασφάλιση προσβασιμότητας σε όλες τις κοινωνικές ομάδες, γ) την προσέλκυση διαδικτυακών επισκεπτών που θα επισκέπτονται την ιστοσελίδα του Κ.Ι.Ε.Θ. και δ) την ενδυνάμωση των σχέσεων με τον ευρύτερο δίκτυο χώρων ιστορικού και πολιτιστικού ενδιαφέροντος. Η πρόταση περιλαμβάνει (α) εμπλουτισμός των μέσων μετάδοσης της πληροφορίας γεγονός που μπορεί να αντιμετωπισθεί με χρήση εποπτικού υλικού πολλαπλής μορφής: αναλογικό, ψηφιακό και διαδραστικό, (β) εμφύτευση της βιωματικής διάστασης στην διαδικασία επίσκεψης γεγονός που

	μπορεί να επιτευχθεί με εμπλουτισμό της έκθεσης με έναν βαθμό δραματικότητας όπως την εισαγωγή της κίνησης του επισκέπτη, την ανάδειξη σημείων κορύφωσης κλπ. και (γ) η χρήση του δεδομένου της "in situ" εγκατάστασης του κτηρίου που μπορεί να υλοποιηθεί εύκολα με τη δημιουργία ευκαιριών σύνδεσης του εκθεσιακού χώρου με τον φυσικό χώρο του μνημείου.
Ταμείο	Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ)
Προϋπολογισμός	606.784 €
Έναρξη	01/07/2023
Λήξη	31/12/2023
Παρατηρήσεις	Μεταφέρθηκε (5189717/ 6003248), σε εξέλιξη
ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ – ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 6	
Τίτλος	Θερμοπύλεια
Δικαιούχος	ΣΒΑΑ Λαμίας
Πρόγραμμα χρηματοδότησης	ΠΕΠ Στερεάς Ελλάδας 2014-2020
Θεματικοί Στόχοι	Προστασία Περιβάλλοντος
Περιγραφή	Η πρόταση αφορά στη διοργάνωση πολιτιστικών εκδηλώσεων «Θερμοπύλεια» για τα έτη 2021 – 2023 Τα «Θερμοπύλεια» στοχεύουν στην ανάδειξη του ιστορικού τοποσήμου, της ομορφιάς και των αξιοθέατων της ευρύτερης περιοχής με άξονα τον πολιτισμό. Σκοπός της πρότασης είναι η ανάδειξη του ιστορικού τοποσήμου των Θερμοπυλών μέσα από σύνθετες δράσεις πολιτισμού υπό την ονομασία «Θερμοπύλεια».. Η συμμετοχή των πολιτών στην εκδήλωση είναι ελεύθερη, δωρεάν και καθολική σε όλους τους χώρους και τις εγκαταστάσεις των εκδηλώσεων (συμπεριλαμβανομένου του Κέντρου Ιστορικής Ενημέρωσης Θερμοπυλών).
Ταμείο	Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ)
Προϋπολογισμός	350.198 €
Έναρξη	01/07/2021
Λήξη	31/12/2023

Παρατηρήσεις	Ολοκληρωμένο (5068827)
ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ – ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 7	
Τίτλος	Ανάπλαση και Ανάδειξη της Δυτικής Εισόδου της Πόλης της Λιβαδειάς
Δικαιούχος	ΣΒΑΑ Λιβαδειάς-Θήβας-Αλιάρτου
Πρόγραμμα χρηματοδότησης	ΠΕΠ Στερεάς Ελλάδας 2014-2020
Θεματικοί Στόχοι	Προστασία Περιβάλλοντος
Περιγραφή	Αντικείμενο του έργου είναι η αναβάθμιση της δυτικής εισόδου της πόλης της Λιβαδειάς. Ουσιαστικά θα πραγματοποιηθεί η κατασκευή πεζοδρομίων πλάτους 2,15μ. και μήκους 450μ. στη δυτική είσοδο της πόλης της Λιβαδειάς επί της οδού ΔΕΛΦΩΝ, από την αρχή της οδού (Δυτικά) έως την συμβολή της με την οδό Αγίου Φανουρίου. Σε τμήμα της νότιας πλευράς του οδοστρώματος υπάρχει πεζοδρόμιο το οποίο κατασκευάστηκε πρόσφατα και λείπει η πλακόστρωση . Το πεζοδρόμιο θα φέρει οδεύσεις ΑμεΑ, με τις απαιτούμενες ράμπες στις αντίστοιχες διαβάσεις. Επίσης θα γίνει διέλευση και υπόβαση του ηλεκτρολογικού εξοπλισμού και τοποθέτηση αστικού εξοπλισμού καθώς και σημάνσεις όπως επίσης και εγκατάσταση δικτύου άρδευσης σε υπάρχοντες φυτεύσεις.
Ταμείο	Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ)
Προϋπολογισμός	349.999,00 €
Έναρξη	29/06/2022
Λήξη	28/12/2023
Παρατηρήσεις	Σε εξέλιξη (5091880)
ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ – ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 8	
Τίτλος	Βελτίωση της προσβασιμότητας και κυκλοφοριακή αναβάθμιση της ανατολικής εισόδου της πόλης της Λιβαδειάς
Δικαιούχος	ΣΒΑΑ Λιβαδειάς-Θήβας-Αλιάρτου
Πρόγραμμα χρηματοδότησης	ΠΕΠ Στερεάς Ελλάδας 2014-2020

Θεματικοί Στόχοι	Προστασία Περιβάλλοντος
Περιγραφή	Αντικείμενο του έργου είναι η αναβάθμιση της ανατολικής εισόδου της πόλης της Λιβαδειάς. Ουσιαστικά θα πραγματοποιηθεί η κατασκευή πεζοδρομίου πλάτους 4.00 μ και μήκους 300 μέτρων στην ανατολική είσοδο της πόλης της Λιβαδειάς επί της οδού ΔΗΜΑΡΧΟΥ ΧΡΗΣΤΟΥ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ, από την συμβολή της με την οδό Αγίων Θεοδώρων (ξενοδοχείο ΦΙΛΙΠΠΟΣ) έως την συμβολή της με την οδό Σμύρνης καθώς επίσης και η κατασκευή νησίδας πρασίνου πλάτους 4.00 μέτρα στο ίδιο τμήμα της οδού . Το πεζοδρόμιο θα φέρει οδεύσεις ΑμεΑ με τις απαιτούμενες ράμπες στις αντίστοιχες διαβάσεις. Επίσης θα γίνει διέλευση και υπόβαση του ηλεκτρολογικού εξοπλισμού και τοποθέτηση αστικού εξοπλισμού καθώς και σημάνσεις.
Ταμείο	Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ)
Προϋπολογισμός	349.999,00 €
Έναρξη	30/06/2022
Λήξη	30/12/2023
Παρατηρήσεις	Σε εξέλιξη (5089278)
ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ – ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 9	
Τίτλος	Δράσεις δημοσιότητας / marketing της Πολιτιστικής – Περιβαλλοντικής Διαδρομής
Δικαιούχος	ΟΧΕ Πολιτισμού
Πρόγραμμα χρηματοδότησης	Πρόγραμμα «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027
Θεματικοί Στόχοι	Προστασία Περιβάλλοντος
Περιγραφή	Η γενικότερη επιδίωξη είναι (μεταξύ άλλων) η στοχευμένη προσέλκυση ζήτησης πολιτιστικού τουρισμού και η διαφοροποίηση του τουρισμού της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας, μέσω της αποτελεσματικότερης αξιοποίησης των τουριστικών (και εν προκειμένω των πολιτιστικών) πόρων, ώστε να επιτευχθεί η αναβάθμιση της ποιότητας της τουριστικής δραστηριότητας, ο εκσυγχρονισμός των προσφερόμενων τουριστικών υπηρεσιών. Ειδικότερα, το επιθυμητό αποτέλεσμα ως προς την τουριστική προβολή είναι η αύξηση των τουριστικών εσόδων και η επιμήκυνση

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

	της τουριστικής περιόδου.
Ταμείο	Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ)
Προϋπολογισμός	240.000 €
Έναρξη	03/10/2022
Λήξη	02/10/2023
Παρατηρήσεις	Μεταφέρθηκε (5164853/ 6003262), σε εξέλιξη
ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ – ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 10	
Τίτλος	Μηχανισμός Διαχείρισης Προορισμού του Δήμου Λαμιέων (DMO)
Δικαιούχος	ΣΒΑΑ Λαμίας
Πρόγραμμα χρηματοδότησης	ΠΕΠ Στερεάς Ελλάδας 2014-2020
Θεματικοί Στόχοι	Προστασία Περιβάλλοντος
Περιγραφή	Η πρόταση αφορά στη στην δημιουργία και λειτουργία Μηχανισμού διαχείρισης εξειδικευμένων δράσεων για την ανάδειξη της πόλης της Λαμίας ως τουριστικού, πολιτιστικού και επιχειρηματικού προορισμού, εστιάζοντας σε ενέργειες όπως: α) Ο σχεδιασμός και η εφαρμογή μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής προώθησης στις αγορές του εξωτερικού. β) Η συνεργασία-δικτύωση με φορείς τουρισμού για την καλύτερη ανάδειξη της πόλης της Λαμίας. γ) Η προώθηση και επικοινωνία της ταυτότητας της πόλης της Λαμίας και η ανάδειξη νέων δυνατοτήτων ενίσχυσης του τουριστικού προϊόντος. δ) Η διεύρυνση του πεδίου διάδοσης του τουριστικού προϊόντος στην περιοχή παρέμβασης. Ο Μηχανισμός Διαχείρισης Προορισμού θα αξιοποιεί το Πληροφοριακό Σύστημα Διαχείρισης Προορισμού που αποτελεί παραδοτέο διακριτής Πράξης στο πλαίσιο της ίδιας πρόσκλησης και το παραγόμενο αποτέλεσμα θα είναι δωρεάν – ελεύθερο και καθολικό προς όλους.
Ταμείο	Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ)
Προϋπολογισμός	150.000,00 €

Έναρξη	01/08/2022
Λήξη	31/12/2023
Παρατηρήσεις	Ολοκληρωμένο (5162150)
ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ – ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 11	
Τίτλος	ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ Ι. ΝΑΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ, ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟΥ ΝΑΟΥ ΑΜΦΙΣΣΗΣ
Δικαιούχος	ΥΠΠΟ
Πρόγραμμα χρηματοδότησης	ΠΕΠ Στερεάς Ελλάδας 2014-2020
Θεματικοί Στόχοι	Προστασία Περιβάλλοντος
Περιγραφή	Ο Μητροπολιτικός ναός της Άμφισσας, αφιερωμένος στον Ευαγγελισμό της Θεοτόκου, βρίσκεται στο κέντρο της Άμφισσας και αποτελεί το σημαντικότερο μνημείο της νεώτερης ιστορίας της πόλης. Το έργο περιλαμβάνει εργασίες στερέωσης και ενίσχυσης του φέροντα οργανισμού του ναού προκειμένου να καταστεί ασφαλής για τους χρήστες, εργασίες μορφολογικής αποκατάστασης για την αντιμετώπιση των λειτουργικών και αισθητικών προβλημάτων και την αρμονική ένταξή του στον ιστό της πόλης, ηλεκτρομηχανολογικές εργασίες για την ασφαλή λειτουργία του και την ανάδειξή του, και εργασίες συντήρησης και αισθητικής αποκατάστασης του μοναδικού τοιχογραφικού του διακόσμου.
Ταμείο	Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ)
Προϋπολογισμός	1.581.611,00 €
Έναρξη	30/01/2017
Λήξη	31/03/2023
Παρατηρήσεις	Ολοκληρωμένο (5000753)
ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ – ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 12	
Τίτλος	ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΜΟΝΙΜΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΧΑΛΚΙΔΑΣ «ΑΡΕΘΟΥΣΑ»
Δικαιούχος	ΥΠΠΟ
Πρόγραμμα	ΠΕΠ Στερεάς Ελλάδας 2014-2020

χρηματοδότησης	
Θεματικοί Στόχοι	Προστασία Περιβάλλοντος
Περιγραφή	Το έργο αφορά στο σύνολο των ενεργειών που απαιτούνται για την υλοποίηση εγκεκριμένης Μουσειολογικής και Μουσειογραφικής μελέτης, για την οργάνωση μόνιμης έκθεσης του Αρχαιολογικού Μουσείου Χαλκίδας 'Αρεθούσα', εκτός από μικρό τμήμα που έχει ήδη υλοποιηθεί ως εισαγωγικό μέρος αυτής. Στις ενέργειες περιλαμβάνονται η προμήθεια του εκθεσιακού εξοπλισμού, η παραγωγή εποπτικού υλικού και των λοιπών ερμηνευτικών μέσων καθώς και δράσεις υποστηρικτικές του έργου αλλά και δράσεις πολυεπίπεδης ενημέρωσης του κοινού.
Ταμείο	Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ)
Προϋπολογισμός	1.243.643,00 €
Έναρξη	03/07/2017
Λήξη	28/02/2023
Παρατηρήσεις	Ολοκληρωμένο (5000827)
ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ – ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 13	
Τίτλος	Αξιοποίηση πολιτιστικού/ φυσικού αποθέματος για την τουριστική προβολή της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας
Δικαιούχος	Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας
Πρόγραμμα χρηματοδότησης	ΠΕΠ Στερεάς Ελλάδας 2014-2020
Θεματικοί Στόχοι	Προστασία Περιβάλλοντος
Περιγραφή	Το έργο αφορά τον σχεδιασμό και την υλοποίηση στοχευμένων ενεργειών προβολής και προώθησης του τουριστικού προϊόντος της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας για την περίοδο 2017-- 2023 με στόχο την ανάδειξη της Περιφέρειας ως ενός πολυδιάστατου ανταγωνιστικού τουριστικού προορισμού στην εγχώρια και διεθνή τουριστική αγορά. Οι ενέργειες αυτές αφορούν: Στην ανάπτυξη ενός συστήματος τουριστικής ταυτότητας, Στην ανάπτυξη ενεργειών εξειδίκευσης σε συνεργασία με βασικούς θεσμικούς τουριστικούς φορείς της Περιφέρειας για τη διαμόρφωση, αξιοποίηση και εφαρμογή ενός ενιαίου πλαισίου ευρύτερης Στρατηγικής Τουριστικής Ανάπτυξης της Περιφέρειας, Στην προβολή του

	τουρισμού/ πολιτισμού της Περιφέρειας με κύριους άξονες: - τη δημιουργία υλικού ανάδειξης /προβολής εμπειριών της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας. - τη δημιουργία διαφημιστικής καμπάνιας σε ΜΜΕ. - τη συμμετοχή σε διεθνείς τουριστικές εκθέσεις, εκδηλώσεις και διοργάνωση επιχειρηματικών ταξιδιών καθώς και τις εξειδικευμένες ενέργειες προώθησης και ανάδειξης της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας.
Ταμείο	Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ)
Προϋπολογισμός	1.183.380 €
Έναρξη	02/01/2017
Λήξη	31/10/2023
Παρατηρήσεις	Σε εξέλιξη (5007232)
ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ – ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 14	
Τίτλος	Κέντρο Υποστήριξης Επιχειρήσεων (ΚΥΕ) Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας
Δικαιούχος	Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας
Πρόγραμμα χρηματοδότησης	ΠΕΠ Στερεάς Ελλάδας 2014-2020
Θεματικοί Στόχοι	Ανταγωνιστικότητα Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων (ΜΜΕ)
Περιγραφή	Το έργο στοχεύει στη δημιουργία Κέντρου Υποστήριξης Επιχειρήσεων (ΚΥΕ) στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας το οποίο θα εξυπηρετεί τις υφιστάμενες επιχειρήσεις και τους υποψήφιους επενδυτές της Περιφέρειας, με στόχο την παροχή τεχνικής βοήθειας σε ζητήματα που άπτονται τόσο στη λειτουργία των επιχειρήσεων όσο και την στήριξη των επενδύσεων. Επιπρόσθετα, βασικός στόχος είναι ο συντονισμός των επιχειρήσεων με τον Περιφερειακό και Εθνικό Μηχανισμό Διάγνωσης Αναγκών ως προς τα ζητήματα της αγοράς εργασίας. Συμπληρωματικά θα υλοποιηθούν δράσεις δικτύωσης των επιχειρήσεων για την δημιουργία ενός ενιαίου δικτύου ανά κλάδο. Τέλος, οι έρευνες, μελέτες που θα εκπονηθούν και τα ψηφιακά εργαλεία που θα αναπτυχθούν, θα τροφοδοτήσουν τις επιχειρήσεις και τους υποψήφιους επενδυτές με μια χρήσιμη εργαλειοθήκη για την επιχειρηματική τους δράση. Το Κέντρο Υποστήριξης Επιχειρήσεων (ΚΥΕ) θα λειτουργεί συμπληρωματικά και δεν αντικαθιστά ή υποκαθιστά τις αρμόδιες Περιφερειακές Διευθύνσεις Ανάπτυξης και Εμπορίου, αλλά στοχεύει στη διεύρυνση

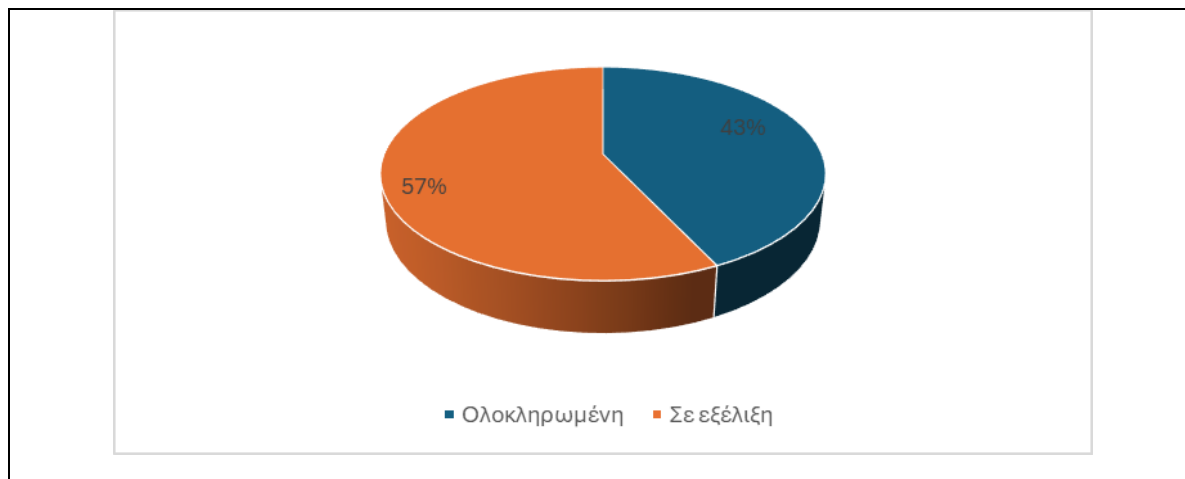

	του φάσματος των παρεχόμενων υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις.
Ταμείο	Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ)
Προϋπολογισμός	1.036.000,00 €
Έναρξη	01/07/2017
Λήξη	31/12/2022
Παρατηρήσεις	Σε εξέλιξη (5003707)

Η χρηματοδότηση των παραπάνω παρεμβάσεων και των προγραμμάτων πραγματοποιείται αποκλειστικά από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), με ποσοστό 100%.

Το 57% των Πράξεων έχει ολοκληρωθεί ενώ το 43% βρίσκεται σε εξέλιξη.

Διάγραμμα 57: Κατάσταση προόδου των Παρεμβάσεων της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας που σχετίζονται με την ΟΧΕ «Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας».

Πηγή: <https://anaptyxi.gov.gr> & ιδία επεξεργασία.

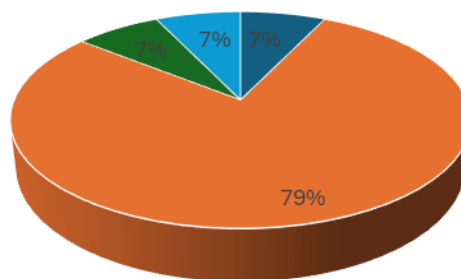
Το παρακάτω Διάγραμμα παρουσιάζει την ποσοστιαία κατανομή του συνολικού προϋπολογισμού των παρεμβάσεων και των προγραμμάτων στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας, ανά θεματικό στόχο. Το υψηλότερο ποσοστό χρηματοδοτικών πόρων (79%) αξιοποιείται για δράσεις που αποσκοπούν στην Προστασία του Περιβάλλοντος εντός της περιοχής αναφοράς. Ακολουθούν οι θεματικοί στόχοι της Κλιματικής αλλαγής – Πρόληψης (7%), της Ανταγωνιστικότητας Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων (ΜΜΕ) (7%) και των Βιώσιμων Μεταφορών (7%).

Διάγραμμα 58: Η ποσοστιαία κατανομή του συνολικού προϋπολογισμού των παρεμβάσεων και των προγραμμάτων της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας ανά θεματικό στόχο.

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- Ανταγωνιστικότητα Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων (ΜΜΕ)
- Προστασία Περιβάλλοντος
- Βιώσιμες Μεταφορές
- Κλιματική αλλαγή – Πρόκληση

Πηγή: <https://anaptyxi.gov.gr> & ιδία επεξεργασία.

2.8 ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟ 2014-2020

Η συγκεκριμένη ενότητα αποτελεί μία σύντομη περιγραφή της εμπειρίας και των διδαγμάτων από την υλοποίηση της ΟΧΕ-ΒΑΑ της προγραμματικής περιόδου (ΠΠ) 2014-2020. Επίσης περιλαμβάνει προτάσεις βελτίωσης ως προς την εφαρμογή της επικαιροποιημένης ΟΧΕ κατά την ΠΠ 2021-2027.

2.8.1 Παράγοντες δυσλειτουργίας και καθυστέρησης διαδικασιών κατά την υλοποίηση της ΟΧΕ/ΒΑΑ την ΠΠ 2014-2020 και ανάγκες που αναδείχθηκαν κατά την υλοποίηση της ΟΧΕ/ΒΑΑ κατά την ΠΠ 2014-2020

Ο θεσμός των Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων, στο πλαίσιο της Πολιτικής Συνοχής της Ε.Ε. για την Προγραμματική Περίοδο 2014-2020 αποτέλεσε μια καινοτομική προσέγγιση, η οποία άμεσα αφορούσε και την ανάγκη προσαρμογής των υπηρεσιών των Περιφερειακών αρχών, όπως και των τοπικών αρχών.

Οι σχετικές διαδικασίες προσαρμογής επέφεραν και σημαντικές καθυστερήσεις στην κατάρτιση και στην τελική έγκριση της Στρατηγικής ΟΧΕ-ΒΑΑ. Απαιτήθηκε επιπλέον χρόνος από την Περιφερειακή Αρχή ώστε να ενεργοποιήσει το απαραίτητο δυναμικό για να διαμορφώσει και να εγκρίνει την Στρατηγική της, κυρίως λόγω έλλειψης πρότερης αντίστοιχης εμπειρίας.

Η έγκριση του Στρατηγικού και Επιχειρησιακού Σχεδίου (Σχεδίου Δράσης) για την «Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας» με αξιοποίηση της Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης (ΟΧΕ), με Φορέα Στρατηγικής της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας, τίτλο «Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας» με προϋπολογισμό Συνολικής Δημόσιας Δαπάνης 2.500.000,00 € έγινε με την αρ. πρωτ. 268/07-02-2020 (ΑΔΑ: 632Α7ΛΗ-Ψ7Σ) Απόφαση ενώ με την με αρ. πρωτ. 2626/19-11-21 (ΑΔΑ: ΨΦΒΝ7ΛΗ-ΡΘ9) Απόφαση ΕΥΔΕΠ ΠΣΕ έγκρισης της 1ης Επικαιροποίησης του Στρατηγικού

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

και Επιχειρησιακού Σχεδίου (Σχεδίου Δράσης) για την «Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας» με αξιοποίηση της Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης (ΟΧΕ) ορίστηκε ως Φορέας Στρατηγικής η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας.

Υπήρξε διαρκής επικοινωνία και συνεργασία με την ΕΥΔ του ΠΕΠ Στερεάς Ελλάδας 2014-2020 και αρμόδιους Φορείς για την άμεση έγκριση και την έναρξη υλοποίησης της Στρατηγικής ΟΧΕ-ΒΑΑ.

Ωστόσο, η καινοτομία του εργαλείου των ΟΧΕ επέφερε και χαμηλό βαθμό συμμετοχής κατά τη φάση της διαβούλευσης που προβλέφθηκε να εφαρμόζεται κατά τη διάρκεια σχεδιασμού και υλοποίησης της Στρατηγικής.

Επιπρόσθετα, καθυστερήσεις επέφεραν οι αλλαγές στο θεσμικό πλαίσιο και πιο συγκεκριμένα στην Εφαρμογή/αξιοποίηση Εθνικής Στρατηγικής Κ.ΑΛ.Ο σε πράξεις ΕΚΤ+.

Η πανδημία του Covid-19 προκάλεσε καθυστέρηση σε όλα τα στάδια υλοποίησης των έργων (από την ωρίμανση μέχρι και την ολοκλήρωση) καθώς δεν υπήρχε η απαραίτητη υποδομή από τους Δικαιούχους των έργων για την άμεση αντιμετώπιση αντίστοιχων καταστάσεων (π.χ. με εξ' αποστάσεως εργασία) και επιπλέον περιορίστηκε σημαντικά η φυσική παρουσία των εργαζομένων ακόμη και σε ανοιχτούς χώρους, προκαλώντας σημαντικές καθυστερήσεις στην υλοποίηση των τεχνικών έργων.

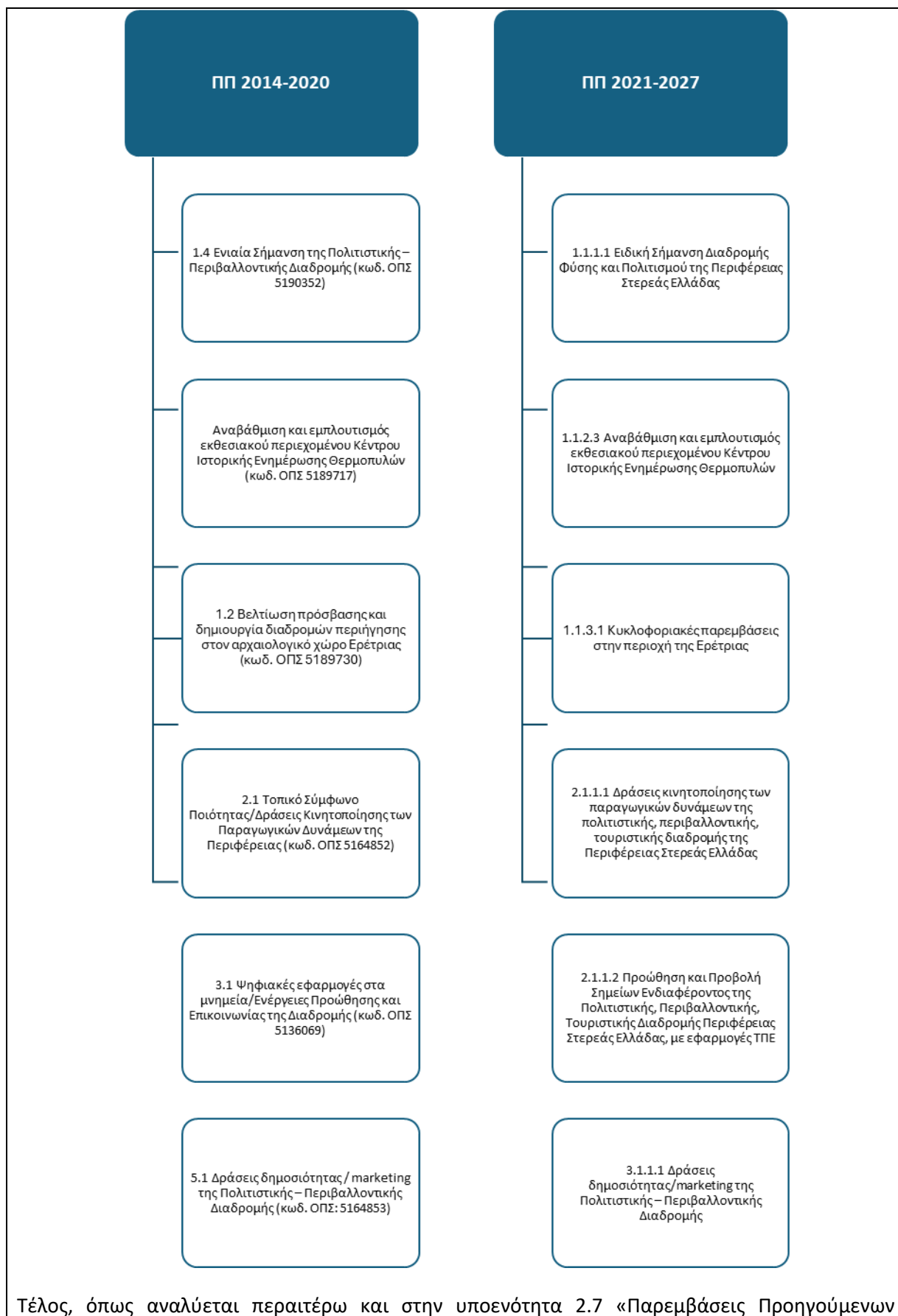
Σημαντικός παράγοντας δυσλειτουργίας για την ομαλή εξέλιξη των πράξεων αναδείχθηκε ακόμα η χαμηλή ωριμότητα ορισμένων έργων και οι χρονοβόρες γραφειοκρατικές διαδικασίες. Καθυστερήσεις υπήρξαν παράλληλα και στην ενεργοποίηση και αξιοποίηση των δράσεων Κρατικών ενισχύσεων στο πλαίσιο προώθησης των Ολοκληρωμένων Χωρικών Παρεμβάσεων στο σύνολο των Περιφερειών της χώρας.

Στη συνέχεια, εξετάζοντας καλύτερα τις Πράξεις της ΟΧΕ «ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ, ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ, ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ» της προηγούμενης Προγραμματικής Περιόδου (2014-2020), παρατηρείται ότι από τις 9 προτεινόμενες Πράξεις, οι 6 μεταφέρθηκαν στην επόμενη Προγραμματική Περίοδο (2021-2027) και συγκεκριμένα η αντιστοίχιση έχει ως εξής:

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Τέλος, όπως αναλύεται περαιτέρω και στην υποενότητα 2.7 «Παρεμβάσεις Προηγούμενων

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Προγραμματικών Περιόδων», οι παρεμβάσεις που υλοποιήθηκαν από προηγούμενα προγράμματα στους τομείς της ΟΧΕ, ήτοι δράσεις/πράξεις για το περιβάλλον, τον πολιτισμό και τον τουρισμό, ολοκληρώθηκαν σε ποσοστό 57% ενώ το υπόλοιπο 43% βρίσκεται σε εξέλιξη. Η χρηματοδότηση των παρεμβάσεων και των προγραμμάτων πραγματοποιήθηκε αποκλειστικά από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), με ποσοστό 100%. Αναφορικά με την ποσοστιαία κατανομή του συνολικού προϋπολογισμού των παρεμβάσεων και των προγραμμάτων στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας ανά θεματικό στόχο, το υψηλότερο ποσοστό χρηματοδοτικών πόρων (79%) αξιοποιήθηκαν για δράσεις που αποσκοπούν στην Προστασία του Περιβάλλοντος εντός της περιοχής αναφοράς. Ακολουθούν οι θεματικοί στόχοι της Κλιματικής αλλαγής – Πρόληψης (7%), της Ανταγωνιστικότητας Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων (ΜΜΕ) (7%) και των Βιώσιμων Μεταφορών (7%).

2.8.2 Προτάσεις βελτίωσης ως προς την εφαρμογή της ΟΧΕ την ΠΠ 2021-2027

Κατά πρώτο λόγο, είναι απαραίτητη η έγκαιρη κατάρτιση και έγκριση της επικαιροποιημένης Στρατηγικής ΟΧΕ «Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας», ώστε να υπάρξει ικανός χρόνος σχεδιασμού, ωρίμανσης και υλοποίησης των παρεμβάσεων μέχρι το τέλος της Προγραμματικής Περιόδου 2021-2027, ταυτόχρονα με την άμεση ένταξη των ώριμων μεταφερόμενων έργων και δράσεων της περιόδου 2014-2020.

Έπειτα, η πρόβλεψη για τη σύσταση μιας Συνεκτικής Ομάδας σε επίπεδο Χωρικού Φορέα αποτελεί μια σοβαρή βελτίωση στο πλαίσιο της διακυβέρνησης των Στρατηγικών σε Περιφερειακό επίπεδο και σε επίπεδο Χωρικού Φορέα.

Η Συνεκτική Ομάδα σε επίπεδο Χωρικού Φορέα (ΣΟΧΦ) επιτελεί τις ακόλουθες λειτουργίες:

- Τον συντονισμό του σχεδιασμού της Στρατηγικής και τη διαβούλευση με τους τοπικούς φορείς και τοπική κοινωνία,
- Τη διαμόρφωση του Σχεδίου Δράσης για την ωρίμανση των έργων και υλοποίηση της Στρατηγικής,
- Την παρακολούθηση της πορείας ωρίμανσης και υλοποίησης των Πράξεων της Στρατηγικής,
- Την επίλυση προβλημάτων κατά την πορεία υλοποίησης της ΟΧΕ/ΒΑΑ.

Σημαντική βελτίωση αποτελεί επίσης η ευελιξία που παρέχεται και μέσα από την ΕΥΔ στις διαδικασίες εξειδίκευσης των Δράσεων της Π.Π. 2021-2027.

Προτείνεται η υποστήριξη του Χωρικού Φορέα για τη δυνατότητα πρόβλεψης Υποέργων ωρίμανσης, ιδίως σε έργα με υψηλό διοικητικό φόρτο αδειοδοτήσεων και ανάγκης εκπόνησης εξειδικευμένων Μελετών και Τευχών Δημοπράτησης.

Για τις καθυστερήσεις στην ενεργοποίηση των Κρατικών Ενισχύσεων, όλα τα επιμέρους τα θέματα έχουν επιλυθεί και δεν αναμένονται περαιτέρω προβλήματα, ενώ επιπρόσθετα το νέο ΠΣΚΕ αναμένεται να αντιμετωπίσει συντονισμένα τις ανάγκες της νέας ΠΠ.

Για τις καθυστερήσεις στην ενεργοποίηση συγκεκριμένων δράσεων ΕΤΠΑ και ΕΚΤ+, αξιοποιούνται

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

κατάλληλως:

- η ύπαρξη μελετών αξιολόγησης (περιφερειακό και εθνικό επίπεδο),
- η εκπόνηση ειδικών ερευνών αναδεικνύει ποιοτικά στοιχεία σχεδιασμού και υλοποίησης,

Σχετικά με την ικανότητα των Δικαιούχων, προβλέπεται και αναμένεται η ενίσχυση μέσω του Προγράμματος «ΤΒ και Υποστήριξη Δικαιούχων» καθώς και η συνδρομή της ΜΟΔ και άλλων φορέων (Jaspers, PASSA). Συμπληρωματικές παρεμβάσεις υποστήριξης δικαιούχων θα σχεδιαστούν και αναμένονται μέσω της ΤΒ του ΠεΠ Στερεάς Ελλάδας 2021-2027, σε συνεργασία με την ΕΑΣ, ώστε να αποφευχθούν οι επικαλύψεις.

Η διαβούλευση και η συμμετοχή των τοπικών κοινωνιών αποτελεί ουσιώδες στοιχείο για την διαμόρφωση, την υλοποίηση και την επιτυχία της ΟΧΕ. Για το λόγο αυτό, κρίσιμη παράμετρος βελτίωσης και διασφάλισης της επιτυχίας υλοποίησης της ΟΧΕ «Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας» αποτελεί η οργάνωση ευρύτατου πλαισίου διαβούλευσης, με την αξιοποίηση των κατάλληλων εργαλείων, για την ενεργοποίηση το δυνατόν περισσότερων παραγωγικών και κοινωνικών ομάδων και την ισχυροποίηση της εταιρικής σχέσης. Στο πλαίσιο αυτό, είναι αναγκαία η αξιοποίηση των αποτελεσμάτων της διαβούλευσης και σε συνδυασμό με την συνεχή αξιολόγηση της πορείας των έργων και δράσεων, να επιτελείται έγκαιρη αναπροσαρμογή της Στρατηγικής της ΟΧΕ.

Η πανδημία του COVID-19 ανέδειξε την ανάγκη για ευελιξία και τη δημιουργία μηχανισμών προσαρμογής σε νέα δεδομένα, δηλαδή τον εκσυγχρονισμό και επέκταση των ψηφιακών υποδομών.

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

2.9 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ: ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ - ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ - ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ

Γενικά

Από όσα αναφέρθηκαν στα προηγούμενα, διαπιστώνεται η ανάγκη να αλλάξει ριζικά το αναπτυξιακό μοντέλο στο οποίο στηρίχθηκε η οικονομική ανάπτυξη της Στερεάς Ελλάδας κατά τις προηγούμενες δεκαετίες.

Το νέο μοντέλο θα πρέπει:

- από τη μία πλευρά, να αξιοποιήσει τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της Περιφέρειας, μέσω του εκσυγχρονισμού και του αναπροσανατολισμού των «παραδοσιακών» οικονομικών κλάδων (πρωτογενής τομέας – μεταποίηση αγροτικών προϊόντων, κλπ.),
- από την άλλη πλευρά, να ενισχύσει νέους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας, ιδιαίτερα στον τριτογενή τομέα.

Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΩΣ ΜΟΧΛΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ

Τα τελευταία χρόνια ο τουρισμός όχι μόνο έχει ανακάμψει και αποτελεί έναν ταχέως αναπτυσσόμενο κλάδο, αλλά συμβάλλει καθοριστικά, τόσο στη μεγέθυνση του ΑΕΠ της χώρας, όσο και στη μείωση της ανεργίας. Ωστόσο, πρέπει να λαμβάνεται σοβαρά υπόψη ότι το 2020 και το 2021 έλαβαν χώρα ταξιδιωτικοί περιορισμοί και γενικευμένη αβεβαιότητα λόγω της πανδημίας του κορονοϊού. Παρ' όλα αυτά, το 2022 επανήλθε η ομαλότητα στην ταξιδιωτική βιομηχανία, ιδιαίτερα μετά το 1ο τρίμηνο του 2022, που επίδρασε θετικά στην απελευθέρωση της λανθάνουσας ζήτησης για διακοπές. Σε ότι αφορά την Ελλάδα, ο εισερχόμενος τουρισμός το 2022 επανήλθε σχεδόν στα προ πανδημίας επίπεδα⁹¹:

- οι εισπράξεις από τον εισερχόμενο τουρισμό ήταν κατά μόλις -1,2% λιγότερες σε σχέση με το 2019 (€ 17,5 δισ. το 2022 έναντι από € 17,7 δισ. το 2019).
- η άμεση επίπτωση του τουρισμού στην ελληνική οικονομία το 2022 σημείωσε -σε τρέχουσες τιμές- αύξηση κατά +3,5% (από € 23,1 δισ. το 2019 σε € 23,9 δισ. το 2022) κυρίως λόγω:
 - ο της αύξησης των εσόδων από τις αερομεταφορές (+8,0%, από € 1,9 δισ. το 2019 σε € 2,1 δισ. το 2022),
 - ο του εγχώριου τουρισμού (+27,5%, από € 1,6 δισ. το 2019 σε € 2,0 δισ. το 2022) και
 - ο των επενδύσεων (+47,7%, από € 1,2 δισ. το 2019 σε € 1,7 δισ. το 2022).
- Αναφορικά με την ποσοστιαία κατανομή των επισκέψεων στις επιμέρους Περιφέρειες, παρατηρούμε ότι το Νότιο Αιγαίο (21%), η Αττική (18%), η Κεντρική Μακεδονία (18%), η Κρήτη (16%) και τα Ιόνια Νησιά (10%) δέχονται το μεγαλύτερο ποσοστό επισκεπτών,

91 INSETE, 2023. «Η συμβολή του τουρισμού στην ελληνική οικονομία το 2022»: 1η εκτίμηση (προσωρινά στοιχεία)». Διαθέσιμο σε: https://insete.gr/wp-content/uploads/2023/06/22_06_Tourism_and_Greek_Economy_2021-2022.pdf

αντιπροσωπεύοντας για το 2022 το 83% των συνολικών επισκέψεων στην Ελλάδα.

- Τα έσοδα της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας από τον Τουρισμό το 2022, αντιπροσώπευαν το 1% (€ 301 εκατ.) των συνολικών εσόδων της χώρας ενώ η άμεση συμβολή του τουρισμού στο ΑΕΠ της Περιφέρειας ανήλθε σε 3%.⁹²

Σε σύγκριση με το 2021, η ανάκαμψη το 2022 ήταν εντυπωσιακά ισχυρή. Συγκεκριμένα:

- παρουσίασε σημαντική ανάκαμψη των εισπράξεων από το εξωτερικό κατά +72% ή +€ 8.430 εκατ. στα € 20.136 εκατ. (περιλαμβάνονται τα έσοδα μετάβασης και οι εισπράξεις από κρουαζιέρες), έναντι € 11.705 εκατ. το 2021,
- είχε σημαντική επενδυτική δραστηριότητα € 4,5 δισ., εκ των οποίων τα € 1,7 δισ. σε εγχώρια προστιθέμενη αξία,
- συνολικά, η αύξηση της άμεσης συνεισφοράς του τουρισμού, εισερχόμενου και εγχώριου, στην οικονομία της χώρας εκτιμάται σε € +8.906 εκατ. (ή κατά +59,3%, από € 15.009 εκατ. άμεσης συνεισφοράς στην οικονομία το 2021 σε € 23.914 εκατ. το 2022),
- η τουριστική δραστηριότητα παρέμεινε κατά κύριο λόγο εξαγωγική με το 84,2% των εισπράξεων του τουρισμού να προέρχονται από τον εισερχόμενο τουρισμό,
- η οικονομική συνεισφορά του αντιστοιχεί στο 11,5% του ΑΕΠ της χώρας, ενώ αν συνυπολογιστεί και η έμμεση συνεισφορά του, αντιστοιχεί μεταξύ 25,3% έως 30,5%,
- από κάθε € 1,0 τουριστικής δραστηριότητας, δημιουργείται επιπλέον € 1,2 έως 1,65 πρόσθετης οικονομικής δραστηριότητας. Ως αποτέλεσμα για κάθε € 1,0 τουριστικού εσόδου, το ΑΕΠ της χώρας αυξάνεται κατά € 2,2 έως € 2,65, δηλαδή ο τουρισμός είναι ένας κλάδος με μεγάλη διάχυση ωφελειών στην οικονομία,
- η οικονομία τριών νησιωτικών Περιφερειών (Ν. Αιγαίο, Ιόνια Νησιά και Κρήτη) εξαρτάται σε πολύ μεγάλο βαθμό από τον τουρισμό,
- συνέβαλε άμεσα στην αιχμή (Q3) στο 16,7% της απασχόλησης και συνολικά (άμεσα και έμμεσα) μεταξύ 36,7% και 44,2% ενώ αποτέλεσε και αποτελεί βασικό μοχλό μείωσης της ανεργίας,
- κάλυψε με τις ταξιδιωτικές εισπράξεις το 45,7% του ελλείμματος του ισοζυγίου αγαθών. Οι εισπράξεις αυτές ισούνται με το 49,9% των εισπράξεων από τις εξαγωγές όλων των άλλων προϊόντων που εξάγει η χώρα, εξαιρουμένων των εισπράξεων από εξαγωγή πλοίων και καυσίμων.
- αν στις ταξιδιωτικές εισπράξεις συνυπολογισθούν και οι εισπράξεις από αερομεταφορές και θαλάσσιες μεταφορές από τον εισερχόμενο τουρισμό, τότε το σύνολο των ταξιδιωτικών εισπράξεων ισούται με το 56,3% των εισπράξεων από τις εξαγωγές όλων των άλλων προϊόντων πλην πλοίων και καυσίμων.

Τέλος, από τα παραπάνω συμπεραίνουμε ότι η ανθεκτικότητα του τουρισμού και η σημασία του για την

⁹² INSETE, 2023. «Ετήσια έκθεση ανταγωνιστικότητας και διαρθρωτικής προσαρμογής στον τομέα του τουρισμού για το έτος 2022». Διαθέσιμο σε: https://insete.gr/wp-content/uploads/2023/12/23-12_Central_Greece-1.pdf

ελληνική οικονομία είναι προφανής.

Πίνακας 59: Συμβολή του τουρισμού ανά Περιφέρεια, 2022⁹³.

Περιφέρεια	% κατανομή εσόδων εισερχόμενου τουρισμού 2022	αναλογία άμεσης τουριστικής δαπάνης 2022 - σε € εκ	ΑΕΠ Περιφερειών 2022* - σε εκ.	% ΑΕΠ στο οποίο αντιστοιχεί η τουριστική δαπάνη	κατά κεφαλήν ΑΕΠ 2020 - σε €
Ν. Αιγαίο	27%	6.522	6.372	102%	14.572
Κρήτη	21%	5.073	9.908	51%	12.374
Αττική	17%	3.948	99.349	4%	21.134
Ιόνια Νησιά	15%	3.614	3.293	110%	12.914
Κεντ. Μακεδονία	9%	2.094	28.368	7%	12.092
Πελοπόννησος	3%	628	9.659	6%	13.456
Αν. Μακεδονία & Θράκη	2%	508	8.187	6%	10.908
Ήπειρος	2%	361	4.635	8%	11.097
Θεσσαλία	1%	320	10.907	3%	12.172
Δυτ. Ελλάδα	1%	306	9.480	3%	11.616
Στερεά Ελλάδα	1%	301	10.688	3%	15.322
Β. Αιγαίο	1%	173	2.931	6%	10.163
Δυτ. Μακεδονία	0%	67	4.253	2%	12.838
Σύνολο Χώρας	100%	23.914	208.030	11,50%	15.461

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (2022), INSETE (2023) & ιδία επεξεργασία.

Τουρισμός και έμμεσα οφέλη στο σύνολο της χώρας

Σύμφωνα με το IOBE (2012), κάθε € 1,0 που δημιουργεί η τουριστική δραστηριότητα, δημιουργεί έμμεση και προκαλούμενη πρόσθετη οικονομική δραστηριότητα € 1,2 και άρα, συνολικά, δημιουργεί € 2,2 ΑΕΠ. Δηλαδή, ο πολλαπλασιαστής της τουριστικής δραστηριότητας ανέρχεται 2,2.

Στον πίνακα απεικονίζονται οι πολλαπλασιαστές των επιμέρους κλάδων της ελληνικής οικονομίας σύμφωνα με μελέτη του ΚΕΠΕ (2014)⁹⁴, καθώς και η ποσοστιαία συμβολή του κάθε υποκλάδου στην ελληνική τουριστική δραστηριότητα σύμφωνα με την μελέτη του IOBE (2012)⁹⁵.

Σύμφωνα με τα στοιχεία του πίνακα, ο προκύπτων πολλαπλασιαστής του τουρισμού για την ελληνική τουριστική οικονομία ανέρχεται σε 2,65 που σημαίνει πως για κάθε € 1,0 από την τουριστική δραστηριότητα, δημιουργείται έμμεση και προκαλούμενη πρόσθετη οικονομική δραστηριότητα € 1,65 και άρα, συνολικά, το ΑΕΠ αυξάνει κατά € 2,65. Συνεπώς, ο πολλαπλασιαστής της τουριστικής

93 Ελλείπει στοιχεία για την περιφερειακή κατανομή της συνολικής τουριστικής δαπάνης, η εκτίμησή της γίνεται προσεγγιστικά, βάσει της κατανομής των εισπράξεων του εισερχόμενου τουρισμού όπως αποτυπώνονται από την Έρευνα Συνόρων της Τράπεζας της Ελλάδας. Τα στοιχεία αυτά συγκρίνονται με την εκτίμηση του ΑΕΠ της κάθε Περιφέρειας, λαμβάνοντας υπόψιν αφενός το ΑΕΠ του 2022 και αφετέρου την τελευταία διαθέσιμη % κατανομή (στοιχεία 2020). Λόγω της προσεγγιστικής φύσης των στοιχείων του πίνακα, η εικόνα που αναδεικνύει είναι κατά κύριο λόγο ενδεικτική.

94 ΚΕΠΕ (2014), Οικονομικές Εξελίξεις, Τεύχος 24, Ιούνιος 2014.

95 IOBE (2012), Η επίδραση του τουρισμού στην ελληνική οικονομία.

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

δραστηριότητας κυμαίνεται μεταξύ 2,2 και 2,65.

Πίνακας 60: Έμμεσα οφέλη του τουρισμού.

	% Κατανομή Τουριστικών Εσόδων	Πολλαπλασιαστής
Καταλύματα	45,3	2,50
Εστίαση	18,0	2,50
Θαλάσσιες Μεταφορές	9,0	2,41
Οδικές Μεταφορές	7,1	3,25
Εναέριες Μεταφορές	5,4	2,98
Εμπόριο	4,9	3,69
Ψυχαγωγία	3,8	1,90
Ταξιδιωτικά Γραφεία	3,7	3,68
Ενοικίαση Αυτ/των	1,8	1,39
Συνέδρια	1,0	4,13
Σταθμισμένος Μέσος Όρος		2,65

Πηγή: INSETE (2023) & ιδία επεξεργασία.

Ο τουρισμός, εκτός από την μεγάλη συμβολή στην οικονομία της χώρας έχει μεγάλη συμβολή και στην απασχόληση και, τα τελευταία χρόνια, έχει συμβάλει σημαντικά στην μείωση της ανεργίας. Η θετική αυτή πορεία, διαταράχθηκε λόγω της πανδημίας του κορονοϊού τα έτη 2020 και 2021, ενώ το 2022 ανέκαμψε φθάνοντας σχεδόν στα επίπεδα του 2019 (-1,4%, από 381,9 χιλ. το 2019 σε 376,7 χιλ. το 2022), σημειώνοντας στο Q3 του 2022 (445,1 χιλ.) τον 2ο υψηλότερο αριθμό απασχολούμενων, μετά το Q3 του 2021, από την έναρξη της ΕΕΔ. Στα επιμέρους τρίμηνα την περίοδο 2021-2022, η απασχόληση στις Δραστηριότητες Παροχής Υπηρεσιών Καταλύματος και Εστίασης αυξήθηκε κατά +67,3% στο Q1 έναντι +8,4% στους Λοιπούς Κλάδους και κατά +26,6% έναντι +4,7% στο Q2, ενώ μειώθηκε στα Q3 -0,01% και Q4 -1,6% σε αντίθεση με τους Λοιπούς Κλάδους που κατέγραψαν αύξηση κατά +2,7% και +2,4% αντίστοιχα⁹⁶.

Παρομοίως, στα επιμέρους τρίμηνα την περίοδο 2019-2022, η απασχόληση στις Δραστηριότητες Παροχής Υπηρεσιών Καταλύματος και Εστίασης αυξήθηκε κατά +0,3% στο Q1 έναντι +6,6% στους Λοιπούς Κλάδους και κατά +3,7% στο Q3 έναντι +6,4% στους Λοιπούς Κλάδους ενώ μειώθηκε στα Q2 κατά -0,5% και Q4 κατά -9,5% όταν αντίθετα στους Λοιπούς Κλάδους αυξήθηκε +6,0% και +7,6% αντίστοιχα.

Πίνακας 61: Εξέλιξη απασχόλησης (σε χιλ.), 2019, 2021 και 2022.

	Q1	Q2	Q3	Q4
2019				
Καταλύματα και Εστίαση	322	403	429	373
Λοιποί	3.492	3.553	3.543	3.529
Σύνολο	3.814	3.956	3.972	3.902

⁹⁶ INSETE, 2023.

2021				
Καταλύματα και Εστίαση	193	317	445	343
Λοιποί	3.432	3.598	3.673	3.710
Σύνολο	3.625	3.915	4.118	4.053
2022				
Καταλύματα και Εστίαση	323	401	445	337
Λοιποί	3.721	3.766	3.771	3.798
Σύνολο	4.044	4.167	4.216	4.135
%Δ 2019-2022				
Καταλύματα και Εστίαση	0,30%	-0,50%	3,70%	-9,50%
Λοιποί	6,60%	6,00%	6,40%	7,60%
Σύνολο	6,00%	5,30%	6,10%	6,00%
%Δ 2021-2022				
Καταλύματα και Εστίαση	67,30%	26,60%	-0,01%	-1,60%
Λοιποί	8,40%	4,70%	2,70%	2,40%
Σύνολο	11,60%	6,40%	2,40%	2,00%

Πηγή: INSETE (2023), Intelligence Έρευνα Εργατικού Δυναμικού ΕΛΣΤΑΤ (2019-2022) & ιδία επεξεργασία.

Τα καταλύματα και η εστίαση αντιπροσωπεύουν το 63,3% της τουριστικής δαπάνης στην Ελλάδα. Με την υπόθεση εργασίας ότι αντίστοιχη είναι και η συμβολή των δύο αυτών κλάδων στην απασχόληση σε δραστηριότητες που σχετίζονται με τον τουρισμό, μπορούμε να συνάγουμε ότι το σύνολο της απασχόλησης που δημιούργησε ο τουρισμός κατά την αιχμή (Q3) του 2022 εκτιμάται σε 703 χιλιάδες εργαζόμενους ή το 16,7% της συνολικής απασχόλησης.

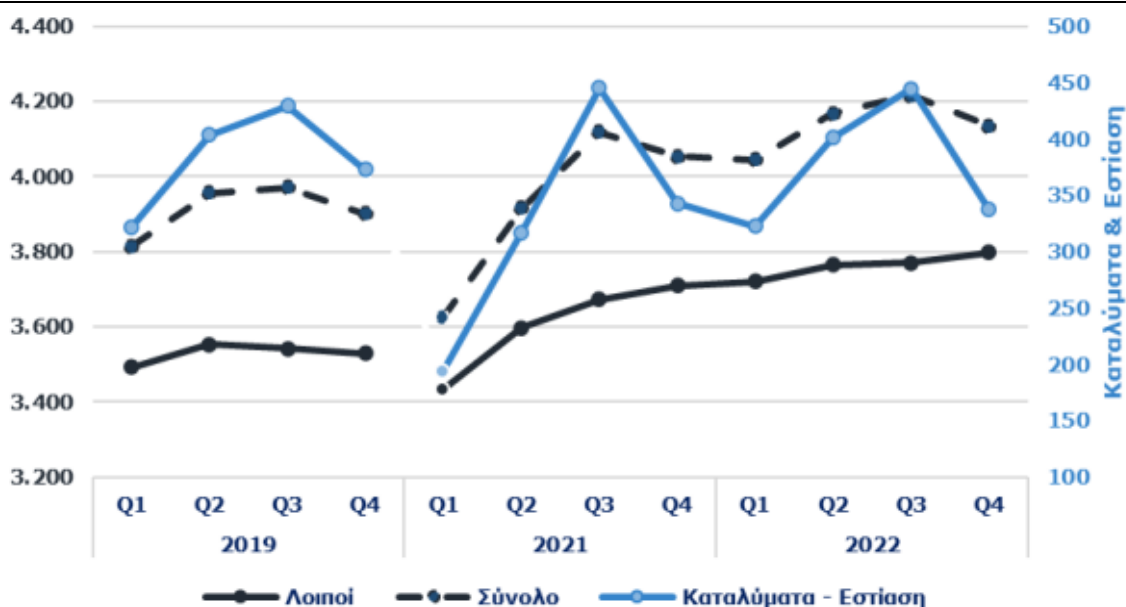
Αν συνυπολογισθούν, με πολλαπλασιαστή αντίστοιχο του ΑΕΠ (2,2 ή 2,65), τότε η συνολική απασχόληση (άμεση και έμμεση) που δημιουργεί ο τουρισμός ανέρχεται στο 36,7% έως 44,2% του συνόλου.

Η αντίστοιχη συμβολή στην απασχόληση που δημιούργησε ο τουρισμός κατά την αιχμή (Q3) του 2019 και του 2021 εκτιμάται σε 678 χιλ./703 χιλ. εργαζόμενους ή το 17,1% αντίστοιχα της συνολικής απασχόλησης. Ενώ αν συνυπολογιστούν, με πολλαπλασιαστή αντίστοιχο του ΑΕΠ (2,2 ή 2,65), τότε η συνολική απασχόληση (άμεση και έμμεση) που δημιουργεί ο τουρισμός ανέρχεται σε 37,6% έως 45,2% του συνόλου και για τα δύο έτη.⁹⁷

Διάγραμμα 59: Εξέλιξη απασχολούμενων ανά τρίμηνο (σε χιλ.), 2019, 2021 και 2022.

⁹⁷ INSETE, 2023.

Πηγή: INSETE (2023).

Οι παραπάνω τομείς συνθέτουν τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της Ελλάδας στον τομέα του τουρισμού. Με βάση αυτά τα συγκριτικά πλεονεκτήματα, διαμορφώνονται τα εξής είδη τουρισμού (τουριστικά προϊόντα) 98:

- **Ήλιος & Θάλασσα:** περιλαμβάνει διακοπές σε παραθαλάσσιες περιοχές με έμφαση στη διασκέδαση και αναψυχή. Πρόκειται για μορφή μαζικού τουρισμού, με έντονη εποχικότητα. Στον τομέα αυτό έχουν ισχυρή καθιέρωση συγκεκριμένες περιοχές της Ελλάδας (Κρήτη, Νότιο Αιγαίο, Ιόνια).
- **Ναυτικός Τουρισμός:** ταξίδια με σκάφη αναψυχής (yachting) είτε διακοπές και επισκέψεις σε προορισμούς με κρουαζιερόπλοια (cruising).
- **Πολιτιστικός/Θρησκευτικός Τουρισμός:** δίνεται έμφαση σε επισκέψεις σε μνημεία, αρχαιολογικούς χώρους, μουσεία, σημεία με θρησκευτικό και πολιτισμικό ενδιαφέρον.
- **Φυσιολατρικός Τουρισμός:** δίνεται έμφαση στο φυσικό περιβάλλον ενός προορισμού (δάση Κι εθνικοί δρυμοί, λίμνες και ποταμοί, σπήλαια, κλπ) με δραστηριότητες όπως το περπάτημα, η παρατήρηση πουλιών και γενικότερα η παρατήρηση της χλωρίδας και της πανίδας, της γεωλογίας, κ.ά.
- **Τουρισμός MICE (Meetings, Incentives, Conferences, Exhibitions):** διοργάνωση ή συμμετοχή σε επαγγελματικές συναντήσεις, συνέδρια, εκθέσεις, επαγγελματικά ταξίδια κτλ.
- **City Break:** ταξίδι αναψυχής σε μία πόλη με ιδιαίτερο ενδιαφέρον σε επίπεδο θεματικών διαδρομών, δραστηριοτήτων (City life & Shopping) και γεγονότων (events based).
- **Wellness:** συνδυασμός διακοπών με υπηρεσίες ευεξίας (SPA, θαλασσοθεραπεία, υδροθεραπεία

98 βλέπε και: ΙΝΣΕΤΕ, «Marketing Plan Τουριστικού Προϊόντος Στερεάς Ελλάδας / Οδικός Χάρτης 2015-2020».

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

κτλ.). Εντάσσεται και ο παραδοσιακός «ιαματικός τουρισμός».

- *Ιατρικός Τουρισμός*: συνδυάζει υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης και ευεξίας, είτε σε ειδικά διαμορφωμένες εγκαταστάσεις είτε στον χώρο διαμονής σε συνδυασμό με τουριστικές υπηρεσίες.
- *Αθλητικός Τουρισμός*: δίνει έμφαση σε αθλητικές δραστηριότητες, όπως η πεζοπορία, η ποδηλασία, η αναρρίχηση, η χιονοδρομία, προετοιμασία επαγγελματικών αθλητικών ομάδων, κ.ά.
- *Εκπαιδευτικός Τουρισμός*: οργάνωση εκπαιδευτικών εκδρομών για μαθητές – φοιτητές, έλληνες ή αλλοδαπούς.

Στις περισσότερο αναπτυγμένες περιφέρειες της χώρας (Νότιο Αιγαίο, Ιόνια και Κρήτη) κυριαρχεί το μοντέλο «ήλιος και θάλασσα», γεγονός που ερμηνεύει την έντονη εποχικότητα της τουριστικής κίνησης, όπως αναφέρθηκε ανωτέρω. Ωστόσο, σημειώνεται το κατάλληλο μίγμα των διαφορετικών τουριστικών προϊόντων μπορεί να οδηγήσει όχι μόνο σε μεγέθυνση, αλλά και σε εξομάλυνση της εποχικότητας της τουριστικής κίνησης. Η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας αποτελεί μία περιοχή όπου μπορεί να εφαρμοστεί αποτελεσματικά αυτή η στρατηγική.

Πρώτα συμπεράσματα – ισχυρά και ασθενή σημεία του τομέα του τουρισμού στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας

Από όσα έχουν αναφερθεί έως τώρα, προκύπτει ότι η Περιφέρεια της Στερεάς Ελλάδας έχει σημαντικά **συγκριτικά πλεονεκτήματα**, προκειμένου να αναπτύξει τον τομέα του τουρισμού, και συγκεκριμένα:

- Διαθέτει πλούσιο δυναμικό στον τομέα της Πολιτιστικής Κληρονομιάς, υλικής και άυλης: σημαντικά μνημεία, αρχαιολογικοί χώροι και μουσεία συνυφαίνονται με μύθους, αφηγήσεις του αρχαίου δράματος και ιστορικά γεγονότα. Διαθέτει δύο μνημεία αναγνωρισμένα στον κατάλογο της Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς.
- Ειδικότερα, οι Δελφοί αποτελούν ένα πρότυπο πολιτιστικού προορισμού, καθώς διαθέτουν αρχαιολογικό χώρο και μουσείο με άρτια οργάνωση, περιβάλλονται από το Δελφικό μοναδικό τοπίο του ελαιώνα, προσφέρουν σύγχρονες πολιτιστικές δραστηριότητες, και παρέχουν τη δυνατότητα διαφορετικών δραστηριοτήτων αναψυχής στην περιοχή που άμεσα τους περιβάλλει (χιονοδρομικό κέντρο, διαδρομές στον Παρνασσό, διαμονή στην Ιτέα ή το Γαλαξίδι, κ.λπ.)⁹⁹.
- Διαθέτει περιοχές ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, οι οποίες είναι προστατευόμενες και οργανωμένες (δύο εθνικοί δρυμοί). Επίσης διαθέτει περιοχές περιβαλλοντικά αλώβητες (η Ευρυτανία στο σύνολό της, η ορεινή Εύβοια, κ.λπ.) με αποτέλεσμα να μπορεί να εξελιχθεί σε έναν ελκυστικό προορισμό οικοτουρισμού – φυσιολατρικού τουρισμού.
- Διαθέτει το συγκριτικό πλεονέκτημα των ιαματικών πηγών και την παράδοση στην παροχή

⁹⁹ Σημειώνεται ότι στην ευρύτερη περιοχή των Δελφών έχουν σηματοδοτηθεί τρεις διαδρομές σε αρχαία μονοπάτια: Κίρρα – Δελφοί, Δελφοί – Κορρύκειο Άντρο, Δελφοί – Κορυφή Κόχραν (βλ. <https://sites.google.com/site/pezoporiatousdelphous/routes>).

υπηρεσιών στον τομέα του τουρισμού ευεξίας.

- Προσφέρει μία μεγάλη ποικιλία διαφορετικών μορφών τουρισμού: παραθαλάσσιου (κυρίως η Εύβοια και η Σκύρος, με ανερχόμενες τη Φθιώτιδα, τη Φωκίδα και τη Βοιωτία), θρησκευτικού (με σημαντικά προσκυνήματα), χιονοδρομικού (Βοιωτία και Ευρυτανία) κ.λπ.

Ωστόσο, η εικόνα του τομέα του τουρισμού στην Περιφέρεια δείχνει **σημαντικές αδυναμίες**, με κύρια χαρακτηριστικά τα εξής:

- Το μερίδιο της εθνικής τουριστικής αγοράς που αναλογεί στη Στερεά Ελλάδα είναι εξαιρετικά περιορισμένο (1% στην κατανομή εσόδων εισερχόμενου τουρισμού και 3% του ΑΕΠ στο οποίο αντιστοιχεί η τουριστική δαπάνη για το 2022).

Κατά μία έννοια, τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα του τουρισμού της Στερεάς Ελλάδας είναι ιστορικά συνυφασμένα, και ερμηνεύονται από τη γειτνίαση της Περιφέρειας με την Αττική, που συγκεντρώνει το μισό σχεδόν πληθυσμό της χώρας. Η γειτνίαση αυτή είχε δύο αποτελέσματα:

- Το πρώτο αποτέλεσμα ήταν να καταστεί η Στερεά Ελλάδα ένας «εύκολος» τουριστικός προορισμός για τους κατοίκους της Αθήνας. Ιδιαίτερα σε περιόδους οικονομικής ανάπτυξης, το μοντέλο του εγχώριου τουρισμού ήταν βιώσιμο και εύκολα διατηρήσιμο. Για παράδειγμα, τα Καμμένα Βούρλα και η Αιδηψός στηρίχθηκαν στον εγχώριο τουρισμό που προερχόταν κατά βάση από την Αθήνα. Στη συνέχεια, καθώς τα πρότυπα του εσωτερικού τουρισμού μεταβλήθηκαν, με κύρια μορφή τον παραθαλάσσιο τουρισμό και τουριστικούς προορισμούς τα νησιά, αυτοί οι παραδοσιακοί προορισμοί βρέθηκαν σε δυσμενή θέση. Ο εκσυγχρονισμός των ξενοδοχειακών μονάδων επανέφερε τους παραδοσιακούς τουριστικούς προορισμούς στο προσκήνιο.
- Το δεύτερο αποτέλεσμα είναι να κατατμηθεί η Στερεά Ελλάδα σε διαφορετικούς προορισμούς, με διαφοροποιημένη στόχευση. Η ποικιλομορφία των μορφών τουρισμού στη Στερεά Ελλάδα αντανakλά τις διαφορετικές προτιμήσεις και τις διαφορετικές οικονομικές δυνατότητες των εγχώριων επισκεπτών. Ο παραθαλάσσιος τουρισμός αναπτύχθηκε κυρίως στην ΠΕ της Εύβοιας, με ξενοδοχειακές μονάδες κατά πλειονότητα λίγων αστέρων και ισχυρή συμμετοχή των ενοικιαζόμενων δωματίων. Χαρακτηριστικό της τουριστικής κατάτμησης της Περιφέρειας είναι ότι η Εύβοια, καθώς δεν διαθέτει μέχρι σήμερα εκσυγχρονισμένο οδικό δίκτυο, έχει πολλαπλές θαλάσσιες πύλες εισόδου: από τη Ραφήνα για το Μαρμάρι και την Κάρυστο, από τον Ωρωπό για την Ερέτρια, από την Αρκίτσα για την Αιδηψό, κλπ. Η μοναδική οδική πύλη της είναι η Χαλκίδα, και είναι πρακτικά πολύ δύσκολο να αποκτήσει ένας επισκέπτης μια συνολική ταξιδιωτική εμπειρία στην Εύβοια. Στο άλλο γεωγραφικό άκρο, ουσιαστικά αποκλεισμένη μέχρι πρόσφατα ήταν και η Ευρυτανία. Επίσης, δεν υπάρχει ικανοποιητική οδική σύνδεση της Στερεάς Ελλάδας με τη Δυτική Ελλάδα και την Ήπειρο, τουλάχιστον μέχρι την ολοκλήρωση του αυτοκινητόδρομου Ε65.
- Παράλληλα, αναπτύχθηκε ο χιονοδρομικός τουρισμός, ενώ όσο αυξάνεται το ενδιαφέρον των κατοίκων της Αττικής για φυσιολατρικές δραστηριότητες, γνωρίζει ανάπτυξη και ο οικότουρισμός – φυσιολατρικός τουρισμός κ.λπ.

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Τα παραπάνω, οδήγησαν στη σημερινή εικόνα το τουρισμού της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας:

- Από τη μία άποψη, η εικόνα αυτή έχει μία θετική πλευρά, καθώς στην Περιφέρεια έχουν αναπτυχθεί πολλές και διαφορετικές μορφές τουρισμού, έχει δηλαδή αποφευχθεί η «τουριστική μονοκαλλιέργεια». Η ποικιλομορφία του τουρισμού στη Στερεά Ελλάδα δίνει τις δυνατότητες για αιεφόρο και ισόρροπη τουριστική ανάπτυξη.
- Από την άλλη όμως, το γεγονός ότι οι διαφορετικές μορφές τουρισμού παραμένουν ασύνδετες και κατακερματισμένες, αποτελεί σημαντική τροχοπέδη στην όποια προσπάθεια περαιτέρω ανάπτυξης. Ο κατακερματισμός του τουριστικού προϊόντος στη Στερεά Ελλάδα στερεί από την Περιφέρεια τη δυνατότητα να αποκτήσει μία ισχυρή και αναγνωρίσιμη ταυτότητα, ως τουριστικός προορισμός.

Συνολικά, στόχος για την τουριστική ανάπτυξη της Στερεάς πρέπει να είναι η αλλαγή του μίγματος των επισκεπτών, προς όφελος της εισερχόμενης τουριστικής κίνησης. Προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος αυτός, και παράλληλα να αντιστραφούν οι αδυναμίες του τουριστικού τομέα, που διαπιστώθηκαν, θα πρέπει:

- Να γίνει συντονισμός των επιμέρους δράσεων ώστε να προσφέρεται ένα ολοκληρωμένο τουριστικό προϊόν.
- Να οργανωθεί κατάλληλα και αποτελεσματικά η προβολή του τουριστικού προϊόντος.
- Να αναβαθμιστούν οι επιμέρους προσφερόμενες υπηρεσίες, ώστε να σταθερά εξασφαλίζεται υψηλή ποιότητα (προσέγγιση ολικής ποιότητας).

Από όσα προηγήθηκαν προκύπτει ότι η στρατηγική για την ανάπτυξη του τουρισμού στη Στερεά Ελλάδα θα πρέπει να θεμελιωθεί στον επαναπροσδιορισμό της σχέσης της Περιφέρειας με την Αττική:

- Η ειδική σχέση με τον εγχώριο τουρισμό από την Αττική θα πρέπει προφανώς να διατηρηθεί και να ενισχυθεί. Η Αττική εξακολουθεί να αποτελεί μία μεγάλη δεξαμενή δυνητικών επισκεπτών για τη Στερεά Ελλάδα.
- Από την άλλη πλευρά, η Αττική πρέπει να αντιμετωπιστεί και ως η κύρια πύλη εισόδου εισερχόμενου τουρισμού. Η γειτνίαση με το αεροδρόμιο στα Σπάτα (αλλά και το λιμάνι του Πειραιά), μπορεί να αξιοποιηθεί, με στόχο την προσέλκυση αλλοδαπών επισκεπτών.
- Παράλληλα, η λειτουργία νέων οδικών αξόνων προσφέρει τη δυνατότητα νέων εισόδων στην Περιφέρεια, τόσο από τα βόρεια, κατά τον άξονα Θεσσαλονίκη – Αθήνα, όσο και από τα δυτικά, κατά τον άξονα Ρίο – Ναύπακτος – Γαλαξίδι – Ιτέα. Σημαντικό ρόλο μπορεί να διαδραματίσει και η αναμενόμενη αναβάθμιση του σιδηροδρομικού δικτύου.

Η στρατηγική αυτή μπορεί να στηριχθεί στο παράδειγμα των Δελφών: πολιτιστικός τουρισμός, σε συνδυασμό με φυσιολατρικές διαδρομές και εκδηλώσεις σύγχρονου πολιτισμού (Κέντρο Δελφών) - δραστηριότητες όλες τις εποχές του χρόνου – δικτύωση με κοντινές περιοχές. Το παράδειγμα των Δελφών δείχνει για τη Στερεά τον τρόπο με τον οποίο ένα επώνυμο τουριστικό προϊόν μπορεί να προσελκύσει πολλούς ημεδαπούς και πολύ περισσότερους αλλοδαπούς επισκέπτες, με διασπορά σε

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

όλους τους μήνες του χρόνου. Παράλληλα, σε αυτό το νέο μοντέλο τουρισμού σημαντικό ρόλο θα διαδραματίσουν και άλλες μορφές τουρισμού, όπως είναι ο συνεδριακός τουρισμός (και ευρύτερα ο τουρισμός MICE), και ο θερμαλιστικός τουρισμός (ιαματικός – τουρισμός ευεξίας).

Τα βασικά σημεία της ανάλυσης που προηγήθηκε περιλαμβάνονται στον Πίνακα που ακολουθεί (SWOT Ανάλυση).

Πίνακας 62: Πίνακας SWOT για την Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ/ΑΝΑΓΚΕΣ, ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ, ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ, ΑΠΕΙΛΕΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ (SWOT)	
ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ	ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ
Προβλήματα / Ανάγκες	Δυνατότητες
– Προβλήματα συνδεσιμότητας/προσβασιμότητας από διεθνείς αγορές, – Υποβάθμιση της προστασίας, διατήρησης και ανάδειξης του πλούσιου και διαφοροποιημένου φυσικού/οικολογικού αποθέματος, – Απουσία συμπληρωματικών υποδομών (π.χ. χώροι εστίασης υποδοχής και αναψυχής) στους πολιτιστικούς χώρους (π.χ. Θερμοπύλες) – Υποβάθμιση οικιστικού και φυσικού περιβάλλοντος με αρνητικές συνέπειες στην ποιότητα ζωής των κατοίκων, – Ποιοτικά ανεπαρκής ξενοδοχειακή υποδομή, – Σημαντική επιβάρυνση του περιβάλλοντος και του υδροφόρου ορίζοντα στις βιομηχανικές περιοχές, – Υψηλός βαθμός εξάρτησης από την Αθήνα (ειδικά η βιομηχανική περιοχή), – Υστέρηση στην ενσωμάτωση των αρχών της κυκλικής οικονομίας, – Έλλειψη καινοτομικής κουλτούρας στις επιχειρήσεις, – Έμφαση στη παραγωγή παρά στη διάθεση των τοπικών προϊόντων, – Ελλείψεις στο οδικό δίκτυο που δημιουργούν ενδοπεριφερειακές ανισότητες, – Υψηλό ποσοστό νέων 18-24 που εγκαταλείπουν την εκπαίδευση και επαγγελματική κατάρτιση, – Σημαντικά επίπεδα ανεργίας.	✧ Περιοχές ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, Natura κ.λπ., ✧ Σημαντικοί πολιτιστικοί πόροι (Δελφοί, Θερμοπύλες, Θήβα) παγκόσμιας και εθνικής εμβέλειας αναγνωρισμένα από την UNESCO, ✧ Συγκριτικό πλεονέκτημα ιαματικών πηγών, ✧ Μεγάλη ποικιλία διαφορετικών μορφών τουρισμού για όλες τις εποχές, ✧ Ορεινά οικοσυστήματα, θαλάσσιοι και νησιωτικοί χώροι που ευνοούν την εξειδίκευση στον τουρισμό – αξιοποίηση και ανάδειξη των πλεονεκτημάτων της Σκύρου στον τομέα αυτό, ✧ Πλούσιο δυναμικό στον τομέα της Πολιτιστικής Κληρονομιάς, ✧ Συγκέντρωση υψηλού επιπέδου ανθρώπινου δυναμικού σε επιχειρήσεις, ✧ Σημαντική ερευνητική δραστηριότητα, ✧ Σημαντικές δυνατότητες έξυπνης ανάπτυξης του αγροδιατροφικού τομέα, ✧ Ύπαρξη σημαντικών μεταφορικών υποδομών (ΠΑΘΕ, εκτεταμένο οδικό δίκτυο, τουριστικά και εμπορικά λιμάνια, σιδηροδρομικό δίκτυο, αεροδρόμια), ✧ Πλούσια παραγωγική γεωργική γη και εξειδίκευση στον αγροτικό τομέα και την κτηνοτροφία, ✧ Δυνατότητες πολλαπλασιασμού εξωστρέφειας μέσα από τη διεύρυνση του μεριδίου στο διεθνές εμπόριο αγαθών και υπηρεσιών.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Περιορισμοί	Ευκαιρίες
– Εξάρτηση από τον εγχώριο τουρισμό, – Κατακερματισμός του τουριστικού προϊόντος, – Ανάγκη αναβάθμισης των χιονοδρομικών κέντρων Παρνασσού και Καρπενησίου, – Ανταγωνισμός από χώρες χαμηλού Κόστους, – Ανεπαρκής στελέχωση υπηρεσιών, – Ανάγκη στήριξης ευπαθών ομάδων και αντιμετώπισης των φαινομένων φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού, – Ανάγκη διεύρυνσης της απασχόλησης, ιδιαίτερα για τις κοινωνικές ομάδες με δυσκολία πρόσβασης.	✧ Σημαντικές δυνατότητες ανάπτυξης στα προϊόντα παραδοσιακού και εναλλακτικού τουρισμού, π.χ. Ήλιος & Θάλασσα, yachting, Οικοτουρισμού, Αθλητικού, Γαστρονομικού, Πολιτιστικού & Θρησκευτικού τουρισμού και MICE (λόγω Δελφών) κ.λπ., ✧ Γειτνίαση με τον Διεθνή Αερολιμένα Αθηνών «Ελευθέριος Βενιζέλος» στα Σπάτα και με το λιμάνι του Πειραιά, ✧ Ανάπτυξη εθνικών οδικών αξόνων, ✧ Προσφορά πολυδιάστατου τουριστικού προϊόντος, ✧ Αξιοποίηση του λιμένα και της μαρίνας της Ιτέας για την ανάπτυξη του Ναυτικού τουρισμού, ✧ Αναβάθμιση της σιδηροδρομικής (διαπεριφερειακής και ενδοπεριφερειακής) συνδεσιμότητας.

3.1 ΟΡΑΜΑ / ΓΕΝΙΚΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ

Το Όραμα και οι Στρατηγικοί Στόχοι της ΟΧΕ διαμορφώθηκαν βάσει του εντοπισμού των αναγκών και της ανάλυσης των προκλήσεων, δυνατοτήτων, αδυναμιών και προοπτικών, που υλοποιήθηκαν στις προηγούμενες Ενότητες.

3.1.1 Διατύπωση Οράματος και Στρατηγικών Στόχων

Η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας, η οποία είναι ιδιαίτερα πλούσια σε φυσικούς και πολιτιστικούς πόρους, αποτελεί ένα μη επαρκώς ανεπτυγμένο τουριστικά προορισμό, με ζητήματα συνδεσιμότητας/προσβασιμότητας από διεθνείς αγορές, αλλά με σημαντικές δυνατότητες περαιτέρω ανάπτυξης όχι μόνο στο παραδοσιακό μοντέλο τουρισμού «Ήλιος-Θάλασσα» αλλά και σε ποικίλες μορφές εναλλακτικού τουρισμού, όπως Πολιτιστικό, Θρησκευτικό, Γαστρονομικό, Αγροτουρισμό, Αθλητικό κ.λπ., εμπλουτίζοντας, διαφοροποιώντας και αναβαθμίζοντας έτσι το τουριστικό προϊόν της. Η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας, με τον κατάλληλο σχεδιασμό, δύναται να αποτελέσει μια ολοκληρωμένη τουριστική εμπειρία σε κάθε απαιτητικό επισκέπτη¹⁰⁰.

Η αναγκαιότητα της υλοποίησης μιας ΟΧΕ Πολιτιστικής Διαδρομής για την ολοκληρωμένη ανάδειξη και δικτύωση σημαντικών αρχαιολογικών χώρων και της διαμόρφωση ενός διακριτού και επώνυμου τουριστικού προϊόντος τεκμηριώνονται βάσει των κατωτέρω:

- Η ΠΣΤΕ βρίσκεται σε άμεση γειτνίαση με την Μητρόπολη της Αθήνας ενώ καταλαμβάνει ένα εδαφικά κρίσιμο τμήμα του ηπειρωτικού κορμού της Ελλάδας στον ενδιάμεσο χώρο μεταξύ της Αθήνας, Θεσσαλονίκης και Πάτρας,
- Διαθέτει πλούσια παραγωγική γεωργική γη,
- Διαθέτει εξειδίκευση στον δευτερογενή τομέα,
- Χαρακτηρίζεται από υδάτινους υπόγειους και επιφανειακούς πόρους μεγάλης σημασίας,
- Είναι πλούσια σε φυσικό πλούτο (ορεινοί όγκοι, λατομικές περιοχές, μεγάλα δάση, πεδιάδες, εσωτερικά και παραθαλάσσια νερά, ακτές ακόμα και νησί, έντονη βλάστηση, λίμνες, ποτάμια κ.λπ.),
- Είναι εμπλουτισμένη από ποικίλες θεσμοθετημένες περιοχές προστασίας (Εθνικοί Δρυμοί, Δάση, Ειδικά Προστατευόμενες Περιοχές, περιοχές που εντάσσονται στο Ευρωπαϊκό Οικολογικό Δίκτυο NATURA 2000, διατηρητέα μνημεία φύσης κ.λπ.),
- Διαθέτει ιδιαίτερα ευρύ και ποικιλόμορφο πολιτιστικό πλούτο σε όλη την έκτασή της

¹⁰⁰ INSETE, 2023.

(αρχαιολογικοί χώροι, μοναστήρια, εκκλησίες κ.λπ.), με σημαντικότερο τον αρχαιολογικό χώρο των Δελφών και τον ιστορικό τόπο των Θερμοπυλών.

- Ενδείκνυται για τουρισμό όλο το χρόνο (Ηλιος-θάλασσα, χειμερινά αθλήματα, Πολιτιστικός & Θρησκευτικός Τουρισμός, City Break, Οικοτουρισμό, Αγροτουρισμό κ.λπ.),
- Είναι επαρκώς προσβάσιμη χάρη στα εθνικά δίκτυα μεταφορών (ΠΑΘΕ, Σιδηρόδρομος) ενώ διαθέτει και σύνδεση με το δίκτυο φυσικού αερίου.

Κατά την προηγούμενη προγραμματική περίοδο στα πλαίσια του ΠΕΠ Στερεάς Ελλάδας 2014-2020 υλοποιήθηκε το Στρατηγικό και Επιχειρησιακό Σχέδιο (Σχέδιο Δράσης) για την «Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας» με αξιοποίηση της Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης (ΟΧΕ). Το όραμά της ήταν: **«Ανάδειξη της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας σε ποιοτικό και αναγνωρισμένο τουριστικό προορισμό, μέσα από την έξυπνη προβολή και αξιοποίηση των πολιτιστικών - φυσικών πόρων και τη δικτύωση του ανθρώπινου παραγωγικού δυναμικού της».**

Η πρόταση εφαρμογής ΟΧΕ στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας για την τρέχουσα προγραμματική περίοδο εντάσσεται στο Περιφερειακό Πρόγραμμα «Στερεά Ελλάδα 2021-2027». Ουσιαστικά πρόκειται για τη συνέχεια της ΟΧΕ της προηγούμενης προγραμματικής περιόδου και την επικαιροποίησή του, βάσει των αναγκών που εντοπίστηκαν και της ανάλυσης των προκλήσεων, δυνατοτήτων, αδυναμιών και προοπτικών στην προαναφερθείσα χωρική ενότητα. Η επικαιροποιημένη και συνεχιζόμενη στρατηγική 2021-2027 είναι στοχευμένη προκειμένου να ανταποκρίνεται σε ένα δυναμικά μεταβαλλόμενο τοπίο, γεμάτο προοπτικές και προκλήσεις.

Το Όραμα της ΟΧΕ Πολιτιστικής, Τουριστικής και Περιβαλλοντικής Διαδρομής στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας στο πλαίσιο της προγραμματικής περιόδου 2021-2027 αποτελεί το εξής:

Όραμα ΟΧΕ Πολιτιστικής, Τουριστικής και Περιβαλλοντικής Διαδρομής στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας

Ανάδειξη της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας ως ένας ολοκληρωμένος τουριστικός προορισμός, μέσα από την έξυπνη προβολή, την προστασία και την ανάδειξη του πλούσιου φυσικού και πολιτιστικού της πλούτου, στηρίζοντας το ανθρώπινο παραγωγικό της δυναμικό και την τοπική οικονομία.

Για την επίτευξη του οράματος ορίζεται ως περιοχή παρέμβασης το σύνολο της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας, παρόμοια με την προηγούμενη προγραμματική περίοδο.

Ως Στρατηγικοί Στόχοι (ΣΣ) της προτεινόμενης Στρατηγικής ΟΧΕ για την Περιοχή Παρέμβασης τίθενται οι κατωτέρω:

Σ.Σ. 1: Προστασία, ανάδειξη και ολοκληρωμένη διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος και του πολιτιστικού και τουριστικού κεφαλαίου με παράλληλη ενίσχυση της ταυτότητας της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας.

Σ.Σ. 2: Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας στην παραγωγή, στήριξη της τοπικής οικονομίας,

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ενδυνάμωση της επιχειρηματικότητας με όρους καινοτομίας, εξωστρέφειας και ψηφιακής μετάβασης στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας.

Σ.Σ. 3: Επικοινωνία, Δημοσιότητα και Προβολή της Πολιτιστικής, Περιβαλλοντικής, Τουριστικής Διαδρομής Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας.

Αξίζει να σημειωθεί ότι οι δράσεις που έχουν επιλεγεί για τη Στρατηγική της ΟΧΕ Πολιτιστικής, Περιβαλλοντικής, Τουριστικής Διαδρομής Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας έχουν σχεδιαστεί με τέτοιο τρόπο ώστε να καλύπτουν το σύνολο της Περιφέρειας, συμπεριλαμβάνοντας τόσο τις εύκολα προσβάσιμες όσο και τις πιο απομακρυσμένες περιοχές. Συγκεκριμένα, η επικαιροποιημένη «ΟΧΕ Πολιτιστικής, Τουριστικής και Περιβαλλοντικής Διαδρομής στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας» 2021-2027 επικεντρώνεται στη συνολική παρέμβαση ολόκληρης της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας. Ιδιαίτερη έμφαση έχει δοθεί στην ανάπτυξη των πιο δυσπρόσιτων γεωγραφικά περιοχών μέσω της υλοποίησης οριζόντιων δράσεων, οι οποίες έχουν σχεδιαστεί με τρόπο που να αντιμετωπίζουν τις ιδιαίτερες προκλήσεις και αδυναμίες της κάθε περιοχής ξεχωριστά. Αυτό επιτυγχάνεται μέσω στοχευμένων παρεμβάσεων που περιλαμβάνουν τη βελτίωση της προσβασιμότητας, την ανάδειξη τοπικών πολιτιστικών πόρων, την ενίσχυση της τοπικής επιχειρηματικότητας και την προώθηση της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας μέσω δράσεων marketing και δημοσιότητας ως ενιαίο σύνολο. Με αυτόν τον τρόπο, διασφαλίζεται η ισόρροπη ανάπτυξη όλων των περιοχών της Περιφέρειας και η μεγιστοποίηση των ωφελειών για το σύνολο του πληθυσμού.

3.1.2 Αποτύπωση και Αιτιολόγηση των Στρατηγικών Στόχων

Η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας μέσα στο δυναμικά μεταβαλλόμενο, γεμάτο ευκαιρίες και προκλήσεις σύγχρονο περιβάλλον συνεχίζει την πορεία που χάραξε κατά την προηγούμενη προγραμματική περίοδο. Για την επίτευξη του οράματος της παρούσας ΟΧΕ Πολιτιστικής, Τουριστικής και Περιβαλλοντικής Διαδρομής 2021-2027 απαιτείται σαφής προσδιορισμός του ολοκληρωμένου χαρακτήρα της. Το όραμα κωδικοποιείται με σαφήνεια στους τρεις προαναφερθέντες Στρατηγικούς Στόχους που αναλύονται στη συνέχεια.

Σ.Σ. 1: Προστασία, ανάδειξη και ολοκληρωμένη διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος και του πολιτιστικού και τουριστικού κεφαλαίου με παράλληλη ενίσχυση της ταυτότητας της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας.

Ο Σ.Σ.1 εξειδικεύει το όραμα της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας στην προάσπιση, ανάδειξη και ολοκληρωμένη διαχείριση του πολιτιστικού κεφαλαίου του. Παράλληλα ενισχύοντας την ταυτότητα της Περιφέρειας και εστιάζει στη μετατροπή της σε έναν εξωστρεφή πολιτιστικό πόρο.

Ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά της ταυτότητας της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας αποτελεί η πλούσια πολιτιστική της κληρονομιά. Η Περιφέρεια διαθέτει ένα ευρύ απόθεμα αρχαιολογικών χώρων και μνημείων, όλων των περιόδων (προϊστορικά, αρχαία, μεσαιωνικά και νεότερα μνημεία) και τύπων (οικιστικά σύνολα, θέατρα, ναοί, οχυρωματικές κατασκευές, βιομηχανικά κτήρια, κ.λπ.). Επιπλέον, η ΠΣΤΕ φιλοξενεί στην έκτασή της δύο Μνημεία Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς της UNESCO: τους Δελφούς και την Μονή του Οσίου Λουκά στο Στείρι, με τους Δελφούς να αποτελούν ένα από τα σημαντικότερα μνημεία σε παγκόσμια κλίμακα.

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η ΠΣΤΕ διακρίνεται για τους πλούσιους φυσικούς της πόρους και την ποικιλομορφία της. Αποτελείται από ένα συνδυασμό ορεινών όγκων με μεγάλα δάση, πεδιάδων με πλούσια χλωρίδα, ποτάμια και λίμνες στα οποία αναπτύσσονται σημαντικά οικοσυστήματα συνθέτουν την ιδιαιτερότητα και την μοναδικότητα του φυσικού περιβάλλοντος της Περιφέρειας. Επίσης, χαρακτηρίζεται από μεγάλο χλωριδικό πλούτο και φυτικά είδη επιστημονικής σπουδαιότητας και σημαντική ποικιλία ειδών πανίδας.

Συνεπώς, μέσω της ΟΧΕ Πολιτιστικής, Περιβαλλοντικής και Τουριστικής Διαδρομής, θα δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στην ενίσχυση του δίπολου «τουρισμός - πολιτισμός», προκειμένου να δρουν συνδυαστικά και παράλληλα. Ο τουρισμός δύναται να λειτουργήσει ως βασικός μοχλός ανάπτυξης για την Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας, λόγω του αξιόλογου πολιτιστικού και περιβαλλοντικού αποθέματός του. Η περαιτέρω ανάδειξη της Περιφέρειας ως προορισμού πολλαπλών δυνατοτήτων μέσω μίας στρατηγικής βιώσιμης και ισόρροπης ανάπτυξης τουρισμού μπορεί να προσφέρει σημαντική ώθηση στην τοπική οικονομία του τουρισμού. Η προαναφερθείσα τουριστική στρατηγική στοχεύει στην ομαλή συνύπαρξη και συνέργεια του τουρισμού με τις υπόλοιπες οικονομικές, παραγωγικές και κοινωνικές τοπικές δραστηριότητες και με την καθημερινότητα εντός της Περιφέρειας. Δράσεις τουριστικής προβολής, βιώσιμης διαχείρισης τουρισμού, διασύνδεσης των παρεχόμενων δραστηριοτήτων και υπηρεσιών με αυτές του πολιτισμού και προσέλκυσης ροών επισκεψιμότητας σχετίζονται με τον συγκεκριμένο στόχο στρατηγικής.

Βασική προϋπόθεση για την επιτυχημένη ενίσχυση της ταυτότητας και της εικόνας της Περιφέρειας αποτελεί ο ολοκληρωμένος σχεδιασμός και η εφαρμογή του. Μέσω αυτών εξασφαλίζεται η δυνατότητα στην Περιφέρεια να μπορεί να μεταβάλλεται βάσει του σύγχρονου περιβάλλοντος, δίχως να χάσει την μοναδική και ιδιαίτερη ταυτότητάς της. Επίσης ο στοχευμένος σχεδιασμός συμβάλλει στην επίτευξη της ισορροπίας μεταξύ «πολιτισμού – φυσικού περιβάλλοντος - τουρισμού» και στην ανάδειξη της διαφορετικότητάς της, συγκριτικά με ανταγωνιστικά προϊόντα.

Σ.Σ. 2: Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας στην παραγωγή, στήριξη της τοπικής οικονομίας, ενδυνάμωση της επιχειρηματικότητας με όρους καινοτομίας, εξωστρέφειας και ψηφιακής μετάβασης στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας.

Ο Σ.Σ. 2 επικεντρώνεται στην ενδυνάμωση της τοπικής οικονομίας, της επιχειρηματικότητας, της απασχόλησης, της καινοτομίας, της εξωστρέφειας και της ψηφιακής μετάβασης στο εσωτερικό της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας, μετατρέποντάς την σε σημαντικό αναπτυξιακό κέντρο. Για την επίτευξη των προαναφερθέντων τίθενται στο επίκεντρο η διαρκής υποστήριξη και ώθηση στη δυναμική και καινοτόμο επιχειρηματικότητα, η δημιουργία ισχυρής διασύνδεσης μεταξύ «σύγχρονης γνώσης - επιχειρηματικότητας – παραγωγής» και η βέλτιστη δυνατή αξιοποίηση της ψηφιακής τεχνολογίας προς όφελος κατοίκων και επιχειρήσεων σε ολόκληρη την περιοχή παρέμβασης.

Η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας συνεχίζει να θέτει ως προτεραιότητα τη στήριξη της επιχειρηματικότητας και την ενίσχυση της διασύνδεσής της με την έρευνα και την καινοτομία. Αιτία αυτού αποτελούν η επιθυμία ενθάρρυνσης νέων εγχειρημάτων, η επιδίωξη ανάπτυξης των

υφιστάμενων και η αποτελεσματική αντιμετώπιση των προκλήσεων που θέτουν οι σύγχρονες συνθήκες κρίσης του διεθνούς περιβάλλοντος.

Η αξιοποίηση των τομέων προτεραιότητας της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (ΠΣΕΕ, RIS3) της Στερεάς Ελλάδας και σύγχρονων μέσων (λ.χ. συνεργατικοί σχηματισμοί και δικτυώσεις) προσφέρει σημαντικές ευκαιρίες για περαιτέρω ενσωμάτωση της γνώσης, της έρευνας και της καινοτομίας στην παραγωγική δραστηριότητα και την ένταξη καινοτομιών στα προϊόντα, τις υπηρεσίες, τις διαδικασίες και τις αλυσίδες αξίας. Ακόμη η υποστήριξη των επενδύσεων παραγωγής και ενσωμάτωσης καινοτομίας στην αγροδιατροφή, στην πράσινη καινοτομία, στην εξοικονόμηση ενέργειας, στη βιομηχανία της εμπειρίας και στη βιώσιμη διαχείριση των περιβαλλοντικών πόρων προωθείται στην περιοχή αναφοράς.

Παράλληλα επιδιώκεται η ισορροπημένη οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη. Η αναβάθμιση των επιχειρηματικών υποδομών και υπηρεσιών και η δημιουργία ενός ελκυστικού επιχειρηματικού και επενδυτικού περιβάλλοντος, βάσει της διεύρυνσης της δικτύωσης και της εξωστρέφειας των τοπικών παραγωγικών φορέων συμβάλλουν προς την προαναφερθείσα κατεύθυνση. Η ανάπτυξη καινοτόμων ικανοτήτων των επιχειρήσεων, με ολοκληρωμένη και σταδιακή προσέγγιση, που δίνει έμφαση στην ταχύτερη αφομοίωση νέας γνώσης και στη δημιουργία ζήτησης για νέα καινοτομικά προϊόντα και υπηρεσίες, στοχεύεται.

Σε συνδυασμό με τα ανωτέρω, η Περιφέρεια μπορεί να υλοποιήσει προσανατολισμένες παρεμβάσεις για την στήριξη της ανταγωνιστικότητας, της παραγωγικότητας και της ανθεκτικότητας των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται σε κρίσιμους τομείς που παρουσιάζει συγκριτικό πλεονέκτημα. Το σχέδιο δράσης περιλαμβάνει στοχευμένες δράσεις ενίσχυσης επιχειρήσεων σε κλάδους που συνδέονται με την αναπτυξιακή δυναμική και την στρατηγική της Περιφέρειας.

Πρόσθετα η υπό μελέτη Περιφέρεια προωθεί τον τεχνολογικό και ψηφιακό μετασχηματισμό της. Συγκεκριμένα αξιοποιεί δράσεις για την οργάνωση και λειτουργία της, καθώς και για τη βέλτιστη παροχή υπηρεσιών στους πολίτες (κυρίως ευπαθώς και ευάλωτων κοινωνικών ομάδων) και τις επιχειρήσεις. Επίσης προωθεί μία δέσμη ενεργειών σχετικών με την ενσωμάτωση των τεχνολογιών ΤΠΕ στις διαδικασίες παραγωγής, διοίκησης και διάθεσης των προϊόντων και υπηρεσιών, καθώς και την ενίσχυση της τεχνολογικής ετοιμότητας των επιχειρήσεων και των ψηφιακών δεξιοτήτων τους. Σύμφωνα με το Πρόγραμμα «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027, ο Στόχος Πολιτικής 1 ή ειδικός στόχος ΤΔΜ, έχει θέσει ως προτεραιότητα την Επέκταση ψηφιακού μετασχηματισμού, την ενσωμάτωση ψηφιακών τεχνολογιών από τον ιδιωτικό τομέα και τους τοπικούς Δημόσιους Φορείς της ΠΣΤΕ καθώς και την επέκταση των ψηφιακών υπηρεσιών προς τους πολίτες και τις επιχειρήσεις κ.λπ.

Η ενδυνάμωση της τοπικής οικονομίας και επιχειρηματικότητας της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας συνεχίζεται με νέες και καινοφανείς στρατηγικές επιλογές στη ΟΧΕ Πολιτιστικής, Περιβαλλοντικής, Τουριστικής Διαδρομής 2021-2027. Συγκεκριμένα δίνεται έμφαση στην ενίσχυση της εξωστρέφειας και της ανταγωνιστικότητας της τοπικής οικονομίας, στη δημιουργία κινήτρων για επιχειρηματικά συνεργατικά σχήματα (clusters) και στη συνεργασία με τους επιμελητηριακούς θεσμούς για τη δημιουργία θερμοκοιτίδας καινοτομίας. Επίσης υποστηρίζεται η ανάπτυξη του

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

οικοσυστήματος της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας, η ανάδειξη της επιχειρηματικής κουλτούρας, μέσα από την πραγματοποίηση εκτεταμένων καμπανιών ενημέρωσης, η διοργάνωση εκπαιδευτικών εργαστηρίων και η δημιουργία διαδραστικών και ευέλικτων χώρων συνεργασίας (co-working spaces), αξιοποιώντας ακίνητα δημόσιας περιουσίας. Τέλος προωθείται δέσμη υποστηρικτικών δράσεων κατάρτισης για ανέργους κι εργαζόμενους της περιοχής παρέμβασης, με στόχο την ανάπτυξη και πιστοποίηση των επαγγελματικών γνώσεων και δεξιοτήτων τους και την προώθησή τους στην απασχόληση.

Σ.Σ. 3: Επικοινωνία, Δημοσιότητα και Προβολή της Πολιτιστικής, Τουριστικής και Περιβαλλοντικής Διαδρομής της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας.

Μια από τις κύριες προτεραιότητες της ΟΧΕ έχει τεθεί η ανάδειξη της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας σε ποιοτικό και αναγνωρισμένο τουριστικό προορισμό, το οποίο θα επιτευχθεί μέσα από την έξυπνη προβολή και αξιοποίηση των πολιτιστικών - φυσικών πόρων.

Η προώθηση οργανωμένου πλαισίου δράσεων δημοσιότητας, επικοινωνίας και προβολής της ΟΧΕ Πολιτιστικής, Τουριστικής και Περιβαλλοντικής Διαδρομής της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας αποτελεί καθοριστικό παράγοντα επιτυχίας της χωρικής παρέμβασης.

Οι παρεμβάσεις που θα πραγματοποιηθούν στο πλαίσιο του Στρατηγικού Στόχου 3 θα προωθήσουν την Πολιτιστική Διαδρομή και όλο το δίκτυο φυσικών και πολιτιστικών αξιοθέατων που θα ενταχθούν σε αυτήν στην τοπική αλλά κυρίως στην υπερτοπική τουριστική αγορά.

Τα ποιοτικά στοιχεία της Στρατηγικής

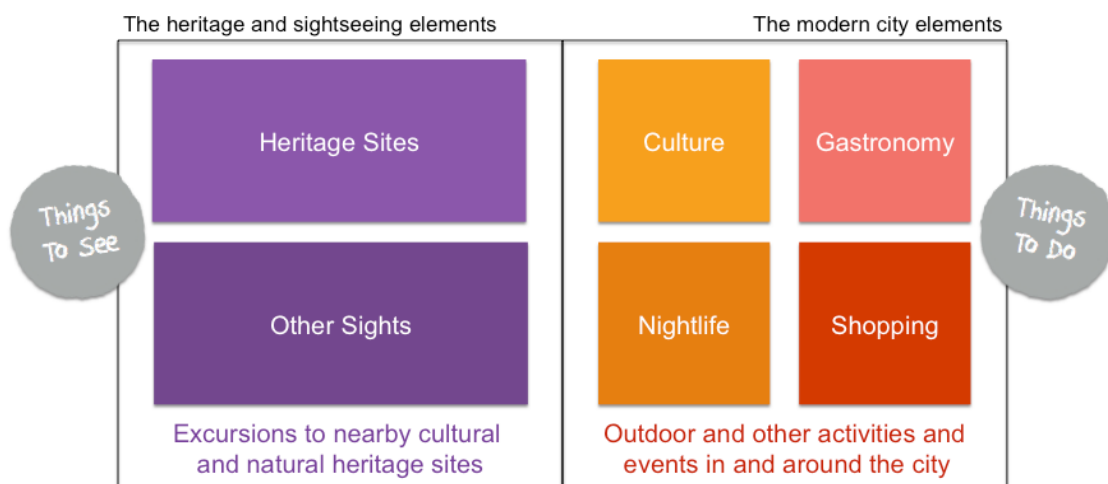
Προκειμένου να επιτευχθεί ένας ρεαλιστικός μεν, αλλά φιλόδοξος στόχος, σαν αυτόν που αναφέρθηκε παραπάνω, απαιτείται η ποιοτική στροφή του τουριστικού τομέα στη Στερεά Ελλάδα. Ειδικότερα, η Στρατηγική Ανάπτυξης του Τουρισμού πρέπει να έχει τα εξής ποιοτικά χαρακτηριστικά:

- Η Στερεά Ελλάδα πρέπει να αποκτήσει ισχυρή και αναγνωρίσιμη ταυτότητα, που θα την διαφοροποιεί και θα την αναδεικνύει στην τουριστική αγορά της χώρας, αλλά και διεθνώς. Εξετάζοντας τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της Περιφέρειας, αυτή η ταυτότητα μπορεί να στηριχθεί κατά κύριο λόγο στον Πολιτιστικό και Φυσικό της Πλούτο.
- Η ταυτότητα της Περιφέρειας, πρέπει να αφορά το σύνολό της, και όχι μόνο μία περιορισμένη γεωγραφικά περιοχή της. Αυτό σημαίνει ότι θα πρέπει να δημιουργηθεί ένα ισχυρό και ευρύ δίκτυο θέσεων και διαδρομών που θα καλύπτει το σύνολο, ει δυνατόν, της Περιφέρειας.
- Η Πολιτιστική – Περιβαλλοντική ταυτότητα της Περιφέρειας δεν θα δημιουργηθεί εκ του μηδενός. Θα πρέπει να στηριχθεί στην ήδη υπάρχουσα καθιερωμένη εικόνα της διεθνώς, στους αναγνωρίσιμους τόπους, τις ιστορίες, τους μύθους και τις αξίες. Στο ζήτημα αυτό προφανώς πρωτεύοντα ρόλο θα διαδραματίσουν οι Δελφοί, που ήδη συγκεντρώνουν σημαντικό τμήμα των αλλοδαπών επισκεπτών, είναι γνωστοί παγκοσμίως, τόσο ως μνημειακό σύνολο, όσο και ως σημείο αναφοράς με ιδιαίτερο

μυθολογικό φορτίο. Ανάλογη σημασία μπορούν να αποκτήσουν και οι Θερμοπύλες. Επίσης, ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δοθεί στον Παρνασσό, την Οίτη και τον Ελικώνα, ως περιοχές ιδιαίτερης περιβαλλοντικής αξίας, όπου ταυτόχρονα συνυφαίνονται παγκοσμίως γνωστές μυθολογικές και ιστορικές μνήμες.

- Η ταυτότητα που καλείται να διαμορφώσει και να προβάλλει η Στερεά Ελλάδα, ως πολιτιστικός - περιβαλλοντικός προορισμός, είναι ευθυγραμμισμένη με την ήδη αναγνωρισμένη και καθιερωμένη ταυτότητα της χώρας στο σύνολο της. Η Ελλάδα κατέχει μία από τις υψηλότερες θέσεις παγκοσμίως στον τομέα «Τέχνες και Πολιτισμός», στον τομέα «Πολιτιστική Κληρονομιά» και στον τομέα «Ιστορία». Συνεπώς, υπάρχει μια σχετική ευκολία για την προώθηση αυτής της πολιτιστικής – περιβαλλοντικής ταυτότητας της Περιφέρειας, εντός των καθιερωμένων και αναγνωρίσιμων παραμέτρων της εθνικής στρατηγικής.
- Από την άλλη όμως πλευρά, η οικοδόμηση και η προώθηση της ταυτότητας της Περιφέρειας δεν πρέπει να στηριχθεί απλά και μόνο σε μία εκστρατεία προώθησης και προβολής (marketing). Θα πρέπει πρωτίστως να στηριχθεί στην ολοκληρωμένη ποιοτική αναβάθμιση υποδομών και υπηρεσιών, ώστε ο επισκέπτης να αποκτήσει μία μοναδική εμπειρία. Πρέπει δηλαδή η στρατηγική να έχει στόχο την «ολική ποιότητα», κάτι που προϋποθέτει την ολιστική παρέμβαση σε όλες τις συνιστώσες που συνθέτουν ένα επώνυμο τουριστικό προϊόν: μεταφορές, διαμονή, διατροφή, ξεναγήσεις, ψυχαγωγία, κλπ. Όπως παρουσιάζεται και στο διάγραμμα που ακολουθεί¹⁰¹, η εμπειρία του επισκέπτη συνίσταται σε αξιοθέατα («things to see») και σε δραστηριότητες («things to do»), που θα πρέπει να συνδυάζονται χωρικά και χρονικά, με σταθερά υψηλό ποιοτικό επίπεδο.

- Παράλληλα, το σημαντικότερο ίσως στοιχείο της στρατηγικής είναι η εξασφάλιση της βιωσιμότητας και της διατηρησιμότητάς της. Η στρατηγική ανάπτυξης της Περιφέρειας θα πρέπει να κινηθεί στο πλαίσιο των αρχών της αειφορίας, με σεβασμό στους πολιτιστικούς και φυσικούς πόρους, που είναι αυτοί ακριβώς, οι οποίοι προσδίδουν

101 Δ. Κούτουλας, «Πρόγραμμα Τουριστικού Μάρκετινγκ για την Πόλη του Ηρακλείου», 2017.

συγκριτικά πλεονεκτήματα στην Περιφέρεια.

- Όπως θα παρουσιαστεί και στη συνέχεια, ο καλύτερος τρόπος και ο αποτελεσματικότερος τρόπος για να υπηρετηθούν οι παραπάνω στρατηγικοί στόχοι είναι η δημιουργία και λειτουργία μιας Πολιτιστικής – Περιβαλλοντικής Διαδρομής, που θα καλύπτει το σύνολο της Περιφέρειας.
- Η δημιουργία και η συνεχής προώθηση της Πολιτιστικής – Περιβαλλοντικής Διαδρομής προϋποθέτει τη συνολική κινητοποίηση των ανθρώπων της Περιφέρειας σε όλα τα επίπεδα: τη συνεργασία όλων των παραγωγικών δυνάμεων και τη συνέργεια του Δημόσιου και του Ιδιωτικού Τομέα. Υπογραμμίζεται ότι η συνεργασία αυτή είναι απαραίτητη για τη δημιουργία ενός σταθερού μηχανισμού λειτουργίας της Πολιτιστικής – Περιβαλλοντικής Διαδρομής. Όπως θα παρουσιαστεί και στη συνέχεια, το πλέον κατάλληλο χρηματοδοτικό και θεσμικό εργαλείο που υφίσταται για το σκοπό αυτό είναι η Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση, στο πλαίσιο του Προγράμματος «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027.

3.1.3 Η έννοια της Πολιτιστικής, Περιβαλλοντικής, Τουριστικής Διαδρομής

Σύμφωνα με το Παράρτημα Ι της αρ. 124143/21-12-2022 Εγκυκλίου της ΕΥΣΣΑ και συγκεκριμένα τον Ειδικό Στόχο 5.2. «Μη Αστικές Περιοχές», η ΟΧΕ «Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας» ανήκει στην χωρική κατηγορία «Ειδικές Θεματικές Ενότητες με χωρική συνέχεια».

Η καταλληλότητα και αναγκαιότητα της εφαρμογής της ως μία θεματική παρέμβαση σε συνέχεια της παρέμβασης της ΠΠ 2014-2020, με επικαιροποίηση της Στρατηγικής και του Σχεδίου Δράσης, τεκμηριώνεται διότι καλύπτεται από τα παρακάτω κριτήρια:

- Ειδικές θεματικές ενότητες (όπως ενότητες του ορεινού χώρου, ως περιοχές οικοανάπτυξης, θεματικές περιοχές ανάδειξης τοπίου με αξιόλογα στοιχεία φυσικού-πολιτιστικού περιβάλλοντος, περιοχές με ανάγκες ανάταξης του φυσικού περιβάλλοντος),
- Ειδικές θεματικές ζώνες (όπως π.χ. ευρύτερες περιοχές τοπίων διεθνούς, εθνικής και περιφερειακής αξίας ή και ιδιαιτέρως υποβαθμισμένων), εντός των οποίων αναπτύσσονται δίκτυα και ζώνες που έχουν να επιδείξουν σημαντικής αξίας φυσικό και πολιτιστικό κεφάλαιο. Η αξιοποίηση των ζωνών αυτών συναρτάται άμεσα με τη δυναμική και τις δυνατότητες ανάπτυξης των μικρών και μεγάλων οικιστικών ενοτήτων,
- Ύπαρξη προϋποθέσεων για την ανάπτυξη δικτύων οικονομικών δραστηριοτήτων, με στόχο τη δημιουργία οικονομικών συσσωμάτωσης,
- Ύπαρξη αξιόλογων πολιτιστικών και φυσικών πόρων με δυνατότητες αξιοποίησης για τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας,
- Ανάγκη κοινής διαχείρισης και βιώσιμης αξιοποίησης φυσικών πόρων,
- Ύπαρξη ιστορικών και πολιτιστικών διαδρομών και μνημείων με δυνατότητες από κοινού ανάπτυξης στη λογική δικτύου.

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Βασικές έννοιες και Ορισμοί¹⁰²

Η πολιτιστική διαδρομή είναι ένα επώνυμο τουριστικό προϊόν, ένα προϊόν πολιτιστικού τουρισμού, το οποίο διαμορφώνεται με βάση ένα συγκεκριμένο συνεκτικό στοιχείο.

Ως εκ τούτου:

- Διαθέτει ένα κεντρικό θέμα /συνεκτικό στοιχείο.
- Καλύπτει μια προσδιορισμένη χωρικά περιοχή.
- Αποκτά «τουριστική ταυτότητα» με μια επωνυμία – Brand.

Στόχο έχει να αποτελέσει κινητήριο μοχλό για την ανάπτυξη ορισμένης περιοχής. Μια ανάπτυξη που θα είναι βιώσιμη και οικονομικά και κοινωνικά και περιβαλλοντικά.

Στόχοι μιας Διαδρομής είναι:

- Να προσελκύσει επισκέπτες στην συγκεκριμένη περιοχή.
- Να δημιουργήσει ευκαιρίες στις επιχειρήσεις και τους παραγωγούς προϊόντων και υπηρεσιών, που δραστηριοποιούνται στην συγκεκριμένη περιοχή, ώστε να αυξήσουν τα έσοδά τους.
- Να προσελκύσει νέες επενδύσεις.
- Να επιμηκύνει την τουριστική περίοδο.
- Ει δυνατόν να εξασφαλίσει πόρους για τη συντήρηση των αρχαιολογικών χώρων και μνημείων.

Προϋποθέσεις για την επιτυχία μιας πολιτιστικής διαδρομής¹⁰³:

- i. Αξιοθέατα και συναφείς υποδομές: μνημεία, μουσεία, χώροι περιήγησης και υποδομές υποστήριξης αυτών¹⁰⁴ προσπελάσιμες και συντηρημένες, κ.λπ.
- ii. Υποδομές σύνδεσης επί μέρους σημείων & περιήγησης: οδικό δίκτυο, μονοπάτια πεζοπορίας, ποδηλατόδρομοι, συγκοινωνίες, πεζόδρομοι, διαδρομές μέσα στους οικισμούς, προσπελάσιμες και συντηρημένες,
- iii. Επιχειρήσεις που προσφέρουν ποιοτικές υπηρεσίες, εμπλουτίζονται με καινοτόμες υπηρεσίες, και συμμετέχουν σε δίκτυο για την διαχείριση της διαδρομής.

Μεθοδολογία Πολιτιστικής Διαδρομής από το σωματείο ΔΙΑΖΩΜΑ

102 ΔΙΑΖΩΜΑ, χ.χ. ΓΙΑ ΜΙΑ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΣΤΗ ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ. Διαθέσιμο σε: <https://diazoma.gr/site-assets/5.-%CE%9A%CE%95%CE%99%CE%9C%CE%95%CE%9D%CE%9F-%CE%94%CE%99%CE%91%CE%94%CE%A1%CE%9F%CE%9C%CE%97%CE%A3-%CE%A3%CE%A4%CE%95%CE%A1%CE%95%CE%91%CE%A3-%CE%95%CE%9B%CE%9B%CE%91%CE%94%CE%91%CE%A3-1.pdf>

103 Τα με α/α i & ii είναι στην ευθύνη των ΟΤΑ και της κεντρικής διοίκησης το α/α iii του ιδιωτικού τομέα

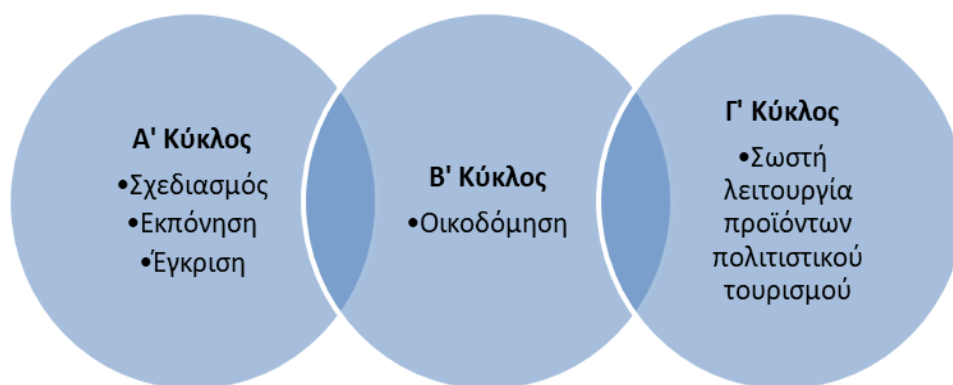
104 Εκδοτήρια εισιτηρίων, τουαλέτες, καταστήματα μουσείων, wi-fi, χώροι στάθμευσης, σήμανση προσανατολισμού και ενημέρωσης, στέγαστρα, καθαριότητα χώρων κλπ.

Το ΔΙΑΖΩΜΑ, ένα μη κερδοσκοπικό σωματείο που ιδρύθηκε το 2008 με στόχο την προστασία και την ανάδειξη των αρχαίων χώρων θέασης και ακρόασης (θέατρα, ωδεία, αμφιθέατρα, στάδια, ιππόδρομοι κ.λπ.) σε συνεργασία με το υπουργείο Πολιτισμού και τις Εφορείες Αρχαιοτήτων.

Παρακάτω, γίνεται αναφορά της μεθοδολογίας που δημιουργήθηκε ειδικά για το σχεδιασμό και την υλοποίηση των Πολιτιστικών Διαδρομών από το σωματείο ΔΙΑΖΩΜΑ, η οποία αποτελεί μια θεωρητική προσέγγιση που στοχεύει στην καλύτερη οργάνωση και υποστήριξη των ΟΧΕ Πολιτισμού.

Σύμφωνα με το ΔΙΑΖΩΜΑ, ο κύκλος ζωής αυτών των προγραμμάτων χωρίζεται σε τρεις βασικούς κύκλους¹⁰⁵:

Αναλυτικότερα, τα βήματα του **Α' Κύκλου** είναι τα εξής:

- Κατάρτιση του αρχικού κειμένου στρατηγικής,
- Δημόσια διαβούλευση,
- Έγκριση από τις Περιφερειακές αρχές του Στρατηγικού Σχεδιασμού της Ο.Χ.Ε.

Στην παρούσα φάση, ο α' κύκλος της μεθοδολογίας του ΔΙΑΖΩΜΑΤΟΣ βρίσκεται στο τελικό στάδιο και η ολοκλήρωσή του εξαρτάται πλέον από την έγκριση της Περιφερειακής Αρχής της Στερεάς Ελλάδας. Συγκεκριμένα, έχει ολοκληρωθεί η κατάρτιση της στρατηγικής και η δημόσια διαβούλευση, η οποία πραγματοποιήθηκε με τη συμμετοχή των πολιτιστικών φορέων και των φορέων αρχαιοτήτων της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας καθώς και με τη συμμετοχή και τη συλλογή απόψεων από κατοίκους, φορείς και επιχειρήσεις μέσω του ερωτηματολογίου που είναι διαθέσιμο στην επίσημη ιστοσελίδα της ΟΧΕ «Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας» και του ΔΙΑΖΩΜΑΤΟΣ. Συνεπώς, το επόμενο κρίσιμο βήμα είναι η Έγκριση του Στρατηγικού Σχεδιασμού της Ο.Χ.Ε. από την Περιφερειακή Αρχή.

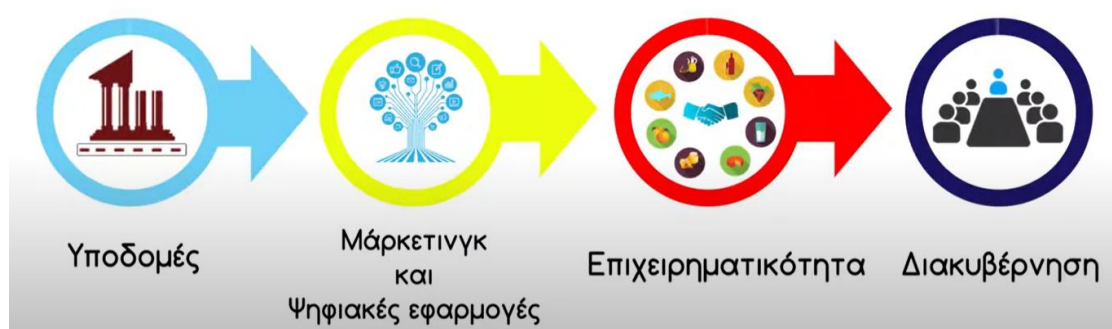
Τα βήματα του **Β' Κύκλου**, που αφορά στην οικοδόμηση ενός προγράμματος παρουσιάζονται παρακάτω:

105 Σοφικίτου Μ. & Κουρασάνη Μ., 2020. «ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ “ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ”». Αθήνα: ΔΙΑΖΩΜΑ. Ανακτήθηκε από:

<https://diazoma.gr/site-assets/%CE%9A%CE%B5%CE%AF%CE%BC%CE%B5%CE%BD%CE%BF-%CE%94%CE%B9%CE%B1%CE%B4%CF%81%CE%BF%CE%BC%CE%AE%CF%82-%CE%91%CE%9B%CE%95%CE%9E%CE%91%CE%9D%CE%94%CE%A1%CE%9F%CE%A3-fin-compressed.pdf>

- ✓ Εξασφάλιση των υποδομών (λειτουργικών και αρχαιολογικών) – Επίτευξη συνεργειών,
- ✓ Υλοποίηση του marketing και των ψηφιακών δράσεων του προγράμματος,
- ✓ Συμμετοχή της Επιχειρηματικότητας, μέσα από τη σύνδεση της 'Πολιτιστικής Περιβαλλοντικής, Τουριστικής Διαδρομής' με την τοπική οικονομία, με πρώτο βήμα τη δημιουργία «συστάδας (cluster) επιχειρήσεων» στη βάση ενός κοινά αποδεκτού Τοπικού Συμφώνου Ποιότητας για την υποστήριξη και προώθηση της διαδρομής και τέλος,
- ✓ Διακυβέρνηση του προγράμματος, που επιτυγχάνεται μέσα από τη λειτουργία φορέα για τη διαχείριση του όλου εγχειρήματος. Πρόκειται για την ισοδύναμη εφαρμογή της συλλογικής δομής διαχείρισης, που είναι γνωστή ως Destination Marketing and Management Organization – DMO.

Εικόνα 7: Βήματα Β' Κύκλου για την οικοδόμηση του προγράμματος.

Πηγή: ΔΙΑΖΩΜΑ

Ο **Γ' Κύκλος** αφορά στη σωστή λειτουργία των παραπάνω προϊόντων πολιτιστικού τουρισμού, μέσω του Φορέα Λειτουργίας και Διαχείρισης (DMO). Ο DMO μεριμνά καθημερινά, ώστε όλη η «αλυσίδα» πόρων και υπηρεσιών των παραπάνω ολιστικών προϊόντων πολιτιστικού τουρισμού να διατηρεί υψηλή ποιότητα. Τα καθήκοντα του φορέα λειτουργίας (DMO) είναι τα εξής:

- την εποπτεία για την καλή λειτουργία και συντήρηση των υποδομών,
- το συντονισμό της συνεργασίας με την επιχειρηματική κοινότητα και την τοπική κοινωνία,
- τη φροντίδα για το συνεχές μάρκετινγκ της διαδρομής.

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Εικόνα 8: Ο ρόλος του φορέα υλοποίησης.

Πηγή: ΔΙΑΖΩΜΑ.

Πολιτιστική – Περιβαλλοντική Διαδρομή: η υλική της διάρθρωση και τα συνεκτικά στοιχεία της

Κάθε Διαδρομή αποτελείται από δύο βασικά στοιχεία: τους Κύριους Κόμβους και τους Συνδετήριους Άξονες. Οι Κύριοι Κόμβοι σε κάθε Διαδρομή πρέπει να είναι σχετικά λίγοι προορισμοί, που πρέπει κατ' ελάχιστο να εκπληρώνουν τρεις προϋποθέσεις:

- να είναι αναγνωρισμένοι για την πολιτιστική ή και περιβαλλοντική τους αξία,
- να αποτελούν πόλους έλξης σημαντικού αριθμού επισκεπτών,
- να έχουν τη δυνατότητα επαρκούς εξυπηρέτησης των επισκεπτών σε υψηλό ποιοτικό επίπεδο, είτε επιτόπου είτε σε κοντινή απόσταση.

Σε κάθε γεωγραφική ενότητα, άρα και σε κάθε διαδρομή, είναι πιθανό να υπάρχει ένας πόλος έλξης επισκεπτών, με διεθνή αναγνώριση και ακτινοβολία, που έχει ήδη καθιερωθεί ως σημαντικός τουριστικός προορισμός. Η ύπαρξη ενός τέτοιου πόλου προσδίδει στη Διαδρομή ένα συγκριτικό πλεονέκτημα, ένα ισχυρό θεμέλιο για την οικοδόμησή της. Αυτός ο πόλος αποτελεί για τη Διαδρομή τον Κόμβο με Δεσπόζουσα Σημασία, καθώς μπορεί να προσδώσει το ιδιαίτερο περιεχόμενο, το χαρακτήρα και την ταυτότητα της Διαδρομής.

Κάποιοι κόμβοι, ένας ή περισσότεροι, αποτελούν τις πύλες εισόδου της Διαδρομής, λόγω της γεωγραφικής τους θέσης, π.χ. γειτνίαση με αεροδρόμια, λιμάνια, θέση σε κύριους οδικούς άξονες, κλπ. Οι κόμβοι αυτοί είναι επίσης ιδιαίτερα σημαντικοί, καθώς αποτελούν για τον επισκέπτη την πρώτη εικόνα και εμπειρία, και οδηγούν στην πρώτη, συχνά κρίσιμη, αξιολόγηση της Διαδρομής.

Οι Συνδετήριοι Άξονες συνδέουν τους Κύριους Κόμβους. Είναι οδικοί ή θαλάσσιοι άξονες, που πρέπει να εκπληρώνουν τα εξής κριτήρια:

- να εξασφαλίζουν ασφάλεια και άνεση στη μετακίνηση,
- να έχουν κατάλληλο μήκος και διαμόρφωση, ώστε ο χρόνος μετακίνησης από έναν κόμβο στον επόμενο να είναι περιορισμένος,

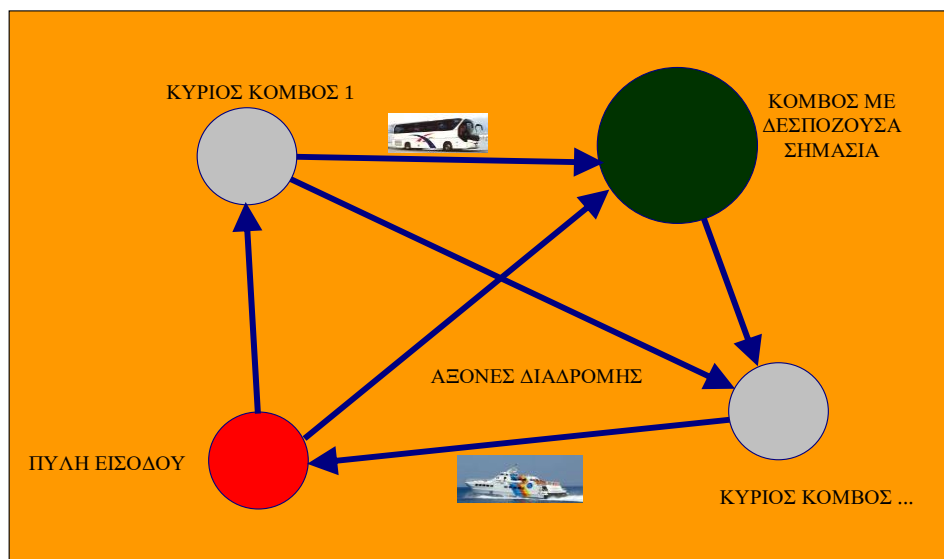
Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- να δίνουν τη δυνατότητα χρήσης αξιόπιστων και τακτικών μαζικών μέσων μεταφοράς (λεωφορειακές συνδέσεις, τρένα, ακτοπλοΐα).

Η βασική δομή μιας Διαδρομής παρουσιάζεται στο διάγραμμα που ακολουθεί.

**Η ΒΑΣΙΚΗ ΔΟΜΗ ΜΙΑΣ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ:
ΚΥΡΙΟΙ ΚΟΜΒΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΕΤΗΡΙΟΙ ΑΞΟΝΕΣ**

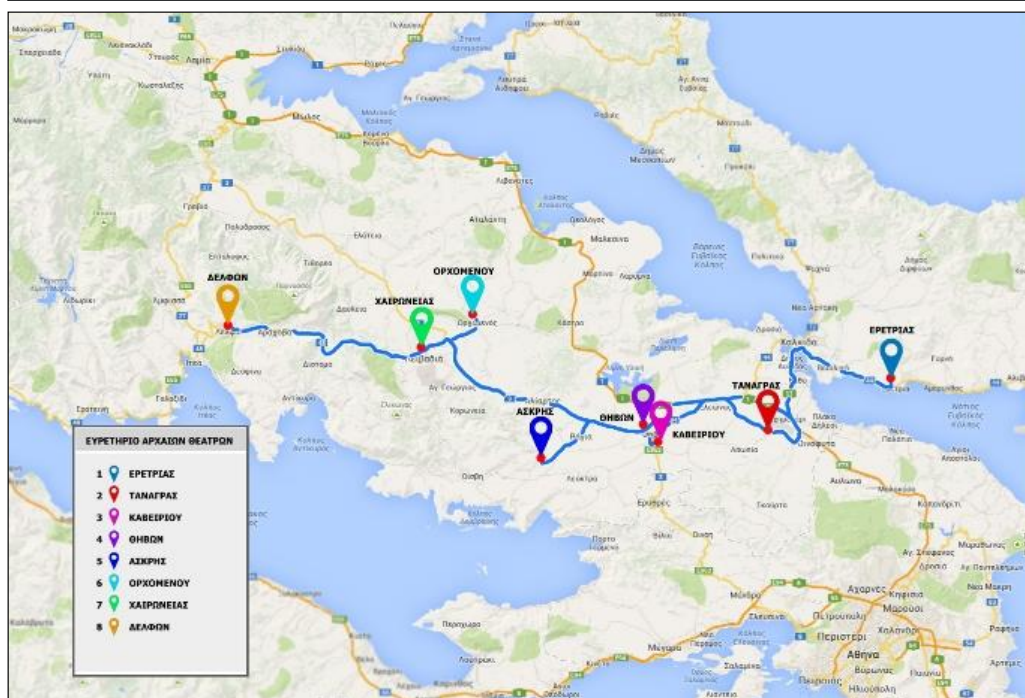
Ένα απλό παράδειγμα Πολιτιστικής Διαδρομής, αποτυπώνεται στο χάρτη που ακολουθεί, στον οποίο παρουσιάζεται η πρόταση του Σωματείου «Διάζωμα» για τη Διαδρομή Αρχαίων Θεάτρων στη Στερεά Ελλάδα.

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

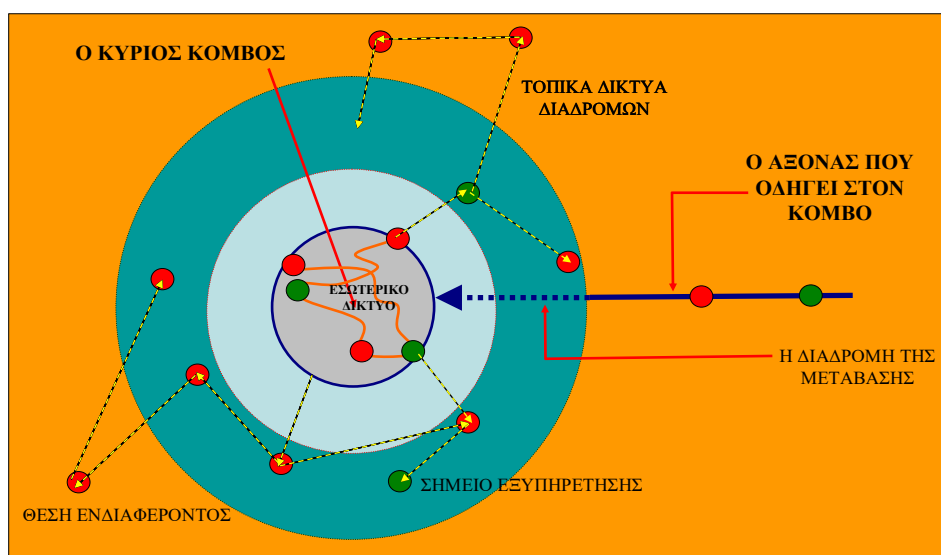

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ: ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΑΡΧΑΙΩΝ ΘΕΑΤΡΩΝ – ΚΥΡΙΟΙ ΚΟΜΒΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΕΤΗΡΙΟΙ ΑΞΟΝΕΣ

Στο διάγραμμα που ακολουθεί παρουσιάζεται σχηματικά η δομή ενός Κόμβου και η ανάλυσή της στα επιμέρους στοιχεία της.

ΚΥΡΙΟΣ ΚΟΜΒΟΣ ΤΗΣ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ: ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΤΟΥ

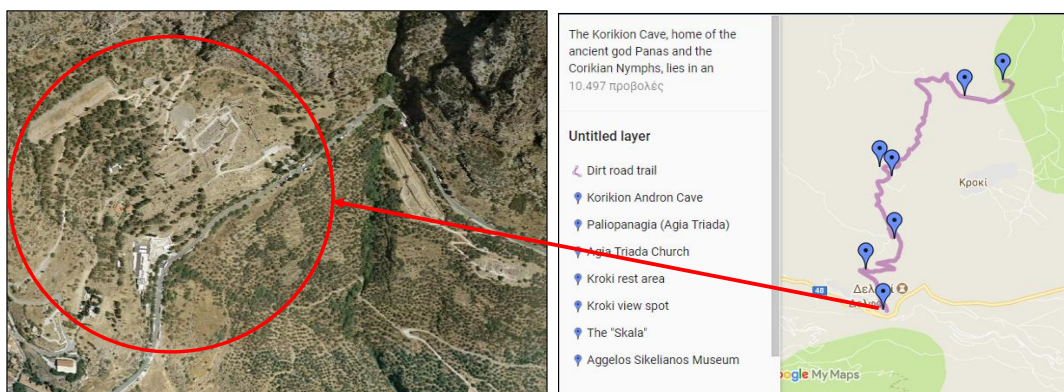
Όπως παρουσιάζεται στο παραπάνω διάγραμμα, κάθε Κύριος Κόμβος έχει μία σύνθετη δομή που

περιλαμβάνει τα εξής επιμέρους στοιχεία:

- Ο Κύριος Κόμβος, που περιέχει το εσωτερικό δίκτυο, με θέσεις ενδιαφέροντος και σημεία εξυπηρέτησης των επισκεπτών.
- Το άμεσο περιβάλλον του Κόμβου, το οποίο μπορεί να προστατεύεται με ειδικό καθεστώς (π.χ. ζώνη προστασίας γύρω από αρχαιολογικό χώρο, ή ζώνη ειδικής προστασίας γύρω από εθνικό δρυμό). Σε κάθε περίπτωση, ο άμεσος περιβάλλον χώρος του Κόμβου λειτουργεί ως ενδιάμεση ζώνη (buffer zone), προετοιμάζει τον επισκέπτη για την ειδική εμπειρία που θα γνωρίσει κατά την παραμονή του στον Κόμβο. Στην περίπτωση που ο Κόμβος καθιερώνεται μέσα σε αστικό περιβάλλον, είναι κρίσιμο ζήτημα η συνολική ανάπλαση του οικιστικού συνόλου, τουλάχιστον στην άμεσα περιβάλλουσα περιοχή, όπως είναι το παράδειγμα του Ορχομενού¹⁰⁶.
- Τα τοπικά δίκτυα διαδρομών στον ευρύτερο περιβάλλοντα χώρο του Κόμβου, στα οποία επίσης υπάρχουν θέσεις ενδιαφέροντος ή και σημεία εξυπηρέτησης των επισκεπτών. Στη συνέχεια παρουσιάζονται δύο παραδείγματα σημαντικών θέσεων στη Στερεά Ελλάδα, στα οποία έχουν αναπτυχθεί τόσο τα εσωτερικά δίκτυα, όσο και τα τοπικά δίκτυα διαδρομών στον ευρύτερο περιβάλλοντα χώρο τους: Δελφοί και Εθνικός Δρυμός Παρνασσού.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ: ΔΕΛΦΟΙ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ ΔΙΑΔΡΟΜΩΝ ΣΤΟΝ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΧΩΡΟ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ ΔΙΑΔΡΟΜΩΝ ΣΤΗΝ ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΧΗ

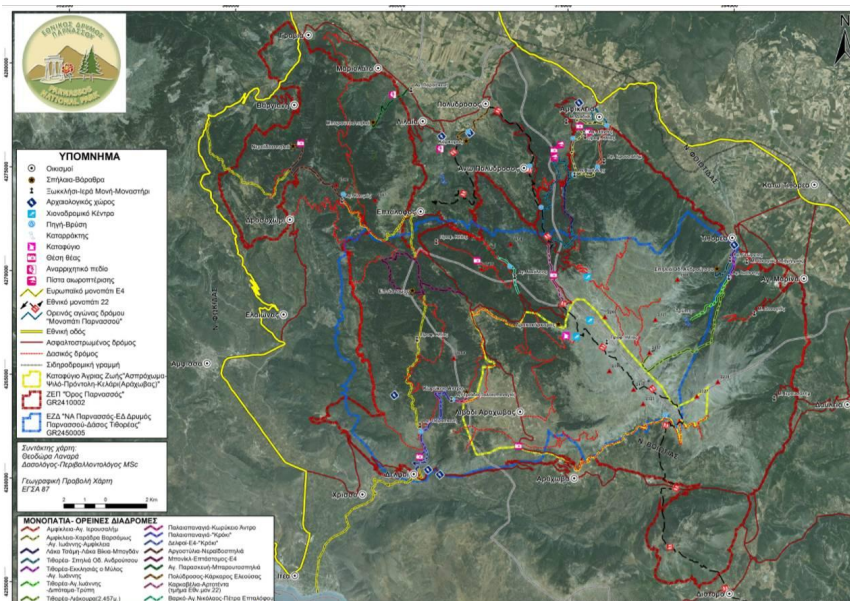
106 Πηγή: Μελέτη Αρχαιολογικού Πάρκου Ορχομενού, ΠΛΕΙΑΣ - Δ. ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ, Ο. ΒΙΓΓΟΠΟΥΛΟΣ, Κ. ΓΚΙΟΥΛΕΚΑ, Μ. ΜΠΟΡΝ ΕΠΕ και συνεργάτες.

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

**ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ: ΕΘΝΙΚΟΣ ΔΡΥΜΟΣ ΠΑΡΝΑΣΣΟΥ
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ ΔΙΑΔΡΟΜΩΝ -
ΤΟΠΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ ΔΙΑΔΡΟΜΩΝ ΣΤΗΝ ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΧΗ
ΚΑΙ ΣΗΜΕΙΑ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗΣ (ΚΑΤΑΦΥΓΙΑ – ΟΙΚΙΣΜΟΙ)**

Πέραν των ανωτέρω, σημειώνονται και τα ακόλουθα:

- Η σύνδεση των κύριων κόμβων μπορεί να πραγματοποιείται όχι μόνο μέσω των κύριων αξόνων, αλλά και μέσω των τοπικών δικτύων διαδρομών.
- Όταν δύο κόμβοι βρίσκονται σε κοντινή απόσταση, και ιδιαίτερα όταν διαθέτουν χαρακτηριστικά που μπορούν να συνδυαστούν και να αλληλοσυμπληρωθούν, τότε μπορούν να λειτουργήσουν ενιαία, ως δίπολο. Στις περιπτώσεις αυτές ενισχύεται η ελκυστικότητα των κόμβων, καθώς είναι δυνατόν να αλληλοενισχυθούν συνδυαστικά, με πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα. Τέτοια παραδείγματα εντοπίζονται στη Στερεά Ελλάδα: Χαλκίδα – Ερέτρια, Οίτη – Θερμοπύλες, Θήβα - Ορχομενός, Δελφοί – Παρνασσός, Καρπενήσι – Προυσός, κ.ά..

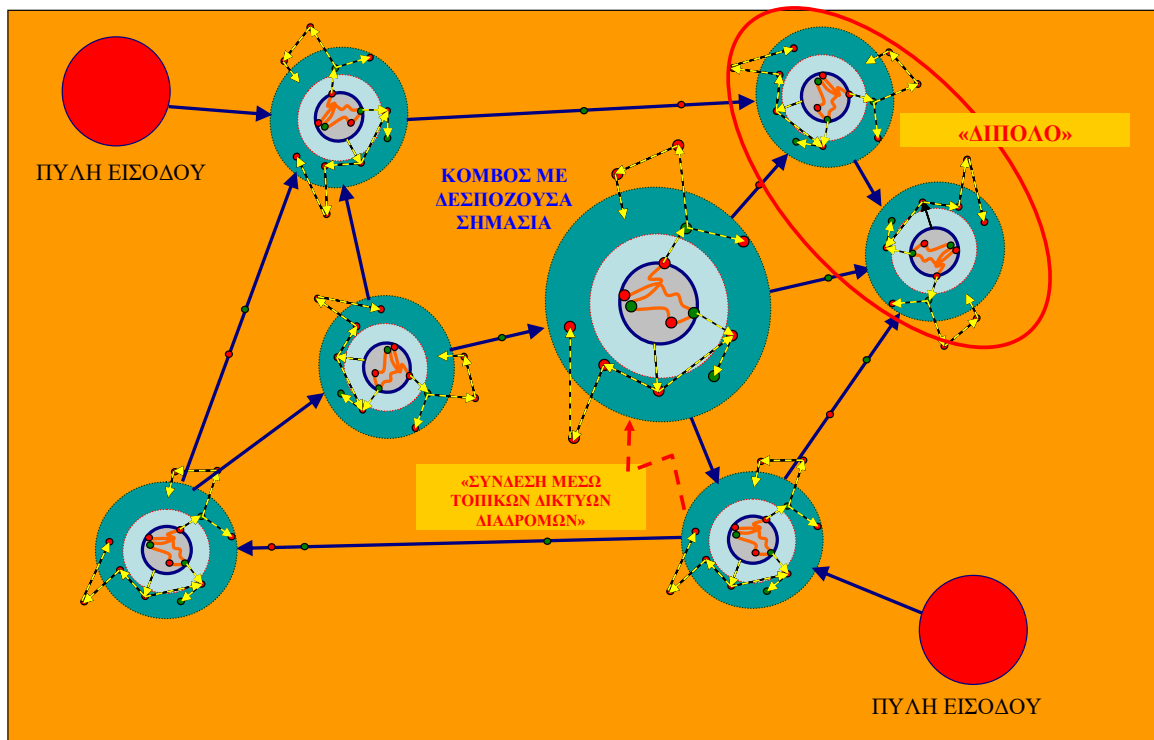
Στο διάγραμμα που ακολουθεί παρουσιάζεται σχηματικά το σύνολο των στοιχείων που συνθέτουν τη Διαδρομή:

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ: ΣΥΝΘΕΣΗ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΩΝ ΘΕΣΕΩΝ ΚΑΙ ΔΙΚΤΥΩΝ

Όπως διαπιστώνεται από όσα αναφέρθηκαν ανωτέρω, η Πολιτιστική Διαδρομή δεν είναι ένα μονοδιάστατο τουριστικό προϊόν, το οποίο μπορεί να «καταναλωθεί» άπαξ και να εξαντληθεί σε μία επίσκεψη. Λόγω του πλούτου και της ποικιλίας των φυσικών και πολιτιστικών πόρων, καθώς και λόγω της δυναμικής συγκέντρωσης και δικτύωσης των θέσεων ενδιαφέροντος, η Διαδρομή δίνει την δυνατότητα στον επισκέπτη – περιηγητή να επιλέξει κάθε φορά κάτι διαφορετικό, ανάλογα με τον χρόνο που διαθέτει, τα ιδιαίτερα κάθε φορά ενδιαφέροντά του, την εποχή της επίσκεψης, κλπ.

Τα κύρια πλεονεκτήματα που έχει αυτή η διάρθρωση της διαδρομής είναι ότι προσφέρει τη δυνατότητα «εναλλακτικών διαδρομών» μέσα στην ίδια διαδρομή και ως εκ τούτου καθιστά την Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας έναν διαρκή και ανεξάντλητο τουριστικό προορισμό για τον δυνητικό επισκέπτη.

Σύμφωνα με όσα αναφέρθηκαν ανωτέρω, μία Διαδρομή μπορεί να είναι¹⁰⁷:

- μια πραγματική διαδρομή ή ένας δρόμος που χρησιμοποιείται ήδη,
- ένα δίκτυο τόπων και υποδομών,
- μια καθορισμένη γεωγραφική περιοχή, η οποία συνδέεται με ένα κοινό θέμα,
- μια διαδρομή που διασχίζει περιοχές και η οποία χαρακτηρίζεται από ή συνδέεται με

¹⁰⁷ «European Cultural Routes, A Practical Guide», Federal Ministry for European and International Affairs, 2013.

κάποιο ιστορικό, καλλιτεχνικό ή κοινωνικό ζήτημα.

Στις περιπτώσεις εκείνες, όπως συμβαίνει και στη Στερεά Ελλάδα, όπου μία Διαδρομή αναπτύσσεται σε μεγάλη γεωγραφική έκταση, τα συνεκτικά της στοιχεία είναι κυρίως δύο:

- η εννοιολογική συνοχή της, δηλαδή η συνάφεια των διαφορετικών θέσεων και δικτύων γύρω από ένα θέμα ή μία θεματική ενότητα (ιστορική, μυθολογική, ή άλλη),
- η ενιαία σε υψηλό επίπεδο παροχή υπηρεσιών προς τον επισκέπτη, η κοινή πρακτική όλων των παραγόντων που συμμετέχουν στη διαδρομή (κρατικών, μη κερδοσκοπικών, ιδιωτών, κλπ.).

Σε ένα παράδειγμα Διαδρομής που λειτουργεί στην Κροατία, καταγράφονται οι εξής ελάχιστες απαιτήσεις για τη διαμόρφωση και λειτουργία της¹⁰⁸:

- δύο (ή περισσότερα) φυσικά ή πολιτιστικά σημεία ενδιαφέροντος, επαρκώς ανεπτυγμένα και ελκυστικά για τους τουρίστες,
- πέντε ή περισσότεροι πάροχοι υπηρεσιών φιλοξενίας υψηλής ποιότητας (εστιατόρια, ξενοδοχεία, κλπ.),
- τέσσερις διαφορετικοί τύποι καταλυμάτων (κατασκηνώσεις, αγροτουριστικές μονάδες, ιδιωτικά καταλύματα, ξενοδοχεία κ.λπ.),
- τουριστικό κέντρο πληροφοριών ή άλλο σημείο πληροφοριών,
- οργανωμένες περιοχές στάσης και σύντομης ανάπαυσης κατά μήκος της διαδρομής, (χώρος στάθμευσης, εξυπηρέτησης αυτοκινητιστών, εγκαταστάσεις υγιεινής, χώρος διάθεσης απορριμμάτων κ.λπ.).

Οι παραπάνω απαιτήσεις υλοποιούν το πνεύμα της ολιστικής προσέγγισης στην παροχή υψηλής ποιότητας εξυπηρέτησεων προς τους επισκέπτες. Με τον τρόπο αυτό, η Διαδρομή μπορεί να αξιοποιήσει την πολιτιστική, ιστορική και φυσική Κληρονομιά, επιτυγχάνοντας καλύτερο επίπεδο της παρουσίασης και της ερμηνείας της, ώστε να κατευθύνει την τουριστική ζήτηση / δραστηριότητα προς περιοχές όπου ο τουρισμός δεν είναι αναπτυγμένος.

3.1.4 Η Οικοδόμηση της Πολιτιστικής, Περιβαλλοντικής, Τουριστικής Διαδρομής Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας

Γενικά

Προκειμένου να σχεδιαστεί η Διαδρομή και να συγκροτηθεί η δομή της, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη τα ακόλουθα βασικά στοιχεία:

- Η Στερεά Ελλάδα, ως χωρική ενότητα, είναι η δεύτερη σε έκταση ελληνική περιφέρεια με πολυμορφία γεωμορφολογική, κοινωνικοοικονομική, πολιτισμική.
- Περιλαμβάνει πέντε περιφερειακές ενότητες, που έχουν αναπτύξει η κάθε μία τη δική της

108 Managing Visitors on Thematic Cultural Routes Handbook. Ministry of Tourism of the Republic of Croatia Lujzijana Association, Zagreb, 2013.

ξεχωριστή «φυσιογνωμία». Στις πιο ακραίες μορφές της, αυτή η «διαφορετικότητα» λειτουργεί διαχωριστικά στην πρόσληψη τους από τον επισκέπτη: η Εύβοια εγγράφεται ως καλοκαιρινός προορισμός ενώ η Ευρυτανία ως χειμερινός προορισμός, με τις λοιπές ΠΕ να κινούνται κάπου στο «ενδιάμεσο» δηλαδή να χρησιμοποιούν στοιχεία και των δύο προαναφερόμενων τύπων προορισμών.

- Το μεγαλύτερο τμήμα της Στερεάς Ελλάδας είναι ορεινό ή ημιορεινό, με αντικειμενικές δυσκολίες σύνδεσης των περιοχών αυτών τόσο μεταξύ τους, όσο και με τους κεντρικούς εθνικούς οδικούς άξονες.

Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω χαρακτηριστικά, το μοντέλο που προτείνεται για την Διαδρομή της Στερεάς Ελλάδας δεν μπορεί να ακολουθήσει το γραμμικό πρότυπο (π.χ. Εγνατία Οδός), όπου υπάρχει μία «αλληλουχία» στάσεων με συγκεκριμένη εκκίνηση και τελικό προορισμό¹⁰⁹. Κατά συνέπεια, η διαδρομή της Στερεάς, προτείνεται να σχεδιαστεί στο πρότυπο του «δικτύου διαδρομών». Αυτός ο σχεδιασμός βοηθά στην επίλυση του φυσικού κατακερματισμού που χαρακτηρίζει την Στερεά Ελλάδα. Η ανοιχτή ερμηνεία αυτού του τύπου της διαδρομής υποδεικνύει ότι δεν έχει σημείο αρχής ή τέλους και επομένως οι επισκέψεις μπορούν να ξεκινήσουν ή να ολοκληρωθούν σε οποιοδήποτε από τα μέρη της Διαδρομής.

Επιπλέον, η διάρθρωση της Διαδρομής γύρω από ένα κύριο θέμα (π.χ. τα Αρχαία Θέατρα) ακολουθεί ένα πρότυπο ανάπτυξης ενδιαφέρον μεν, αλλά ίσως περιοριστικό, καθώς θα άφηνε «αναξιοποίητους» σημαντικούς πολιτιστικούς και φυσικούς πόρους της Περιφέρειας. Ως εκ τούτου, η ευρύτερη Πολιτιστική – Περιβαλλοντική διάσταση της διαδρομής είναι σκόπιμο να αποτελέσει το κυρίαρχο της θέμα. Με τον τρόπο αυτό, οι εναλλακτικές διαδρομές που θα προταθούν, θα αναπτύσσουν διάφορες όψεις της Διαδρομής, ενώ θα παραμένει ως βασικό θέμα ο Πολιτισμός και το Περιβάλλον.

Τέλος, θα πρέπει στο σχεδιασμό της Διαδρομής και στα επιμέρους τοπικά δίκτυα διαδρομών, να αναγνωριστούν εκ των προτέρων οι περιοχές (χωριά, πόλεις, κ.λπ.) που διαθέτουν αναβαθμισμένες υποδομές υποδοχής επισκεπτών (διαμονή, εστίαση) ή και εκείνες που πρέπει να αναβαθμιστούν, προκειμένου να ενταχθούν οργανικά ως μέρος ενός συνόλου, στο δίκτυο της Διαδρομής.

Στη συνέχεια και προκειμένου να αναλυθούν περαιτέρω τα επιμέρους στοιχεία της Διαδρομής παρουσιάζονται με την λογική των παραδειγμάτων :

- Οι Κύριοι Κόμβοι.
- Οι Εσωτερικές Διαδρομές των Κόμβων.
- Τα Τοπικά Δίκτυα.

Ορισμός των Κύριων Κόμβων

Καθοριστικής σημασίας βήμα για την οικοδόμηση της Πολιτιστικής – Περιβαλλοντικής Διαδρομής

¹⁰⁹ Χαρακτηριστικό παράδειγμα γραμμικής ανάπτυξης είναι οι προσκυνηματικές διαδρομές που έχουν εκκίνηση από διαφορετικά σημεία με ενδιάμεσες στάσεις σε ξενώνες, αβαεία, μοναστήρια και κατάληξη στον «ιερό τόπο».

είναι να οριστούν οι Κύριοι Κόμβοι της. Αυτοί είναι που θα διαμορφώσουν τόσο την υλική της υπόσταση όσο και την Ταυτότητά της. Όπως έχει προαναφερθεί οι Κύριοι Κόμβοι της Διαδρομής θα πρέπει να συνθέτουν ένα ισορροπημένο σύνολο Πολιτιστικών και Περιβαλλοντικών προορισμών, και να έχουν κατάλληλη γεωγραφική διασπορά, έτσι ώστε να αποτελέσουν το θεμέλιο της επιδιωκόμενης ισόρροπης και αιεφόρου ανάπτυξης. Επίσης, ο αριθμός των Κύριων Κόμβων πρέπει να είναι σχετικά περιορισμένος.

Εικόνα 9: Διαδρομή των μνημείων φύσης και πολιτισμού της Στερεάς Ελλάδας - «ΟΙΔΙΠΟΥΣ».

Πηγή: <https://diazoma.gr/cultural-routes/%CF%80%CE%BF%CE%BB%CE%B9%CF%84%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CE%B4%CF%81%CE%BF%CE%BC%CE%AE-%CF%83%CF%84%CE%B5%CF%81%CE%B5%CE%AC%CF%82-%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1/>

Με βάση την ανάλυση που προηγήθηκε, ο **Κόμβος με Δεσπόζουσα Σημασία της Διαδρομής** θα πρέπει να είναι **οι Δελφοί**, καθώς αποτελούν παγκοσμίως αναγνωρισμένο μνημειακό σύνολο, και κύριο προορισμό του εισερχόμενου τουρισμού στην Περιφέρεια. Είναι ο τόπος όπου συνδυάζονται Πολιτιστικές και Περιβαλλοντικές αξίες, ιστορικές μνήμες, μύθοι, αλλά και δρώμενα της σύγχρονης καλλιτεχνικής δημιουργίας. Στόχος της Διαδρομής είναι αφενός να αξιοποιηθεί η υφιστάμενη προσέλευση επισκεπτών προς τους Δελφούς, και να τονωθεί περαιτέρω, και ταυτόχρονα, να αναδειχθούν και άλλες θέσεις και προορισμοί που θα προσελκύσουν επισκέπτες. Οι Δελφοί βρίσκονται σε έκκεντρη γεωγραφικά θέση της Περιφέρειας, οπότε ο επισκέπτης που ξεκινά κατά κανόνα από την Αθήνα, διασχίζει μεγάλο μέρος της Περιφέρειας μέχρι να φθάσει σε αυτούς. Αυτό δίνει τη δυνατότητα να αναπτυχθούν και άλλες θέσεις ενδιαφέροντος – κόμβοι της Διαδρομής, στο δρόμο προς τους Δελφούς. Από την άλλη βέβαια πλευρά, πρέπει να στηριχθεί και η αυτοτελής υπόσταση των άλλων κόμβων, έτσι ώστε σταδιακά, να λειτουργήσουν ως πόλοι έλξης επισκεπτών, σε μία προσπάθεια να αυξηθεί η τουριστική κίνηση στο σύνολο της Περιφέρειας.

Ως **άλλοι Κόμβοι/Βασικοί Πόλοι της Διαδρομής** προτείνονται οι: **α) Χαλκίδα –Ερέτρια (Εύβοια), β) Δελφοί (Παρνασσός), γ) Καρπενήσι (Ευρυτανία), δ) Θερμοπύλες (Καμένα Βούρλα-Λαμία-Κάστρο Λαμίας-Οίτη), ε) Θήβα, στ) Ορχομενός Βοιωτίας και ζ) Σκύρος**, όπως παρουσιάζεται και

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

στο χάρτη που ακολουθεί.

Οι 7 βασικοί κόμβοι (Χαλκίδα-Ερέτρια, Δελφοί (Παρνασσός), Καρπενήσι, Θερμοπύλες, Θήβα, Ορχομενός, και Σκύρος) μαζί με τους αντίστοιχους άξονες εισόδου, εσωτερικά δίκτυα και μεσοσταθμούς, δίνουν την δυνατότητα στους ταξιδιώτες να επιλέξουν τον δικό τους συνδυασμό διαδρομών στο πλαίσιο ενός ταξιδιού ανάλογα με τις εμπειρίες που θέλουν να απολαύσουν, καθώς η “Διαδρομή” προσφέρει επιπρόσθετες περιηγήσεις και δραστηριότητες (π.χ. γαστρονομία, εκδηλώσεις, τουρισμό φύσης-περιπέτειας, θρησκευτικό τουρισμό, τουρισμό ήλιου και θάλασσας, τουρισμό πόλεων, χιονοδρομικό τουρισμό, τουρισμό ευεξίας).

Χάρτης 14: Οι Βασικοί Κόμβοι της ΟΧΕ «Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας».

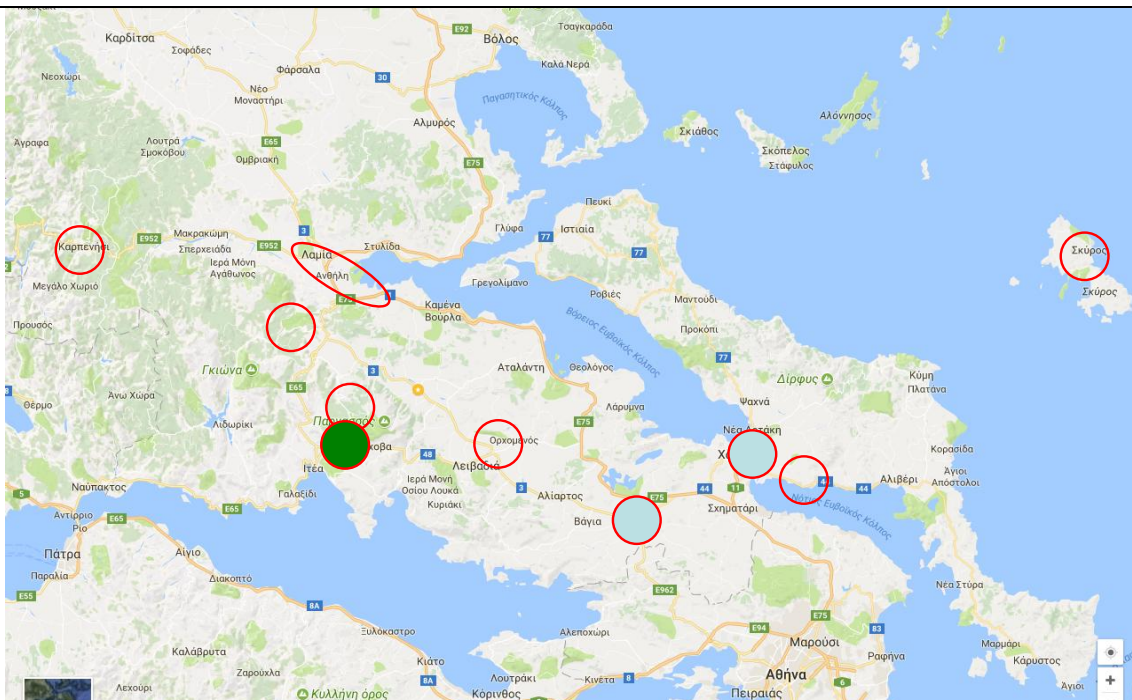

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

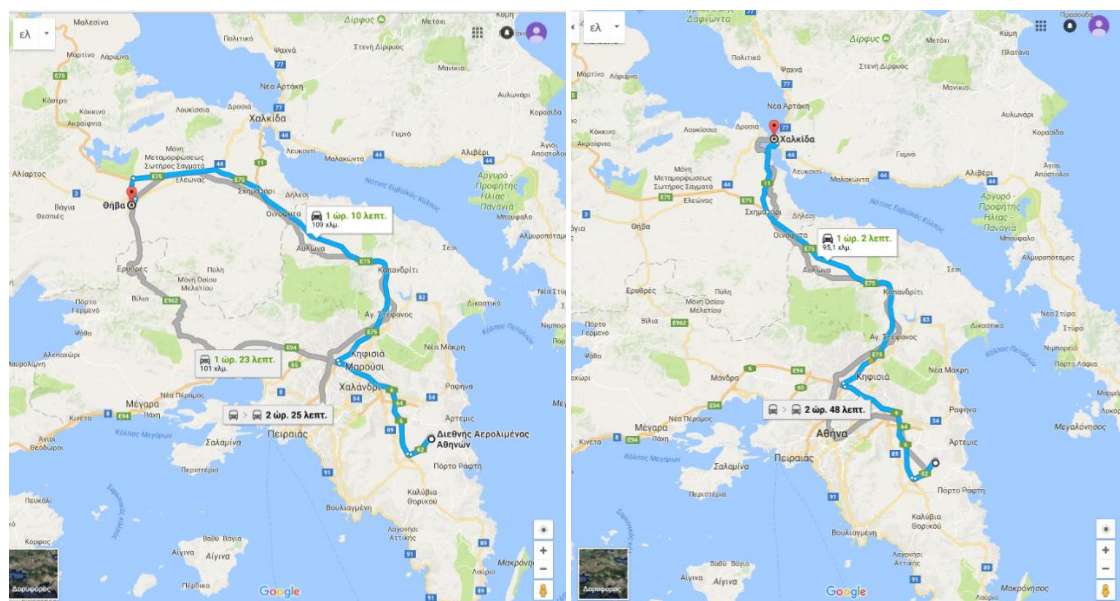

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Κύριες πύλες εισόδου, δηλαδή πρώτοι Κόμβοι της Διαδρομής για τους επισκέπτες από την Αττική, προτείνονται η Θήβα και η Χαλκίδα, με χρόνο διαδρομής από το αεροδρόμιο Ε. Βενιζέλος κάτι περισσότερο από 1 ώρα, όπως παρουσιάζεται στους χάρτες της Google που ακολουθούν.

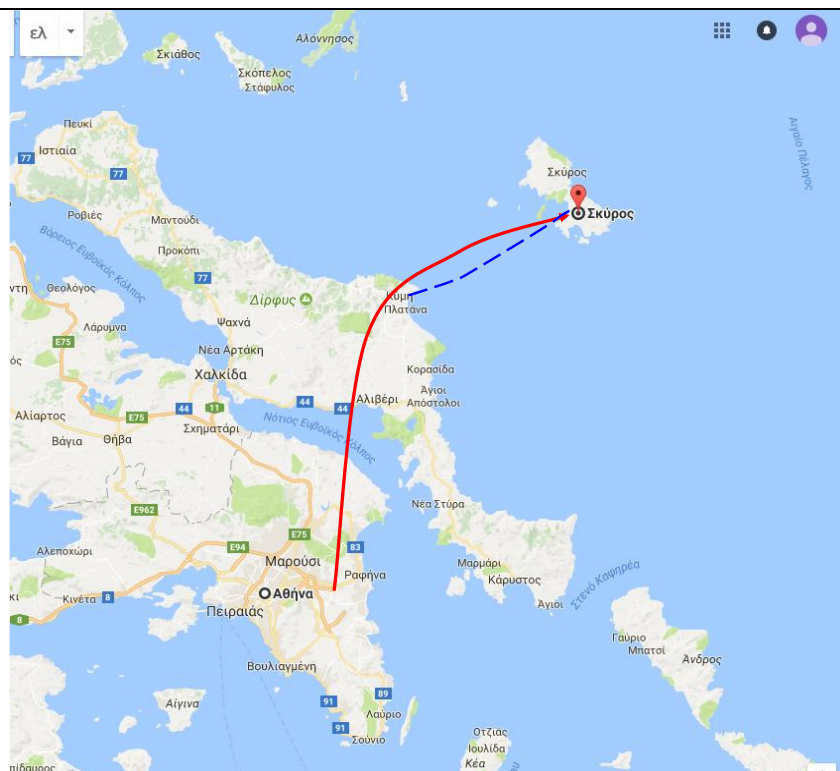
Αντίστοιχα, για τους επισκέπτες που προσέρχονται από τη Βόρεια Ελλάδα, ως πύλη εισόδου μπορεί να λειτουργήσουν οι Θερμοπύλες/Λαμία, και για αυτούς που προσέρχονται από τη Δυτική Ελλάδα, πύλη εισόδου μπορεί να είναι το Γαλαξίδι.

Η Σκύρος λειτουργεί ως αυτοτελής πόλος, λόγω του νησιωτικού της χαρακτήρα, με ακτοπλοϊκή και αεροπορική σύνδεση.

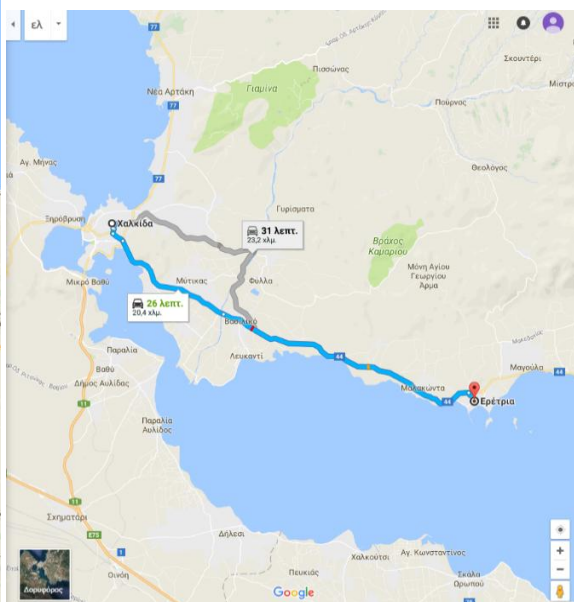
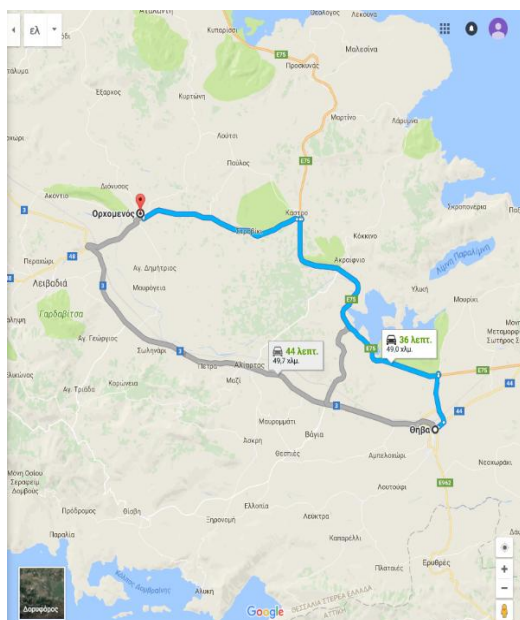

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

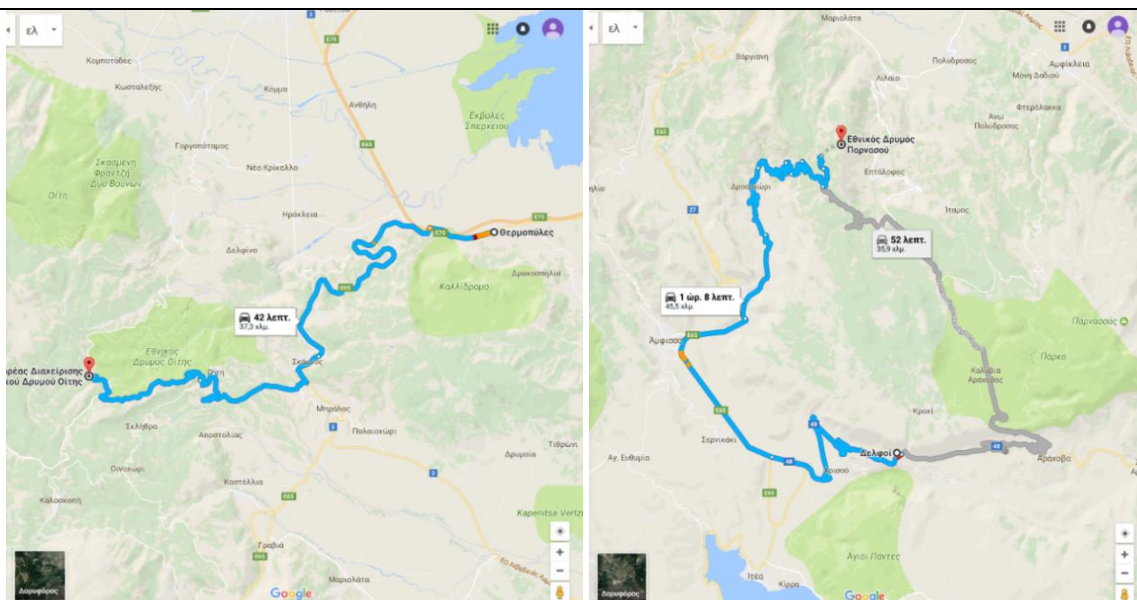

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι ορισμένοι κόμβοι της Διαδρομής βρίσκονται σε μικρή απόσταση και για το λόγο αυτό προτείνεται να λειτουργήσουν ως **Δίπολα**. Τέτοια παραδείγματα είναι τα δίπολα **Θήβα – Ορχομενός, Χαλκίδα – Ερέτρια, Θερμοπύλες – Οίτη, Δελφοί – Παρνασσός, Καρπενήσι – Προυσός**, όπως παρουσιάζεται και στους χάρτες που ακολουθούν.

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Διαμόρφωση των Εσωτερικών Διαδρομών

Όπως έχει αναφερθεί, κάθε κόμβος της Διαδρομής έχει ένα εσωτερικό δίκτυο διαδρομών. Αυτό είναι αυτονόητο στους αρχαιολογικούς χώρους, όπου έχουν διαμορφωθεί διαδρομές επίσκεψης των μνημείων ή και των μουσείων των χώρων, όπου υπάρχουν (π.χ. Δελφοί, Ερέτρια). Επίσης έχουν διαμορφωθεί, σημανθεί και συντηρούνται οι πεζοπορικές διαδρομές στους Εθνικούς Δρυμούς του Παρνασσού και της Οίτης.

Η οργάνωση και η ποιότητα αυτών των εσωτερικών διαδρομών είναι αποφασιστικής σημασίας για την επιτυχία της Πολιτιστικής – Περιβαλλοντικής Διαδρομής στο σύνολό της, διότι σε αυτές ο επισκέπτης αποκτά την άμεση εμπειρία του πολιτιστικού ή και περιβαλλοντικού περιεχομένου που του προσφέρεται. Η ποιότητα αυτών των εσωτερικών διαδρομών, θα πρέπει να τεθεί στη διαβούλευση, προκειμένου να διαμορφωθούν συγκεκριμένες δράσεις και έργα αναβάθμισής της. Δράσεις και έργα που θα αντιμετωπίσουν είτε απλά θέματα, όπως είναι η διάστρωση των διαδρομών, η σήμανσή τους, η ύπαρξη ενημερωτικών πινακίδων ή ψηφιακών εφαρμογών, μέχρι και πιο σύνθετα ζητήματα, όπως είναι για παράδειγμα οι κυκλοφοριακές ρυθμίσεις στο δρόμο που βρίσκεται ανάμεσα στον αρχαιολογικό χώρο και το μουσείο στην Ερέτρια.

Εν γένει, στους αρχαιολογικούς χώρους και στις θέσεις περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος, όπου υπάρχουν οργανωμένες εσωτερικές διαδρομές, αυτές θα πρέπει να αναβαθμιστούν, και όπου δεν υπάρχουν, θα πρέπει να δημιουργηθούν. Για παράδειγμα, στην ιστορική περιοχή των Θερμοπυλών θα πρέπει να οργανωθεί κατάλληλα ο αρχαιολογικός χώρος, παράλληλα με την ανάπλαση του πεδίου της μάχης και το μνημείο του Λεωνίδα, και να συνδεθούν οργανικά με το Κέντρο Ιστορικής Ενημέρωσης Θερμοπυλών, την «Ανοπαία Ατραπό» (το μονοπάτι του Λεωνίδα) και το όρος Καλλίδρομο κλπ.

Το θέμα της διαμόρφωσης των εσωτερικών διαδρομών είναι περισσότερο πολύπλοκο στις περιπτώσεις που οι κόμβοι είναι μικρότερες ή μεγαλύτερες αστικές ενότητες. Προκειμένου να διαμορφωθούν οι εσωτερικές διαδρομές τους, απαιτούνται κατά κανόνα παρεμβάσεις που

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

σχετίζονται με το ρυμοτομικό σχέδιο της πόλης. Στόχος είναι ο επισκέπτης να παραμείνει στην πόλη, να την περπατήσει και να παραμείνει σε αυτήν μετά την επίσκεψη στον κύριο πόλο της.

Ένα επιτυχημένο παράδειγμα, τουλάχιστον σε επίπεδο σχεδιασμού, είναι ο Ορχομενός, στον οποίο η ανάδειξη των μνημείων συνδυάζεται με τη συνολική ανάπλαση της γύρω αστικής περιοχής, όπως παρουσιάζεται και στο σχέδιο που ακολουθεί.

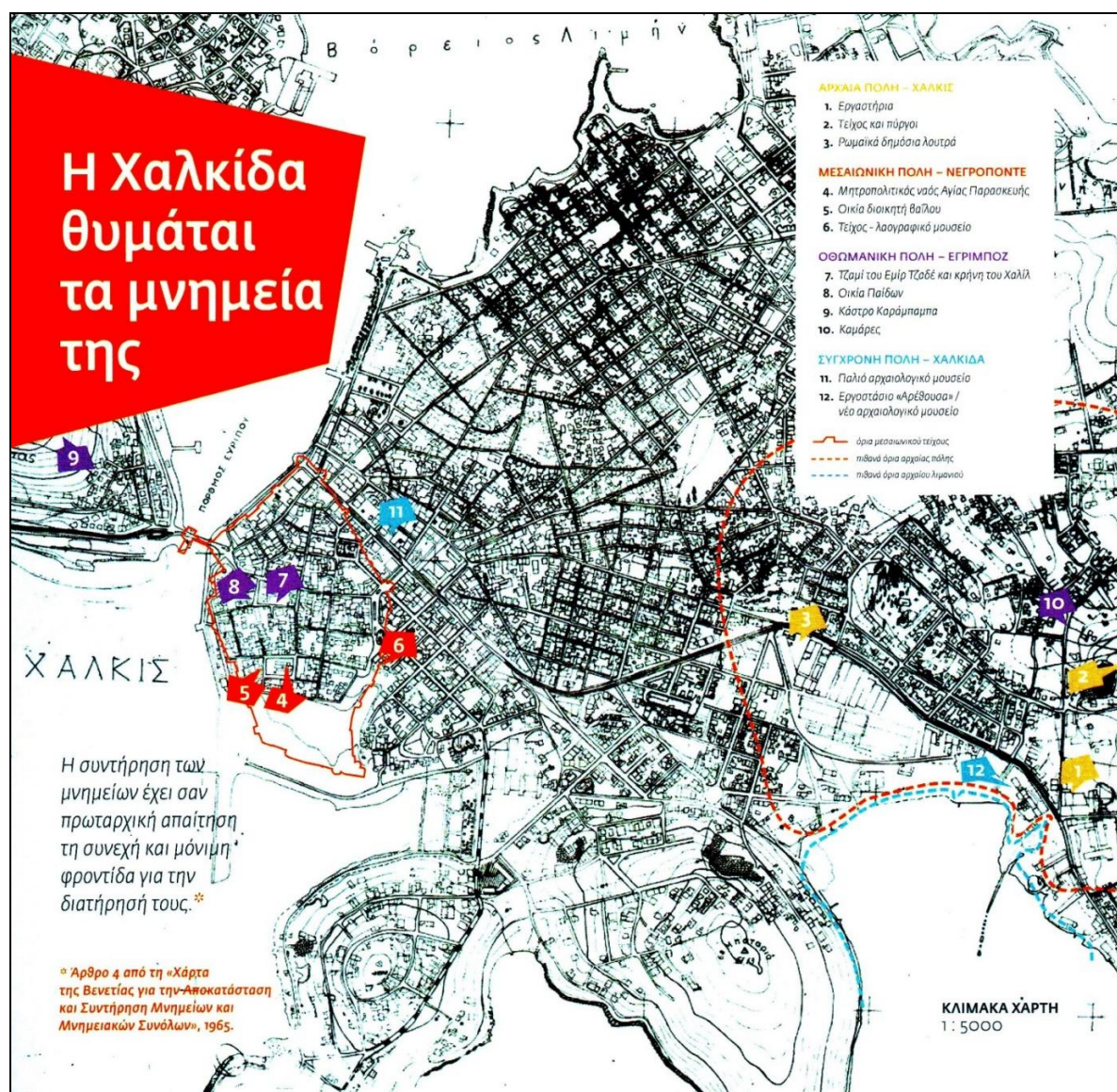
Μεγάλη σημασία έχει στις περιπτώσεις της Θήβας και της Χαλκίδας, να μην αποκοπεί η λειτουργία των νέων αρχαιολογικών μουσείων από τις πόλεις. Η επίσκεψη σε αυτές δεν πρέπει να είναι μονοθεματική, δηλαδή επίσκεψη μιας στάσης, αποκλειστικά και μόνο στο μουσείο. Η δημιουργία εσωτερικών διαδρομών στις πόλεις αυτές θα πρέπει να κινητοποιήσει τους Δήμους, τις Εφορείες Αρχαιοτήτων και τις επιχειρήσεις, ώστε να προσφέρεται μία ελκυστική και ευχάριστη παραμονή, περιήγηση και εξυπηρέτηση στους επισκέπτες.

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Χαρακτηριστικό θετικό παράδειγμα τέτοιας προσπάθειας είναι η πρωτοβουλία από την ΕΦΑ Ευβοίας για την δημιουργία Πολιτιστικής Διαδρομής στην Χαλκίδα, η οποία θα συνδέει το Αρχαιολογικό Μουσείο της Χαλκίδας με την περιοχή της Αγίας Παρασκευής και τις πολιτιστικές υποδομές που συγκεντρώνονται εκεί, όπως παρουσιάζεται στο χάρτη που ακολουθεί.

Επίσης, χαρακτηριστικό θετικό παράδειγμα αποτελεί η πρόταση της ΕΦΑ Βοιωτίας για τη διαμόρφωση «Πολιτιστικών Περιπατών» στην πόλη της Θήβας, που παρουσιάζονται στο χάρτη που ακολουθεί.

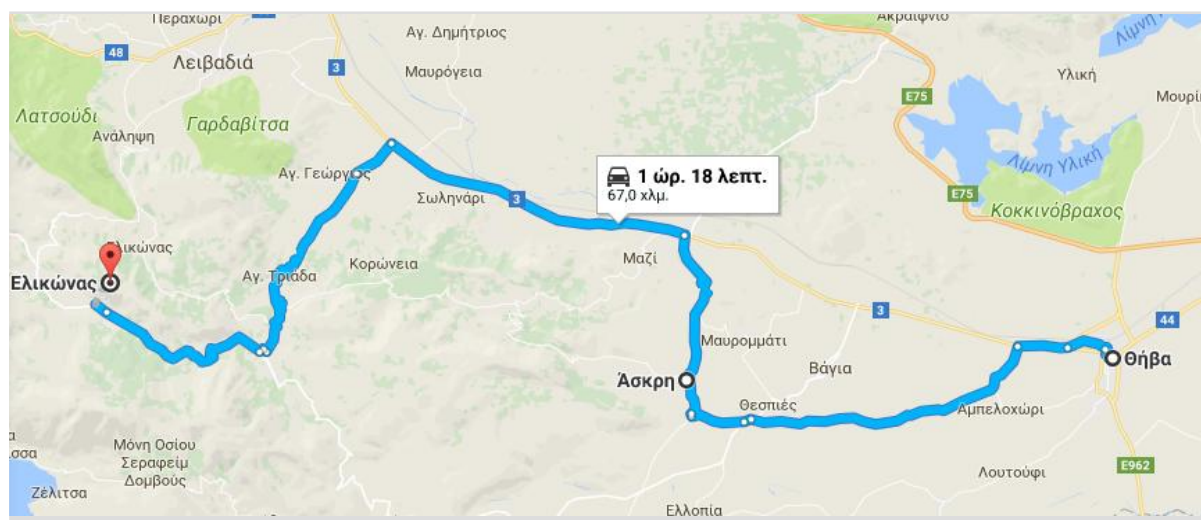
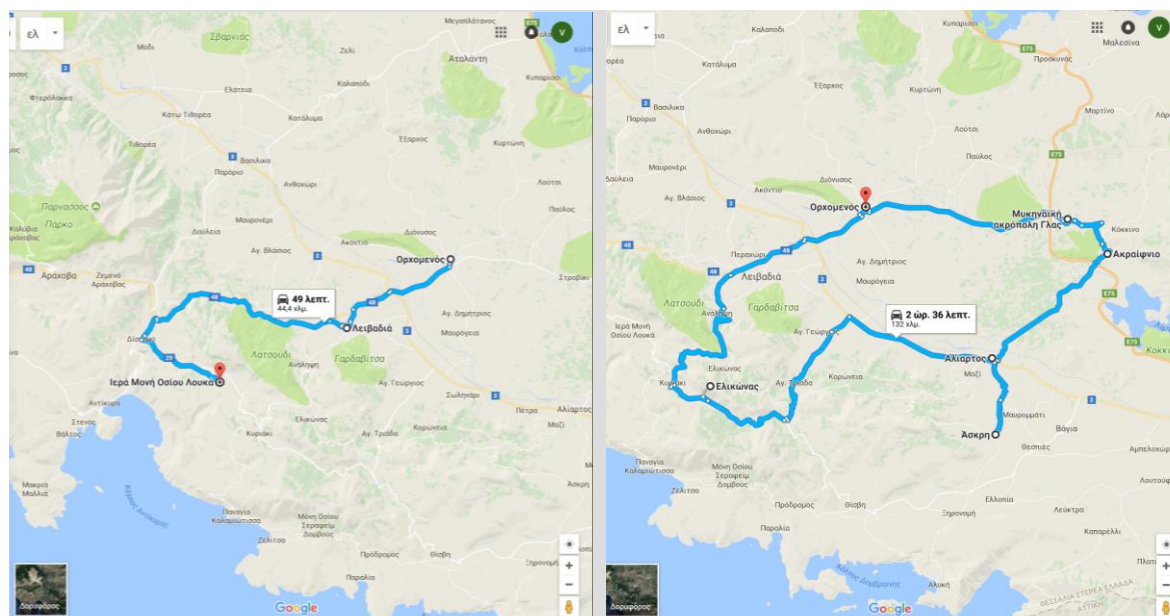

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Στη συνέχεια παρουσιάζονται κάποια ενδεικτικά παραδείγματα τοπικών δικτύων με κέντρα τους κόμβους και τα δίτοπλα που παρουσιάστηκαν στην προηγούμενη ενότητα.

Στην περιοχή μεταξύ Θήβας – Ορχομενού υπάρχει μία αρκετά ενδιαφέρουσα συγκέντρωση θέσεων που δύναται να αξιοποιηθεί περαιτέρω. Κοντά στον Ορχομενό και τη Θήβα βρίσκεται η Μυκηναϊκή Ακρόπολη του Γλά από όπου προσφέρεται μοναδική θέα στην πεδιάδα της Κωπαΐδας, όπως επίσης το Ακράϊφνιο (Ιερό Απόλλωνος Πτώου) και η Αλίαρτος (αρχαιολογικός χώρος, εγκαταστάσεις Αγγλικής Εταιρείας και κήποι), ενώ σε κοντινή απόσταση από τη Λιβαδειά βρίσκεται η βυζαντινή Ι.Μ. του Οσίου Λουκά (μνημείο UNESCO). Από τη Θήβα μπορεί η διαδρομή να κινηθεί προς τα δυτικά ώστε να περιλάβει την Άσκη, την Κοιλιάδα των Νυμφών και τα χωριά του Ελικώνα.

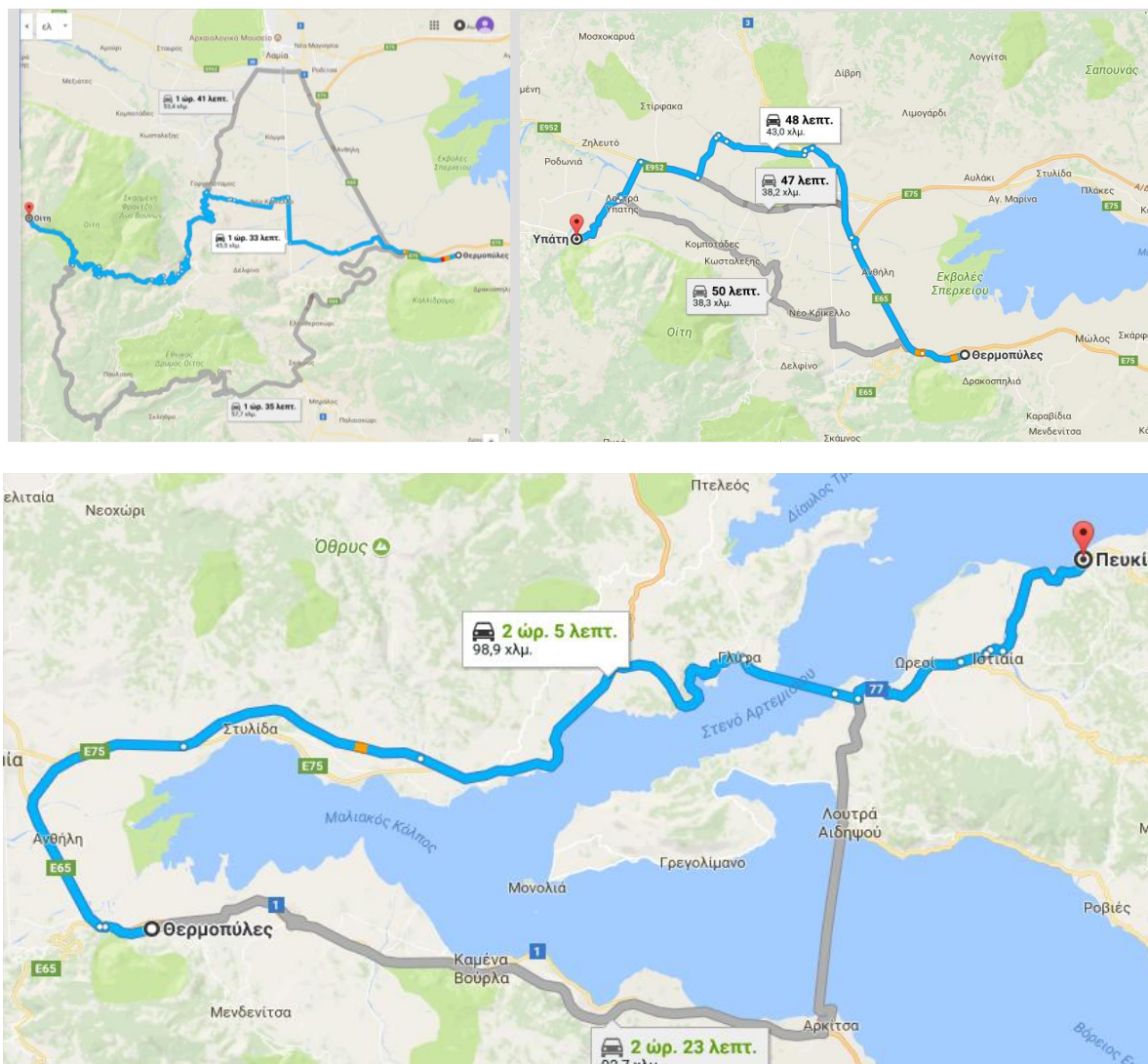
Η περιοχή των Θερμοπυλών και η εγγύτητα της τόσο με την Εθνικό Δρυμό της Οίτης και τα κοντινά χωριά (Παύλιανη), όσο και με την Υπάτη (η βυζαντινή πόλη των νερών – και των ιαματικών πηγών) μπορούν να ενταχθούν σε ένα τοπικό δίκτυο διαδρομών. Παράλληλα, οι Θερμοπύλες μπορούν να

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

συνδεθούν με την κοντινή Εύβοια, μέσα από την ανάπτυξη ενός εναλλακτικού δικτύου διαδρομής.

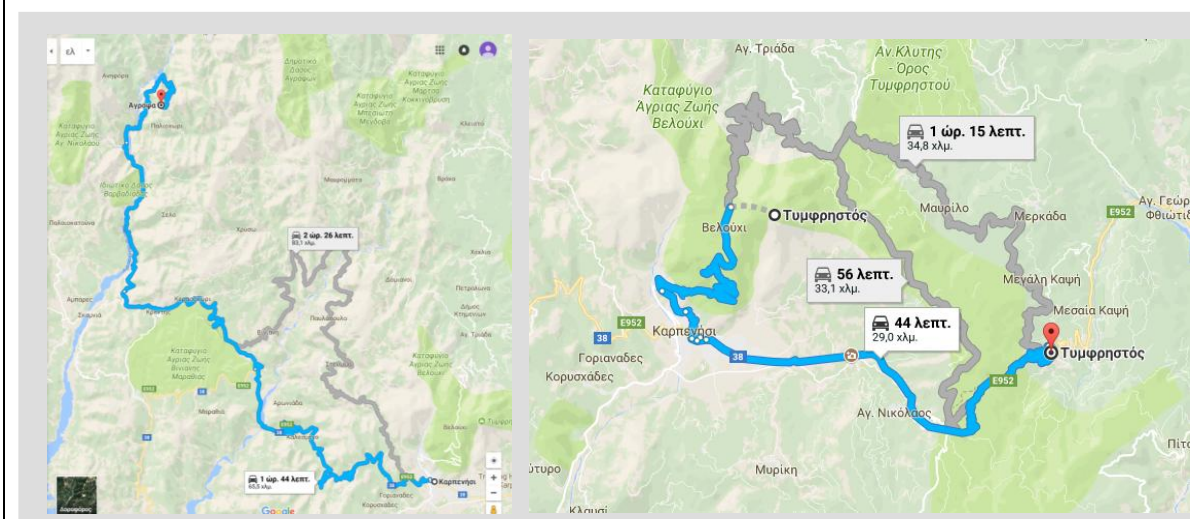
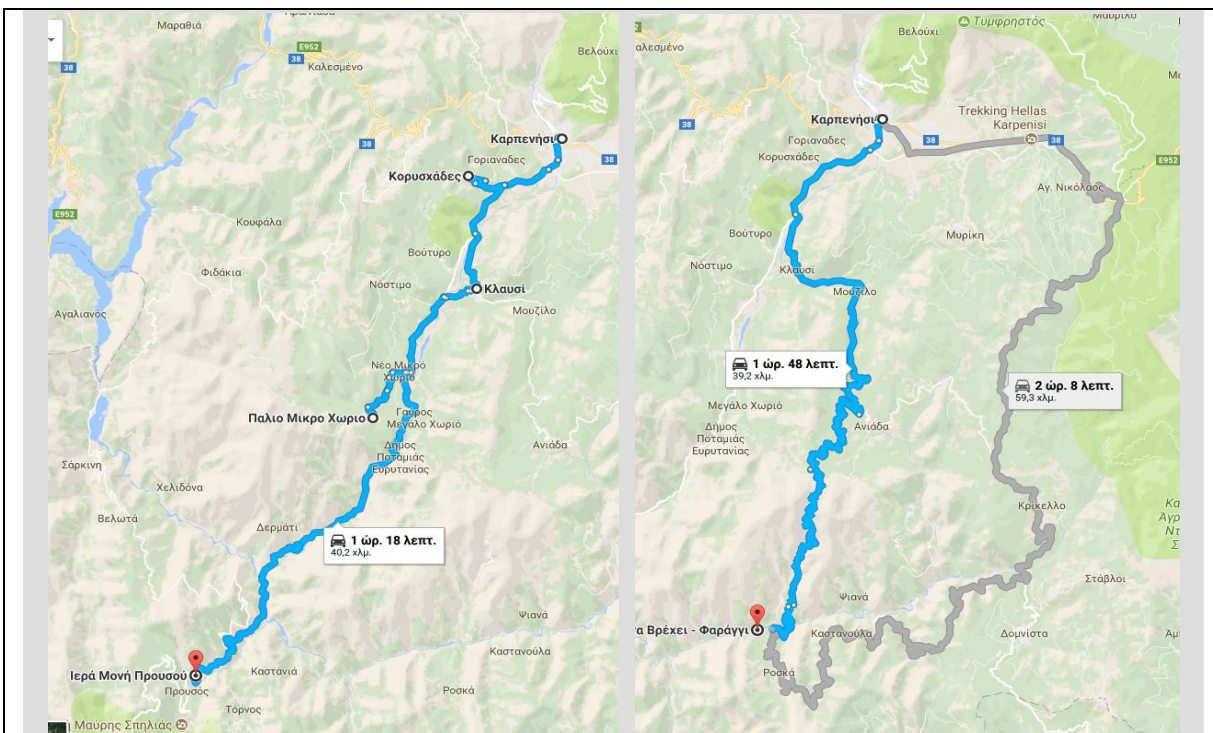

Στο Καρπενήσι και στη γύρω περιοχή έχει ήδη αναπτυχθεί ο χειμερινός τουρισμός. Ωστόσο μπορεί να αξιοποιηθούν περαιτέρω τα τοπικά δίκτυα διαδρομών, είτε προς το Βελούχι με το χιονοδρομικό κέντρο και τον Τυμφρηστό, είτε προς τα κοντινά ιστορικά χωριά (Κορυσκάδες, Μικρό και Μεγάλο Χωριό, Κρίκελο) και τις περιοχές ιδιαίτερου πολιτιστικού και οικολογικού ενδιαφέροντος (Παλαιοχριστιανική Βασιλική στο Κλαύσι, φαράγγι «Πάντα Βρέχει») καθώς και προς την περιοχή των Αγράφων.

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

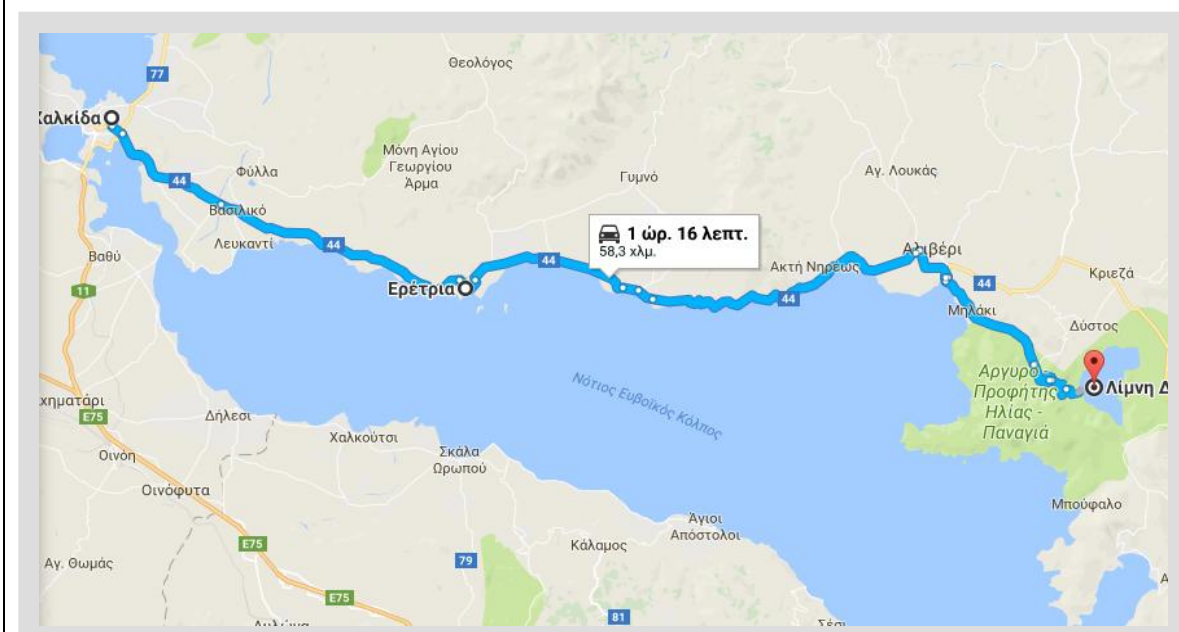
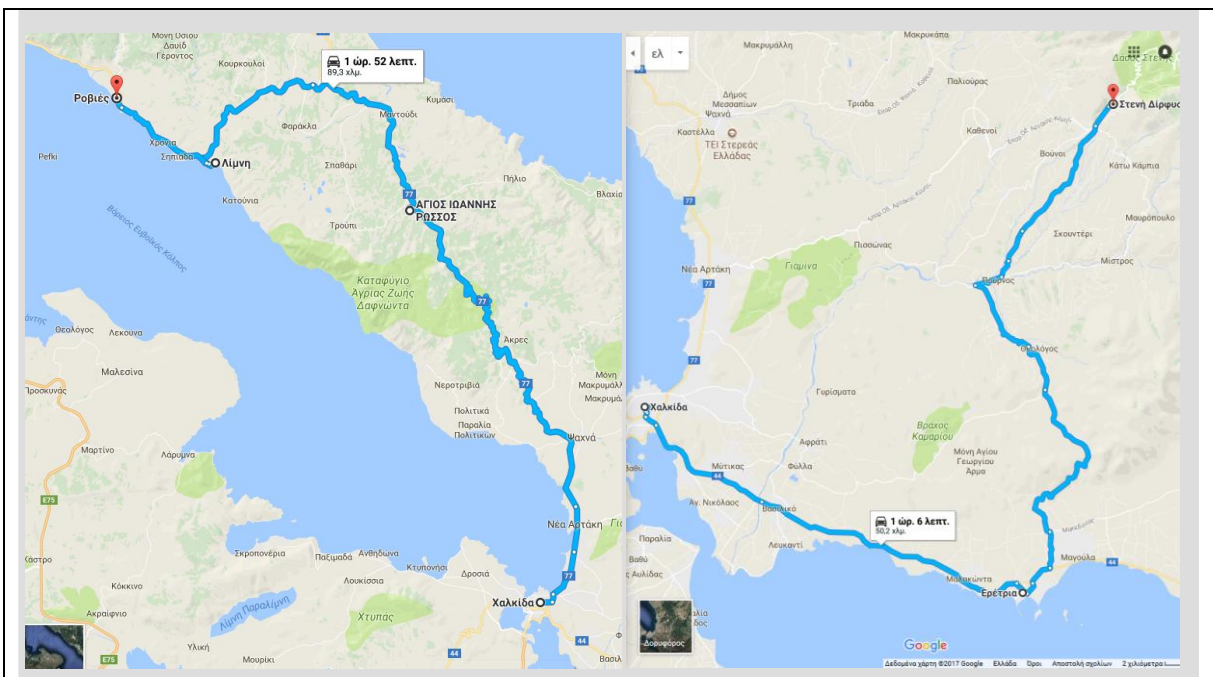

Γύρω από δίπλο «Χαλκίδα – Ερέτρια» μπορούν να αναπτυχθούν κοντινές διαδρομές είτε προς Βορρά, με ενδιαμέσο σταθμό το Μοναστήρι του Αγίου Ιωάννη του Ρώσου, είτε προς την Ανατολή, προς το όρος της Δίρφυς και τη Στενή.

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Σημειώνεται, σε ό,τι αφορά στους Εθνικούς Δρυμούς της Οίτης και του Παρνασσού, ο ιδιαίτερος ρόλος που έχουν οι οικισμοί που αποτελούν τις πύλες εισόδου σε αυτούς (π.χ. Υπάτη - Παύλιανη, και Αράχοβα – Επτάλοφος - Αμφίκλεια, αντίστοιχα).

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

3.2 ΑΝΑΛΥΣΗ / ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ

3.2.1 Στρατηγικοί και Ειδικοί Στόχοι Στρατηγικής

Με βάση την ανάλυση που προηγήθηκε, έχει διαπιστωθεί ότι η Στερεά Ελλάδα διαθέτει ένα πλούσιο απόθεμα πολιτιστικών και περιβαλλοντικών πόρων. Από την άλλη όμως πλευρά, διαπιστώνεται επίσης το χαμηλό επίπεδο ανάπτυξης του Τομέα του Τουρισμού στην Περιφέρεια, ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά τον εισερχόμενο τουρισμό. Προκειμένου να αντιστραφεί αυτή η εικόνα, πρέπει να ληφθούν μέτρα πολιτικής που θα στοχεύουν στην τόνωση τόσο της ζήτησης, όσο και της προσφοράς τουριστικών προϊόντων και υπηρεσιών, δίνοντας έμφαση στον τομέα του Πολιτιστικού – Περιβαλλοντικού Τουρισμού.

Οι ιδιαίτερες ανάγκες της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας, που πρέπει να ικανοποιηθούν στο πλαίσιο της Στρατηγικής της Ο.Χ.Ε, συνοψίζονται ως ακολούθως:

- Ανάπτυξη και προβολή της Ιδιαίτερης Ταυτότητας της Στερεάς Ελλάδας.
- Ενίσχυση των Πολιτιστικών υποδομών, υπηρεσιών και θεσμών.
- Ενίσχυση των Περιβαλλοντικών υποδομών, υπηρεσιών και θεσμών.
- Ενίσχυση της επιχειρηματικότητας στον Τομέα του Πολιτιστικού - Περιβαλλοντικού Τουρισμού.
- Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού της Περιφέρειας στον Τομέα του Πολιτιστικού - Περιβαλλοντικού Τουρισμού.

Λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαίτερες ανάγκες της Περιφέρειας, οι Στρατηγικοί Στόχοι αναλύεται περαιτέρω στους ακόλουθους Ειδικούς Στόχους:

Σ.Σ. 1: Προστασία, ανάδειξη και ολοκληρωμένη διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος και του πολιτιστικού και τουριστικού κεφαλαίου με παράλληλη ενίσχυση της ταυτότητας της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας.

Ε.Σ.1.1: Ανάδειξη του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος (αρχαιολογικοί χώροι, μνημεία, εθνικοί δρυμοί, μνημεία της φύσης): ενίσχυση των υποδομών και των θεσμών που συνδέονται με το πολιτιστικό και φυσικό περιβάλλον (μουσεία, κέντρα ενημέρωσης, εκδηλώσεις / φεστιβάλ εθνικής εμβέλειας, κ.λπ.).

Σ.Σ. 2: Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας στην παραγωγή, στήριξη της τοπικής οικονομίας, ενδυνάμωση της επιχειρηματικότητας με όρους καινοτομίας, εξωστρέφειας και ψηφιακής μετάβασης στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας.

Ε.Σ.2.1: Τόνωση και Ανάπτυξη της Επιχειρηματικότητας με έμφαση στο τρίπτυχο Τουρισμός – Πολιτισμός – Περιβάλλον.

Σ.Σ. 3: Επικοινωνία, Δημοσιότητα και Προβολή της Πολιτιστικής, Περιβαλλοντικής, Τουριστικής

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Διαδρομής της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας.

Ε.Σ. 3.1: Επικοινωνία, Δημοσιότητα και Προβολή της Πολιτιστικής, Περιβαλλοντικής, Τουριστικής Διαδρομής Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας.

3.2.2. Συγκρότηση των Στόχων Στρατηγικής σε Ειδικούς Στόχους

Στον παρακάτω Πίνακα γίνεται μία συνοπτική αιτιολόγηση της αντιστοίχισης των Στρατηγικών Στόχων με τους Ειδικούς Στόχους και παρουσιάζονται οι συνέργειές τους με άλλους Ειδικούς Στόχους.

ΣΤΟΧΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΟΧΕ	ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ (ως προς τις προκλήσεις)	ΣΥΝΕΡΓΕΙΕΣ (με άλλους Ειδικούς Στόχους)
Σ.Σ. 1: Προστασία, ανάδειξη και ολοκληρωμένη διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος και του πολιτιστικού και τουριστικού κεφαλαίου με παράλληλη ενίσχυση της ταυτότητας της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας.	Ε.Σ.1.1.: Ανάδειξη του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος (αρχαιολογικοί χώροι, μνημεία, εθνικοί δρυμοί, μνημεία της φύσης): ενίσχυση των υποδομών και των θεσμών που συνδέονται με το πολιτιστικό και φυσικό περιβάλλον (μουσεία, κέντρα ενημέρωσης, εκδηλώσεις/φεστιβάλ εθνικής εμβέλειας, κ.λπ.).	Ο Ε.Σ. 1.1. αιτιολογεί την αναγκαιότητα για την προστασία και την προώθηση του φυσικού, ιστορικού και πολιτιστικού πλούτου της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας. Οι σχετικές παρεμβάσεις που προωθούνται αφορούν την αναβάθμιση των πολιτιστικών υποδομών και διοργανώσεων, μεγάλης και μεσαίας κλίμακας.	Ε.Σ. 2.1., Ε.Σ. 3.1.
Σ.Σ. 1: Προστασία, ανάδειξη και ολοκληρωμένη διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος και του πολιτιστικού και τουριστικού κεφαλαίου με παράλληλη ενίσχυση της ταυτότητας της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας.	Ε.Σ.1.1.: Ανάδειξη του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος (αρχαιολογικοί χώροι, μνημεία, εθνικοί δρυμοί, μνημεία της φύσης): ενίσχυση των υποδομών και των θεσμών που συνδέονται με το πολιτιστικό και φυσικό περιβάλλον (μουσεία, κέντρα ενημέρωσης, εκδηλώσεις/φεστιβάλ εθνικής εμβέλειας, κ.λπ.).	Ο Ε.Σ. 1.1. αιτιολογεί την αναγκαιότητα για την προστασία και την προώθηση του φυσικού, ιστορικού και πολιτιστικού πλούτου της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας. Οι σχετικές παρεμβάσεις που προωθούνται αφορούν την αναβάθμιση των πολιτιστικών υποδομών και διοργανώσεων, μεγάλης και μεσαίας κλίμακας.	Ε.Σ. 2.1., Ε.Σ. 3.1.
Σ.Σ. 2: Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας στην παραγωγή, στήριξη της τοπικής οικονομίας,	Ε.Σ.2.1.: Τόνωση και Ανάπτυξη της Επιχειρηματικότητας με έμφαση στο τρίπτυχο Τουρισμός – Πολιτισμός	Ο Ε.Σ. 2.1. αιτιολογεί την αναγκαιότητα ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας στην περιοχή μελέτης δίνοντας έμφαση στα	Ε.Σ. 1.1., Ε.Σ. 3.1

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ενδυνάμωση της επιχειρηματικότητας με όρους καινοτομίας, εξωστρέφειας και ψηφιακής μετάβασης στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας.	– Περιβάλλον.	συγκριτικά πλεονεκτήματα της Περιφέρειας που δεν είναι άλλα από τους κλάδους του Τουρισμού, του Πολιτισμού και του Περιβάλλοντος. Οι παρεμβάσεις που προωθούνται σχετίζονται με την αξιοποίηση των οφελών της ψηφιοποίησης για τους πολίτες, τις επιχειρήσεις και τους εργαζομένους της Περιφέρειας καθώς και την επένδυση στον αναπτυσσόμενο κλάδο της καινοτομίας με στόχο την ενίσχυση της τοπικής οικονομίας.	
Σ.Σ. 3: Επικοινωνία, Δημοσιότητα και Προβολή της Πολιτιστικής, Περιβαλλοντικής Τουριστικής Διαδρομής της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας.	Ε.Σ. 3.1.: Επικοινωνία, Δημοσιότητα και Προβολή της Πολιτιστικής, Περιβαλλοντικής, Τουριστικής Διαδρομής της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας.	Ο Ε.Σ. 3 αφορά στην προώθηση της ΟΧΕ Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας μέσω παρεμβάσεων επικοινωνίας και προβολής της Διαδρομής. Οι δράσεις του Ε.Σ. 3.1. θα διασφαλίσουν τη δημοσιότητα και τη διαφήμιση της ΟΧΕ αξιοποιώντας πολύτιμα εργαλεία marketing.	Ε.Σ. 1.1., Ε.Σ. 2.1

Τεκμηρίωση των συνεργειών:

Από την αξιολόγηση των ενδεχόμενων συνεργειών μεταξύ των **Ε.Σ.** προκύπτουν τα ακόλουθα:

Ο Ε.Σ. 1.1. «Ανάδειξη του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος (αρχαιολογικοί χώροι, μνημεία, εθνικοί δρυμοί, μνημεία της φύσης): ενίσχυση των υποδομών και των θεσμών που συνδέονται με το πολιτιστικό και φυσικό περιβάλλον (μουσεία, κέντρα ενημέρωσης, εκδηλώσεις/φεστιβάλ εθνικής εμβέλειας, κ.λπ.)» δύναται να αλληλοεπιδράσει και με τον Ε.Σ. 2.1. «Τόνωση και Ανάπτυξη της Επιχειρηματικότητας με έμφαση στο τρίπτυχο Τουρισμός – Πολιτισμός – Περιβάλλον» και με τον Ε.Σ. 3.1. «Επικοινωνία, Δημοσιότητα και Προβολή της Πολιτιστικής, Περιβαλλοντικής, Τουριστικής Διαδρομής της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας». Οι συγκεκριμένες συνέργειες θα επικεντρωθούν στην προστασία και προώθηση των πλούσιων φυσικών και πολιτιστικών πόρων

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας και κατ' επέκταση στην προβολή όλης της Περιφέρειας. Οι παραπάνω Ειδικοί Στόχοι θα συμβάλλουν ενεργά στην ανάδειξη της Περιφέρειας σε σημαντικό τουριστικό και πολιτιστικό προορισμό, θα βελτιώσουν την εικόνα της ως τόπου προσέλκυσης δραστηριοτήτων αναψυχής, τουρισμού και πολιτισμού, θα προσδιορίσει και θα εφαρμόσει μέσα διασφάλισης των προϋποθέσεων για τη βελτίωση της ελκυστικότητας και της επισκεψιμότητας της περιοχής παρέμβασης. Επιπλέον, θα ενισχυθεί η επιχειρηματικότητα της περιοχής και κατ' επέκταση να ενδυναμωθεί η τοπική οικονομία. Τέλος, για την επιτυχία των δύο παραπάνω Ειδικών Στόχων, καθοριστικό ρόλο παίζει και η προβολή της ΟΧΕ Πολιτιστικής, Περιβαλλοντικής, Τουριστικής Διαδρομής της Περιφέρειας, η οποία μέσα από διάφορες δράσεις επικοινωνίας και προώθησης, θα αναδείξει την μοναδικότητα της Περιφέρειας, επιφέροντας έτσι οικονομικά οφέλη.

3.2.3 Ένταξη Στρατηγικών Στόχων και Ειδικών Στόχων στο Πρόγραμμα «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027 και σε λοιπά Προγράμματα – Πηγές Χρηματοδότησης

Η τεκμηρίωση της Στρατηγικής αποτυπώνεται και στους Πίνακες που ακολουθούν.

Πίνακας 63: Τεκμηρίωση Στρατηγικής.

ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΟΧΕ	ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ / ΑΝΑΓΚΕΣ ΚΑΙ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ Π.Π.	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΑΝΑΓΚΙΑΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ (ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ)
Οικονομικές	Ενίσχυση της επιχειρηματικότητας στον Τομέα του Πολιτιστικού - Περιβαλλοντικού Τουρισμού.	Ε.Σ. 2.1
Κοινωνικές	Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού της Περιφέρειας στον Τομέα του Πολιτιστικού - Περιβαλλοντικού Τουρισμού.	Ε.Σ. 2.1
Αναπτυξιακές	Ανάπτυξη και προβολή της Ιδιαίτερης Ταυτότητας της Στερεάς Ελλάδας.	Ε.Σ. 1.1, Ε.Σ. 2.1, Ε.Σ. 3.1
Περιβαλλοντικές	Ενίσχυση των Περιβαλλοντικών υποδομών και υπηρεσιών.	Ε.Σ. 1.1
Πολιτιστικές	Ενίσχυση των Πολιτιστικών υποδομών, υπηρεσιών και θεσμών.	Ε.Σ. 1.1

Πίνακας 64: Ένταξη Στρατηγικής στο Πρόγραμμα «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027 και σε Λοιπά Προγράμματα.

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ (Ε.Σ.)	ΤΙΤΛΟΣ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΡΑΣΗΣ ΑΠΟ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ»	ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ»	ΠΕΔΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ»
Ε.Σ. 1.1	Ανάδειξη του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος (αρχαιολογικοί χώροι, μνημεία, εθνικοί	5.2.3. Προστασία και ανάπτυξη υποδομών και υπηρεσιών (εναλλακτικού)	RSO5.2. Ενίσχυση της ολοκληρωμένης και χωρίς αποκλεισμούς	165. Προστασία, ανάπτυξη και προβολή της δημόσιας τουριστικής περιουσίας και

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ (Ε.Σ.)	ΤΙΤΛΟΣ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΡΑΣΗΣ ΑΠΟ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ»	ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ»	ΠΕΔΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ»
	δρυμοί, μνημεία της φύσης): ενίσχυση των υποδομών και των θεσμών που συνδέονται με το πολιτιστικό και φυσικό περιβάλλον (μουσεία, κέντρα ενημέρωσης, εκδηλώσεις / φεστιβάλ εθνικής εμβέλειας, κ.λπ.).	τουρισμού σε περιοχές εκτός ΒΑΑ	κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής τοπικής ανάπτυξης, του πολιτισμού, της φυσικής κληρονομιάς, του βιώσιμου τουρισμού και της ασφάλειας σε περιοχές πλην των αστικών (ΕΤΠΑ)	υπηρεσιών στον τομέα του τουρισμού.
		5.2.4. Προστασία, ανάδειξη και αξιοποίηση πολιτιστικών υποδομών σε περιοχές εκτός ΒΑΑ		166. Προστασία, ανάπτυξη και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς και των πολιτιστικών υπηρεσιών.
		5.2.6. Υλική ανάπτυξη και ασφάλεια δημόσιων χώρων σε περιοχές ΟΧΕ		168. Φυσική ανάπτυξη και ασφάλεια δημόσιων χώρων.
Ε.Σ. 2.1	Τόνωση και Ανάπτυξη της Επιχειρηματικότητας με έμφαση στο τρίπτυχο Τουρισμός – Πολιτισμός – Περιβάλλον.	1.3.2. Ενίσχυση επιχειρηματικών σχεδίων μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων στο πλαίσιο Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων στην ΠΣΤΕ, κατά προτεραιότητα σε τομείς επικέντρωσης της ΠΣΕΕ	RSO1.3. Ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ και δημιουργία θέσεων εργασίας στις ΜΜΕ, μεταξύ άλλων μέσω παραγωγικών επενδύσεων (ΕΤΠΑ)	021. Επιχειρηματική ανάπτυξη και διεθνοποίηση ΜΜΕ, συμπεριλαμβανομένων παραγωγικών επενδύσεων.
		5.2.1. Υποστήριξη της ψηφιοποίησης δημοσίων οργανισμών και ερευνητικών φορέων σε περιοχές εκτός ΒΑΑ	RSO5.2. Ενίσχυση της ολοκληρωμένης και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής τοπικής ανάπτυξης, του πολιτισμού, της φυσικής κληρονομιάς, του βιώσιμου τουρισμού και της ασφάλειας σε περιοχές πλην των αστικών (ΕΤΠΑ)	16. Λύσεις ΤΠΕ, ηλεκτρονικές υπηρεσίες και εφαρμογές για κυβερνήσεις.
Ε.Σ. 3.1	Επικοινωνία, Δημοσιότητα και Προβολή της	5.2.4. Προστασία, ανάδειξη και αξιοποίηση	RSO5.2. Ενίσχυση της ολοκληρωμένης	166. Προστασία, ανάπτυξη και προβολή της πολιτιστικής

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ (Ε.Σ.)	ΤΙΤΛΟΣ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΡΑΣΗΣ ΑΠΟ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ»	ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ»	ΠΕΔΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ»
	Πολιτιστικής, Περιβαλλοντικής, Τουριστικής Διαδρομής της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας.	πολιτιστικών υποδομών σε περιοχές εκτός ΒΑΑ	και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής τοπικής ανάπτυξης, του πολιτισμού, της φυσικής κληρονομιάς, του βιώσιμου τουρισμού και της ασφάλειας σε περιοχές πλην των αστικών (ΕΤΠΑ)	κληρονομιάς και των πολιτιστικών υπηρεσιών.

3.3 ΣΥΜΒΑΤΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΕΙΑ ΜΕ ΑΛΛΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ»

3.3.1 Προγράμματα ΕΣΠΑ 2021-2027

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ & ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ» (ΠΕΚΑ) 2021 – 2027

Το ΠΕΚΑ της Προγραμματικής Περιόδου 2021-2027, σχεδιάστηκε στο πλαίσιο του Στόχου Πολιτικής 2 του ΕΣΠΑ 2021-2027, αξιοποιώντας πόρους των Διαρθρωτικών Ταμείων (Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και Ταμείο Συνοχής). Διαθέτει ως βασική επιδίωξη την ανάπτυξη βιώσιμων, υψηλής ποιότητας, πολυτροπικών υποδομών και έξυπνων συστημάτων, με χαμηλές εκπομπές άνθρακα, μέσω της προώθησης της μετάβασης σε καθαρές μορφές ενέργειας, στην κυκλική οικονομία και στην προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, που θα υπηρετούν τον πολίτη, ενώ θα συμβάλλουν στην επίτευξη μετρήσιμων στόχων σε επίπεδο Επικράτειας, Περιφερειών και ΕΕ. Οι βασικές προτεραιότητες του ΠΕΚΑ 2021-2027 είναι οι ακόλουθες:

1. Ενεργειακή απόδοση, προώθηση ΑΠΕ και ενεργειακή υποδομή: Το πρόγραμμα θα υποστηρίξει επενδύσεις για τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης νοικοκυριών, δημόσιων κτιρίων και ΜΜΕ, δράσεις συμπαραγωγής υψηλής απόδοσης για τηλεθέρμανση και τηλεψύξη, έργα ΑΠΕ κυρίως σε νησιά GR-eco, διασύνδεση νησιών με την ηπειρωτική χώρα, αγωγό φυσικού αερίου στη Δυτική Μακεδονία προς αντικατάσταση λιγνίτη και έργα αποθήκευσης ενέργειας.
2. Προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή: Μέσω του προγράμματος θα προωθηθούν επενδύσεις σε αντιπλημμυρικά έργα, έργα προστασίας από κατολισθήσεις, εφαρμογή σχεδίων πρόληψης και διαχείρισης δασικών κινδύνων και επενδύσεις σε πράσινες υποδομές και προσεγγίσεις με βάση το οικοσύστημα για την πρόληψη και την αντιμετώπιση της ερημοποίησης και διάβρωσης ακτών και εδαφών λόγω της κλιματικής αλλαγής. Επίσης, θα υποστηρίξει την ανάπτυξη του Μητροπολιτικού Πάρκου στο Φαληρικό όρμο στην Αθήνα, το οποίο θα σέβεται τις αρχές του νέου ευρωπαϊκού Bauhaus. Επιπλέον, θα υποστηριχθούν πράσινες και μπλε υποδομές, συμπεριλαμβανομένης της απορρύπανσης και αποκατάστασης μολυσμένων αστικών και περιαστικών περιοχών, καθώς και δράσεις παρακολούθησης της ποιότητας του αέρα σε μεγάλες αστικές περιοχές και χαρτογράφηση θορύβου.
3. Αστική αναζωογόνηση: Το πρόγραμμα προωθεί δράσεις απορρύπανσης και αποκατάστασης μολυσμένων αστικών και περιαστικών περιοχών που έχουν περιέλθει στην κυριότητα του δημοσίου και δεν μπορεί να εφαρμοστεί η αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει». Οι συγκεκριμένες δράσεις αφορούν σε περιβαλλοντική αποκατάσταση δημόσιου χώρου ή και υποδομών (πχ κτίρια, εγκαταστάσεις) που έχουν περιέλθει στην κυριότητα του Ελληνικού Δημοσίου ή των ΟΤΑ. Τα έργα θα ιεραρχηθούν και προτεραιοποιηθούν στη βάση σχετικής μελέτης επικινδυνότητας που έχει εκπονηθεί από το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας (ΥΠΕΝ) και

λαμβάνοντας υπόψη τυχόν καταγγελίες πολιτών και φορέων ή σχετικές εκθέσεις – αυτοψίες που έχουν διενεργηθεί από το Σώμα Επιθεωρητών Περιβάλλοντος του ΥΠΕΝ. Παράλληλα θα γίνει αποκατάσταση σημαντικών ρυπασμένων χώρων, χαρακτηριστικό παράδειγμα των οποίων αποτελεί το δημόσιο ανενεργό μεταλλείο της Κίρκης στην Αλεξανδρούπολη και η απορρύπανση του Ασωπού ποταμού.

4. Ολοκληρωμένη διαχείριση αποβλήτων – Μετάβαση στην κυκλική οικονομία: Το πρόγραμμα θα συμβάλλει στην ενίσχυση την ανάπτυξη Μονάδων Ανακύκλωσης και Ανάκτησης (RRF), που υποδέχονται κυρίως χωριστά συλλεγμένα απόβλητα και δευτερευόντως σύμμεικτα απόβλητα, εξοπλισμό διαλογής στην πηγή και υποστηρικτικές διαδημοτικές εγκαταστάσεις διαχείρισης αποβλήτων. Οι δράσεις κυκλικής οικονομίας θα υποστηριχθούν στα GR-eco νησιά και έχει προγραμματιστεί 4% του προϋπολογισμού του άξονα προτεραιότητας να διατεθεί σε μέτρα υποστήριξης των δικαιούχων στον τομέα των αποβλήτων.
5. Διαχείριση αστικών λυμάτων και υδάτινων πόρων: Μέσα από το πρόγραμμα θα υποστηριχθεί η ολοκλήρωση υποδομών διαχείρισης αστικών λυμάτων προς συμμόρφωση με την Οδηγία, συμπεριλαμβανομένης της δημιουργίας ενός χρηματοδοτικού μέσου για τη διασφάλιση των ιδιωτικών συνδέσεων, τη δημιουργία μονάδων αφαλάτωσης με συστήματα ΑΠΕ, ενώ δράσεις διαχείρισης υδατικών πόρων θα υποστηριχθούν σε GR-eco νησιά. Το 4% του προϋπολογισμού του άξονα προτεραιότητας θα διατεθεί σε μέτρα υποστήριξης των δικαιούχων στον τομέα των υδάτων.
6. Προστασία της βιοποικιλότητας: Το πρόγραμμα θα υποστηρίξει τη θέσπιση στόχων διατήρησης για τις υπόλοιπες περιοχές κοινοτικού ενδιαφέροντος και ένα εθνικό σύστημα παρακολούθησης οικοτόπων/ειδών, την ολοκλήρωση των Σχεδίων Δράσης για τα είδη και τους οικοτόπους και τα σχέδια διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών. Επίσης, θα παρέχει υποστήριξη της νέας δομής διοίκησης και διαχείρισης περιοχών Natura και της δημιουργίας πράσινων υποδομών (π.χ. «Greenway»).

Ο Στρατηγικός Προσανατολισμός του Προγράμματος εξυπηρετεί τους επιμέρους στόχους της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας και των περιβαλλοντικών και κλιματικών πολιτικών που συνδέονται με αυτή (όπως Ευρωπαϊκός Κλιματικός Νόμος, Νέα Στρατηγική της ΕΕ για την Προσαρμογή στη Κλιματική Αλλαγή, Νέα Ευρωπαϊκή Στρατηγική για τη Βιοποικιλότητα, Νέα Ευρωπαϊκή Στρατηγική για τα Δάση, Ευρωπαϊκή Στρατηγική για την Κυκλική Οικονομία).

Στο πλαίσιο της Στρατηγικής ΟΧΕ προβλέπονται Έργα/Πράξεις ενεργειακών αναβαθμίσεων κτιριακών εγκαταστάσεων πολιτισμού, αναπλάσεις σε χώρους πολιτισμού, δράσεις βιώσιμης κινητικότητας-προσβασιμότητας και ενίσχυσης της περπατησιμότητας, δράσεις ανάδειξης σημείων περιβαλλοντικού χαρακτήρα κ.α. Συγκεκριμένα, οι Ειδικοί Στόχοι που έχουν τεθεί στην παρούσα μελέτη ενσωματώνουν το βασικό πυρήνα της στρατηγικής του ΠΕΚΑ και ειδικότερα σε ό,τι αφορά στις Προτεραιότητες 1 «Ενεργειακή απόδοση,

προώθηση ΑΠΕ και ενεργειακή υποδομή», 2 «Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή» και 6 «Προστασία της βιοποικιλότητας».

Το συγκεκριμένο τομεακό πρόγραμμα συνδέεται ιδιαίτερα με τον Σ.Σ. 1: «Προστασία, ανάδειξη και ολοκληρωμένη διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος και του πολιτιστικού και τουριστικού κεφαλαίου με παράλληλη ενίσχυση της ταυτότητας της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας» της συγκεκριμένης Πρότασης.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ 2021 - 2027

Το Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα 2021-2027» αποτελεί ολοκληρωμένη παρέμβαση που θα υποστηρίξει τους παραγωγικούς, ανταγωνιστικούς και εξωστρεφείς τομείς της οικονομίας στη μετάβασή τους σε ένα αναπτυξιακό πρότυπο που καθοδηγείται από την Οικονομία της Γνώσης, αποτυπώνοντας σε μεγάλο βαθμό τις αναπτυξιακές προτεραιότητες της Χώρας και σε εναρμόνιση με τις νέες προτεραιότητες της Επιτροπής. Το Πρόγραμμα εναρμονίζεται, επίσης, με τις πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τον ψηφιακό και πράσινο μετασχηματισμό της ελληνικής οικονομίας, προωθώντας παρεμβάσεις και επενδύσεις που συνεισφέρουν στους στόχους που έχουν τεθεί σε Ευρωπαϊκό επίπεδο.

Για την αντιμετώπιση των προκλήσεων της Ελληνικής Οικονομίας κατά την περίοδο προγραμματισμού 2021 - 2027, θα χρειαστούν ολοκληρωμένες πρωτοβουλίες στήριξης, με στόχο να καλυφθεί όλο το εύρος των αναγκών των επιχειρήσεων σε επίπεδο πληροφόρησης, ενίσχυσης συνεργασιών, ανάπτυξης νέων επιχειρηματικών προτύπων και εύρεσης τεχνολογικών, ανθρώπινων και επενδυτικών πόρων. Σε μακροπρόθεσμο ορίζοντα στόχος του Προγράμματος είναι η αύξηση του μεγέθους των ελληνικών επιχειρήσεων και η ενίσχυση του εξωστρεφούς προσανατολισμού τους ώστε να αποτελέσουν βασικό μοχλό ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας.

Η στρατηγική του Προγράμματος «Ανταγωνιστικότητα 2021-2027» οργανώνεται σε τέσσερις βασικούς άξονες επενδύσεων στο πλαίσιο των αντίστοιχων Ταμείων:

1. Ενίσχυση Έρευνας και Καινοτομίας (ΕΤΠΑ)
2. Ενίσχυση Επιχειρηματικότητας και Ανταγωνιστικότητας (ΕΤΠΑ)
3. Βελτίωση Πρόσβασης Επιχειρήσεων σε Χρηματοδότηση (ΕΤΠΑ)
4. Ανάπτυξη Ανθρώπινου Κεφαλαίου στο πλαίσιο του Αναπτυξιακού Μετασχηματισμού (ΕΚΤ+)

Στο πλαίσιο της παρούσας Στρατηγικής ΟΧΕ προβλέπεται μια Πράξη που αφορά τις Δράσεις κινητοποίησης των παραγωγικών δυνάμεων της πολιτιστικής, περιβαλλοντικής, τουριστικής διαδρομής της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας. Οι Ειδικοί Στόχοι που έχουν τεθεί στην παρούσα μελέτη ενσωματώνουν το βασικό πυρήνα της στρατηγικής «Ανταγωνιστικότητα» και ειδικότερα σε ό,τι αφορά το Βασικό Άξονα 2 «Ενίσχυση Επιχειρηματικότητας και Ανταγωνιστικότητας (ΕΤΠΑ)».

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Το συγκεκριμένο τομεακό πρόγραμμα συνδέεται ιδιαίτερα με τον Σ.Σ. 2: «Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας στην παραγωγή, στήριξη της τοπικής οικονομίας, ενδυνάμωση της επιχειρηματικότητας με όρους καινοτομίας, εξωστρέφειας και ψηφιακής μετάβασης στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας» της παρούσας στρατηγικής.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ» 2021 – 2027

Το συγκεκριμένο Τομεακό Πρόγραμμα αποσκοπεί στην υλοποίηση του Επιχειρησιακού Σχεδιασμού των αρμοδίων Υπουργείων Πολιτικής (Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών, Υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής), με στόχο την υλοποίηση της αναπτυξιακής στρατηγικής στον Τομέα των Υποδομών Μεταφορών για την ΠΠ 2021-2027.

Οι κύριες προκλήσεις του τομέα των Μεταφορών για την ΠΠ 2021-2027 αφορούν στην αντιμετώπιση των άμεσων και έμμεσων αναγκών της χώρας, οι οποίες συνδέονται με την Πολιτική Συνοχής και τους 5 Εθνικούς Στρατηγικούς Στόχους του Εθνικού Στρατηγικού Σχεδίου Μεταφορών (ΕΣΣΜ). Από το Κανονιστικό πλαίσιο της ΕΕ, που διέπει την Πολιτική της Συνοχής για την ΠΠ 2021-2027, οι Στόχοι Πολιτικής (ΣΠ) και οι σχετικοί Ειδικοί Στόχοι (ΕΣ) τους οποίους υπηρετεί το Πρόγραμμα είναι:

- Ο ΣΠ 3: «Μια πιο διασυνδεδεμένη Ευρώπη μέσω της ενίσχυσης της κινητικότητας και των περιφερειακών διασυνδέσεων» που αναλύεται στους ΕΣ 3 ii «Ανάπτυξη βιώσιμου, ανθεκτικού στην κλιματική αλλαγή, έξυπνου, ασφαλούς και διατροφικού ΔΕΔ-Μ» και 3 iii «Ανάπτυξη βιώσιμης, ανθεκτικής στην κλιματική αλλαγή, έξυπνης, ασφαλούς και διατροφικής εθνικής, περιφερειακής και τοπικής κινητικότητας, με καλύτερη πρόσβαση σε ΔΕΔ-Μ και διασυννοριακή κινητικότητα».
- Ο ΣΠ 2: «Μια πιο πράσινη Ευρώπη με χαμηλές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα μέσω της προώθησης της δίκαιης μετάβασης σε καθαρές μορφές ενέργειας, των πράσινων και γαλάζιων επενδύσεων, της κυκλικής οικονομίας, της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης και της διαχείρισης των κινδύνων» που περιλαμβάνει τον ΕΣ 2 viii για την «προώθηση της βιώσιμης πολυτροπικής αστικής κινητικότητας, για τη μετάβαση σε μία οικονομία μηδενικών ρύπων», στοιχεία που αποτελούν ουσιαστικά συστατικά στοιχεία της πολιτικής των μεταφορών.

Οι επενδυτικές ανάγκες στον τομέα των Μεταφορών κατά την ΠΠ 2021-2027, συνδέονται με την Πολιτική Συνοχής της χώρας καθώς και με τους εξής 5 Εθνικούς Στρατηγικούς Στόχους (Σ.Σ.) του ΕΣΣΜ:

1. Οικονομική Ανάπτυξη και Αποδοτικότητα στην ανάπτυξη και λειτουργία του συστήματος μεταφορών, σε Περιφερειακό και Εθνικό επίπεδο.
2. Ενίσχυση της Συνδεσιμότητας των Μεταφορών.
3. Εξασφάλιση ενός Περιβαλλοντικά Βιώσιμου τομέα μεταφορών.
4. Παροχή Προσβασιμότητας και Κοινωνικής Ένταξης.

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

5. Διατήρηση Ασφάλειας και Προστασίας του συστήματος μεταφορών.

Οι Στρατηγικοί Στόχοι του Προγράμματος «Μεταφορές» 2021-2027 είναι οι εξής:

1. Ανάπτυξη – αναβάθμιση των βιώσιμων αστικών μέσων μεταφοράς, που περιλαμβάνει νέες και επεκτάσεις των υφιστάμενων γραμμών Μετρό, αναδιοργάνωση των αστικών οδικών μεταφορών, σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη καθώς και πιλοτικά σε άλλους περιφερειακούς δήμους της χώρας, στο πλαίσιο του 3ου Εθνικού Στρατηγικού Στόχου.
2. Προώθηση της ολοκλήρωσης των υποδομών του κεντρικού ΔΕΔ-Μ και κατασκευή/αναβάθμιση του αναλυτικού ΔΕΔ-Μ, που περιλαμβάνει την ολοκλήρωση του κεντρικού σιδηροδρομικού ΠΑΘΕ/Π, την ανάπτυξη υπεραστικών και προαστιακών σιδηροδρομικών συνδέσεων, την ολοκλήρωση του κεντρικού ΔΟΔ, τις διασυνδέσεις του αναλυτικού ΔΟΔ στην ηπειρωτική Ελλάδα καθώς και επιλεγμένες στρατηγικές παρεμβάσεις σε μεγάλες νησιωτικές περιφέρειες. Σχετίζεται με τον 1ο και 2ο Εθνικό Στρατηγικό Στόχο.
3. Προώθηση των συνδυασμένων μεταφορών, που περιλαμβάνει σιδηροδρομικές και οδικές συνδέσεις με λιμάνια, αεροδρόμια και ΒΙΠΕ. Υλοποιείται στο πλαίσιο του 1ου και 2ου Εθνικού Στρατηγικού Στόχου.
4. Διασφάλιση της προσβασιμότητάς και ενίσχυση της συνδεσιμότητας των νησιών, που περιλαμβάνει τη βελτίωση των υποδομών πλέγματος λιμένων νησιωτικών περιφερειών και την ανάπτυξη δικτύου περισσότερο πράσινων ακτοπλοϊκών συνδέσεων σε άγονες γραμμές (που θα υποστηρίζονται από "πράσινα" πλοία). Σχετίζεται με τον 2ο και με τον 4ο Εθνικό Στρατηγικό Στόχο.
5. Βελτίωση της ασφάλειας μεταφορών με την εγκατάσταση σύγχρονων συστημάτων διαχείρισης κυκλοφορίας σε σιδηρόδρομο (ERTMS,) ναυσιπλοΐα (VTMIS), αεροναυτιλία (συμβατά με SESAR) και την υλοποίηση εστιασμένων παρεμβάσεων οδικής ασφάλειας που θα είναι σύμφωνες με το ΕΣΣΟΑ, στο πλαίσιο του 5ου Εθνικού Στρατηγικού Στόχου.

Το συγκεκριμένο τομεακό πρόγραμμα συνδέεται ιδιαίτερα με τον Σ.Σ. 2: Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας στην παραγωγή, στήριξη της τοπικής οικονομίας, ενδυνάμωση της επιχειρηματικότητας με όρους καινοτομίας, εξωστρέφειας και ψηφιακής μετάβασης στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας».

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗ» 2021-2027

Το συγκεκριμένο πρόγραμμα στοχεύει σε μία πιο κοινωνική και δίχως αποκλεισμούς Ελλάδα και ΕΕ, μέσω της υλοποίησης του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων (ΕΠΚΔ). Σύμφωνα με το Σ.Π. 4 της ΠΠ 2021-2027 και τους αντίστοιχους Ειδικούς Στόχους που οριοθετούν τη θεματολογία του, καλύπτει το σύνολο των περιφερειών της χώρας. Επίσης εξυπηρετεί τις εθνικές πολιτικές για την απασχόληση, την εκπαίδευση, την υγεία,

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

την κοινωνική ένταξη και την επισιτιστική βοήθεια σε συνεργασία με τα συναρμόδια Υπουργεία. Το πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή» 2021-2027 θέτει τους παρακάτω στόχους:

1. Βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση και την ενίσχυση της απασχολησιμότητας του ανθρώπινου δυναμικού, με ιδιαίτερη έμφαση στους νέους έως 29 ετών εκτός Απασχόλησης, Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΕΑΕΚ).
2. Βελτίωση της ποιότητας και αποτελεσματικότητας των συστημάτων εκπαίδευσης και δια βίου μάθησης και στην ενίσχυση της ίσης πρόσβασης, χωρίς αποκλεισμούς, στην εκπαίδευση, κατάρτιση και δια βίου μάθηση.
3. Αντιμετώπιση της υλικής στέρησης.
4. Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και της ίσης πρόσβασης σε ποιοτικές υπηρεσίες υγείας.
5. Προώθηση της κοινωνικής καινοτομίας.

Η σχεδιαζόμενη χωρική επένδυση, περιλαμβάνει δράσεις σχετικές με:

- Αναβάθμιση της πρόσβασης σε ποιοτικές κοινωνικές υπηρεσίες,
- Καινοτόμες υπηρεσίες κατ' οίκον φροντίδας για ευάλωτες & ειδικές ομάδες του πληθυσμού,
- Κοινωνικής κατοικίας.

Στο πλαίσιο της Στρατηγικής ΟΧΕ προβλέπεται μια Πράξη που αφορά την Δράσεις κινητοποίησης των παραγωγικών δυνάμεων της διαδρομής και σχετίζεται με την τόνωση και την ανάπτυξη της τοπικής επιχειρηματικότητας. Συγκεκριμένα, οι Ειδικοί Στόχοι που έχουν τεθεί στην παρούσα μελέτη ενσωματώνουν το βασικό πυρήνα της στρατηγικής του προγράμματος «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή» και ειδικότερα το Στόχο 1 «Βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση και την ενίσχυση της απασχολησιμότητας του ανθρώπινου δυναμικού, με ιδιαίτερη έμφαση στους νέους έως 29 ετών εκτός Απασχόλησης, Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΕΑΕΚ)».

Το συγκεκριμένο τομεακό πρόγραμμα συνδέεται ιδιαίτερα με τον Σ.Σ. 2: «Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας στην παραγωγή, στήριξη της τοπικής οικονομίας, ενδυνάμωση της επιχειρηματικότητας με όρους καινοτομίας, εξωστρέφειας και ψηφιακής μετάβασης στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας» της παρούσας στρατηγικής.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΨΗΦΙΑΚΟΣ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ (ΨΜ)» 2021 - 2027

Το Πρόγραμμα «Ψηφιακός Μετασχηματισμός» (ΠΨηΜετ) συμβάλλει στο όραμα για την Ψηφιακή Ελλάδα και στην προαγωγή του οικονομικού μετασχηματισμού της χώρας στοχεύοντας κυρίως:

- στην παροχή νέων και αναβαθμισμένων δημόσιων ψηφιακών υπηρεσιών και

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

εφαρμογών προς επιχειρήσεις και πολίτες,

- στη διασφάλιση της διαλειτουργικότητας ψηφιακών συστημάτων και υπηρεσιών,
- στην ανάπτυξη ψηφιακών πλατφορμών υποστήριξης της επιχειρηματικής δραστηριότητας,
- στην εξασφάλιση συνδεσιμότητας υπερυψηλής ταχύτητας,
- στην κάλυψη των αναγκών σε ψηφιακές δεξιότητες,
- στην αξιοποίηση και ενσωμάτωση τεχνολογιών αιχμής.

Το σύνολο των δράσεων που στοχεύει να υποστηρίξει χρηματοδοτικά το νέο Πρόγραμμα «Ψηφιακός Μετασχηματισμός» έχουν αναφορά στους έξι (6) Στρατηγικούς Άξονες Παρέμβασης της Βίβλου Ψηφιακού Μετασχηματισμού 2020 – 2025 και αναλύονται συνοπτικά ως ακολούθως.

1. Συνδεσιμότητα
2. Ψηφιακές Ικανότητες και Δεξιότητες
3. Ψηφιακός Μετασχηματισμός των Επιχειρήσεων
4. Ψηφιακές Δημόσιες Υπηρεσίες
5. Ψηφιακή Καινοτομία
6. Αξιοποίηση Προηγμένων Τεχνολογιών

Στο πλαίσιο της Στρατηγικής ΟΧΕ προβλέπεται μια Πράξη που αφορά την προώθηση και προβολή Σημείων Ενδιαφέροντος της Πολιτιστικής, Περιβαλλοντικής, Τουριστικής Διαδρομής Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας, με εφαρμογές ΤΠΕ.

Το συγκεκριμένο τομεακό πρόγραμμα συνδέεται ιδιαίτερα με τον Σ.Σ. 2: «Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας στην παραγωγή, στήριξη της τοπικής οικονομίας, ενδυνάμωση της επιχειρηματικότητας με όρους καινοτομίας, εξωστρέφειας και ψηφιακής μετάβασης στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας» της παρούσας στρατηγικής.

Πρόγραμμα «Πολιτική Προστασία» 2021-2027

Η Ελλάδα αντιμετωπίζει τα τελευταία χρόνια, ως αποτέλεσμα και των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, ένα ευρύ φάσμα φυσικών, περιβαλλοντικών και ανθρωπογενών κινδύνων και καταστροφών, ενώ υπάρχουν πρόσθετες επικίνδυνες καταστάσεις που έχουν σημαντικό αντίκτυπο, παρόλο που δεν επηρεάζουν άμεσα ή βραχυπρόθεσμα την ανθρώπινη ασφάλεια και προστασία. Οι επικίνδυνες αυτές καταστάσεις, δημιουργούν την αναγκαιότητα αναβάθμισης των μηχανισμών διαχείρισης κρίσεων και τη δημιουργία ενός σύγχρονου μηχανισμού πολιτικής προστασίας υπό το πρίσμα των επιπτώσεων της

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

κλιματικής αλλαγής.

Το συγκεκριμένο τομεακό πρόγραμμα συνδέεται ιδιαίτερα με τον Σ.Σ. 1: Προστασία, ανάδειξη και ολοκληρωμένη διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος και του πολιτιστικού και τουριστικού κεφαλαίου με παράλληλη ενίσχυση της ταυτότητας της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας.

3.3.2 Ελληνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας

Το Ελληνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας φιλοδοξεί να πυροδοτήσει μια αλλαγή υποδείγματος στην ελληνική οικονομία και τους θεσμούς, προς ένα πιο εξωστρεφές, ανταγωνιστικό και πράσινο οικονομικό μοντέλο, με πιο αποτελεσματικό και ψηφιοποιημένο κράτος, λιγότερο γραφειοκρατικό, με δραστικά μειωμένη παραοικονομία, με φορολογικό σύστημα φιλικό προς την ανάπτυξη και με ένα, ποιοτικό και αποτελεσματικό δίκτυο κοινωνικής προστασίας, προσβάσιμο σε όλους. Δεν πρόκειται απλώς για μια οικονομική μετάβαση. Στόχος είναι να γίνουν θεμελιώδεις οικονομικές και κοινωνικές μεταρρυθμίσεις, που θα επηρεάσουν όχι μόνο την οικονομική δραστηριότητα, αλλά και τις τεχνολογίες, τις νοοτροπίες και τους θεσμούς. Μία μετάβαση που συνδυάζει την οικονομική αποτελεσματικότητα με την καινοτομία και τον ψηφιακό εκσυγχρονισμό με την προστασία του περιβάλλοντος, την κοινωνική συνοχή και τη δικαιοσύνη.

Το ελληνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας σκοπεύει να είναι πλήρως εναρμονισμένο με τους στόχους της ΕΕ για ταχύτερη μετάβαση της ελληνικής οικονομίας προς ένα ψηφιοποιημένο και πράσινο μοντέλο ανάπτυξης, λαμβάνοντας υπόψη τις σχετικές ευρωπαϊκές συστάσεις για την χώρα μας, σε ό,τι αφορά τις προτεινόμενες μεταρρυθμίσεις και τις αναγκαίες για την έγκαιρη ολοκλήρωσή τους επενδύσεις, και να προσθέσει ακόμη πιο φιλόδοξες μεταρρυθμίσεις, οι οποίες αποτελούν μέρος της στρατηγικής ατζέντας της Ελληνικής Κυβέρνησης, πολλές από τις οποίες περιλαμβάνονται και στην έκθεση της Επιτροπής «Πισσαρίδη».

Το Ελληνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας αποτελείται από τέσσερις πυλώνες: (1) Πράσινο, (2) Ψηφιακό, (3) Απασχόληση, δεξιότητες και κοινωνική συνοχή, (4) Ιδιωτικές επενδύσεις και οικονομικός και θεσμικός μετασχηματισμός.

Με οικονομικούς όρους, ο πρωταρχικός στόχος του Σχεδίου είναι να καλύψει το μεγάλο κενό σε επενδύσεις, εθνικό προϊόν και απασχόληση, κενό ενδημικό των επιδόσεων της ελληνικής οικονομίας κατά την τελευταία δεκαετία που επιδεινώθηκε λόγω της πανδημίας του COVID-19.

Σε αυτό το πλαίσιο, το ελληνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας αποσκοπεί στο να κινητοποιήσει σημαντικές δυνάμεις από τον ιδιωτικό τομέα χρησιμοποιώντας: (α) σε σημαντικό βαθμό Συμπράξεις Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα για την πραγματοποίηση δημοσίων επενδύσεων, (β) Εταιρείες Παροχής Ενεργειακών Υπηρεσιών για την πραγματοποίηση έργων ενεργειακής απόδοσης στον δημόσιο τομέα και (γ) συγχρηματοδοτήσεις μέσω ποικίλων χρηματοδοτικών εργαλείων ώστε να συγκεντρώσει

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

σημαντικότερα επιπρόσθετα ιδιωτικά κεφάλαια για τις επιλέξιμες ιδιωτικές επενδύσεις.

1. Ως προς την πράσινη μετάβαση, οι επενδύσεις και οι μεταρρυθμίσεις του Σχεδίου περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων: διασύνδεση των ελληνικών νησιών, η οποία θα μειώσει σημαντικά το ενεργειακό κόστος νοικοκυριών και επιχειρήσεων και θα επιτρέψει την καλύτερη αξιοποίηση του δυναμικού της χώρας σε Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας. Εγκατάσταση εκατομμυρίων έξυπνων τηλεμετρητών ενέργειας με στόχο την ενεργειακή εξοικονόμηση. Εκτεταμένο πρόγραμμα ενεργειακής αναβάθμισης κατοικιών, κτιριακών υποδομών επιχειρήσεων και δημοσίων κτιρίων και υποδομών. Ανάπτυξη προσβάσιμων σταθμών φόρτισης για ηλεκτρικά οχήματα. Μεταρρύθμιση του πολεοδομικού σχεδιασμού με την εισαγωγή πολεοδομικών σχεδίων που θα πληροφορούν έγκυρα και αμέσως για τις δυνατότητες χρήσης γης για σχεδόν τα 4/5 της χώρας. Προώθηση στρατηγικών αστικών αναπλάσεων υψηλής αναπτυξιακής και περιβαλλοντικής αξίας. Μεγάλες επενδύσεις σε αρδευτικά και αντιπλημμυρικά έργα μέσω ΣΔΙΤ συνοδευόμενα από αλλαγές στην χρήση των δικτύων άρδευσης και εγκατάσταση τηλεμετρητών για τον εντοπισμό διαρροών και την έξυπνη διαχείριση του νερού. Νέο Εθνικό Σχέδιο Αναδάσωσης σε συνδυασμό με αναμόρφωση των δασικών χαρτών. Πρωτοβουλίες για προστασία της βιοποικιλότητας, οι οποίες περιλαμβάνουν την ίδρυση Εθνικού Συστήματος Μόνιμης Παρακολούθησης ειδών και βιοτόπων και επιτήρησης των προστατευόμενων περιοχών. Δημιουργία Περιφερειακών Κέντρων Πολιτικής Προστασίας μέσω ΣΔΙΤ, κ.ο.κ.
2. Για την ψηφιακή μετάβαση, οι επενδύσεις και οι μεταρρυθμίσεις του Σχεδίου περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων: προεγκατάσταση υποδομής οπτικών ινών στα κτίρια για τη διευκόλυνση της μετάβασης στην χρήση δικτύων οπτικών ινών από επιχειρήσεις και νοικοκυριά. Ανάπτυξη διαδρόμων δικτύου 5G στους ελληνικούς αυτοκινητόδρομους. Ψηφιακό μετασχηματισμό επιχειρήσεων, με απόκτηση εξοπλισμού, υπηρεσιών cloud και διαδικτυακών υπηρεσιών. Ευρείες επενδύσεις σε ψηφιακές δημόσιες υπηρεσίες, οι οποίες περιλαμβάνουν αναβάθμιση των ψηφιακών υπηρεσιών που παρέχουν τα υπουργεία, το ψηφιακό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης (ΕΦΚΑ), ψηφιοποίηση πολεοδομικών δήμων, της δικαιοσύνης (e-justice) , τις “έξυπνες” πόλεις (smart cities) κ.ο.κ.
3. Ως προς τον πυλώνα απασχόλησης, δεξιοτήτων και συνοχής, οι επενδύσεις και οι μεταρρυθμίσεις του Σχεδίου περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων: μεταρρύθμιση της αγοράς εργασίας, που ενισχύει τη δημιουργία θέσεων εργασίας και τη διατήρησή τους σε περιόδους κρίσης. Προώθηση σύγχρονων Ενεργητικών και μη Ενεργητικών Πολιτικών για την Αγορά Εργασίας (Active and Passive Labour Market Policies), αποσκοπώντας σε ενεργοποίηση της αγοράς εργασίας, δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και δικτύου προστασίας κατά της ανεργίας. Μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού μέσω ενός ανταποδοτικού συστήματος επικουρικών συντάξεων. Τα πλέον σύγχρονα προγράμματα κατάρτισης και επανακατάρτισης για την αύξηση

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

της απασχόλησης που δίνουν έμφαση στην ανάπτυξη ψηφιακών δεξιοτήτων, μεταρρύθμιση στα συστήματα επαγγελματικής εκπαίδευσης και μαθητείας. Μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις που ενισχύουν την αυτονομία των ελληνικών πανεπιστημίων, τις επιδόσεις τους στην έρευνα και την ποιότητα της πανεπιστημιακής εκπαίδευσης, περιλαμβανομένης και της σύνδεσής της με την αγορά εργασίας.

Μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις προς ενίσχυση της αποτελεσματικότητας και της ανθεκτικότητας του συστήματος υγείας, προκειμένου να παρέχει υπηρεσίες υγείας υψηλής ποιότητας. Στις μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις αυτές συμπεριλαμβάνονται: ένα ολοκληρωμένο σύστημα πρόληψης, η αναβάθμιση της πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας, η εισαγωγή θεραπευτικών πρωτοκόλλων στο σύστημα ηλεκτρονικής συνταγογράφησης, καθώς και η δημιουργία ατομικού ηλεκτρονικού φακέλου υγείας για κάθε ασθενή. Τέλος, μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις που ενδυναμώνουν την κοινωνική δικαιοσύνη και το δίκτυο κοινωνικής προστασίας, μέσω προγραμμάτων ενίσχυσης της οικονομικής και κοινωνικής ένταξης ευάλωτων ομάδων, που προωθούν τις ίσες ευκαιρίες και στηρίζουν τη διαφορετικότητα, ενώ θωρακίζουν το σύστημα κοινωνικών παροχών.

4. Σε ό,τι αφορά τις ιδιωτικές επενδύσεις και τον θεσμικό μετασχηματισμό, το Σχέδιο περιλαμβάνει μεταξύ άλλων: σημαντικές μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, που περιλαμβάνουν περαιτέρω ψηφιοποίηση των φορολογικών υπηρεσιών, κωδικοποίηση και εκσυγχρονισμό της φορολογικής νομοθεσίας, δράσεις κατά του λαθρεμπορίου, ηλεκτρονική διασύνδεση των ταμειακών μηχανών και των POS με τις φορολογικές αρχές και χρήση τεχνητής νοημοσύνης για τη διευκόλυνση των φορολογικών ελέγχων. Ενέργειες προς εκσυγχρονισμό του πλαισίου διαχείρισης των δημόσιων οικονομικών, ώστε να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα των δημοσίων επενδύσεων με δράσεις υπέρ της ενίσχυσης της διαφάνειας. Μια φιλόδοξη ατζέντα για τη βελτίωση της ταχύτητας και αποτελεσματικότητας στην απονομή της δικαιοσύνης, με μεταρρυθμίσεις, επενδύσεις και ψηφιοποίηση. Δέσμευση για περαιτέρω ανάπτυξη της ελληνικής κεφαλαιαγοράς, και νέες δράσεις για την αντιμετώπιση του προβλήματος του ιδιωτικού χρέους.

Τομεακές πολιτικές για ενίσχυση του πολιτισμού, του τουρισμού, της έξυπνης βιομηχανικής παραγωγής, και της αγροτοδιατροφής. Τέλος, ανάπτυξη πολυμορφικών, προσαρμοσμένων στην κλιματική αλλαγή, έξυπνων και βιώσιμων υποδομών και συστημάτων μεταφορών, με βελτίωση της συνδεσιμότητας και μεταρρύθμιση του κανονιστικού πλαισίου.

Αξιοποίηση των δανείων του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και τη χρηματοδότηση ιδιωτικών επενδύσεων. Η Ελλάδα δικαιούται να αντλήσει από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας δάνεια ύψους περίπου 13 δισ. ευρώ. Το ελληνικό Σχέδιο σκοπεύει να αξιοποιήσει το σύνολο αυτών των κεφαλαίων προκειμένου να προωθήσει και να χρηματοδοτήσει σημαντικές επιπρόσθετες μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις και έτσι να περιορίσει: (α) το πολύ μεγάλο παραγωγικό

κενό (output gap) της οικονομίας που το 2020 προβλέπεται να φτάσει στο 12,3%, (β) το εξαιρετικά χαμηλό επίπεδο επενδύσεων που χαρακτηρίζει την ελληνική οικονομία κατά την τελευταία δεκαετία: Το 2019 οι επενδύσεις έφτασαν το 10.1% του ΑΕΠ σε σύγκριση με το 22,2% του μέσου όρου της ευρωζώνης, (γ) το σημαντικά υψηλότερο κόστος δανεισμού των ελληνικών επιχειρήσεων σε σχέση με τον μέσο όρο της ευρωζώνης. Περίπου τα 2/3 του συνολικού επενδυτικού κενού αφορούν στις επιχειρηματικές επενδύσεις, γεγονός που καταδεικνύει την ύπαρξη σημαντικών επενδυτικών ευκαιριών. Ως εκ τούτου, η αξιοποίηση των δανείων του Ταμείου για χρηματοδότηση ιδιωτικών επενδύσεων, σε συνδυασμό με κατάλληλες μεταρρυθμίσεις, μπορεί να ενισχύσει την ανάπτυξη, τη δημιουργία θέσεων εργασίας και την οικονομική και κοινωνική συνοχή.

Γενικοί Στόχοι του Ελληνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας:

1. Πράσινη Μετάβαση
2. Ψηφιακός μετασχηματισμός
3. Απασχόληση, δεξιότητες, κοινωνική συνοχή
4. Ιδιωτικές επενδύσεις και μετασχηματισμός της οικονομίας

Στο πλαίσιο της παρούσας Στρατηγικής προβλέπονται Έργα/Πράξεις για την προώθηση και προβολή Σημείων Ενδιαφέροντος της Πολιτιστικής, Περιβαλλοντικής, Τουριστικής Διαδρομής Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας, με εφαρμογές ΤΠΕ., Δράσεις κινητοποίησης των παραγωγικών δυνάμεων της πολιτιστικής, περιβαλλοντικής, τουριστικής διαδρομής της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας κ.λπ. Συγκεκριμένα, οι Ειδικοί Στόχοι που έχουν τεθεί στην παρούσα μελέτη ενσωματώνουν το βασικό πυρήνα της στρατηγικής του Ελληνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας και ειδικότερα σε ό,τι αφορά τους παρακάτω Γενικούς Στόχους: 1. Πράσινη Μετάβαση, 2. Ψηφιακό Σχηματισμό και 3. Απασχόληση, δεξιότητες, κοινωνική συνοχή.

Το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας συνδέεται και με τους τρεις Στρατηγικούς Στόχους και συγκεκριμένα με τον Σ.Σ. 1: «Προστασία, ανάδειξη και ολοκληρωμένη διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος και του πολιτιστικού και τουριστικού κεφαλαίου με παράλληλη ενίσχυση της ταυτότητας της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας», με τον Σ.Σ. 2: «Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας στην παραγωγή, στήριξη της τοπικής οικονομίας, ενδυνάμωση της επιχειρηματικότητας με όρους καινοτομίας, εξωστρέφειας και ψηφιακής μετάβασης στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας» και με τον Σ.Σ. 3: «Επικοινωνία, Δημοσιότητα και Προβολή της Πολιτιστικής, Περιβαλλοντικής, Τουριστικής Διαδρομής Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας».

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

3.3.3 Στρατηγικές και Πολιτικές

ΕΘΝΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΚΛΙΜΑ (ΕΣΕΚ)¹¹⁰

Με το ΕΣΕΚ, η χώρα υιοθέτησε φιλόδοξους ενεργειακούς και κλιματικούς στόχους για το 2030, που συνδέονται άμεσα με την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία και τη στρατηγική για μετάβαση στην κλιματική ουδετερότητα το 2050, και με τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών.

Στρατηγική επιδίωξη είναι οι ενεργειακοί και κλιματικοί στόχοι που τίθενται στο πλαίσιο του ΕΣΕΚ μέχρι το έτος 2030, να συμβάλλουν καθοριστικά στην απαραίτητη ενεργειακή μετάβαση με τον πιο οικονομικά ανταγωνιστικό τρόπο για την εθνική οικονομία, να επιτύχουν τη δραστική μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και να αναδείξουν τελικά τη χώρα μας ως ένα από τα Κράτη Μέλη που θα έχει υιοθετήσει φιλόδοξους κλιματικούς και ενεργειακούς στόχους, μέσα από ένα ολοκληρωμένο και συνεκτικό πρόγραμμα μέτρων και πολιτικών, τοποθετώντας μας στο επίκεντρο των εξελίξεων της Ενεργειακής Ένωσης τόσο για το 2030 όσο και μακροπρόθεσμα για το έτος 2050.

Η μετάβαση αυτή θα συνδυαστεί με την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών επιχειρήσεων και την προστασία των καταναλωτών, εγκαθιδρύοντας ένα πλαίσιο βιώσιμης ανάπτυξης της εθνικής οικονομίας, εγκαθιδρύοντας ένα πλαίσιο βιώσιμης ανάπτυξης της εθνικής οικονομίας, αξιοποιώντας με το βέλτιστο τρόπο εθνικούς και ευρωπαϊκούς χρηματοδοτικούς μηχανισμούς και υιοθετώντας τους κατάλληλους μηχανισμούς αγοράς σύμφωνα και με την ενωσιακή νομοθεσία.

Το ΕΣΕΚ στο σύνολό του καθορίζει σημαντικά πιο φιλόδοξους εθνικούς ενεργειακούς και κλιματικούς στόχους έως το έτος 2030, οι οποίοι συνοπτικά αφορούν:

- 1) Τα θέματα της Κλιματικής Αλλαγής και των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και της Κυκλικής οικονομίας,
- 2) Τις ΑΠΕ, με σημαντικά υψηλότερο στόχο σε σχέση με το μερίδιο συμμετοχής στην ακαθάριστη τελική κατανάλωση ενέργειας,
- 3) Τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης.

Οι στόχοι και προτεραιότητες του προγράμματος Στερεά Ελλάδα 2021-2027 ευθυγραμμίζονται με τους στόχους και τις πολιτικές που περιλαμβάνονται στο ΕΣΕΚ, και οι παρεμβάσεις / δράσεις του ενισχύουν την υλοποίησή των πολιτικών και των παρεμβάσεων που προτείνει το ΕΣΕΚ, σε περιφερειακό επίπεδο.

Στο πλαίσιο της παρούσας Στρατηγικής προβλέπονται Έργα/Πράξεις ενεργειακών αναβαθμίσεων κτιριακών εγκαταστάσεων πολιτισμού, δράσεις ανάδειξης σημείων περιβαλλοντικού χαρακτήρα κ.α. Συγκεκριμένα, οι Ειδικοί Στόχοι που έχουν τεθεί στην παρούσα μελέτη ενσωματώνουν το βασικό πυρήνα της στρατηγικής του ΕΣΕΚ και

¹¹⁰ <https://ypen.gov.gr/wp-content/uploads/2020/11/%CE%A6%CE%95%CE%9A-%CE%92-4893.2019.pdf>

ειδικότερα σε ό,τι αφορά στους κλιματικούς στόχους που αφορούν τα θέματα Κλιματικής Αλλαγής και τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης.

Το ΕΣΕΚ συνδέεται ιδιαίτερα με τον Σ.Σ. 1: «Προστασία, ανάδειξη και ολοκληρωμένη διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος και του πολιτιστικού και τουριστικού κεφαλαίου με παράλληλη ενίσχυση της ταυτότητας της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας» της συγκεκριμένης Πρότασης.

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ» (ΠεΠ ΣΤΕ) 2021-2027

ΣΠ 1: Μία πιο ανταγωνιστική και εξυπνότερη Ευρώπη

Οι προτεραιότητες της ΠΣΤΕ ευθυγραμμίζονται με τον Ευρωπαϊκό Χώρο Έρευνας και το Σύμφωνο για την Ε&Κ για την ενίσχυση των δυνατοτήτων έρευνας και της ηγετικής θέσης της και περιλαμβάνουν:

- Ενίσχυση συνεργασίας ερευνητικού και παραγωγικού τομέα για μετασχηματισμό του παραγωγικού προτύπου και ενίσχυση του παραγωγικού ιστού, στους τομείς προτεραιότητας της ΠΣΕΕ.
- Στοχευμένη ενίσχυση τοπικών Ερευνητικών Υποδομών.
- Επέκταση ψηφιακού μετασχηματισμού, ενσωμάτωση ψηφιακών τεχνολογιών από τον ιδιωτικό τομέα και τοπικούς Δημόσιους Φορείς της ΠΣΤΕ.
- Ολοκλήρωση παρεμβάσεων ΠΠ 2014-20 που αφορούν σε στήριξη ΜΜΕ για διεύρυνση της παραγωγικής τους βάσης και ενσωμάτωση νέων τεχνολογικών προτύπων, κυρίως σε τομείς της ΠΣΕΕ.

ΣΠ 2: Μια πιο πράσινη Ευρώπη

Οι προτεραιότητες της ΠΣΤΕ εντάσσονται στο πλαίσιο των κλιματικών και ενεργειακών στόχων του Εθνικού Σχεδίου για το Κλίμα (ΕΣΕΚ, 2019) και αφορούν στην κάλυψη των αναγκών για τους τομείς της Διαχείρισης Υδάτινων Πόρων και Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων και στην υλοποίηση παρεμβάσεων πρόληψης κινδύνων και βελτίωσης της ανθεκτικότητας σε φυσικές καταστροφές. Η λήψη μέτρων ενεργειακής απόδοσης παραμένει υψηλή προτεραιότητα. Στον τομέα των στερεών αποβλήτων επιδιώκεται η εφαρμογή του Περιφερειακού Σχεδίου Διαχείρισης Αποβλήτων (ΠΕΣΔΑ, 2016, υπό αναθεώρηση), η προώθηση της κυκλικής οικονομίας και η ενίσχυση των πράσινων υποδομών. Στο πλαίσιο αυτό εντάσσεται και η υποστήριξη της εφαρμογής Σχεδίου Ανασυγκρότησης των πυρόπληκτων περιοχών της Εύβοιας. Η στρατηγική συνδέεται με την Πράσινη Συμφωνία για την Ευρώπη, ως προς τις προτεραιότητές της για ενίσχυση προσπάθειών για θωράκιση έναντι της κλιματικής αλλαγής, την αξιοποίηση ευκαιριών που προσφέρει η κυκλική οικονομία και τη βελτίωση ενεργειακής απόδοσης κτιρίων, ανακαίνιση κτιριακού αποθέματος, διατήρηση - αποκατάσταση οικοσυστημάτων και βιοποικιλότητας.

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΣΠ 3: Μία πιο συνδεδεμένη Ευρώπη

Οι προτεραιότητες της ΠΣΤΕ εντάσσονται στο ΕΣΣΜ και επιδιώκουν την κάλυψη μέρους των αναγκών, σε συνέργεια με το Πρόγραμμα «Μεταφορές, με δεδομένους τους χρηματοδοτικούς πόρους που διατίθενται στον ΣΠ και λαμβάνοντας υπόψη το Περιφερειακό Σχέδιο Μεταφορών (Υπ. Υποδομών και Μεταφορών 2022) που εκπονείται για την ΠΣΤΕ στο πλαίσιο της επίτευξης αντίστοιχου αναγκαίου όρου του Προγράμματος:

- Στις οδικές μεταφορές, επιδιώκεται η υλοποίηση έργων στο επαρχιακό και τοπικό δίκτυο, ενώ η βελτίωση της οδικής ασφάλειας είναι προτεραιότητα και αφορά τόσο την κατασκευή των έργων υποδομών, όσο και στην προμήθεια εξοπλισμού, χρήση ψηφιακών μέσων επιτήρησης ή άλλες ήπιες παρεμβάσεις.
- Στις θαλάσσιες μεταφορές επιδιώκεται η εφαρμογή φιλικών προς το περιβάλλον παρεμβάσεων σε λιμένες εκτός ΔΕΔ-Μ για την περιβαλλοντική βελτίωση των λιμενικών υποδομών. Στις σιδηροδρομικές μεταφορές επιδιώκεται η αξιοποίηση τμημάτων του τοπικού δικτύου, μετά από διερεύνηση της βιωσιμότητάς τους.

ΣΠ 4: Μία πιο κοινωνική και χωρίς αποκλεισμούς Ευρώπη

Στο πλαίσιο των ολοκληρωμένων χωρικών παρεμβάσεων και διασφάλισης του ολοκληρωμένου χαρακτήρα, τμήμα του ΣΠ4 θα ενταχθεί σε ολοκληρωμένες παρεμβάσεις, με έμφαση στη στήριξη του πολιτισμού και του αειφόρου τουρισμού. Στρατηγικές επιλογές στον ΣΠ4 είναι:

- Ενίσχυση της ισότιμης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες υπηρεσίες απασχόλησης,
- Βελτίωση της προσβασιμότητας, της αποτελεσματικότητας και της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης
- Ενίσχυση υποδομών εκπαίδευσης, επαγγελματικής κατάρτισης, συμβουλευτικής και η άμβλυνση των εκπαιδευτικών ανισοτήτων χωρίς αποκλεισμούς και φαινόμενα σχολικού διαχωρισμού.
- Πρόληψη και καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού και της φτώχειας
- Αναβάθμιση, επέκταση υποδομών – υπηρεσιών για την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και της ενεργητικής ένταξης, με έμφαση στις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, στις περιθωριοποιημένες κοινότητες, όπως οι Ρομά και στους υπηκόους τρίτων χωρών,
- Στοχευμένες δράσεις για παιδιά και ηλικιωμένους σε κίνδυνο φτώχειας/αποκλεισμού
- Ενίσχυση του ρόλου του πολιτισμού και του αειφόρου τουρισμού

ΣΠ 5: Μία Ευρώπη πιο κοντά στους πολίτες της

Η προώθηση της βιώσιμης ολοκληρωμένης ανάπτυξης αστικών, αγροτικών και παράκτιων

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

περιοχών αποτελεί τη βασική προτεραιότητα για την ΠΣΤΕ στο πλαίσιο του ΣΠ, ιδιαίτερα σε περιοχές που εμφανίζουν αναπτυξιακή υστέρηση, περιβαλλοντική υποβάθμιση, αποσύνθεση του κοινωνικού ιστού ή/και περιοχές οι οποίες εμφανίζουν αναπτυξιακή δυναμική.

Κατά την τρέχουσα ΠΠ, αναγνωρίστηκε η ανάγκη προώθησης στρατηγικών ΒΑΑ σε πόλεις της ΠΣΤΕ, οι προκλήσεις των οποίων παραμένουν επίκαιρες και κατά την ΠΠ 2021-2027. Εφαρμόζονται τρεις Στρατηγικές ΒΑΑ (αστικά κέντρα των Δ. Χαλκιδέων και Λαμιέων και ενιαία Δια-δημοτική Αστική Λειτουργική Περιοχή των Δ. Λεβαδέων, Θηβαίων και Αλιάρτου-Θεσπιέων). Ο σχεδιασμός του Προγράμματος στην νέα περίοδο εστιάζει στην προώθηση στρατηγικών βιώσιμης αστικής ανάπτυξης στα βασικά αστικά κέντρα της Στερεάς Ελλάδας (Χαλκίδα, Λαμία, Θήβα, Λιβαδειά).

Ο προγραμματισμός στον ΣΠ5 λαμβάνει υπόψη το εγκεκριμένο Περιφερειακό Χωροταξικό Σχέδιο. Βασικό αναπτυξιακό στόχο αποτελεί η εξυγίανση και αποκατάσταση επιβαρυμένων περιοχών όπως ο ποταμός Ασωπός και η βιομηχανική περιοχή Σχηματαρίου - Οиноφύτων. Υψηλή σημασία αποδίδεται στη χωρική ενότητα της ΛΑΠ Ασωπού για την συνέχιση της ολοκληρωμένης παρέμβασης.

Στην τρέχουσα ΠΠ προβλέπεται η υλοποίηση της ΟΧΕ Πολιτιστικής Διαδρομής Στερεάς Ελλάδας για την ολοκληρωμένη ανάδειξη/δικτύωση σημαντικών αρχαιολογικών χώρων και τη διαμόρφωση διακριτού και επώνυμου τουριστικού προϊόντος, η οποία δύναται να συνεχιστεί και η περιβαλλοντική της διάσταση να επεκταθεί σε ορεινές περιοχές.

Στο πλαίσιο επιμέρους θεματικών ΟΧΕ, αξιολογείται ως αναπτυξιακή ευκαιρία η οργάνωση της περαιτέρω ανάπτυξης του ιαματικού τουρισμού με περιοχές παρέμβασης τις λουτροπόλεις της Αιδηψού και Καμένων Βούρλων, για τη δημιουργία πολλαπλασιαστικών οφελών στην απασχόληση, την επιχειρηματικότητα και την ποιότητα ζωής.

Μεταξύ άλλων προτάσεων ΟΧΕ που θα αναδειχθούν, λαμβάνεται υπόψη ο ρόλος που έχει επιτελέσει διαχρονικά η Πανελλήνια Έκθεση Λαμίας, αναδεικνύοντας την αναγκαιότητα για μια ολοκληρωμένη αναβάθμιση της ΠΕΛ σε βιώσιμο αναπτυξιακό πόλο.

Σε ότι αφορά τις αρνητικές συνέπειες των πρόσφατων πυρκαγιών στη Βόρεια Εύβοια, το Πρόγραμμα, αναγνωρίζοντας τη σοβαρή διατάραξη της αναπτυξιακής/χωρικής συνοχής της περιοχής και του επιπέδου διαβίωσης των κατοίκων, περιλαμβάνει στον σχεδιασμό την υλοποίηση ΟΧΕ στη Βόρεια Εύβοια, με πόρους/δράσεις από τον ΣΠ.5, ως μέρος της ολοκληρωμένης παρέμβασης που εφαρμόζεται.

Στο πλαίσιο της παρούσας Στρατηγικής προβλέπονται Έργα/Πράξεις που αφορούν την απασχόληση και τις δράσεις κινητοποίησης των παραγωγικών δυνάμεων της διαδρομής, την ενεργειακή αναβάθμιση κτιριακών εγκαταστάσεων πολιτισμού, τη βελτίωση πρόσβασης και δημιουργία διαδρομών περιήγησης σε αρχαιολογικούς χώρους, την ενίσχυση του ρόλου του πολιτισμού και του αειφόρου τουρισμού ενώ το σύνολο της Στρατηγικής ΟΧΕ στοχεύει στην προώθηση της βιώσιμης ολοκληρωμένης ανάπτυξης

αστικών και αγροτικών περιοχών, ιδιαίτερα σε περιοχές που εμφανίζουν αναπτυξιακή υστέρηση, περιβαλλοντική υποβάθμιση και περιοχές οι οποίες εμφανίζουν αναπτυξιακή δυναμική. Συνεπώς, οι Ειδικοί Στόχοι που έχουν τεθεί στην παρούσα μελέτη ενσωματώνουν το βασικό πυρήνα του Προγράμματος «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027 σε ό,τι αφορά τους παρακάτω ΣΠ: α) ΣΠ 1: Μια πιο ανταγωνιστική και εξυπνότερη Ευρώπη, β) ΣΠ 2: Μια πιο πράσινη Ευρώπη, γ) ΣΠ 3: Μια πιο συνδεδεμένη Ευρώπη, δ) ΣΠ 4: Μία πιο κοινωνική και χωρίς αποκλεισμούς Ευρώπη, ε) ΣΠ 5: Μία Ευρώπη πιο κοντά στους πολίτες της.

Το Πρόγραμμα «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027 συνδέεται και με τους τρεις Στρατηγικούς Στόχους και συγκεκριμένα με τον Σ.Σ. 1: «Προστασία, ανάδειξη και ολοκληρωμένη διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος και του πολιτιστικού και τουριστικού κεφαλαίου με παράλληλη ενίσχυση της ταυτότητας της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας», με τον Σ.Σ. 2: «Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας στην παραγωγή, στήριξη της τοπικής οικονομίας, ενδυνάμωση της επιχειρηματικότητας με όρους καινοτομίας, εξωστρέφειας και ψηφιακής μετάβασης στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας» και με τον Σ.Σ. 3: «Επικοινωνία, Δημοσιότητα και Προβολή της Πολιτιστικής, Περιβαλλοντικής, Τουριστικής Διαδρομής Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας».

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι ο ΣΠ5 του Προγράμματος «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027 προέβλεπε την υλοποίηση της παρούσας ΟΧΕ για την ανάδειξη/δικτύωση σημαντικών αρχαιολογικών χώρων και τη διαμόρφωση διακριτού και επώνυμου τουριστικού προϊόντος, η οποία δύναται να συνεχιστεί και η περιβαλλοντική της διάσταση να επεκταθεί σε ορεινές περιοχές.

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ (ΠΠΑ) 2021-2025

Το όραμα της στρατηγικής της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας για την περίοδο 2021-2025, συνδέεται άρρηκτα με τη διαρκή έμφαση και επιδίωξη της ανάπτυξης και ποιοτικής αναβάθμισης του κοινωνικού και οικονομικού περιβάλλοντος, μεταβάλλοντας προοδευτικά το αναπτυξιακό πρότυπο με γνώμονα την εισαγωγή κρίσιμων στοιχείων που σχετίζονται με την στήριξη των διαφοροποιημένων αναγκών των επιμέρους κοινωνικών ομάδων, τον εκσυγχρονισμό της παραγωγικής δραστηριότητας με πτυχές καινοτομίας και εξωστρέφειας, τη διεύρυνση της απασχόλησης και των δυνατοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού, παράλληλα με την ασφαλή προστασία και ανάδειξη του οικολογικού και πολιτιστικού πλούτου, λαμβάνοντας υπόψη οριζόντια τη διάσταση της άμβλυνσης των χωρικών ανισοτήτων στην Περιφέρεια.

Το χρηματοδοτικό πλαίσιο του ΠΠΑ και τα πλεονεκτήματα που το συνοδεύουν, σχετίζονται σε μεγάλο βαθμό και με την προσαύξηση της δυνατότητας της Περιφέρειας να υλοποιήσει μια σειρά από απαραίτητες, αλλά και εξειδικευμένες μελέτες οι οποίες θα λειτουργήσουν προπαρασκευαστικά για την υλοποίηση έργων και δράσεων και από άλλες χρηματοδοτικές πηγές, στην κατεύθυνση της συνέργειας και συμπληρωματικότητας των περιφερειακών πρωτοβουλιών, καλύπτοντας με αυτή την προσέγγιση το σύνολο των καταγεγραμμένων αναγκών και προκλήσεων. Ιδιαίτερα μέριμνα λαμβάνεται στην προώθηση έργων και

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

δράσεων συμπληρωματικά και χωρίς επικαλύψεις, με παράλληλα χρηματοδοτικά πλαίσια, όπως το ΠΕΠ και τα Τομεακά προγράμματα του ΕΣΠΑ, το πρόγραμμα Αντώνης Τρίτσης, το Ταμείο Ανάκαμψης.

Η στρατηγική της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας για την περίοδο 2021-2025 περιλαμβάνει τους ακόλουθους επιμέρους Ειδικούς Αναπτυξιακούς Στόχους ανά Αναπτυξιακό Στόχο του ΕΠΑ:

- **Έξυπνη Ανάπτυξη**

Για την επίτευξη του στόχου της έξυπνης ανάπτυξης η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας σκοπεύει να κινηθεί στους ακόλουθους Ειδικούς Αναπτυξιακούς Στόχους:

- i. **Έξυπνη Διακυβέρνηση:** Η ολοκλήρωση της ψηφιακής διασύνδεσης των μονάδων της δημόσιας διοίκησης, η δημιουργία ψηφιακών καναλιών αλληλεπίδρασης των πολιτών και των επιχειρήσεων με τη Δημόσια Διοίκηση καθώς και η διεύρυνση των δυνατοτήτων χρησιμοποίησης καινοτόμων εργαλείων απομακρυσμένης εργασίας αποτελούν προτεραιότητα της Περιφέρειας, καθώς μειώνει τον χρόνο εκτέλεσης ενεργειών και βελτιώνει την ποιότητα του παραγόμενου αποτελέσματος.
- ii. **Καινοτομία κι Επιχειρηματικότητα:** Η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας σκοπεύει να ενδυναμώσει το ρόλο της, ως ένας εκ των θεσμικών παραγόντων (μαζί με τα πανεπιστήμια και τις επιχειρήσεις), που συμβάλλουν στη διαμόρφωση των κατάλληλων συνθηκών για την προώθηση της Έρευνας και Ανάπτυξης (R&D) και τη δημιουργία νέων θεσμικών και κοινωνικών σχημάτων για την παραγωγή, μεταφορά και εφαρμογή της γνώσης που οδηγεί στην καινοτομία. Η δημιουργία Περιφερειακού Κέντρου Έρευνας και Καινοτομίας θα συμβάλει στην περαιτέρω ανάπτυξη της Έρευνας και Ανάπτυξης (R&D) και την προώθηση των αποτελεσμάτων έρευνας, καινοτομίας και τεχνολογίας στις επιχειρήσεις. Κρίσιμο στοιχείο σε αυτό τον Στόχο, αποτελεί και η έμμεση και άμεση στήριξη των υφιστάμενων, αλλά και νέων επιχειρηματικών πρωτοβουλιών, με έμφαση στην στήριξη της συνδυαστικής δημιουργικότητας και την αξιοποίηση νέων καινοτομικών εργαλείων και τρόπων οργάνωσης. Στο ίδιο πλαίσιο, η διεύρυνση των ακαδημαϊκών και ερευνητικών μονάδων, ή ακόμα και η σύσταση αυτοτελούς Πανεπιστημίου στην Περιφέρεια, θα ενίσχυε σημαντικά το ερευνητικό και επιχειρηματικό οικοσύστημα, συμβάλλοντας στην ώσμωση των ερευνητικών αποτελεσμάτων με την παραγωγική τοπική διαδικασία, στην κατεύθυνση της περαιτέρω ενσωμάτωσης της καινοτομίας και της αξιοποίησης των συγκριτικών αναπτυξιακών πλεονεκτημάτων της περιοχής. Η διεύρυνση του τοπικού ακαδημαϊκού οικοσυστήματος αναμένεται να διοχετεύσει πολλαπλά οφέλη οριζόντια και στους υπόλοιπους Ειδικούς Στόχους του ΠΠΑ.
- iii. **Έξυπνες πόλεις:** Οι έξυπνες πόλεις αποτελούν περιβάλλοντα που βελτιώνουν τις ανθρώπινες ικανότητες δημιουργικότητας, μάθησης και καινοτομίας. Δημιουργούνται από την συνένωση τοπικών συστημάτων καινοτομίας που

λειτουργούν μέσα στις πόλεις με ψηφιακά δίκτυα και εφαρμογές της κοινωνίας της πληροφορίας. Η συνεργασία των δημόσιων φορέων πολιτικής με καινοτόμες επιχειρηματικές πρωτοβουλίες, τα ακαδημαϊκά ινστιτούτα, παράλληλα με την απαραίτητη συμμετοχικότητα των πολιτών, αποτελούν απαραίτητες προϋποθέσεις για την ενίσχυση της έννοιας της έξυπνης λειτουργίας των αστικών κέντρων στην Περιφέρεια.

- iv. Ενίσχυση της ψηφιακής οικονομίας: Με σκοπό τη βελτίωση της παραγωγικότητας, της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων με έμφαση στην εφαρμογή ΤΠΕ στη βιομηχανική παραγωγή, στον τουρισμό και στον πολιτισμό και στις συναλλαγές στα αγαθά, στις υπηρεσίες και στις εξαγωγές. Κρίσιμο στοιχείο σε αυτό τον Στόχο, αποτελεί και η έμμεση και άμεση στήριξη των υφιστάμενων, αλλά και νέων επιχειρηματικών πρωτοβουλιών, με έμφαση στην στήριξη της συνδυαστικής δημιουργικότητας και την αξιοποίηση νέων καινοτομικών εργαλείων και τρόπων οργάνωσης.
- v. Ψηφιακές υπηρεσίες ολοκληρωμένης υποστήριξης και επανάχρηση των δεδομένων: Δημιουργία ψηφιακών υπηρεσιών απομακρυσμένης πρόσβασης πολιτών στις υπηρεσίες της Περιφέρειας, ώστε να αξιοποιούνται οι πηγές δεδομένων της Δημόσιας Διοίκησης, με στόχο την προσαρμογή στη νέα ψηφιακή εποχή, όπου τα δεδομένα, η γνώση και οι προσωποποιημένες υπηρεσίες καθορίζουν τις εξελίξεις.

- **Πράσινη Ανάπτυξη:**

Για την επίτευξη του στόχου της πράσινης ανάπτυξης η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας σκοπεύει να κινηθεί στους ακόλουθους Ειδικούς Αναπτυξιακούς Στόχους:

- i. Παρακολούθηση των περιβαλλοντικών δεδομένων: Η Περιφέρειά μας έχει πληγεί από έντονα καιρικά φαινόμενα τα οποία έχουν δημιουργήσει πολλές καταστροφές σε δίκτυα και υποδομές καθιστώντας την πρόληψη & διαχείριση των κινδύνων της κλιματικής αλλαγής βασική προτεραιότητα του σχεδιασμού μας.
- ii. Ανάπτυξη υποδομών προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος: Υψηλή προτεραιοποίηση αποδίδει η ΠΣΤΕ στην ανάπτυξη υποδομών για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος (μικρά φράγματα, αρδευτικά δίκτυα, ύδρευση - αποχέτευση, αντιπλημμυρικά, εγγειοβελτιώσεις, κλπ). Η διασφάλιση της προστασίας των φυσικών πόρων της Περιφέρειας αποτελεί πρωταρχική προϋπόθεση για την προώθηση των αναπτυξιακών δράσεων του προγράμματος, διασφαλίζοντας μια συνεκτική και ισορροπημένη σχέση μεταξύ των ανθρωπινων παραγωγικών δραστηριοτήτων και της διατήρησης του πολύτιμου φυσικού πλούτου της Περιφέρειας.
- iii. Διαχείριση αποβλήτων: Το ΠΕΣΔΑ Στερεάς Ελλάδας έχει θέσει στόχους για τη διαχείριση των αποβλήτων για την επίτευξη των οποίων απαιτείται η ολοκλήρωση

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

σειράς έργων χαρακτηριζόμενων ως έργα α' και β' χρηματοδοτικής προτεραιότητας. Η ολοκλήρωση των έργων α' χρηματοδοτικής προτεραιότητας αποτελεί βασικό πυλώνα του σχεδιασμού της Περιφέρειας.

- iv. Πράσινες πόλεις/ Ενεργειακή απόδοση: Η δημιουργία «Πράσινων πόλεων» μέσω ενίσχυσης δράσεων αστικής ανάπλασης και διάχυσης τεχνολογιών εξοικονόμησης ενέργειας για τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης κτηρίων και την αναβάθμιση των παραγωγικών διαδικασιών, αποτελεί επίσης στόχο της ΠΣΤΕ.
- v. Κυκλική οικονομία: Η Περιφέρεια υστερεί σημαντικά στην ενσωμάτωση των αρχών της κυκλικής οικονομίας και απαιτείται περαιτέρω μελέτη για τον προσδιορισμό των αναγκαίων βημάτων για την προώθηση της. Η εξασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης στις περιοχές βιομηχανικής συγκέντρωσης και η περαιτέρω προσέλκυση επενδύσεων απαιτεί πρωτοβουλίες οι οποίες θα περιορίσουν το περιβαλλοντικό αποτύπωμα της βιομηχανικής δραστηριότητας και θ' αυξήσουν τη φέρουσα ικανότητα των βιομηχανικών περιοχών.

- **Κοινωνική Ανάπτυξη**

Για την επίτευξη του στόχου της κοινωνικής ανάπτυξης η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας σκοπεύει να κινηθεί στους ακόλουθους Αναπτυξιακούς Στόχους:

- i. Υγεία: Ενίσχυση υποδομών και προμήθεια εξοπλισμού. Συστηματική επιτήρηση και καταγραφή παραγόντων κινδύνου υγείας του πληθυσμού, οργάνωση και επιχειρησιακή στήριξη δράσεων για τον έλεγχο και περιορισμό των επιπτώσεών τους και τη διαφύλαξη της υγείας
- ii. Ευπαθείς Ομάδες Πληθυσμού: Ενσωμάτωση Ευπαθών Ομάδων Πληθυσμού (α. 1 παρ. 4 ν. 4019/2011) στο εργατικό δυναμικό και ενίσχυση των δομών ενσωμάτωσης αυτών.
- iii. Άτομα με αναπηρία: Ενίσχυση υποδομών για βελτίωση της οικονομικής και κοινωνικής ενσωμάτωσης ατόμων με αναπηρία
- iv. Εκπαίδευση: Ανάπτυξη κι εκσυγχρονισμός Υποδομών όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης
- v. Κοινωνικές επενδύσεις: Υποδομές και δράσεις βελτίωσης της ποιότητας ζωής των κατοίκων
- vi. Αθλητισμός: Ανάπτυξη και συντήρηση υποδομών στον τομέα του αθλητισμού
- vii. Ανάπτυξη του οικοσυστήματος της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας: Δημιουργία ενός ευνοϊκού περιβάλλοντος, που θα διευκολύνει τη συμμετοχή όσων πολιτών το επιθυμούν σε παραγωγικές δραστηριότητες που αναπτύσσονται με σεβασμό στον άνθρωπο και το περιβάλλον και οργανώνονται με τη διάχυση πρακτικών δημοκρατίας, ισότητας, αλληλεγγύης και συνεργασίας μεταξύ των

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

συμμετεχόντων και των τοπικών κοινωνιών.

- **Ανάπτυξη υποδομών**

Για την επίτευξη του στόχου της ανάπτυξης υποδομών η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας σκοπεύει να κινηθεί στους ακόλουθους Ειδικούς Αναπτυξιακούς Στόχους:

- i. **Δίκτυα & Μεταφορές:** Η εξέλιξη της Περιφέρειας σε κόμβο δικτύων μεταφορών, εθνικού και ευρωπαϊκού επιπέδου, αποτελεί κεντρική προτεραιότητα του σχεδιασμού μας. Στο πλαίσιο αυτό σχεδιάζονται έργα για την επέκταση, τη βελτίωση και τον εκσυγχρονισμό των υφισταμένων υποδομών (ενεργειακά δίκτυα, δίκτυα επικοινωνιών, οδικά δίκτυα, λιμάνια, υδατοδρόμια κλπ). Επιπλέον σχεδιάζονται έργα που θα συμβάλλουν στην άρση των ελλείψεων του υφιστάμενου οδικού δικτύου, των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων και της επικινδυνότητας για τους κατοίκους συγκεκριμένων περιοχών. Τέλος, σχεδιάζονται έργα για την ενίσχυση της οδικής ασφάλειας. Η μεταφορική διάσταση της απόδοσης έμφασης στην υλοποίηση επιπρόσθετων παρακαμπτήριων οδών, με δεδομένη τη διάσχιση της Περιφέρειας από τον κεντρικού εθνικού αυτοκινητόδρομο, αλλά και την αναγκαιότητα ισόρροπης και δίκαιης διασύνδεσης του με την περιφερειακή ενδοχώρα, θα απέδιδε πολλαπλά οφέλη, μεταφορικά, ασφάλειας αλλά και αναπτυξιακά.
- ii. **Εφοδιαστική αλυσίδα:** Προτεραιότητα της Περιφέρειας αποτελεί η ενίσχυση δράσεων που θα συμβάλουν στον μετριασμό της ενδοπεριφερειακής ανισορροπία σε σχέση με υποδομές σχετιζόμενες με την εφοδιαστική αλυσίδα. Κρίσιμη παράμετρο αποτελεί η παράλληλη ενίσχυση και αναβάθμιση των σημαντικών μεταφορικών κόμβων στην περιοχή, οι οποίοι αναμένεται να διευκολύνουν την ανάπτυξη της εφοδιαστικής αλυσίδας και την παροχή ενός ισορροπημένου δικτύου ακόμα και για τις πιο απομονωμένες και δυσπρόσιτες περιοχές.
- iii. **Ολοκληρωμένη ανάπτυξη των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών:** Νέες θεματικές χωρικές επενδύσεις που συμβάλλουν στην ολοκληρωμένη ανάπτυξη των περιοχών και στην άμβλυνση των χωρικών ανισοτήτων.

- **Ενίσχυση εξωστρέφειας**

Για την επίτευξη του στόχου της ενίσχυσης της εξωστρέφειας η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας σκοπεύει να κινηθεί στους ακόλουθους Ειδικούς Αναπτυξιακούς Στόχους:

- i. **Πολιτισμός:** Προτεραιότητα είναι η προστασία και ανάδειξη μνημείων, αρχαιολογικών χώρων και τόπων ιστορικού ενδιαφέροντος αλλά και ο εκσυγχρονισμός μουσείων και πολιτιστικών κέντρων, ώστε να προστατευθεί η πολιτιστική κληρονομία και να ενισχυθεί το τουριστικό προϊόν της περιοχής μας.
- ii. **Προώθηση της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας ως προορισμού τεσσάρων εποχών:**

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Προώθηση τουρισμού με έμφαση στις ανερχόμενες και μη παραδοσιακές αγορές καθώς και προώθηση - ανάπτυξη υποδομών για εναλλακτικές μορφές τουρισμού.

iii. Εξωστρέφεια αγροδιατροφικού και μεταποιητικού τομέα: Η διευκόλυνση της συμμετοχής των παραγωγών και των επιχειρήσεων σε διεθνείς - εγχώριες εκθέσεις, σε εμπορικές αποστολές, θα αυξήσει την εξωστρέφεια συμβάλλοντας στην προώθηση των τοπικών προϊόντων. Η έμμεση και άμεση στήριξη των υφιστάμενων, αλλά και νέων επιχειρηματικών πρωτοβουλιών, σε συνδυασμό με τις δράσεις του πρώτου Αναπτυξιακού Στόχου, με έμφαση στην στήριξη της συνδυαστικής δημιουργικότητας και την αξιοποίηση νέων καινοτομικών εργαλείων και τρόπων οργάνωσης αποτελεί κρίσιμο στοιχείο.

iv. iv. Δημιουργία Οργανισμού Διαχείρισης Προορισμού: Αποτελεί έναν μηχανισμό που θα συνεργεί με άλλους τοπικούς οργανισμούς και φορείς, με σκοπό την ανάδειξη της Περιφέρειας σε προορισμό διεθνούς εμβέλειας. Θα σχεδιάζει και υλοποιεί ολοκληρωμένα σχέδια τουριστικής προβολής, σε συνεργασία με κάθε εμπλεκόμενο φορέα στον τομέα του τουρισμού (επιμελητήρια, ενώσεις ξενοδόχων, Δήμους, παραγωγούς τοπικών προϊόντων, εφορείες αρχαιοτήτων, πολιτιστικοί σύλλογοι).

Στο πλαίσιο της παρούσας Στρατηγικής προβλέπονται Έργα/Πράξεις που αφορούν την απασχόληση και τις δράσεις κινητοποίησης των παραγωγικών δυνάμεων της διαδρομής, την ενεργειακή αναβάθμιση κτιριακών εγκαταστάσεων πολιτισμού, τη βελτίωση πρόσβασης και δημιουργία διαδρομών περιήγησης σε αρχαιολογικούς χώρους, την ενίσχυση του ρόλου του πολιτισμού και του αιεφόρου τουρισμού.

Συνεπώς, οι Ειδικόι Στόχοι που έχουν τεθεί στην παρούσα μελέτη ενσωματώνουν το βασικό πυρήνα του Περιφερειακού Προγράμματος Ανάπτυξης Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας (ΠΠΑ) 2021-2025 σε ό,τι αφορά τους παρακάτω Αναπτυξιακούς Στόχους και τους Ειδικούς Αναπτυξιακούς Στόχους:

- Έξυπνη Ανάπτυξη - ii. Καινοτομία κι Επιχειρηματικότητα, κυρίως γιατί δίνεται βαρύτητα στην έμμεση και άμεση στήριξη των υφιστάμενων, αλλά και νέων επιχειρηματικών πρωτοβουλιών, iv. Ενίσχυση της ψηφιακής οικονομίας, λόγω της έμφασης που δίνεται στην εφαρμογή ΤΠΕ στον τουρισμό και στον πολιτισμό.

-Πράσινη Ανάπτυξη - ii. Ανάπτυξη υποδομών προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος, καθώς διασφαλίζεται μια συνεκτική και ισορροπημένη σχέση μεταξύ των ανθρώπινων παραγωγικών δραστηριοτήτων και της διατήρησης του πολύτιμου φυσικού πλούτου της Περιφέρειας, iv. Πράσινες πόλεις/ Ενεργειακή απόδοση γιατί στοχεύει στην ενεργειακή απόδοση κτηρίων και την αναβάθμιση των παραγωγικών διαδικασιών.

-Ανάπτυξη υποδομών - iii. Ολοκληρωμένη ανάπτυξη των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών καθώς αφορά νέες θεματικές χωρικές επενδύσεις που συμβάλλουν στην ολοκληρωμένη ανάπτυξη των περιοχών και στην άμβλυνση των χωρικών ανισοτήτων.

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

-Ενίσχυση εξωστρέφειας - i. Πολιτισμός γιατί αποτελεί προτεραιότητα η προστασία και ανάδειξη μνημείων, αρχαιολογικών χώρων και τόπων ιστορικού ενδιαφέροντος αλλά και ο εκσυγχρονισμός μουσείων και πολιτιστικών κέντρων, ώστε να προστατευθεί η πολιτιστική κληρονομία και να ενισχυθεί το τουριστικό προϊόν της περιοχής μας, ii. Προώθηση της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας ως προορισμού τεσσάρων εποχών γιατί ασχολείται με την προώθηση τουρισμού με έμφαση στις ανερχόμενες και μη παραδοσιακές αγορές καθώς και προώθηση - ανάπτυξη υποδομών για εναλλακτικές μορφές τουρισμού.

Το Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας (ΠΠΑ) 2021-2025 συνδέεται και με τους τρεις Στρατηγικούς Στόχους και συγκεκριμένα με τον Σ.Σ. 1: «Προστασία, ανάδειξη και ολοκληρωμένη διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος και του πολιτιστικού και τουριστικού κεφαλαίου με παράλληλη ενίσχυση της ταυτότητας της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας», με τον Σ.Σ. 2: «Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας στην παραγωγή, στήριξη της τοπικής οικονομίας, ενδυνάμωση της επιχειρηματικότητας με όρους καινοτομίας, εξωστρέφειας και ψηφιακής μετάβασης στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας» και με τον Σ.Σ. 3: «Επικοινωνία, Δημοσιότητα και Προβολή της Πολιτιστικής, Περιβαλλοντικής, Τουριστικής Διαδρομής Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας».

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΕΞΥΠΝΗΣ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Η προσέγγιση της περιφερειακής στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης για την καινοτομία (RIS3) αποτελεί μια ολοκληρωμένη και χωρικά προσδιορισμένη ατζέντα οικονομικού μετασχηματισμού η οποία: για το σχεδιασμό της στρατηγικής.

- επικεντρώνει τις πολιτικές υποστήριξης και επενδύσεων σε λίγες βασικές προτεραιότητες, προκλήσεις και ανάγκες ανάπτυξης βασισμένη στη γνώση, συμπεριλαμβανομένων των μέτρων ΤΠΕ.
- οικοδομεί πάνω στα δυνατά σημεία και τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα της περιφέρειας.
- υποστηρίζει τεχνολογικές και μη τεχνολογικές μορφές καινοτομίας και επιδιώκει τη μόχλευση ιδιωτικών επενδύσεων.
- εμπλέκει στο σχεδιασμό και στην υλοποίηση τους κοινωνικούς εταίρους και ενθαρρύνει την καινοτομία και τον πειραματισμό.
- βασίζεται στην τεκμηρίωση και περιλαμβάνει ένα συνεκτικό σύστημα παρακολούθησης και αξιολόγησης.

Όραμα της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας είναι η ισόρροπη κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη, η δημιουργία βιώσιμων θέσεων απασχόλησης και η βελτίωση της ποιότητας ζωής η οποία θα επιτευχθεί με την υιοθέτηση μιας στρατηγικής η οποία επικεντρώνει τις προσπάθειες και τη μόχλευση επενδύσεων σε τομείς που η Περιφέρεια διαθέτει συγκριτικό πλεονέκτημα προστατεύοντας συγχρόνως το περιβάλλον το οποίο αποτελεί ένα από τα σημαντικά της περιουσιακά στοιχεία και ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα.

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η ανάπτυξη της αγροδιατροφής, της αλιείας και των υδατοκαλλιεργειών αποτελούν κεντρικό συστατικό της αναπτυξιακής στρατηγικής και συμβάλει στην αύξηση της διατροφικής αυτάρκειας της περιφέρειας, στην ικανοποίηση των αναγκών της υπόλοιπης Ελλάδας και στην ανάπτυξη εξαγωγών σε αγορές εξειδικευμένες και υψηλών εισοδημάτων. Προϋπόθεση αποτελεί ο σεβασμός στο περιβάλλον, η αξιοποίηση των παραδοσιακών ποικιλιών και καλλιεργητικών τεχνικών και ο εμπλουτισμός τους με σύγχρονες γνώσεις και τεχνολογίες που θα αναζωογονήσουν την παραγωγική δραστηριότητα (καλλιέργεια και μεταποίηση τροφίμων).

Παράλληλα, η ποιοτική, υγιεινή και με τοπική ταυτότητα διατροφή αποτελούν σημαντικά ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα της βιομηχανίας της εμπειρίας (τουρισμός, πολιτισμός δημιουργική βιομηχανία) η οποία θα βασιστεί στην αξιοποίηση του φυσικού και πολιτισμικού αποθέματος της Περιφέρειας και στη διαφοροποίηση του προϊόντος αξιοποιώντας τις ιδιαιτερότητες και δυνατότητες κάθε περιοχής.

Η σημαντική βιομηχανική συγκέντρωση που παρατηρείται στην Περιφέρεια θα πρέπει να αντιμετωπιστεί όχι ως βάρος αλλά ως ένα σημαντικό πλεονέκτημα και ευκαιρία για την ενίσχυση των θετικών δευτερογενών επιδράσεων στην οικονομία και στην επιχειρηματική δραστηριότητα της περιοχής. Απαραίτητη προϋπόθεση είναι, αφενός η δημιουργία και η βελτίωση των υποδομών υποδοχής και εγκατάστασης βιομηχανικών μονάδων, και αφετέρου η λήψη όλων των αναγκαίων μέτρων για την μείωση των επιπτώσεων στο περιβάλλον από τη βιομηχανική δραστηριότητα. Παράλληλα υπάρχουν ευκαιρίες για ανάπτυξη συνεργασιών ανάμεσα στις επιχειρήσεις της σημαντικότερης βιομηχανικής δραστηριότητας της περιοχής, την παραγωγή μετάλλου και μεταλλικών προϊόντων, και στις συμπληρωματικές επιχειρήσεις στην Περιφέρεια της Θεσσαλίας.

Η υλοποίηση του οράματος της Περιφέρειας και του αναπτυξιακού της μοντέλου απαιτεί την αξιοποίηση καθαρών πράσινων τεχνολογιών για τον περιορισμό των επιδράσεων των οικονομικών δραστηριοτήτων (της μεταποίησης, της αγροτικής και οικονομικής δραστηριότητας, του τουρισμού κλπ.) πάνω στη φύση η οποία αποτελεί το βασικό περιουσιακό στοιχείο και συγκριτικό πλεονέκτημα της περιφέρειας. Παράλληλα η εξοικονόμηση ενέργειας και η χρήση εναλλακτικών μορφών στην παραγωγή της, θα συμβάλουν στη βελτίωση του περιβάλλοντος και στη μείωση του ενεργειακού κόστους.

Η αξιοποίηση των τεχνολογιών πληροφορικής και τηλεπικοινωνιών θα βοηθήσει στον εκσυγχρονισμό και στην αύξηση της παραγωγικότητας των επιχειρήσεων στους παραπάνω τομείς, θα συμβάλει στον εμπλουτισμό της προσφερόμενης εμπειρία στους τουρίστες της Περιφέρειας, καθώς και στη βελτίωση τη ποιότητας ζωής στους πολίτες.

Οι προτεραιότητες της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας στο πλαίσιο της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης για την ΠΠ 2021-2027, βάσει και των κατευθύνσεων της περιφερειακής απόληξης της Εθνικής Στρατηγικής παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 65: Οι βασικοί τομείς προτεραιότητας της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης 2021-2027.

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΞΥΠΝΗ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΒΑΣΙΚΟΙ ΤΟΜΕΙΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 2021-2027
Αγροδιατροφή
Πράσινη καινοτομία, εξοικονόμηση και παραγωγή ενέργειας από ΑΠΕ και βιοκαύσιμα
Στήριξη της αλυσίδας αξίας του μέλλοντος
Βιομηχανία της εμπειρίας
Περιβάλλον: Μείωση οικολογικού αποτυπώματος σε γεωργία, κτηνοτροφία, μεταποίηση & τουρισμό
ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΣ ΦΟΡΕΑΣ
Διεύθυνση αναπτυξιακού προγραμματισμού της ΠΣΤΕ

Πηγή: Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης 2021-2027 & ίδια επεξεργασία

Στο πλαίσιο της παρούσας Στρατηγικής προβλέπονται Έργα/Πράξεις που αφορούν την απασχόληση και την τόνωση και ανάπτυξη της τοπικής επιχειρηματικότητας, την ενεργειακή αναβάθμιση κτιριακών εγκαταστάσεων πολιτισμού, την ενίσχυση του ρόλου του πολιτισμού και του αειφόρου τουρισμού, δηλαδή την ενδυνάμωση της βιομηχανίας εμπειρίας, την προώθηση και την προστασία του φυσικού πλούτου της περιοχής παρέμβασης κ.α.

Συνεπώς, οι Ειδικόι Στόχοι που έχουν τεθεί στην παρούσα μελέτη ενσωματώνουν το βασικό πυρήνα της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης 2021-2027 κυρίως σε ό,τι αφορά τους παρακάτω βασικούς τομείς προτεραιότητας: 2. Πράσινη καινοτομία, εξοικονόμηση και παραγωγή ενέργειας από ΑΠΕ και βιοκαύσιμα, 4. Βιομηχανία της εμπειρίας, 5. Περιβάλλον: Μείωση οικολογικού αποτυπώματος σε γεωργία, κτηνοτροφία, μεταποίηση & τουρισμό.

Η Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης 2021-2027 συνδέεται και με τους τρεις Στρατηγικούς Στόχους και συγκεκριμένα με τον Σ.Σ. 1: «Προστασία, ανάδειξη και ολοκληρωμένη διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος και του πολιτιστικού και τουριστικού κεφαλαίου με παράλληλη ενίσχυση της ταυτότητας της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας», με τον Σ.Σ. 2: «Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας στην παραγωγή, στήριξη της τοπικής οικονομίας, ενδυνάμωση της επιχειρηματικότητας με όρους καινοτομίας, εξωστρέφειας και ψηφιακής μετάβασης στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας» και με τον Σ.Σ. 3: «Επικοινωνία, Δημοσιότητα και Προβολή της Πολιτιστικής, Περιβαλλοντικής, Τουριστικής Διαδρομής Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας».

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Α. Στόχοι του ΠΧΠ Στερεάς Ελλάδας

Το Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο (ΠΧΠ) της Στερεάς Ελλάδας επιδιώκει την επίτευξη των εξής γενικών στόχων:

1. Ενίσχυση της θέσης και του ρόλου της Περιφέρειας στον διεθνή, κοινοτικό και εθνικό χώρο για την ενίσχυση της εξωτερικής ανταγωνιστικότητάς της.
2. Προώθηση της εδαφικής συνοχής και διασφάλιση διατηρήσιμης οικονομικής

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ευημερίας μέσω ολοκληρωμένων ενδοπεριφερειακών χωρικών ενοτήτων που αναδεικνύουν πόλους και άξονες ανάπτυξης.

3. Διασφάλιση της προστασίας του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος και ανάδειξή του σε παράγοντα ανάπτυξης μέσω της βιώσιμης διαχείρισης των δραστηριοτήτων.
4. Αποτελεσματική διαχείριση των φυσικών πόρων και προώθηση της ανακύκλωσης και επανάχρησης στην παραγωγική διαδικασία και την οικιστική ανάπτυξη.
5. Προσαρμογή στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής και στις ενεργειακές ανάγκες, με προτεραιότητα στην περιφερειακά σχεδιασμένη ανάπτυξη Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ) και τον επανασχεδιασμό των μετακινήσεων.
6. Ένταξη της προστασίας του τοπίου με ιεραρχημένη αξιολόγηση.
7. Προώθηση των συνεργιών και της συμπληρωματικότητας μέσω δικτυώσεων των χωρικών δομών.

Β. Πρότυπο χωρικής ανάπτυξης

Το πρότυπο για τη χωρική ανάπτυξη της περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας εδράζεται στο δίπτυχο που συνδυάζει την πολυκεντρική και συνεκτική ως προς τη δόμηση ανάπτυξη, σε συνδυασμό με τη δικτύωση και συνεργασία αστικών πόλων ανάπτυξης μέσω της διαμόρφωσης χωρικών ενοτήτων. Ειδικότερα, στο πρότυπο αυτό, ο περιφερειακός χώρος λειτουργεί στη βάση ενός ιεραρχημένου συστήματος αστικών κέντρων, δικτυακά συνδεδεμένου, που επιτρέπει συγκεντρώσεις κρίσιμης μάζας. Οι χωρικές ενότητες, μετά την διοικητική αυτονομία της Περιφέρειας στο πλαίσιο του «Καλλικράτη», υλοποιούν την εταιρική σχέση πόλης – υπαίθρου και ταυτόχρονα αποτελούν ενότητες ή υποενότητες τοπίου.

Γ. Κατευθύνσεις Χωρικής Οργάνωσης

Τριτογενής τομέας

Πρωθούνται, μεταξύ άλλων, οι εξής υποδομές του τριτογενή τομέα:

- Η οργάνωση της τουριστικής δραστηριότητας γίνεται με βάση τους πολιτιστικούς και φυσικούς τουριστικούς πόρους της περιφέρειας ως πόροι έλξης διαφόρων τύπων τουρισμού (πολιτιστικός, ιαματικός, θρησκευτικός, χιονοδρομικός, οικοτουρισμός κ.λπ.) για τους οποίους δίνονται ειδικές κατευθύνσεις

Προβλέπονται, επίσης, γενικές κατευθύνσεις για τη χωρική ανάπτυξη και οργάνωση του τουρισμού οι οποίες, ενδεικτικά, περιλαμβάνουν:

- i. Τη διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος με κατεύθυνση προς τον εισερχόμενο τουρισμό, καθώς και του συστήματος μεταφορών υπέρ των θαλάσσιων διασυνδέσεων και του σιδηροδρόμου για μείωση της πίεσης των

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

τουριστικών οδικών μεταφορών στο ενεργειακό αποτύπωμα

- ii. Τη διαχείριση κατ' οικονομία των νέων τουριστικών αναπτύξεων στις ανεπτυγμένες και αναπτυσσόμενες τουριστικές περιοχές που καθορίζει το ΠΧΠ και την κατεύθυνση οργανωμένων υποδοχέων σε συγκεκριμένες περιοχές
- iii. Την αποτροπή ανάπτυξης τουριστικών καταλυμάτων στις απειλούμενες από διάβρωση παράκτιες δυναμικές ζώνες και στις απειλούμενες από φυσικές καταστροφές
- iv. Την ανάδειξη και προστασία κυρίαρχων τουριστικών πόρων της Περιφέρειας που αφορούν τη φυσική και πολιτιστική κληρονομιά και τα τοπία, με ιεράρχηση ως προς τη διεθνή τους εμβέλεια, ως κόμβοι καθιέρωσης της τουριστικής δραστηριότητας και δημιουργίας ταυτότητας.

Ενέργεια

Παράλληλα με τη γενική στρατηγική για την ανάπτυξη του συστήματος ηλεκτρικής ενέργειας σε συνέργεια με το δεκαετές Πρόγραμμα Ανάπτυξης του Συστήματος Μεταφοράς, προωθούνται οι εξής, στρατηγικοί στόχοι:

- ο Εξοικονόμηση ενέργειας τόσο στα κτίρια όσο και στο επίπεδο αξιοποίησης και διάδοσης νέων ενεργειακών τεχνολογιών

Δ. Περιβάλλον, κλιματική αλλαγή, τοπίο

Για την προστασία του πλούσιου φυσικού περιβάλλοντος, το ΠΧΠ προβλέπει βασικές αρχές διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών (περιοχές NATURA 2000, ορεινός χώρος, κ.λπ.) καθώς και κατευθύνσεις για την αντιμετώπιση της ρύπανσης και την κλιματική αλλαγή.

Η πολιτιστική κληρονομιά και τα τοπία της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας αντιμετωπίζονται ως πόρος ο οποίος προστατεύεται και αναδεικνύεται σε συνδυασμό με τη φυσική κληρονομιά της Περιφέρειας κατά ζώνες τοπίου.

Ειδικότερα, το πλαίσιο προωθεί τη δικτύωση και ένταξη των πολιτιστικών πόλων σε πολιτιστικά δίκτυα (υλικά και άυλα), και σε πολιτιστικές διαδρομές «Τοπίου», την ενίσχυση και προβολή της μουσειακής υποδομής της Περιφέρειας, με ταυτόχρονη δικτύωση μεταξύ τους, τόσο ενδοπεριφερειακά όσο και διαπεριφερειακά καθώς και τη θεσμική προστασία και ανάδειξη αρχαιολογικών χώρων (Θερμοπύλες, Θήβα κ.λπ.).

Στο πλαίσιο της παρούσας Στρατηγικής προβλέπονται Έργα/Πράξεις που αφορούν την ενίσχυση του ρόλου του πολιτισμού και του αειφόρου τουρισμού, την προώθηση και την προστασία του φυσικού και πολιτισμικού πλούτου της περιοχής παρέμβασης κ.α.

Συνεπώς, οι Ειδικοί Στόχοι που έχουν τεθεί στην παρούσα μελέτη ενσωματώνουν το βασικό πυρήνα του Περιφερειακού Χωροταξικού Πλαισίου Στερεάς Ελλάδας κυρίως σε ό,τι αφορά

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

τον παρακάτω Γενικό Στόχο: 3. Διασφάλιση της προστασίας του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος και ανάδειξή του σε παράγοντα ανάπτυξης μέσω της βιώσιμης διαχείρισης των δραστηριοτήτων,

Το Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο Στερεάς Ελλάδας συνδέεται κυρίως με τον Σ.Σ. 1: «Προστασία, ανάδειξη και ολοκληρωμένη διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος και του πολιτιστικού και τουριστικού κεφαλαίου με παράλληλη ενίσχυση της ταυτότητας της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας».

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ (ΠΕΣΔΑ) ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Το ΠΕΣΔΑ αποτελεί ένα ολοκληρωμένο σχέδιο διαχείρισης του συνόλου των αποβλήτων, τα οποία παράγονται στην Περιφέρεια, προσδιορίζει τις γενικές κατευθύνσεις για τη διαχείρισή τους, σε συμφωνία με τις κατευθύνσεις του Εθνικού Σχεδιασμού Διαχείρισης Αποβλήτων και υποδεικνύει τα κατάλληλα μέτρα που προωθούν ιεραρχικά και συνδυασμένα: α) την πρόληψη, β) την επαναχρησιμοποίηση, γ) την ανακύκλωση, δ) άλλου είδους ανάκτηση, όπως ανάκτηση ενέργειας, και ε) την ασφαλή τελική διάθεση σε επίπεδο Περιφέρειας. Περιλαμβάνεται, επίσης, σχέδιο Πρόληψης για τη Δημιουργία Αποβλήτων.

Το Περιφερειακό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων (ΠΕΣΔΑ), που είναι σε πλήρη συμφωνία με το Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων, έθετε κατά την έγκρισή του τους ακόλουθους στόχους:

1. Σταθεροποίηση παραγωγής αποβλήτων στα επίπεδα του 2011, με φθίνουσα τάση.
2. Προτεραιότητα στην διαλογή υλικών στην πηγή με σκοπό στη συνέχεια να οδηγηθούν σε αποκεντρωμένες δομές διαχείρισης, έναντι της ανάκτησης σε συγκεντρωτικές εγκαταστάσεις μηχανικής διαλογής σύμμεικτων ΑΣΑ.
3. Ολοκλήρωση του αναγκαίου δικτύου με τη προσθήκη του νέου δικτύου των Πράσινων Σημείων - ΚΑΕΣΔΙΠ σε υποδομές διαχείρισης αποβλήτων έως το 2020.
4. Μείωση στο ελάχιστο δυνατό της συνολικής ποσότητας ανακτήσιμων αποβλήτων που διατίθενται για υγειονομική ταφή.
5. Ριζικός ανασχεδιασμός του υφιστάμενου σχεδιασμού υποδομών διαχείρισης, με στόχο τη ριζική αναβάθμιση της ανακύκλωσης και ανάκτησης με χωριστή συλλογή έως το 2020.
6. Περαιτέρω αξιοποίηση δευτερογενών υλικών (κομπόστ /compost, κομπόστ τύπου Α) με εξασφάλιση αυστηρών ποιοτικών προδιαγραφών.
7. Ανάκτηση ενέργειας σε συμπληρωματικό ρόλο, όταν έχουν εξαντληθεί τα περιθώρια άλλου είδους ανάκτησης.
8. Συστηματική καταγραφή και παρακολούθηση των δεδομένων παραγωγής και διαχείρισης των αποβλήτων - Δημιουργία ηλεκτρονικού μητρώου δεδομένων

αποβλήτων έως το 2015, το οποίο θα είναι προσβάσιμο από όλους τους αρμόδιους φορείς.

9. Αναμόρφωση κεντρικού μηχανισμού παρακολούθησης και ελέγχου της διαχείρισης των αποβλήτων.
10. Ανάπτυξη εθνικής επικοινωνιακής στρατηγικής για τα απόβλητα έως και το 2015, η οποία θα προκαθορίσει ομάδες-στόχους και θα αξιοποιήσει το σύνολο των προσβάσιμων τρόπων επικοινωνίας (π.χ. κοινωνικά μέσα δικτύωσης).
11. Αναθεώρηση των Περιφερειακών Σχεδίων (ΠΕΣΔΑ) με γνώμονα το εγκεκριμένο ΕΣΔΑ έως τις 15 Ιανουαρίου 2016. Βασικά χαρακτηριστικά τους το μοντέλο αποκεντρωμένης διαχείρισης των αποβλήτων, με κεντρικό άξονα την πρόληψη – επαναχρησιμοποίηση αλλά και την οικονομική ανάπτυξη της Τοπικής Αυτοδιοίκησης με ίδιους πόρους, από την ανακύκλωση, σε άμεση συνεργασία με τους δημότες-ανακυκλωτές.
12. Εκπόνηση και εφαρμογή τοπικών σχεδίων αποκεντρωμένης διαχείρισης από όλους τους Δήμους, το αργότερο έως τις 25 Δεκεμβρίου 2015.
13. Εξάλειψη της ανεξέλεγκτης διάθεσης αστικών αποβλήτων εντός του 2015 και λυιτών αποβλήτων έως το 2018.
14. Ορθολογική διαχείριση των ιστορικά αποθηκευμένων αποβλήτων, με υποβολή των σχετικών προγραμμάτων/ σχεδίων συμμόρφωσης από τους υπόχρεους έως τα τέλη του πρώτου εξαμήνου του 2016. Κατόπιν έγκρισης των παραπάνω σχεδίων συμμόρφωσης η διαχείριση των αποβλήτων και η αποκατάσταση των χώρων αποθήκευσής τους θα ολοκληρωθεί βάσει αυστηρού χρονοδιαγράμματος μέχρι το τέλος του 1ου εξαμήνου του 2018, λαμβάνοντας υπόψη κριτήρια όπως κυρίως η επικινδυνότητα και η ποσότητα.
15. Αποκατάσταση των κυριότερων ρυπασμένων χώρων διάθεσης αποβλήτων έως το 2020.

Στο πλαίσιο της παρούσας Στρατηγικής προβλέπονται Έργα/Πράξεις που αφορούν την προώθηση και την προστασία του φυσικού πλούτου της περιοχής παρέμβασης, την ενεργειακή αναβάθμιση κτιριακών εγκαταστάσεων πολιτισμού κ.α.

Συνεπώς, οι Ειδικοί Στόχοι που έχουν τεθεί στην παρούσα μελέτη ενσωματώνουν το βασικό πυρήνα του ΠΕΣΔΑ κυρίως σε ό,τι αφορά τον Στόχο 7. Ανάκτηση ενέργειας σε συμπληρωματικό ρόλο, όταν έχουν εξαντληθεί τα περιθώρια άλλου είδους ανάκτησης κ.α.

Το ΠΕΣΔΑ Στερεάς Ελλάδας συνδέεται κυρίως με τον Σ.Σ. 1: «Προστασία, ανάδειξη και ολοκληρωμένη διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος και του πολιτιστικού και τουριστικού κεφαλαίου με παράλληλη ενίσχυση της ταυτότητας της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας».

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

3.4 - ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΗ ΣΥΝΕΠΕΙΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ

Οι μελέτες και τα έργα υποδομής της ΟΧΕ Πολιτιστικής, Περιβαλλοντικής, Τουριστικής Διαδρομής της ΠΣΤΕ θα λάβουν περιορισμένη χρηματοδότηση για τους παρακάτω δύο λόγους:

- Ο ένας λόγος αφορά το ύψος της χρηματοδότησης της Ο.Χ.Ε. δεδομένου ότι βάσει της Πρόσκλησης, το σύνολο του διαθέσιμου Π/Υ για την υλοποίηση της ΟΧΕ «Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας» ανέρχεται σε 4.500.000,00 €.
- Ο δεύτερος και περισσότερο σημαντικός λόγος είναι ότι η Ο.Χ.Ε. καλείται να αξιοποιήσει τις υποδομές που έχουν ήδη δημιουργηθεί κατά τις προηγούμενες Προγραμματικές Περιόδους, καθώς και αυτές που δημιουργούνται, είτε ως μεμονωμένα έργα, είτε ενταγμένες σε άλλα χρηματοδοτικά σχήματα, στο πλαίσιο της τρέχουσας Προγραμματικής Περιόδου.

Δηλαδή, η Πολιτιστική - Περιβαλλοντική Διαδρομή της Στερεάς Ελλάδας συντίθεται από ένα κατάλογο έργων, ο οποίος είναι κατά πολύ ευρύτερος του περιορισμένου καταλόγου των έργων, στα οποία θα εξειδικευτεί η Ο.Χ.Ε.

Ειδικότερα, η Πολιτιστική - Περιβαλλοντική Διαδρομή συντίθεται από τις εξής ομάδες έργων:

- τα έργα στα οποία θα εξειδικευτεί η Ο.Χ.Ε.,
- έργα που ήδη υλοποιούνται στο πλαίσιο του Προγράμματος «Στερεά Ελλάδα» 2021 - 2027,
- έργα που θα υλοποιηθούν στο πλαίσιο των Στρατηγικών Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης του Προγράμματος «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027,
- ιδιωτικές επενδύσεις, που θα υλοποιηθούν στο πλαίσιο της κινητοποίησης των παραγωγικών δυνάμεων της Περιφέρειας,
- έργα που θα υλοποιηθούν με χρηματοδότηση άλλων Προγραμμάτων (π.χ. «ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ & ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ» (ΠΕΚΑ) 2021-2027, Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης (ΠΠΑ) Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας 2021-2025),
- έργα που υλοποιούνται με χρηματοδότηση αμιγώς εθνικών πόρων (ΠΔΕ),
- έργα που υλοποιήθηκαν κατά τις προηγούμενες Προγραμματικές Περιόδους, είτε

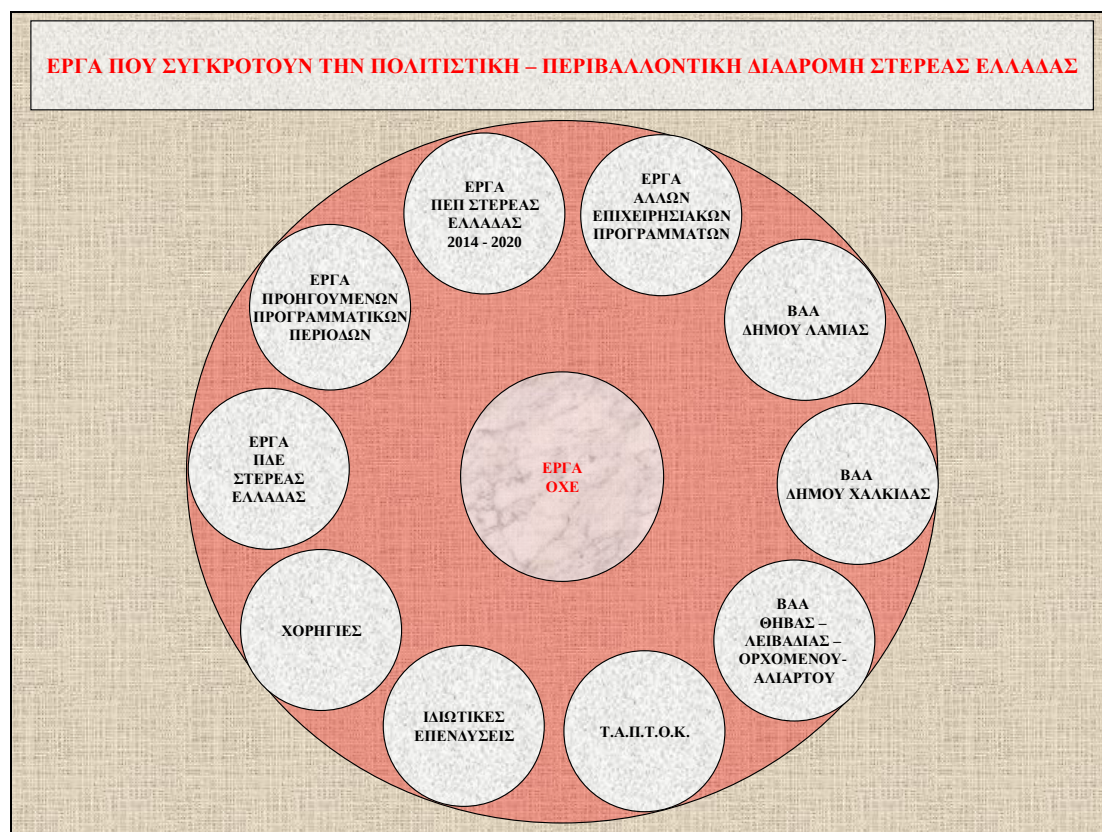
Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

από το Προγράμματος «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027, είτε από άλλα Προγράμματα,

- έργα ή μελέτες που χρηματοδοτούνται από χορηγίες, για την εξεύρεση και στόχευση των οποίων έχει ήδη κινητοποιηθεί αποτελεσματικά το Σωματείο «Διάζωμα».

Οι ομάδες των έργων που συνθέτουν την Πολιτιστική - Περιβαλλοντική Διαδρομή της Στερεάς Ελλάδας παρουσιάζονται στο διάγραμμα που ακολουθεί.

Την προηγούμενη περίοδο υλοποιήθηκε ένα πολυετές πρόγραμμα για τον εκσυγχρονισμό των Αρχαιολογικών Μουσείων Θήβας, Χαιρώνειας, Σχηματαρίου, Δελφών, Υπάτης και Ερέτριας, στα οποία θα προστεθεί το Νέο Αρχαιολογικό Μουσείο της Χαλκίδας στο τέλος του ΕΣΠΑ. Παράλληλα, αποκαταστάθηκαν ιστορικά κτήρια με μουσειακή χρήση, όπως ενδεικτικά το Ιστορικό Σχολείο Κορυσχάδων, το Λαογραφικό Μουσείο Άμφισσας, το Ιστορικό Μουσείο Αθανασίου Διάκου, το Κέντρο Ιστορικής Ενημέρωσης Άμφισσας ενώ συγχρόνως δημιουργήθηκαν νέες υποδομές όπως το Κέντρο Ιστορικής Μνήμης Θερμοπυλών. Σε όλα τα ανωτέρω, θα πρέπει να προστεθούν τα έργα αστικών αναπλάσεων στα ιστορικά κέντρα πόλεων, όπως στην Άμφισσα, το Καρπενήσι, τη Λαμία και τη Λειβαδιά.

Επίσης, έχουν υλοποιηθεί πολυετή προγράμματα προστασίας και ανάδειξης μνημείων και αρχαιολογικών χώρων σε όλη την επικράτεια της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας. Τα προγράμματα αυτά αφορούν εμβληματικούς χώρους και μνημεία, όπως η Ι.Μ. Οσίου Λουκά, ο Ι.Ν. Παναγίας Σκριπούς στη Βοιωτία, τα μνημεία του αρχαιολογικού χώρου των

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Δελφών στη Φωκίδα. Παράλληλα, πραγματοποιήθηκε η ανάδειξη των κάστρων Λαμίας και Υπάτης, αναδείχθηκαν τα μνημεία στην περιοχή της Αγ. Παρασκευής στη Χαλκίδα, συντηρήθηκαν τα αρχαία μνημεία στην πόλη της Ερέτριας, ο αρχαιολογικός χώρος του Παλαμαρίου και το μεσαιωνικό κάστρο με τα μεσαιωνικά μνημεία του στη Σκύρο. Τέλος, αναδείχθηκε ένας σημαντικός αριθμός Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών μνημείων, είτε μέσα σε μικρούς οικισμούς είτε στην ύπαιθρο, κυρίως στην Εύβοια και σε ένα μεγάλο ποσοστό στην Ευρυτανία και τη Φωκίδα. Στο πρόγραμμα αυτό προστίθενται παρεμβάσεις που πραγματοποιήθηκαν για την διαμόρφωση μονοπατιών και πεζοπορικών διαδρομών μαζί με την αποκατάσταση θρησκευτικών μνημείων. Στον τομέα των πολιτιστικών υποδομών, έχουν ήδη υλοποιηθεί σημαντικές παρεμβάσεις για την ανάδειξη αρχαιολογικών χώρων και μνημείων καθώς και την αναβάθμιση / δημιουργία νέων κτηριακών υποδομών μουσείων και πολιτιστικών κτηρίων.

Κατά συνέπεια, στο πλαίσιο της Ο.Χ.Ε, προτείνεται να ενταχθούν μόνο στοχευμένες παρεμβάσεις σε θέσεις, όπου είναι διαπιστωμένη η αναντιστοιχία μεταξύ της αναγνωρισμένης σημασίας τους και της σημερινής τους εικόνας. Επιπλέον, θα μπορούσαν να υλοποιηθούν μικρής κλίμακας «παραδειγματικά» έργα ανάδειξης και συνδυασμένης προβολής πολιτιστικού και φυσικού περιβάλλοντος.

Ιδιαίτερη βαρύτητα θα δοθεί στις δράσεις που αναφέρονται στις εξής κατευθύνσεις:

- Καθιέρωση και προβολή της πολιτιστικής – περιβαλλοντικής – τουριστικής ταυτότητας της Περιφέρειας.
- Αναβάθμιση των πολιτιστικών υποδομών υψηλής σημασίας.
- Ενεργοποίηση – κινητοποίηση και συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα στη λειτουργία της Διαδρομής.

Οι παραπάνω κατευθύνσεις, που για να υλοποιηθούν απαιτούν σχετικά χαμηλή χρηματοδότηση, αποτελούν την ικανή συνθήκη, προκειμένου να αξιοποιηθούν οι πολύ μεγάλες επενδύσεις που έχουν ήδη υλοποιηθεί ή υλοποιούνται στις πολιτιστικές, περιβαλλοντικές και τουριστικές υποδομές της Περιφέρειας.

Για τους παραπάνω λόγους, οι προτεινόμενες Παρεμβάσεις (Ομάδες Δράσεων) ιεραρχούνται ως υψηλής αναγκαιότητας, και, παρά τη μικρή χρηματοδοτική τους βαρύτητα, συνθέτουν ένα μίγμα δράσεων με απόλυτη χρηματοδοτική συνέπεια, στο πλαίσιο της προτεινόμενης Στρατηγικής.

ΕΝΟΤΗΤΑ 4 : ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ

4.1 ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΡΑΣΗΣ

4.1.1 ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Προκειμένου να καθιερωθεί και να λειτουργήσει αποτελεσματικά η ΟΧΕ «Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική διαδρομή Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας» απαιτείται η υλοποίηση μιας σειράς δράσεων, οι οποίες μπορούν να ταξινομηθούν σε τέσσερις διακριτές ενότητες παρεμβάσεων:

1. Ενέργειες Προώθησης και Επικοινωνίας της Διαδρομής.
2. Δράσεις Κινητοποίησης των Παραγωγικών Δυνάμεων της Περιφέρειας.
3. Μελέτες και Έργα Ανάδειξης Θέσεων της Διαδρομής.
4. Προώθηση της απασχόλησης στον τομέα του Πολιτιστικού – Περιβαλλοντικού Τουρισμού.

Οι παραπάνω παρεμβάσεις συνθέτουν την αρχιτεκτονική της ΟΧΕ «Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική διαδρομή Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας».

Στον πίνακα που ακολουθεί αποτυπώνονται οι Ειδικοί Στόχοι της Στρατηγικής σε συσχέτιση με συγκεκριμένα αναμενόμενα αποτελέσματα.

Πίνακας 66: Ειδικοί Στόχοι και Αναμενόμενα Αποτελέσματα.

A/A	ΤΙΤΛΟΣ	ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ
Ε.Σ. 1.1	Ανάδειξη του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος (αρχαιολογικοί χώροι, μνημεία, εθνικοί δρυμοί, μνημεία της φύσης): ενίσχυση των υποδομών και των θεσμών που συνδέονται με το πολιτιστικό και φυσικό περιβάλλον (μουσεία, κέντρα ενημέρωσης, εκδηλώσεις/ φεστιβάλ	Αύξηση επισκεπτών σε πολιτιστικούς – περιβαλλοντικούς προορισμούς της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας/Βελτίωση παρεχόμενων υπηρεσιών στον τομέα του πολιτιστικού – περιβαλλοντικού τουρισμού

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

A/A	ΤΙΤΛΟΣ	ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ
	εθνικής εμβέλειας, κ.λπ.).	
Ε.Σ. 2.1	Τόνωση και Ανάπτυξη της Επιχειρηματικότητας με έμφαση στο τρίπτυχο Τουρισμός – Πολιτισμός – Περιβάλλον.	Βελτίωση παρεχόμενων υπηρεσιών στον τομέα του πολιτιστικού – περιβαλλοντικού τουρισμού/Δημιουργία θέσεων εργασίας/ Ενδυνάμωση τοπικής οικονομίας
Ε.Σ. 3.1	Επικοινωνία, Δημοσιότητα και Προβολή της Πολιτιστικής, Περιβαλλοντικής, Τουριστικής Διαδρομής Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας.	Αύξηση επισκεπτών σε πολιτιστικούς – περιβαλλοντικούς προορισμούς της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας/Ανάδειξη της τουριστικής ταυτότητας της ΠΣΤΕ/Ενίσχυση της τοπικής οικονομίας

Στον πίνακα που ακολουθεί αποτυπώνεται η συσχέτιση των Ειδικών Στόχων της ΟΧΕ με τους Ειδικούς Στόχους του Προγράμματος «Στερεά Ελλάδα 2021-2027» ανά Επενδυτική Προτεραιότητα.

4.1.2 ΣΥΣΧΕΤΙΣΜΟΣ ΕΙΔΙΚΩΝ ΣΤΟΧΩΝ ΟΧΕ και Ε.Π ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ 2021-2027

Πίνακας 67: Συσχετισμός Ειδικών Στόχων ΟΧΕ και Προγράμματος «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027.

Άξονας Στρατηγικής ΟΧΕ	Ειδικός Στόχος ΟΧΕ	ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	ΠΕΔΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑ (κωδικός και τίτλος)
Σ.Σ. 1: Προστασία, ανάδειξη και ολοκληρωμένη διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος και του πολιτιστικού και τουριστικού κεφαλαίου με παράλληλη ενίσχυση της ταυτότητας της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας.	Ε.Σ.1.1: Ανάδειξη του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος (αρχαιολογικοί χώροι, μνημεία, εθνικοί δρυμοί, μνημεία της φύσης): ενίσχυση των υποδομών και των θεσμών που συνδέονται με το πολιτιστικό και φυσικό περιβάλλον (μουσεία, κέντρα ενημέρωσης, εκδηλώσεις / φεστιβάλ εθνικής	RSO5.2. Ενίσχυση της ολοκληρωμένης και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής τοπικής ανάπτυξης, του πολιτισμού, της φυσικής κληρονομιάς, του βιώσιμου τουρισμού και της ασφάλειας σε περιοχές πλην των αστικών (ΕΤΠΑ)	165. Προστασία, ανάπτυξη και προβολή της δημόσιας τουριστικής περιουσίας και υπηρεσιών στον τομέα του τουρισμού
			166. Προστασία, ανάπτυξη και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς και των πολιτιστικών υπηρεσιών.
			168. Φυσική ανάπτυξη και ασφάλεια δημόσιων χώρων.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Άξονας Στρατηγικής ΟΧΕ	Ειδικός Στόχος ΟΧΕ	ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	ΠΕΔΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ (κωδικός και τίτλος)
	εμβέλειας, κ.λπ.).		
Σ.Σ. 2: Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας στην παραγωγή, στήριξη της τοπικής οικονομίας, ενδυνάμωση της επιχειρηματικότητας με όρους καινοτομίας, εξωστρέφειας και ψηφιακής μετάβασης στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας.	Ε.Σ.2.1: Τόνωση και Ανάπτυξη της Επιχειρηματικότητας με έμφαση στο τρίπτυχο Τουρισμός – Πολιτισμός – Περιβάλλον.	RSO1.3. Ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ και δημιουργία θέσεων εργασίας στις ΜΜΕ, μεταξύ άλλων μέσω παραγωγικών επενδύσεων (ΕΤΠΑ)	021. Επιχειρηματική ανάπτυξη και διεθνοποίηση ΜΜΕ, συμπεριλαμβανομένων παραγωγικών επενδύσεων.
		RSO5.2. Ενίσχυση της ολοκληρωμένης και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής τοπικής ανάπτυξης, του πολιτισμού, της φυσικής κληρονομιάς, του βιώσιμου τουρισμού και της ασφάλειας σε περιοχές πλην των αστικών (ΕΤΠΑ)	16. Λύσεις ΤΠΕ, ηλεκτρονικές υπηρεσίες και εφαρμογές για κυβερνήσεις.
Σ.Σ. 3: Επικοινωνία, Δημοσιότητα και Προβολή της Πολιτιστικής, Τουριστικής και Περιβαλλοντικής Διαδρομής Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας.	Ε.Σ. 3.1.: Επικοινωνία, Δημοσιότητα και Προβολή της Πολιτιστικής, Περιβαλλοντικής, Τουριστικής Διαδρομής της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας.	RSO5.2. Ενίσχυση της ολοκληρωμένης και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής τοπικής ανάπτυξης, του πολιτισμού, της φυσικής κληρονομιάς, του βιώσιμου τουρισμού και της ασφάλειας σε περιοχές πλην των αστικών (ΕΤΠΑ)	166. Προστασία, ανάπτυξη και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς και των πολιτιστικών υπηρεσιών

4.2 ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΔΡΑΣΕΩΝ

4.2.1. Στρατηγικός Στόχος 1

Ειδικός Στόχος 1.1.: Ανάδειξη του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος (αρχαιολογικοί χώροι, μνημεία, εθνικοί δρυμοί, μνημεία της φύσης): ενίσχυση των υποδομών και των θεσμών που συνδέονται με το πολιτιστικό και φυσικό περιβάλλον (μουσεία, κέντρα ενημέρωσης, εκδηλώσεις / φεστιβάλ εθνικής εμβέλειας, κ.λπ.).

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Παρέμβαση 1.1.1 Δημιουργία σήμανσης της Πολιτιστικής, Τουριστικής και Περιβαλλοντικής Διαδρομής

ΚΩΔΙΚΟΣ & ΤΙΤΛΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	1.1.1.1 Ειδική Σήμανση Διαδρομής Φύσης και Πολιτισμού της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας (κωδ. ΟΠΣ 5190352)
Δυνητικός Δικαιούχος	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
Κύριος Δράσης	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
Φορέας Λειτουργίας και Συντήρησης	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
Περιγραφή Δράσης	Η δράση αφορά στη διαμόρφωση ενός πλήρους και επώνυμου «προϊόντος» πολιτιστικού τουρισμού, ώστε να αναδειχθούν τα αξιοθέατα της Περιφέρειας, τα οποία εν πολλοίς παραμένουν άγνωστα στο μέσο επισκέπτη Έλληνα ή ξένο και να προσελκυστούν δυνητικοί τουρίστες και επισκέπτες και κυρίως τουρίστες ειδικών ενδιαφερόντων. Το προτεινόμενο έργο αφορά στην εγκατάσταση ειδικής σήμανσης καθοδήγησης των επισκεπτών της Περιφέρειας προς τους επτά Πόλους μείζονος πολιτιστικού ενδιαφέροντος καθώς και προς τους κυριότερους μεμονωμένους προορισμούς ενδιαφέροντος φύσης και πολιτισμού που σχετίζονται με τις διαδρομές πρόσβασης προς και μεταξύ των επτά πόλων.
Προϋπολογισμός	136.000,00 ευρώ
Σκοπιμότητα – Αναγκαιότητα / Συμβατότητα ή Συνέργεια με ειδικές στρατηγικές / σχέδια και πολιτικές	Η σκοπιμότητα της δράσης είναι η ανάδειξη συγκεκριμένων θέσεων πολιτιστικού και περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος που διαφοροποιήσουν τον προορισμό Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας και θα δημιουργήσουν εκείνες τις προϋποθέσεις προβολής των πλεονεκτημάτων και διάδοσης των επιλογών που μπορεί να τύχει ο δυνητικός επισκέπτης. Η συγκεκριμένη Δράση παρουσιάζει συνέργειες με τις ακόλουθες Στρατηγικές και Σχέδια: - Πρόγραμμα «Στερεά Ελλάδα 2021-2027» - «Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3) 2021-2027» - «Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης Στερεάς Ελλάδας 2021-2025»
Συμβολή στους στόχους της Στρατηγικής	Η προτεινόμενη Πράξη 1.1.1.1 συμβάλλει στην επίτευξη του Στρατηγικού Στόχου Σ.Σ.1 «Προστασία, ανάδειξη και ολοκληρωμένη διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος και του πολιτιστικού και τουριστικού κεφαλαίου με παράλληλη ενίσχυση της ταυτότητας της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας.»

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Πεδία Παρέμβασης Προγράμματος «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027	165. Προστασία, ανάπτυξη και προβολή της δημόσιας τουριστικής περιουσίας και υπηρεσιών στον τομέα του τουρισμού
Άλλη πηγή χρηματοδότησης (εκτός Προγράμματος «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027)	-
Ποσοτικοί Δείκτες φυσικού αντικειμένου Δράσης (Δείκτες Εκροών) & Τιμές στόχος 2029	- Δείκτης Εκροών 1: RCO74 - Πληθυσμός που καλύπτεται από έργα στο πλαίσιο στρατηγικών για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη Τιμή στόχος 2029: 505.269 Άτομα - Δείκτης Εκροών 2: RCO75 - Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται. Τιμή στόχος 2029: 1 Συνεισφορά σε στρατηγικές - Δείκτης Εκροών 3: RCO76 - Ολοκληρωμένα έργα χωρικής ανάπτυξης Τιμή στόχος 2029: 1 Έργο
Ποσοτικοί Δείκτες αποτελεσμάτων Δράσης (Δείκτες Αποτελεσμάτων) & Τιμές στόχος 2029	- Δείκτης αποτελεσμάτων 1: PSR998 - Φορείς που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης Τιμή στόχος 2029: 7 Συμμετέχοντες
Τρόπος Ανάθεσης / Εκτέλεσης (αναφορά στο Θεσμικό πλαίσιο)	Η ανάθεση και εκτέλεση της Δράσης διέπεται από την κείμενη νομοθεσία και τις κατ' εξουσιοδότηση αυτής εκδοθείσες κανονιστικές πράξεις, όπως ισχύουν, και ιδίως: • Το Ν. 4412/2016 (ΦΕΚ 147/8-8-2016) περί Δημοσίων Συμβάσεων Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών (προσαρμογή στις Οδηγίες 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει. • Το Ν. 4782/09.03.2021 (ΦΕΚ 36/Α/09.03.2021). • Το Ν. 4914/19.03.2022 (ΦΕΚ 61/Α/21.03.2022) «Διαχείριση, έλεγχος και εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027, σύσταση Ανώνυμης Εταιρείας «Εθνικό Μητρώο Νεοφυών Επιχειρήσεων ΑΕ» και άλλες διατάξεις». • Την ΥΑ 114274/28.11.2022 (ΦΕΚ 6131/Β/01.12.2022) «Διαδικασίες ελέγχου νομιμότητας διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων στο

	πλαίσιο των Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021-2027».
Τεκμηρίωση της Διασφάλισης Λειτουργίας	Η Δράση θα υλοποιηθεί με βάση τις προβλέψεις των: - ΑΠ 114947/ΕΥΘΥ/29-11-2022 (ΦΕΚ Β/6132)Υ.Α. «Εθνικοί Κανόνες επιλεξιμότητας Δαπανών για τα προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021-2027» - ΥΑ 114274/28.11.2022 (ΦΕΚ 6131/Β/01.12.2022) «Διαδικασίες ελέγχου νομιμότητας διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων στο πλαίσιο των Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021-2027» Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου για τα Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021-2027, όπως ισχύει, για τη διασφάλιση της νόμιμης, επιλέξιμης και εύρυθμης υλοποίησης και λειτουργίας της παρέμβασης, παράλληλα με την άσκηση των απαραίτητων σχετικών ελέγχων από τον ΕΦΔ σε συνεργασία με την ΕΥΔ και τις αρμόδιες αρχές του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων. Για τη συνέχιση της λειτουργίας της δράσης, ο υπεύθυνος της πρότασης θα οφείλει να ορίσει φορέα υπεύθυνο για τη συντήρηση και λειτουργία.
Ωριμότητα υλοποίησης	Ιδιοκτησία γης/οικοπέδου/κτιρίου ☒ ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☐ Δεν απαιτείται ☒
	Στην περίπτωση της επιλογής "ΟΧΙ" αναφέρετε τον τρόπο, τη διαδικασία, το στάδιο και το χρονοδιάγραμμα απόκτησης.
	Έχουν εκπονηθεί όλες οι μελέτες και έχουν εκδοθεί όλες οι απαραίτητες εγκρίσεις/βεβαιώσεις/άδειες για την υλοποίηση της Πράξης; ☒ ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ
Χρονοπρογραμματισμός Υλοποίησης	Ημερομηνία Έναρξης Δράσης: 2ο εξάμηνο του 2024 Ημερομηνία Λήξης Δράσης: 2ο εξάμηνο του 2029 Χρονική Διάρκεια Υλοποίησης: 72 μήνες
Προαπαιτούμενα - Περιορισμοί	

Παρέμβαση 1.1.1 Δημιουργία σήμανσης της Πολιτιστικής, Τουριστικής και Περιβαλλοντικής Διαδρομής

ΚΩΔΙΚΟΣ & ΤΙΤΛΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	1.1.1.2 Δημιουργία DMO για τη Διαχείριση την Πολιτιστικής Διαδρομής
Δυνητικός Δικαιούχος	Αναπτυξιακός Οργανισμός «ΣΚΑΠΑΝΗ ΑΕ»
Κύριος Δράσης	Αναπτυξιακός Οργανισμός «ΣΚΑΠΑΝΗ ΑΕ»
Φορέας Λειτουργίας και Συντήρησης	Αναπτυξιακός Οργανισμός «ΣΚΑΠΑΝΗ ΑΕ»
Περιγραφή Δράσης	Η δράση αφορά στη διαμόρφωση ενός πλήρους και επώνυμου «προϊόντος» πολιτιστικού τουρισμού, ώστε να αναδειχθούν τα αξιοθέατα της Περιφέρειας, τα οποία εν πολλοίς παραμένουν άγνωστα στο μέσο επισκέπτη Έλληνα ή ξένο και να προσελκυστούν δυνητικοί τουρίστες και επισκέπτες και κυρίως τουρίστες ειδικών ενδιαφερόντων. Το προτεινόμενο έργο αφορά στην εγκατάσταση ειδικής σήμανσης καθοδήγησης των επισκεπτών της Περιφέρειας προς τους επτά Πόλους μείζονος πολιτιστικού ενδιαφέροντος καθώς και προς τους κυριότερους μεμονωμένους προορισμούς ενδιαφέροντος φύσης και πολιτισμού που σχετίζονται με τις διαδρομές πρόσβασης προς και μεταξύ των επτά πόλων.
Προϋπολογισμός	500.000,00 ευρώ
Σκοπιμότητα – Αναγκαιότητα / Συμβατότητα ή Συνέργεια με ειδικές στρατηγικές / σχέδια και πολιτικές	Η σκοπιμότητα της δράσης είναι δημιουργία Οργανισμού Διαχείρισης Προορισμού στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας για την επιστημονική και τεχνική υποστήριξη της Περιφέρειας στη δημιουργία και εφαρμογή της αναπτυξιακής και τουριστικής πολιτικής του προορισμού, στην εκπόνηση και υλοποίηση στρατηγικού σχεδίου βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης και διαχείρισης του προορισμού. Η συγκεκριμένη Δράση παρουσιάζει συνέργειες με τις ακόλουθες Στρατηγικές και Σχέδια: • Πρόγραμμα «Στερεά Ελλάδα 2021-2027» • «Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3) 2021-2027» • «Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης Στερεάς Ελλάδας 2021-2025»
Συμβολή στους στόχους της Στρατηγικής	Η προτεινόμενη Δράση 1.1.1.2 συμβάλλει στην επίτευξη του Στρατηγικού Στόχου Σ.Σ.1 «Προστασία, ανάδειξη και ολοκληρωμένη διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος και του πολιτιστικού και τουριστικού κεφαλαίου με παράλληλη ενίσχυση της ταυτότητας της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας.»

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Πεδία Παρέμβασης Προγράμματος «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027	165. Προστασία, ανάπτυξη και προβολή της δημόσιας τουριστικής περιουσίας και υπηρεσιών στον τομέα του τουρισμού
Άλλη πηγή χρηματοδότησης (εκτός Προγράμματος «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027)	Άλλοι Πόροι από ΠΕΠ «ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ 2021-2027»
Ποσοτικοί Δείκτες φυσικού αντικειμένου Δράσης (Δείκτες Εκροών) & Τιμές στόχος 2029	- Δείκτης Εκροών 1: RCO74 - Πληθυσμός που καλύπτεται από έργα στο πλαίσιο στρατηγικών για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη Τιμή στόχος 2029: 505.269 Άτομα - Δείκτης Εκροών 2: RCO75 - Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται. Τιμή στόχος 2029: 1 Συνεισφορά σε στρατηγικές - Δείκτης Εκροών 3: RCO76 - Ολοκληρωμένα έργα χωρικής ανάπτυξης Τιμή στόχος 2029: 1 Έργο
Ποσοτικοί Δείκτες αποτελεσμάτων Δράσης (Δείκτες Αποτελεσμάτων) & Τιμές στόχος 2029	- Δείκτης αποτελεσμάτων 1: PSR998 - Φορείς που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης Τιμή στόχος 2029: 7 Συμμετέχοντες
Τρόπος Ανάθεσης / Εκτέλεσης (αναφορά στο Θεσμικό πλαίσιο)	Η ανάθεση και εκτέλεση της Δράσης διέπεται από την κείμενη νομοθεσία και τις κατ' εξουσιοδότηση αυτής εκδοθείσες κανονιστικές πράξεις, όπως ισχύουν, και ιδίως: • Το Ν. 4412/2016 (ΦΕΚ 147/8-8-2016) περί Δημοσίων Συμβάσεων Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών (προσαρμογή στις Οδηγίες 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει. • Το Ν. 4782/09.03.2021 (ΦΕΚ 36/Α/09.03.2021). • Το Ν. 4914/19.03.2022 (ΦΕΚ 61/Α/21.03.2022) «Διαχείριση, έλεγχος και εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027, σύσταση Ανώνυμης Εταιρείας «Εθνικό Μητρώο Νεοφυών Επιχειρήσεων ΑΕ» και άλλες διατάξεις». Την ΥΑ 114274/28.11.2022 (ΦΕΚ 6131/Β/01.12.2022) «Διαδικασίες ελέγχου νομιμότητας διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων στο πλαίσιο των Τομεακών

	και Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021-2027».
Τεκμηρίωση της Διασφάλισης Λειτουργίας	Η Δράση θα υλοποιηθεί με βάση τις προβλέψεις των: - ΑΠ 114947/ΕΥΘΥ/29-11-2022 (ΦΕΚ Β/6132)Υ.Α. «Εθνικοί Κανόνες επιλεξιμότητας Δαπανών για τα προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021-2027» - ΥΑ 114274/28.11.2022 (ΦΕΚ 6131/Β/01.12.2022) «Διαδικασίες ελέγχου νομιμότητας διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων στο πλαίσιο των Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021-2027» Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου για τα Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021-2027, όπως ισχύει, για τη διασφάλιση της νόμιμης, επιλέξιμης και εύρυθμης υλοποίησης και λειτουργίας της παρέμβασης, παράλληλα με την άσκηση των απαραίτητων σχετικών ελέγχων από τον ΕΦΔ σε συνεργασία με την ΕΥΔ και τις αρμόδιες αρχές του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων. Για τη συνέχιση της λειτουργίας της δράσης, ο υπεύθυνος της πρότασης θα οφείλει να ορίσει φορέα υπεύθυνο για τη συντήρηση και λειτουργία.
Ωριμότητα υλοποίησης	Ιδιοκτησία γης/οικοπέδου/κτιρίου ☒ ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☐ Δεν απαιτείται ☒
	Στην περίπτωση της επιλογής “ΟΧΙ” αναφέρετε τον τρόπο, τη διαδικασία, το στάδιο και το χρονοδιάγραμμα απόκτησης.
	Έχουν εκπονηθεί όλες οι μελέτες και έχουν εκδοθεί όλες οι απαραίτητες εγκρίσεις/βεβαιώσεις/άδειες για την υλοποίηση της Πράξης; ☒ ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ
Χρονοπρογραμματισμός Υλοποίησης	Ημερομηνία Έναρξης Δράσης: 2ο εξάμηνο του 2024 Ημερομηνία Λήξης Δράσης: 2ο εξάμηνο του 2029 Χρονική Διάρκεια Υλοποίησης: 72 μήνες
Προαπαιτούμενα Περιορισμοί	

Παρέμβαση 1.1.2 Έργα Αποκατάστασης και Αναβάθμισης των Πολιτιστικών Πόρων της Πολιτιστικής, Τουριστικής και Περιβαλλοντικής Διαδρομής

ΚΩΔΙΚΟΣ & ΤΙΤΛΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	1.1.2.1 Μετατροπή του χώρου των Κελιών της Εκκλησίας της Σκριπούς σε Μουσείο – Ορχομενός Βοιωτίας.
Δυνητικός Δικαιούχος	ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΒΟΙΩΤΙΑΣ (ΘΗΒΑ)
Κύριος Δράσης	ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΒΟΙΩΤΙΑΣ (ΘΗΒΑ)
Φορέας Λειτουργίας και Συντήρησης	ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΒΟΙΩΤΙΑΣ (ΘΗΒΑ)
Περιγραφή Δράσης	Αρχαιολογικό Πάρκο Ορχομενού Βοιωτίας, Αποκατάσταση κτιρίου Κελιών – Πρεσβυτερίου Ιερού Ναού Παναγίας Σκριπούς Η υλοποίηση του Έργου με τίτλο: «ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΠΑΡΚΟ ΟΡΧΟΜΕΝΟΥ ΒΟΙΩΤΙΑΣ, ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΤΙΡΙΟΥ ΚΕΛΙΩΝ-ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΙΟΥ ΙΕΡΟΥ ΝΑΟΥ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΣΚΡΙΠΟΥΣ» έχει ενταχθεί στην ΣΑΕΠ066 του ΠΔΕ 2019 της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας, συνολικού ποσού 865.540,94 € (με Φ.Π.Α.). Το κτίριο κελιών-πρεσβυτερίου βρίσκεται εντός του κηρυγμένου Αρχαιολογικού Χώρου και αποτελεί σημαντικό μνημείο πολιτιστικής κληρονομιάς. Το όνομα Σκριπού προέρχεται από την παλαιότερη ονομασία του Ορχομενού επί Τουρκοκρατίας. Η σημασία του μνημείου έγκειται στο γεγονός ότι είναι ακριβώς χρονολογημένο με επιγραφή το 873/4, είναι δηλαδή ένα από τα τέσσερα ακριβώς χρονολογημένα μνημεία του 9ου αιώνα στην Ελλάδα, και μάλιστα είναι εκείνο που βρίσκεται σε καλύτερη κατάσταση, σχεδόν ατόφιο. Το έργο κρίνεται αναγκαίο, έχει αναπτυξιακό χαρακτήρα και είναι προς όφελος της τοπικής κοινωνίας. Βρίσκεται σε περιοχή εντός της χωρικής αρμοδιότητας της Περιφερειακής Ενότητας Βοιωτίας, συμβάλλοντας με τον τρόπο αυτό στην ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς και την αναβάθμιση του περιβάλλοντος χώρου του Αρχαιολογικού Πάρκου Ορχομενού. Οι προτεινόμενες επεμβάσεις θα ενισχύσουν την αισθητική αναβάθμιση των κτιρίων κελιών και πρεσβυτερίου, θα συμβάλλουν στην ενοποίηση των αρχαιολογικών χώρων του Δήμου και θα τον καταστήσουν ως ένα δυναμικό πόλο επισκεψιμότητας. Κατά συνέπεια η υλοποίησή του κρίνεται αναγκαία για την προβολή και ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής, καθώς συνεπάγεται σημαντικά οφέλη για την τοπική

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

οικονομία και κοινωνία.

Αποτελείται από:

Α. Υποέργο 1 : «ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΠΑΡΚΟ ΟΡΧΟΜΕΝΟΥ ΒΟΙΩΤΙΑΣ, ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΤΙΡΙΟΥ ΚΕΛΙΩΝ-ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΙΟΥ ΙΕΡΟΥ ΝΑΟΥ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΣΚΡΙΠΟΥΣ».

Πρόκειται να πραγματοποιηθεί η αποκατάσταση του κτηρίου των κελιών – πρεσβυτερίου του Ιερού Ναού Παναγίας Σκριπούς. Ο ναός γειτνιάζει άμεσα με τον εκτεταμένο αρχαιολογικό χώρο του Ορχομενού από όπου έχει αφαιρεθεί μεγάλο μέρος του οικοδομικού υλικού με το οποίο κατασκευάστηκε ο ναός.

Πιο συγκεκριμένα, πρόκειται να εκτελεστούν εργασίες που ομαδοποιούνται ως εξής:

Α. Πρεσβυτήριο: Καθαιρέσεις οπτοπλινθοδομών, αδιατάρακτη κοπή, διάνοιξη θυρών, καθαιρέσεις σπολίων, στερεώσεις τοιχοποιών (ενέματα, αρμολογήματα), κατασκευή κλιμακοστασίου, αργολιθοδομές ισογείου, σκυροδέματα, αργολιθοδομές ορόφου,, οπτοπλινθοδομές, κατασκευή στέγης, επιχρίσματα, κατασκευή δώματος, δάπεδα πλακίδια, κατασκευή χώρων υγιεινής, ψευδοροφές, ξύλινα δάπεδα, κουφώματα, χρωματισμοί.

Β. Μουσείο: Εκσκαφές, θεμελιώσεις, σκυροδέματα, λιθοδομές, δώμα, θερμοπρόσοψη, επιχρίσματα, δάπεδα, κουφώματα, χρωματισμοί.

Γ. Κελιά: Καθαιρέσεις πλάκας και αρμολογημάτων, βαθύ αρμολόγημα, κάλυψη με κουρασάνι, τελικά αρμολογήματα, τελικά αρμολογήματα, κουφώματα, πυλώνες.

Προϋπολογισμός: 822.723,00 €

Β. Υποέργο 2: «ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΡΕΥΝΕΣ ΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΕΣ»
Θα καλυφθεί η πρόσληψη του απαιτούμενου επιστημονικού και εργατοτεχνικού προσωπικού, η διεξαγωγή σωστικών ανασκαφών και των εργασιών καταγραφής και τεκμηρίωσης ευρημάτων, στην περίπτωση που εντοπιστούν αρχαιότητες. Σε όλη τη διάρκεια των έργων, το προσωπικό θα εργαστεί στην επίβλεψη και εποπτεία όλων των χωματοургικών εργασιών, συμπεριλαμβανομένων των αποψιλώσεων, των επιφανειακών εκχωματώσεων, των εκσκαφών, των διαμορφώσεων χώρων και των επιχωματώσεων, σε όλα τα τμήματα του έργου που εκτελούνται εντός των ορίων της ΠΕ ΒΟΙΩΤΙΑΣ.

Προϋπολογισμός: 43.277,00 €

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΕΡΓΟΥ: 865.000,00 € Παρατηρήσεις: Στην Υ.Α. έγκρισης των μελετών τέθηκε ο όρος να προβλεφθεί η αμοιβή του αρχιτέκτονα (30.000 στο υποέργο 2) και συμπληρωματική διόρθωση στη στατική μελέτη, ύψους 15.000 + ΦΠΑ, δηλ. συνολικά 45.000 ευρώ επιπλέον του προϋπολογισμού. Δεν έχει οριστεί ο Κύριος του Έργου. Προφανώς είναι ο Ιερός Ναός Κοιμήσεως της Θεοτόκου, οπότε για να εκτελεστεί το έργο απαιτείται να υπογραφεί σύμβαση παραχώρησης της έκτασης και σύμβαση παραχώρησης χρήσης (για τη λειτουργία του μουσείου ιστορίας του ναού). Κατάσταση ωριμότητας: Όριμο. Υπάρχουν εγκεκριμένες -υπό όρους-μελέτες εφαρμογής.
Προϋπολογισμός	911.000,00 €
Σκοπιμότητα – Αναγκαιότητα / Συμβατότητα ή Συνέργεια με ειδικές στρατηγικές / σχέδια και πολιτικές	Η σκοπιμότητα της δράσης αφορά στην μετατροπή του χώρου των Κελιών της Εκκλησίας της Σκριπούς σε Μουσείο. Η συγκεκριμένη Δράση παρουσιάζει συνέργειες με τις ακόλουθες Στρατηγικές και Σχέδια: - Πρόγραμμα «Στερεά Ελλάδα 2021-2027» - «Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3) 2021-2027» - «Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης Στερεάς Ελλάδας 2021-2025»
Συμβολή στους στόχους της Στρατηγικής	Η Δράση 1.1.2.1 συμβάλλει στον Στρατηγικό Στόχο 1 «Σ.Σ. 1: Προστασία, ανάδειξη και ολοκληρωμένη διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος και του πολιτιστικού και τουριστικού κεφαλαίου με παράλληλη ενίσχυση της ταυτότητας της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας.»
Πεδία Παρέμβασης Προγράμματος «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027	166. Προστασία, ανάπτυξη και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς και των πολιτιστικών υπηρεσιών.
Άλλη πηγή χρηματοδότησης (εκτός Προγράμματος «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027)	Άλλοι Πόροι από ΠεΠ «ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ 2021-2027»
Ποσοτικοί Δείκτες φυσικού αντικειμένου Δράσης (Δείκτες Εκροών) & Τιμές στόχος 2029	- Δείκτης Εκροών 1: RCO74 - Πληθυσμός που καλύπτεται από έργα στο πλαίσιο στρατηγικών για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη Τιμή στόχος 2029: 505.269 Άτομα - Δείκτης Εκροών 2: RCO75 - Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται.

	Τιμή στόχος 2029: 1 Συνεισφορά σε στρατηγικές - Δείκτης Εκροών 3: RCO76 - Ολοκληρωμένα έργα χωρικής ανάπτυξης Τιμή στόχος 2029: 1 Έργο
Ποσοτικοί Δείκτες αποτελεσμάτων Δράσης (Δείκτες Αποτελεσμάτων) & Τιμές στόχος 2029	- Δείκτης αποτελεσμάτων: PSR998 - Φορείς που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης Τιμή στόχος 2029: 7 Συμμετέχοντες
Τρόπος Ανάθεσης / Εκτέλεσης (αναφορά στο Θεσμικό πλαίσιο)	Η ανάθεση και εκτέλεση της Δράσης διέπεται από την κείμενη νομοθεσία και τις κατ' εξουσιοδότηση αυτής εκδοθείσες κανονιστικές πράξεις, όπως ισχύουν, και ιδίως: • Το Ν. 4412/2016 (ΦΕΚ 147/8-8-2016) περί Δημοσίων Συμβάσεων Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών (προσαρμογή στις Οδηγίες 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει. • Το Ν. 4782/09.03.2021 (ΦΕΚ 36/Α/09.03.2021). • Το Ν. 4914/19.03.2022 (ΦΕΚ 61/Α/21.03.2022) «Διαχείριση, έλεγχος και εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027, σύσταση Ανώνυμης Εταιρείας «Εθνικό Μητρώο Νεοφυών Επιχειρήσεων ΑΕ» και άλλες διατάξεις». • Την ΥΑ 114274/28.11.2022 (ΦΕΚ 6131/Β/01.12.2022) «Διαδικασίες ελέγχου νομιμότητας διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων στο πλαίσιο των Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021-2027».
Τεκμηρίωση της Διασφάλισης Λειτουργίας	Η Δράση θα υλοποιηθεί με βάση τις προβλέψεις των: • ΑΠ 114947/ΕΥΘΥ/29-11-2022 (ΦΕΚ Β/6132)Υ.Α. «Εθνικοί Κανόνες επιλεξιμότητας Δαπανών για τα προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021-2027» • ΥΑ 114274/28.11.2022 (ΦΕΚ 6131/Β/01.12.2022) «Διαδικασίες ελέγχου νομιμότητας διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων στο πλαίσιο των Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021-2027» Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου για τα Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021-2027, όπως ισχύει, για τη διασφάλιση της νόμιμης, επιλέξιμης και εύρυθμης υλοποίησης και λειτουργίας της παρέμβασης, παράλληλα με την άσκηση των απαραίτητων σχετικών ελέγχων από τον ΕΦΔ σε συνεργασία με την ΕΥΔ και

	τις αρμόδιες αρχές του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων. Για τη συνέχιση της λειτουργίας της δράσης, ο υπεύθυνος της πρότασης θα οφείλει να ορίσει φορέα υπεύθυνο για τη συντήρηση και λειτουργία.
Ωριμότητα υλοποίησης	Ιδιοκτησία γης/οικοπέδου/κτιρίου ☒ ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☐ Δεν απαιτείται ☐ ου
	Στην περίπτωση της επιλογής “ΟΧΙ” αναφέρετε τον τρόπο, τη διαδικασία, το στάδιο και το χρονοδιάγραμμα απόκτησης.
	Έχουν εκπονηθεί όλες οι μελέτες και έχουν εκδοθεί όλες οι απαραίτητες εγκρίσεις/βεβαιώσεις/άδειες για την υλοποίηση της Πράξης; ☒ ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☐
Χρονοπρογραμματισμός Υλοποίησης	Ημερομηνία Έναρξης Δράσης: 2ο εξάμηνο του 2024 Ημερομηνία Λήξης Δράσης: 2ο εξάμηνο του 2029 Χρονική Διάρκεια Υλοποίησης: 72 μήνες
Προαπαιτούμενα Περιορισμοί	-

Παρέμβαση 1.1.2 Έργα Αποκατάστασης και Αναβάθμισης των Πολιτιστικών Πόρων της Πολιτιστικής, Τουριστικής και Περιβαλλοντικής Διαδρομής

ΚΩΔΙΚΟΣ & ΤΙΤΛΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	1.1.2.2 Ανάδειξη και προβολή του Αρχαίου θεάτρου Ορχομενού με λειτουργικές υποδομές
Δυνητικός Δικαιούχος	ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΒΟΙΩΤΙΑΣ (ΘΗΒΑ)
Κύριος Δράσης	ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΒΟΙΩΤΙΑΣ (ΘΗΒΑ)
Φορέας Λειτουργίας και Συντήρησης	ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΒΟΙΩΤΙΑΣ (ΘΗΒΑ)
Περιγραφή Δράσης	Β΄ Φάση της αποκατάστασης του Αρχαίου θεάτρου Ορχομενού Το αρχαίο θέατρο Ορχομενού και ο ευρύτερος Αρχαιολογικός χώρος είναι ο σημαντικότερος ίσως πόλος της Διαδρομής Φύσης και Πολιτισμού Στερεάς Ελλάδας. Ο στόχος της

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ανάδειξης του θεάτρου θα συμπληρώσει το ψηφιδωτό του πρώτο Πολιτιστικού Πάρκου στην Ελλάδα που θα έχει τρία μοναδικά μνημεία, σε απόσταση αναπνοής το ένα από το άλλο. Ο μυκηναϊκός θολωτός τάφος «του Μινύα», το αρχαίο θέατρο του Ορχομενού και κτίσματα μίας βυζαντινής μονής, της Παναγίας Σκριπούς, το καθολικό της οποίας αποτελεί δωρεά του 9^{ου} αι. από τον αυτοκρατορικό αξιωματούχο Λέοντα, θα ενωθούν σε ένα Πολιτιστικό πάρκο, διαμάντι της Πολιτιστικής Διαδρομής Στερεάς Ελλάδας, που ξεκλειδώνει τα πολιτιστικά μυστικά του τόπου προς όφελος της τοπικής κοινωνίας και της τουριστικής της ανάπτυξης.

Η πράξη «Αναβάθμιση Αρχαιολογικού Χώρου Ορχομενού Βοιωτίας και αποκατάσταση αρχαίου θεάτρου στο πλαίσιο δημιουργίας του Αρχαιολογικού Πάρκου Ορχομενού», η οποία εντάχθηκε αρχικά στο Ε.Π «ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ» με κωδικό ΟΠΣ 5000725, ολοκληρώνεται άμεσα ως τμηματοποιημένη Πράξη (Φάση Β - phased) στο Πρόγραμμα ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ 2021-2027».

Για την Β' φάση έχουν προβλεφθεί να ολοκληρωθούν ελάχιστες εργασίες για την παράδοση του φυσικού αντικείμενου μέχρι το τέλος Ιουνίου 2024, αλλά αρκετές οικονομικής φύσεως, όπως η εξόφληση δαπανών ύψους 858.608 ευρώ από εργασίες που στην πλειοψηφία τους ήδη έχουν εκτελεστεί ή ολοκληρώνονται άμεσα.

Ωστόσο, η αποκατάσταση του χώρου και η απόδοσή του στο κοινωνικό σύνολο δεν αρκεί για την προσέγγιση και την εμπλοκή της τοπικής κοινωνίας αλλά και του συνόλου επισκεπτών στο έργο. Αντιθέτως, απαιτείται:

α) η στοχευμένη αναβάθμιση βασικών υποδομών που υλοποιήθηκαν ή πρόκειται να υλοποιηθούν στο τμηματοποιημένο έργο "Αναβάθμιση Αρχαιολογικού Χώρου Ορχομενού Βοιωτίας και αποκατάσταση αρχαίου θεάτρου στο πλαίσιο δημιουργίας του Αρχαιολογικού Πάρκου Ορχομενού", MIS 5000725, που χρηματοδοτήθηκε από το ΠΕΠ 14-20 και θα ολοκληρωθεί στο ΠΣΤΕ 21-27, και,

β) η επικαιροποίηση των υπηρεσιών προβολής και ενημέρωσης του κοινού, σύμφωνα με τα νέα δεδομένα που προέκυψαν από το έργο και με ιδιαίτερη έμφαση στις ευάλωτες ομάδες, ως εξής:

Αναβάθμιση υποδομών

- Ενίσχυση προσβασιμότητας ΑΜΕΑ και εμποδιζόμενων ατόμων, με την πλήρη προσέγγιση όλων των μνημείων του αρχαιολογικού χώρου. Η προσβασιμότητα στο υπό υλοποίηση έργο περιορίζεται μόνο στα βασικά σημεία της διαδρομής επισκεπτών και μόνο οριζοντίως. Δεν υπάρχει πρόβλεψη για πλήρη πρόσβαση.

- Αύξηση χωρητικότητας αρχαίου θεάτρου με την κατάλληλη διαμόρφωση κλίσεων πρανούς. Η κλίση του πρανούς στο υπό υλοποίηση έργο ακολουθεί μια γενική αρχή ομαλής διαμόρφωσης για αισθητικούς λόγους αλλά δεν προβλέπεται η ασφαλής πρόσβαση και φιλοξενία θεατών ώστε να αυξηθεί η χωρητικότητα του θεάτρου. Απαιτείται η υπόγεια συγκράτηση των πρανών, η δημιουργία φυσικών κλιμακωτών προσβάσεων και η συγκράτηση των πλευρικών αναλημμάτων χωρίς εμφανείς κτιστές κατασκευές προκειμένου να μην διαταραχθεί το ήδη υλοποιηθέν έργο αναστήλωσης.
- Τοποθέτηση προστατευτικών κιγκλιδωμάτων σε διαδρομές με μεγάλο υψόμετρο στον αρχαιολογικό χώρο (προστασία επισκεπτών). Δεν έχουν προβλεφθεί στο υπό υλοποίηση έργο, αν και υπάρχουν τμήματα των διαδρομών εκτεθειμένα σε ύψη άνω των 4 μέτρων.
- Βελτίωση της θερμικής καταπόνησης των επισκεπτών τους θερινούς μήνες με ενίσχυση της χλωρίδας σε επιλεγμένα σημεία του αρχαιολογικού χώρου. Η χλωρίδα που έχει ήδη εγκατασταθεί στο πλαίσιο του υπό υλοποίηση έργου είναι υποτυπώδης και μικρής ανάπτυξης. Ωστόσο, απαιτείται πυκνότερη βλάστηση για την προστασία των θεατών και γρηγορότερης ανάπτυξης, προκειμένου ο αρχαιολογικός χώρος να καταστεί ευχάριστος για το κοινό αλλά και να μην παρουσιάζει την εικόνα του ξερού, εγκαταλελειμμένου τοπίου.
- Ολοκλήρωση της διερεύνησης και ανάδειξη του ναϊκού οικοδομήματος, ΝΑ του σκηνικού οικοδομήματος του θεάτρου.
- Συμπλήρωση του νότιου αναλημματικού τοίχου της νότιας παρόδου του θεάτρου με τεχνητό λίθο και σύμφωνα με τα νέα στοιχεία που προέκυψαν πρόσφατα. Σημειώνεται ότι κατά τη διάρκεια των εργασιών διαμόρφωσης του χώρου αποκαλύφθηκε η συνέχεια του νότιου αναλημματικού τοίχου, για τον οποίο προφανώς δεν υπάρχει καμία πρόβλεψη προστασίας στο υπό υλοποίηση έργο και παραμένει εκτεθειμένος.
- Εκπόνηση μουσειολογικής – μουσειογραφικής μελέτης για την έκθεση των λίθινων στοιχείων στον αρχαιολογικό χώρο. Στο υπό υλοποίηση έργο προβλεπόταν απλώς η έκθεσή τους απευθείας στο έδαφος χωρίς κάποιο σχέδιο ή ειδική στήριξη των διάσπαρτων μελών κτλ, με αποτέλεσμα να δίνεται η αίσθηση ότι έχουν αφεθεί τυχαία στον χώρο. Επίσης δεν υπάρχει καμία πρόβλεψη για τις απαραίτητες υποδομές

τοποθέτησης και στήριξης των αρχαίων αντικειμένων στους ήδη κατασκευασθέντες αποθηκευτικούς χώρους.

Προϋπολογισμός: 353.000 ευρώ

Επικαιροποίηση των υπηρεσιών προβολής και ενημέρωσης του κοινού με έμφαση στην κατηγορία ΑΜΕΑ και εμποδιζόμενων ατόμων

- Ενίσχυση δημοσιότητας του έργου αλλά και της ευρύτερης περιοχής στην οποία αυτό χωροθετείται, μέσω προβολής στα ΜΜΕ, δημιουργίας εκπαιδευτικών προγραμμάτων κ.ά.
- Ειδικά για τις ευάλωτες ομάδες προτείνεται:

1) εμπλουτισμός της ιστοσελίδας με σύντομο ενημερωτικό βίντεο στη νοηματική γλώσσα.

2) δημιουργία απτικής διαδρομής με ιδιαίτερη σήμανση στον χώρο.

3) σχεδιασμός ψηφιακής εφαρμογής για την ξενάγηση σε άτομα με προβλήματα όρασης, κατάλληλη και για το ευρύ κοινό.

4) σχεδιασμός ψηφιακής εφαρμογής για την ξενάγηση σε άτομα με προβλήματα ακοής.

5) εγκατάσταση μακέτας στην είσοδο του αρχαιολογικού χώρου σε μέγεθος και υλικό ανθεκτικό και κατάλληλο (αλουμίνιο/λίθος κτλ), ώστε να είναι δυνατή η ψηλάφηση των μνημείων.

6) Το κείμενο της απτικής περιγραφής, καθώς και οι πινακίδες του χώρου να κατασκευαστούν και σε γραφή braille.

7) Συμπλήρωση της εκπαιδευτικής μουσειοσκευής σε γραφή Braille, ώστε τα παιδιά με προβλήματα όρασης να έχουν πλήρη και γραπτή πρόσβαση στο εκπαιδευτικό υλικό. Η μουσειοσκευή του υπό υλοποίηση έργου περιλαμβάνει τρισδιάστατες μακέτες μνημείων αλλά όχι κείμενα σε γραφή Braille.

Στο υπό υλοποίηση έργο υπάρχει η πρόβλεψη μόνο μιας υποτυπώδους ενημέρωσης των ατόμων ΑΜΕΑ. Φιλοδοξία του νέου σχεδιασμού αποτελεί η πλήρης, χωρίς αποκλεισμούς και απολύτως ισότιμη ενημέρωση του συγκεκριμένου κοινού, όπως και των μη ΑΜΕΑ επισκεπτών.

Προϋπολογισμός: 210.000 ευρώ.

Ο συνολικός προϋπολογισμός του έργου υπολογίζεται σε 563.000 ευρώ (353.000 ευρώ για την αναβάθμιση των υποδομών και 210.000 ευρώ για την επικαιροποίηση προβολής και ενημέρωσης του κοινού, με έμφαση στην κατηγορία ΑΜΕΑ και εμποδιζόμενων ατόμων).

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

	Δικαιούχος για το συγκεκριμένο έργο είναι η Εφορεία Αρχαιοτήτων Βοιωτίας, η οποία εδρεύει στη Θήβα.
Προϋπολογισμός	563.000,00 €
Σκοπιμότητα – Αναγκαιότητα / Συμβατότητα ή Συνέργεια με ειδικές στρατηγικές / σχέδια και πολιτικές	Η σκοπιμότητα της δράσης αφορά στην δεύτερη φάση της αποκατάστασης του Αρχαίου Θεάτρου του Ορχομένου Βοιωτίας, το οποίο αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους πόλους της Πολιτιστικής Διαδρομής Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας αλλά και στην ανάδειξή του. Η συγκεκριμένη Δράση παρουσιάζει συνέργειες με τις ακόλουθες Στρατηγικές και Σχέδια: - Πρόγραμμα «Στερεά Ελλάδα 2021-2027» - «Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3) 2021-2027» - «Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης Στερεάς Ελλάδας 2021-2025»
Συμβολή στους στόχους της Στρατηγικής	Η Δράση 1.1.2.2 συμβάλλει στον Στρατηγικό Στόχο 1 «Σ.Σ. 1: Προστασία, ανάδειξη και ολοκληρωμένη διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος και του πολιτιστικού και τουριστικού κεφαλαίου με παράλληλη ενίσχυση της ταυτότητας της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας.»
Πεδία Παρέμβασης Προγράμματος «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027	166. Προστασία, ανάπτυξη και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς και των πολιτιστικών υπηρεσιών.
Άλλη πηγή χρηματοδότησης (εκτός Προγράμματος «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027)	Άλλοι Πόροι από ΠεΠ «ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ 2021-2027»
Ποσοτικοί Δείκτες φυσικού αντικειμένου Δράσης (Δείκτες Εκροών) & Τιμές στόχος 2029	- Δείκτης Εκροών 1: RCO74 - Πληθυσμός που καλύπτεται από έργα στο πλαίσιο στρατηγικών για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη Τιμή στόχος 2029: 505.269 Άτομα - Δείκτης Εκροών 2: RCO75 - Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται. Τιμή στόχος 2029: 1 Συνεισφορά σε στρατηγικές - Δείκτης Εκροών 3: RCO76 - Ολοκληρωμένα έργα χωρικής ανάπτυξης Τιμή στόχος 2029: 1 Έργο
Ποσοτικοί Δείκτες αποτελεσμάτων Δράσης (Δείκτες Αποτελεσμάτων)	- Δείκτης αποτελεσμάτων: PSR998 - Φορείς που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης Τιμή στόχος 2029: 7 Συμμετέχοντες

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

& Τιμές στόχος 2029	
Τρόπος Ανάθεσης / Εκτέλεσης (αναφορά στο Θεσμικό πλαίσιο)	Η ανάθεση και εκτέλεση της Δράσης διέπεται από την κείμενη νομοθεσία και τις κατ' εξουσιοδότηση αυτής εκδοθείσες κανονιστικές πράξεις, όπως ισχύουν, και ιδίως: • Το Ν. 4412/2016 (ΦΕΚ 147/8-8-2016) περί Δημοσίων Συμβάσεων Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών (προσαρμογή στις Οδηγίες 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει. • Το Ν. 4782/09.03.2021 (ΦΕΚ 36/Α/09.03.2021). • Το Ν. 4914/19.03.2022 (ΦΕΚ 61/Α/21.03.2022) «Διαχείριση, έλεγχος και εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027, σύσταση Ανώνυμης Εταιρείας «Εθνικό Μητρώο Νεοφυών Επιχειρήσεων ΑΕ» και άλλες διατάξεις». • Την ΥΑ 114274/28.11.2022 (ΦΕΚ 6131/Β/01.12.2022) «Διαδικασίες ελέγχου νομιμότητας διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων στο πλαίσιο των Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021-2027».
Τεκμηρίωση της Διασφάλισης Λειτουργίας	Η Δράση θα υλοποιηθεί με βάση τις προβλέψεις των: • ΑΠ 114947/ΕΥΘΥ/29-11-2022 (ΦΕΚ Β/6132)Υ.Α. «Εθνικοί Κανόνες επιλεξιμότητας Δαπανών για τα προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021-2027» • ΥΑ 114274/28.11.2022 (ΦΕΚ 6131/Β/01.12.2022) «Διαδικασίες ελέγχου νομιμότητας διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων στο πλαίσιο των Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021-2027» Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου για τα Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021-2027, όπως ισχύει, για τη διασφάλιση της νόμιμης, επιλέξιμης και εύρυθμης υλοποίησης και λειτουργίας της παρέμβασης, παράλληλα με την άσκηση των απαραίτητων σχετικών ελέγχων από τον ΕΦΔ σε συνεργασία με την ΕΥΔ και τις αρμόδιες αρχές του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων. Για τη συνέχιση της λειτουργίας της δράσης, ο υπεύθυνος της πρότασης θα οφείλει να ορίσει φορέα υπεύθυνο για τη συντήρηση και λειτουργία.
Ωριμότητα υλοποίησης	Ιδιοκτησία γης/οικοπέδου/κτιρίου ΝΑΙ ☒ ΟΧΙ ☐ Δεν απαιτείται ☐ ου

	Στην περίπτωση της επιλογής “ΟΧΙ” αναφέρετε τον τρόπο, τη διαδικασία, το στάδιο και το χρονοδιάγραμμα απόκτησης.
	Έχουν εκπονηθεί όλες οι μελέτες και έχουν εκδοθεί όλες οι απαραίτητες εγκρίσεις/βεβαιώσεις/άδειες για την υλοποίηση της Πράξης; ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☐
Χρονοπρογραμματισμός Υλοποίησης	Ημερομηνία Έναρξης Δράσης: 2ο εξάμηνο του 2024 Ημερομηνία Λήξης Δράσης: 2ο εξάμηνο του 2029 Χρονική Διάρκεια Υλοποίησης: 72 μήνες
Προαπαιτούμενα Περιορισμοί	-

Παρέμβαση 1.1.2 Έργα Αποκατάστασης και Αναβάθμισης των Πολιτιστικών Πόρων της Πολιτιστικής, Τουριστικής και Περιβαλλοντικής Διαδρομής

ΚΩΔΙΚΟΣ & ΤΙΤΛΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	1.1.2.3 Αναβάθμιση και εμπλουτισμός εκθεσιακού περιεχομένου Κέντρου Ιστορικής Ενημέρωσης Θερμοπυλών (κωδ. ΟΠΣ 5189717)
Δυνητικός Δικαιούχος	ΔΗΜΟΣ ΛΑΜΙΕΩΝ
Κύριος Δράσης	ΔΗΜΟΣ ΛΑΜΙΕΩΝ
Φορέας Λειτουργίας και Συντήρησης	ΔΗΜΟΣ ΛΑΜΙΕΩΝ
Περιγραφή Δράσης	Η δράση έχει ως στόχο να κάνει γνωστό το ευρύτερο ιστορικό πλαίσιο αλλά και τα γεγονότα της συγκεκριμένης ιστορικής στιγμής της μάχης των Θερμοπυλών και από την άλλη οφείλει να αναδείξει το Κ.Ι.Ε.Θ. σε τουριστικό και επιστημονικό πόλο έλξης λόγω των εκθεμάτων και της εκθεσιακής αφήγησής τους. Η έκθεση επίσης επιδιώκει: α) την προσέγγιση πολλών και διαφορετικών ομάδων κοινού, π.χ. μαθητές, ηλικιωμένους, β) την καταπολέμηση του αποκλεισμού με τη διασφάλιση προσβασιμότητας σε όλες τις κοινωνικές ομάδες, γ) την προσέλκυση διαδικτυακών επισκεπτών που θα επισκέπτονται την ιστοσελίδα του Κ.Ι.Ε.Θ. και δ) την ενδυνάμωση των σχέσεων με τον ευρύτερο δίκτυο χώρων ιστορικού και πολιτιστικού ενδιαφέροντος.
Προϋπολογισμός	606.784,00 €
Σκοπιμότητα – Αναγκαιότητα /	Στόχος του προτεινόμενου έργου είναι να κάνει γνωστό το

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Συμβατότητα ή Συνέργεια με ειδικές στρατηγικές / σχέδια και πολιτικές	ευρύτερο ιστορικό πλαίσιο αλλά και τα γεγονότα της συγκεκριμένης ιστορικής στιγμής της μάχης των Θερμοπυλών και από την άλλη οφείλει να αναδείξει το Κ.Ι.Ε.Θ. σε τουριστικό και επιστημονικό πόλο έλξης λόγω των εκθεμάτων και της εκθεσιακής αφήγησής τους. Η συγκεκριμένη Δράση παρουσιάζει συνέργειες με τις ακόλουθες Στρατηγικές και Σχέδια: - Πρόγραμμα «Στερεά Ελλάδα 2021-2027» - «Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3) 2021-2027» - «Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης Στερεάς Ελλάδας 2021-2025»
Συμβολή στους στόχους της Στρατηγικής	Η Δράση 1.1.2.3 συμβάλλει στον Στρατηγικό Στόχο 1 «Σ.Σ. 1: Προστασία, ανάδειξη και ολοκληρωμένη διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος και του πολιτιστικού και τουριστικού κεφαλαίου με παράλληλη ενίσχυση της ταυτότητας της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας.»
Πεδία Παρέμβασης Προγράμματος «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027	166. Προστασία, ανάπτυξη και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς και των πολιτιστικών υπηρεσιών.
Άλλη πηγή χρηματοδότησης (εκτός Προγράμματος «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027)	-
Ποσοτικοί Δείκτες φυσικού αντικείμενου Δράσης (Δείκτες Εκροών) & Τιμές στόχος 2029	- Δείκτης Εκροών 1: RCO74 - Πληθυσμός που καλύπτεται από έργα στο πλαίσιο στρατηγικών για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη Τιμή στόχος 2029: 505.269 Άτομα - Δείκτης Εκροών 2: RCO75 - Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται. Τιμή στόχος 2029: 1 Συνεισφορά σε στρατηγικές - Δείκτης Εκροών 3: RCO76 - Ολοκληρωμένα έργα χωρικής ανάπτυξης Τιμή στόχος 2029: 1 Έργο
Ποσοτικοί Δείκτες αποτελεσμάτων Δράσης (Δείκτες Αποτελεσμάτων) & Τιμές στόχος 2029	- Δείκτης αποτελεσμάτων: PSR998 - Φορείς που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης Τιμή στόχος 2029: 7 Συμμετέχοντες
Τρόπος Ανάθεσης / Εκτέλεσης (αναφορά στο Θεσμικό πλαίσιο)	Η ανάθεση και εκτέλεση της Δράσης διέπεται από την κείμενη νομοθεσία και τις κατ' εξουσιοδότηση αυτής εκδοθείσες κανονιστικές πράξεις, όπως ισχύουν, και ιδίως:

	• Το Ν. 4412/2016 (ΦΕΚ 147/8-8-2016) περί Δημοσίων Συμβάσεων Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών (προσαρμογή στις Οδηγίες 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει. • Το Ν. 4782/09.03.2021 (ΦΕΚ 36/Α/09.03.2021). • Το Ν. 4914/19.03.2022 (ΦΕΚ 61/Α/21.03.2022) «Διαχείριση, έλεγχος και εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027, σύσταση Ανώνυμης Εταιρείας «Εθνικό Μητρώο Νεοφυών Επιχειρήσεων ΑΕ» και άλλες διατάξεις». • Την ΥΑ 114274/28.11.2022 (ΦΕΚ 6131/Β/01.12.2022) «Διαδικασίες ελέγχου νομιμότητας διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων στο πλαίσιο των Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021-2027».
Τεκμηρίωση της Διασφάλισης Λειτουργίας	Η Δράση θα υλοποιηθεί με βάση τις προβλέψεις των: • ΑΠ 114947/ΕΥΘΥ/29-11-2022 (ΦΕΚ Β/6132)Υ.Α. «Εθνικοί Κανόνες επιλεξιμότητας Δαπανών για τα προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021-2027» • ΥΑ 114274/28.11.2022 (ΦΕΚ 6131/Β/01.12.2022) «Διαδικασίες ελέγχου νομιμότητας διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων στο πλαίσιο των Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021-2027» Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου για τα Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021-2027, όπως ισχύει, για τη διασφάλιση της νόμιμης, επιλέξιμης και εύρυθμης υλοποίησης και λειτουργίας της παρέμβασης, παράλληλα με την άσκηση των απαραίτητων σχετικών ελέγχων από τον ΕΦΔ σε συνεργασία με την ΕΥΔ και τις αρμόδιες αρχές του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων. Για τη συνέχιση της λειτουργίας της δράσης, ο υπεύθυνος της πρότασης θα οφείλει να ορίσει φορέα υπεύθυνο για τη συντήρηση και λειτουργία.
Ωριμότητα υλοποίησης	Ιδιοκτησία γης/οικοπέδου/κτιρίου ☒ ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☐ Δεν απαιτείται ☐ Στην περίπτωση της επιλογής "ΟΧΙ" αναφέρετε τον τρόπο, τη διαδικασία, το στάδιο και το χρονοδιάγραμμα απόκτησης. Έχουν εκπονηθεί όλες οι μελέτες και έχουν εκδοθεί όλες οι απαραίτητες ☒ ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☐ εγκρίσεις/βεβαιώσεις/άδειες για την

	υλοποίηση της Πράξης;
Χρονοπρογραμματισμός Υλοποίησης	Ημερομηνία Έναρξης Δράσης: 2ο εξάμηνο του 2024 Ημερομηνία Λήξης Δράσης: 2ο εξάμηνο του 2029 Χρονική Διάρκεια Υλοποίησης: 72 μήνες
Προαπαιτούμενα Περιορισμοί	-

Παρέμβαση 1.1.2 Έργα Αποκατάστασης και Αναβάθμισης των Πολιτιστικών Πόρων της Πολιτιστικής, Τουριστικής και Περιβαλλοντικής Διαδρομής

ΚΩΔΙΚΟΣ & ΤΙΤΛΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	1.1.2.4 Αρχαίο Θέατρο στο Καβείριο Θήβας α) Ολοκλήρωση του ανασκαφικού καθαρισμού του μνημείου και εκπόνηση μελέτης για την αναστήλωσή του. β) Αναστηλωτικές εργασίες και εργασίες ανάδειξης του μνημείου.
Δυνητικός Δικαιούχος	ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΒΟΙΩΤΙΑΣ (ΘΗΒΑ)
Κύριος Δράσης	ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΒΟΙΩΤΙΑΣ (ΘΗΒΑ)
Φορέας Λειτουργίας και Συντήρησης	ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΒΟΙΩΤΙΑΣ (ΘΗΒΑ)
Περιγραφή Δράσης	Πρόκειται για ένα από τους σημαντικότερους αρχαιολογικούς χώρους της Βοιωτίας, σε απόσταση 8 περίπου χλμ. από τη Θήβα, ο οποίος έχει ανασκαφεί στο μεγαλύτερο τμήμα του από το Γερμανικό Αρχαιολογικό Ινστιτούτο, ήδη από τα τέλη του 19ου αι. Ο αρχαιολογικός χώρος περιλαμβάνει ναό -αφιερωμένο στους προελληνικούς θεούς Καβίρους- βωμό, θέατρο, στοά, κυκλικά κτίσματα και περίβολο για την απομόνωση του χώρου, καθώς η λατρεία είχε μυστηριακό χαρακτήρα. Πρόσφατα έχει πραγματοποιηθεί από την Εφορεία Αρχαιοτήτων Βοιωτίας αρχαιολογικός καθαρισμός του θεάτρου και τοπογραφική αποτύπωση του μνημείου, κατόπιν χρηματοδότησης ύψους 50.000 ευρώ που διέθεσε μέσω Προγραμματικής Σύμβασης η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας. Η πρόταση για την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027 διαμορφώνεται ως εξής: 1) Θα εκπονηθούν μια σειρά μελετών αναστήλωσης και ανάδειξης του χώρου και του μνημείου, έπειτα από αίτημα Τεχνικής Βοήθειας προς την Ε.Υ.Δ.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- 2) Θα ολοκληρωθεί ο ανασκαφικός καθαρισμός του θεάτρου και των σημείων επέμβασης από την ΕΦΑ Βοιωτίας.
- 3) Θα υλοποιηθούν οι αναστηλωτικές εργασίες και οι επεμβάσεις ανάδειξης του μνημείου και του περιβάλλοντος χώρου του.

ΤΜΗΜΑ Α΄

Η εκπόνηση των προαπαιτούμενων μελετών αναστήλωσης και ανάδειξης του θεάτρου θα απαρτίζεται από τις εξής ομάδες:

1) Μελέτη ανάδειξης του αρχαιολογικού χώρου, η οποία θα περιλαμβάνει:

- Αρχιτεκτονική μελέτη.
- Τοπογραφική μελέτη.
- Στατική μελέτη.
- Γεωτεχνική μελέτη και μελέτη αντιστήριξης πρανών.
- Μελέτη πρόσβασης και περιήγησης στον αρχαιολογικό χώρο.

2) Μελέτη ανάδειξης του αρχαίου θεάτρου και των σωζόμενων αρχαίων κτιρίων, η οποία θα περιλαμβάνει:

- Μελέτη αναστήλωσης – συμπλήρωσης και δομικής αποκατάστασης αρχαίων μελών κοίλου, ορχήστρας και αναλημματικών τοίχων του θεάτρου.
- Μελέτη στερέωσης και συντήρησης αρχαίων μελών των λοιπών κτισμάτων του χώρου.
- Υδραυλική μελέτη έργων αποχέτευσης ομβρίων.

Η χρηματοδότηση των μελετών θα πραγματοποιηθεί έπειτα από αίτημα Τεχνικής Βοήθειας από την ΕΦΑ ΒΟΙΩΤΙΑΣ προς την Ε.Υ.Δ.

ΤΜΗΜΑ Β΄

Θα ολοκληρωθεί ο ανασκαφικός καθαρισμός του θεάτρου και των σημείων επέμβασης από την ΕΦΑ Βοιωτίας.

ΤΜΗΜΑ Γ΄

Θα υλοποιηθούν οι εκπονηθείσες μελέτες ως εξής:

Οι εργασίες θα περιλαμβάνουν την αναστήλωση του αρχαίου θεάτρου έως και την τελική, βεβαιωμένη μορφή του, δηλαδή έως και τις 12 σειρές (εκτός εάν κριθεί διαφορετικά από τις μελέτες που θα εκπονηθούν, για στατικούς ή αισθητικούς

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

	λόγους), τη συμπλήρωση φθαρμένων μελών και τμήματος των αναλημματικών τοίχων του κοίλου, ενώ στην ορχήστρα και στα υπόλοιπα αρχαία κατάλοιπα θα πραγματοποιηθεί μια περιορισμένη δομική αποκατάσταση των υπαρχόντων αρχαίων στοιχείων. Επιπλέον, θα βελτιωθεί η πρόσβαση με τη δημιουργία ασφαλούς καθόδου από την είσοδο προς τον αρχαιολογικό χώρο, θα δημιουργηθούν διαδρομές περιήγησης, αφού καθαιρεθεί η ερειπωμένη αποθήκη και το παλαιό φυλάκιο, τα οποία θα αντικατασταθούν από νέο φυλάκιο και χώρους υγιεινής. Τέλος, θα τοποθετηθεί νέα, ασφαλής περίφραξη και σύστημα φωτισμού και ασφαλείας, θα δημιουργηθεί σήμανση και θα εκδοθεί πληροφοριακό υλικό. Καθώς η Εφορεία Αρχαιοτήτων Βοιωτίας έχει αποκομίσει ιδιαίτερα πλούσια εμπειρία στην ανάδειξη μνημείων (και ιδιαιτέρως του πρόσφατου, παρεμφερούς έργου ανάδειξης του θεάτρου Ορχομενού, μέσω συγχρηματοδοτούμενου έργου), είναι σε θέση να εκτιμήσει με ακρίβεια τις ανάγκες και τον προϋπολογισμό αντίστοιχου έργου, όπως το Καβίριο. Δικαιούχος για το συγκεκριμένο έργο θα είναι η Εφορεία Αρχαιοτήτων Βοιωτίας, η οποία εδρεύει στη Θήβα.
Προϋπολογισμός	450.000,00 ευρώ
Σκοπιμότητα – Αναγκαιότητα / Συμβατότητα ή Συνέργεια με ειδικές στρατηγικές / σχέδια και πολιτικές	Η σκοπιμότητα της δράσης είναι να ολοκληρωθούν ανασκαφικές και αναστηλωτικές εργασίες με την εκπόνηση ειδικής μελέτης στο Αρχαίο Θέατρο στο Καβέριο Θήβας. Η συγκεκριμένη Δράση παρουσιάζει συνέργειες με τις ακόλουθες Στρατηγικές και Σχέδια: - Πρόγραμμα «Στερεά Ελλάδα 2021-2027» - «Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3) 2021-2027» - «Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης Στερεάς Ελλάδας 2021-2025»
Συμβολή στους στόχους της Στρατηγικής	Η Πράξη 1.1.2.4 συμβάλλει στον Στρατηγικό Στόχο 1 «Σ.Σ. 1: Προστασία, ανάδειξη και ολοκληρωμένη διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος και του πολιτιστικού και τουριστικού κεφαλαίου με παράλληλη ενίσχυση της ταυτότητας της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας.»
Πεδία Παρέμβασης Προγράμματος «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027	166. Προστασία, ανάπτυξη και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς και των πολιτιστικών υπηρεσιών.
Άλλη πηγή χρηματοδότησης (εκτός Προγράμματος «Στερεά	Άλλοι Πόροι από ΠεΠ «ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ 2021-2027»

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ελλάδα» 2021-2027)	
Ποσοτικοί Δείκτες φυσικού αντικειμένου Δράσης (Δείκτες Εκροών) & Τιμές στόχος 2029	- Δείκτης Εκροών 1: RCO74 - Πληθυσμός που καλύπτεται από έργα στο πλαίσιο στρατηγικών για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη Τιμή στόχος 2029: 505.269 Άτομα - Δείκτης Εκροών 2: RCO75 - Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται. Τιμή στόχος 2029: 1 Συνεισφορά σε στρατηγικές - Δείκτης Εκροών 3: RCO76 - Ολοκληρωμένα έργα χωρικής ανάπτυξης Τιμή στόχος 2029: 1 Έργο
Ποσοτικοί Δείκτες αποτελεσμάτων Δράσης (Δείκτες Αποτελεσμάτων) & Τιμές στόχος 2029	- Δείκτης αποτελεσμάτων: PSR998 - Φορείς που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης Τιμή στόχος 2029: 7 Συμμετέχοντες
Τρόπος Ανάθεσης / Εκτέλεσης (αναφορά στο Θεσμικό πλαίσιο)	Η ανάθεση και εκτέλεση της Δράσης διέπεται από την κείμενη νομοθεσία και τις κατ' εξουσιοδότηση αυτής εκδοθείσες κανονιστικές πράξεις, όπως ισχύουν, και ιδίως: • Το Ν. 4412/2016 (ΦΕΚ 147/8-8-2016) περί Δημοσίων Συμβάσεων Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών (προσαρμογή στις Οδηγίες 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει. • Το Ν. 4782/09.03.2021 (ΦΕΚ 36/Α/09.03.2021). • Το Ν. 4914/19.03.2022 (ΦΕΚ 61/Α/21.03.2022) «Διαχείριση, έλεγχος και εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027, σύσταση Ανώνυμης Εταιρείας «Εθνικό Μητρώο Νεοφυών Επιχειρήσεων ΑΕ» και άλλες διατάξεις». • Την ΥΑ 114274/28.11.2022 (ΦΕΚ 6131/Β/01.12.2022) «Διαδικασίες ελέγχου νομιμότητας διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων στο πλαίσιο των Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021-2027».
Τεκμηρίωση της Διασφάλισης Λειτουργίας	Η Δράση θα υλοποιηθεί με βάση τις προβλέψεις των: • ΑΠ 114947/ΕΥΘΥ/29-11-2022 (ΦΕΚ Β/6132)Υ.Α. «Εθνικοί Κανόνες επιλεξιμότητας Δαπανών για τα προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021-2027»

	ΥΑ 114274/28.11.2022 (ΦΕΚ 6131/Β/01.12.2022) «Διαδικασίες ελέγχου νομιμότητας διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων στο πλαίσιο των Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021-2027» Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου για τα Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021-2027, όπως ισχύει, για τη διασφάλιση της νόμιμης, επιλέξιμης και εύρυθμης υλοποίησης και λειτουργίας της παρέμβασης, παράλληλα με την άσκηση των απαραίτητων σχετικών ελέγχων από τον ΕΦΔ σε συνεργασία με την ΕΥΔ και τις αρμόδιες αρχές του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων. Για τη συνέχιση της λειτουργίας της δράσης, ο υπεύθυνος της πρότασης θα οφείλει να ορίσει φορέα υπεύθυνο για τη συντήρηση και λειτουργία.
Ωριμότητα υλοποίησης	Ιδιοκτησία γης/οικοπέδου/κτιρίου ☐ ΝΑΙ ☒ ΟΧΙ ☐ Δεν απαιτείται ☐ ου
	Στην περίπτωση της επιλογής "ΟΧΙ" αναφέρετε τον τρόπο, τη διαδικασία, το στάδιο και το χρονοδιάγραμμα απόκτησης.
	Έχουν εκπονηθεί όλες οι μελέτες και έχουν εκδοθεί όλες οι απαραίτητες εγκρίσεις/βεβαιώσεις/άδειες για την υλοποίηση της Πράξης; ☐ ΝΑΙ ☒ ΟΧΙ
Χρονοπρογραμματισμός Υλοποίησης	Ημερομηνία Έναρξης Δράσης: 2ο εξάμηνο του 2024 Ημερομηνία Λήξης Δράσης: 2ο εξάμηνο του 2029 Χρονική Διάρκεια Υλοποίησης: 72 μήνες
Προαπαιτούμενα Περιορισμοί	-

Παρέμβαση 1.1.2 Έργα Αποκατάστασης και Αναβάθμισης των Πολιτιστικών Πόρων της Πολιτιστικής, Τουριστικής και Περιβαλλοντικής Διαδρομής

ΚΩΔΙΚΟΣ & ΤΙΤΛΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	1.1.2.5 Αναβάθμιση των κτιριακών εγκαταστάσεων του Κέντρου Ιστορικής Ενημέρωσης Θερμοπυλών.
Δυνητικός Δικαιούχος	ΔΗΜΟΣ ΛΑΜΙΕΩΝ
Κύριος Δράσης	ΔΗΜΟΣ ΛΑΜΙΕΩΝ
Φορέας Λειτουργίας και	ΔΗΜΟΣ ΛΑΜΙΕΩΝ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Συντήρησης	
Περιγραφή Δράσης	Το Κέντρο Ιστορικής Ενημέρωσης Θερμοπυλών βρίσκεται χωροθετημένο στον ευρύτερο χώρο της θέσης της μάχης των Θερμοπυλών και σε όμορο χώρο του μνημείου με το γνωστό άγαλμα του Λεωνίδα. Το κτίριο είναι εμβαδού 875,00 μ2 με ένα τμήμα υπογείου χώρου 69,0 μ2. Στον ένα από τους εκθεσιακούς χώρους προβάλλεται η στερεοσκοπική ταινία της μάχης των Θερμοπυλών και στον άλλο χώρο υπάρχουν οκτώ διαδραστικές οθόνες που περιέχουν τέσσερα θέματα σχετιζόμενα με τη μάχη των Θερμοπυλών. Οι εργασίες των επεμβάσεων στις κτιριακές εγκαταστάσεις αποτελούν τμήμα της ευρύτερης αναβάθμισης και εμπλουτισμού της εκθεσιακής υποδομής (κτήριο και εκθεσιακό περιεχόμενο) του Κέντρου Ιστορικής Ενημέρωσης Θερμοπυλών, αναφορικά με την παροχή πληροφοριών στο κοινό με σύγχρονα τεχνολογικά μέσα και μεθόδους παρουσίασης των σχετιζόμενων εκθεμάτων με τη μάχη των Θερμοπυλών, και ακολουθούν την μουσειολογική – μουσιογραφική αναβάθμιση του Κέντρου (Πράξη 1.1.2.3)
Προϋπολογισμός	660.000,00 ευρώ
Σκοπιμότητα – Αναγκαιότητα / Συμβατότητα ή Συνέργεια με ειδικές στρατηγικές / σχέδια και πολιτικές	Σκοπός του έργου είναι να αποδοθεί ταυτότητα στον χώρο, να εμπλουτιστεί η εμπειρία της επίσκεψης, να επικαιροποιηθεί η τεχνολογική υποδομή υποστήριξης της έκθεσης του κέντρου και να ανανεωθούν οι ψηφιακές παραγωγές. Η συγκεκριμένη Δράση παρουσιάζει συνέργειες με τις ακόλουθες Στρατηγικές και Σχέδια: - Πρόγραμμα «Στερεά Ελλάδα 2021-2027» - «Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3) 2021-2027» - «Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης Στερεάς Ελλάδας 2021-2025»
Συμβολή στους στόχους της Στρατηγικής	Η Πράξη 1.1.2.5 συμβάλλει στον Στρατηγικό Στόχο 1 «Σ.Σ. 1: Προστασία, ανάδειξη και ολοκληρωμένη διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος και του πολιτιστικού και τουριστικού κεφαλαίου με παράλληλη ενίσχυση της ταυτότητας της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας.»
Πεδία Παρέμβασης Προγράμματος «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027	166. Προστασία, ανάπτυξη και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς και των πολιτιστικών υπηρεσιών.
Άλλη πηγή χρηματοδότησης (εκτός Προγράμματος «Στερεά	-

Ελλάδα» 2021-2027)	
Ποσοτικοί Δείκτες φυσικού αντικειμένου Δράσης (Δείκτες Εκροών) & Τιμές στόχος 2029	- Δείκτης Εκροών 1: RCO74 - Πληθυσμός που καλύπτεται από έργα στο πλαίσιο στρατηγικών για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη Τιμή στόχος 2029: 505.269 Άτομα - Δείκτης Εκροών 2: RCO75 - Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται. Τιμή στόχος 2029: 1 Συνεισφορά σε στρατηγικές - Δείκτης Εκροών 3: RCO76 - Ολοκληρωμένα έργα χωρικής ανάπτυξης Τιμή στόχος 2029: 1 Έργο
Ποσοτικοί Δείκτες αποτελεσμάτων Δράσης (Δείκτες Αποτελεσμάτων) & Τιμές στόχος 2029	- Δείκτης αποτελεσμάτων: PSR998 - Φορείς που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης Τιμή στόχος 2029: 7 Συμμετέχοντες
Τρόπος Ανάθεσης / Εκτέλεσης (αναφορά στο Θεσμικό πλαίσιο)	Η ανάθεση και εκτέλεση της Δράσης διέπεται από την κείμενη νομοθεσία και της κατ' εξουσιοδότηση της εκδοθείσες κανονιστικές πράξεις, της ισχύουν, και ιδίως: • Το Ν. 4412/2016 (ΦΕΚ 147/8-8-2016) περί Δημοσίων Συμβάσεων Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών (προσαρμογή της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ), της τροποποιήθηκε και ισχύει. • Το Ν. 4782/09.03.2021 (ΦΕΚ 36/Α/09.03.2021). • Το Ν. 4914/19.03.2022 (ΦΕΚ 61/Α/21.03.2022) «Διαχείριση, έλεγχος και εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027, σύσταση Ανώνυμης Εταιρείας «Εθνικό Μητρώο Νεοφυών Επιχειρήσεων ΑΕ» και της διατάξεις». • Την ΥΑ 114274/28.11.2022 (ΦΕΚ 6131/Β/01.12.2022) «Διαδικασίες ελέγχου νομιμότητας διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων στο πλαίσιο των Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021-2027».
Τεκμηρίωση της Διασφάλισης Λειτουργίας	Η Δράση θα υλοποιηθεί με βάση της προβλέψεις των: • ΑΠ 114947/ΕΥΘΥ/29-11-2022 (ΦΕΚ Β/6132)Υ.Α. «Εθνικοί Κανόνες επιλεξιμότητας Δαπανών για τα προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021-2027»

	ΥΑ 114274/28.11.2022 (ΦΕΚ 6131/Β/01.12.2022) «Διαδικασίες ελέγχου νομιμότητας διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων στο πλαίσιο των Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021-2027» Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου για τα Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021-2027, της ισχύει, για τη διασφάλιση της νόμιμης, επιλέξιμης και εύρυθμης υλοποίησης και λειτουργίας της παρέμβασης, παράλληλα με την άσκηση των απαραίτητων σχετικών ελέγχων από τον ΕΦΔ σε συνεργασία με την ΕΥΔ και της αρμόδιες αρχές του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων. Για τη συνέχιση της λειτουργίας της δράσης, ο υπεύθυνος της πρότασης θα οφείλει να ορίσει φορέα υπεύθυνο για τη συντήρηση και λειτουργία.
Ωριμότητα υλοποίησης	Ιδιοκτησία γης/οικοπέδου/κτιρίου ΝΑΙ ☒ ΟΧΙ ☐ Δεν απαιτείται ☐ ου
	Στην περίπτωση της επιλογής "ΟΧΙ" αναφέρετε τον τρόπο, τη διαδικασία, το στάδιο και το χρονοδιάγραμμα απόκτησης.
	Έχουν εκπονηθεί όλες οι μελέτες και έχουν εκδοθεί όλες οι απαραίτητες εγκρίσεις/βεβαιώσεις/άδειες για την υλοποίηση της Πράξης; ΝΑΙ ☒ ΟΧΙ ☐
Χρονοπρογραμματισμός Υλοποίησης	Ημερομηνία Έναρξης Δράσης: 2ο εξάμηνο του 2024 Ημερομηνία Λήξης Δράσης: 2ο εξάμηνο του 2029 Χρονική Διάρκεια Υλοποίησης: 72 μήνες
Προαπαιτούμενα Περιορισμοί	-

Παρέμβαση 1.1.2 Έργα Αποκατάστασης και Αναβάθμισης των Πολιτιστικών Πόρων της Πολιτιστικής, Τουριστικής και Περιβαλλοντικής Διαδρομής

ΚΩΔΙΚΟΣ & ΤΙΤΛΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	1.1.2.6 Α΄ ΦΑΣΗ Έργο αποκατάστασης Νοτιοανατολικής (ΝΑ) Πτέρυγας της Ιεράς Μονής του Οσίου Λουκά στο Στείρι Βοιωτίας
Δυνητικός Δικαιούχος	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
Κύριος Δράσης	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
Φορέας Λειτουργίας και	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Συντήρησης	
Περιγραφή Δράσης	Τα ακόλουθα κτίσματα βρίσκονται στη Νοτιοανατολική (ΝΑ) πτέρυγα της Ιεράς Μονής του Οσίου Λουκά στο Στείρι Βοιωτίας. Τα αναγραφόμενα εμβαδά έχουν υπολογιστεί κατά προσέγγιση. Ο σχετικός προϋπολογισμός είναι επίσης κατά προσέγγιση και με επιφύλαξη, καθώς δεν έχει ολοκληρωθεί η μηχανολογική και στατική μελέτη, ενώ η αρχιτεκτονική μελέτη έχει εγκριθεί ως στάδιο προωθημένης αρχιτεκτονικής προμελέτης. Ενδέχεται να υπάρχουν τροποποιήσεις των παρακάτω ανάλογα με τις απαιτήσεις των διαφόρων συναφών μελετών. <u>1η ΦΑΣΗ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ</u> Κτίσμα Ιωάσαφ (~ 328 μ2) Το κτήριο Ιωάσαφ βρίσκεται στο Ανατολικό τμήμα της ΝΑ πτέρυγας. Αποτελεί τριώροφη κατασκευή (θολωτό υπόγειο, με δύο υπερκείμενους ορόφους), στην οποία σώζονται ιστορικές και οικοδομικές φάσεις της μονής. Παρουσιάζει σημαντικές βλάβες, ειδικά μετά την πυρκαγιά στις 25 Αυγούστου 2023. Η αποκατάσταση αφορά στην επισκευή και ενίσχυση του κτίσματος (αποκατάσταση και ανακατασκευή τοιχοποιιών, αποκατάσταση θολοδομίας, ενίσχυση θεμελίωσης, ανακατασκευή ξύλινων πατωμάτων, κλίμακας, στέγης, οροφών, εξωστών, κουφωμάτων, ΗΜ εγκαταστάσεις, κλπ.). Η νέα κύρια χρήση που προτείνεται είναι ξενώνας στο ισόγειο και τον όροφο, καθώς και ανάδειξη του υπογείου, ως τμήμα χώρου ειδικής χρήσης ο οποίος εκτείνεται Ανατολικά έως και το κτήριο της ανασκαφής, ενώ Δυτικά συνορεύει με το χώρο προθαλάμου της κινστέρνας της μονής.
Προϋπολογισμός	2.138.416,00 ευρώ
Σκοπιμότητα – Αναγκαιότητα / Συμβατότητα ή Συνέργεια με ειδικές στρατηγικές / σχέδια και πολιτικές	Η σκοπιμότητα της δράσης είναι η αποκατάσταση της Νοτιοανατολικής Πτέρυγας Οσίου Λουκά, καθώς αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους πόλους της Πολιτιστικής, Περιβαλλοντικής, Τουριστικής Διαδρομής της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας. Η συγκεκριμένη Δράση παρουσιάζει συνέργειες με τις ακόλουθες Στρατηγικές και Σχέδια: - Πρόγραμμα «Στερεά Ελλάδα 2021-2027» - «Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3) 2021-2027» - «Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης Στερεάς Ελλάδας 2021-2025»

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Συμβολή στους στόχους της Στρατηγικής	Η Πράξη 1.1.2.6 συμβάλλει στον Στρατηγικό Στόχο 1 «Σ.Σ. 1: Προστασία, ανάδειξη και ολοκληρωμένη διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος και του πολιτιστικού και τουριστικού κεφαλαίου με παράλληλη ενίσχυση της ταυτότητας της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας.»
Πεδία Παρέμβασης Προγράμματος «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027	166. Προστασία, ανάπτυξη και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς και των πολιτιστικών υπηρεσιών.
Άλλη πηγή χρηματοδότησης (εκτός Προγράμματος «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027)	-
Ποσοτικοί Δείκτες φυσικού αντικειμένου Δράσης (Δείκτες Εκροών) & Τιμές στόχος 2029	- Δείκτης Εκροών 1: RCO74 - Πληθυσμός που καλύπτεται από έργα στο πλαίσιο στρατηγικών για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη Τιμή στόχος 2029: 505.269 Άτομα - Δείκτης Εκροών 2: RCO75 - Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται. Τιμή στόχος 2029: 1 Συνεισφορά σε στρατηγικές - Δείκτης Εκροών 3: RCO76 - Ολοκληρωμένα έργα χωρικής ανάπτυξης Τιμή στόχος 2029: 1 Έργο
Ποσοτικοί Δείκτες αποτελεσμάτων Δράσης (Δείκτες Αποτελεσμάτων) & Τιμές στόχος 2029	- Δείκτης αποτελεσμάτων: PSR998 - Φορείς που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης Τιμή στόχος 2029: 7 Συμμετέχοντες
Τρόπος Ανάθεσης / Εκτέλεσης (αναφορά στο Θεσμικό πλαίσιο)	Η ανάθεση και εκτέλεση της Δράσης διέπεται από την κείμενη νομοθεσία και της κατ' εξουσιοδότηση της εκδοθείσες κανονιστικές πράξεις, της ισχύουν, και ιδίως: • Το Ν. 4412/2016 (ΦΕΚ 147/8-8-2016) περί Δημοσίων Συμβάσεων Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών (προσαρμογή της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ), της τροποποιήθηκε και ισχύει. • Το Ν. 4782/09.03.2021 (ΦΕΚ 36/Α/09.03.2021). • Το Ν. 4914/19.03.2022 (ΦΕΚ 61/Α/21.03.2022) «Διαχείριση, έλεγχος και εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027, σύσταση Ανώνυμης Εταιρείας «Εθνικό Μητρώο

	Νεοφυών Επιχειρήσεων ΑΕ» και της διατάξεις». Την ΥΑ 114274/28.11.2022 (ΦΕΚ 6131/Β/01.12.2022) «Διαδικασίες ελέγχου νομιμότητας διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων στο πλαίσιο των Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021-2027».
Τεκμηρίωση της Διασφάλισης Λειτουργίας	Η Δράση θα υλοποιηθεί με βάση της προβλέψεις των: - ΑΠ 114947/ΕΥΘΥ/29-11-2022 (ΦΕΚ Β/6132)Υ.Α. «Εθνικοί Κανόνες επιλεξιμότητας Δαπανών για τα προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021-2027» - ΥΑ 114274/28.11.2022 (ΦΕΚ 6131/Β/01.12.2022) «Διαδικασίες ελέγχου νομιμότητας διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων στο πλαίσιο των Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021-2027» Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου για τα Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021-2027, της ισχύει, για τη διασφάλιση της νόμιμης, επιλέξιμης και εύρυθμης υλοποίησης και λειτουργίας της παρέμβασης, παράλληλα με την άσκηση των απαραίτητων σχετικών ελέγχων από τον ΕΦΔ σε συνεργασία με την ΕΥΔ και της αρμόδιες αρχές του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων. Για τη συνέχιση της λειτουργίας της δράσης, ο υπεύθυνος της πρότασης θα οφείλει να ορίσει φορέα υπεύθυνο για τη συντήρηση και λειτουργία.
Ωριμότητα υλοποίησης	Ιδιοκτησία γης/οικοπέδου/κτιρίου ΝΑΙ ☒ ΟΧΙ ☐ Δεν απαιτείται ☐
	Στην περίπτωση της επιλογής “ΟΧΙ” αναφέρετε τον τρόπο, τη διαδικασία, το στάδιο και το χρονοδιάγραμμα απόκτησης.
	Έχουν εκπονηθεί όλες οι μελέτες και έχουν εκδοθεί όλες οι απαραίτητες εγκρίσεις/βεβαιώσεις/άδειες για την υλοποίηση της Πράξης; ΝΑΙ ☒ ΟΧΙ ☐
Χρονοπρογραμματισμός Υλοποίησης	Ημερομηνία Έναρξης Δράσης: 2ο εξάμηνο του 2024 Ημερομηνία Λήξης Δράσης: 2ο εξάμηνο του 2029 Χρονική Διάρκεια Υλοποίησης: 72 μήνες
Προαπαιτούμενα Περιορισμοί	-

Παρέμβαση 1.1.2 Έργα Αποκατάστασης και Αναβάθμισης των Πολιτιστικών Πόρων της Πολιτιστικής, Τουριστικής και Περιβαλλοντικής Διαδρομής

ΚΩΔΙΚΟΣ & ΤΙΤΛΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	1.1.2.7 Β΄ ΦΑΣΗ της αποκατάστασης του αρχαίου θεάτρου Ερέτριας: Αποκατάσταση του σκηνικού οικοδομήματος και της θολωτής διόδου του θεάτρου και Εργασίες ανάδειξης του ευρύτερου αρχαιολογικού χώρου του θεάτρου Ερέτριας.
Δυνητικός Δικαιούχος	Εφορεία Αρχαιοτήτων Ευβοίας
Κύριος Δράσης	Εφορεία Αρχαιοτήτων Ευβοίας
Φορέας Λειτουργίας και Συντήρησης	Εφορεία Αρχαιοτήτων Ευβοίας
Περιγραφή Δράσης	<u>Α΄ Ομάδα εργασιών. ΑΝΑΣΤΗΛΩΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ.</u> 1. Θολωτή διόδος (συνδέει την ορχήστρα με τη σκηνή.) Με βάση την υπάρχουσα εγκεκριμένη μελέτη, απαιτούνται: • Καθαρισμός με βιοκτόνο και χημική στερέωση επιφάνειας του αρχαίου οικοδομικού υλικού. • Μηχανική και χημική αντιμετώπιση βλάστησης. • Συμπληρώσεις, ενέματα, αποκατάσταση υπάρχοντος δομικού υλικού. • Κατασκευή και τοποθέτηση 45 νέων τεχνητών λίθων. • Πιθανόν οι νέοι λίθοι που θα απαιτηθούν να αυξηθούν, εφόσον η δομή του κατακείμενου υλικού αποδειχτεί ότι δεν επιδέχεται επεμβάσεων. 2. Σκηνικό οικοδόμημα. • Ανάταξη και συμπλήρωση λίθων. • Δομική αποκατάσταση υποβάσεων λίθων και των επιπέδων των δαπέδων. 3. Στερέωση χωμάτινου πρανούς σκηνής. Μετά το πέρας των ανωτέρω εργασιών, απαιτείται η ολοκλήρωση της στερέωσης του χωμάτινου πρανούς στα βόρεια της σκηνής, που είχε ξεκινήσει στην ά φάση. 4. Σημειακές προσθήκες, μετατοπίσεις και ανατάξεις

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

	εδωλίων. • Αφορά κατασκευή 12 εδωλίων και ανάταξη άλλων 10. <u>Β' Ομάδα εργασιών. Εργασίες ανάδειξης.</u> 1. Ολοκλήρωση επιχωμάτωσης κοίλου (περίπου 1.200 κυβ.μ.) για την αποκατάστασή του. 2. Κατασκευή ανατολικής και δυτικής περίφραξης. 3. Διάστρωση διαδρομών επίσκεψης, κοίλου και παρόδων. 4. Τοποθέτηση μόνιμων πινακίδων πληροφόρησης από rgrolava. 5. Ολοκλήρωση ηλεκτρομηχανολογικών εγκαταστάσεων (αποχετευτικό, φωτισμοί).
Προϋπολογισμός	750.000,00 €
Σκοπιμότητα – Αναγκαιότητα / Συμβατότητα ή Συνέργεια με ειδικές στρατηγικές / σχέδια και πολιτικές	Η συγκεκριμένη Δράση παρουσιάζει συνέργειες με τις ακόλουθες Στρατηγικές και Σχέδια: - Πρόγραμμα «Στερεά Ελλάδα 2021-2027» - «Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3) 2021-2027» - «Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης Στερεάς Ελλάδας 2021-2025»
Συμβολή στους στόχους της Στρατηγικής	Η προτεινόμενη Δράση 1.1.2.7 συμβάλλει στην επίτευξη του Στρατηγικού Στόχου Σ.Σ.1 «Προστασία, ανάδειξη και ολοκληρωμένη διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος και του πολιτιστικού και τουριστικού κεφαλαίου με παράλληλη ενίσχυση της ταυτότητας της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας.»
Πεδία Παρέμβασης Προγράμματος «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027	166. Προστασία, ανάπτυξη και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς και των πολιτιστικών υπηρεσιών.
Άλλη πηγή χρηματοδότησης (εκτός Προγράμματος «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027)	Άλλοι Πόροι από ΠεΠ «ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ 2021-2027»
Ποσοτικοί Δείκτες φυσικού αντικειμένου Δράσης (Δείκτες Εκρρών) & Τιμές	- Δείκτης Εκρρών 1: RCO74 - Πληθυσμός που καλύπτεται από έργα στο πλαίσιο στρατηγικών για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη

στόχος 2029	Τιμή στόχος 2029: 505.269 Άτομα - Δείκτης Εκρών 2: RCO75 - Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται. Τιμή στόχος 2029: 1 Συνεισφορά σε στρατηγικές - Δείκτης Εκρών 3: RCO76 - Ολοκληρωμένα έργα χωρικής ανάπτυξης Τιμή στόχος 2029: 1 Έργο
Ποσοτικοί Δείκτες αποτελεσμάτων Δράσης (Δείκτες Αποτελεσμάτων) & Τιμές στόχος 2029	- Δείκτης αποτελεσμάτων 1: PSR998 - Φορείς που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης Τιμή στόχος 2029: 7 Συμμετέχοντες
Τρόπος Ανάθεσης / Εκτέλεσης (αναφορά στο Θεσμικό πλαίσιο)	Η ανάθεση και εκτέλεση της Δράσης διέπεται από την κείμενη νομοθεσία και τις κατ' εξουσιοδότηση αυτής εκδοθείσες κανονιστικές πράξεις, όπως ισχύουν, και ιδίως: • Το Ν. 4412/2016 (ΦΕΚ 147/8-8-2016) περί Δημοσίων Συμβάσεων Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών (προσαρμογή στις Οδηγίες 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει. • Το Ν. 4782/09.03.2021 (ΦΕΚ 36/Α/09.03.2021). • Το Ν. 4914/19.03.2022 (ΦΕΚ 61/Α/21.03.2022) «Διαχείριση, έλεγχος και εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027, σύσταση Ανώνυμης Εταιρείας «Εθνικό Μητρώο Νεοφυών Επιχειρήσεων ΑΕ» και άλλες διατάξεις». • Την ΥΑ 114274/28.11.2022 (ΦΕΚ 6131/Β/01.12.2022) «Διαδικασίες ελέγχου νομιμότητας διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων στο πλαίσιο των Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021-2027».
Τεκμηρίωση της Διασφάλισης Λειτουργίας	Η Δράση θα υλοποιηθεί με βάση τις προβλέψεις των: • ΑΠ 114947/ΕΥΘΥ/29-11-2022 (ΦΕΚ Β/6132)Υ.Α. «Εθνικοί Κανόνες επιλεξιμότητας Δαπανών για τα προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021-2027» • ΥΑ 114274/28.11.2022 (ΦΕΚ 6131/Β/01.12.2022) «Διαδικασίες ελέγχου νομιμότητας διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων στο πλαίσιο των Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021-2027»

	Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου για τα Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021-2027, όπως ισχύει, για τη διασφάλιση της νόμιμης, επιλέξιμης και εύρυθμης υλοποίησης και λειτουργίας της παρέμβασης, παράλληλα με την άσκηση των απαραίτητων σχετικών ελέγχων από τον ΕΦΔ σε συνεργασία με την ΕΥΔ και τις αρμόδιες αρχές του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων. Για τη συνέχιση της λειτουργίας της δράσης, ο υπεύθυνος της πρότασης θα οφείλει να ορίσει φορέα υπεύθυνο για τη συντήρηση και λειτουργία.
Ωριμότητα υλοποίησης	Ιδιοκτησία γης/οικοπέδου/κτιρίου ΝΑΙ ☒ ΟΧΙ ☐ Δεν απαιτείται ☐ ου
	Στην περίπτωση της επιλογής “ΟΧΙ” αναφέρετε τον τρόπο, τη διαδικασία, το στάδιο και το χρονοδιάγραμμα απόκτησης.
	Έχουν εκπονηθεί όλες οι μελέτες και έχουν εκδοθεί όλες οι απαραίτητες εγκρίσεις/βεβαιώσεις/άδειες για την υλοποίηση της Πράξης; ΝΑΙ ☒ ΟΧΙ ☐
Χρονοπρογραμματισμός Υλοποίησης	Ημερομηνία Έναρξης Δράσης: 2ο εξάμηνο του 2024 Ημερομηνία Λήξης Δράσης: 2ο εξάμηνο του 2029 Χρονική Διάρκεια Υλοποίησης: 72 μήνες
Προαπαιτούμενα Περιορισμοί	-

Παρέμβαση 1.1.2 Έργα Αποκατάστασης και Αναβάθμισης των Πολιτιστικών Πόρων της Πολιτιστικής, Τουριστικής και Περιβαλλοντικής Διαδρομής

ΚΩΔΙΚΟΣ & ΤΙΤΛΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	1.1.2.8 Έργο ανάδειξης σημείων περιβαλλοντικού χαρακτήρα στις περιοχές Οίτης και Παρνασσού.
Δυνητικός Δικαιούχος	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
Κύριος Δράσης	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
Φορέας Λειτουργίας και Συντήρησης	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
Περιγραφή Δράσης	Το συγκεκριμένο έργο κρίνεται αναγκαίο να συμπεριληφθεί στη διαδρομή Φύσης και Πολιτισμού της Στερεάς Ελλάδας, ώστε να αναδειχθεί και περιβαλλοντικό κομμάτι της Διαδρομής, το οποίο δεσπόζει στην συγκεκριμένη Περιφέρεια μιας και το φυσικό απόθεμα της περιοχής είναι αρκετά

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

	πλούσιο. <u>Για την περιοχή του Παρνασσού:</u> Προτείνονται δράσεις περίφραξης για την εμπόδιση οχημάτων εντός του πυρήνα του εθνικού δρυμού Παρνασσού, όπως επίσης και ενημερωτικές πινακίδες για το ενδημικό φυτό <i>raeonia Parnassica</i> στη θέση «Έλατος», η οποία χρήζει μεγάλης επισκεψιμότητας λόγω της πρόσβασης του φυτού. Επιπλέον, στη θέση θέας «Κρόκι» (θέα προς τον Παρνασσό, τον Ελαιώνα της Άμφισσας, τον κόλπο της Ιτέας και την Πελοπόννησο) υπάρχει πέτρινο κιόσκι, στο οποίο θα τοποθετηθούν τραπεζοκαθίσματα και ενημερωτική πινακίδα με barcode για να μπορέσει να αξιοποιηθεί σαν χώρος αναψυχής. Τέλος, υπάρχει η ανάγκη της τοποθέτησης ενός ενημερωτικού stand στο χιονοδρομικό κέντρο Παρνασσού, όπου θα αναφέρονται τα αλπικά ενδημικά του βουνού, καθώς και τα πουλιά που βρίσκονται στα αλπικά του Παρνασσού. <u>Για την περιοχή της Οίτης:</u> Είναι σημαντική η ανάδειξη του Σπερχειού Ποταμού μέσα από μια φυσιολατρική διαδρομή στις εκβολές του και προτείνεται η σήμανση αυτής της διαδρομής για ορνιθοπαράτηρηση, μιας και το μέρος, το οποίο φημίζεται για την ορνιθοπανίδα του, έχει μεν επισκεψιμότητα, αλλά η πρόσβαση σε αυτό παραμένει δύσκολη. Επιπλέον, μπορούν να τοποθετηθούν για την περαιτέρω αναβάθμιση του σημείου ενημερωτικές πινακίδες, παγκάκια ή info kiosks κατά μήκος της διαδρομής. Τέλος, στην περιοχή Καλλίδρομο είναι αναγκαία ή τοποθέτηση ενημερωτικών πινακίδων σε συγκεκριμένα σημεία.
Προϋπολογισμός	200.600,00 ευρώ
Σκοπιμότητα – Αναγκαιότητα / Συμβατότητα ή Συνέργεια με ειδικές στρατηγικές / σχέδια και πολιτικές	Η σκοπιμότητα της δράσης 1.1.2.8 είναι να αναδειχθεί η περιοχή του Παρνασσού και της Οίτης, έτσι ώστε να προωθηθεί και το περιβαλλοντικό κομμάτι της Διαδρομής, μιας και φυσικό απόθεμα της περιοχής είναι αρκετά πλούσιο. Η συγκεκριμένη Δράση παρουσιάζει συνέργειες με τις ακόλουθες Στρατηγικές και Σχέδια: - Πρόγραμμα «Στερεά Ελλάδα 2021-2027» - «Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3) 2021-2027» - «Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης Στερεάς Ελλάδας 2021-2025»

Συμβολή στους στόχους της Στρατηγικής	Η προτεινόμενη Δράση 1.1.2.8 συμβάλλει στην επίτευξη του Σ.Σ.1 «Προστασία, ανάδειξη και ολοκληρωμένη διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος και του πολιτιστικού και τουριστικού κεφαλαίου με παράλληλη ενίσχυση της ταυτότητας της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας.»
Πεδία Παρέμβασης Προγράμματος «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027	166. Προστασία, ανάπτυξη και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς και των πολιτιστικών υπηρεσιών.
Άλλη πηγή χρηματοδότησης (εκτός Προγράμματος «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027)	Άλλοι Πόροι από ΠεΠ «ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ 2021-2027»
Ποσοτικοί Δείκτες φυσικού αντικειμένου Δράσης (Δείκτες Εκροών) & Τιμές στόχος 2029	- Δείκτης Εκροών 1: RCO74 - Πληθυσμός που καλύπτεται από έργα στο πλαίσιο στρατηγικών για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη Τιμή στόχος 2029: 505.269 Άτομα - Δείκτης Εκροών 2: RCO75 - Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται. Τιμή στόχος 2029: 1 Συνεισφορά σε στρατηγικές - Δείκτης Εκροών 3: RCO76 - Ολοκληρωμένα έργα χωρικής ανάπτυξης Τιμή στόχος 2029: 1 Έργο
Ποσοτικοί Δείκτες αποτελεσμάτων Δράσης (Δείκτες Αποτελεσμάτων) & Τιμές στόχος 2029	- Δείκτης αποτελεσμάτων 1: PSR998 - Φορείς που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης Τιμή στόχος 2029: 7 Συμμετέχοντες
Τρόπος Ανάθεσης / Εκτέλεσης (αναφορά στο Θεσμικό πλαίσιο)	Η ανάθεση και εκτέλεση της Δράσης διέπεται από την κείμενη νομοθεσία και τις κατ' εξουσιοδότηση αυτής εκδοθείσες κανονιστικές πράξεις, όπως ισχύουν, και ιδίως: • Το Ν. 4412/2016 (ΦΕΚ 147/8-8-2016) περί Δημοσίων Συμβάσεων Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών (προσαρμογή στις Οδηγίες 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει. • Το Ν. 4782/09.03.2021 (ΦΕΚ 36/Α/09.03.2021). • Το Ν. 4914/19.03.2022 (ΦΕΚ 61/Α/21.03.2022) «Διαχείριση, έλεγχος και εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027, σύσταση Ανώνυμης Εταιρείας «Εθνικό Μητρώο

	Νεοφυών Επιχειρήσεων ΑΕ» και άλλες διατάξεις». Την ΥΑ 114274/28.11.2022 (ΦΕΚ 6131/Β/01.12.2022) «Διαδικασίες ελέγχου νομιμότητας διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων στο πλαίσιο των Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021-2027».
Τεκμηρίωση της Διασφάλισης Λειτουργίας	Η Δράση θα υλοποιηθεί με βάση τις προβλέψεις των: - ΑΠ 114947/ΕΥΘΥ/29-11-2022 (ΦΕΚ Β/6132)Υ.Α. «Εθνικοί Κανόνες επιλεξιμότητας Δαπανών για τα προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021-2027» - ΥΑ 114274/28.11.2022 (ΦΕΚ 6131/Β/01.12.2022) «Διαδικασίες ελέγχου νομιμότητας διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων στο πλαίσιο των Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021-2027» Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου για τα Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021-2027, όπως ισχύει, για τη διασφάλιση της νόμιμης, επιλέξιμης και εύρυθμης υλοποίησης και λειτουργίας της παρέμβασης, παράλληλα με την άσκηση των απαραίτητων σχετικών ελέγχων από τον ΕΦΔ σε συνεργασία με την ΕΥΔ και τις αρμόδιες αρχές του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων. Για τη συνέχιση της λειτουργίας της δράσης, ο υπεύθυνος της πρότασης θα οφείλει να ορίσει φορέα υπεύθυνο για τη συντήρηση και λειτουργία.
Ωριμότητα υλοποίησης	Ιδιοκτησία γης/οικοπέδου/κτιρίου ☒ ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☐ Δεν απαιτείται ☒
	Στην περίπτωση της επιλογής “ΟΧΙ” αναφέρετε τον τρόπο, τη διαδικασία, το στάδιο και το χρονοδιάγραμμα απόκτησης.
	Έχουν εκπονηθεί όλες οι μελέτες και έχουν εκδοθεί όλες οι απαραίτητες εγκρίσεις/βεβαιώσεις/άδειες για την υλοποίηση της Πράξης; ☒ ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ
Χρονοπρογραμματισμός Υλοποίησης	Ημερομηνία Έναρξης Δράσης: 2ο εξάμηνο του 2024 Ημερομηνία Λήξης Δράσης: 2ο εξάμηνο του 2029 Χρονική Διάρκεια Υλοποίησης: 72 μήνες
Προαπαιτούμενα Περιορισμοί	

Παρέμβαση 1.1.2 Έργα Αποκατάστασης και Αναβάθμισης των Πολιτιστικών Πόρων της Πολιτιστικής, Τουριστικής και Περιβαλλοντικής Διαδρομής

ΚΩΔΙΚΟΣ & ΤΙΤΛΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	1.1.2.9 Β' ΦΑΣΗ Έργο αποκατάστασης Νοτιοανατολικής (ΝΑ) Πτέρυγας της Ιεράς Μονής του Οσίου Λουκά στο Στείρι Βοιωτίας
Δυνητικός Δικαιούχος	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
Κύριος Δράσης	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
Φορέας Λειτουργίας και Συντήρησης	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
Περιγραφή Δράσης	<u>2η ΦΑΣΗ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ</u> Κτίσμα Ανασκαφής (ανατολικά από το κτίσμα Ιωάσαφ) (~ 227μ2) Τρίγωνο Ανασκαφής (~ 51 μ2) Το κτίσμα της ανασκαφής συνορεύει με το κτίσμα Ιωάσαφ και βρίσκεται Ανατολικά του, ενώ Δυτικά συνορεύει με το κτίσμα της αποθήκης. Στην υπάρχουσα κατάστασή του διασώζεται μόνο ο υπόγειος χώρος του, στον οποίο είχε διεξαχθεί ανασκαφή και έχουν εντοπιστεί παλαιότερες ιστορικές φάσεις της μονής. Στην πρόταση αποκατάστασης ο υπόγειος χώρος θα είναι επισκέψιμος για το κοινό μετά τη διαμόρφωση κατάλληλης πορείας, η οποία θα συνεχίζει και στον υπόγειο χώρο του κτιρίου Ιωάσαφ. Στο ισόγειο προτείνεται να τοποθετηθεί η χρήση έκθεσης χειρογράφων της Μονής, ενώ στον όροφο προτείνεται να διαμορφωθεί αίθουσα Κειμηλίων της Μονής. Στο κτίσμα ανασκαφής περιλαμβάνεται επίσης χώρος με χρήση προθαλάμων ισογείου και βιβλιοθήκης και WC ισογείου και βιβλιοθήκης. Οι εργασίες αποκατάστασης αφορούν σε εργασίες αποκατάστασης και ανακατασκευής τοιχοποιιών, ενίσχυση θεμελίωσης, κατασκευή ξύλινης στέγης και οροφών, πατωμάτων, ξύλινων κλιμάκων, εξωστών, κουφωμάτων, ΗΜ εγκαταστάσεις, κλπ. Κτίσμα αποθήκης (~ 252μ2) Το κτίσμα της αποθήκης βρίσκεται στην Ανατολική πλευρά της

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΝΑ πτέρυγας και συνορεύει Ανατολικά με το κτίσμα της ανασκαφής και Βόρεια με τον Πύργο. Στη σημερινή του μορφή αποτελεί ημιτελές κτίσμα μετά τις επεμβάσεις Στίκα κατά τη δεκαετία του '60 (κατεδάφιση ορόφου με κελιά μοναχών, αλλαγή στάθμης πατωμάτων, επιχωμάτωση υπογείου, κατασκευή πλακών από οπλισμένο σκυρόδεμα). Είναι ισόγειο κτίριο επιχωματωμένο σήμερα στη στάθμη υπογείου, στο οποίο εντοπίστηκαν μεγάλες δεξαμενές. Η νέα κύρια χρήση που προτείνεται για τον ισόγειο-υπόγειο χώρο είναι χώρος εκθέσεων γεωργικής ζωής της Μονής και άλλων εκθεμάτων. Στον όροφο προτείνεται η χρήση βιβλιοθήκης και Αναγνωστηρίου. Οι εργασίες αποκατάστασης αφορούν σε καθαιρέσεις τμημάτων κατασκευών από σκυρόδεμα, αποκατάσταση και ανακατασκευή τοιχοποιιών, ανακατασκευή κλειστού χώρου και χαγιατιού στον όροφο, ανακατασκευή ξύλινης στέγης, κουφωμάτων, ΗΜ εγκαταστάσεις, κλπ. Στις εργασίες περιλαμβάνεται η υποβάθμιση του δαπέδου του τωρινού ισόγειου χώρου μετά από ανασκαφική διερεύνηση, ανάδειξη των δεξαμενών στο βόρειο τμήμα του κτηρίου και διαμόρφωση μεταλλικής κατασκευής στην ισόγεια στάθμη που θα επιτρέπει την επικοινωνία μεταξύ των θυρών του ανατολικού και δυτικού τοίχου.

Πύργος (~ 183 μ2)

Το κτήριο του Πύργου βρίσκεται στο ανατολικό τμήμα της ΝΑ πτέρυγας και συνορεύει Νότια με το κτίσμα της αποθήκης και Βόρεια με το Βορδοναρείο. Ο Πύργος επικοινωνεί εσωτερικά με το Βορδονάρειο στη στάθμη του υπογείου, έχει εξωτερική πρόσβαση σε ενδιάμεση στάθμη (πατάρι) μέσω λίθινης κλίμακας η οποία οδηγεί στην κατάληξή της στο ανώτερο τμήμα του πύργου ο οποίος διαμορφώθηκε από το Στίκα σε ανοικτό στεγασμένο χώρο. Η αποκατάσταση του Πύργου αφορά σε διαμόρφωση πρόσβασης για το κοινό στον υπόγειο χώρο του ως συνέχεια του επισκέψιμου χώρου του Βορδοναρείου. Ο χώρος της ενδιάμεσης στάθμης του πύργου θα είναι επισκέψιμος χώρος για το κοινό. Το ανώτερο τμήμα του πύργου θα είναι επίσης επισκέψιμος χώρος για το κοινό. Σύμφωνα με την τελευταία απόφαση του ΚΑΣ, τα τοξωτά ανοίγματα του πύργου θα τοιχιστούν και ο πύργος θα υπερυψωθεί κατά την οικοδομική φάση Barskij. Θα γίνουν ανασκαφικές εργασίες στο χώρο του υπογείου, εργασίες αποκατάστασης τοιχοποιιών, εργασίες δόμησης τοιχοποιίας,

εργασίες για την πρόσβαση και ασφάλεια του κοινού, ΗΜ εγκαταστάσεις, κλπ.

3η ΦΑΣΗ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

Βορδοναρείο (παλιοί στάβλοι) (~ 302 μ2)

Το Βορδοναρείο βρίσκεται στο βόρειο τμήμα της ΝΑ πτέρυγας και συνορεύει Νότια με τον Πύργο και Δυτικά με την Πύλη. Πρόκειται για κτίσμα που αρχικά είχε χρήση σταύλου (βορδοναρείο) και είναι διώροφο κτήριο χωρίς υπόγειο και στέγη με βυζαντινά κεραμίδια. Σήμερα χρησιμοποιείται ως χώρος επίσκεψης του κοινού, ως χώρος προβολών στο ισόγειο και ως έκθεση τοιχογραφιών στον όροφο. Στην πρόταση αποκατάστασης ο ισόγειος χώρος προτείνεται να συνδεθεί λειτουργικά με τον υπόγειο χώρο του πύργου. Οι υφιστάμενες χρήσεις διατηρούνται. Οι εργασίες αποκατάστασης αφορούν κυρίως σε επεμβάσεις ενίσχυσης των τοιχοποιιών, αφού το κτήριο έχει αποκατασταθεί σε προηγούμενο στάδιο εργασιών.

Πύλη (Βόρεια Πύλη) (~ 32 μ2)

Το κτήριο της Πύλης (Βόρεια Πύλη) αποτελεί ισόγεια κατασκευή από λιθοδομή και στέγη από βυζαντινά κεραμίδια, η οποία βρίσκεται στο βόρειο τμήμα της ΝΑ πτέρυγας και χρησιμοποιείται ως δευτερεύουσα πρόσβαση στην Ιερά Μονή. Η αποκατάστασή της Πύλης αφορά σε εργασίες αποκατάστασης τοιχοποιιών, στερέωσης και συντήρησης και επισκευών των στοιχείων της, συντήρηση της ξύλινης θύρας, κλπ.

Φωτάναμμα (~ 84 μ2)

Το Φωτάναμμα βρίσκεται δυτικά του κτίσματος της Πύλης, στο Βόρειο τμήμα της ΝΑ πτέρυγας. Αποτελείται από τρεις ισόγειες κατασκευές από λιθοδομή με στέγες από βυζαντινά κεραμίδια. Η δυτικότερη κατασκευή αποτελεί κτίσμα ιδιαίτερης αρχιτεκτονικής και ιστορικής αξίας, δομημένο με 4 τρουλίσκους, 4 θόλους και κεντρικό σταυροθόλιο εδραζόμενο επί 4 ολόσωμων κιόνων. Επί των 9 θολωτών κατασκευών υπάρχουν κυλινδρικές οπές και κατά μήκος δύο τοίχων, ειδική κατασκευή ροής νερού. Ο επόμενος χώρος προς Ανατολικά είναι θολωτός και σε επαφή με αυτόν υπάρχει πολύ μικρός

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

	χώρος ο οποίος αποτελούσε απόληξη κλιμακοστασίου που οδηγούσε σε όροφο ο οποίος κατεδαφίστηκε από τον Στίκα. Η αποκατάστασή του Φωτανάμματος αφορά σε εργασίες αποκατάστασης τοιχοποιιών, στεγάνωση και εξυγίανση θεμελίωσης, καθαίρεση στοιχείων από σκυρόδεμα, επισκευές και αντικαταστάσεις ξύλινων υπαρχόντων στοιχείων, ανάδειξης και συντήρησης του δυτικότερου κτίσματος, ΗΜ εγκαταστάσεις, κλπ.
Προϋπολογισμός	5.000.000,00 ευρώ
Σκοπιμότητα – Αναγκαιότητα / Συμβατότητα ή Συνέργεια με ειδικές στρατηγικές / σχέδια και πολιτικές	Η σκοπιμότητα της δράσης είναι η β' φάση αποκατάστασης της Νοτιοανατολικής Πτέρυγας Οσίου Λουκά, καθώς αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους πόλους της Πολιτιστικής, Περιβαλλοντικής, Τουριστικής Διαδρομής της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας. Η συγκεκριμένη Δράση παρουσιάζει συνέργειες με τις ακόλουθες Στρατηγικές και Σχέδια: - Πρόγραμμα «Στερεά Ελλάδα 2021-2027» - «Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3) 2021-2027» - «Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης Στερεάς Ελλάδας 2021-2025»
Συμβολή στους στόχους της Στρατηγικής	Η Δράση 1.1.2.9 συμβάλλει στον Στρατηγικό Στόχο 1 «Σ.Σ. 1: Προστασία, ανάδειξη και ολοκληρωμένη διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος και του πολιτιστικού και τουριστικού κεφαλαίου με παράλληλη ενίσχυση της ταυτότητας της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας.»
Πεδία Παρέμβασης Προγράμματος «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027	166. Προστασία, ανάπτυξη και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς και των πολιτιστικών υπηρεσιών.
Άλλη πηγή χρηματοδότησης (εκτός Προγράμματος «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027)	Άλλοι Πόροι από ΠΕΠ «ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ 2021-2027»
Ποσοτικοί Δείκτες φυσικού αντικείμενου Δράσης (Δείκτες Εκροών) & Τιμές στόχος 2029	- Δείκτης Εκροών 1: RCO74 - Πληθυσμός που καλύπτεται από έργα στο πλαίσιο στρατηγικών για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη Τιμή στόχος 2029: 505.269 Άτομα - Δείκτης Εκροών 2: RCO75 - Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται. Τιμή στόχος 2029: 1 Συνεισφορά σε στρατηγικές

	- Δείκτης Εκρών 3: RCO76 - Ολοκληρωμένα έργα χωρικής ανάπτυξης Τιμή στόχος 2029: 1 Έργο
Ποσοτικοί Δείκτες αποτελεσμάτων Δράσης (Δείκτες Αποτελεσμάτων) & Τιμές στόχος 2029	- Δείκτης αποτελεσμάτων: PSR998 - Φορείς που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης - Τιμή στόχος 2029: 7 Συμμετέχοντες
Τρόπος Ανάθεσης / Εκτέλεσης (αναφορά στο Θεσμικό πλαίσιο)	Η ανάθεση και εκτέλεση της Δράσης διέπεται από την κείμενη νομοθεσία και της κατ' εξουσιοδότηση της εκδοθείσες κανονιστικές πράξεις, της ισχύουν, και ιδίως: • Το Ν. 4412/2016 (ΦΕΚ 147/8-8-2016) περί Δημοσίων Συμβάσεων Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών (προσαρμογή της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ), της τροποποιήθηκε και ισχύει. • Το Ν. 4782/09.03.2021 (ΦΕΚ 36/Α/09.03.2021). • Το Ν. 4914/19.03.2022 (ΦΕΚ 61/Α/21.03.2022) «Διαχείριση, έλεγχος και εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027, σύσταση Ανώνυμης Εταιρείας «Εθνικό Μητρώο Νεοφυών Επιχειρήσεων ΑΕ» και της διατάξεις». • Την ΥΑ 114274/28.11.2022 (ΦΕΚ 6131/Β/01.12.2022) «Διαδικασίες ελέγχου νομιμότητας διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων στο πλαίσιο των Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021-2027».
Τεκμηρίωση της Διασφάλισης Λειτουργίας	Η Δράση θα υλοποιηθεί με βάση της προβλέψεις των: • ΑΠ 114947/ΕΥΘΥ/29-11-2022 (ΦΕΚ Β/6132)Υ.Α. «Εθνικοί Κανόνες επιλεξιμότητας Δαπανών για τα προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021-2027» • ΥΑ 114274/28.11.2022 (ΦΕΚ 6131/Β/01.12.2022) «Διαδικασίες ελέγχου νομιμότητας διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων στο πλαίσιο των Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021-2027» Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου για τα Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021-2027, της ισχύει, για τη διασφάλιση της νόμιμης, επιλέξιμης και εύρυθμης υλοποίησης και λειτουργίας της παρέμβασης, παράλληλα με την άσκηση των απαραίτητων σχετικών ελέγχων από τον ΕΦΔ σε συνεργασία με την ΕΥΔ και της αρμόδιες αρχές του Υπουργείου Ανάπτυξης και

	Επενδύσεων. Για τη συνέχιση της λειτουργίας της δράσης, ο υπεύθυνος της πρότασης θα οφείλει να ορίσει φορέα υπεύθυνο για τη συντήρηση και λειτουργία.
Ωριμότητα υλοποίησης	Ιδιοκτησία γης/οικοπέδου/κτιρίου ΝΑΙ ☒ ΟΧΙ ☐ Δεν απαιτείται ☐ ου
	Στην περίπτωση της επιλογής “ΟΧΙ” αναφέρετε τον τρόπο, τη διαδικασία, το στάδιο και το χρονοδιάγραμμα απόκτησης.
	Έχουν εκπονηθεί όλες οι μελέτες και έχουν εκδοθεί όλες οι απαραίτητες εγκρίσεις/βεβαιώσεις/άδειες για την υλοποίηση της Πράξης; ΝΑΙ ☒ ΟΧΙ ☐
Χρονοπρογραμματισμός Υλοποίησης	Ημερομηνία Έναρξης Δράσης: 2ο εξάμηνο του 2024 Ημερομηνία Λήξης Δράσης: 2ο εξάμηνο του 2029 Χρονική Διάρκεια Υλοποίησης: 72 μήνες
Προαπαιτούμενα Περιορισμοί	-

Παρέμβαση 1.1.3: Βελτίωση της πρόσβασης σε αρχαιολογικούς χώρους της Πολιτιστικής, Τουριστικής και Περιβαλλοντικής Διαδρομής

ΚΩΔΙΚΟΣ & ΤΙΤΛΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	1.1.3.1 Κυκλοφοριακές παρεμβάσεις στην περιοχή της Ερέτριας (μεταφερόμενη)
Δυνητικός Δικαιούχος	ΔΗΜΟΣ ΕΡΕΤΡΙΑΣ/ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΕΥΒΟΙΑΣ (ΧΑΛΚΙΔΑ)
Κύριος Δράσης	ΔΗΜΟΣ ΕΡΕΤΡΙΑΣ
Φορέας Λειτουργίας και Συντήρησης	ΔΗΜΟΣ ΕΡΕΤΡΙΑΣ
Περιγραφή Δράσης	Η δράση περιλαμβάνει έργα ήπιων παρεμβάσεων κυκλοφοριακής διαχείρισης και οργάνωσης στην περιοχή της Πλατείας Κανάρη έμπροσθεν του Αρχαιολογικού Μουσείου και στην διασταύρωση των οδών Ίσιδος & Δαφνηφόρου Απόλλωνος στην περιοχή της Ερέτριας, τα οποία συνιστούν μέρος της συνολικής πρότασης κυκλοφοριακής οργάνωσης της πόλης της Ερέτριας όπως περιλαμβάνεται στο Στρατηγικό Σχέδιο Διάρθρωσης και Ιεράρχησης του Συστήματος Κυκλοφορίας Πεζών και Οχημάτων της σύγχρονης πόλης, και αντιστοιχούν στα έργα άμεσης υλοποίησης με κριτήρια την σημασία/προτεραιότητά τους ως προς την εξυπηρέτηση των βασικών στόχων του Προγράμματος, την λειτουργική αυτοτέλεια και το κόστος κατασκευής. Περιλαμβάνονται συνοπτικά τα ακόλουθα: (α) Κατά μήκος της οδού Ίσιδος (Ε.Ο.44 εντός σχεδίου πόλης Ερέτριας): - Εργασίες τοπικής διάστρωσης νέας επιφανειακής αντιστοιχισμένης ασφατικής στρώσης πάχους 0,04μ. στην περιοχή της Πλατείας Κανάρη - Εφαρμογή οριζόντιας και κατακόρυφης κυκλοφοριακής σήμανσης που περιλαμβάνει διαγραμμίσεις των λωρίδων κυκλοφορίας και βελών κατευθύνσεων, διαγραμμίσεις τύπου «ZEBPA» στις θέσεις διαμόρφωσης των δύο νέων προβλεπόμενων πεζοδιαβάσεων εγκάρσια προς την οδό Ίσιδος (περιοχή πλατείας Κανάρη και διασταύρωση οδών Ίσιδος & Δαφνηφόρου Απόλλωνος) υπό μορφή «τρισδιάστατης πεζοδιάβασης», διαγραμμίσεις επιφανειών αποκλεισμού, καθώς και εγκατάσταση πινακίδων ρυθμιστικής και πληροφοριακής σήμανσης. Στο πλαίσιο της οριζόντιας κυκλοφοριακής σήμανσης

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

	προβλέπεται επίσης η τοποθέτηση μεταλλικών μόνιμων ανακλαστήρων οδοστρώματος («μάτια γάτας») σε κατάλληλες θέσεις, σύμφωνα με τα σχέδια της μελέτης. • Στην περιοχή διασταύρωσης των οδών Ίσιδος & Δαφνηφόρου Απόλλωνος, επέκταση, έως το ύψος της νέας πεζοδιάβασης, της υφιστάμενης κεντρικής νησίδας διαχωρισμού των αντίθετων κατευθύνσεων κυκλοφορίας της Λ. Ίσιδος στην περιοχή της καταργούμενης λωρίδας αναμονής αριστερής στροφής από την ανατολική Λ. Ίσιδος προς την πεζοδρομούμενη οδό Δαφνηφόρου Απόλλωνος. • Κατασκευή διαδρόμου κυκλοφορίας πεζών πλάτους 2,0 μ. από πλάκα ελαφρά οπλισμένου σκυροδέματος και διαμόρφωση σταμπωτής επιφάνειας κατά μήκος της βόρειας οριογραμμής της ζώνης ανασφάλτωσης της οδού Ίσιδος στην περιοχή της Πλατείας Κανάρη, για την διευκόλυνση της πρόσβασης πεζών στον περιφραγμένο αρχαιολογικό χώρο, βορείως της Λ. Ίσιδος. • Εγκατάσταση επενεργούμενων φωτεινών σηματοδοτών πεζών στις δύο νέες εγκάρσιες ισόπεδες διαβάσεις πεζών της οδού Ίσιδος στην περιοχή της πλατείας Κανάρη έμπροσθεν του Αρχαιολογικού Μουσείου και στην διασταύρωση με την οδό Δαφνηφόρου Απόλλωνος, που εξυπηρετούν αφενός τη σύνδεση του κυρίως αρχαιολογικού χώρου με το Αρχαιολογικό Μουσείο και αφετέρου την λειτουργική επανασύνδεση των δύο αποκοπτόμενων τμημάτων του υφιστάμενου οικιστικού ιστού από τη οδό Ίσιδος στην περιοχή διασταύρωσης με την Δαφνηφόρου Απόλλωνος. Η φωτεινή σηματοδότηση πεζών συνδυάζεται με την εγκατάσταση προειδοποιητικών φανών διακοπής της κυκλοφοριακής ροής κατά μήκος της οδού Ίσιδος. (β) Κατά μήκος των τοπικών οδών Αρχαίου Θεάτρου & Τιμοκράτους Φανοκλέους (στην περιοχή της Πλατείας Κανάρη) και Δαφνηφόρου Απόλλωνος: • Αναδιαρρύθμιση του υφιστάμενου κόμβου της οδού Ίσιδος με την οδό Αρχαίου Θεάτρου (περιοχή Πλατείας Κανάρη), στο πλαίσιο της οποίας προβλέπεται κατάλληλη οργάνωση της κυκλοφορίας οχημάτων και πεζών προκειμένου: να εξυπηρετείται η πρόσβαση ΙΧ οχημάτων και λεωφορείων επισκεπτών στο Αρχαιολογικό Μουσείο και στους προβλεπόμενους χώρους στάθμευσης πέριξ αυτού, να εξυπηρετείται διαμέσου των προβλεπόμενων διαδρομών πεζών η σύνδεση του κυρίως αρχαιολογικού
--	--

	χώρου με το Αρχαιολογικό Μουσείο και την πόλη νοτίως της οδού Ίσιδος, καθώς και να εξασφαλίζεται η λειτουργία της οδού Αρχαίου Θεάτρου ως τοπικής συλλεκτήριας οδού της Ερέτριας. Περιλαμβάνονται τοπική διάστρωση επιφανειακής ασφατικής στρώσης κυκλοφορίας πάχους 0,05 μ., διαγραμμίσεις οδοστρώματος, οριοθετήσεις με κράσπεδα, διαμορφώσεις διαδρόμων κυκλοφορίας πεζών / πεζοδρομίων με κατασκευή σταμπωτού σκυροδέματος διαμορφώσεις ζωνών φύτευσης, καθώς και οριζόντια και κατακόρυφη κυκλοφοριακή σήμανση. Σημειώνεται ότι για την υλοποίηση των νέων διαδρόμων κυκλοφορίας πεζών στην περιοχή της Πλατείας Κανάρη προβλέπονται επιφανειακές κατασκευές δαπεδόστρωσης στα υφιστάμενα οδοστρώματα για την αποφυγή οποιασδήποτε επέμβασης στα αρχαιολογικά ευρήματα εντός της πλατείας Κανάρη ή σε τυχόν αρχαιολογικά υπολείμματα που υπάρχουν κάτω τα υφιστάμενα οδοστρώματα. • Στην διασταύρωση της οδού Δαφνηφόρου Απόλλωνος και Λ. Ίσιδος προβλέπεται κατάργηση του οδοστρώματος της οδού Δαφνηφόρου Απόλλωνος μεταξύ των εκατέρωθεν της οδού ζωνών πρασίνου (αμφίπλευρα προς την οδό Ίσιδος), ώστε να διαμορφωθεί με διακριτό τρόπο ο πεζόδρομος διαμέσου των ενοποιημένων ζωνών πρασίνου, εκατέρωθεν της σηματοδοτούμενης πεζοδιάβασης και ταυτόχρονα να αποκτηθεί λειτουργικά ενοποιημένος κοινόχρηστος χώρος στη θέση των τεσσάρων λειτουργικά ασύνδετων τεταρτημορίων της διασταύρωσης Δαφνηφόρου Απόλλωνος και οδού Ίσιδος.
Προϋπολογισμός	290.000,00 ευρώ
Σκοπιμότητα – Αναγκαιότητα / Συμβατότητα ή Συνέργεια με ειδικές στρατηγικές / σχέδια και πολιτικές	Στόχος της Πράξης αποτελεί η ανάδειξη της πλούσιας πολιτιστικής κληρονομιάς των μνημείων της αρχαίας πόλης και η αρμονικότερη συνύπαρξη των αλληλοεπικαλυπτόμενων πόλεων / εποχών, κατά τρόπο που η σύγχρονη πόλη να διαθέτει ορθολογική λειτουργική δομή και ταυτόχρονα να αποκτήσει η αρχαία πόλη εικόνα λειτουργικής συνέχειας, με την διαμόρφωση αρχαιολογικών διαδρομών εντός του σύγχρονου οικισμού, που να διασφαλίζουν την διασύνδεση / ενοποίηση των διάσπαρτων θυλάκων αποκαλυφθέντων αρχαιολογικών μνημείων, καθώς και την διασύνδεση των εντός της σύγχρονης πόλης αρχαιολογικών διαδρομών με τον κυρίως αρχαιολογικό χώρο της Ερέτριας, που βρίσκεται από την άλλη πλευρά της Ε.Ο.44 (Χαλκίδας - Αλιβερίου – Κύμης) σε

	σχέση με τον κυρίως οικισμό. Η συγκεκριμένη Δράση παρουσιάζει συνέργειες με τις ακόλουθες Στρατηγικές και Σχέδια: - Πρόγραμμα «Στερεά Ελλάδα 2021-2027» - «Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3) 2021-2027» - «Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης Στερεάς Ελλάδας 2021-2025»
Συμβολή στους στόχους της Στρατηγικής	Η σκοπιμότητα της δράσης είναι η υλοποίηση έργων ήπιας κυκλοφορίας στον αρχαιολογικό χώρο της Ερέτριας έτσι ώστε να γίνει πιο εύκολη και εφικτή η πρόσβαση για τους ενδιαφερόμενους. Η Πράξη 1.1.3.1 συμβάλλει στον Στρατηγικό Στόχο 1 «Σ.Σ. 1: Προστασία, ανάδειξη και ολοκληρωμένη διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος και του πολιτιστικού και τουριστικού κεφαλαίου με παράλληλη ενίσχυση της ταυτότητας της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας.»
Πεδία Παρέμβασης Προγράμματος «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027	168. Φυσική ανάπλαση και ασφάλεια δημόσιων χώρων.
Άλλη πηγή χρηματοδότησης (εκτός Προγράμματος «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027)	-
Ποσοτικοί Δείκτες φυσικού αντικείμενου Δράσης (Δείκτες Εκροών) & Τιμές στόχος 2029	- Δείκτης Εκροών 1: RCO74 - Πληθυσμός που καλύπτεται από έργα στο πλαίσιο στρατηγικών για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη Τελικός Στόχος 2029: 505.269 Άτομα - Δείκτης Εκροών 2: RCO75 - Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται Τελικός Στόχος 2029: 1 Συνεισφορά σε στρατηγική - Δείκτης Εκροών 3: RCO76 - Ολοκληρωμένα έργα χωρικής ανάπτυξης Τελικός Στόχος 2029: 1 Έργο
Ποσοτικοί Δείκτες αποτελεσμάτων Δράσης (Δείκτες Αποτελεσμάτων) & Τιμές στόχος 2029	- Δείκτες αποτελεσμάτων 1: PSR998 - Φορείς που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης Συμμετέχοντες - Τελικός Στόχος 2029: 7 Συμμετέχοντες
Τρόπος Ανάθεσης	Η ανάθεση και εκτέλεση της Δράσης διέπεται από την κείμενη

Εκτέλεσης (αναφορά στο Θεσμικό πλαίσιο)	νομοθεσία και της κατ' εξουσιοδότηση της εκδοθείσες κανονιστικές πράξεις, της ισχύουν, και ιδίως: • Το Ν. 4412/2016 (ΦΕΚ 147/8-8-2016) περί Δημοσίων Συμβάσεων Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών (προσαρμογή της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ), της τροποποιήθηκε και ισχύει. • Το Ν. 4782/09.03.2021 (ΦΕΚ 36/Α/09.03.2021). • Το Ν. 4914/19.03.2022 (ΦΕΚ 61/Α/21.03.2022) «Διαχείριση, έλεγχος και εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027, σύσταση Ανώνυμης Εταιρείας «Εθνικό Μητρώο Νεοφυών Επιχειρήσεων ΑΕ» και της διατάξεις». • Την ΥΑ 114274/28.11.2022 (ΦΕΚ 6131/Β/01.12.2022) «Διαδικασίες ελέγχου νομιμότητας διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων στο πλαίσιο των Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021-2027».
Τεκμηρίωση της Διασφάλισης Λειτουργίας	Η Δράση θα υλοποιηθεί με βάση της προβλέψεις των: • ΑΠ 114947/ΕΥΘΥ/29-11-2022 (ΦΕΚ Β/6132)Υ.Α. «Εθνικοί Κανόνες επιλεξιμότητας Δαπανών για τα προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021-2027» • ΥΑ 114274/28.11.2022 (ΦΕΚ 6131/Β/01.12.2022) «Διαδικασίες ελέγχου νομιμότητας διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων στο πλαίσιο των Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021-2027» Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου για τα Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021-2027, της ισχύει, για τη διασφάλιση της νόμιμης, επιλέξιμης και εύρυθμης υλοποίησης και λειτουργίας της παρέμβασης, παράλληλα με την άσκηση των απαραίτητων σχετικών ελέγχων από τον ΕΦΔ σε συνεργασία με την ΕΥΔ και της αρμόδιες αρχές του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων. Για τη συνέχιση της λειτουργίας της δράσης, ο υπεύθυνος της πρότασης θα οφείλει να ορίσει φορέα υπεύθυνο για τη συντήρηση και λειτουργία.
Ωριμότητα υλοποίησης	Ιδιοκτησία γης/οικοπέδου/κτιρίου ΝΑΙ ☒ ΟΧΙ ☐ Δεν απαιτείται ☐ ου Στην περίπτωση της επιλογής "ΟΧΙ" αναφέρετε τον τρόπο, τη

	διαδικασία, το στάδιο και το χρονοδιάγραμμα απόκτησης. Έχουν εκπονηθεί όλες οι μελέτες και έχουν εκδοθεί όλες οι απαραίτητες ΝΑΙ ☒ ΟΧΙ ☐ εγκρίσεις/βεβαιώσεις/άδειες για την υλοποίηση της Πράξης;
Χρονοπρογραμματισμός Υλοποίησης	Ημερομηνία Έναρξης Δράσης: 2ο εξάμηνο του 2024 Ημερομηνία Λήξης Δράσης: 2ο εξάμηνο του 2029 Χρονική Διάρκεια Υλοποίησης: 72 μήνες
Προαπαιτούμενα Περιορισμοί	-

4.2.2. Στρατηγικός Στόχος 2

Ε.Σ.2.1. Τόνωση και Ανάπτυξη της Επιχειρηματικότητας με έμφαση στο τρίπτυχο Τουρισμός – Πολιτισμός – Περιβάλλον.

Παρέμβαση 2.1.1 Στήριξη της απασχόλησης και επιχειρηματικότητας στον τομέα του πολιτιστικού και περιβαλλοντικού τουρισμού

ΚΩΔΙΚΟΣ & ΤΙΤΛΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	2.1.1.1 Δράσεις κινητοποίησης των παραγωγικών δυνάμεων της πολιτιστικής, περιβαλλοντικής, τουριστικής διαδρομής της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας (κωδ. ΟΠΣ 5164852)
Δυνητικός Δικαιούχος	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΕΥΒΟΙΑΣ ΑΕ
Κύριος Δράσης	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΕΥΒΟΙΑΣ ΑΕ
Φορέας Λειτουργίας και Συντήρησης	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΕΥΒΟΙΑΣ ΑΕ
Περιγραφή Δράσης	Η προτεινόμενη δράση έχει ως στόχο την τόνωση και ανάπτυξη της τοπικής επιχειρηματικότητας, δίνοντας έμφαση στο τρίπτυχο Τουρισμός – Πολιτισμός – Περιβάλλον. Ειδικότερα, αφορά στη δημιουργία ενός Τοπικού Συμφώνου Ποιότητας καθώς και στη πιστοποίηση των επιχειρήσεων που γειτνιάζουν με την Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή της ΠΣΕ. Κατά αυτόν τον τρόπο τα προϊόντα και οι υπηρεσίες της περιοχής θα μπορέσουν να αποκτήσουν ταυτότητα και πρόσβαση σε νέες αγορές. Πρόκειται για μια κοινή συμφωνία μεταξύ επιχειρήσεων ιδίως μικρών και μεσαίων, η δραστηριότητα των οποίων βρίσκεται σε γεωγραφική συνάφεια με την Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας. Μπορεί να βοηθήσει στην ανάδειξη και αξιοποίηση της τοπικής ταυτότητας και στην υποστήριξη και ανάπτυξη της Διαδρομής, με βάση την ποιότητα των παρεχόμενων στο ευρύτερο πλαίσιο της προϊόντων και υπηρεσιών, καθώς και να συμβάλει στη σύνδεσή της με την τοπική οικονομία, ώστε να καταστεί ένας υψηλού επιπέδου αναγνωρίσιμος τουριστικός προορισμός. Οι υπηρεσίες που θα παρέχονται θα είναι δωρεάν - ελεύθερες και καθολικές για όλους τους συμμετέχοντες (τοπικές επιχειρήσεις) στην δράση μετά από έκδοση δημόσιας πρόσκλησης.
Προϋπολογισμός	208.800,00 ευρώ
Σκοπιμότητα – Αναγκαιότητα / Συμβατότητα ή Συνέργεια με ειδικές στρατηγικές / σχέδια και πολιτικές	Σε μια εποχή άκρως ανταγωνιστική, στον τομέα του τουρισμού και σύμφωνα με τις σύγχρονες προκλήσεις, απαιτούνται ενέργειες οι οποίες θα διαφοροποιήσουν το τουριστικό προϊόν με την τόνωση και ανάπτυξη της τοπικής επιχειρηματικότητας, δίνοντας έμφαση στο τρίπτυχο Τουρισμός – Πολιτισμός –

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

	Περιβάλλον. Σημειώνεται ότι η δράση θα συμβάλλει ως πυλώνας αναπτυξιακής πολιτικής προς όφελος της τοπικής κοινωνίας και οικονομίας Η συγκεκριμένη Δράση παρουσιάζει συνέργειες με τις ακόλουθες Στρατηγικές και Σχέδια: - Πρόγραμμα «Στερεά Ελλάδα 2021-2027» - «Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3) 2021-2027» - «Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης Στερεάς Ελλάδας 2021-2025»
Συμβολή στους στόχους της Στρατηγικής	Η προτεινόμενη Δράση 2.1.1.1 συμβάλλει στην επίτευξη του Σ.Σ. 2: «Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας στην παραγωγή, στήριξη της τοπικής οικονομίας, ενδυνάμωση της επιχειρηματικότητας με όρους καινοτομίας, εξωστρέφειας και ψηφιακής μετάβασης στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας.»
Πεδία Παρέμβασης Προγράμματος «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027	021. Επιχειρηματική ανάπτυξη και διεθνοποίηση ΜΜΕ, συμπεριλαμβανομένων παραγωγικών επενδύσεων.
Άλλη πηγή χρηματοδότησης (εκτός Προγράμματος «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027)	-
Ποσοτικοί Δείκτες φυσικού αντικείμενου Δράσης (Δείκτες Εκροών) & Τιμές στόχος 2029	- Δείκτης Εκροών 1: RCO01 - Υποστηριζόμενες επιχειρήσεις (από τις οποίες: πολύ μικρές, μικρές, μεσαίες, μεγάλες) Τελικός Στόχος 2029: 10 Επιχειρήσεις - Δείκτης Εκροών 2: RCO02 - Επιχειρήσεις που υποστηρίζονται με επιχορηγήσεις Τελικός Στόχος 2029: 10 Επιχειρήσεις - Δείκτης Εκροών 3: RCO75 - Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται Τελικός Στόχος 2029: 1 Συνεισφορά Στρατηγικής
Ποσοτικοί Δείκτες αποτελεσμάτων Δράσης (Δείκτες Αποτελεσμάτων) & Τιμές στόχος 2029	- Δείκτης Αποτελεσμάτων: RCR01 - Θέσεις εργασίας που δημιουργήθηκαν στις υποστηριζόμενες οντότητες* - Τελικός Στόχος 2029: 2 Ετήσια ισοδύναμα πλήρους απασχόλησης - Δείκτης Αποτελεσμάτων: RCR02 - Ιδιωτικές επενδύσεις που αντιστοιχούν σε δημόσια στήριξη (από τις οποίες: επιχορηγήσεις, χρηματοδοτικά μέσα)*

	Τελικός Στόχος 2029: 208.800 Ευρώ
Τρόπος Ανάθεσης / Εκτέλεσης (αναφορά στο Θεσμικό πλαίσιο)	Η ανάθεση και εκτέλεση της Δράσης διέπεται από την κείμενη νομοθεσία και τις κατ' εξουσιοδότηση αυτής εκδοθείσες κανονιστικές πράξεις, όπως ισχύουν, και ιδίως: • Το Ν. 4412/2016 (ΦΕΚ 147/8-8-2016) περί Δημοσίων Συμβάσεων Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών (προσαρμογή στις Οδηγίες 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει. • Το Ν. 4782/09.03.2021 (ΦΕΚ 36/Α/09.03.2021). • Το Ν. 4914/19.03.2022 (ΦΕΚ 61/Α/21.03.2022) «Διαχείριση, έλεγχος και εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027, σύσταση Ανώνυμης Εταιρείας «Εθνικό Μητρώο Νεοφυών Επιχειρήσεων ΑΕ» και άλλες διατάξεις». • Την ΥΑ 114274/28.11.2022 (ΦΕΚ 6131/Β/01.12.2022) «Διαδικασίες ελέγχου νομιμότητας διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων στο πλαίσιο των Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021-2027».
Τεκμηρίωση της Διασφάλισης Λειτουργίας	Η Δράση θα υλοποιηθεί με βάση τις προβλέψεις των: • ΑΠ 114947/ΕΥΘΥ/29-11-2022 (ΦΕΚ Β/6132)Υ.Α. «Εθνικοί Κανόνες επιλεξιμότητας Δαπανών για τα προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021-2027» • ΥΑ 114274/28.11.2022 (ΦΕΚ 6131/Β/01.12.2022) «Διαδικασίες ελέγχου νομιμότητας διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων στο πλαίσιο των Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021-2027» Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου για τα Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021-2027, όπως ισχύει, για τη διασφάλιση της νόμιμης, επιλέξιμης και εύρυθμης υλοποίησης και λειτουργίας της παρέμβασης, παράλληλα με την άσκηση των απαραίτητων σχετικών ελέγχων από τον ΕΦΔ σε συνεργασία με την ΕΥΔ και τις αρμόδιες αρχές του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων. Για τη συνέχιση της λειτουργίας της δράσης, ο υπεύθυνος της πρότασης θα οφείλει να ορίσει φορέα υπεύθυνο για τη συντήρηση και λειτουργία.
Ωριμότητα υλοποίησης	Ιδιοκτησία γης/οικοπέδου/κτιρί ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☐ Δεν απαιτείται ☒

	ΟΥ
	Στην περίπτωση της επιλογής “ΟΧΙ” αναφέρετε τον τρόπο, τη διαδικασία, το στάδιο και το χρονοδιάγραμμα απόκτησης.
	Έχουν εκπονηθεί όλες οι μελέτες και έχουν εκδοθεί όλες οι απαραίτητες εγκρίσεις/βεβαιώσεις/άδειες για την υλοποίηση της Πράξης; ΝΑΙ ☒ ΟΧΙ ☐
Χρονοπρογραμματισμός Υλοποίησης	Ημερομηνία Έναρξης Δράσης: 2ο εξάμηνο του 2024 Ημερομηνία Λήξης Δράσης: 2ο εξάμηνο του 2029 Χρονική Διάρκεια Υλοποίησης: 72 μήνες
Προαπαιτούμενα Περιορισμοί	-

Παρέμβαση 2.1.1 Στήριξη της απασχόλησης και επιχειρηματικότητας στον τομέα του πολιτιστικού και περιβαλλοντικού τουρισμού

ΚΩΔΙΚΟΣ & ΤΙΤΛΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	2.1.1.2 Προώθηση και Προβολή Σημείων Ενδιαφέροντος της Πολιτιστικής, Περιβαλλοντικής, Τουριστικής Διαδρομής Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας, με εφαρμογές ΤΠΕ (κωδ. ΟΠΣ 5136069)
Δυνητικός Δικαιούχος	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΦΩΚΙΔΟΣ (Δελφοί) ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΒΟΙΩΤΙΑΣ (Θήβας) ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΕΥΒΟΙΑΣ (Χαλκίδα) ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΦΘΙΩΤΙΔΟΣ ΚΑΙ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ (Λαμία)
Κύριος Δράσης	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
Φορέας Λειτουργίας και Συντήρησης	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
Περιγραφή Δράσης	Η δράση αφορά στη δημιουργία ψηφιακής δημόσιας υποδομής (εξοπλισμός και λογισμικό ΤΠΕ τοπικού χαρακτήρα) για την προώθηση, οργάνωση και υποστήριξη μιας βιωματικής εξερεύνησης στο πλαίσιο της Στρατηγικής Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης (ΟΧΕ), με τίτλο «Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας». Πρόκειται για δράση που αφορά την ανάδειξη των πόλων της Διαδρομής στοχεύοντας στην παροχή

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

	περισσότερων και βελτιωμένων ποιοτικών υπηρεσιών, έτσι ώστε να καταστούν πιο ελκυστικοί για τους επισκέπτες.
Προϋπολογισμός	220.000,00 ευρώ
Σκοπιμότητα – Αναγκαιότητα / Συμβατότητα ή Συνέργεια με ειδικές στρατηγικές / σχέδια και πολιτικές	Ο σκοπός της Προτεινόμενης Δράσης είναι η δημιουργία ψηφιακής δημόσιας υποδομής για την προώθηση, οργάνωση και υποστήριξη μιας βιωματικής εξερεύνησης για την ανάδειξη των πόλων της Διαδρομής Η συγκεκριμένη Δράση παρουσιάζει συνέργειες με τις ακόλουθες Στρατηγικές και Σχέδια: - Πρόγραμμα «Στερεά Ελλάδα 2021-2027» - «Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3) 2021-2027» - «Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης Στερεάς Ελλάδας 2021-2025»
Συμβολή στους στόχους της Στρατηγικής	Η προτεινόμενη Δράση 2.1.1.2 συμβάλλει στην επίτευξη του Σ.Σ. 2: «Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας στην παραγωγή, στήριξη της τοπικής οικονομίας, ενδυνάμωση της επιχειρηματικότητας με όρους καινοτομίας, εξωστρέφειας και ψηφιακής μετάβασης στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας.»
Πεδία Παρέμβασης Προγράμματος «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027	16. Λύσεις ΤΠΕ, ηλεκτρονικές υπηρεσίες και εφαρμογές για κυβερνήσεις.
Άλλη πηγή χρηματοδότησης (εκτός Προγράμματος «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027)	-
Ποσοτικοί Δείκτες φυσικού αντικειμένου Δράσης (Δείκτες Εκροών) & Τιμές στόχος 2029	- Δείκτης Εκροών 1: RCO14 - Δημόσιοι οργανισμοί που υποστηρίζονται για την ανάπτυξη ψηφιακών υπηρεσιών, προϊόντων και διαδικασιών Τελικός Στόχος 2029: 1 Δημόσιος οργανισμός - Δείκτης Εκροών 2: RCO74 - Πληθυσμός που καλύπτεται από έργα στο πλαίσιο στρατηγικών για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη. Τελικός Στόχος 2029: 505.269 Άτομα - Δείκτης Εκροών 3: RCO75 - Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται Τελικός Στόχος 2029: 1 Συνεισφορά σε Στρατηγικές - Δείκτης Εκροών 4: RCO76 - Ολοκληρωμένα έργα

	χωρικής ανάπτυξης Τελικός Στόχος 2029: 1 έργο
Ποσοτικοί Δείκτες αποτελεσμάτων Δράσης (Δείκτες Αποτελεσμάτων) & Τιμές στόχος 2029	- Δείκτης Αποτελεσμάτων 1: RCR11 - Χρήστες νέων και αναβαθμισμένων δημόσιων ψηφιακών υπηρεσιών, προϊόντων και διαδικασιών* Τελικός Στόχος 2029: 4.675 Χρήστες /έτος - Δείκτης Αποτελεσμάτων 2: PSR998 - Φορείς που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης Συμμετέχοντες Τελικός Στόχος 2029: 7 Συμμετέχοντες
Τρόπος Ανάθεσης / Εκτέλεσης (αναφορά στο Θεσμικό πλαίσιο)	Η ανάθεση και εκτέλεση της Δράσης διέπεται από την κείμενη νομοθεσία και τις κατ' εξουσιοδότηση αυτής εκδοθείσες κανονιστικές πράξεις, όπως ισχύουν, και ιδίως: • Το Ν. 4412/2016 (ΦΕΚ 147/8-8-2016) περί Δημοσίων Συμβάσεων Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών (προσαρμογή στις Οδηγίες 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει. • Το Ν. 4782/09.03.2021 (ΦΕΚ 36/Α/09.03.2021). • Το Ν. 4914/19.03.2022 (ΦΕΚ 61/Α/21.03.2022) «Διαχείριση, έλεγχος και εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027, σύσταση Ανώνυμης Εταιρείας «Εθνικό Μητρώο Νεοφυών Επιχειρήσεων ΑΕ» και άλλες διατάξεις». • Την ΥΑ 114274/28.11.2022 (ΦΕΚ 6131/Β/01.12.2022) «Διαδικασίες ελέγχου νομιμότητας διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων στο πλαίσιο των Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021-2027».
Τεκμηρίωση της Διασφάλισης Λειτουργίας	Η Δράση θα υλοποιηθεί με βάση τις προβλέψεις των: • ΑΠ 114947/ΕΥΘΥ/29-11-2022 (ΦΕΚ Β/6132)Υ.Α. «Εθνικοί Κανόνες επιλεξιμότητας Δαπανών για τα προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021-2027» • ΥΑ 114274/28.11.2022 (ΦΕΚ 6131/Β/01.12.2022) «Διαδικασίες ελέγχου νομιμότητας διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων στο πλαίσιο των Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021-2027» Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου για τα Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021-2027, όπως ισχύει, για τη διασφάλιση της νόμιμης,

	επιλέξιμης και εύρυθμης υλοποίησης και λειτουργίας της παρέμβασης, παράλληλα με την άσκηση των απαραίτητων σχετικών ελέγχων από τον ΕΦΔ σε συνεργασία με την ΕΥΔ και τις αρμόδιες αρχές του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων. Για τη συνέχιση της λειτουργίας της δράσης, ο υπεύθυνος της πρότασης θα οφείλει να ορίσει φορέα υπεύθυνο για τη συντήρηση και λειτουργία.
Ωριμότητα υλοποίησης	Ιδιοκτησία γης/οικοπέδου/κτιρίου ☐ ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☒ Δεν απαιτείται
	Στην περίπτωση της επιλογής “ΟΧΙ” αναφέρετε τον τρόπο, τη διαδικασία, το στάδιο και το χρονοδιάγραμμα απόκτησης.
	Έχουν εκπονηθεί όλες οι μελέτες και έχουν εκδοθεί όλες οι απαραίτητες εγκρίσεις/βεβαιώσεις/άδειες για την υλοποίηση της Πράξης; ☒ ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ
Χρονοπρογραμματισμός Υλοποίησης	Ημερομηνία Έναρξης Δράσης: 2ο εξάμηνο του 2024 Ημερομηνία Λήξης Δράσης: 2ο εξάμηνο του 2029 Χρονική Διάρκεια Υλοποίησης: 72 μήνες
Προαπαιτούμενα - Περιορισμοί	

4.2.3 Στρατηγικός Στόχος 3

Ε.Σ. 3.1: Επικοινωνία, Δημοσιότητα και Προβολή της Πολιτιστικής, Περιβαλλοντικής, Τουριστικής Διαδρομής της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας

Παρέμβαση 3.1.1: Προώθηση και Επικοινωνία της Πολιτιστικής, Περιβαλλοντικής, Τουριστική Διαδρομής

ΚΩΔΙΚΟΣ & ΤΙΤΛΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	3.1.1.1 Δράσεις δημοσιότητας/marketing της Πολιτιστικής – Περιβαλλοντικής Διαδρομής (κωδ. ΟΠΣ: 5164853)
Δυνητικός Δικαιούχος	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΕΥΒΟΙΑΣ ΑΕ
Κύριος Δράσης	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΕΥΒΟΙΑΣ ΑΕ
Φορέας Λειτουργίας και Συντήρησης	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΕΥΒΟΙΑΣ ΑΕ
Περιγραφή Δράσης	Η γενικότερη επιδίωξη είναι η στοχευμένη προσέλκυση ζήτησης πολιτιστικού τουρισμού και η διαφοροποίηση του τουρισμού της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας, μέσω της αποτελεσματικότερης αξιοποίησης των τουριστικών (και εν προκειμένω των πολιτιστικών) πόρων, ώστε να επιτευχθεί η αναβάθμιση της ποιότητας της τουριστικής δραστηριότητας, ο εκσυγχρονισμός των προσφερόμενων τουριστικών υπηρεσιών. Ειδικότερα, το επιθυμητό αποτέλεσμα ως προς την τουριστική προβολή είναι η αύξηση των τουριστικών εσόδων και η επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου.
Προϋπολογισμός	240.000,00 €
Σκοπιμότητα – Αναγκαιότητα / Συμβατότητα ή Συνέργεια με ειδικές στρατηγικές / σχέδια και πολιτικές	Ο σκοπός της δράσης είναι η στοχευμένη προσέλκυση ζήτησης πολιτιστικού τουρισμού και η διαφοροποίηση του τουρισμού της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας μέσω της αποτελεσματικότερης αξιοποίησης των τουριστικών πόρων. Η συγκεκριμένη Δράση παρουσιάζει συνέργειες με τις ακόλουθες Στρατηγικές και Σχέδια: - Πρόγραμμα «Στερεά Ελλάδα 2021-2027» - «Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3) 2021-2027» - «Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης Στερεάς Ελλάδας 2021-2025»
Συμβολή στους στόχους της Στρατηγικής	Η προτεινόμενη Δράση 3.1.1.1 συμβάλλει στην επίτευξη του Στρατηγικού Στόχου 3 «Επικοινωνία, Δημοσιότητα και Προβολή της Πολιτιστικής, Τουριστικής και Περιβαλλοντικής Διαδρομής Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας.» στοχεύοντας στην δημοσιότητα και στην προβολή της ΟΧΕ με τίτλο «Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή Περιφέρειας Στερεάς

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

	Ελλάδας».
Πεδία Παρέμβασης Προγράμματος «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027	166. Προστασία, ανάπτυξη και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς και των πολιτιστικών υπηρεσιών
Άλλη πηγή χρηματοδότησης (εκτός Προγράμματος «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027)	-
Ποσοτικοί Δείκτες φυσικού αντικειμένου Δράσης (Δείκτες Εκροών) & Τιμές στόχος 2029	- Δείκτης Εκροών 1: RCO74 - Πληθυσμός που καλύπτεται από έργα στο πλαίσιο στρατηγικών για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη Τιμή στόχος 2029: 505.269 Άτομα - Δείκτης Εκροών 2: RCO75 - Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται. Τιμή στόχος 2029: 1 Συνεισφορά σε στρατηγικές - Δείκτης Εκροών 3: RCO76 - Ολοκληρωμένα έργα χωρικής ανάπτυξης Τιμή στόχος 2029: 1 Έργο
Ποσοτικοί Δείκτες αποτελεσμάτων Δράσης (Δείκτες Αποτελεσμάτων) & Τιμές στόχος 2029	- Δείκτης αποτελεσμάτων: PSR998 - Φορείς που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης Τιμή στόχος 2029: 7 Συμμετέχοντες
Τρόπος Ανάθεσης / Εκτέλεσης (αναφορά στο Θεσμικό πλαίσιο)	Η ανάθεση και εκτέλεση της Δράσης διέπεται από την κείμενη νομοθεσία και τις κατ' εξουσιοδότηση αυτής εκδοθείσες κανονιστικές πράξεις, όπως ισχύουν, και ιδίως: • Το Ν. 4412/2016 (ΦΕΚ 147/8-8-2016) περί Δημοσίων Συμβάσεων Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών (προσαρμογή στις Οδηγίες 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει. • Το Ν. 4782/09.03.2021 (ΦΕΚ 36/Α/09.03.2021). • Το Ν. 4914/19.03.2022 (ΦΕΚ 61/Α/21.03.2022) «Διαχείριση, έλεγχος και εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027, σύσταση Ανώνυμης Εταιρείας «Εθνικό Μητρώο Νεοφυών Επιχειρήσεων ΑΕ» και άλλες διατάξεις». • Την ΥΑ 114274/28.11.2022 (ΦΕΚ 6131/Β/01.12.2022) «Διαδικασίες ελέγχου νομιμότητας διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων στο πλαίσιο των

	Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021-2027».
Τεκμηρίωση της Διασφάλισης Λειτουργίας	Η Δράση θα υλοποιηθεί με βάση τις προβλέψεις των: - ΑΠ 114947/ΕΥΘΥ/29-11-2022 (ΦΕΚ Β/6132)Υ.Α. «Εθνικοί Κανόνες επιλεξιμότητας Δαπανών για τα προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021-2027» - ΥΑ 114274/28.11.2022 (ΦΕΚ 6131/Β/01.12.2022) «Διαδικασίες ελέγχου νομιμότητας διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων στο πλαίσιο των Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021-2027» Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου για τα Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021-2027, όπως ισχύει, για τη διασφάλιση της νόμιμης, επιλέξιμης και εύρυθμης υλοποίησης και λειτουργίας της παρέμβασης, παράλληλα με την άσκηση των απαραίτητων σχετικών ελέγχων από τον ΕΦΔ σε συνεργασία με την ΕΥΔ και τις αρμόδιες αρχές του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων. Για τη συνέχιση της λειτουργίας της δράσης, ο υπεύθυνος της πρότασης θα οφείλει να ορίσει φορέα υπεύθυνο για τη συντήρηση και λειτουργία.
Ωριμότητα υλοποίησης	Ιδιοκτησία γης/οικοπέδου/κτιρίου ☐ ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☒ Δεν απαιτείται
	Στην περίπτωση της επιλογής “ΟΧΙ” αναφέρετε τον τρόπο, τη διαδικασία, το στάδιο και το χρονοδιάγραμμα απόκτησης.
	Έχουν εκπονηθεί όλες οι μελέτες και έχουν εκδοθεί όλες οι απαραίτητες εγκρίσεις/βεβαιώσεις/άδειες για την υλοποίηση της Πράξης; ☒ ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ
Χρονοπρογραμματισμός Υλοποίησης	Ημερομηνία Έναρξης Δράσης: 2ο εξάμηνο του 2024 Ημερομηνία Λήξης Δράσης: 2ο εξάμηνο του 2029 Χρονική Διάρκεια Υλοποίησης: 72 μήνες
Προαπαιτούμενα Περιορισμοί	-

Παρακάτω ακολουθεί ένας συγκεντρωτικός πίνακας υλοποίησης, ο οποίος παρουσιάζει το χρονοδιάγραμμα της κάθε δράσης της ΟΧΕ «Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας» 2021-2027.

Πίνακας 68: Συγκεντρωτικός Πίνακας Υλοποίησης – χρονοδιάγραμμα δράσεων.

A/A	Τίτλος Δράσης	Έναρξη	Λήξη	Διάρκεια (μήνες)
1.	1.1.1.1 Ειδική Σήμανση Διαδρομής Φύσης και Πολιτισμού της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας (κωδ. ΟΠΣ 5190352).	Β' εξάμηνο 2024	Β' εξάμηνο 2029	72 μήνες
2.	1.1.1.2 Δημιουργία DMO για τη Διαχείριση την Πολιτιστικής Διαδρομής.	Β' εξάμηνο 2024	Β' εξάμηνο 2029	72 μήνες
3.	1.1.2.1 Μετατροπή του χώρου των Κελιών της Εκκλησίας της Σκριπούς σε Μουσείο – Ορχομενός Βοιωτίας.	Β' εξάμηνο 2024	Β' εξάμηνο 2029	72 μήνες
4.	1.1.2.2 Ανάδειξη και προβολή του Αρχαίου θεάτρου Ορχομενού με λειτουργικές υποδομές.	Β' εξάμηνο 2024	Β' εξάμηνο 2029	72 μήνες
5.	1.1.2.3 Αναβάθμιση και εμπλουτισμός εκθεσιακού περιεχομένου Κέντρου Ιστορικής Ενημέρωσης Θερμοπυλών (κωδ. ΟΠΣ 5189717).	Β' εξάμηνο 2024	Β' εξάμηνο 2029	72 μήνες
6.	1.1.2.4 Αρχαίο Θέατρο στο Καβείριο Θήβας α) Ολοκλήρωση του ανασκαφικού καθαρισμού του μνημείου και εκπόνηση μελέτης για την αναστήλωσή του. β) Αναστηλωτικές εργασίες και εργασίες ανάδειξης του μνημείου.	Β' εξάμηνο 2024	Β' εξάμηνο 2029	72 μήνες
7.	1.1.2.5 Αναβάθμιση των κτιριακών εγκαταστάσεων του Κέντρου Ιστορικής Ενημέρωσης Θερμοπυλών.	Β' εξάμηνο 2024	Β' εξάμηνο 2029	72 μήνες
8.	1.1.2.6 Α' ΦΑΣΗ Έργο αποκατάστασης Νοτιοανατολικής (ΝΑ) Πτέρυγας της Ιεράς Μονής του Οσίου Λουκά στο Στείρι Βοιωτίας.	Β' εξάμηνο 2024	Β' εξάμηνο 2029	72 μήνες
9.	1.1.2.7 Β' ΦΑΣΗ της αποκατάστασης του αρχαίου θεάτρου Ερέτριας: Αποκατάσταση του σκηνικού οικοδομήματος και της θολωτής διόδου του θεάτρου αι Εργασίες	Β' εξάμηνο 2024	Β' εξάμηνο 2029	72 μήνες

	ανάδειξης του ευρύτερου αρχαιολογικού χώρου του θεάτρου Ερέτριας.			
10.	1.1.2.8 Έργο ανάδειξης σημείων περιβαλλοντικού χαρακτήρα στις περιοχές Οίτης και Παρνασσού.	Β' εξάμηνο 2024	Β' εξάμηνο 2029	72 μήνες
11.	1.1.2.9 Β' ΦΑΣΗ Έργο αποκατάστασης Νοτιοανατολικής (ΝΑ) Πτέρυγας της Ιεράς Μονής του Οσίου Λουκά στο Στείρι Βοιωτίας.	Β' εξάμηνο 2024	Β' εξάμηνο 2029	72 μήνες
12.	1.1.3.1 Κυκλοφοριακές παρεμβάσεις στην περιοχή της Ερέτριας (μεταφερόμενη).	Β' εξάμηνο 2024	Β' εξάμηνο 2029	72 μήνες
13.	2.1.1.1 Δράσεις κινητοποίησης των παραγωγικών δυνάμεων της πολιτιστικής, περιβαλλοντικής, τουριστικής διαδρομής της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας (κωδ. ΟΠΣ 5164852).	Β' εξάμηνο 2024	Β' εξάμηνο 2029	72 μήνες
14.	2.1.1.2 Προώθηση και Προβολή Σημείων Ενδιαφέροντος της Πολιτιστικής, Περιβαλλοντικής, Τουριστικής Διαδρομής Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας, με εφαρμογές ΤΠΕ (κωδ. ΟΠΣ 5136069).	Β' εξάμηνο 2024	Β' εξάμηνο 2029	72 μήνες
15.	3.1.1.1 Δράσεις δημοσιότητας/marketing της Πολιτιστικής – Περιβαλλοντικής Διαδρομής (κωδ. ΟΠΣ: 5164853).	Β' εξάμηνο 2024	Β' εξάμηνο 2029	72 μήνες

4.3 ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΡΑΣΕΩΝ - ΕΚΡΟΩΝ - ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

4.3.1 ΔΡΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Στην παρούσα ενότητα παρουσιάζεται ο πίνακας δράσεων της ΟΧΕ «Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας» 2021-2027, όπου συνδέεται η κάθε δράση με τους σχετικούς δείκτες εκροών και αποτελεσμάτων του Προγράμματος «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027.

Πίνακας 69: Πίνακας Δράσεων και Δεικτών Εκροών/Αποτελεσμάτων.

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΟΧΕ (Α/Α)	ΔΡΑΣΕΙΣ		ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΚΡΟΗΣ		ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ ³	
	ΤΙΤΛΟΣ	ΕΚΤΙΜΩΜΕΝΟ ΚΟΣΤΟΣ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΚΑΙ ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΔΕΙΚΤΗ	ΤΙΜΗ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΚΑΙ ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΔΕΙΚΤΗ	ΤΙΜΗ
1.1	1.1.1.1 Ειδική Σήμανση Διαδρομής Φύσης και Πολιτισμού της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας (κωδ. ΟΠΣ 5190352).	136.000,00	1. RCO74 - Πληθυσμός που καλύπτεται από έργα στο πλαίσιο στρατηγικών για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη	505.269 Άτομα	1. PSR998 - Φορείς που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης	7 Συμμετέχοντες
			2. RCO75 - Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται	1 Συνεισφορά σε Στρατηγικές		
			3. RCO76 - Ολοκληρωμένα έργα χωρικής ανάπτυξης	1 Έργο		
1.1	1.1.1.2 Δημιουργία DMO για τη Διαχείριση την Πολιτιστικής Διαδρομής.	500.000,00	1. RCO74 - Πληθυσμός που καλύπτεται από έργα στο πλαίσιο στρατηγικών για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη	505.269 Άτομα	1. PSR998 - Φορείς που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης	7 Συμμετέχοντες

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΟΧΕ (Α/Α)	ΔΡΑΣΕΙΣ		ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΚΡΟΗΣ		ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ ³	
	ΤΙΤΛΟΣ	ΕΚΤΙΜΩΜΕΝΟ ΚΟΣΤΟΣ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΚΑΙ ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΔΕΙΚΤΗ	ΤΙΜΗ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΚΑΙ ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΔΕΙΚΤΗ	ΤΙΜΗ
			2. RCO75 - Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται	1 Συνεισφορά σε Στρατηγικές		
			3. RCO76 - Ολοκληρωμένα έργα χωρικής ανάπτυξης	1 Έργο		
1.1	1.1.2.1 Μετατροπή του χώρου των Κελιών της Εκκλησίας της Σκριπούς σε Μουσείο – Ορχομενός Βοιωτίας.	911.000,00	1. RCO74 - Πληθυσμός που καλύπτεται από έργα στο πλαίσιο στρατηγικών για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη	505.269 Άτομα	1. PSR998 - Φορείς που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης	7 Συμμετέχοντες
			2. RCO75 - Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται	1 Συνεισφορά σε Στρατηγικές		
			3. RCO76 - Ολοκληρωμένα έργα χωρικής ανάπτυξης	1 Έργο		
1.1	1.1.2.2 Ανάδειξη και προβολή του Αρχαίου θεάτρου Ορχομενού με λειτουργικές υποδομές.	563.000,00	1. RCO74 - Πληθυσμός που καλύπτεται από έργα στο πλαίσιο στρατηγικών για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη	505.269 Άτομα	1. PSR998 - Φορείς που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης	7 Συμμετέχοντες

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΟΧΕ (Α/Α)	ΔΡΑΣΕΙΣ		ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΚΡΟΗΣ		ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ ³	
	ΤΙΤΛΟΣ	ΕΚΤΙΜΩΜΕΝΟ ΚΟΣΤΟΣ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΚΑΙ ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΔΕΙΚΤΗ	ΤΙΜΗ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΚΑΙ ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΔΕΙΚΤΗ	ΤΙΜΗ
			2. RCO75 - Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται	1 Συνεισφορά σε Στρατηγικές		
			3. RCO76 - Ολοκληρωμένα έργα χωρικής ανάπτυξης	1 Έργο		
1.1	1.1.2.3 Αναβάθμιση και εμπλουτισμός εκθεσιακού περιεχομένου Κέντρου Ιστορικής Ενημέρωσης Θερμοπυλών (κωδ. ΟΠΣ 5189717)	606.784,00	1. RCO74 - Πληθυσμός που καλύπτεται από έργα στο πλαίσιο στρατηγικών για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη	505.269 Άτομα	1. PSR998 - Φορείς που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης	7 Συμμετέχοντες
			2. RCO75 - Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται	1 Συνεισφορά σε Στρατηγικές		
			3. RCO76 - Ολοκληρωμένα έργα χωρικής ανάπτυξης	1 Έργο		
1.1	1.1.2.4 Αρχαίο Θέατρο στο Καβείριο Θήβας α) Ολοκλήρωση του ανασκαφικού καθαρισμού του μνημείου και εκπόνηση μελέτης για την αναστήλωσή του. β) Αναστηλωτικές εργασίες και εργασίες ανάδειξης	450.000,00	1. RCO74 - Πληθυσμός που καλύπτεται από έργα στο πλαίσιο στρατηγικών για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη	505.269 Άτομα	1. PSR998 - Φορείς που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης	7 Συμμετέχοντες

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΟΧΕ (Α/Α)	ΔΡΑΣΕΙΣ		ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΚΡΟΗΣ		ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ ³	
	ΤΙΤΛΟΣ	ΕΚΤΙΜΩΜΕΝΟ ΚΟΣΤΟΣ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΚΑΙ ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΔΕΙΚΤΗ	ΤΙΜΗ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΚΑΙ ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΔΕΙΚΤΗ	ΤΙΜΗ
	του μνημείου.		2. RCO75 - Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται	1 Συνεισφορά σε Στρατηγικές		
			3. RCO76 - Ολοκληρωμένα έργα χωρικής ανάπτυξης	1 Έργο		
1.1	1.1.2.5 Αναβάθμιση των κτιριακών εγκαταστάσεων του Κέντρου Ιστορικής Ενημέρωσης Θερμοπυλών.	660.000,00	1. RCO74 - Πληθυσμός που καλύπτεται από έργα στο πλαίσιο στρατηγικών για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη	505.269 Άτομα	1. PSR998 - Φορείς που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης	7 Συμμετέχοντες
			2. RCO75 - Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται	1 Συνεισφορά σε Στρατηγικές		
			3. RCO76 - Ολοκληρωμένα έργα χωρικής ανάπτυξης	1 Έργο		
1.1	1.1.2.6 Α' ΦΑΣΗ Έργο αποκατάστασης Νοτιοανατολικής (ΝΑ) Πτέρυγας της Ιεράς Μονής του Οσίου Λουκά στο Στείρι Βοιωτίας	2.138.416,00	1. RCO74 - Πληθυσμός που καλύπτεται από έργα στο πλαίσιο στρατηγικών για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη	505.269 Άτομα	1. PSR998 - Φορείς που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης	7 Συμμετέχοντες

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΟΧΕ (Α/Α)	ΔΡΑΣΕΙΣ		ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΚΡΟΗΣ		ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ ³	
	ΤΙΤΛΟΣ	ΕΚΤΙΜΩΜΕΝΟ ΚΟΣΤΟΣ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΚΑΙ ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΔΕΙΚΤΗ	ΤΙΜΗ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΚΑΙ ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΔΕΙΚΤΗ	ΤΙΜΗ
			2. RCO75 - Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται	1 Συνεισφορά σε Στρατηγικές		
			3. RCO76 - Ολοκληρωμένα έργα χωρικής ανάπτυξης	1 Έργο		
1.1	1.1.2.7 Β' ΦΑΣΗ της αποκατάστασης του αρχαίου θεάτρου Ερέτριας: Αποκατάσταση του σκηνικού οικοδομήματος και της θολωτής διόδου του θεάτρου αι Εργασίες ανάδειξης του ευρύτερου αρχαιολογικού χώρου του θεάτρου Ερέτριας.	750.000,00	1. RCO74 - Πληθυσμός που καλύπτεται από έργα στο πλαίσιο στρατηγικών για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη	505.269 Άτομα	1. PSR998 - Φορείς που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης	7 Συμμετέχοντες
			2. RCO75 - Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται	1 Συνεισφορά σε Στρατηγικές		
			3. RCO76 - Ολοκληρωμένα έργα χωρικής ανάπτυξης	1 Έργο		
1.1	1.1.2.8 Έργο ανάδειξης σημείων περιβαλλοντικού χαρακτήρα στις περιοχές Οίτης και Παρνασσού	200.600,00	1. RCO74 - Πληθυσμός που καλύπτεται από έργα στο πλαίσιο στρατηγικών για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη	505.269 Άτομα	1. PSR998 - Φορείς που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης	7 Συμμετέχοντες

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΟΧΕ (Α/Α)	ΔΡΑΣΕΙΣ		ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΚΡΟΗΣ		ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ ³	
	ΤΙΤΛΟΣ	ΕΚΤΙΜΩΜΕΝΟ ΚΟΣΤΟΣ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΚΑΙ ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΔΕΙΚΤΗ	ΤΙΜΗ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΚΑΙ ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΔΕΙΚΤΗ	ΤΙΜΗ
			2. RCO75 - Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται	1 Συνεισφορά σε Στρατηγικές		
			3. RCO76 - Ολοκληρωμένα έργα χωρικής ανάπτυξης	1 Έργο		
1.1	1.1.2.9 Β' ΦΑΣΗ Έργο αποκατάστασης Νοτιοανατολικής (ΝΑ) Πτέρυγας της Ιεράς Μονής του Οσίου Λουκά στο Στείρι Βοιωτίας	5.000.000,00	1. RCO74 - Πληθυσμός που καλύπτεται από έργα στο πλαίσιο στρατηγικών για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη	505.269 Άτομα	1. PSR998 - Φορείς που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης	7 Συμμετέχοντες
			2. RCO75 - Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται	1 Συνεισφορά σε Στρατηγικές		
			3. RCO76 - Ολοκληρωμένα έργα χωρικής ανάπτυξης	1 Έργο		
1.1	1.1.3.1 Κυκλοφοριακές παρεμβάσεις στην περιοχή της Ερέτριας (μεταφερόμενη).	290.000,00	1. RCO74 - Πληθυσμός που καλύπτεται από έργα στο πλαίσιο στρατηγικών για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη	505.269 Άτομα	1. PSR998 - Φορείς που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης	7 Συμμετέχοντες

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΟΧΕ (Α/Α)	ΔΡΑΣΕΙΣ		ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΚΡΟΗΣ		ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ ³	
	ΤΙΤΛΟΣ	ΕΚΤΙΜΩΜΕΝΟ ΚΟΣΤΟΣ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΚΑΙ ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΔΕΙΚΤΗ	ΤΙΜΗ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΚΑΙ ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΔΕΙΚΤΗ	ΤΙΜΗ
			2. RCO75 - Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται	1 Συνεισφορά σε Στρατηγικές		
			3. RCO76 - Ολοκληρωμένα έργα χωρικής ανάπτυξης	1 Έργο		
2.1	2.1.1.1: Δράσεις κινητοποίησης των παραγωγικών δυνάμεων της πολιτιστικής, περιβαλλοντικής, τουριστικής διαδρομής της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας (κωδ. ΟΠΣ 5164852).	208.800,00	1. RCO01 - Υποστηριζόμενες επιχειρήσεις (από τις οποίες: πολύ μικρές, μικρές, μεσαίες, μεγάλες)	10 Επιχειρήσεις	1. RCR01 - Θέσεις εργασίας που δημιουργήθηκαν στις υποστηριζόμενες οντότητες*	2 Ετήσια ισοδύναμα πλήρους απασχόλησης
			2. RCO02 - Επιχειρήσεις που υποστηρίζονται με επιχορηγήσεις	10 Επιχειρήσεις	2. RCR02 - Ιδιωτικές επενδύσεις που αντιστοιχούν σε δημόσια στήριξη (από τις οποίες: επιχορηγήσεις, χρηματοδοτικά μέσα)*	208.800 Ευρώ
			3. RCO75 - Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται	1 Συνεισφορά σε Στρατηγικές		
2.1	2.1.1.2 Προώθηση και Προβολή Σημείων Ενδιαφέροντος της Πολιτιστικής, Περιβαλλοντικής, Τουριστικής Διαδρομής Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας, με εφαρμογές ΤΠΕ (κωδ. ΟΠΣ 5136069).	220.000,00	1. RCO14 - Δημόσιοι οργανισμοί που υποστηρίζονται για την ανάπτυξη ψηφιακών υπηρεσιών, προϊόντων	1 Δημόσιος οργανισμός	1. RCR11 - Χρήστες νέων και αναβαθμισμένων δημόσιων ψηφιακών υπηρεσιών, προϊόντων	4.675 Χρήστες /έτος

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΟΧΕ (Α/Α)	ΔΡΑΣΕΙΣ		ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΚΡΟΗΣ		ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ ³	
	ΤΙΤΛΟΣ	ΕΚΤΙΜΩΜΕΝΟ ΚΟΣΤΟΣ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΚΑΙ ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΔΕΙΚΤΗ	ΤΙΜΗ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΚΑΙ ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΔΕΙΚΤΗ	ΤΙΜΗ
			και διαδικασιών		και διαδικασιών*	
			2. RCO74 - Πληθυσμός που καλύπτεται από έργα στο πλαίσιο στρατηγικών για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη	505.269 Άτομα		
			3. RCO75 - Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται	1 Συνεισφορά σε Στρατηγικές	2. PSR998 - Φορείς που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης	7 Συμμετέχοντες
			4. RCO76 - Ολοκληρωμένα έργα χωρικής ανάπτυξης	1 Έργο		
3.1	3.1.1.1 Δράσεις δημοσιότητας/marketing της Πολιτιστικής – Περιβαλλοντικής Διαδρομής (κωδ. ΟΠΣ: 5164853).	240.000,00	1. RCO74 - Πληθυσμός που καλύπτεται από έργα στο πλαίσιο στρατηγικών για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη	505.269 Άτομα	1. PSR998 - Φορείς που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης	7 Συμμετέχοντες

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΟΧΕ (Α/Α)	ΔΡΑΣΕΙΣ		ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΚΡΟΗΣ		ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ ³	
	ΤΙΤΛΟΣ	ΕΚΤΙΜΩΜΕΝΟ ΚΟΣΤΟΣ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΚΑΙ ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΔΕΙΚΤΗ	ΤΙΜΗ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΚΑΙ ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΔΕΙΚΤΗ	ΤΙΜΗ
			2. RCO75 - Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται	1 Συνεισφορά σε Στρατηγικές		
			3. RCO76 - Ολοκληρωμένα έργα χωρικής ανάπτυξης	1 Έργο		

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

4.4 ΚΑΤΑΛΛΗΛΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ /ΔΡΑΣΕΩΝ

Πίνακας 70: Συσχέτιση Δράσεων Ο.Χ.Ε. και Προκλήσεων Περιοχής.

Ε. ΣΤ	ΚΩΔ ΔΡΑΣΗΣ	ΤΙΤΛΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	ΒΑΣΙΚΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ				
			Αναπτυξιακές	Πολιτιστικές	Περιβαλλοντικές	Οικονομικές	Κοινωνικές
Ε.Σ.1	1.1.1.1	Ειδική Σήμανση Διαδρομής Φύσης και Πολιτισμού της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας (κωδ. ΟΠΣ 5190352).	ΙΣΧΥΡΗ	ΙΣΧΥΡΗ	ΙΣΧΥΡΗ	ΜΕΣΗ	ΜΕΣΗ
Ε.Σ.1	1.1.1.2	Δημιουργία DMO για τη Διαχείριση την Πολιτιστικής Διαδρομής	ΙΣΧΥΡΗ	ΙΣΧΥΡΗ	ΙΣΧΥΡΗ	ΜΕΣΗ	ΜΕΣΗ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ε. ΣΤ	ΚΩΔ ΔΡΑΣΗΣ	ΤΙΤΛΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	ΒΑΣΙΚΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ				
			Αναπτυξιακές	Πολιτιστικές	Περιβαλλοντικές	Οικονομικές	Κοινωνικές
Ε.Σ.1	1.1.2.1	Μετατροπή του χώρου των Κελιών της Εκκλησίας της Σκριτούς σε Μουσείο – Ορχομενός Βοιωτίας.	ΙΣΧΥΡΗ	ΙΣΧΥΡΗ	ΙΣΧΥΡΗ	ΜΕΣΗ	ΜΕΣΗ
Ε.Σ.1	1.1.2.2	Ανάδειξη και προβολή του Αρχαίου θεάτρου Ορχομενού με λειτουργικές υποδομές.	ΙΣΧΥΡΗ	ΙΣΧΥΡΗ	ΙΣΧΥΡΗ	ΜΕΣΗ	ΜΕΣΗ
Ε.Σ.1	1.1.2.3	Αναβάθμιση και εμπλουτισμός εκθεσιακού περιεχομένου Κέντρου Ιστορικής Ενημέρωσης Θερμοπυλών (κωδ. ΟΠΣ 5189717)	ΙΣΧΥΡΗ	ΙΣΧΥΡΗ	ΜΕΣΗ	ΜΕΣΗ	ΜΕΣΗ
Ε.Σ.1	1.1.2.4	Αρχαίο Θέατρο στο Καβείριο Θήβας α) Ολοκλήρωση του ανασκαφικού καθαρισμού του μνημείου και εκπόνηση μελέτης για την αναστήλωσή του. β) Αναστηλωτικές εργασίες και εργασίες ανάδειξης του μνημείου.	ΙΣΧΥΡΗ	ΙΣΧΥΡΗ	ΙΣΧΥΡΗ	ΜΕΣΗ	ΜΕΣΗ
Ε.Σ.1	1.1.2.5	Αναβάθμιση των κτιριακών εγκαταστάσεων του Κέντρου Ιστορικής Ενημέρωσης Θερμοπυλών.	ΙΣΧΥΡΗ	ΙΣΧΥΡΗ	ΜΕΣΗ	ΜΕΣΗ	ΜΕΣΗ

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ε. ΣΤ	ΚΩΔ ΔΡΑΣΗΣ	ΤΙΤΛΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	ΒΑΣΙΚΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ				
			Αναπτυξιακές	Πολιτιστικές	Περιβαλλοντικές	Οικονομικές	Κοινωνικές
Ε.Σ.1	1.1.2.6	Α' ΦΑΣΗ Έργο αποκατάστασης Νοτιοανατολικής (ΝΑ) Πτέρυγας της Ιεράς Μονής του Οσίου Λουκά στο Στείρι Βοιωτίας	ΙΣΧΥΡΗ	ΙΣΧΥΡΗ	ΜΕΣΗ	ΜΕΣΗ	ΜΕΣΗ
Ε.Σ.1	1.1.2.7	1.1.2.7 Β' ΦΑΣΗ της αποκατάστασης του αρχαίου θεάτρου Ερέτριας: Αποκατάσταση του σκηνικού οικοδομήματος και της θολωτής διόδου του θεάτρου αι Εργασίες ανάδειξης του ευρύτερου αρχαιολογικού χώρου του θεάτρου Ερέτριας.	ΙΣΧΥΡΗ	ΙΣΧΥΡΗ	ΜΕΣΗ	ΜΕΣΗ	ΜΕΣΗ
Ε.Σ.1	1.1.2.8	Έργο ανάδειξης σημείων περιβαλλοντικού χαρακτήρα στις περιοχές Οίτης και Παρνασσού	ΙΣΧΥΡΗ	ΜΕΣΗ	ΙΣΧΥΡΗ	ΜΕΣΗ	ΜΕΣΗ
Ε.Σ.1	1.1.2.9	Β' ΦΑΣΗ Έργο αποκατάστασης Νοτιοανατολικής (ΝΑ) Πτέρυγας της Ιεράς Μονής του Οσίου Λουκά στο Στείρι Βοιωτίας	ΙΣΧΥΡΗ	ΙΣΧΥΡΗ	ΜΕΣΗ	ΜΕΣΗ	ΜΕΣΗ
Ε.Σ.1	1.1.3.1	Κυκλοφοριακές παρεμβάσεις στην περιοχή της Ερέτριας	ΙΣΧΥΡΗ	ΙΣΧΥΡΗ	ΙΣΧΥΡΗ	ΜΕΣΗ	ΜΕΣΗ

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ε. ΣΤ	ΚΩΔ ΔΡΑΣΗΣ	ΤΙΤΛΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	ΒΑΣΙΚΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ				
			Αναπτυξιακές	Πολιτιστικές	Περιβαλλοντικές	Οικονομικές	Κοινωνικές
		(μεταφερόμενη).					
Ε.Σ.2	2.1.1.1	Δράσεις κινητοποίησης των παραγωγικών δυνάμεων της πολιτιστικής, περιβαλλοντικής, τουριστικής διαδρομής της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας (κωδ. ΟΠΣ 5164852).	ΙΣΧΥΡΗ	ΙΣΧΥΡΗ	ΙΣΧΥΡΗ	ΙΣΧΥΡΗ	ΜΕΣΗ
Ε.Σ.2	2.1.1.2	Πρώθηση και Προβολή Σημείων Ενδιαφέροντος της Πολιτιστικής, Περιβαλλοντικής, Τουριστικής Διαδρομής Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας, με εφαρμογές ΤΠΕ (κωδ. ΟΠΣ 5136069).	ΙΣΧΥΡΗ	ΙΣΧΥΡΗ	ΙΣΧΥΡΗ	ΜΕΣΗ	ΜΕΣΗ
Ε.Σ.3	3.1.1.1	Δράσεις δημοσιότητας/marketing της Πολιτιστικής – Περιβαλλοντικής Διαδρομής (κωδ. ΟΠΣ: 5164853)	ΙΣΧΥΡΗ	ΙΣΧΥΡΗ	ΙΣΧΥΡΗ	ΜΕΣΗ	ΜΕΣΗ

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

4.5 ΣΥΝΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑ – ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΔΡΑΣΕΩΝ

Στην παρούσα υποενότητα ακολουθεί ένας πίνακας, όπου τεκμηριώνεται η συνεκτικότητα και συμπληρωματικότητα των δράσεων σε συνάρτηση με άλλες δράσεις της παρούσας ΟΧΕ ή άλλες δράσεις άλλων Προγραμμάτων που έχουν υλοποιηθεί ή υλοποιούνται.

Πίνακας 71: Συνεκτικότητα/Συμπληρωματικότητα Δράσεων.

ΚΩΔ/ ΤΙΤΛΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	ΜΕ ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΗΣ Ο.Χ.Ε.	ΜΕ ΑΛΛΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ
1.1.1.1. Ειδική Σήμανση Διαδρομής Φύσης και Πολιτισμού της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας (κωδ. ΟΠΣ 5190352).	- 1.1.2.8 Έργο ανάδειξης σημείων περιβαλλοντικού χαρακτήρα στις περιοχές Οίτης και Παρνασσού - 2.1.1.2 Προώθηση και Προβολή Σημείων Ενδιαφέροντος της Πολιτιστικής, Περιβαλλοντικής, Τουριστικής Διαδρομής Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας, με εφαρμογές ΤΠΕ (κωδ. ΟΠΣ 5136069). - 3.1.1.1 Δράσεις δημοσιότητας / marketing της Πολιτιστικής – Περιβαλλοντικής Διαδρομής (κωδ. ΟΠΣ: 5164853)	Με δράσεις προστασίας και ανάδειξης των πολιτιστικών πόρων και του φυσικού περιβάλλοντος στο Πρόγραμμα «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027, στο ΠΠΑ Στερεάς Ελλάδας 2021-2025, και στις δυνητικά επικείμενες ΟΧΕ Βόρειας Εύβοιας, ορεινού όγκου Αγράφων.
1.1.1.2 Δημιουργία DMO για τη Διαχείριση την Πολιτιστικής Διαδρομής.	- 3.1.1.1 Δράσεις δημοσιότητας/marketing της Πολιτιστικής – Περιβαλλοντικής Διαδρομής (κωδ. ΟΠΣ: 5164853)	Με δράσεις προστασίας και ανάδειξης των πολιτιστικών πόρων και του φυσικού περιβάλλοντος στο Πρόγραμμα «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027, στο ΠΠΑ Στερεάς Ελλάδας 2021-2025, και στις δυνητικά επικείμενες ΟΧΕ Βόρειας Εύβοιας, ορεινού όγκου Αγράφων.

ΚΩΔ/ ΤΙΤΛΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	ΜΕ ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΗΣ Ο.Χ.Ε.	ΜΕ ΑΛΛΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ
1.1.2.1 Μετατροπή του χώρου των Κελιών της Εκκλησίας της Σκριπούς σε Μουσείο – Ορχομενός Βοιωτίας.	- 1.1.2.2 Ανάδειξη και προβολή του Αρχαίου θεάτρου Ορχομενού με λειτουργικές υποδομές.	Με δράσεις προστασίας και ανάδειξης των πολιτιστικών πόρων και του φυσικού περιβάλλοντος στο Πρόγραμμα «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027, στο ΠΠΑ Στερεάς Ελλάδας 2021-2025, και στις δυνητικά επικείμενες ΟΧΕ Βόρειας Εύβοιας, ορεινού όγκου Αγράφων.
1.1.2.2 Ανάδειξη και προβολή του Αρχαίου θεάτρου Ορχομενού με λειτουργικές υποδομές.	- 1.1.2.1 Μετατροπή του χώρου των Κελιών της Εκκλησίας της Σκριπούς σε Μουσείο – Ορχομενός Βοιωτίας.	Με δράσεις προστασίας και ανάδειξης των πολιτιστικών πόρων και του φυσικού περιβάλλοντος στο Πρόγραμμα «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027, στο ΠΠΑ Στερεάς Ελλάδας 2021-2025, και στις δυνητικά επικείμενες ΟΧΕ Βόρειας Εύβοιας, ορεινού όγκου Αγράφων.
1.1.2.3 Αναβάθμιση και εμπλουτισμός εκθεσιακού περιεχομένου Κέντρου Ιστορικής Ενημέρωσης Θερμοπυλών (κωδ. ΟΠΣ 5189717)	- 1.1.2.5 Αναβάθμιση των κτιριακών εγκαταστάσεων του Κέντρου Ιστορικής Ενημέρωσης Θερμοπυλών.	Με δράσεις προστασίας και ανάδειξης των πολιτιστικών πόρων και του φυσικού περιβάλλοντος στο Πρόγραμμα «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027, στο ΠΠΑ Στερεάς Ελλάδας 2021-2025, και στις δυνητικά επικείμενες ΟΧΕ Βόρειας Εύβοιας, ορεινού όγκου Αγράφων.
1.1.2.4 Αρχαίο Θέατρο στο Καβείριο Θήβας α) Ολοκλήρωση του ανασκαφικού καθαρισμού του μνημείου και εκπόνηση μελέτης για την αναστήλωσή του. β) Αναστηλωτικές εργασίες και εργασίες ανάδειξης του μνημείου.	- 1.1.2.6 Α' ΦΑΣΗ Έργο αποκατάστασης Νοτιοανατολικής (ΝΑ) Πτέρυγας της Ιεράς Μονής του Οσίου Λουκά στο Στείρι Βοιωτίας	Με δράσεις προστασίας και ανάδειξης των πολιτιστικών πόρων και του φυσικού περιβάλλοντος στο Πρόγραμμα «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027, στο ΠΠΑ Στερεάς Ελλάδας 2021-2025, και στις δυνητικά επικείμενες ΟΧΕ Βόρειας Εύβοιας, ορεινού όγκου Αγράφων.
1.1.2.5 Αναβάθμιση των κτιριακών εγκαταστάσεων του Κέντρου Ιστορικής Ενημέρωσης Θερμοπυλών.	- 1.1.2.3 Αναβάθμιση και εμπλουτισμός εκθεσιακού περιεχομένου Κέντρου Ιστορικής Ενημέρωσης Θερμοπυλών	Με δράσεις προστασίας και ανάδειξης των πολιτιστικών πόρων και του φυσικού περιβάλλοντος στο Πρόγραμμα «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027, στο ΠΠΑ Στερεάς Ελλάδας

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΚΩΔ/ ΤΙΤΛΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	ΜΕ ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΗΣ Ο.Χ.Ε.	ΜΕ ΑΛΛΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ
	(κωδ. ΟΠΣ 5189717)	2021-2025, και στις δυνητικά επικείμενες ΟΧΕ Βόρειας Εύβοιας, ορεινού όγκου Αγράφων.
1.1.2.6 Α΄ ΦΑΣΗ Έργο αποκατάστασης Νοτιοανατολικής (ΝΑ) Πτέρυγας της Ιεράς Μονής του Οσίου Λουκά στο Στείρι Βοιωτίας	- 1.1.2.4 Αρχαίο Θέατρο στο Καβείριο Θήβας α) Ολοκλήρωση του ανασκαφικού καθαρισμού του μνημείου και εκπόνηση μελέτης για την αναστήλωσή του. β) Αναστηλωτικές εργασίες και εργασίες ανάδειξης του μνημείου. - 1.1.2.9 Β΄ ΦΑΣΗ Έργο αποκατάστασης Νοτιοανατολικής (ΝΑ) Πτέρυγας της Ιεράς Μονής του Οσίου Λουκά στο Στείρι Βοιωτίας	Με δράσεις προστασίας και ανάδειξης των πολιτιστικών πόρων και του φυσικού περιβάλλοντος στο Πρόγραμμα «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027, στο ΠΠΑ Στερεάς Ελλάδας 2021-2025, και στις δυνητικά επικείμενες ΟΧΕ Βόρειας Εύβοιας, ορεινού όγκου Αγράφων.
1.1.2.7 Β΄ ΦΑΣΗ της αποκατάστασης του αρχαίου θεάτρου Ερέτριας: Αποκατάσταση του σκηνικού οικοδομήματος και της θολωτής διόδου του θεάτρου αι Εργασίες ανάδειξης του ευρύτερου αρχαιολογικού χώρου του θεάτρου Ερέτριας.	- 1.1.3.1 Κυκλοφοριακές παρεμβάσεις στην περιοχή της Ερέτριας (μεταφερόμενη)	Με δράσεις προστασίας και ανάδειξης των πολιτιστικών πόρων και του φυσικού περιβάλλοντος στο Πρόγραμμα «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027, στο ΠΠΑ Στερεάς Ελλάδας 2021-2025, και στις δυνητικά επικείμενες ΟΧΕ Βόρειας Εύβοιας, ορεινού όγκου Αγράφων.
1.1.2.8 Έργο ανάδειξης σημείων περιβαλλοντικού χαρακτήρα στις περιοχές Οίτης και Παρνασσού.	- 1.1.1.1 Ειδική Σήμανση Διαδρομής Φύσης και Πολιτισμού της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας (κωδ. ΟΠΣ 5190352).	Με δράσεις προστασίας και ανάδειξης των πολιτιστικών πόρων και του φυσικού περιβάλλοντος στο Πρόγραμμα «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027, στο ΠΠΑ Στερεάς Ελλάδας 2021-2025, και στις δυνητικά επικείμενες ΟΧΕ Βόρειας Εύβοιας, ορεινού όγκου Αγράφων.

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΚΩΔ/ ΤΙΤΛΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	ΜΕ ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΗΣ Ο.Χ.Ε.	ΜΕ ΑΛΛΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ
1.1.2.9 Β' ΦΑΣΗ Έργο αποκατάστασης Νοτιοανατολικής (ΝΑ) Πτέρυγας της Ιεράς Μονής του Οσίου Λουκά στο Στείρι Βοιωτίας.	- 1.1.2.6 Α' ΦΑΣΗ Έργο αποκατάστασης Νοτιοανατολικής (ΝΑ) Πτέρυγας της Ιεράς Μονής του Οσίου Λουκά στο Στείρι Βοιωτίας	Με δράσεις προστασίας και ανάδειξης των πολιτιστικών πόρων και του φυσικού περιβάλλοντος στο Πρόγραμμα «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027, στο ΠΠΑ Στερεάς Ελλάδας 2021-2025, και στις δυνητικά επικείμενες ΟΧΕ Βόρειας Εύβοιας, ορεινού όγκου Αγράφων.
1.1.3.1 Κυκλοφοριακές παρεμβάσεις στην περιοχή της Ερέτριας (μεταφερόμενη).	- 1.1.2.7 Β' ΦΑΣΗ της αποκατάστασης του αρχαίου θεάτρου Ερέτριας: Αποκατάσταση του σκηνικού οικοδομήματος και της θολωτής διόδου του θεάτρου αι Εργασίες ανάδειξης του ευρύτερου αρχαιολογικού χώρου του θεάτρου Ερέτριας.	Με δράσεις προστασίας και ανάδειξης των πολιτιστικών πόρων και του φυσικού περιβάλλοντος στο Πρόγραμμα «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027, στο ΠΠΑ Στερεάς Ελλάδας 2021-2025, και στις δυνητικά επικείμενες ΟΧΕ Βόρειας Εύβοιας, ορεινού όγκου Αγράφων.
2.1.1.1 Δράσεις κινητοποίησης των παραγωγικών δυνάμεων της πολιτιστικής, περιβαλλοντικής, τουριστικής διαδρομής της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας (κωδ. ΟΠΣ 5164852).	- 3.1.1.1 Δράσεις δημοσιότητας/marketing της Πολιτιστικής – Περιβαλλοντικής Διαδρομής. (κωδ. ΟΠΣ: 5164853).	Με δράσεις προστασίας και ανάδειξης των πολιτιστικών πόρων και του φυσικού περιβάλλοντος στο Πρόγραμμα «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027, στο ΠΠΑ Στερεάς Ελλάδας 2021-2025, και στις δυνητικά επικείμενες ΟΧΕ Βόρειας Εύβοιας, ορεινού όγκου Αγράφων.
2.1.1.2 Προώθηση και Προβολή Σημείων Ενδιαφέροντος της Πολιτιστικής, Περιβαλλοντικής, Τουριστικής Διαδρομής Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας, με εφαρμογές ΤΠΕ (κωδ. ΟΠΣ 5136069).	- 1.1.1.1 Ειδική Σήμανση Διαδρομής Φύσης και Πολιτισμού της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας (κωδ. ΟΠΣ 5190352). - 3.1.1.1 Δράσεις δημοσιότητας/marketing της Πολιτιστικής – Περιβαλλοντικής Διαδρομής (κωδ. ΟΠΣ: 5164853)	Με δράσεις προστασίας και ανάδειξης των πολιτιστικών πόρων και του φυσικού περιβάλλοντος στο Πρόγραμμα «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027, στο ΠΠΑ Στερεάς Ελλάδας 2021-2025, και στις δυνητικά επικείμενες ΟΧΕ Βόρειας Εύβοιας, ορεινού όγκου Αγράφων.

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΚΩΔ/ ΤΙΤΛΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	ΜΕ ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΗΣ Ο.Χ.Ε.	ΜΕ ΑΛΛΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ
3.1.1.1 Δράσεις δημοσιότητας/marketing της Πολιτιστικής – Περιβαλλοντικής Διαδρομής. (κωδ. ΟΠΣ: 5164853).	- 1.1.1.1 Ειδική Σήμανση Διαδρομής Φύσης και Πολιτισμού της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας (κωδ. ΟΠΣ 5190352). - 1.1.1.2 Δημιουργία DMO για τη Διαχείριση την Πολιτιστικής Διαδρομής	Με δράσεις προστασίας και ανάδειξης των πολιτιστικών πόρων και του φυσικού περιβάλλοντος στο Πρόγραμμα «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027, στο ΠΠΑ Στερεάς Ελλάδας 2021-2025, και στις δυνητικά επικείμενες ΟΧΕ Βόρειας Εύβοιας, ορεινού όγκου Αγράφων.

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

4.6 ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΙΝΔΥΝΟΥ

Η Χωρική Αρχή περιγράφει και ιεραρχεί τα είδη των κινδύνων (επιχειρησιακών, οικονομικών, νομικών, τεχνικών προβλημάτων, στελέχωσης, θεσμικών) κατά την ανάπτυξη των Παρεμβάσεων - Δράσεων του Σχεδίου Δράσης και παρουσιάζει τον τρόπο αντιμετώπισής τους.

Πίνακας 72: Αναγνώριση και ιεράρχηση κινδύνων.

ΣΤΑΔΙΟ ΕΚΔΗΛΩΣΗΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΙΝΔΥΝΟΥ	ΔΡΑΣΕΙΣ – ΤΥΠΟΙ ΔΡΑΣΕΩΝ ΠΟΥ ΑΦΟΡΑ Ο ΚΙΝΔΥΝΟΣ	ΠΙΘΑΝΟΤΗΤΑ ΕΚΔΗΛΩΣΗΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ (Χαμηλή, Μεσαία, Υψηλή)	ΠΙΘΑΝΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ	ΣΟΒΑΡΟΤΗΤΑ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ (Χαμηλή, Μεσαία, Υψηλή)	ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΙΝΔΥΝΟΥ (Χαμηλός, Μεσαίος, Υψηλός)
Ορίμανση Έργων	Καθυστερήσεις στα προπαρασκευαστικά στάδια για την υλοποίηση έργων (π.χ. τεχνικές μελέτες, αποφάσεις εγκρίσεων, αδειοδοτήσεις, τεύχη δημοπράτησης).	Ιδιαίτερα δράσεις που αφορούν ενεργειακές αναβαθμίσεις του κτιριακού αποθέματος του Δήμου.	ΧΑΜΗΛΗ	Καθυστερήσεις στην ένταξη των έργων.	ΧΑΜΗΛΗ	Μη δυνατότητα έγκαιρης έκδοσης απαιτούμενων αδειοδοτήσεων στον προκαθορισμένο χρόνο όπως ορίζεται στην πρόσκληση.	ΧΑΜΗΛΟΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΣΤΑΔΙΟ ΕΚΔΗΛΩΣΗΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΙΝΔΥΝΟΥ	ΔΡΑΣΕΙΣ – ΤΥΠΟΙ ΔΡΑΣΕΩΝ ΠΟΥ ΑΦΟΡΑ Ο ΚΙΝΔΥΝΟΣ	ΠΙΘΑΝΟΤΗΤΑ ΕΚΔΗΛΩΣΗΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ (Χαμηλή, Μεσαία, Υψηλή)	ΠΙΘΑΝΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ	ΣΟΒΑΡΟΤΗ ΤΑ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩ Ν (Χαμηλή, Μεσαία, Υψηλή)	ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΙΝΔΥΝΟΥ (Χαμηλός, Μεσαίος, Υψηλός)
	Συχνές επανυποβολές Τεχνικών Δελτίων εκ μέρους των δικαιούχων μέχρι την ένταξη της πράξης.	Όλες οι δράσεις.	ΜΕΣΑΙΑ	Επίπτωση στον ετήσιο προγραμματισμό του, καθώς τίθενται συγκεκριμένοι οι ετήσιοι στόχοι ενεργοποίησης και απορρόφησης του ΠΕΠ	ΜΕΣΑΙΑ	Χαμηλός βαθμός ωριμότητας των πράξεων που υποβάλλονται.	ΜΕΣΑΙΟΣ
Εκκλήρωση Απαιτήσεων Χρηματοδότησης	Χαμηλή απορροφησιμότητα των διαθέσιμων κονδυλίων.	Όλες οι δράσεις και ιδιαιτέρως αυτές που αφορούν ενεργειακές αναβαθμίσεις και ανακαίνισεις κτιρίων και δημόσιων υποδομών	ΧΑΜΗΛΗ	Ενδεχόμενες καθυστερήσεις στην έναρξη των προγραμματισμένων παρεμβάσεων.	ΧΑΜΗΛΗ	Απλούστευση διαδικασιών.	ΧΑΜΗΛΟΣ

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΣΤΑΔΙΟ ΕΚΔΗΛΩΣΗΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΙΝΔΥΝΟΥ	ΔΡΑΣΕΙΣ – ΤΥΠΟΙ ΔΡΑΣΕΩΝ ΠΟΥ ΑΦΟΡΑ Ο ΚΙΝΔΥΝΟΣ	ΠΙΘΑΝΟΤΗΤΑ ΕΚΔΗΛΩΣΗΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ (Χαμηλή, Μεσαία, Υψηλή)	ΠΙΘΑΝΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ	ΣΟΒΑΡΟΤΗ ΤΑ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩ Ν (Χαμηλή, Μεσαία, Υψηλή)	ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΙΝΔΥΝΟΥ (Χαμηλός, Μεσαίος, Υψηλός)
	Μη ανταπόκριση με τους όρους και της προϋποθέσεις συμμετοχής στη χρηματοδότηση του έργου.	Όλες οι δράσεις και ιδιαιτέρως αυτές που αφορούν ενεργειακές αναβαθμίσεις και ανακαινίσεις κτιρίων.	ΧΑΜΗΛΗ	Καθυστερήσεις στον χρονοπρογραμματισμό/ υλοποίηση των πράξεων.	ΧΑΜΗΛΗ	Απλούστευση διαδικασιών.	ΧΑΜΗΛΟΣ
Δημοπρατήσεις Έργων	Καθυστερήσεις στις δημοπρατήσεις των έργων.	Μη ώριμες δράσεις, νέα σχεδιαζόμενα έργα/ πράξεις.	ΜΕΣΑΙΑ	Καθυστερήση υλοποίησης προγραμματισμένων δράσεων. Κίνδυνος μειωμένης απορρόφησης κονδυλίων από το Πρόγραμμα.	ΜΕΣΑΙΑ	Ελλιπής προετοιμασία και προπαρασκευή τους πριν τη φάση της Δημοπράτησης. Σφάλματα του φορέα κατά την κατάρτιση της μελέτης και των τευχών δημοπράτησης.	ΜΕΣΑΙΟΣ

ΣΤΑΔΙΟ ΕΚΔΗΛΩΣΗΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΙΝΔΥΝΟΥ	ΔΡΑΣΕΙΣ – ΤΥΠΟΙ ΔΡΑΣΕΩΝ ΠΟΥ ΑΦΟΡΑ Ο ΚΙΝΔΥΝΟΣ	ΠΙΘΑΝΟΤΗΤΑ ΕΚΔΗΛΩΣΗΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ (Χαμηλή, Μεσαία, Υψηλή)	ΠΙΘΑΝΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ	ΣΟΒΑΡΟΤΗ ΤΑ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩ Ν (Χαμηλή, Μεσαία, Υψηλή)	ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΙΝΔΥΝΟΥ (Χαμηλός, Μεσαίος, Υψηλός)
	Μη τήρηση του θεσμικού πλαισίου περί δημοσίων συμβάσεων (Ν. 4412/2016, όπως ισχύει σήμερα).	Όλες οι δράσεις	ΧΑΜΗΛΗ	Καθυστερή σεις στο χρονοπρογ ραμματισμ ό των έργων/ πράξεων λόγω ενδεχόμεν ων προβλημάτ ων στη νομιμότητ α των ενεργειών.	ΧΑΜΗΛΗ	Ανεπαρκής γνώση του ισχύοντος θεσμικού πλαισίου.	ΧΑΜΗΛΟΣ
Υλοποίηση Δράσεων	Μη παρακολούθηση των δικαιούχων των έργων.	Όλες οι δράσεις	ΜΕΣΑΙΑ	Πιθανές καθυστερήσεις στην έναρξη και υλοποίηση πράξεων.	ΜΕΣΑΙΑ	Μη τήρηση των ορόσημων που έχουν προγραμματισ τεί, κάτι που δύναται να προκαλέσει καθυστερήσει ς στην υλοποίηση	ΜΕΣΑΙΟΣ

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΣΤΑΔΙΟ ΕΚΔΗΛΩΣΗΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΙΝΔΥΝΟΥ	ΔΡΑΣΕΙΣ – ΤΥΠΟΙ ΔΡΑΣΕΩΝ ΠΟΥ ΑΦΟΡΑ Ο ΚΙΝΔΥΝΟΣ	ΠΙΘΑΝΟΤΗΤΑ ΕΚΔΗΛΩΣΗΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ (Χαμηλή, Μεσαία, Υψηλή)	ΠΙΘΑΝΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ	ΣΟΒΑΡΟΤΗ ΤΑ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩ Ν (Χαμηλή, Μεσαία, Υψηλή)	ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΙΝΔΥΝΟΥ (Χαμηλός, Μεσαίος, Υψηλός)
						του προγράμματος .	
	Μη κάλυψη των προβλεπόμενων από το οργανόγραμμα, θέσεων εργασίας της χωρικής αρχής.	Όλες οι δράσεις	ΜΕΣΑΙΑ	Μη έγκαιρη ή πλημμελής υλοποίηση καθηκόντων της Χωρικής/Αστικ ής αρχής και προβλήματα στην ομαλή υλοποίηση του Προγράμματος	ΜΕΣΑΙΑ	Μη τήρηση των ορόσημων που έχουν προγραμματι στεί, κάτι που δύναται να προκαλέσει καθυστερήσει ς στην υλοποίηση του προγράμματος .	ΜΕΣΑΙΟΣ

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Πίνακας 73: Διαχείριση κινδύνων.

ΣΤΑΔΙΟ ΕΚΔΗΛΩΣΗΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΙΝΔΥΝΟΥ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ – ΤΥΠΟΙ ΔΡΑΣΕΩΝ ΠΟΥ ΑΦΟΡΑ Ο ΚΙΝΔΥΝΟΣ	ΕΠΙΠΕΔΟ ΚΙΝΔΥΝΟΥ (Χαμηλό, Μεσαίο, Υψηλό)	ΤΡΟΠΟΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΑΝΑ ΤΥΠΟ ΔΡΑΣΗΣ	ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑ ΤΥΠΟ ΔΡΑΣΗΣ
	Συχνές επανυποβολές Τεχνικών Δελτίων εκ μέρους των δικαιούχων μέχρι την ένταξη της πράξης.	Όλες οι δράσεις.	ΜΕΣΑΙΑ	Συντονισμός και προγραμματισμός της διαδικασίας σχεδιασμού και ένταξης έργων.	Θέσπιση ανώτατου ορίου υποβολής Τεχνικών Δελτίων.
Εκπλήρωση Απαιτήσεων Χρηματοδότησης	Χαμηλή απορροφησιμότητα των διαθέσιμων κονδυλίων.	Όλες οι δράσεις και ιδιαίτερως αυτές που αφορούν ενεργειακές αναβαθμίσεις και ανακαινίσεις κτιρίων.	ΧΑΜΗΛΗ	Μείωση του χρόνου ωρίμανσης των έργων (με την αξιοποίηση της Τεχνικής Βοήθειας του Προγράμματος).	Απλούστευση των διαδικασιών (μείωση της γραφειοκρατίας).
	Μη ανταπόκριση με τους όρους και τις προϋποθέσεις συμμετοχής στη χρηματοδότηση του έργου.	Όλες οι δράσεις και ιδιαίτερως αυτές που αφορούν ενεργειακές αναβαθμίσεις και ανακαινίσεις κτιρίων.	ΧΑΜΗΛΗ	Αυστηρή παρακολούθηση και τήρηση των όρων και προϋποθέσεων χρηματοδότησης των έργων/ πράξεων.	Απλούστευση των διαδικασιών (μείωση της γραφειοκρατίας).
Δημοπρατήσεις Έργων	Καθυστερήσεις στις δημοπρατήσεις των έργων.	Μη ώριμες δράσεις, νέα έργα/ πράξεις.	ΜΕΣΑΙΑ	Λεπτομερής προ-δημοπρασιακός έλεγχος των δικαιούχων.	Νομική και διαχειριστική ενίσχυση/ υποστήριξη της αρμόδιας Μονάδας της Χωρικής αρχής για την επιτυχή και αποτελεσματική υλοποίηση του προ- δημοπρασιακού ελέγχου.

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΣΤΑΔΙΟ ΕΚΔΗΛΩΣΗΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΙΝΔΥΝΟΥ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ – ΤΥΠΟΙ ΔΡΑΣΕΩΝ ΠΟΥ ΑΦΟΡΑ Ο ΚΙΝΔΥΝΟΣ	ΕΠΙΠΕΔΟ ΚΙΝΔΥΝΟΥ (Χαμηλό, Μεσαίο, Υψηλό)	ΤΡΟΠΟΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΑΝΑ ΤΥΠΟ ΔΡΑΣΗΣ	ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑ ΤΥΠΟ ΔΡΑΣΗΣ
	Μη τήρηση του θεσμικού πλαισίου περί δημοσίων συμβάσεων (Ν. 4412/2016, όπως ισχύει σήμερα).	Όλες οι δράσεις	ΧΑΜΗΛΗ	Εφαρμογή διαδικασιών ελέγχου και αξιολόγησης για τον περιορισμό του κινδύνου παρέκκλισης από το υπάρχον θεσμικό πλαίσιο.	Σε περίπτωση που διαπιστωθούν αστοχίες στη τήρηση του θεσμικού πλαισίου, προτείνεται η ακύρωση της σύμβασης και η προκήρυξη νέου διαγωνισμού για την ανάληψη του έργου/ πράξης από άλλον δικαιούχο.
Υλοποίηση Δράσεων	Μη παρακολούθηση των δικαιούχων των έργων.	Όλες οι δράσεις	ΜΕΣΑΙΑ	Για την αξιολόγηση και τον συστηματικό έλεγχο των δικαιούχων, προτείνεται ο καταμερισμός της εν λόγω διαδικασίας σε ομάδες εργασίας της Χωρικής/Αστικής αρχής.	Αξιοποίηση της Τεχνικής Βοήθειας για υποστήριξη μέσω Τεχνικού Συμβούλου, ο οποίος εξειδικεύεται στην παρακολούθηση πράξεων.
	Μη κάλυψη των προβλεπόμενων από το οργανόγραμμα, θέσεων εργασίας της Χωρικής/Αστικής αρχής	Όλες οι δράσεις	ΜΕΣΑΙΑ	Ενίσχυση της Χωρικής αρχής με εξειδικευμένα στελέχη.	Χρήση Τεχνικής Βοήθειας για την υποστήριξη του έργου της Χωρικής αρχής.

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΝΟΤΗΤΑ 5 : ΣΧΕΔΙΟ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ

5.1 ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ

Στη συγκεκριμένη Ενότητα παρατίθεται ο Χρηματοδοτικός Πίνακας της ΟΧΕ «Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας» 2021-2027.

Πίνακας 74: Χρηματοδοτικός Πίνακας.

Ειδικός Στόχος ΟΧΕ	Δράση			Πηγή Χρηματοδότησης				
	α/α	Τίτλος	Εκτιμώμενο κόστος	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα	Ειδικός Στόχος Προγράμματος	Πεδίο Παρέμβασης	ΕΔΕΤ	Άλλη Πηγή
1.1	1.1.1.1	Ειδική Σήμανση Διαδρομής Φύσης και Πολιτισμού της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας (κωδ. ΟΠΣ 5190352).	136.000,00 €	Πόροι για ΟΧΕ «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027	RSO5.2. Ενίσχυση της ολοκληρωμένης και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής τοπικής ανάπτυξης, του πολιτισμού, της φυσικής κληρονομιάς, του βιώσιμου τουρισμού και της ασφάλειας σε	165. Προστασία, ανάπτυξη και προβολή της δημόσιας τουριστικής περιουσίας και υπηρεσιών στον τομέα του τουρισμού	ΕΤΠΑ	-
1.1	1.1.1.2	Δημιουργία DMO για τη Διαχείριση την Πολιτιστικής Διαδρομής.	500.000,00 €	Άλλοι Πόροι από «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027			-	ΝΑΙ
1.1	1.1.2.1	Μετατροπή του χώρου των Κελιών της Εκκλησίας της Σκριπούς σε Μουσείο – Ορχομενός Βοιωτίας.	911.000,00 €	Άλλοι Πόροι από «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027		166. Προστασία, ανάπτυξη και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς και των πολιτιστικών υπηρεσιών.	-	ΝΑΙ
1.1	1.1.2.2	Ανάδειξη και προβολή του Αρχαίου θεάτρου Ορχομενού με λειτουργικές υποδομές.	563.000,00 €	Άλλοι Πόροι από «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027			-	ΝΑΙ
1.1	1.1.2.3	Αναβάθμιση και εμπλουτισμός εκθεσιακού περιεχομένου Κέντρου Ιστορικής Ενημέρωσης Θερμοπυλών (κωδ. ΟΠΣ 5189717)	606.784,00 €	Πόροι για ΟΧΕ «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027			ΕΤΠΑ	-

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ειδικός Στόχος ΟΧΕ	Δράση			Πηγή Χρηματοδότησης				
	α/α	Τίτλος	Εκτιμώμενο κόστος	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα	Ειδικός Στόχος Προγράμματος	Πεδίο Παρέμβασης	ΕΔΕΤ	Άλλη Πηγή
1.1	1.1.2.4	Αρχαίο Θέατρο στο Καβείριο Θήβας α) Ολοκλήρωση του ανασκαφικού καθαρισμού του μνημείου και εκπόνηση μελέτης για την αναστήλωσή του. β) Αναστηλωτικές εργασίες και εργασίες ανάδειξης του μνημείου.	450.000,00 €	Άλλοι Πόροι από «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027	περιοχές πλην των αστικών.		-	ΝΑΙ
1.1	1.1.2.5	Αναβάθμιση των κτιριακών εγκαταστάσεων του Κέντρου Ιστορικής Ενημέρωσης Θερμοπυλών.	660.000,00 €	Πόροι για ΟΧΕ «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027			ΕΤΠΑ	-
1.1	1.1.2.6	Α' ΦΑΣΗ Έργο αποκατάστασης Νοτιοανατολικής (ΝΑ) Πτέρυγας της Ιεράς Μονής του Οσίου Λουκά στο Στείρι Βοιωτίας.	2.138.416,00 €	Πόροι για ΟΧΕ «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027			ΕΤΠΑ	-
1.1	1.1.2.7	Β' ΦΑΣΗ της αποκατάστασης του αρχαίου θεάτρου Ερέτριας: Αποκατάσταση του σκηνικού οικοδομήματος και της θολωτής διόδου του θεάτρου και Εργασίες ανάδειξης του ευρύτερου αρχαιολογικού χώρου του θεάτρου Ερέτριας.	750.000,00 €	Άλλοι Πόροι από «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027			-	ΝΑΙ
1.1	1.1.2.8	Έργο ανάδειξης σημείων περιβαλλοντικού χαρακτήρα στις περιοχές Οίτης και Παρνασσού	200.600,00 €	Άλλοι Πόροι από «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027			-	ΝΑΙ
1.1	1.1.2.9	Β' ΦΑΣΗ Έργο αποκατάστασης Νοτιοανατολικής (ΝΑ) Πτέρυγας της Ιεράς Μονής του Οσίου Λουκά στο Στείρι Βοιωτίας	5.000.000,00 €	Άλλοι Πόροι από «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027			-	ΝΑΙ
1.1	1.1.3.1	Κυκλοφοριακές παρεμβάσεις στην περιοχή της Ερέτριας (μεταφερόμενη).	290.000,00 €	Πόροι για ΟΧΕ «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027	RSO1.3. Ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ και	168. Φυσική ανάπτυξη και ασφάλεια δημόσιων χώρων.	ΕΤΠΑ	-
2.1	2.1.1.1	Δράσεις κινητοποίησης των παραγωγικών δυνάμεων της πολιτιστικής, περιβαλλοντικής, τουριστικής διαδρομής της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας (κωδ. ΟΠΣ 5164852).	208.800,00 €	Πόροι για ΟΧΕ «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027		021. Επιχειρηματική ανάπτυξη και διεθνοποίηση ΜΜΕ, συμπεριλαμβανομένων παραγωγικών επενδύσεων.	ΕΤΠΑ	-

Ειδικός Στόχος ΟΧΕ	Δράση			Πηγή Χρηματοδότησης				
	α/α	Τίτλος	Εκτιμώμενο κόστος	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα	Ειδικός Στόχος Προγράμματος	Πεδίο Παρέμβασης	ΕΔΕΤ	Άλλη Πηγή
2.1	2.1.1.2	Πρώθηση και Προβολή Σημείων Ενδιαφέροντος της Πολιτιστικής, Περιβαλλοντικής, Τουριστικής Διαδρομής Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας, με εφαρμογές ΤΠΕ (κωδ. ΟΠΣ 5136069).	220.000,00 €	Πόροι για ΟΧΕ «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027	δημιουργία θέσεων εργασίας στις ΜΜΕ, μεταξύ άλλων μέσω παραγωγικών επενδύσεων	16. Λύσεις ΤΠΕ, ηλεκτρονικές υπηρεσίες και εφαρμογές για κυβερνήσεις.	ΕΤΠΑ	-
3.1	3.1.1.1	Δράσεις δημοσιότητας/marketing της Πολιτιστικής – Περιβαλλοντικής Διαδρομής (κωδ. ΟΠΣ: 5164853).	240.000,00 €	Πόροι για ΟΧΕ «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027	RSO5.2. Ενίσχυση της ολοκληρωμένης και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής τοπικής ανάπτυξης, του πολιτισμού, της φυσικής κληρονομιάς, του βιώσιμου τουρισμού και της ασφάλειας σε περιοχές πλην των αστικών.	166. Προστασία, ανάπτυξη και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς και των πολιτιστικών υπηρεσιών	ΕΤΠΑ	-

ΣΥΝΟΛΟ Στρατηγικής ΟΧΕ	12.874.600,00 €
ΣΥΝΟΛΟ Π/Υ ΠΡΟΓΡ. ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ 21-27	4.500.000,00 €
ΣΥΝΟΛΟ ΛΟΙΠΩΝ ΠΗΓΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ (εφόσον υπάρχουν)	8.374.600,00 €

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Κείμενο σχολιασμού – επεξήγησης

Κατά την κατάρτιση της επικαιροποίησης της Στρατηγικής ΟΧΕ διαγνώσθηκαν ανάγκες για δράσεις και πράξεις που ξεπερνούν το διαθέσιμο Π/Υ (4,5εκ.€) βάσει της Πρόσκλησης, συνεπώς έχουν ενσωματωθεί στο Σχέδιο Δράσης επιπρόσθετες πράξεις με συνολικό Π/Υ 8.374.600,00 € με αίτημα για άλλους πόρους, για παράδειγμα από προγράμματα όπως το ΠεΠ, ΠΠΑ κ.α., οι οποίες πράξεις κατά την υλοποίηση της Στρατηγικής, κρίνεται αναγκαίο να αξιολογηθούν από αυτά για τη δυνατότητα χρηματοδότησης, με στόχο την ενίσχυση του ολοκληρωμένου χαρακτήρα της Στρατηγικής και την κάλυψη περαιτέρω αναγκών της περιοχής παρέμβασης της ΟΧΕ.

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

6.1. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΧΩΡΙΚΟΥ ΦΟΡΕΑ

Φορέας Στρατηγικής και Υλοποίησης της ΟΧΕ «Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας»

Ως Φορέας Στρατηγικής και Υλοποίησης της ΟΧΕ με τίτλο «Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας» ορίζεται η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας (αρ. πρωτ. 2626/19-11-21 (ΑΔΑ: ΨΦΒΝ7ΛΗ-ΡΘ9)), η οποία έχει την ευθύνη της κατάρτισης και υλοποίησής της.

Σύμφωνα με το Προεδρικό Διάταγμα 148/2010 «Οργανισμός της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας» (ΦΕΚ 241Α/27.12.2010), Άρθρο 1, η Διάρθρωση Υπηρεσιών της ΠΣΤΕ έχει ως εξής:

1. Οι υπηρεσίες της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας διαρθρώνονται σε κεντρικό και περιφερειακό επίπεδο.
2. Οι περιφερειακές υπηρεσίες οργανώνονται στο πλαίσιο της οικείας περιφερειακής ενότητας και υπάγονται σε οργανική μονάδα της Κεντρικής Υπηρεσίας.
3. Η Κεντρική Υπηρεσία της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας διαρθρώνεται ως κατωτέρω:
 - i. Γραφείο Περιφερειάρχη.
 - ii. Γραφεία Αντιπεριφερειάρχων.
 - iii. Γενική Διεύθυνση Αναπτυξιακού Προγραμματισμού, Περιβάλλοντος και Υποδομών.
 - iv. Γενική Διεύθυνση Εσωτερικής Λειτουργίας.
 - v. Γενική Διεύθυνση Περιφερειακής Αγροτικής Οικονομίας και Κτηνιατρικής.
 - vi. Γενική Διεύθυνση Ανάπτυξης.
 - vii. Γενική Διεύθυνση Μεταφορών και Επικοινωνιών.
 - viii. Γενική Διεύθυνση Δημόσιας Υγείας και Κοινωνικής Μέριμνας.
4. Στην Κεντρική Υπηρεσία της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας λειτουργούν επίσης και οι παρακάτω Υπηρεσίες:
 - i. Νομική Υπηρεσία.
 - ii. Αυτοτελής Διεύθυνση Πολιτικής Προστασίας.
 - iii. Αυτοτελές Τμήμα Εσωτερικού Ελέγχου.

iv. Αυτοτελές Τμήμα Παλλαϊκής Άμυνας και Πολιτικής Σχεδίασης Εκτάκτων Αναγκών (ΠΑΜ-ΠΣΕΑ).

v. Αυτοτελές Γραφείο Τύπου και Δημοσίων Σχέσεων.

Στο Παράρτημα 3 επισυνάπτεται το ΦΕΚ 241Α/27.12.2010 που περιγράφει αναλυτικά τον Οργανισμό της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας.

Συμβαλλόμενοι Φορείς στο Εταιρικό Σχήμα της ΟΧΕ «Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας»

Σύμφωνα με το επικαιροποιημένο «Πρωτόκολλο συνεργασίας Εταιρικού Σχήματος» που αφορά στη διακυβέρνηση και υλοποίηση της Στρατηγικής ΟΧΕ της ΠΣΤΕ, καθώς και λοιπών εγγράφων που απαιτούνται για την υποβολή της πρότασης, οι συμβαλλόμενοι φορείς του εταιρικού σχήματος της ΟΧΕ «Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας» αποτελούνται από:

6.2. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

6.2.1 Ομάδα Διακυβέρνησης σε Επίπεδο Χωρικού Φορέα

Με την υπ. Αριθμ 4489/22-12-2023 (ΑΔΑ: 64807ΛΗ-ΜΕΡ) Πρόσκληση της ΕΥΔ του ΠεΠ «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027 καλείται η Χωρική Αρχή (Φορέας) «Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας», ως υπεύθυνη για την υλοποίηση της με τίτλο «Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας» να υποβάλλει επικαιροποιημένη πρόταση Στρατηγικής, με αξιοποίηση της Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης (ΟΧΕ), στο Πρόγραμμα «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027 στο πλαίσιο της Προτεραιότητας 5: Ένισχυση της Χωρικής Συνοχής στις Αστικές Περιοχές και την Ενδοχώρα της Περιφέρειας Στερεάς

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ελλάδας' και του Ειδικού στόχου RSO5.2: 'Ενίσχυση της ολοκληρωμένης και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής τοπικής ανάπτυξης, του πολιτισμού, της φυσικής κληρονομιάς, του βιώσιμου τουρισμού και της ασφάλειας σε περιοχές πλην των αστικών (ΕΤΠΑ)'.

Στο πλαίσιο της υποβολής της ανωτέρω επικαιροποιημένης πρότασης και για την υποστήριξη της διακυβέρνησης της Στρατηγικής ΟΧΕ «Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας», απαιτείται σύμφωνα με τα αναφερόμενα στη σχετική Πρόσκληση να συγκροτηθεί μια Συνεκτική Ομάδα σε επίπεδο Χωρικής Αρχής (Φορέα), με ευθύνη του αρμόδιου χωρικού φορέα, με στόχο:

- Τον συντονισμό του σχεδιασμού της Στρατηγικής και τη διαβούλευση με τους τοπικούς φορείς και τοπική κοινωνία.
- Τη διαμόρφωση του σχεδίου δράσης για την ωρίμανση των έργων και υλοποίηση της Στρατηγικής.
- Την παρακολούθηση της πορείας ωρίμανσης και υλοποίησης των πράξεων της Στρατηγικής.
- Την επίλυση προβλημάτων στην πορεία υλοποίησης.

Σύμφωνα με τα οριζόμενα στην με Α.Π. 124143/ΕΥΣΣΑ /21-12-2022 εγκύκλιο του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων για τις «Κατευθύνσεις για την επιλογή και σχεδιασμό των στρατηγικών στο πλαίσιο των ΟΧΕ -ΒΑΑ και ΤΑΠΤΟΚ», η εν λόγω Ομάδα δύναται να αποτελείται από:

- Στελέχη των αρμόδιων Χωρικών Αρχών που αποδεδειγμένα διαθέτουν την απαιτούμενη εμπειρία και τεχνογνωσία στο σχεδιασμό και υλοποίηση των χωρικών στρατηγικών και πράξεων.
- Εκπροσώπους φορέων που μετέχουν στο σχήμα υποβολής του φορέα και που αποδεδειγμένα διαθέτουν την απαιτούμενη εμπειρία και τεχνογνωσία στο σχεδιασμό και υλοποίηση των χωρικών στρατηγικών και πράξεων.
- Εξωτερικούς Εμπειρογνώμονες

Η Συνεκτική Ομάδα σε επίπεδο Χωρικού Φορέα, θα πρέπει να έχει συγκροτηθεί από τον αρμόδιο Χωρικό Φορέα πριν την έγκριση της Στρατηγικής και θα αποτελεί τμήμα της Απόφασης Έγκρισης της Στρατηγικής από την ΕΥΔ του Προγράμματος «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027. Οι επικαιροποιημένη Στρατηγική ΟΧΕ που υποβάλλεται στην ΕΥΔ, πρέπει να έχει εγκριθεί από το αρμόδιο συλλογικό όργανο του Χωρικού Φορέα που συμμετέχει.

Με βάση τα ανωτέρω, η Χωρική Αρχή (Φορέας) «Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας», αποφασίζει και εγκρίνει τη συγκρότηση Συνεκτικής Ομάδας σε επίπεδο Χωρικής Αρχής με σκοπό την προώθηση της υλοποίησης και τη Διακυβέρνηση της Στρατηγικής ΟΧΕ «Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας» για

την περίοδο 2021-2027, η οποία αποτελείται από τους/τις κάτωθι:

Στελέχη της χωρικής αρχής (φορέα):

-
-
-

Εκπρόσωποι φορέων που μετέχουν στο σχήμα υποβολής:

-
-
-

Εξωτερικοί εμπειρογνώμονες:

-
-

Η επίσημη απόφαση συγκρότησης της Συνεκτικής Ομάδας σε επίπεδο Χωρικού Φορέα αποτελεί συνημμένο έγγραφο κατά την επίσημη υποβολή της Στρατηγικής.

6.2.2 Εκπόνηση Στρατηγικής και Σχεδίου Δράσης

Η Τοπική Ομάδα Διακυβέρνησης (Συνεκτική Ομάδα) επιδιώκει την ανοιχτή επικοινωνία και αποτελεσματική συνεργασία μεταξύ της Περιφερειακής αρχής, των Δημοτικών Αρχών, και των υπηρεσιών της ΕΥΔ του ΠεΠ Στερεάς Ελλάδας, όπως και των Δικαιούχων των δράσεων/πράξεων που συνθέτουν τη στρατηγική ΟΧΕ, με στόχο την πλήρη επίτευξη των στόχων της.

Οι κύριοι άξονες της Στρατηγικής που εφαρμόζει η Συνεκτική Ομάδα είναι οι εξής:

- ✓ **Συνεργασία.** Υποστηρίζει τη δημιουργία ενός περιβάλλοντος εργασίας όπου οι συμμετέχοντες μοιράζονται τις διαθέσιμες πληροφορίες και συνεργάζονται για την επίτευξη των στόχων της ΣΒΑΑ.
- ✓ **Ανοιχτή Επικοινωνία.** Δημιουργεί σαφείς διαύλους επικοινωνίας, διασφαλίζοντας ότι όλα τα μέλη είναι ενημερωμένα για την πρόοδο της Στρατηγικής. Αυτό περιλαμβάνει την οργάνωση τακτικών συναντήσεων και την προώθηση εργαλείων για συζήτηση και σχόλια. Επιπλέον προβλέπει για τη κυκλοφορία αναφορών προόδου για την πορεία υλοποίησης της Στρατηγικής προς όλα εμπλεκόμενα μέρη. Για το σκοπό αυτό αξιοποιούνται ψηφιακά εργαλεία όπως email, λογισμικό διαχείρισης έργου ή ψηφιακές πλατφόρμες επικοινωνίας.
- ✓ **Αξιολόγηση.** Η υλοποίηση της Στρατηγικής αξιολογείται τακτικά ώστε να

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

διασφαλίζεται ότι ακολουθεί τους εγκεκριμένους ποσοτικούς και ποιοτικούς στόχους. Κεντρικό σημείο της αξιολόγησης αποτελεί η έγκαιρη διαπίστωση τυχόν προβλημάτων που πρέπει να αντιμετωπιστούν.

- ✓ **Διαχείριση Κινδύνων.** Επεξεργάζεται, επικαιροποιεί και εξειδικεύει το εγκεκριμένο Σύστημα Διαχείρισης Κινδύνων.
- ✓ **Υποστήριξη Δικαιούχων.** Η Συνεκτική Ομάδα αναπτύσσει στρατηγικές για να υποστηρίξει και να βελτιώσει τη διαχειριστική ικανότητα και αποτελεσματικότητα των Δικαιούχων όταν αυτό κρίνεται αναγκαίο και εφικτό.
- ✓ **Διαχείριση συγκρούσεων.** Διαχειρίζεται αποτελεσματικά τις συγκρούσεις μεταξύ των εμπλεκόμενων μερών με τρόπο που να προωθεί αποδοτικά και δίκαια την υλοποίηση της Στρατηγικής.
- ✓ **Ευελιξία.** Η Συνεκτική Ομάδα είναι προετοιμασμένη να τροποποιήσει τη εγκεκριμένη Στρατηγική ΟΧΕ εφόσον οι συνθήκες στο εξωτερικό/εσωτερικό περιβάλλον αλλάζουν, βάσει και της πορείας υλοποίησης και των αποτελεσμάτων της εν εξελίξει διαβούλευσης.

Ειδικότερα, η Τοπική Ομάδα Διακυβέρνησης (Συνεκτική Ομάδα) κατά τη φάση σχεδιασμού της Στρατηγικής παρέχει και τις παρακάτω υποστηρικτικές ενέργειες:

- Παροχή κατευθύνσεων προς το Χωρικό Φορέα για θέματα που αφορούν τον προσδιορισμό της περιοχής παρέμβασης, το μείγμα των προβλεπόμενων δράσεων, τη στοχοθεσία και το χρονο-προγραμματισμό.
- Διασφάλιση της συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών και της τοπικής κοινωνίας τόσο στις διαδικασίες σχεδιασμού όσο και στις προβλεπόμενες διαδικασίες υλοποίησης.
- Συντονισμό σε τοπικό επίπεδο με άλλες χωρικές στρατηγικές που υλοποιούνται με γεωγραφική επικάλυψη ή στην περιοχή άμεσης επιρροής.

Επιπλέον, η Τοπική Ομάδα Διακυβέρνησης (Συνεκτική Ομάδα) συνδράμει στην επίσπευση της υλοποίησης των έργων της Στρατηγικής μέσα από την επιστημονική και τεχνική υποστήριξη του Χωρικού Φορέα και των Δικαιούχων, την καθοδήγησή τους και την παροχή τεχνογνωσίας και εμπειρίας.

Η επίσπευση και ο συντονισμός της υλοποίησης του συνόλου της Στρατηγικής σχετίζεται με την παρακολούθηση και την καλή γνώση των ζητημάτων και των κινδύνων που αντιμετωπίζει συνολικά το Σχέδιο, αλλά και χωριστά το κάθε έργο, καθώς και των δυνατοτήτων παρέμβασης και αντιμετώπισης αυτών.

6.2.3 Παρακολούθηση Υλοποίησης Πράξεων

Η Τοπική Ομάδα Διακυβέρνησης (Συνεκτική Ομάδα) συνεργάζεται με τον Χωρικό Φορέα και τις υπηρεσίες της ΕΥΔ του ΠΕΠ για την παρακολούθηση της πορείας υλοποίησης της

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Στρατηγικής και των Πράξεων του Σχεδίου Δράσης. Ειδικότερα:

- Συμβάλλει στην καταλληλότητα και την εγκυρότητα του προτεινόμενου συστήματος δεικτών και διατυπώνει απόψεις προς τον χωρικό φορέα για βελτίωση του συστήματος παρακολούθησης.
- Υποστηρίζει το χωρικό φορέα στη διασφάλιση στοιχείων που εξυπηρετούν το βέλτιστο σχεδιασμό (evidence based).
- Διαμεσολαβεί στις σχετικές υπηρεσίες των δικαιούχων και των ωφελομένων για την συλλογή ποσοτικής και ποιοτικής πληροφορίας που θα αξιοποιηθεί για την παρακολούθηση (εκτός δεδομένων ΟΠΣ που παραλαμβάνει από την Περιφερειακή Ομάδα ή απευθείας από την ΕΥΔ).
- Τα μέλη δύναται να παρέχουν ποσοτική και ποιοτική πληροφόρηση σχετικά με τον τομέα αναφοράς τους.
- Κινητοποιεί στο μέτρο του εφικτού την κοινωνία των πολιτών και την τοπική κοινωνία και διασφαλίζει τη συμμετοχή τους σε όλο το φάσμα του σχεδιασμού, υλοποίησης και παρακολούθησης της Στρατηγικής. Δύναται να καταστρώσει τοπικό σχέδιο δράσης για την κινητοποίηση των τοπικών φορέων και των πολιτών στην περιοχή της ΟΧΕ.
- Αποτελεί το σημείο επαφής (focal point) σε τοπικό επίπεδο.

Παρακολουθεί την εξέλιξη της Στρατηγικής καθ' όλη τη διάρκεια και όπου απαιτείται διαμορφώνει προτάσεις προς το Χωρικό Φορέα για την προσαρμογή της Στρατηγικής ή/και τη λήψη μέτρων επίστευσης.

6.2.4 Διαδικασίες διαχείρισης, παρακολούθησης, αξιολόγησης και ανασχεδιασμού της Στρατηγικής

Η Τοπική Ομάδα Διακυβέρνησης (Συνεκτική Ομάδα) συνεργάζεται με το Χωρικό Φορέα και τις υπηρεσίες της ΕΥΔ του ΠεΠ για τη διαχείριση, παρακολούθηση, αξιολόγηση και ανασχεδιασμό της Στρατηγικής ΟΧΕ.

Το Σχέδιο Δράσης αποτελεί τη βάση για την αποτελεσματική παρακολούθηση και υλοποίηση της Στρατηγικής. Αφετηρία του Σχεδίου Δράσης είναι η Στρατηγική και τροφοδοτείται περαιτέρω από τις Εκθέσεις Παρακολούθησης της Πορείας Υλοποίησης και περιεχόμενό του είναι οι προτάσεις ενεργειών ωρίμανσης και επίστευσης της υλοποίησης των έργων στο πλαίσιο της Στρατηγικής. Η λογική του Σχεδίου Δράσης επικεντρώνεται στην επίλυση των προβλημάτων της στρατηγικής. Για τον λόγο αυτό εστιάζει στη χαρτογράφηση του προβλήματος που έχει ανατρέψει τον αρχικό σχεδιασμό και την αποτύπωση μιας σαφούς στρατηγικής για την απεμπλοκή του.

Η Τοπική Ομάδα Διακυβέρνησης (Συνεκτική Ομάδα) συνδράμει στην επίστευση της υλοποίησης των έργων της Στρατηγικής μέσα από την επιστημονική και τεχνική υποστήριξη του Χωρικού Φορέα και των Δικαιούχων, την καθοδήγησή τους και την

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

παροχή τεχνογνωσίας και εμπειρίας.

Η επίσπευση και ο συντονισμός της υλοποίησης του συνόλου της Στρατηγικής σχετίζεται με την παρακολούθηση και την καλή γνώση των ζητημάτων και των κινδύνων που αντιμετωπίζει συνολικά το Σχέδιο, αλλά και χωριστά το κάθε έργο, καθώς και των δυνατοτήτων παρέμβασης και αντιμετώπισης αυτών. Για την άσκηση του ρόλου αυτού οφείλει να γνωρίζει το «χάρτη» εμπλεκόμενων φορέων στη διαχείριση, την υλοποίηση και την υποστήριξη της ΟΧΕ, περιλαμβανομένων και των φορέων και μέσων παροχής Τεχνικής Βοήθειας.

Στο πλαίσιο των τακτικών συναντήσεων της Τοπικής Ομάδας Διακυβέρνησης:

1. Αξιολογείται η πρόοδος της Στρατηγικής, ανά πράξη και συνολικά, με βάση τα κριτήρια αξιολόγησης που παρουσιάστηκαν προηγούμενα σε συνδυασμό με το βαθμό επίτευξης των εγκεκριμένων επιμέρους ειδικών στόχων. Διαπιστώνονται τα προβλήματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν.
2. Χαρακτηρίζεται η πρόοδος της Στρατηγικής, ανά πράξη και συνολικά, είτε ως ικανοποιητική είτε ως χαμηλού ή υψηλού κινδύνου.
3. Όταν ο χαρακτηρισμός είναι χαμηλού κινδύνου, ενεργοποιείται από τον Χωρικό Φορέα το εγκεκριμένο σχέδιο διαχείρισης κινδύνου που εξειδικεύεται ανά περίπτωση σε συνεργασία με τους Δικαιούχους και την ΕΥΔ.
4. Όταν ο χαρακτηρισμός αλλάξει σε υψηλού κινδύνου εφαρμόζεται το εξειδικευμένο σχέδιο διαχείρισης κινδύνου.
5. Ο Χωρικός Φορέας με την υποστήριξη της Τοπικής Ομάδας Διακυβέρνησης εξασφαλίζει ότι η υλοποίηση των απαραίτητων ενεργειών είναι σύμφωνη με το Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου Συγχρηματοδοτούμενων Πράξεων 2021-2027 καθώς και με τους όρους και τις προϋποθέσεις που ορίζει κατά περίπτωση η Διαχειριστική Αρχή.

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΝΟΤΗΤΑ 7 . ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ – ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΣΧΕΣΗΣ

7.1 ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ

Η διαβούλευση με τους φορείς και τους πολίτες της Περιοχής Παρέμβασης (Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας), αποτελεί μια πολύ ουσιαστική παράμετρο για την εκπόνηση και την υλοποίηση μια επιτυχημένης στρατηγικής Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης (ΟΧΕ). Οι διαδικασίες διαβούλευσης αποτελούν τμήμα της εκπόνησης του Σχεδίου δράσης και βασίζονται στους Στόχους και τους Άξονες Προτεραιότητάς του.

Σε αυτό το πλαίσιο, η επιλογή και ιεράρχηση των Παρεμβάσεων και των δράσεων, καθορίζεται από έναν ολοκληρωμένο σχεδιασμό που λαμβάνει υπόψιν του τις ανάγκες και τις αναπτυξιακές προοπτικές της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας, καθώς και τις διαθέσιμες πηγές χρηματοδότησης. Οι διαδικασίες διαβούλευσης έχουν συνήθως δύο μορφές, μια εσωτερική και μια εξωτερική.

Η εσωτερική διαβούλευση περιγράφει τον ουσιαστικό συ-σχεδιασμό της Στρατηγικής με τις υπηρεσίες της Περιφέρειας και των Δήμων της. Η εσωτερική διαβούλευση έχει ήδη εκκινήσει μέσα από την συνεργασία της Περιφέρειας, των Δήμων της και των Υπηρεσιών για την διαμόρφωση του οράματος, των Αξόνων Προτεραιότητας και του Σχεδίου Δράσεως της ΟΧΕ. Στόχος της εσωτερικής διαβούλευσης είναι να αξιοποιήσει τις προτάσεις που απορρέουν από τις γνώσεις και την εμπειρία των εμπλεκόμενων υπηρεσιών της Περιοχής Παρέμβασης, ανάλογα με την ωριμότητα και την σχέση τους με τους αντίστοιχους Άξονες Προτεραιότητας. Επιπλέον, στόχος αποτελεί η αξιολόγηση και η ιεράρχηση των προτεινόμενων παρεμβάσεων σε ένα ενιαίο προγραμματικό στρατηγικό και επιχειρησιακό σχεδιασμό, όπως επίσης και της ένταξης αυτών των παρεμβάσεων στο χρηματοδοτικό πλαίσιο.

Στο πλαίσιο εκκίνησης της διαβούλευσης και της διαμόρφωσης εταιρικής σχέσης για την επικαιροποίηση της Στρατηγικής ΟΧΕ Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας με τίτλο: «Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας», έλαβε χώρα η επικαιροποίηση του Πρωτόκολλου Συνεργασίας του Εταιρικού Σχήματος για τη Στρατηγική ΟΧΕ, το οποίο παρουσιάζεται παρακάτω:

ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΕΤΑΙΡΙΚΟΥ ΣΧΗΜΑΤΟΣ

για την

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΧΩΡΙΚΗΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ (ΟΧΕ),

με τίτλο

«ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ, ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ, ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΣΤΕΡΕΑΣ

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΛΛΑΔΑΣ»

ΤΩΝ ΚΑΤΩΘΙ ΦΟΡΕΩΝ

- I. Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας** ως Επικεφαλής Εταίρος
- II. Το Υπουργείο Πολιτισμού** ως Εταίρος
- III. Σωματείο «Διάζωμα»** ως Εταίρος
- IV. Περιφερειακή Ένωση Δήμων Στερεάς Ελλάδας** ως Εταίρος
- V. ΣΕΤΕ (Σύνδεσμος Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων)** ως Εταίρος
- VI. Περιφερειακό Επιμελητηριακό Συμβούλιο Στερεάς Ελλάδας** ως Εταίρος
- VII. Αγροδιατροφική Σύμπραξη Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας** ως Εταίρος

Στην σήμερα 2024 και ημέρα, οι εκπρόσωποι των φορέων που αποτελούν το Εταιρικό Σχήμα της Στρατηγικής Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης (ΟΧΕ), με τίτλο «Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας» στο πλαίσιο του Προγράμματος «Στερεά Ελλάδα» 2021 – 2027 και σύμφωνα με:

- Τη με αρ. πρωτ. 268/07-02-2020 (ΑΔΑ: 632Α7ΛΗ-Ψ7Σ) Απόφαση έγκρισης του Στρατηγικού και Επιχειρησιακού Σχεδίου (Σχεδίου Δράσης) για την «Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας» με αξιοποίηση της Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης (ΟΧΕ), με Φορέα Στρατηγικής της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας, τίτλο «Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας» με προϋπολογισμό Συνολικής Δημόσιας Δαπάνης 2.500.000,00 €.
- Την με αρ. πρωτ. 2626/19-11-21 (ΑΔΑ: ΨΦΒΝ7ΛΗ-ΡΘ9) απόφαση ΕΥΔΕΠ ΠΣΕ έγκρισης της 1ης Επικαιροποίησης του Στρατηγικού και Επιχειρησιακού Σχεδίου (Σχεδίου Δράσης) για την «Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας» με αξιοποίηση της Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης (ΟΧΕ), με Φορέα Στρατηγικής της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας, τίτλο «Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας».
- Την Απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με αριθμό C(2022) 6255/29-08-2022, (CCI 2021EL16FFPR012) που αφορά την έγκριση του Προγράμματος «Στερεά Ελλάδα», όπως ισχύει.
- Το Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου για τα Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021-2027, όπως ισχύει.
- Την Υπουργική Απόφαση 114947 (ΦΕΚ 6132/Β'/01.12.2022) «Εθνικοί Κανόνες

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Επιλεξιμότητας των δαπανών των πράξεων των Προγραμμάτων 2021-2027» (ν. 4914/2022 (Α' 61) άρθρο 63, παρ.20).

- Την με Α.Π. 124143/ΕΥΣΣΑ /21-12-2022 εγκύκλιο του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων για τι «Κατευθύνσεις για την επιλογή και σχεδιασμό των στρατηγικών στο πλαίσιο των ΟΧΕ -ΒΑΑ και ΤΑΠΤΟΚ».
- Το αρ.99727/27-10-2023 έγγραφο της ΕΥΣΠεπ με θέμα «Διευκρινίσεις για τις συνεχιζόμενες Στρατηγικές».
- Την υπ' αριθμ. 4489/22-12-2023 (ΑΔΑ: 64807ΛΗ-ΜΕΡ) Πρόσκληση Εκδήλωσης Ενδιαφέροντος με τίτλο «Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας» της ΕΥΔ Προγράμματος «Στερεά Ελλάδα 2021-2027».
- Την με αρ.πρωτ. .../..... Απόφαση της Περιφερειακής Επιτροπής της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας.
- Την με αρ.πρωτ. .../..... Απόφαση της Περιφερειακής Ένωσης Δήμων Στερεάς Ελλάδας
- Την με αρ.πρωτ. .../..... Απόφαση της Περιφερειακής Ένωσης Δήμων Στερεάς Ελλάδας
- την από Απόφαση του ΔΣ της Αγροδιατροφικής Σύμπραξης Στερεάς Ελλάδας
- το από Πρακτικό Συνεδρίασης του ΔΣ του Σωματείου «Διάζωμα»
- το από Πρακτικό Συνεδρίασης του Δ.Σ. του Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων
- την με αρ.πρωτ. Απόφαση του Περιφερειακού Επιμελητηριακού Συμβουλίου Στερεάς Ελλάδας
- το Α.Π.....έγγραφο του Υπουργείου Πολιτισμού

Οι παραπάνω φορείς δια των εκπροσώπων τους χαρακτηρίζονται ως συνεργαζόμενοι φορείς στο πλαίσιο διαμόρφωσης του Εταιρικού Σχήματος της Στρατηγικής Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης (ΟΧΕ), με τίτλο «Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας», καθώς αναγνωρίζουν από κοινού την ανάγκη για την:

- Ανάπτυξη και προβολή της Ιδιαίτερης Ταυτότητας της Στερεάς Ελλάδας.
- Ενίσχυση των Πολιτιστικών υποδομών, υπηρεσιών και θεσμών.
- Ενίσχυση των Περιβαλλοντικών υποδομών, υπηρεσιών και θεσμών.
- Ενίσχυση της επιχειρηματικότητας στον Τομέα του Πολιτιστικού - Περιβαλλοντικού Τουρισμού.
- Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού της Περιφέρειας στον Τομέα του

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Πολιτιστικού - Περιβαλλοντικού Τουρισμού.

και συμφωνούν πάνω στην κεντρική επιδίωξη της Στρατηγικής Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης με τίτλο «Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή Περιφέρειας Στερεάς» στο πλαίσιο του Προγράμματος «Στερεά Ελλάδα» 2021 – 2027 και αφορά: «Ανάδειξη της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας ως ένας ολοκληρωμένος τουριστικός προορισμός, μέσα από την έξυπνη προβολή, την προστασία και την ανάδειξη του πλούσιου φυσικού και πολιτιστικού της πλούτου, στηρίζοντας το ανθρώπινο παραγωγικό της δυναμικό και την τοπική οικονομία.».

Ως Στρατηγικοί Στόχοι (ΣΣ) της προτεινόμενης Στρατηγικής ΟΧΕ τίθενται οι κατωτέρω:

- Σ.Σ. 1: Προστασία, ανάδειξη και ολοκληρωμένη διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος και του πολιτιστικού και τουριστικού κεφαλαίου με παράλληλη ενίσχυση της ταυτότητας της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας.
- Σ.Σ. 2: Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας στην παραγωγή, στήριξη της τοπικής οικονομίας, ενδυνάμωση της επιχειρηματικότητας με όρους καινοτομίας, εξωστρέφειας και ψηφιακής μετάβασης στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας.
- Σ.Σ. 3: Επικοινωνία, Δημοσιότητα και Προβολή της Πολιτιστικής, Περιβαλλοντικής, Τουριστικής Διαδρομής Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας.

Ειδικότερα, συμφωνούν να συνεργαστούν σε ένα κοινό πλαίσιο δράσης και συναποδέχονται τα εξής:

- Στόχος του πρωτοκόλλου συνεργασίας, είναι η αποδοχή και συμφωνία συναντίληψης στην κατάρτιση και υλοποίηση της Στρατηγικής Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης (ΟΧΕ), με τίτλο «Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας», σύμφωνα με τους όρους της Στρατηγικής και των θεσμικών και προγραμματικών κειμένων που διέπουν το περιεχόμενο της.
- Οι φορείς του εταιρικού σχήματος ορίζουν με απόφαση του αρμοδίου οργάνου λήψης αποφάσεων, τον εκπρόσωπό τους που μετέχει και στις συνεδριάσεις του εταιρικού σχήματος.

Αυτά **συμφώνησαν και αποδέχθηκαν** οι εκπρόσωποι του εταιρικού σχήματος και προς απόδειξη υπογράφεται από τα συμβαλλόμενα μέρη ως ακολούθως:

Για την Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας	
Για το Υπουργείο Πολιτισμού	

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Για το Σωματείο «Διάζωμα»	
Για την Περιφερειακή Ένωση Δήμων Στερεάς Ελλάδας	
Για τον ΣΕΤΕ (Σύνδεσμος Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων), ως Φορέας Τουρισμού, μέσω εκπροσώπου στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας	
Για το Περιφερειακό Επιμελητηριακό Συμβούλιο Στερεάς Ελλάδας	
Για την Αγροδιατροφική Σύμπραξη Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας	

Σημειώνεται ότι το υπογεγραμμένο Πρωτόκολλο Συνεργασίας αποτελεί συνημμένο έγγραφο στην επίσημη υποβολή της Στρατηγικής.

Στη συνέχεια, στόχος της εξωτερικής διαβούλευσης, είναι να κάνει την τοπική κοινωνία συμμετοχό στην αναπτυξιακή διαδικασία για τη βιώσιμη ανάπτυξη. Να καταγράψει τα προβλήματα και τις ανάγκες, τις προκλήσεις καθώς και τις προτάσεις, τόσο των φορέων της Περιοχής Παρέμβασης, όσο και των ίδιων κατοίκων και στη συνέχεια να συλλέξει και να αξιολογήσει πιθανές προτάσεις για δράσεις και έργα.

Η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας ενθαρρύνει την από κοινού ενεργό συμμετοχή των κατοίκων και των φορέων στο έργο της, καθώς και τη διαφάνεια των διαδικασιών της. Στοχεύοντας στην προώθηση της διαβούλευσης σε πολίτες, φορείς και επιχειρήσεις, έχει δημιουργηθεί μια ιστοσελίδα που χρησιμοποιείται ως πύλη ενημέρωσης της ΟΧΕ

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

«Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας» (<https://oxe-oedipus.espa2127.gr/>). Η ιστοσελίδα έχει εμπλουτιστεί με ένα ψηφιακό ερωτηματολόγιο για την εισροή και αξιοποίηση στοχευμένης πληροφορίας και αξιολογικών κρίσεων επί των προτεραιοτήτων της Στρατηγικής, εκ μέρους του κοινού. Το ερωτηματολόγιο ήταν διαθέσιμο και στην επίσημη ιστοσελίδα του Διαζώματος (<https://diazoma.gr/cultural-routes/politistiki-diadromi-stereas-ellada/>).

Παρακάτω παρατίθεται το ερωτηματολόγιο όπως ήταν διαθέσιμο στις ιστοσελίδες της ΟΧΕ και του ΔΙΑΖΩΜΑΤΟΣ ενώ ακολουθεί η ανάλυση των απαντήσεων που συλλέχθηκαν.

Ερωτηματολόγιο Διαβούλευσης για το σχεδιασμό της Στρατηγικής ΟΧΕ «Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας»

Σκοπιμότητα και Αντικείμενο Διαβούλευσης

Η παρούσα διαδικασία Διαβούλευσης αφορά στη συμβολή των πολιτών, δημόσιων και ιδιωτικών φορέων για την επικαιροποίηση της **Στρατηγικής του ΠΕΠ Στερεά Ελλάδα 2014-2020 με τίτλο «Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας» με αξιοποίηση της Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης (ΟΧΕ), στο Πρόγραμμα «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027.**

Η Πολιτιστική Διαδρομή είναι ένα επώνυμο τουριστικό προϊόν, ένα προϊόν πολιτιστικού τουρισμού με κύριο στόχο να συμβάλει στην πολιτιστική και τουριστική ανάπτυξη της Στερεάς Ελλάδας, μια ανάπτυξη που θα είναι βιώσιμη οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά.

Η διαβούλευση αποτελεί ένα κρίσιμο στάδιο για την εξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων για τις ανάγκες, τα προβλήματα και τις προκλήσεις που καλείται να αντιμετωπίσει η Στρατηγική. Με το παρόν ερωτηματολόγιο καλούνται **κάτοικοι, φορείς, επιχειρήσεις**, να καταθέσουν την συμβολή τους, σε μια σειρά από αναπτυξιακά ζητήματα, η οποία καθίσταται απαραίτητη και πολύτιμη για τη διαμόρφωση μιας ισχυρής εταιρικής σχέσης κατά το σχεδιασμό και την υλοποίηση της Στρατηγικής **ΟΧΕ**.

Τονίζεται ότι η συμβολή στα ερωτήματα των συμμετεχόντων ΔΕΝ θα δημοσιοποιηθεί, θα αξιοποιηθεί ΜΟΝΟ για στατιστική επεξεργασία και την εξαγωγή συμπερασμάτων επί του συνόλου του δείγματος. Θα τηρηθούν όλοι οι όροι και οι αρχές εμπιστευτικότητας βάσει της σχετικής νομοθεσίας.

Η έρευνα δεν είναι δυνατόν να πραγματοποιηθεί χωρίς τη δική σας συμβολή. Σας παρακαλούμε να αφιερώσετε λίγο από το χρόνο σας στη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου.

Ιδιότητα (κάτοικος, φορέας, επιχείρηση)	
---	--

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Τόπος διαμονής/έδρας (υποχρεωτικό)	
1. Γνωρίζετε τι είναι η Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση (ΟΧΕ) «Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας»; Ναι Όχι Αν ναι, πώς ενημερωθήκατε γι' αυτό; 2. Πιστεύετε ότι οι περιφερειακές και τοπικές αρχές πρέπει να επενδύσουν περαιτέρω στην ανάπτυξη του πολιτιστικού και περιβαλλοντικού τουρισμού στη Στερεά Ελλάδα; Ναι Όχι 3. Ποια στοιχεία πολιτισμού της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας πιστεύετε ότι ελκύουν περισσότερο τους επισκέπτες/τουρίστες; (μέχρι 5 επιλογές) • Τέχνη/Λογοτεχνία • Έθιμα/παραδόσεις • Φαγητό/Τοπικά Προϊόντα • Θρησκεία & θρησκευτική αρχιτεκτονική • Αρχιτεκτονική στις πόλεις και χωριά • Εθνο-συμβολικοί τόποι (Θερμοπύλες, Δελφοί, κτλ.) • Αρχαία θέατρα • Τόποι ιδιαίτερου φυσικού και οικολογικού ενδιαφέροντος • Εκδηλώσεις, φεστιβάλ και σύγχρονος πολιτισμός 4. Αξιολογήστε τη Σπουδαιότητα των παρακάτω δυνητικών ΑΝΑΓΚΩΝ/ΠΡΟΚΛΗΣΕΩΝ στην περιοχή (κυκλώστε την επιλογή σας):	
ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ/ ΑΝΑΓΚΕΣ	1=χαμηλότερη 5=υψηλότερη

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Έλλειψη επιχειρηματικού πνεύματος και αδυναμία ενσωμάτωσης καινοτομίας στον τομέα του πολιτισμού	1	2	3	4	5
Έλλειψη εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού στους τομείς του πολιτισμού και τουρισμού	1	2	3	4	5
Έλλειψη τουριστικών υποδομών, χαμηλής ποιότητας προσφερόμενο τουριστικό προϊόν	1	2	3	4	5
Ανεπαρκής προστασία και ανάδειξη του φυσικού/οικολογικού πλούτου	1	2	3	4	5
Ανεπαρκής προστασία και ανάδειξη των πολιτιστικών πόρων (μνημεία, αρχαιολογικοί χώροι, κτλ.)	1	2	3	4	5
Ανάγκη ενσωμάτωσης έξυπνων προσεγγίσεων στον τομέα του τουρισμού και του πολιτισμού	1	2	3	4	5
Ανεπαρκείς ενέργειες προώθησης, προβολής του πολιτιστικού και τουριστικού προϊόντος	1	2	3	4	5
Χαμηλή προώθηση εναλλακτικού- ειδικού τουριστικού προϊόντος	1	2	3	4	5
Αναφέρατε Ανάγκη/Πρόκληση:.....άλλη	1	2	3	4	5

5. Αξιολογήστε τη Σπουδαιότητα των παρακάτω δυνητικών ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΩΝ/ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΩΝ στην περιοχή (κυκλώστε την επιλογή σας):

ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ/ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ	1=χαμηλότερη 5=υψηλότερη				
Πλούσιο φυσικό και οικολογικό περιβάλλον	1	2	3	4	5
Αξιοποίηση και ανάδειξη φυσικών πόρων (υδατικοί πόροι, δασικοί πόροι, κ.λπ.)	1	2	3	4	5
Περαιτέρω ενσωμάτωση καινοτομίας και ψηφιακών εργαλείων στη λειτουργία των επιχειρήσεων στον πολιτισμό και τουρισμό	1	2	3	4	5
Διαθεσιμότητα πλούσιων πολιτιστικών πόρων/υποδομών –	1	2	3	4	5

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

πολιτιστικές διαδρομές	
Δυνατότητες ανάπτυξης ειδικών τουριστικών δραστηριοτήτων και εναλλακτικών μορφών τουρισμού	1 2 3 4 5
Ενίσχυση του τουρισμού με βάση τις ορεινές διαδρομές, το φυσικό πλούτο και τα πολιτιστικά μνημεία	1 2 3 4 5
Δράσεις σύγχρονου Πολιτισμού	1 2 3 4 5
Σύνδεση της αγροδιατροφής και γαστρονομίας με τις τουριστικές δραστηριότητες	1 2 3 4 5
Ενίσχυση διασύνδεσης τουριστικών και πολιτιστικών δραστηριοτήτων	1 2 3 4 5
Βελτίωση της οργάνωσης και της προβολής της πολιτιστικής/τουριστικής ταυτότητας της Στερεάς Ελλάδας μέσω νέων τεχνολογιών	1 2 3 4 5
Ενίσχυση της εξωστρέφειας της περιοχής και της διεθνούς δικτύωσης της Πολιτιστικής/Περιβαλλοντικής διαδρομής	1 2 3 4 5
Αναφέρατε Πλεονέκτημα/Δυνατότητα:.....	άλλο 1 2 3 4 5

6. Αξιολογήστε τις παρακάτω κατηγορίες Δράσεων βάσει της σπουδαιότητας τους για τη Στρατηγική (ΟΧΕ) «Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας»:

ΔΡΑΣΕΙΣ	1=χαμηλότερη 5=υψηλότερη
Δημιουργία σήμανσης της Πολιτιστικής, Τουριστικής και Περιβαλλοντικής Διαδρομής Στερεάς Ελλάδας	1 2 3 4 5
Έργα Αποκατάστασης και Αναβάθμισης των Πολιτιστικών Πόρων της Πολιτιστικής, Τουριστικής και Περιβαλλοντικής Διαδρομής	1 2 3 4 5

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

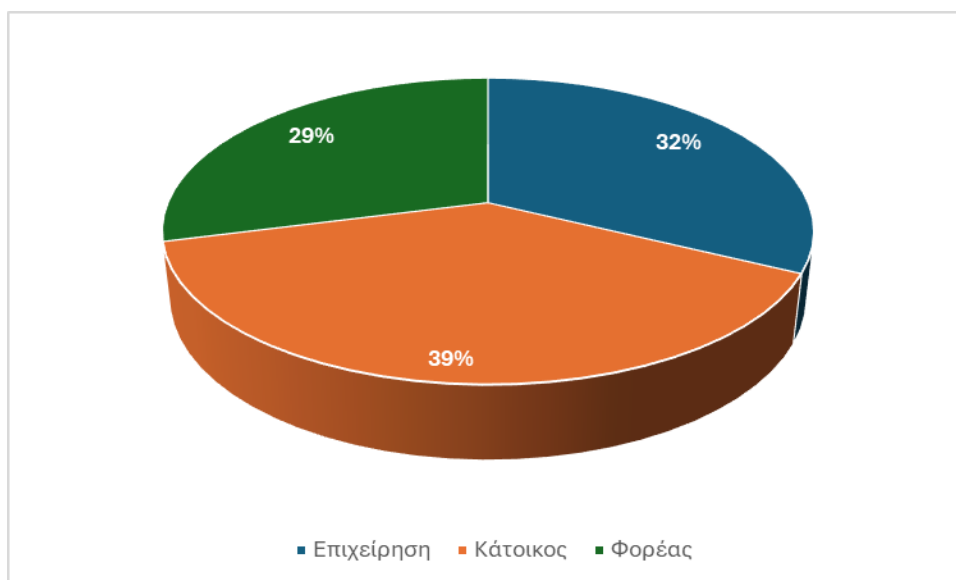
Βελτίωση της πρόσβασης σε αρχαιολογικούς χώρους της Πολιτιστικής, Τουριστικής και Περιβαλλοντικής Διαδρομής	1	2	3	4	5
Στήριξη της απασχόλησης και επιχειρηματικότητας στον τομέα του πολιτιστικού και περιβαλλοντικού τουρισμού	1	2	3	4	5
Προώθηση και Επικοινωνία της Πολιτιστικής, Περιβαλλοντικής, Τουριστική Διαδρομής	1	2	3	4	5

ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥΜΕ ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΑΣ!

Α. Αποτελέσματα Διαβούλευσης

Στην παρούσα υποενότητα αναλύονται οι απαντήσεις που συλλέχθηκαν από το διαθέσιμο ερωτηματολόγιο. Συγκεκριμένα, στη διαδικασία ηλεκτρονικής διαβούλευσης έλαβαν μέρος 31 ερωτηθέντες, απαντώντας στο ερωτηματολόγιο σχετικά με τη φύση και τη φιλοσοφία της Στρατηγικής. Τα αποτελέσματα της Διαβούλευσης παρουσιάζονται ακολούθως:

Αρχικά, το 39% των συμμετεχόντων ήταν κάτοικοι, το 32% ήταν εκπρόσωποι επιχειρήσεων ενώ το 29% ήταν εκπρόσωποι από φορείς.

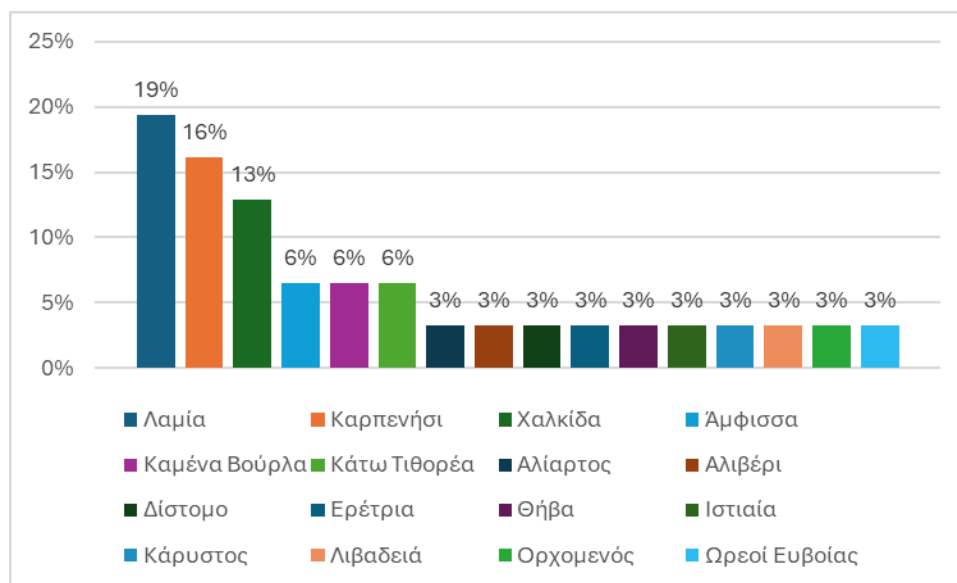
Αναφορικά με τον τόπο διαμονής των συμμετεχόντων, το 19% κατοικούν στη Λαμία, το 16%

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

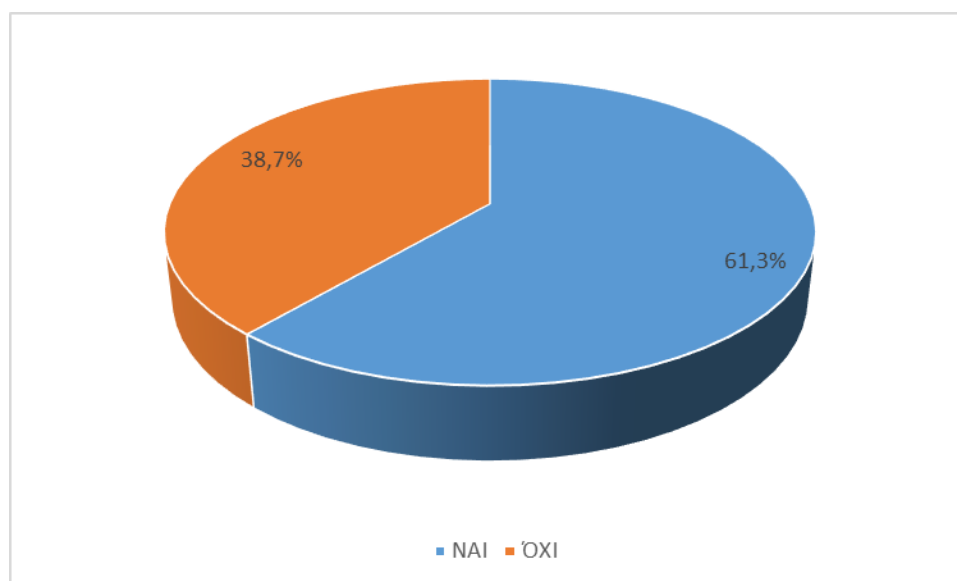
στο Καρπενήσι, το 13% στη Χαλκίδα ενώ το υπόλοιπο 52% διαμένουν σε 13 διαφορετικούς οικισμούς της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας.

Στη συνέχεια παρουσιάζονται αναλυτικά τα αποτελέσματα των βασικών ερωτήσεων της έρευνας μέσω πινάκων και διαγραμμάτων:

1. Γνωρίζετε τι είναι η Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση (ΟΧΕ) «Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας»;

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΠΙΛΟΓΗΣ (%)
ΝΑΙ	61,3%
ΟΧΙ	38,7%

1.ι) Αν ναι, πως ενημερωθήκατε γι' αυτό;

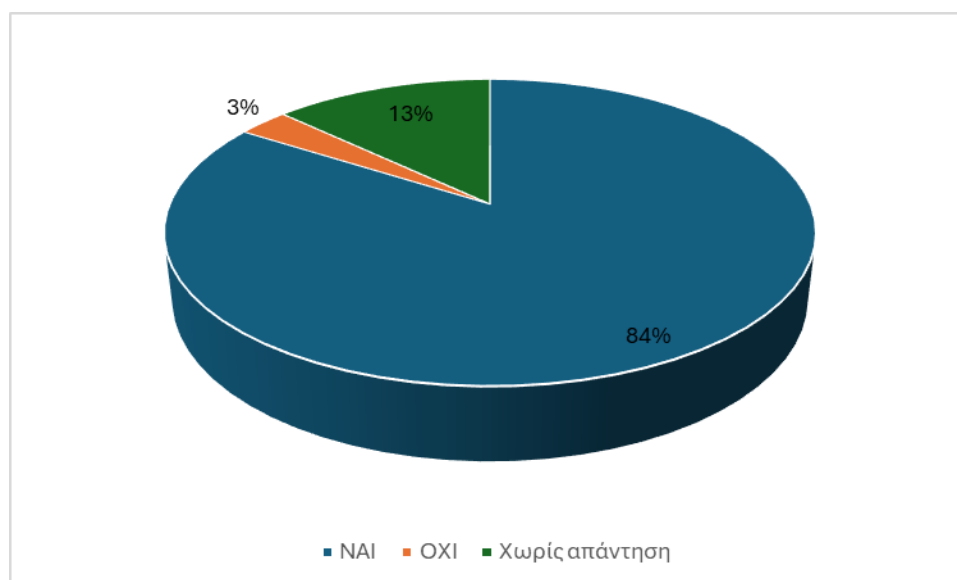
Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΠΙΛΟΓΗΣ (%)
Χωρίς απάντηση	81%
Από το Δήμο	6%
Από το ΔΙΑΖΩΜΑ	3%
Από το διαδίκτυο	3%
Από την Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας	3%

2. Πιστεύετε ότι οι περιφερειακές και τοπικές αρχές πρέπει να επενδύσουν περαιτέρω στην ανάπτυξη του πολιτιστικού και περιβαλλοντικού τουρισμού στη Στερεά Ελλάδα;

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΠΙΛΟΓΗΣ (%)
ΝΑΙ	84%
ΟΧΙ	3%
Χωρίς απάντηση	13%

3. Ποια στοιχεία πολιτισμού της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας πιστεύετε ότι ελκύουν περισσότερο τους επισκέπτες/τουρίστες (μέχρι 5 επιλογές);

ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΠΙΛΟΓΗΣ (%)
Φαγητό/Τοπικά Προϊόντα	17%
Θρησκεία & θρησκευτική αρχιτεκτονική	15%
Εθνο-συμβολικοί τόποι (Θερμοπύλες, Δελφοί, κτλ.)	14%
Έθιμα/παραδόσεις	13%
Αρχιτεκτονική στις πόλεις και χωριά	11%
Αρχαία θέατρα	11%
Τέχνη/Λογοτεχνία	8%
Τόποι ιδιαίτερου φυσικού και οικολογικού ενδιαφέροντος	8%

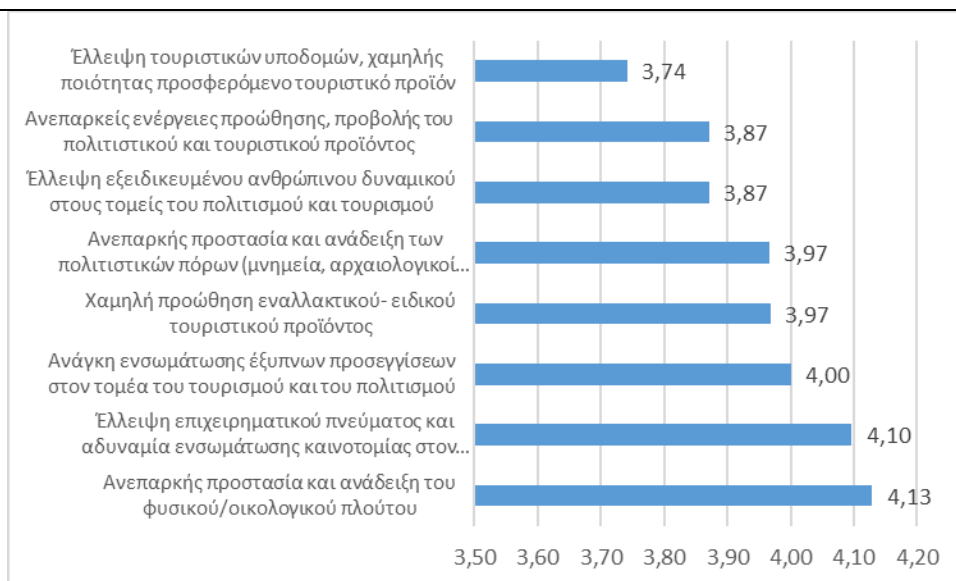
Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

4. Αξιολογήστε τη Σπουδαιότητα των παρακάτω δυνητικών ΑΝΑΓΚΩΝ/ ΠΡΟΚΛΗΣΕΩΝ στην περιοχή (1=χαμηλότερη 5=υψηλότερη).

ΑΝΑΓΚΕΣ/ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ	ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ ΕΠΙΔΟΣΗΣ
Ανεπαρκής προστασία και ανάδειξη του φυσικού/οικολογικού πλούτου	4,13
Έλλειψη επιχειρηματικού πνεύματος και αδυναμία ενσωμάτωσης καινοτομίας στον τομέα του πολιτισμού	4,10
Ανάγκη ενσωμάτωσης έξυπνων προσεγγίσεων στον τομέα του τουρισμού και του πολιτισμού	4,00
Χαμηλή προώθηση εναλλακτικού- ειδικού τουριστικού προϊόντος	3,97
Ανεπαρκής προστασία και ανάδειξη των πολιτιστικών πόρων (μνημεία, αρχαιολογικοί χώροι, κτλ.)	3,97
Έλλειψη εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού στους τομείς του πολιτισμού και τουρισμού	3,87
Ανεπαρκείς ενέργειες προώθησης, προβολής του πολιτιστικού και τουριστικού προϊόντος	3,87
Έλλειψη τουριστικών υποδομών, χαμηλής ποιότητας προσφερόμενο τουριστικό προϊόν	3,74

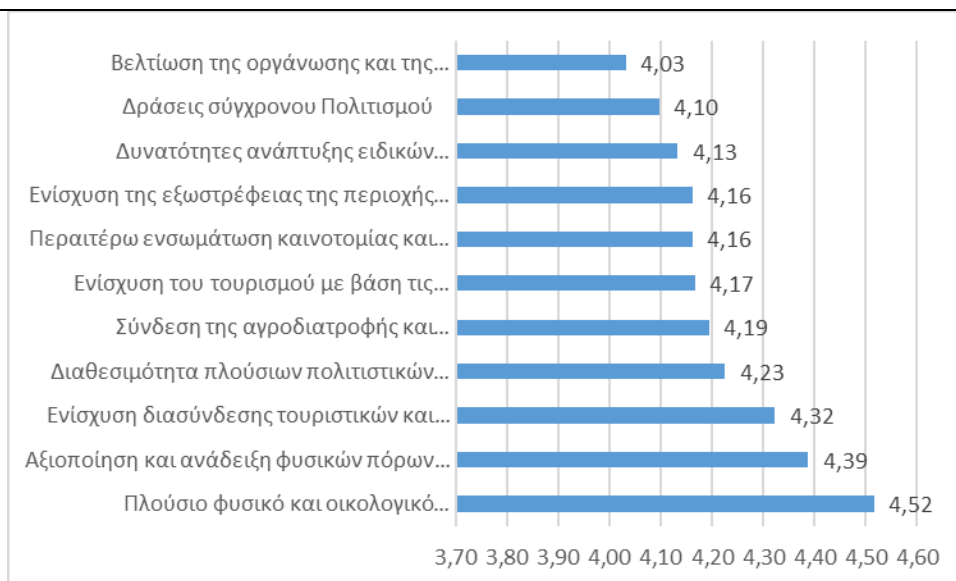
5. Αξιολογήστε τη Σπουδαιότητα των παρακάτω δυνητικών ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΩΝ/ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΩΝ στην περιοχή (1=χαμηλότερη 5=υψηλότερη):

ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ/ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ	ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ ΕΠΙΔΟΣΗΣ
Πλούσιο φυσικό και οικολογικό περιβάλλον	4,52
Αξιοποίηση και ανάδειξη φυσικών πόρων (υδατικοί πόροι, δασικοί πόροι, κ.λπ.)	4,39
Ενίσχυση διασύνδεσης τουριστικών και πολιτιστικών δραστηριοτήτων	4,32
Διαθεσιμότητα πλούσιων πολιτιστικών πόρων/υποδομών – πολιτιστικές διαδρομές	4,23
Σύνδεση της αγροδιατροφής και γαστρονομίας με τις τουριστικές δραστηριότητες	4,19
Ενίσχυση του τουρισμού με βάση τις ορεινές διαδρομές, το φυσικό πλούτο και τα πολιτιστικά μνημεία	4,17
Περαιτέρω ενσωμάτωση καινοτομίας και ψηφιακών εργαλείων στη λειτουργία των επιχειρήσεων στον πολιτισμό και τουρισμό	4,16
Ενίσχυση της εξωστρέφειας της περιοχής και της διεθνούς δικτύωσης της Πολιτιστικής/Περιβαλλοντικής διαδρομής	4,16
Δυνατότητες ανάπτυξης ειδικών τουριστικών δραστηριοτήτων και εναλλακτικών μορφών τουρισμού	4,13
Δράσεις σύγχρονου Πολιτισμού	4,10
Βελτίωση της οργάνωσης και της προβολής της πολιτιστικής/τουριστικής ταυτότητας της Στερεάς Ελλάδας μέσω νέων τεχνολογιών	4,03

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

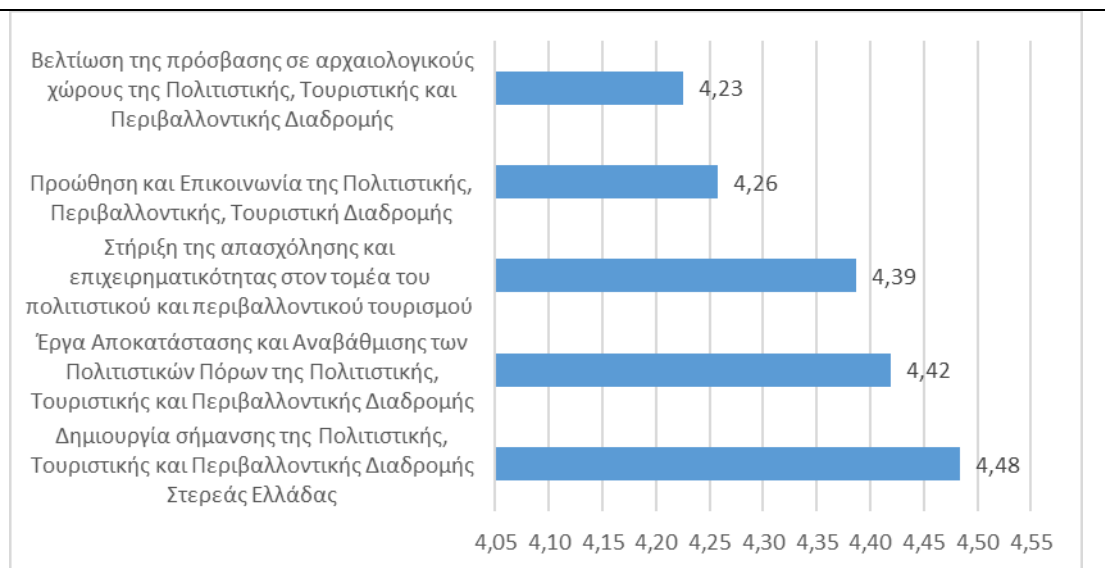
6. Αξιολογήστε τις παρακάτω κατηγορίες Δράσεων βάσει της σπουδαιότητας τους για τη Στρατηγική (ΟΧΕ) «Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας»: (1=χαμηλότερη 5=υψηλότερη);

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΔΡΑΣΕΩΝ	ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ ΕΠΙΔΟΣΗΣ
Δημιουργία σήμανσης της Πολιτιστικής, Τουριστικής και Περιβαλλοντικής Διαδρομής Στερεάς Ελλάδας	4,48
Έργα Αποκατάστασης και Αναβάθμισης των Πολιτιστικών Πόρων της Πολιτιστικής, Τουριστικής και Περιβαλλοντικής Διαδρομής	4,42
Στήριξη της απασχόλησης και επιχειρηματικότητας στον τομέα του πολιτιστικού και περιβαλλοντικού τουρισμού	4,39
Προώθηση και Επικοινωνία της Πολιτιστικής, Περιβαλλοντικής, Τουριστικής Διαδρομής	4,26
Βελτίωση της πρόσβασης σε αρχαιολογικούς χώρους της Πολιτιστικής, Τουριστικής και Περιβαλλοντικής Διαδρομής	4,23

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Βάσει των απαντήσεων που συγκεντρώθηκαν από το ερωτηματολόγιο της ηλεκτρονικής διαβούλευσης για την επικαιροποιημένη ΟΧΕ «Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας» ΠΠ 2021-2027, προκύπτουν τα εξής συμπεράσματα:

Είναι ιδιαίτερα σημαντικό να σημειωθεί ότι η συντριπτική πλειοψηφία των ερωτηθέντων (83,9%) θεωρεί απαραίτητη την περαιτέρω επένδυση των περιφερειακών και τοπικών αρχών στην ανάπτυξη του πολιτιστικού και περιβαλλοντικού τουρισμού στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας. Παράλληλα, το 61,3% των συμμετεχόντων δήλωσε ότι γνωρίζει την Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση (ΟΧΕ).

Αναφορικά με τα στοιχεία πολιτισμού που ελκύουν περισσότερο τους επισκέπτες, το φαγητό/τοπικά προϊόντα (17%) και η θρησκεία & θρησκευτική αρχιτεκτονική (15%) συγκέντρωσαν τα υψηλότερα ποσοστά. Ακολουθούν τα έθιμα και οι παραδόσεις (13%), η αρχιτεκτονική στις πόλεις και χωριά (11%) και τα αρχαία θέατρα (11%). Τα χαμηλότερα ποσοστά κατέχουν η τέχνη και λογοτεχνία (8%), οι τόποι ιδιαίτερου φυσικού και οικολογικού ενδιαφέροντος (8%) ενώ αξιοσημείωτη είναι η χαμηλή προτίμηση στις εκδηλώσεις, τα φεστιβάλ και τον σύγχρονο πολιτισμό (3%).

Αναφορικά με τα πλεονεκτήματα, το πλούσιο φυσικό και οικολογικό περιβάλλον (4,52), η αξιοποίηση και ανάδειξη φυσικών πόρων (υδατικοί πόροι, δασικοί πόροι, κ.λπ.) (4,39) και η ενίσχυση διασύνδεσης τουριστικών και πολιτιστικών δραστηριοτήτων (4,32) αξιολογήθηκαν ως οι σημαντικότερες δυνατότητες της περιοχής μελέτης. Αξιοσημείωτο είναι ότι όλα τα πλεονεκτήματα έλαβαν υψηλή βαθμολογία (>4,00), υποδηλώνοντας την αναγνώριση των σημαντικών αναπτυξιακών δυνατοτήτων της περιοχής.

Στον αντίποδα, οι συμμετέχοντες αναγνωρίζουν ως κυριότερες προκλήσεις την ανεπαρκή προστασία και ανάδειξη του φυσικού/οικολογικού πλούτου (4,13), την έλλειψη επιχειρηματικού πνεύματος και αδυναμία ενσωμάτωσης καινοτομίας στον τομέα του πολιτισμού (4,10) και την ανάγκη ενσωμάτωσης έξυπνων προσεγγίσεων στον τομέα του

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

τουρισμού και του πολιτισμού (4,00). Η αντιπαράβολή αυτή μεταξύ πλεονεκτημάτων και προκλήσεων αναδεικνύει την ανάγκη για στοχευμένες παρεμβάσεις που θα αξιοποιούν τις υπάρχουσες δυνατότητες ενώ παράλληλα θα αντιμετωπίζουν τις διαπιστωμένες αδυναμίες.

Όσον αφορά τις προτεινόμενες κατηγορίες δράσεων, οι συμμετέχοντες έδωσαν ιδιαίτερη έμφαση στη δημιουργία σήμανσης της Πολιτιστικής, Τουριστικής και Περιβαλλοντικής Διαδρομής Στερεάς Ελλάδας (4,48), στα έργα αποκατάστασης και αναβάθμισης των πολιτιστικών πόρων (4,42) και στη στήριξη της απασχόλησης και επιχειρηματικότητας στον τομέα του πολιτιστικού και περιβαλλοντικού τουρισμού (4,39) συγκέντρωσαν την υψηλότερη βαθμολογία. Οι υψηλές βαθμολογίες σε όλες τις προτεινόμενες δράσεις (>4,23) υποδηλώνουν την αναγνώριση της σημασίας μιας ολοκληρωμένης παρέμβασης που συνδυάζει υποδομές, ανθρώπινο δυναμικό και προβολή.

Κλείνοντας, τα αποτελέσματα της διαβούλευσης καταδεικνύουν ότι η επικαιροποιημένη ΟΧΕ «Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας» ΠΠ 2021-2027 επικεντρώνεται σε τομείς που ενδιαφέρουν και απασχολούν την τοπική κοινωνία, προτείνοντας δράσεις που ανταποκρίνονται τόσο στις προκλήσεις όσο και στις αναπτυξιακές δυνατότητες της περιοχής. Ιδιαίτερα θετική είναι η αποδοχή των προτεινόμενων δράσεων με βαθμολογίες άνω του 4,23, το οποίο υποδηλώνει την ευρεία αποδοχή των προτεινόμενων παρεμβάσεων και την αναγνώριση της σημασίας τους για την ολοκληρωμένη ανάπτυξη της περιοχής

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Στιγμιότυπα από την Πύλη Ενημέρωσης και Διαβούλευσης Στρατηγικής της ΟΧΕ «Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας» (<https://oxe-oedipus.espa2127.gr/>)

Στρατηγική ΟΧΕ - Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή ΠΣΤΕ

Πύλη Ενημέρωσης και Διαβούλευσης Στρατηγικής ΟΧΕ

Σας καλωσορίζουμε στον ηλεκτρονικό χώρο Ενημέρωσης και Δημόσιας Διαβούλευσης για την επικαιροποίηση της Στρατηγικής ΟΧΕ Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή ΠΣΤΕ την περίοδο 2021 - 2027.

Η εφαρμογή της ΟΧΕ Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή ΠΣΤΕ εντάσσεται στο Περιφερειακό Πρόγραμμα της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας.

Η συστηματική διαβούλευση έχει ήδη ξεκινήσει μέσα από τη συνεργασία των Υπαρχόντων τους για τη διαμόρφωση του Οράματος των Αξόνων Προτεραιότητας και των Σχεδίων Δράσης της ΟΧΕ. Στόχος της ΟΧΕ και αποστολή της προέτασης που υποβάλλονται από τις γειτονίες και την ευρύτερη ΠΔΥ, η επιμελούμενη υπηρεσία ανάλογα με την κρισιμότητα και τη φύση τους με τους αντίστοιχους Άξονες Προτεραιότητας.

ΛΑΒΕΤΕ ΜΕΡΟΣ ΣΤΗ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗ

ΓΙΑ ΤΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΟΧΕ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ, ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ, ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΠΣΤΕ

Με τα παρόντα εργαλεία μπορείτε να εκφράσετε τις απόψεις σας, να καταθέσετε την συμβολή σας, να μετριάσετε ανάσχετα ή να ενισχύσετε δραστηριότητες και πολιτικές για τη διαμόρφωση μιας στρατηγικής δράσης κατά το μελλοντικό και την υλοποίηση της στρατηγικής ΟΧΕ Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή ΠΣΤΕ.

[ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗ](#)

ΠΛΑΙΣΙΟ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ ΟΧΕ
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ, ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ, ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΠΣΤΕ

Η διαβούλευση με τους φορείς και τους πολίτες αποτελεί μια πολύ σημαντική παράμετρο για την εκπόνηση και την υλοποίηση μιας αποτελεσματικής στρατηγικής. Ολοκληρώνοντας Κυκλική Επικοινωνία (CCE), οι διαδραστικές διαβουλεύσεις αποτελούν μέρος της εκπόνησης του Σχεδίου Δράσης και βασίζονται στους Στόχους και τους Άξονες Προτεραιότητας της.

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ
ΣΤΕΡΕΑΣ
ΕΛΛΑΔΑΣ

ODIPUS
CULTURAL
ROUT

Στρατηγική ΟΧΕ - Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή ΠΣΤΕ

Προετοιμασία της Στρατηγικής ΟΧΕ 2021 - 2027

Ερωτηματολόγιο διαβούλευσης Στρατηγικής ΟΧΕ

Η παρούσα διαδικασία Διαβούλευσης αφορά στη συμβολή των πολιτών, δημόσιων και ιδιωτικών φορέων για την επικαιροποίηση της Στρατηγικής του ΠΕΠ Στερεά Ελλάδα 2014-2020 με τίτλο «Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας» με αξιοποίηση της Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης (ΟΧΕ), στο Πρόγραμμα «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027.

Η Πολιτιστική Διαδρομή είναι ένα επώνυμο τουριστικό προϊόν, ένα προϊόν πολιτιστικού τουρισμού με κύριο στόχο να συμβάλει στην πολιτιστική και τουριστική ανάπτυξη της Στερεάς Ελλάδας, μια ανάπτυξη που θα είναι βιώσιμη οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά.

Η διαβούλευση αποτελεί ένα κρίσιμο στάδιο για την εξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων για τις ανάγκες, τα προβλήματα και τις προκλήσεις που καλείται να αντιμετωπίσει η Στρατηγική. Με το παρόν ερωτηματολόγιο καλούνται κάτοικοι, φορείς, επιχειρήσεις, να καταθέσουν την συμβολή τους, σε μια σειρά από αναπτυξιακά ζητήματα, η οποία καθίσταται απαραίτητη και πολύτιμη για τη διαμόρφωση μιας ισχυρής εταιρικής σχέσης κατά το σχεδιασμό και την υλοποίηση της Στρατηγικής ΟΧΕ.

Τονίζεται ότι η συμβολή στα ερωτήματα των συμμετεχόντων ΔΕΝ θα δημοσιοποιηθεί, θα αξιοποιηθεί ΜΟΝΟ για στατιστική επεξεργασία και την εξαγωγή συμπερασμάτων επί του συνόλου του δείγματος. Θα τηρηθούν όλοι οι όροι και οι αρχές εμπιστευτικότητας βάσει της σχετικής νομοθεσίας.

Η έρευνα δεν είναι δυνατόν να πραγματοποιηθεί χωρίς τη δική σας συμβολή. Σας παρακαλούμε να αφιερώσετε λίγο από το χρόνο σας στη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου.

Ιδιότητα *

- Επιλέξτε -

Τόπος διαμονής/έδρας *

1. Γνωρίζετε τι είναι η Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση (ΟΧΕ) «Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας»; *

- ☐ Ναι
☐ Όχι

ΕΠΟΜΕΝΗ ΣΕΛΙΔΑ >

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Στρατηγική ΟΧΕ - Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή ΠΣΤΕ
Προετοιμασία της Στρατηγικής ΟΧΕ 2021 - 2027

Ερωτηματολόγιο διαβούλευσης Στρατηγικής ΟΧΕ

2. Πιστεύετε ότι οι περιφερειακές και τοπικές αρχές πρέπει να επενδύσουν περαιτέρω στην ανάπτυξη του πολιτιστικού και περιβαλλοντικού τουρισμού στη Στερεά Ελλάδα;

- ☐ Ναι
☐ Όχι

3. Ποια στοιχεία πολιτισμού της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας πιστεύετε ότι ελκύουν περισσότερο τους επισκέπτες/τουρίστες (μέχρι 5 επιλογές);

- ☐ Τέχνη/Λογοτεχνία
☐ Έθιμα/παραδόσεις
☐ Φαγητό/Τοπικά Προϊόντα
☐ Θρησκεία & θρησκευτική αρχιτεκτονική
☐ Αρχιτεκτονική στις πόλεις και χωριά
☐ Εθνο-συμβολικοί τόποι (Θερμοπύλες, Δελφοί, κτλ.)
☐ Αρχαία θέατρα
☐ Τόποι ιδιαίτερου φυσικού και οικολογικού ενδιαφέροντος
☐ Εκδηλώσεις, φεστιβάλ και σύγχρονος πολιτισμός

4. Αξιολογήστε τη Σπουδαιότητα των παρακάτω δυνητικών ΑΝΑΓΚΩΝ/ΠΡΟΚΛΗΣΕΩΝ στην περιοχή (1=χαμηλότερη 5=υψηλότερη):

	1	2	3	4	5
Έλλειψη επιχειρηματικού πνεύματος και αδυναμία ενσωμάτωσης καινοτομίας στον τομέα του πολιτισμού	☐	☐	☐	☐	☐
Έλλειψη εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού στους τομείς του πολιτισμού και τουρισμού	☐	☐	☐	☐	☐
Έλλειψη τουριστικών υποδομών, χαμηλής ποιότητας προσφερόμενο τουριστικό προϊόν	☐	☐	☐	☐	☐
Ανεπαρκής προστασία και ανάδειξη του φυσικού/οικολογικού πλούτου	☐	☐	☐	☐	☐
Ανεπαρκής προστασία και ανάδειξη των πολιτιστικών πόρων (μνημεία, αρχαιολογικοί χώροι, κτλ.)	☐	☐	☐	☐	☐

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ
ΣΤΕΡΕΑΣ
ΕΛΛΑΔΑΣ

ODIP
S
CULTURAL
ROUT

ΕΣΠΑ
2021-2027
Βιώσιμη Ανάπτυξη για Όλους

Στρατηγική ΟΧΕ - Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή ΠΣΤΕ

Προετοιμασία της Στρατηγικής ΟΧΕ 2021 - 2027

Ερωτηματολόγιο διαβούλευσης Στρατηγικής ΟΧΕ

5. Αξιολογήστε τη Σπουδαιότητα των παρακάτω δυνητικών ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΩΝ/ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΩΝ στην περιοχή (1=χαμηλότερη 5=υψηλότερη):

	1	2	3	4	5
Πλούσιο φυσικό και οικολογικό περιβάλλον	☐	☐	☐	☐	☐
Αξιοποίηση και ανάδειξη φυσικών πόρων (υδατικοί πόροι, δασικοί πόροι, κ.λπ.)	☐	☐	☐	☐	☐
Περαιτέρω ενσωμάτωση καινοτομίας και ψηφιακών εργαλείων στη λειτουργία των επιχειρήσεων στον πολιτισμό και τουρισμό	☐	☐	☐	☐	☐
Διαθεσιμότητα πλούσιων πολιτιστικών πόρων/υποδομών – πολιτιστικές διαδρομές	☐	☐	☐	☐	☐
Δυνατότητες ανάπτυξης ειδικών τουριστικών δραστηριοτήτων και εναλλακτικών μορφών τουρισμού	☐	☐	☐	☐	☐
Ενίσχυση του τουρισμού με βάση τις ορεινές διαδρομές, το φυσικό πλούτο και τα πολιτιστικά μνημεία	☐	☐	☐	☐	☐
Δράσεις σύγχρονου Πολιτισμού	☐	☐	☐	☐	☐
Σύνδεση της αγροδιατροφής και γαστρονομίας με τις τουριστικές δραστηριότητες	☐	☐	☐	☐	☐
Ενίσχυση διασύνδεσης τουριστικών και πολιτιστικών δραστηριοτήτων	☐	☐	☐	☐	☐
Βελτίωση της οργάνωσης και της προβολής της πολιτιστικής/τουριστικής ταυτότητας της Στερεάς Ελλάδας μέσω νέων τεχνολογιών	☐	☐	☐	☐	☐
Ενίσχυση της εξωστρέφειας της περιοχής και της διεθνούς δικτύωσης της Πολιτιστικής/Περιβαλλοντικής διαδρομής	☐	☐	☐	☐	☐

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2021-2027
Βιώσιμη Ανάπτυξη για Όλους

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ
ΣΤΕΡΕΑΣ
ΕΛΛΑΔΑΣ

Ο•DIP•S
CULT•R•L
R•UT•

Στρατηγική ΟΧΕ - Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή ΠΣΤΕ

Προετοιμασία της Στρατηγικής ΟΧΕ 2021 - 2027

Ερωτηματολόγιο διαβούλευσης Στρατηγικής ΟΧΕ

6. Αξιολογήστε τις παρακάτω κατηγορίες Δράσεων βάσει της σπουδαιότητας τους για τη Στρατηγική (ΟΧΕ) «Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας»: (1=χαμηλότερη 5=υψηλότερη);

	1	2	3	4	5
Δημιουργία σήμανσης της Πολιτιστικής, Τουριστικής και Περιβαλλοντικής Διαδρομής Στερεάς Ελλάδας	☐	☐	☐	☐	☐
Έργα Αποκατάστασης και Αναβάθμισης των Πολιτιστικών Πόρων της Πολιτιστικής, Τουριστικής και Περιβαλλοντικής Διαδρομής	☐	☐	☐	☐	☐
Βελτίωση της πρόσβασης σε αρχαιολογικούς χώρους της Πολιτιστικής, Τουριστικής και Περιβαλλοντικής Διαδρομής	☐	☐	☐	☐	☐
Στήριξη της απασχόλησης και επιχειρηματικότητας στον τομέα του πολιτιστικού και περιβαλλοντικού τουρισμού	☐	☐	☐	☐	☐
Πρωώθηση και Επικοινωνία της Πολιτιστικής, Περιβαλλοντικής, Τουριστικής Διαδρομής	☐	☐	☐	☐	☐

< ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΗ ΣΕΛΙΔΑ

ΥΠΟΒΟΛΗ

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Στιγμιότυπα από την Ιστοσελίδα του Διαζώματος που αφορά στην Στρατηγική της ΟΧΕ
 «Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας»
 (<https://diazoma.gr/cultural-routes/politistiki-diadromi-stereas-ellada/>)

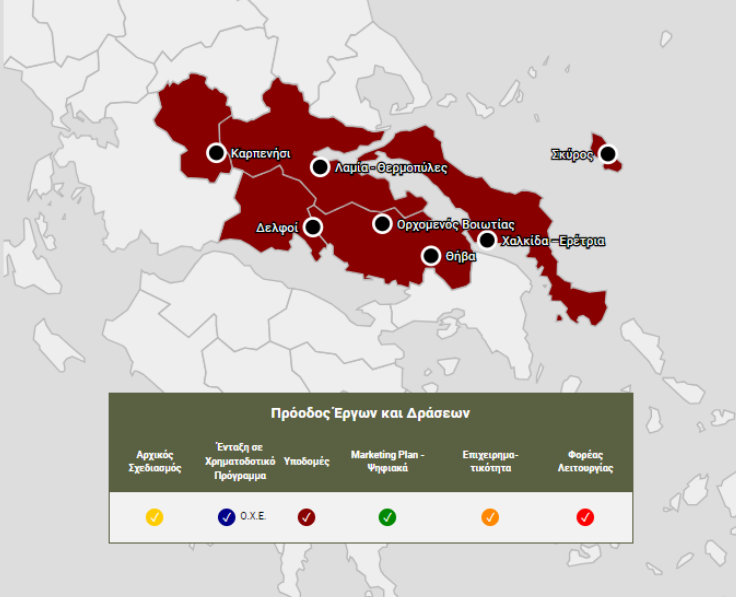
Αναζήτηση Σωματείο ΔΙΑΖΩΜΑ

GR EN FR

το ΔΙΑΖΩΜΑ | η Οικογένειά μας | τα Θέατρα | Ολιστικά Προγράμματα | τα Νέα μας

Διαδρομή των μνημείων φύσης και πολιτισμού της Στερεάς Ελλάδας - «ΟΙΔΙΠΟΥΣ»

Ο τραγικός ήρωας Οιδίπους, ο μυθικός βασιλιάς της Θήβας, δανείζει το όνομά του σε ένα αόρατο δίκτυ που απλώνεται πάνω από τη Θήβα, τους Δελφούς, τις Θερμοπύλες, κάθε γνωστή και άγνωστη γωνιά της Στερεάς Ελλάδας, και τη μετουσιώνει σε ολιστικό προϊόν πολιτιστικού τουρισμού.

Πρόοδος Έργων και Δράσεων					
Αρχικός Σχεδιασμός	Ένταξη σε Χρηματοδοτικό Πρόγραμμα	Υποδομές	Marketing Plan - Ψηφιακά	Επιχειρηματικότητα	Φορέας Λειτουργίας
✓	✓ ΟΧΕ	✓	✓	✓	✓

Πύλη Ενημέρωσης και Διαβούλευσης Στρατηγικής ΟΧΕ

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Περιγραφή

Το πρόγραμμα «*Διαδρομή Φύσης και Πολιτισμού της Στερεάς Ελλάδας – ΟΙΔΙΠΟΥΣ*» σχεδιάζεται από την Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας, μετά από πρόταση του Σωματείου «ΔΙΑΖΩΜΑ». Αποτελεί ένα επώνυμο και ολιστικό προϊόν πολιτιστικού τουρισμού για την Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας, το οποίο διαμορφώνεται με βάση τα σημαντικότερα μνημεία φύσης και πολιτισμού σε 7 επιλεγμένους πόλους της Περιφέρειας: α) Χαλκίδα – Ερέτρια (Εύβοια), β) Δελφοί (Παρνασσός), γ) Καρπενήσι (Ευρυτανία), δ) Θερμοπύλες (Καμένα Βούρλα-Λαμία-Κάστρο Λαμίας-Οίτη), ε) Θήβα, στ) Ορχομενός Βοιωτίας και ζ) Σκύρος. Το μοντέλο που προτείνεται για τη Διαδρομή της Στερεάς Ελλάδας δεν μπορεί να ακολουθήσει το γραμμικό πρότυπο (π.χ. Εγνατία Οδός), αλλά το πρότυπο του «δικτύου διαδρομών», προκειμένου να αντιμετωπιστεί ο φυσικός κατακερματισμός που χαρακτηρίζει τη Στερεά Ελλάδα.

Πόλοι

Οι βασικοί πόλοι που αποτελούν τη διαδρομή «ΟΙΔΙΠΟΥΣ», είναι: α) Χαλκίδα – Ερέτρια (Εύβοια), β) Δελφοί (Παρνασσός), γ) Καρπενήσι (Ευρυτανία), δ) Θερμοπύλες (Καμένα Βούρλα-Λαμία-Κάστρο Λαμίας-Οίτη), ε) Θήβα, στ) Ορχομενός Βοιωτίας και ζ) Σκύρος.

Προϋπολογισμός

Το σύνολο των χρηματοδοτήσεων (Β.Α.Α., Π.Δ.Ε., ιδιωτικοί πόροι) που υποστηρίζουν το πρόγραμμα χάρη στη συνεργασία πολλαπλών χρηματοδοτικών πυλώνων είναι 86,100.000 ευρώ.

Η Ο.Χ.Ε. λειτουργεί ως ομπρέλα και συνδεδετικός κρίκος (χρηματοδοτικός και λειτουργικός) και έχει προϋπολογισμό 2,5 εκ. ευρώ.

Π • ΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΔΙ • ΔΡ • ΜΗ ΟΙΔΙΠΟ • Σ

- Δείτε την ολιστική αποτύπωση της **Προόδου των Εργασιών [εδώ](#)**.
- [Η μελέτη Μάρκετινγκ της Εταιρείας Toposorphy για την Πολιτιστική και Περιβαλλοντική Διαδρομή Στερεάς Ελλάδας \(2018\)](#)
- Δείτε το βίντεο από την 1η Online Ενημερωτική Ημερίδα για το Cluster της Διαδρομής Φύσης & Πολιτισμού Οιδίπους, [εδώ](#) (2021)

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΝΟΤΗΤΑ 8. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ-ΣΥΝΟΔΕΥΤΙΚΑ ΕΓΓΡΑΦΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΟΧΕ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α. Αποφάσεις Συλλογικών Οργάνων Φορέων

- Απόφαση Συλλογικού Οργάνου του Χωρικού Φορέα έγκρισης Στρατηγικής ΟΧΕ.
- Πρωτόκολλο συνεργασίας εταιρικού σχήματος.
- Αποφάσεις συμμετοχής λοιπών φορέων στο εταιρικό σχήμα.
- Απόφαση ορισμού των μελών της Ομάδας η οποία θα φέρει την ευθύνη για την παρακολούθηση της Στρατηγικής.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β. Αποφάσεις και έγγραφα τεκμηρίωσης ωριμότητας Πράξεων (για τις πράξεις που θα προταθούν για ένταξη στο Πρόγραμμα «Στερεά Ελλάδα»).

- Αποφάσεις έγκρισης μελετών εφαρμογής, οριστικών μελετών, τευχών δημοπράτησης/ διαγωνισμού
- Αποφάσεις αδειοδοτήσεων/εγκρίσεων που απαιτούνται για την υλοποίηση των πράξεων που περιλαμβάνονται στο Σχέδιο Δράσης ή στοιχεία που τεκμηριώνουν το στάδιο εξέλιξης των διαδικασιών
- Αποφάσεις έγκρισης χρηματοδότησης για δράσεις που είναι ενταγμένες στο ΕΠ Στερεά Ελλάδα 2021-2027.

Για τις αποφάσεις που αναρτώνται στο σύστημα Διαύγεια υποβάλλεται πίνακας όπου αποτυπώνεται ο αριθμός ΑΔΑ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ. Υποστηρικτικά έγγραφα διαδικασιών διαβούλευσης Στρατηγικής ΒΑΑ :

- Κείμενα διαβούλευσης
- Παρουσιάσεις/ ερωτηματολόγια
- Ημερολόγια συναντήσεων, παρουσιολόγια εκδηλώσεων/ συναντήσεων
- Έντυπα υποβολής/προτάσεων/σχολίων από τους φορείς και τους πολίτες

Παράρτημα Δ. Λοιπά υποστηρικτικά έγγραφα που

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

χαρακτηρίζουν την περιοχή παρέμβασης:

Ενδεικτικά υποβάλλονται χάρτες της περιοχής με διοικητικά και πολεοδομικά όρια, χρήσεις γης, μεταφορικές υποδομές, φυσικά χαρακτηριστικά, πολιτιστικά χαρακτηριστικά κ.λπ., φωτογραφίες, πίνακες δεδομένων κλπ.

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

